Bundel - Commissie Bestuur & Economie van 13 juni 2024

1 Opening

2 Mededelingen portefeuillehouder(s)

3 Vaststelling van de agenda

4 Spreekrecht van burgers

5 Besluitenlijst Raadscommissie B&E 16 mei 2024
- Commissie Bestuur & Economie_Besluitenlijst 16-05-2024

6 Actie- en Toezeggingenlijst
Er zijn geen openstaande acties en toezeggingen.
De memo's die bij dit agendapunt zijn aangehangen, zullen niet inhoudelijk behandeld worden, maar ontvangt u ter informatie. Indien een commissielid een memo inhoudelijk wenst te behandelen, kunt u dit bij de commissiegriffier aangeven (met een motivatie), zodat dit op de volgende agenda geplaatst kan worden.
- Memo burgemeester over vertrek huurder Prins Clausstraat Wateringen
- Memo burgemeester over Benoeming VNG-commissie Europa & Internationaal
- Memo wethouder Goudswaard over Informatieavond stand van zaken interne organisatie

7 Lange Termijn Agenda (LTA)
- Concept-LTA en overzicht aangenomen moties rc B&E d.d. 13-06-2024

8 Totaallijst openstaande ingekomen stukken onder behandeladvies 3
Hierbij ontvangt u de totaallijst van de openstaande ingekomen stukken onder behandeladvies 3 (Ter afdoening in handen stellen van het college met plaatsing reactie op Lijst Uitgaande Stukken)
Zodra de beantwoording op deze lijst staat kan deze voor de volgende commissievergadering geagendeerd worden.
- Totaallijst openstaande ingekomen stukken onder behandeladvies 3 cie ronde juni 24
- Reactie meldpuntverhuurgedrag

9 Bespreken ingekomen stukken
Naar aanleiding van de Lijst in- en uitgaande stukken van de Raad van 29 mei zijn er geen agenderingsverzoeken.

10 Voorstel tot vaststelling van de zienswijze Ontwerpbegroting MRDH 2025
Burgemeester Arends is bij dit agendapunt uitgenodigd.
- Dossier 20 voorblad
- Raadsvoorstel [24-0078398]
- Raadsbesluit [24-0078424]
- Aanbiedingsbrief MRDH voor de gemeenteraden Ontwerpbegroting 2025 [24-0079783]
- Ontwerpbegroting MRDH 2025 [24-0079786]
- Infographic MRDH begroting 2025 in één oogopslag [24-0079784]
- Kadernota MRDH begroting 2025 [24-0079785]
- Brief Zienswijze op Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028 MRDH [24-0077651]

11 Voorstel tot vaststelling van de zienswijze ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028, inclusief herziene begroting 2024 en financieel jaarbericht VRH 2023
Burgemeester Arends is bij dit agendapunt uitgenodigd.
- Dossier 15 voorblad
- Raadsvoorstel [24-0076662]
- Raadsbesluit [24-0076665]
- Zienswijze gemeenteraad Westland op ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 VRH [24-0076519]
- Bijlage 1: Aanbiedingsbrief VRH [24-0076676]
- Bijlage 2: Kaderbrief VRH begroting 2025-2028 [24-0076677]
- Bijlage 3: Kaderbrief GR-en begroting [24-0076681]
- Bijlage 4: Ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2025-2028 [24-0076682]
- Bijlage 5: Financieel jaarbericht VRH 2023 [24-0076683]
- Bijlage 6: Accountantsverslag jaarverslag VRH 2023 [24-0076684]

12 Agenderingsverzoek Twee artikelen WOS inzake intocht De Lier

De fractie GroenLinks verzoekt tot agendering van twee artikelen van de WOS inzake de intocht in De Lier
https://wos.nl/nieuws/artikel/westland-verbood-alternatieve-route-tijdens-lierse-intocht
https://wos.nl/nieuws/artikel/opruiende-tweets-matten-bij-de-witte-en-gewonde-door-ei-zo-verliep-de-intocht-in-de-lier
Motivatie:
Wij willen weten of het college zich herkent in de berichtgeving van de WOS, in hoeverre de gebeurtenissen en de keuzes van de gemeentelijke organisatie inmiddels zijn geëvalueerd en welke lessen daaruit zijn getrokken.
Ook willen wij graag het gesprek aangaan met het college over een aantal zaken uit de artikelen die er, in onze ogen, positief of negatief uitspringen.
Burgemeester Arends is bij dit agendapunt uitgenodigd.

13 Motie WV-PvdA inzake aanmoediging van Westland als Fairtradegemeente
In de raadsvergadering van 29 mei is besloten deze motie inhoudelijk te behandelen in de commissie B&E van 13 juni.
Wethouder Valstar is bij dit agendapunt uitgenodigd.

[G24-000500] 4. WV-PvdA-GL inzake aanmoediging van Westland als Fairtradegemeente

14 Motie WV inzake toepassen ruimhartig beleid tijdelijke vrijstelling glastuinbouwbestemming gebruik kassen als moestuin
In de raadsvergadering van 29 mei heeft de fractie Westland Verstandig aangegeven de motie weer in de raadscommissie B&E van 13 juni te willen bespreken.
Wethouder Valstar is bij dit agendapunt uitgenodigd.

Motie WV inzake toepassen ruimhartig beleid tijdelijke vrijstelling glastuinbouwbestemming gebruik kassen als moestuin

15 Rondvraag
De deadline voor het indienen van vragen voor de raadscommissie Bestuur en Economie is woensdag 12 juni 2024 om 12.00 uur.

15.1 Rondvraag 1 WV inzake Hardcore muziekfestijn
Burgemeester Arends is bij dit agendapunt uitgenodigd.

Rondvraag 1 WV inzake Hardcore muziekfestijn (G24-000685)
Beantwoording rondvraag 1 WV inzake muziekfestival in De Lier

16 Sluiting

Besluitenlijst Commissie Bestuur & Economie

Datum	16-05-2024
Tijd	19:00 - 22:00
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	J. (Joep) van Veen (vz)

1	**Opening** De voorzitter opent de vergadering. Afwezig zijn vanavond Mevrouw Stokkers (WV), de heer Bogaard (WV), de heer Lelieveld (GBW en de heer Keizer (GBW).
2	**Mededelingen portefeuillehouder(s)** De portefeuillehouders hebben geen mededelingen
3	**Vaststelling van de agenda** OP verzoek van de fractie GBW: Agendapunt 13 Evaluatie Strand Parkeren wordt in de toegezegde Raadsinformatieavond Parkeren (na het zomerreces) meegenomen. De wethouder geeft aan dat de tarieven deze zomer niet verhoogd zullen worden, wat zal leiden tot een tekort van ca 150.000 euro. De wethouder vraagt wel om de ruimte dit bedrag ergens te compenseren.
4	**Spreekrecht van burgers** Er hebben zich geen insprekers gemeld.
5	**Besluitenlijst 11 april** Besluitenlijst wordt vastgesteld.
6	**Actie- en Toezeggingenlijst** Er is geen actie- en toezeggingenlijst.
7	**Lange Termijn Agenda (LTA)** De fractie PvdA vraagt naar de stand van zaken Motie herinrichting raadzaal. De burgemeester geeft aan dat na het zomerreces een raadsbijeenkomst georganiseerd zal worden met de ontwikkelingen voor de mogelijke herinrichting van de raadzaal. De eerste fase is uitgevoerd met het nieuwe discussiesysteem.

8 **Totaallijst openstaande ingekomen stukken onder behandeladvies 3**

De totaallijst wordt vastgesteld.

9 **Bespreken ingekomen stukken**

Naar aanleiding van de Lijst in- en uitgaande stukken van de Raad van 24 april 2024 zijn geen brieven geagendeerd.

10 **Voorstel tot vaststelling Meerjarenprogramma Gebiedsontwikkeling 2024 (MPG)**

De fracties stellen vragen. De wethouder geeft antwoord op de vragen van de fracties over specifieke projecten.

Besluit: Het voorstel gaat als hamerstuk naar de raadsvergadering van 29 mei 2024.

11 **Voorstel tot vaststelling van het wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling MRDH**

Er wordt aangegeven dat het een beleidsarme wijziging betreft.
De fracties geven een reactie op het voorstel. De commissieleden gaan met elkaar in gesprek over de wijzigingen, met name met betrekking tot het opnemen van de mogelijkheid voor het toestaan van steunraadsleden tot de afvaardiging in adviescommissies.

Burgemeester Arends geeft een toelichting waarom dit verzoek uit de zienswijze niet meegenomen is.

Besluit: Het voorstel gaat als hamerstuk naar de raadsvergadering van 29 mei 2024.

12 **Voorstel tot verlenging van het contract PWC tbv accountantscontrole 2024**

Dit agendapunt komt op voordracht van de Auditcommissie. Er is geen portefeuillehouder. De leden van de Auditcommissie beantwoorden de gestelde vragen.

Besluit: Het voorstel gaat als hamerstuk naar de raadsvergadering van 29 mei 2024.

13 **Evaluatie Strand parkeren**

Deze evaluatie zal meegenomen worden in de Raadsinformatieavond na het zomerreces.

14 **Motie WV inzake toepassen ruimhartig beleid tijdelijke vrijstelling glastuinbouwbestemming voor gebruik kassen als moestuin**

De fractie WV geeft een korte toelichting op de motie. Diverse fracties reageren op de motie.

Wethouder Valstar ziet het als een sympathieke motie. Op dit moment zijn er 7 situaties bekend zijn. Er is 1 vergunt en voor 1 loopt nu het vergunningentraject. Het college staat niet negatief ten opzichte van aanvragen en de gemeente toetst iedere aanvraag op gestelde eisen (oa veiligheid en bereikbaarheid). De motie wordt ontraden.

Wethouder Van der Stee geeft nog een toelichting op de handhavingsprocedure bij meldingen.

De motie gaat door naar de raadsvergadering van 29 mei.

15 Rondvragen

15.1 Rondvraag 1 VVD inzake paramotors strand Monster

Wethouder Van der Stee geeft aan dat het college er bekend mee is.
TUG-ontheffing die hier geldt wordt afgegeven door DCMR. De gemeente is niet geëigende bestuursorgaan, gaat er niet over.
Op de aanvullende vraag of er overleg met andere overheden hierover is geeft de wethouder aan dat dit alleen gebeurd als er advies gevraagd wordt.

15.2 Rondvraag 2 VVD inzake Samenwerking Nationale Duurzame Huizenroute

Wethouder Valstar geeft aan dat het college hier bekend mee is.

Het college heeft zeker aandacht voor dit onderwerp, echter meedoen vraagt veel geld.

15.3 Rondvraag 3 PvdA inzake vragen horecavergunningen

De fractie PvdA geeft aan dat het antwoord niet aansluit op de vraag. Ze komen erop terug.

16 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 20.22 uur.

Memo

AAN : de leden van de commissie Bestuur en Economie

VAN : burgemeester B.R. Arends

C.C. :

DATUM : 28 mei 2024

BETREFT : Vertrek huurder Prins Clausstraat Wateringen

De woning in de Prins Clausstraat in Wateringen waar in oktober en november vorig jaar een explosie plaatsvond, is gisteren leeggehaald door een verhuisbedrijf. Dat gebeurde in opdracht van de huurder, die niet meer terugkeert naar de woning.

Ik sloot de woning eind november voor drie maanden om te voorkomen dat er meer incidenten zouden plaatsvinden. Toen er eind februari nog geen zicht was op een duurzame oplossing, was ik genoodzaakt de sluiting met nog eens drie maanden te verlengen. Deze termijn zou aflopen op 29 mei. Nu de verhuurder niet meer terugkomt, lijkt er een einde te zijn gekomen aan een onzekere periode voor de buurtbewoners.

De woning komt weer in handen van de eigenaar, die de woning kan herstellen. Het cameratoezicht in de Prins Clausstraat wordt gehandhaafd tot 1 augustus a.s.

24-0092919

ALG BCR 003

Memo

AAN : Commissie Bestuur en Economie

VAN : Burgemeester B.R. Arends

DATUM : 30 mei 2024

BETREFT : Benoeming VNG-commissie Europa & Internationaal

Sinds begin 2023 ben ik lid van de VNG-commissie Europa & Internationaal. Vanuit die hoedanigheid ben ik namens de VNG plaatsvervangend lid van het Europese Comité van de Regio's. Vanwege een nieuwe benoemingsperiode voor deze commissie ben ik recentelijk door het bestuur van de VNG (her)benoemd als lid van de VNG-commissie Europa & Internationaal, waarbij het bestuur van de VNG mij ook voorgedragen heeft als lid van het Europese Comité van de Regio's. Tevens heeft het bestuur van de VNG mij benoemd als voorzitter van de Nederlandse delegatie vanuit de VNG naar het Comité van de Regio's. In die hoedanigheid ben ik ook benoemd tot plaatsvervangend lid van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa.

Al deze benoemingen gaan in per 1 januari 2025.

Achtergrond

De Commissie Europa en Internationaal van de VNG heeft een vertegenwoordigende rol. De belangrijkste opdrachten van de Commissie zijn daarom:

- het behartigen van de belangen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en haar leden in de Europese Unie, de Raad van Europa en de Verenigde Naties en tijdens Europese of internationale debatten en bestuurlijke overleggen in Nederland;
- de ontwikkelingen rondom de Europese en internationale aspecten van gemeentelijke beleidsterreinen actief te volgen en te verbinden met de vakinhoudelijke werkzaamheden op deze beleidsterreinen van de VNG;
- de advisering van het bestuur, de verschillende beleidscommissies van de VNG en VNG International over Europese en internationale ontwikkelingen;
- de VNG te vertegenwoordigen in Europese en internationale gremia, zoals de Europese koepelvereniging Council of European Municipalities and Regions, de mondiale koepelvereniging United Cities and Local Governments, het Europees Comité van de Regio's en het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa.

Europees Comité van de Regio's (*Brussel*)
Het CvdR is een Europese instelling van lokale en regionale vertegenwoordigers in Brussel. Het is de spreekbuis van decentrale overheden en maakt dat decentrale overheden betrokken worden bij de totstandkoming van het communautair wetgevingsproces.

Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa (*Straatsburg*)
Het Congres is het forum voor de lokale en regionale bestuurders uit de lidstaten van de Raad van Europa. De missie van het Congres is het bevorderen van de lokale en regionale democratie.

22-0124009

ALG HS 002

Deze benoeming betekent dat ik met enige regelmaat in Brussel of Straatsburg zal zijn om de belangen van Nederland te behartigen. Vanzelfsprekend zal ik daarbij ook de belangen van Westland behartigen.

Memo

AAN : de leden van de commissie Bestuur

VAN : wethouder A. Goudswaard

DATUM : 3 juni 2024

BETREFT : Informatieavond stand van zaken interne organisatie

---

Jaarlijks wordt de commissie geïnformeerd over de stand van de organisatie. De afgelopen jaren vond dit plaats in de maand juni. In september 2023 is onze gemeentesecretaris/algemeen directeur Marc Weerts gestart. Per 1 april jl. zijn twee nieuwe concerndirecteuren in dienst getreden en zijn enkele organisatieontwikkelingen in gang gezet. Voor het zomerreces zal de gemeentesecretaris het college informeren over de stand van zaken van de organisatie. Na de zomer zal de raad in de commissie bestuur hierover worden geïnformeerd.

24-009496

ALG BCR 003

LANGE TERMIJNAGENDA (LTA)

raadscommissie Bestuur en Economie – 13 juni 2024

2024/2025				
Nummer	*Actie*	*Ingebracht*	*Portefeuillehouder*	*Wanneer gereed*
LTA028BE	Wijzigen APV	LTA	B.R. Arends	Q3 2024
LTA029BE	Uitvoeringsbesluit Kust	Rc BE 30-11-23	A.Goudswaard	Q3 2024 raadsinformatiebrief
LTA030BE	Zienswijze ontwerpbegroting MRDH	LTA	B.R. Arends	13 juni 2024
LTA031BE	Zienswijze ontwerp meerjarenbegroting Veiligheidsregio Haaglanden	LTA	B.R. Arends	13 juni 2024
LTA032BE	Wensen en bedenkingen Stichting Waarborgfonds VRH	LTA	B.R. Arends	Q3

	Jaarlijks terugkerende agenderingen			
	Aanpak jaarwisseling 2024-2025	LTA	B.R. Arends	November 2024
	Programmarapportage 202	LTA	B.P.M. van der Stee	November 2024
	Programmabegroting 2025-2027	LTA	B.P.M. van der Stee	November 2024
	Verordening Onroerendzaakbelastingen (OZB) 2025	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024
	Verordening Riool- en Waterzorgheffing 2025	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024
	Verordening Forensenbelasting 2025	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024

2024/2025				
	Verordening Markgelden 2025	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024
	Verordening Lijkbezorgingsrechten 2025	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024
	Verordening Leges 2025	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024
	Verordening Afvalstoffenheffing 2025	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024
	Slotwijziging	LTA	B.P.M. van der Stee	December 2024
	Evaluatie jaarwisseling 2024-2025	LTA	B.R. Arends	Februari 2025
	Zienswijze ontwerp meerjarenbegroting Veiligheidsregio Haaglanden	LTA	B.R. Arends	Mei/juni 2025
	Zienswijze ontwerpbegroting MRDH	LTA	B.R. Arends	Mei/juni 2025

OPENSTAANDE MOTIES

Raad d.d. (ID-nr.)	*Indiener(s)*	*Omschrijving (beknopt)*	*Portefeuille-houder*	*Afdeling*	*Status*
25-01-22	GBW	Fysiek vergaderen	Arends		Werkgroep herinrichting raadzaal
09-11-22	WV	Sterk merk	Goudswaard		Q3 2024
09-11-22	D66, GL, PvdA, WV	Emissie loos bevoorraden strandpaviljoens	Goudswaard		Q3 2024 Was Q3 2023 13-09-2023:memo komt eraan
28-02-24	D66, CDA, LPF, GL, PvdA, FvD, GBW	bezuinigingsopgave Westland	Van der Stee		
27-03-24	WV	inventarisatie gebruik gronden met glastuinbouwbestemming	Valstar		

OPENSTAANDE MOTIES					
24-04-24	WV-GBW-CDA	mening vragen van de West-landse inwo-ners	Goudswaard		

Totaallijst openstaande ingekomen stukken onder behandeladvies 3 Commissieronde 13-16 juni 2024

Schrijven	LIS RAAD	Antwoord	Commissie
Schrijven inwoners d.d. 17-05-23 inzake memo Wethouder Varekamp parkeerterrein achterzijde Jumbo Kwintsheul (G23-000253)	LIS 21-06-23		Ruimte
3.01) Schrijven WVA Werkgroep Verkeersveiligheid Ambachtsweg d.d. 07-09-23 inzake verkeersproblemen (G23-000502)	LIS 11-10-23		Ruimte
3.05) Schrijven inwoner d.d. 20-09-23 inzake bezwaar tegen vergunning voetbalkooi Hofpark Wateringen (G23-000540)	***LIS 11-10-23***	***3) Beantw. ontvangen 22-05-24***	***Ruimte***
3.05) Schrijven inwoner d.d. 10-10-23 inzake paspoorten (G23-000601)	LIS 08-11-23		Bestuur & Economie
3.06) Schrijven HVWK d.d. 13-10-23 inzake bezwaar multicourt Hofpark Wateringen (G23-000603)en (G23-0000649)	***LIS 08-11-23***	***4) Beantw. ontvangen 22-05-24***	***Ruimte***
3.07) Schrijven inwoner d.d. 19-10-23 inzake vervolg overlast kruising Dijkweg- N213 (G23-000624)	***LIS 08-11-23***	***2) Beantw. ontvangen. 22-05-24***	***Ruimte***
3.08) Schrijven Sportvisserij Nederland d.d. 21-11-23 inzake hengelsport loodvrij (G23-000699)	***LIS 13-12-23***	***5) Beantw. ontvangen 30-05-24***	***Ruimte***
3.02) Schrijven inwoner d.d. 08-12-23 inzake paspoorten (G23-000736)	LIS 31-01-24		Bestuur
3.04) Schrijven WVA d.d. 14-12-23 inzake openstelling Ambachtsweg Wateringen (G23-000745)	LIS 31-01-24		Ruimte
3.05) Schrijven WVA Ambachtsweg d.d. 19-12-23 inzake indiening bezwaarschrift opening Ambachtsweg (G23-000760) 3.05a) Bijlage schrijven 15-01-24 Indiening bezwaarschrift opening Ambachtsweg (G24-000015)	LIS 31-01-24		Ruimte
3.09) Schrijven inwoner d.d. 17-01-24 inzake Verkeerssituatie Zuideinde-Graanveld te Naaldwijk (G24-000017)	LIS 31-01-24		Ruimte
3.02) Schrijven HVWK d.d. 31-01-24 inzake bezwaar multicourt Hofpark Wateringen dossier W-AV-2022-2853(G24-000059)	***LIS 28-02-24***	***4) Beantw. ontvangen. 22-05-24***	***Ruimte***
3.03) Schrijven omwonenden Hofpark Wateringen d.d. 03-02-24 inzake zienswijze Hofpark Wateringen (G24-000065)	***LIS 28-02-24***	***3)Beantw. ontvangen. 22-05-24***	***Ruimte***
3.04) Schrijven inwoner d.d. 06-02-24 inzake klacht werkzaamheden wegen Wateringen (G24-000068)	LIS 28-02-24		Ruimte
3.01) Schrijven inwoner d.d. 19-02-24 inzake vervolg overlast kruising Dijkweg-N213 (G24-000178)	***LIS 27-03-24***	***1)Beantw. ontvangen. 22-05-24***	***Ruimte***

3.03) Schrijven WSKO Mariaschool Wateringen d.d. 04-03-24 inzake oversteekplaats Dorpskade Wateringen (G24-000240)	***LIS 27-03-24***	***1) Beantw. ontvangen. 22-05-24***	***Ruimte***
3.04) Schrijven inwoner d.d. 04-03-24 inzake Prins Clausstraat Wateringen (G24-000236) 3.04a) Vervolg n.a.v. reactie wethouder inzake Prins Clausstraat Wateringen (G24-000271)	LIS 27-03-24		Ruimte
3.05) Schrijven inwoner d.d. 06-03-24 inzake Ambachtweg Wateringen (G24-000262)	LIS 27-03-24		Ruimte
3.06) Schrijven inwoner d.d. 08-03-24 inzake Frans Halsstraat 1 Monster (G24-000266)	LIS 27-03-24		Ruimte
3.01) Schrijven VvE Vliethof 1 tot en met 57 d.d. 22-03-24 inzake Problematiek Vliethof te Wateringen (G24-000324)	LIS 24-04-24		Meerdere raadscommissies
3.02) Schrijven inwoner d.d. 04-04-24 inzake parkeerproblematiek Ericastraat te Monster (G24-000372)	LIS 24-04-24		Ruimte
Schrijven gemeenteraad d.d. 08-05-24 inzake verzoek advies jongerenhuisvesting in Westland (G24-000443)	*08-05-24*	*In de cie Wonen van 10 april jl. is er een motie aan de orde geweest met het verzoek de jongerenraad naar hun advies te vragen omtrent jongerenhuisvesting in Westland. Naar aanleiding hiervan is deze brief aan de Jongerenraad gestuurd.*	*Wonen*
3.01) Schrijven inwoner d.d. 15-04-24 inzake Speeltuintjes (G24-000424)	LIS 29-05-24		Ruimte
3.02) Schrijven inwoner d.d. 19-04-24 inzake verruiming tennisgeluid Monster (G24-000434)	LIS 29-05-24		Ruimte
3.03) Schrijven inwoners d.d. 21-04-24 inzake Ambachtsweg (G24-000435)	LIS 29-05-24		Ruimte
3.04) Schrijven inwoner d.d. 22-04-24 inzake meldpuntverhuurgedrag (G24-000436)	***LIS 29-05-24***	***7) Beantw. ontvangen 07-06-24***	***B&E***
3.05) Schrijven inwoner d.d. 23-04-24 inzake overlast MLTV'90 Monster (G24-000448)	LIS 29-05-24		Ruimte
3.06) Schrijven Exp. Ver. Honderdland d.d. 25-04-24 inzake vergunning foodtruck (G24-000452)	LIS 29-05-24		Ruimte

3.09) Schrijven inwoner d.d. 06-05-24 inzake slecht onderhoud fietspaden (G24-000497)	LIS 29-05-24		Ruimte
3.10) Schrijven Hist. Ver. Monster-Ter Heijde d.d. 07-05-24 inzake zienswijze sloop Choorstraat 21-23-25 Monster (G24-000513)	***LIS 29-05-24***	***6) Beantw. ontvangen 07-06-24***	***Ruimte***

*Bijgewerkt tot en met raadsvergadering van 29 mei 2024 voor de commissieronde 10-13 juni 2024

De beantwoordingen zullen niet automatisch worden geagendeerd, maar ontvangt u ter informatie. Indien u de beantwoording inhoudelijk wenst te bespreken, kunt u dit bij de commissiegriffier aangeven (met een motivatie) zodat dit op de volgende agenda geplaatst kan worden bij het agendapunt “Bespreken ingekomen stukken”.

Van: @GemeenteWestland.nl>
Verzonden: dinsdag 7 mei 2024 13:01
Aan:
Onderwerp: Re: meldpuntverhuurgedrag

Goedemiddag ,

We zijn ons ervan bewust dat er (nog) geen Westlands meldpunt is ingericht en dat we dat wel wettelijk moeten doen. Ik kan u verzekeren dat er wel aan gewerkt wordt en daar waar zich zaken voordoen men zich meestal (zoals u ook) tot info@gemeentewestland.nl richt. Deze zaken komen dan, alsnog terecht bij de collega's die over wonen gaan.

U begrijpt dat het maken van een meldpunt niet het meeste werk is, maar vooral het beheer van dit punt en de klachten die hierachter vandaan gaan komen. En dat is nu bij ons nog niet goed geregeld. Wordt vervolgd, als we daadwerkelijk live zijn, laten we dat uiteraard weten.

Met vriendelijke groet,

Van:
Verzonden: zondag 21 april 2024 21:52
Aan: Griffie <Griffie@GemeenteWestland.nl>
Onderwerp: meldpuntverhuurgedrag

Aan de leden van de gemeenteraad van de gemeente Westland.

Gemeentelijk meldpunt goed verhuurderschap

Sinds 1 januari 2024 heeft elke gemeente een meldpunt voor ongewenst verhuurgedrag. Hier kunnen huurders of woningzoekenden (anoniem) terecht met vragen of klachten over het gedrag van hun verhuurder. Bij de inrichting van het meldpunt kunnen gemeenten ervoor kiezen om dit samen met andere gemeenten te organiseren. Een overzicht van het meldpunt per gemeente is te vinden op de website van de VNG.

Geachte Raadsleden,
Graag wil ik het volgende onder u aandacht brengen. Bij het raadplegen van de gemeentelijke website en een check op de website van de VNG is pijnlijk duidelijk geworden dat de gemeente Westland tot op vandaag 21 april 2024 geen meldpunt heeft ingericht.
Mijn vraag is. Wilt u dit onder de aandacht wilt brengen van het College.

Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet,

Met vriendelijke groet,
Huurdersvereniging Maasland-Maasdijk

Commissie Bestuur & Economie

Dossiernummer	20
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	13 juni 2024
Agendapunt	10
Titel	Voorstel tot vaststelling van de zienswijze Ontwerpbegroting MRDH 2025
Portefeuillehouder	Bouke Arends

Bijlagen
Raadsvoorstel [24-0078398]
Raadsbesluit [24-0078424]
Aanbiedingsbrief MRDH voor de gemeenteraden Ontwerpbegroting 2025 [24-0079783]
Ontwerpbegroting MRDH 2025 [24-0079786]
Infographic MRDH begroting 2025 in één oogopslag [24-0079784]
Kadernota MRDH begroting 2025 [24-0079785]
Brief Zienswijze op Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028 MRDH [24-0077651]

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Bestuur & Economie	**13 juni 2024**

RAADSVOORSTEL

ONDERWERP
Zienswijze Ontwerpbegroting MRDH 2025

BESLISPUNTEN

1. Door middel van bijgevoegde brief een zienswijze in te dienen, waarin onder meer staat dat de raad van de gemeente Westland aandacht vraagt voor:
    a. de manier van presenteren te verbeteren zodat leden van de gemeenteraden snel kennis kunnen nemen van de financiële en beleidsmatige essentie;
    b. het grote belang van snel en robuust hoogwaardig openbaar vervoer tussen Westland en de steden Den Haag, Rotterdam en Delft;
    c. het navolgbaar houden van de besteding van de reservering van € 145 mln. ten behoeve van de Borging toekomstbestendig OV;
    d. het integraal opnemen van de doelstellingen van de Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 en HOV Westland (Zuidelijk deel van Zuidwestlandcorridor) in het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit:
    e. het verbeteren van de bereikbaarheid van werklocaties;
    f. de aansluiting op diverse programma's om het economisch vestigingsklimaat voor de glastuinbouw te verbeten;
    g. vanuit de ambities van de strategische agenda MRDH bij te dragen aan het ontwikkelen van de Flora Campus Westland.

ARGUMENTEN, RISICO'S EN KANTTEKENINGEN

Argumenten:

1.1. De inhoud van de zienswijze is gebaseerd op het huidige gemeentebeleid en de koers die de gemeente vaart in de MRDH.

1.2. Met het indienen van de zienswijze wordt de mogelijkheid aangegrepen de Westlandse belangen naar voren te brengen.

1.3. De gemeenteraad kan op grond van artikel 35 derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen een zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen.

Risico's/kanttekeningen:

1.1. Bij het niet indienen van de zienswijze ontstaat het risico dat de door de gemeente aangedragen punten niet worden opgenomen in de Begroting MRDH 2025.

RAADSVOORSTEL

AANLEIDING

Ieder jaar stelt de MRDH een Ontwerpbegroting op voor het volgende jaar. Dit document wordt aan alle aan de MRDH deelnemende gemeenten voorgelegd, waarbij zij de mogelijkheid hebben hierop hun zienswijze in te dienen. De ingediende zienswijzen worden vervolgens door het bestuur van de MRDH van antwoord voorzien en - indien aan de orde - verwerkt in de begroting MRDH 2025.

DOELSTELLING

Het verankeren van de Westlandse belangen in de Ontwerpbegroting MRDH 2025.

ARGUMENTATIE

1.1. De inhoud van de zienswijze is gebaseerd op het huidige gemeentebeleid en de koers die de gemeente vaart in de MRDH.

De MRDH wordt gevraagd vanuit de ambities van de strategische agenda bij te dragen aan het ontwikkelen van de Horti Campus Westland. Het gaat onder meer over de bereikbaarheid van de campus (o.a. de mobiliteitshub) en de aansluiting op het campusprogramma.
Er wordt in de zienswijze ook gepleit voor het beter opnemen van de doelstellingen en ambities van de Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 en de Verkenning HOV Westland in het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa), zodat deze doelstelling ook in het IPVa eenduidig worden geborgd.
Met betrekking tot het besteden van de reservering van € 145 mln. ten behoeve van de Borging toekomstbestendig OV (n.a.v. de impact van de coronacrisis op het OV) wordt gevraagd de reservering expliciet navolgbaar te maken gezien diens exceptionele aard een omvang.
Verder spreekt Westland zijn steun uit voor de MRDH-lobby om de beschikbare middelen voor het OV en infrastructuur structureel en significant te verhogen.
Tot slot wordt er stilgestaan bij het belang van het verbeteren van de bereikbaarheid van werklocaties.

1.2. Met het indienen van de zienswijze wordt de mogelijkheid aangegrepen de Westlandse belangen naar voren te brengen.

Een aantal onderdelen uit de begroting vraagt om een zienswijze van de gemeente Westland, zodat het bestuur deze zienswijze kan betreken in het verdere besluitvormingstraject naar vaststelling van de begroting. De inhoudelijke punten zijn kort toegelicht onder argument 1.1.

1.3 De gemeenteraad kan op grond van artikel 35 derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen een zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen.

Het college zal de zienswijze na vaststelling door de raad namens de gemeenteraad indienen bij het bestuur van de MRDH.

RISICO'S EN KANTTEKENINGEN

1. ***Bij het niet indienen van de zienswijze ontstaat het risico dat de door de gemeente aangedragen punten niet worden opgenomen in de Begroting MRDH 2025.***

RAADSVOORSTEL

FINANCIËN
De kadernota 2025 heeft financiële gevolgen voor de gemeente. De inwonerbijdrage stijgt voor alle deelnemende gemeente, zoals elk jaar. Om gemeenten bij de financiële opgaven vanuit de (beperkte) mogelijkheden voor de MRDH tegemoet te komen, stijgt de inwonerbijdrage van de MRDH ten opzichte van de begroting 2024 niet volgens de gebruikelijke investeringspercentages maar slechts beperkt, met € 0,10 naar € 3,07. De totale bijdrage van Westland komt daarmee neer op € 356.071,-. Het voorstel is om het effect van de aanpassing trend 2024 bij de Voorjaarsnota 2024 te verwerken. De dekking voor de trend kan gevonden worden in de stelpost loon- en prijsindexatie.

(EXTERN) OVERLEG EN MEDE-ADVIES
Niet van toepassing.

VERVOLGTRAJECT
De zienswijze moet uiterlijk 17 juli 2024 zijn ingediend bij het bestuur van MRDH. De zienswijze dient daarom te worden behandeld in de raadscyclus van juni. De Adviescommissies van de MRDH vergaderen op woensdag 28 augustus 2023 over de ingediende zienswijzen. Het algemeen bestuur van de MRDH betrekt de zienswijzen van de gemeenten en adviezen van de adviescommissies vervolgens bij de besluitvorming over de begroting. Die zal plaatsvinden tijdens de vergadering van het algemeen bestuur op vrijdag 13 september 2024.

Burgemeester en wethouders van Westland,

de secretaris,	de burgemeester,
M.L.M. Weerts	B.R. Arends

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Westland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 mei 2024, nummer 24-0078398, met de volgende bijlage(n):

- Raadsvoorstel en concept-raadsbesluit
- Zienswijze van de gemeenteraad op de Ontwerpbegroting MRDH 2025
- Aanbiedingsbrief van de MRDH
- Ontwerpbegroting MRDH 2025
- Begroting 2025 in één oogopslag
- Kadernota MRDH begroting 2025

gelet op het bepaalde in artikel 2.1, tweede lid onder h van de Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2014 en artikel 35 derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

gehoord het advies van de commissie Bestuur en economie van 13 juni 2024 en gehoord de beraadslagingen van onderhavige vergadering;

besluit:

Door middel van bijgevoegde brief een zienswijze in te dienen, waarin onder meer staat dat de raad van de gemeente Westland aandacht vraagt voor:

a) de manier van presenteren te verbeteren zodat leden van de gemeenteraden snel kennis kunnen nemen van de financiële en beleidsmatige essentie;
b) het grote belang van snel en robuust hoogwaardig openbaar vervoer tussen Westland en de steden Den Haag, Rotterdam en Delft;
c) het navolgbaar houden van de besteding van de reservering van € 145 mln. ten behoeve van de Borging toekomstbestendig OV;
d) het integraal opnemen van de doelstellingen van de Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 en HOV Westland (Zuidelijk deel van Zuidwestlandcorridor) in het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit:
e) het verbeteren van de bereikbaarheid van werklocaties;
f) de aansluiting op diverse programma's om het economisch vestigingsklimaat voor de glastuinbouw te verbeten;
g) vanuit de ambities van de strategische agenda MRDH bij te dragen aan het ontwikkelen van de Flora Campus Westland.

Aldus besloten door de raad in zijn openbare vergadering van 26 juni 2024,

de griffier, de voorzitter,

P. van Oosten B.R. Arends

IBABS 009

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Postbus 21012
3001 AA Rotterdam

Telefoon 088 5445 100
E-mail: informatie@mrdh.nl
Internet: www.mrdh.nl

KvK nummer: 62288024
Bankrekeningnummer
NL96 BNGH 0285 1651 43

contactpersoon
Niels van den Beukel

e-mail
n.vandenbeukel@mrdh.nl

telefoonnummer
088 5445 193

uw kenmerk

ons kenmerk
109092

aantal bijlage(n)
3

De raden van de 21 gemeenten die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Datum
24 april 2024

Onderwerp
Verzoek zienswijze MRDH begroting 2025

Geachte raad,

Met elkaar. Voor elkaar. Dat is het motto van de Strategische Agenda van de MRDH. Daarin staat hoe 21 gemeenten samen de bereikbaarheid gaan verbeteren en de economie vernieuwen. En daar is geld voor nodig. In bijgaande ontwerpbegroting staat hoe we de beschikbare financiële middelen in 2025 willen inzetten. En u heeft als raadslid de mogelijkheid uw zienswijze hierop te geven.

Bijna een kwart van de Nederlandse bevolking woont in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Mensen die hier graag prettig wonen, werken en recreëren. En de komende decennia komen er nog eens 400.000 inwoners bij. Mensen die een woning verwachten, werk en een prettige leefomgeving. Een investering in onze metropoolregio is dan ook een investering in de toekomst van mensen die deze regio dragen en verder brengen. Wij kunnen het verschil maken en dat gaan we ook in 2025 doen.

Bijgaande begroting is evenwichtig en bevat ambities die met elkaar samenhangen. Versterking van de economie is alleen mogelijk als tegelijkertijd ook de bereikbaarheid verbetert en het verbeteren van de bereikbaarheid dient een maatschappelijk en economisch doel, namelijk het verbinden van wonen, werken en recreëren. Alleen op die manier dragen we bij aan meer welvaart en welzijn voor onze inwoners. De handen moeten dus uit de mouwen en dat gaat ook gebeuren in 2025. We werken aan snel OV op de Oude Lijn en de bouw van nieuwe stations, versterken OV-knooppunten, ontwikkelen Metropolitane Fietsroutes, realiseren groene OV haltes en zorgen voor de instroom van zero-emissiebussen. En door onze inzet op het vernieuwen van werklocaties worden de bedrijventerreinen en de ruimte voor werken beter benut en zullen er meer geschikte locaties zijn binnen de regio voor watergebonden bedrijven en voor HMC-bedrijven. Tot slot zetten we in op het revitaliseren en verduurzamen van leegstaand of verouderd vastgoed op bedrijventerreinen zodat er voldoende en kwalitatief goede ruimte voor bedrijven ontstaat.

Grote ambities vragen om commitment en vertrouwen om tot resultaten te komen. De geschetste regionale opgaven zijn groot en gezamenlijk maken we meer impact. MRDH kan ook bijdragen middels MRDH Support aan het behalen van de belangrijke resultaten.

Professionals van de MRDH dragen daarin bij aan het realiseren van lokale ambities met regionale impact.

De metropoolregio is de potentiële koploper van de Nederlands economie. Met het Havenindustrieel complex in de Rotterdamse regio, de Technische Universiteit in Delft en de Greenport zijn we een wereldspeler. De uitdaging is om onze economische kernkwaliteiten beter met elkaar te verbinden.

Bij het realiseren van ambities gaat het om een heldere focus en inzet maar ook over geld. Het is belangrijk om dat in gedachten te houden als u de begroting leest. Want we kunnen veel maar niet alles doen. Sterker nog: we hebben niet voldoende geld om al onze ambities waar te maken. En ook de financiële positie van gemeenten baart zorgen. Vanaf 2026 zal er veel minder geld beschikbaar zijn voor gemeenten omdat het Rijk enorm kort op het gemeentefonds. Ook dat moeten we onder ogen komen. Om gemeenten in de opgaven vanuit onze mogelijkheden tegemoet te komen, stijgt de inwonersbijdrage van de MRDH ten opzichte van de begroting 2024 niet volgens de gebruikelijke indexeringspercentages maar slechts beperkt, met € 0,10 naar € 3,07 per inwoner. Dat betekent wel dat we minder inkomsten hebben voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat en dus minder middelen te besteden hebben.

Het uiteindelijke doel is om brede welvaart te realiseren voor onze inwoners. Maar er is nóg een belang om te investeren in onze metropoolregio. De metropoolregio is bepalend voor 20% van de Nederlandse economie. Vandaar onze oproep en het aanbod aan het kabinet: investeer hier want daar plukt heel Nederland de vruchten van. Ook om die reden is het belangrijk dat we samen optrekken. Het maakt een groot verschil: de kracht van 21 gezamenlijke gemeenten is groter dan als individuele gemeente. Die krachtige lobby is en blijft nodig om het geld te krijgen dat nodig is om onze doelen uit de Strategische Agenda te realiseren.

Bij deze de uitnodiging aan u: lees de begroting kritisch en opbouwend en geef uw zienswijze. Want op die manier krijgen we een gemeenschappelijk vertrekpunt voor 2025. Een jaar waarin we ons opnieuw sterk maken voor een betere toekomst van de mensen die hier wonen, werken en leven. Wij vragen u uiterlijk 17 juli 2024 uw zienswijze schriftelijk kenbaar te maken aan het dagelijks bestuur van de MRDH.

U kunt het concept en de definitieve zienswijze per e-mail richten aan Niels van den Beukel (n.vandenbeukel@mrdh.nl). Een tijdige reactie helpt ons om uw zienswijze inhoudelijk goed te kunnen behandelen. Als uw gemeente de uiterste termijn voor een reactie niet haalt, kunt u ons dit dan tijdig laten weten?

We zijn van harte bereid om in uw raad een nadere toelichting te geven op de begroting. Ook dit kunt u kenbaar maken aan Niels van den Beukel. We ontvangen graag zo spoedig mogelijk uw zienswijze nadat u daar een besluit over heeft genomen. Maar als u eerder al een concept van de zienswijze kunt sturen, dan is dat welkom. Dan kunnen we voor het zomerreces al met de beantwoording starten.

Samen met de ontvangen zienswijzen wordt de begroting op 28 augustus 2024 besproken door de adviescommissies van de MRDH. Het algemeen bestuur betrekt de zienswijzen

vervolgens bij de besluitvorming over de begroting. Die zal plaatsvinden tijdens de vergadering van het algemeen bestuur op 13 september 2024.

Het dagelijks bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag,

C. Mourik
secretaris

A. Aboutaleb
voorzitter

Bijlagen:

1. *Ontwerpbegroting MRDH 2025*
2. *Begroting 2025 in één oogopslag*
3. *Kadernota MRDH begroting 2025*

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Ontwerpbegroting 2025
en meerjarenbegroting 2026-2028

Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Met elkaar, voor elkaar

Inhoud

Inleiding 4

Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH 7

Hoofdstuk 2 Begrotingsprogramma's 13

2.1 Programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer 13

2.1.1 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen? 14

2.1.1.1 Opdracht 1 - Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren 14

2.1.1.2 Opdracht 3 - Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren 17

2.1.1.3 Opdracht 5 - Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 21

2.1.2 Wat gaat het kosten? 25

2.2 Programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer 29

2.1.1 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen? 30

2.1.1.1 Opdracht 1 - Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren 30

2.1.1.2 Opdracht 3 - Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren 31

2.1.1.3 Opdracht 5 - Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 32

2.2.2 Wat gaat het kosten? 35

2.3 Programma Economisch Vestigingsklimaat 37

2.3.1 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen? 37

2.3.1.1 Opdracht 2 – Toekomstbestendige economie stimuleren 37

2.3.1.2 Opdracht 4 – Vernieuwen van werklocaties 39

2.3.2 Wat gaat het kosten? 41

Hoofdstuk 3 Algemene dekkingsmiddelen, overhead en vennootschapsbelasting 43

3.1 Algemene dekkingsmiddelen 43

3.2 Overhead 43

3.3 Vennootschapsbelasting 45

Hoofdstuk 4 Paragrafen 46

4.1 Financiering 46

4.2 Verbonden partijen 49

4.3 Weerstandsvermogen en risico's 52

4.4 Onderhoud kapitaalgoederen 56

4.5 Bedrijfsvoering 58

4.6 Subsidies 61

Hoofdstuk 5 Financiële begroting 63

5.1 Overzicht baten en lasten 63

5.2 Overzicht incidentele baten en lasten 64

5.3 Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting 66
Hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen 2023-2028 69
Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente 71
Hoofdstuk 8 Besluit 72
Bijlage 1 Indicatoren 73
Bijlage 2 Detail projecten en programma's meerjarenbeeld BDU 74
Bijlage 3 Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2025 75

Inleiding

Met elkaar. Voor elkaar.
Dat is het motto van de Strategische Agenda van de MRDH. Daarin staat hoe 21 gemeenten samen de bereikbaarheid gaan verbeteren en de economie vernieuwen. Deze begroting geeft de financiële onderbouwing voor het jaar 2025.

De Strategische Agenda heeft een heldere, inhoudelijke koers. Het verbeteren van de bereikbaarheid zorgt ervoor dat de huidige en toekomstige inwoners op een vlotte, duurzame manier van wonen naar werk, studie, familie, vrienden of vrijetijdsbesteding komen. Onze metropoolregio, en daarmee heel Nederland, is gebaat bij nabijheid en voor reizen geldt dat snel en comfort het sleutelwoord is voor een sterke agglomeratie. In een regio waarin ruimte schaars is, is dat precies de inzet en daarmee de opdracht voor de MRDH: verstedelijking wordt primair gerealiseerd rondom OV-knooppunten en daarbij hoort een netwerk dat goede aansluitingen en verbindingen geeft. Met deze blik op mobiliteit beantwoorden we bovendien de maatschappelijke opgaven op het gebied van verduurzaming en mobiliteitstransitie. En met deze blik dragen we bij aan het vernieuwen van de economie, een betere balans tussen onderwijs en arbeidsmarkt en zorgen we voor voldoende ruimte voor bedrijven en ondernemers in onze regio.

De beschikbare financiële middelen bepalen in belangrijke mate het succes van de Strategische Agenda. Het is belangrijk om dat al voor het lezen van de begroting mee te geven. Deze begroting is de weergave van de manier waarop 21 gemeenten gemeenschappelijk geld uitgeven aan de inhoudelijke opgaven in onze regio: Het belang daarvan voor meer welvaart en welzijn in onze regio en daarmee de bijdrage die onze regio levert aan Nederland, onderstreept ook de noodzaak hiervoor voldoende middelen beschikbaar te krijgen en houden van het Rijk. Onze blik is daarbij niet alleen gericht op noodzakelijke investeringen in ons netwerk, maar ook op de exploitatie, beheer en onderhoud. Om de opgaven én oplossingen hiervoor nader te duiden maken we in 2025 een nieuwe visie op mobiliteit, gericht op de middellange termijn.

Bijna een kwart van de Nederlandse bevolking woont in de Zuidelijke Randstad. Mensen die op zoek zijn naar een woning, werk en een leefbare omgeving. Een investering in onze metropoolregio is een investering in de toekomst van mensen die deze regio dragen en verder kunnen brengen. En daar is een groter belang mee gediend dan onze regio lang en breed is. Gaat het in deze regio goed dan wordt Nederland er beter van. De Zuidelijke Randstad vormt verder bijna een kwart van de Nederlandse economie. Wij zijn kortom een krachtige metropoolregio met een belangrijke rol in het verdienvermogen van Nederland. Daar geloven we in en dat maken we waar. Deze begroting is daartoe weer een belangrijke aanzet.

Met inzet, lef en wederzijds vertrouwen
Grote ambities vragen om wederzijds commitment en vertrouwen om tot resultaten te komen. De geschetste regionale opgaven zijn groot en juist daarom kunnen we gezamenlijk meer impact maken. De inzet is om met lef en vertrouwen samen te werken aan het versterken van het economische vestigingsklimaat en het verbeteren van de bereikbaarheid. De 21 gemeenten vormen samen de MRDH en iedere aangesloten gemeente draagt bestuurlijk en ambtelijk zijn steentje bij. Daarbij wordt intensief samengewerkt met bedrijven, vervoerders en kennisinstellingen, omliggende regio's als Drechtsteden en Holland-Rijnland en met de provincie Zuid-Holland, het Rijk en Europa. De Economic Board Zuid-Holland (EBZ), waarin bedrijfsleven,

overheden en kennisinstellingen samen optrekken en InnovationQuarter, de regionale ontwikkelingsmaatschappij, zijn belangrijke partners.

Leeswijzer

Deze begroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting (conform de voorschriften in het Besluit begroting en verantwoording[1] (BBV)). De beleidsbegroting beslaat de hoofdstukken 2 tot en met 4, met hoofdstuk 1 als introductie van de integrale ambitie van de MRDH in relatie tot de Strategische Agenda en daaraan gekoppeld een overzicht van de integrale begroting. Hoofdstuk 5 bevat de verdere uitwerking van de financiële begroting en geeft een financiële samenvatting van de baten en lasten vanuit de programma's, overhead en onvoorzien.

Hoofdstuk 2 bevat als onderdeel van de beleidsbegroting (het programmaplan) de te realiseren programma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer en Economisch Vestigingsklimaat. In de programma's wordt steeds antwoord gegeven op drie vragen: 1. Wat willen we bereiken?, 2. Wat gaan we daarvoor doen? en 3. Wat gaat het kosten?, waarbij we onderscheid maken tussen programmalasten en apparaatslasten.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de overige onderdelen van het programmaplan: het overzicht algemene dekkingsmiddelen, het overzicht van de kosten van overhead en de vennootschapsbelasting.

Hoofdstuk 4 bevat het laatste onderdeel van de beleidsbegroting, de paragrafen. Achtereenvolgens wordt ingegaan op financiering, verbonden partijen, weerstandsvermogen en risico's, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en subsidies.

Hoofdstuk 5, de financiële begroting, bestaat uit drie onderwerpen: in (1) het overzicht van baten en lasten worden per programma en per taakveld de baten en lasten verantwoord. Op basis van (2) het overzicht incidentele baten en lasten kan worden beoordeeld of de begroting materieel in evenwicht is. In (3) de uiteenzetting van de financiële positie is de geprognosticeerde meerjaren balans opgenomen en wordt ingegaan op het EMU-saldo.

Hoofdstuk 6 bevat de staat van reserves en fondsen 2023-2028.

Hoofdstuk 7 bevat een overzicht van de inwonerbijdrage per gemeente.

In de bijlagen zijn achtereenvolgens de indicatoren, detail projecten en programma's meerjarenbeeld BDU en het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) opgenomen.

Hoofdstuk 1 Samenhang en opbouw begroting MRDH

De Strategische Agenda 2023-2026 Met elkaar, voor elkaar bevat zes opdrachten voor het versterken van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid. Deze ambities vormen dan ook het kader van deze begroting en worden in samenhang met elkaar gepresenteerd. Versterking van de economie is alleen mogelijk als ook de bereikbaarheid verbetert en het verbeteren van de bereikbaarheid dient een maatschappelijk en economisch doel, namelijk het verbinden van wonen, werken en recreëren in het belang van de mensen die in de regio leven. De Strategische Agenda benoemt de volgende zes opdrachten:

opdracht 1 - *Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren*
De activiteiten om de toenemende verstedelijking te faciliteren leveren een bijdrage aan brede welvaart. Brede welvaart gaat niet alleen om de kansen voor onze huidige inwoners, maar ook om de kansen voor onze toekomstige inwoners. Door de groeiopgave zowel multimodaal als gebiedsgericht te benaderen, verbeteren we de kansen voor onze inwoners.

opdracht 2 - *Toekomstbestendige economie stimuleren*
Het aanpakken van de mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het verhogen van de productiviteit en bedrijvigheid zorgt voor de groei van welvaart en welzijn. Door een groei van het aantal arbeidsplaatsen en deze arbeidsplaatsen in te vullen met geschikt personeel groeit de arbeidsparticipatie. De extra arbeidsplaatsen en productiviteit dragen bij aan de ambitie van extra groei van welvaart en welzijn.

opdracht 3 - *Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren*
Collectieve vormen van mobiliteit zorgen voor een prettige, duurzame leefomgeving waarin inwoners van de metropoolregio werk, opleidingen, voorzieningen en ook vrienden en familie makkelijk kunnen bereiken. Daarbij stimuleren we dat inwoners lopen, fietsen en gebruik maken van het OV zodat bestaande infrastructuur beter wordt benut en emissies worden verminderd. Dat leidt er ook toe dat in sommige gebieden de auto minder wordt gebruikt.

opdracht 4 - *Vernieuwen van werklocaties*
Onze inspanningen voor een samenhangend ruimtelijk-economisch beleid zorgen voor een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat wat bijdraagt aan brede welvaart. De aandacht voor duurzame kantorenlocaties in multimodaal bereikbare gebieden draagt bij aan een aantrekkelijke leefomgeving. Banen bevinden zich nabij huidige en toekomstige inwoners. Door daarnaast winkelgebieden te vitaliseren, door het blijven aanbieden van een divers winkelaanbod, blijven voorzieningen bereikbaar op korte afstand van woningen.

opdracht 5 - *Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk*
Door de kwaliteit van het huidige netwerk op orde te houden en te verbeteren waar dat nodig is, kunnen meer inwoners op een eenvoudige, prettige manier werk, opleiding, sociale contacten en voorzieningen bereiken. We dragen bij aan het veilig reizen en de gezondheid van onze inwoners. We verlichten de druk op het wegennet zodat er voldoende ruimte ontstaat om het autoverkeer te faciliteren daar waar alternatief vervoer geen oplossing biedt.

opdracht 6 - *Herstellen van het OV-systeem*
Opdracht 6 is een speciale opdracht, omdat ‘het herstellen van het OV-systeem’ een belangrijke

opgave is om na de coronaperiode weer een gezonde basis te realiseren en geeft ook invulling aan de afspraak die MRDH (samen met alle andere decentrale overheden) heeft gemaakt met het Rijk om de concessies na de coronaperiode weer in balans te brengen. Met de genomen besluiten in 2023 in het kader van borging toekomstbestendig OV in de hele regio is invulling gegeven aan deze doelen. Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 dan ook besloten opdracht 6 af te ronden en daardoor komt deze opdracht niet meer terug in de begroting 2025.

In de Strategische Agenda zijn voor deze opdrachten beoogde resultaten geformuleerd. In de begroting zijn drie begrotingsprogramma's opgenomen waarin de opdrachten en bijbehorende resultaten uit de Strategische Agenda zijn uitgewerkt en geconcretiseerd door het beantwoorden van drie vragen:

1. Wat willen we bereiken? (resultaten)
2. Wat gaan we daarvoor doen? (activiteiten)
3. Wat mag dat kosten?

Dat zijn de begrotingsprogramma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer en het programma Economisch Vestigingsklimaat. De eerste twee programma's bevatten de wettelijke taken op het gebied van verkeer en vervoer.

Begrotingsprogramma's

In onderstaand schema is opgenomen in welke begrotingsprogramma's de opdrachten uit de Strategische Agenda worden uitgewerkt:

	Programma's MRDH begroting 2025		
Opdrachten Strategische Agenda MRDH 2023-2026	Exploitatie verkeer en openbaar vervoer	Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer	Economisch vestigingsklimaat
Opdracht 1 - Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren	V	V	
Opdracht 2 - Toekomstbestendige economie stimuleren			V
Opdracht 3 - Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren	V	V	
Opdracht 4 - Vernieuwen van werklocaties			V
Opdracht 5 - Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk	V	V	

Verbeteren Bereikbaarheid
De opgaven van de programma's Exploitatie- en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer in hoofdstuk 2 worden grotendeels bekostigd uit de reguliere rijksbijdrage Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Jaarlijks wordt ongeveer € 680 miljoen aan BDU-middelen ontvangen.

Exploitatie OV
Ongeveer € 550 miljoen wordt jaarlijks besteed aan de exploitatie van het openbaar vervoer. Dit is inclusief de kosten van het beheer en onderhoud van de railinfrastructuur.

Investeringen
Voor investeringen op het gebied van verkeer en openbaar vervoer is jaarlijks ongeveer 20% van de BDU-middelen beschikbaar. De MRDH zet in op het zo efficiënt en effectief mogelijk benutten van de beschikbare investeringsmiddelen. Concreet betekent dit dat we keuzes moeten maken en/of prioriteiten moeten stellen, terwijl we daarnaast naar nieuwe en/of alternatieve financieringsvormen moeten zoeken. In het realiseren van nieuwe infrastructuur of aanpassing van bestaande infrastructuur is de MRDH een van de betrokken partijen. Via subsidies, bijdragen en te verstrekken opdrachten wordt de investeringsruimte beschikbaar gesteld. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) beschrijft waar we de beschikbare investeringsruimte aan besteden. Voor Kleine projecten (< € 10 miljoen subsidiabele kosten) wordt in 2025 een subsidieplafond van € 30 miljoen ingesteld. De concrete invulling van dit programma werken we in samenspraak met de gemeenten in het voorjaar van 2024 uit, gericht op vaststelling in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit in december 2024. Naast projecten die al in de begroting zijn opgenomen, lopen er ook diverse studies naar nieuwe projecten. Grote projecten (> €10 mln. subsidiabele kosten) doorlopen de onderstaande fases:

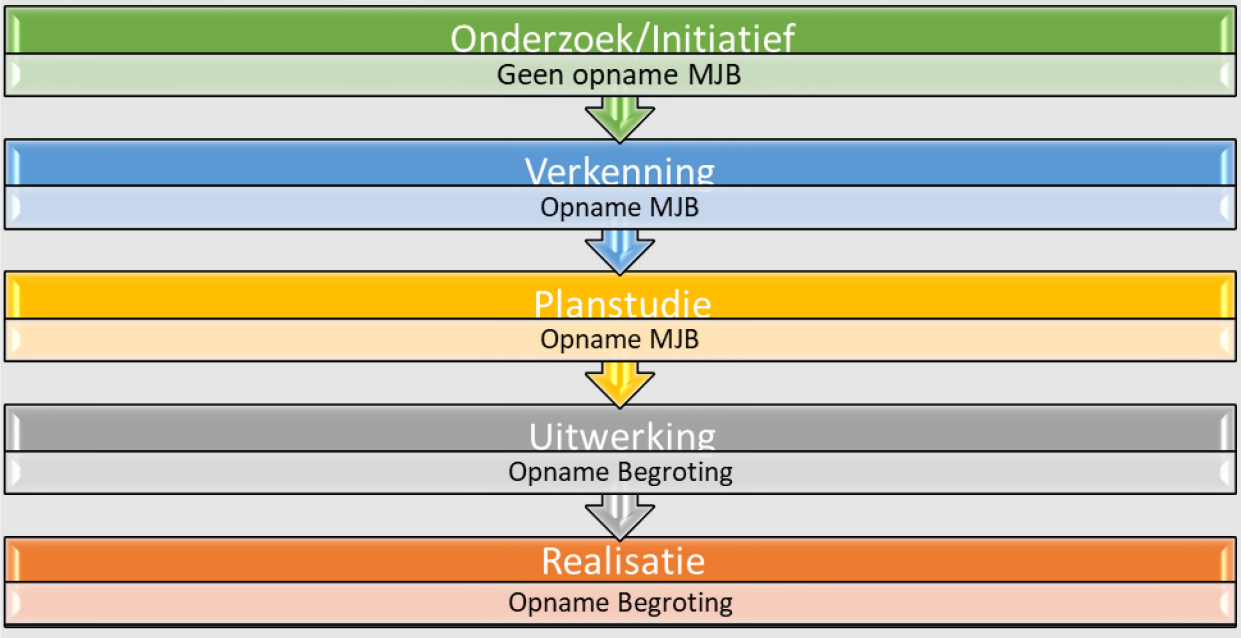

De fase waarin een project zich bevindt bepaalt waar het wordt opgenomen, ofwel in de begroting, ofwel in het financiële meerjarenbeeld (MJB). Een onderzoek/initiatief leidt nog niet tot opname in het meerjarenbeeld, dat gebeurt pas na besluitvorming door de bestuurscommissie Vervoersautoriteit over de overgang naar de verkenningsfase.

In sommige gevallen is het van belang dat de financiële inzet van de MRDH eerder wordt vastgelegd in de begroting om zodoende te voldoen aan het budgetrecht van het algemeen bestuur. Dat geldt bijvoorbeeld voor MIRT-projecten (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) waarbij afspraken worden gemaakt tussen regio en Rijk. Ongeacht van de fase waarin een MIRT-project zich bevindt, wordt zo nodig een reservering gemaakt in de begroting.

Het financiële meerjarenbeeld BDU geeft inzicht in de match tussen de inhoudelijke opgave en de beschikbare middelen en is daarmee een belangrijk instrument ter ondersteuning bij het nemen van investeringsbeslissingen.

In bijlage 2 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de projecten en programma's uit het meerjarenbeeld. Rekening houdend met deze investeringsopgave en een gelijkblijvende structurele inzet voor de exploitatie van het openbaar vervoer, geeft het financiële meerjarenbeeld het volgende beeld van de stand van de nog beschikbare BDU-middelen per jaareinde:

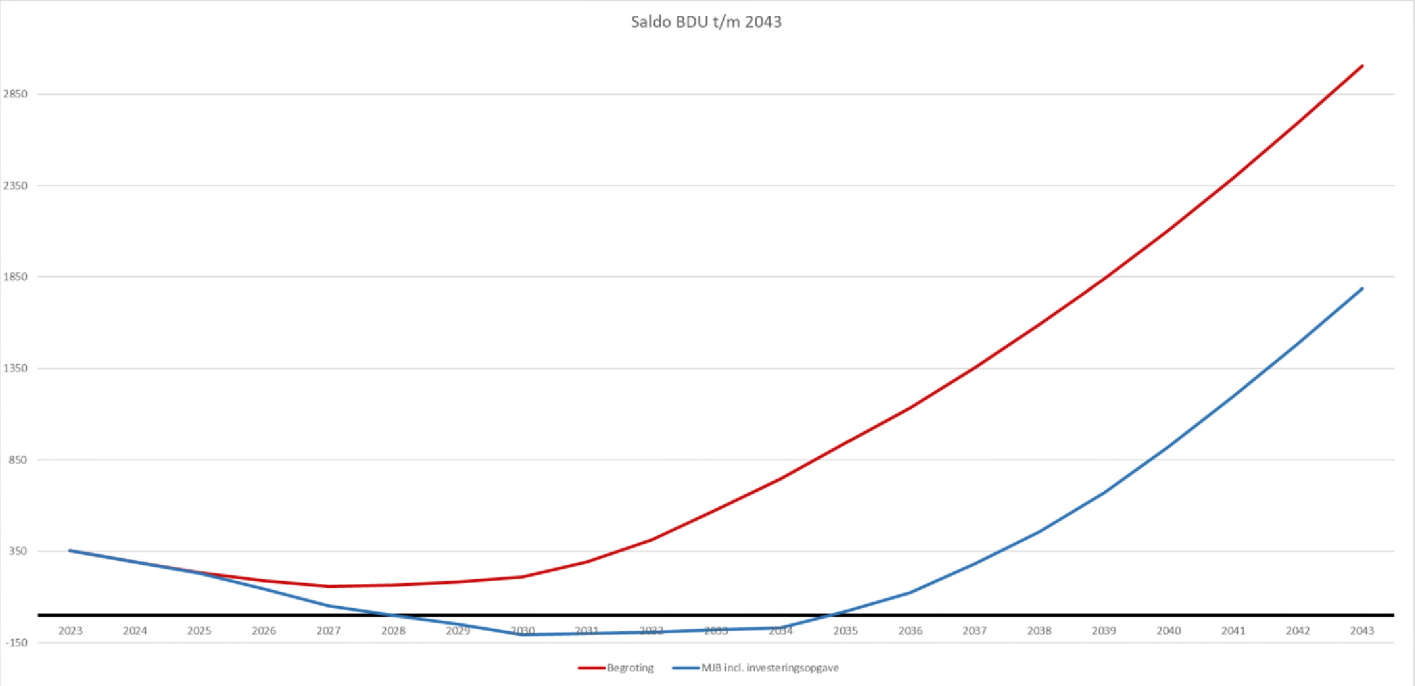

Het beeld laat zien dat er beperkte investeringsruimte is voor projecten die nu nog in de initiatief-, verkenning- en planstudiefase zitten. De ambities en opgaven zijn omvangrijk en tegelijkertijd neemt de druk op investeringsmiddelen toe. Op basis van de leidende principes die we in de Strategische Agenda afspraken en de nog op te stellen nieuwe Mobiliteitsvisie komen we in 2025 tot een werkwijze die ondersteunt bij het maken van een zorgvuldige en onderbouwde afweging ten aanzien van de prioritering van financiële middelen. De werkwijze verschaft inzicht in projecten om zo het goede gesprek over prioritering met elkaar te kunnen voeren en tot besluitvorming te komen.

Het meerjarenbeeld faciliteert als instrument het gesprek in de bestuurs- en adviescommissie Vervoersautoriteit over de keuzemogelijkheden en de financiële consequenties voor de lange termijn. Voorstellen die de begroting raken worden geagendeerd in het algemeen bestuur.
De Metropoolregio Rotterdam Den Haag hanteert het uitgangspunt dat een tekort op de BDU-middelen is toegestaan, onder de voorwaarde dat over een periode van vier jaar het saldo van

beschikbare middelen en bestedingen positief is. Dit sluit aan bij de uitgangspunten voor structureel begrotingsevenwicht die de provincie Zuid-Holland als toezichthouder hiervoor hanteert. De meerjarenbegroting van de BDU-middelen voldoet aan de wettelijke kaders, voor het begrotingsjaar 2025 en de daaropvolgende begrotingsjaren wordt geen tekort verwacht:

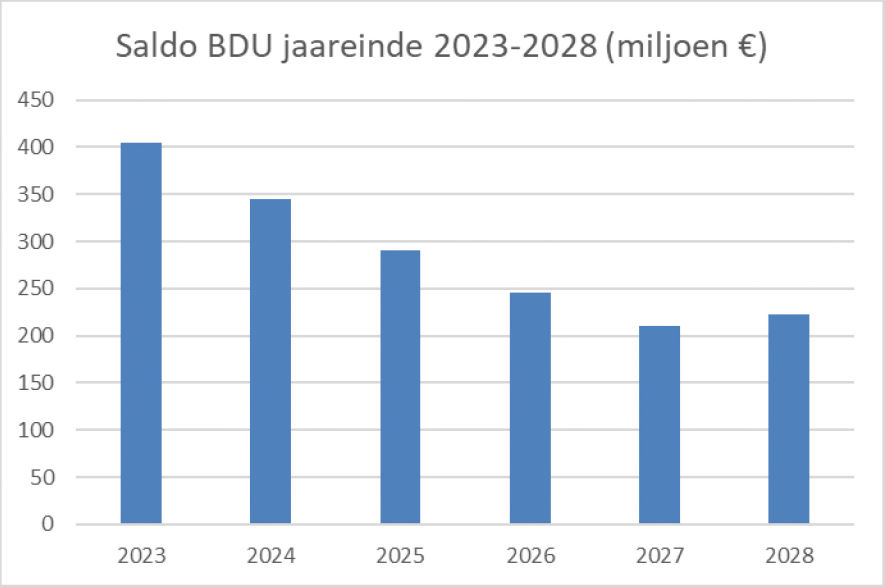

Vernieuwen economie
De opgaven van het programma Economisch Vestigingsklimaat worden bekostigd uit een door de deelnemende gemeenten te betalen jaarlijkse bijdrage per inwoner. Deze inwonerbijdrage wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van kaderstelling vanuit de gemeenten. We houden rekening met het verzoek van de gemeenten om te anticiperen op hun financieel perspectief vanaf 2026 door in 2025 een lager indexeringspercentage toe te passen dan volgens de systematiek gebruikelijk is. Voor het begrotingsjaar 2025 bedraagt de inwonerbijdrage € 3,07 per inwoner (Kadernota MRDH begroting 2025).

Dit geld wordt primair besteed als bijdrage en cofinanciering aan gemeentelijke projecten. De bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat heeft op grond van de Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat de bevoegdheid om (binnen de begroting) financiële middelen beschikbaar te stellen aan gemeenten voor projecten met regionale uitstraling die bijdragen aan de versterking van het economisch vestigingsklimaat. Daarnaast wordt de regionale ambtelijke inzet hieruit bekostigd.

Overhead
Conform de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden binnen de programma's de kosten van het directe personeel verantwoord. De overige apparaatslasten vallen onder de categorie 'overhead' en deze kosten worden apart, buiten de programma's om, verantwoord. De verdeelsleutel van de stafmedewerkers, de centrale directiefunctie en de overige bedrijfsvoeringskosten bedraagt 20% inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat en 80% BDU. Uitgangspunten voor de overhead zijn op basis van de Notitie Overhead van de Commissie BBV van 2016. Deze Notitie Overhead is in december 2023 geactualiseerd maar is pas met ingang van begrotingsjaar 2026 van toepassing op gemeenschappelijke regelingen zoals de MRDH.

De begroting 2025 kent een omvang (lasten) van € 786,7 miljoen. Ter vergelijking zijn actuele cijfers over 2023 (op basis van de voorlopige jaarrekening 2023) en 2024 (bestaande uit de vastgestelde begroting 2024 en de tot nu toe bekende wijzigingen, die bij de eerste bestuursrapportage 2024 ter besluitvorming worden voorgelegd) opgenomen. Hierna volgt de totaalbegroting en de uitsplitsing over de programma's.

Programmabegroting 2025 (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten per programma						
1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer	438.981.808	620.036.962	589.302.997	578.582.386	578.269.884	558.869.299
2. Infrastructuur verkeer en openbaar Vervoer	79.648.086	181.991.074	183.173.167	177.609.211	171.017.762	140.536.461
3. Economisch Vestigingsklimaat	5.865.229	5.697.170	5.903.148	5.903.148	5.903.148	5.903.148
Overhead	7.234.064	7.941.590	8.303.305	8.303.305	8.303.305	8.303.305
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal	**531.729.187**	**815.666.796**	**786.682.617**	**770.398.050**	**763.494.098**	**713.612.213**
Baten per programma						
1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer	440.981.808	626.036.962	589.302.997	578.582.386	578.269.884	558.869.299
2. Infrastructuur verkeer en openbaar Vervoer	79.648.086	181.991.074	183.173.167	177.609.211	171.017.762	140.536.461
3. Economisch Vestigingsklimaat	5.442.800	5.697.170	5.903.148	5.903.148	5.903.148	5.903.148
Dekking overhead uit BDU en Inwonerbijdrage EV	7.234.064	7.941.590	8.303.305	8.303.305	8.303.305	8.303.305
Totaal	**533.306.758**	**821.666.796**	**786.682.617**	**770.398.050**	**763.494.098**	**713.612.213**
Saldo van baten en lasten	1.577.572	6.000.000	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	1.327.207		0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	-2.000.000	-6.000.000	0	0	0	0
Resultaat	**904.779**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De fluctuaties in de meerjarenbegrotingen worden toegelicht in de genoemde programma's.

Hoofdstuk 2 Begrotingsprogramma's

De opdrachten en resultaten uit de Strategische Agenda 2023-2026 worden uitgewerkt in begrotingsprogramma's. De MRDH-begroting bevat hiervoor drie programma's. Dat zijn de programma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer en Economisch Vestigingsklimaat. In deze programma's wordt aan de hand van de vijf opdrachten steeds antwoord gegeven op drie vragen: 1. Wat willen we bereiken? (resultaten), 2. Wat gaan we daarvoor doen? (activiteiten) en 3. Wat gaat het kosten?

Binnen de MRDH-begroting is het verbeteren van de bereikbaarheid vertaald in twee programma's: een programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer (hoofdstuk 2.1) en een programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer (hoofdstuk 2.2). Het programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer betreft de uitvoering van wettelijke taken concessieverlening openbaar vervoer, beheer en onderhoud openbaar vervoer, infrastructuur en de planvormingsbevoegdheid in overeenstemming met de Planwet verkeer en vervoer. Dat laatste vraagt om de inzet van de MRDH voor algemene strategie- en beleidsontwikkeling, autonetwerk, verkeersmanagement en ITS, fietsnetwerk, ketenmobiliteit, reisgedrag en logistiek, duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid. Vanuit het programma Exploitatie volgen infrastructurele opgaven die, voor zover de MRDH er financieel aan bijdraagt, onderdeel worden van het programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer.

In het programma Economisch Vestigingsklimaat (hoofdstuk 2.3) worden de opdrachten voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat uitgewerkt.

2.1 Programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer

De begroting voor het programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer is opgezet langs de opdrachten uit de Strategische Agenda voor het verbeteren van de bereikbaarheid. Het gaat voor dit programma om de volgende drie opdrachten:

opdracht 1 - *Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren*
opdracht 3 - *Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren*
opdracht 5 - *Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk*

Bij iedere opdracht zijn in de Strategische Agenda resultaten beschreven. Deze resultaten geven antwoord op de vraag wat we de komende jaren willen bereiken. De resultaten zijn gekoppeld aan één of meer activiteiten. Deze activiteiten geven aan wat we gaan doen om deze resultaten te bereiken.

2.1.1 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1.1 Opdracht 1 - Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren

De metropoolregio groeit naar bijna drie miljoen inwoners in 2040. Die willen allemaal een baan en prettig van huis naar werk reizen of ergens recreëren. Daarom investeren de 21 samenwerkende gemeenten in de bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio op duurzame wijze te faciliteren. Het gaat daarbij om de bereikbaarheid van de nieuwe verstedelijkingslocaties, het verbinden van innovatieve kennis- en onderwijsknooppunten, de bereikbaarheid van werklocaties en het behouden van de leefbaarheid en open ruimte. Ook is het belangrijk dat de metropoolregio Rotterdam Den Haag verbonden is en blijft met de omliggende regio's en gemeenten. Dat doen we vooral door nu plannen te maken voor de investeringen in het mobiliteitssysteem op de (middel)lange termijn en te adviseren over de bereikbaarheid bij verstedelijkingsplannen.

Mobiliteitsvisie Metropoolregio Rotterdam Den Haag
In 2025 werkt de MRDH een nieuwe mobiliteitsvisie uit die in 2024 wordt opgesteld en in Q1-Q2 van 2025 wordt vastgesteld. Het gaat daarbij om een door de 21 gemeenten gedragen en onderschreven mobiliteitsvisie gericht op de aankomende 25 jaar (2050) met concrete activiteiten voor de aankomende 5-10 jaar. De mobiliteitsvisie bevat drie elementen:

- Een blik vooruit: hoe willen we in 2050 reizen van wonen naar werk, opleiding en voorzieningen?
- Wat betekent dat voor de komende vijf tot tien jaar? Wat moeten we nu en in de komende jaren doen om dat te realiseren?
- Waar nodig worden de drie relevante opdrachten uit de Strategische Agenda geactualiseerd, aangescherpt, aangevuld en worden daarbinnen nadere keuzes gemaakt met betekening voor programma's, projecten en concessies.

De uitwerking van de mobiliteitsvisie wordt met de 21 gemeenten verder vormgegeven in 2025.

Gebiedsprogramma Mobiliteit en Verstedelijking (MoVe)
In het programma MoVe werken regionale partners (provincie Zuid-Holland, gemeenten Rotterdam en Den Haag en de MRDH) samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Binnenlandse Zaken aan de opgave om verstedelijking en mobiliteit in samenhang op te pakken. We bepalen samen met Rijk en regio welke investeringen op de (middel)lange termijn nodig zijn om de bereikbaarheid in de regio te garanderen en dragen daar financieel aan bij.

Welke resultaten willen we bereiken?

- Toewerken naar een projectbeslissing voor het CID-Binckhorst en de Stadsbrug HOV en station Stadionpark Rotterdam (inclusief het uitwerken van het exploitatiebesluit voor het HOV).
- Een betrouwbaar en robuust netwerk voor de bereikbaarheid van Westland, Voorne-Putten en Haven Rotterdam.
- Continuering verkenningen knooppunt Beurs en spoorbeveiliging Randstadrail/E-Lijn.
- Uitwerking van HOV Leiden-Zoetermeer en doorontwikkeling HOV Zoetermeer-Rotterdam en Westland.
- Verkenning met als resultaat een voorkeursbeslissing voor de MIRT Verkenning Oude Lijn en de knooppunten.

- Een adaptieve ontwikkelstrategie wegen en fiets met als doel komen tot een gedeeld toekomstperspectief voor investeringen in het fiets- en wegennetwerk.
- Uitwerking van de in 2024 op te stellen regionale mobiliteitsvisie naar regionale projecten, programma's en concessies.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- Bereikbaarheid CID-Binckhorst: we werken samen met het Rijk, betrokken gemeenten en provincie aan de planuitwerking die in 2024 gestart is. Dit leidt in 2026 tot een projectbesluit.
- Stadsbrug, HOV en station Stadionpark Rotterdam: het voorkeursontwerp wordt verder uitgewerkt. Dit moet leiden tot een definitief ontwerp, planning en exploitatievoorstel in het BO-MIRT van 2027.
- We continueren de verkenning van knooppunt Beurs en de verkenning naar een nieuw spoorbeveiligingssysteem van de Randstadrail en E-Lijn, met als doel te komen tot een afweging over maatregelen die bijdragen aan zowel de verbetering en groei van het OV, als het ondersteunen van gebiedsontwikkeling en verstedelijking.
- Algeracorridor: de infrastructurele maatregelen voor de verbeteringen aan de doorstroming van de Algeracorridor worden aanbesteed.
- Gebiedsuitwerking Voorne-Putten en Haven Rotterdam: met actieve lobby richting het Rijk zetten we in op voldoende financiële middelen zodat afspraken over de N57 uit worden gevoerd. Daarnaast voeren we samen met andere partners een studie uit naar de invulling van de fietsverbinding langs de Hartelweg. Ook wordt samen met de andere partners een voortgangsmonitor uitgevoerd, waarin de uitvoering van de overige gemaakte afspraken met Rijk en regio (BO MIRT 2022) wordt gevolgd. Alleen op die manier kunnen we samen met alle partners het hele pakket met maatregelen op Voorne-Putten uitvoeren.
- Gebiedsuitwerking Westland: in 2024 werken we samen met gemeente Westland, gemeente Den Haag en de Provincie Zuid-Holland een maatregelenpakket uit. In 2025 nemen we hier een besluit over.
- Leiden Zoetermeer Bus Rapid Transit: we ronden de verkenningsfase af en nemen een besluit over een voorkeursvariant. Vervolgens werken we in 2025 aan het definitief ontwerp.
- MIRT Verkenning Oude Lijn: de kansrijke alternatieven voor de viersporigheid en nieuwe stations Kethel, Rijswijk Buiten en Rotterdam Van Nelle worden onderzocht en dit leidt tot één voorkeursalternatief. In het Bestuurlijk Overleg MIRT in het najaar 2025 nemen we een besluit over dit voorkeursalternatief. De knopen Schiedam-centrum en Laan van NOI volgen een vergelijkbaar proces.
- Vaststellen van de multimodale adaptieve ontwikkelstrategie voor wegen, OV en fiets door Rijk en regionale partijen, inclusief een uitvoeringsagenda voor de Zuidelijke Randstad. De uitvoeringsagenda bestaat uit infrastructurele ingrepen en bereikbaarheidsbeleid.
- Mobiliteitsvisie. Hoe ziet de mobiliteit in de MRDH in 2050 eruit? En wat is daar dan de komende vijf tot tien jaar voor nodig? Als uitwerking van de Strategische Agenda is in 2024 de mobiliteitsvisie opgesteld. In 2025 vindt besluitvorming plaats en bepalen we welke programma's en projecten nodig zijn voor de uitvoering. De mobiliteitsvisie krijgt daarnaast in 2025 waar mogelijk zijn doorwerking naar de OV-concessies.

Regionale fietsagenda (middel)lange termijn
De regionale fietsagenda geeft aan wat er, op de (middel)lange termijn tot 2040, nodig is aan verbeteringen in het regionale fietsnetwerk. De focus ligt op de verbindingen en ontbrekende

schakels in het regionale netwerk tussen steden en/of dorpen. De MRDH verleent subsidie aan wegbeheerders voor het verbeteren van regionale fietspaden en zet zich samen met de provincie Zuid-Holland in om aanvullende financiering van het Rijk aan te trekken voor deze opgave. De wegbeheerders voeren de verbeteringen van de fietspaden uit en zijn verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Realiseren van 800 km verbeterd regionaal fietspad.
- Realiseren van 90.000 extra fietsparkeerplaatsen (bij OV-knooppunten).

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We ondersteunen gemeenten bij studies en de uitwerking van projecten uit de Regionale Fietsagenda. Ook helpen we bij de financiering van deze fietsprojecten zodat tot uitvoering kan worden overgegaan.
- We geven advies aan wegbeheerders waar het regionale fietsnetwerk uitgebreid kan worden. Daarnaast geven we advies waar het fietsparkeren bij ov-haltes kan worden verbeterd.
- We lobbyen voor medefinanciering van het regionale fietsnetwerk en fietsparkeren vanuit het Rijk en vanuit Europese fondsen.

Bereikbaarheid van en naar recreatie- en natuurgebieden
Het doel is om met actieve en collectieve vormen van mobiliteit de bereikbaarheid en daarmee de kwaliteit van de leefomgeving van onze regio te versterken. We onderzoeken voor welke recreatie- en natuurgebieden de bereikbaarheid verbetering is gewenst. We delen de kennis met de wegbeheerders en benutten de kansen om multimodaal de bereikbaarheid naar deze gebieden te verbeteren. De gemeenten, provincie Zuid-Holland of waterschappen (als wegbeheerders) voeren de verbeteringen aan de infrastructuur uit. Op basis van behoefte van gemeenten kunnen kansen voor het verbeteren van de bereikbaarheid per fiets van de gebieden samen verder verkend worden via het opstellen van een kansenkaart fiets.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Uitvoering van projecten voortkomend uit de vastgestelde aanpak voor de verbetering van bereikbaarheid van recreatie- en natuurgebieden in de regio.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We stimuleren gemeenten en recreatieschappen actief om de projecten uit te voeren waarmee de bereikbaarheid van recreatie- en natuurgebieden wordt verbeterd.
- Implementeren van ‘Groene OV-Haltes’ waarbij (betere) fietsvoorzieningen bij OV-haltes komen of de routes naar groengebieden vanaf de halte verbeteren. Partners zorgen dat duidelijk wordt in het uiterlijk of voorzieningen bij de halte dat deze nabij een groengebied ligt. Geschikte locaties voor groene haltes worden gekozen aan de hand van nabijheid van groen en recreatie- en natuurgebieden (max. 20 minuten wandelen), de aanwezigheid van een wandelknooppuntenkaart en de geschiktheid van de halte zelf. De vier haltes waar in 2024 een pilot zal plaatsvinden zijn: metrohalte Romeynshof, metrohalte Rhoon, metrohalte Rodenrijs en bushalte Begraafplaats Holy. Bevindingen uit de pilot worden in 2025 meegenomen in opschaling bij implementatie.

Advisering en kennisuitwisseling over mobiliteit bij gebiedsontwikkeling- en economische locaties
Adviseren over het verbeteren van de bereikbaarheid bij en helpen met kennis over integrale gebiedsontwikkeling. Zo dragen we bij aan aantrekkelijke en leefbare stedelijke gebieden en zorgen we ervoor dat de investeringen in de bereikbaarheid van de regio optimaal renderen. We onderzoeken in het bijzonder of de bereikbaarheid van bepaalde economische locaties moet worden verbeterd. De MRDH is gevraagd en ongevraagd adviseur, kennismakelaar en stelt vanuit het lidmaatschap van de Verstedelijkingsalliantie deze kennis aan alle gemeenten ter beschikking. De gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de ruimtelijke ontwikkeling. De MRDH onderzoekt de bereikbaarheid van economische locaties, brengt in beeld of verbeteringen noodzakelijk zijn en hoe die kunnen worden gerealiseerd.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Benutten kansen rondom de locaties van de Verstedelijkingsalliantie en overige belangrijke gebiedsontwikkelingen.
- Benutten kansen rondom de Hoekse Lijn.
- Uitwerking voor de verbetering van de bereikbaarheid van aanvullende economische locaties in de regio.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- Samen met de gemeenten Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Maassluis (samenwerkingsverband Hoekse Lijn) werken we aan gemeente overstijgende vraagstukken voor mobiliteit in relatie tot wonen en werken. We adviseren gemeenten daarbij over het optimaal benutten van de nieuwe stations aan de Hoekse lijn voor het duurzaam ontsluiten van de woningbouwopgave.
- We geven mede richting aan de samenhang tussen ruimtelijke ordening, duurzame bereikbaarheid en nabijheid. We nemen deel aan diverse regionale ruimtelijke trajecten en landelijke overleggen zoals het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving.

2.1.1.2 Opdracht 3 - Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren
We zetten in op actieve en/of collectieve vormen van mobiliteit (lopen, fietsen, OV en deelmobiliteit), omdat deze vormen de bereikbaarheid helpen verbeteren, minder ruimte innemen dan individuele automobiliteit, toegankelijk en betaalbaar zijn, de gezondheid bevorderen en minder emissies uitstoten. Hiermee benutten we de bestaande infrastructuur beter, bieden we mensen meer kansen om maatschappelijk mee te doen, ondersteunen we de mobiliteitstransitie die in verschillende (stedelijke) gebieden van de regio is ingezet en dragen we bij aan de klimaatopgave. Daarbij verschilt de aanpak per gebiedstype, omdat de mogelijkheden en behoeften in het (hoog) stedelijke gebied anders zijn dan in het meer landelijke gebied. Naast fysieke ingrepen maakt mobiliteitsmanagement het mogelijk om lopen, fietsen, OV en deelmobiliteit te stimuleren en spreiding van mobiliteit over de dag/week aan te moedigen. We stimuleren het toepassen van Mobility as a Service (MaaS), innovaties en nieuwe technologieën om de gewenste mobiliteitstransitie te bereiken. Efficiënt omgaan met de ruimte voor verkeer zorgt er in steden en dorpen voor dat er meer ruimte is voor het inrichten van een prettige leefomgeving en dat is noodzakelijk gelet op de verwachte groei van inwoners in de aankomende jaren en andere opgaven in de openbare ruimte zoals meer groen, voorzieningen en klimaatadaptatie.

Programma Metropolitane fietsroutes (MFR)
Het programma MFR helpt om hoogwaardige, regionale fietsroutes te realiseren om het gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer te stimuleren. We helpen de individuele gemeenten voor een Metropolitane fietsroutes bij het opstellen van een voorkeurstracé, schetsontwerp en financiële raming voor de gehele route. De MRDH levert procesbegeleiding tot en met de samenwerkingsovereenkomst (incl. planstudie) en verleent subsidie aan wegbeheerders. Wegbeheerders leggen de fietsroutes aan en zorgen voor het beheer en onderhoud van de fietsroutes.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Circa 100 km Metropolitane fietsroutes realiseren tot en met 2026.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- Alle maatwerkafspraken voor complexe schakels binnen vastgestelde routes ronden we af. Dit betreft delen van de route die om specifieke afspraken vragen omdat er een afhankelijkheid met een gebiedsontwikkeling is of toestemming van derden nodig is waardoor meer tijd is vereist om tot uitvoering te komen.
- We ondersteunen wegbeheerders van routes bij het aanvragen van bewegwijzering bij de Nationale BewegwijzeringsDienst die de bewegwijzering landelijk beheert.
- We stellen de beleidsuitwerking regionale fietsstimulering vast en ondersteunen de gemeenten met kennisdeling bij het uitvoeren van regionale activiteiten fietsstimulering.

Smart mobility, MaaS en programma AVLM
We ontwikkelen en delen kennis op het gebied van Smart Mobility, Mobility as a Service (Maas) en Automatisch Vervoer op de first en Last Mile (AVLM). We stimuleren het toepassen van innovaties die het regionale mobiliteitssysteem verbeteren en vernieuwen. We hanteren een afweegkader Smart Mobility en MaaS waarbij bijdrage aan de opdrachten uit de Strategische Agenda voorop staat. De MRDH is kennismakelaar en subsidieverlener voor het toepassen van innovaties en nieuwe technologieën. Wegbeheerders voeren de toepassingen uit en ook andere partijen zoals de vervoerders realiseren, hiertoe gestimuleerd door de MRDH, innovatieprojecten.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Kennisontwikkeling van Smart Mobility en het toepassen van innovaties die het regionale mobiliteitssysteem verbeteren en vernieuwen.
- Circa 6 projecten per jaar voor het testen en uitproberen van nieuwe innovaties van nieuwe technologieën die het regionale mobiliteitssysteem verbeteren en vernieuwen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We identificeren kansen voor innovatie en nemen initiatief om deze kansen te verzilveren.
- We organiseren cofinanciering voor maatregelen voortkomend uit het Rijksprogramma Smart Mobility.
- We adviseren actief bij de lopende AVLM-projecten (automatisch vervoer last mile) Martha Rotterdam The Hague Airport en Capelle Rivium.
- We organiseren bijeenkomsten voor bestuurders en ambtenaren ter inspiratie voor nieuwe initiatieven en kansen.

- We monitoren structureel de kwaliteit van de data en adviseren gemeenten over de door Rijk en regio afgesproken digitaliseringsopgave.
- We ronden de pilot iVRI communicatie en tram 1 in Delft af.
- We verkennen het project “Verbonden fietsen” met fietsprioriteit bij verkeerslichten op fietsroutes.

Programma Duurzame Mobiliteit
We ontwikkelen kennis en monitoren de effecten van duurzame mobiliteit op CO2-reductie en afname van stikstof en fijnstof. Daarvoor gebruiken we het al ontwikkelde digitale platform: www.mrdh.nl/duurzamemobiliteit. We helpen maatregelen te realiseren die een effectieve bijdrage leveren aan verduurzaming zoals deelmobiliteit en de werkgeversaanpak. Met deze activiteiten dragen we bij aan de Europese doelstelling, 55% reductie van de CO2-uitstoot in 2030, die in het Regeerakkoord is onderschreven. De MRDH is kennismakelaar, adviseert (gevraagd en ongevraagd) de individuele gemeenten over duurzame mobiliteit en stelt de vervoerders in staat om maatregelen voor duurzame mobiliteit uit te voeren. We agenderen uitdagingen en randvoorwaarden voor duurzame mobiliteit bij andere partijen zoals het Rijk en provincie Zuid-Holland. De individuele gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van de maatregelen voor duurzame mobiliteit.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Minimaal 250 emissievrije bussen laten instromen in de concessies.
- Kennisontwikkeling en -deling van duurzame mobiliteit en monitoring van de effecten op de reductie van CO2, stikstof en fijnstof.
- Minimaal 250 emissievrije bussen laten instromen in de concessies.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- In 2025 laten we 40 nieuwe emissievrije bussen instromen in de regio. Daarmee is in 2025 40% van de busvloot emissievrij.
- We maken een nieuwe effectbepaling voor duurzame mobiliteit zodat we jaarlijks kunnen monitoren in hoeverre we als regio bijdragen aan de Europese en Nationale doelstelling 55% CO2-reductie in 2030.
- We geven invulling aan de acties die voortkomen uit de in 2024 vastgestelde agenda voor deelmobiliteit, Zero Emissie zones en werkgebonden mobiliteit in de metropoolregio.
- We onderhouden en actualiseren ons digitaal platform voor duurzame mobiliteitsoplossingen, zodat gemeenten en andere partners snel toegang hebben tot actuele oplossingen voor de verduurzaming van mobiliteit.
- We geven invulling aan de acties die voortkomen uit de in 2024 vastgestelde agenda voor deelmobiliteit, Zero Emissie zones en werkgebonden mobiliteit in de metropoolregio.
- We organiseren kennissessies over laadinfrastructuur, innovaties in mobiliteit en duurzame brandstoffen.

Deelmobiliteit in de regio
In de mobiliteitsvisie is de koppeling gelegd met samenhangende thema's zoals ketenmobiliteit, verstedelijking en actieve, duurzame en deelmobiliteit. We bieden de gemeenten (als wegbeheerder) en andere partijen (grondeigenaren) de juiste handvatten om zelf aan de slag te

gaan met deeldiensten. Wegbeheerders en de andere partijen (grondeigenaren, vervoerders en marktpartijen) voeren projecten uit.

Welke resultaten willen we bereiken?
- De mobiliteitsvisie geeft de positie van deelmobiliteit weer in het multimodale regionale vervoersysteem van de MRDH.
- Kennisontwikkeling en kennisdeling van deelmobiliteit om in te kunnen spelen op de kansen van deelmobiliteit bij het behalen van de doelen van gemeenten en de Strategische agenda en hinder van deelmobiliteit collectief gezamenlijk aan te pakken. De MRDH-uitvoeringsorganisatie heeft zelf maar beperkte mogelijkheden om hierop te acteren, de individuele gemeenten daarentegen wel. Kennisontwikkeling zou kunnen leiden tot een voorstel om beleid en maatregelen in elk van de MRDH-gemeente uniform in te zetten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We monitoren het ecosysteem voor deelmobiliteit (aanbod en gebruik).
- Uit de regionale mobiliteitsvisie komen kansen voor deelmobiliteit in regionaal verband naar voren naar voren. We zullen gezamenlijk met gemeenten en aanbieders vormgeven aan deze kansen. De projecten, taken en rollen van de verschillende actoren worden uitgewerkt in een plan van aanpak. We monitoren de voortgang van eenieders inzet.
- We nemen actief deel aan het landelijk programma deelmobiliteit “Natuurlijk! Deelmobiliteit”. Succesprojecten vertalen we door naar onze regio.
- De kennis die we opdoen delen we met de 21 gemeenten. Hiervoor organiseren we regionale overleggen met de thema’s deelmobiliteit, MaaS en Hubs.
- We vullen de Nationale Kennisbank Deelmobiliteit en brengen het onder de aandacht van de gemeenten.

Mobiliteitsmanagement via Zuid-Holland Bereikbaar
De MRDH is mede-initiatiefnemer van Zuid-Holland Bereikbaar, een samenwerkings- en uitvoeringsorganisatie die als doel heeft de bereikbaarheid (acceptabele hinder) in de regio te borgen gedurende de vele infrastructurele beheer-, onderhouds- en aanlegprojecten die in de komende decennia zijn gepland. Dat doen we door in te zetten op maatregelen die mobiliteitstransitie ondersteunen met de ambitie voor duurzame gedragsverandering.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Realiseren duurzame gedragsverandering van reizigers.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We geven Zuid-Holland Bereikbaar de opdracht om mobiliteitsmanagement in de regio uit te voeren door onder andere bewust reisgedrag en reizen buiten de spits te stimuleren. Afspraken hierover leggen we samen met de andere samenwerkingspartners en Zuid-Holland Bereikbaar vast in het jaarplan 2025 van Zuid-Holland Bereikbaar.
- We nemen actief deel aan de werkgroepen Mobiliteitsmanagement, Logistiek en de gebiedstafels. In de gebiedstafels ‘Zuid-Hollandse Eilanden en havengebied’, 'Haaglanden inclusief Westland' en ‘Rotterdam en omgeving’ bepalen we gezamenlijk met gebiedspartijen welke activiteiten uit de gebiedsgerichte aanpakken we in 2025 willen uitvoeren.

OV-concessies: Rail Rotterdam, Rail Haaglanden, Bus Rotterdam en omstreken, Bus Voorne-Putten en Rozenburg, Bus Haaglanden-Stad en Bus Haaglanden Streek en jaarlijkse vervoersplannen

Via de OV-concessies en de daarbinnen afgesproken jaarlijkse vervoerplannen kunnen wij de OV-maatregelen 'op straatniveau' invoeren. De MRDH verleent en managet de concessies voor het OV (per bus, tram en metro). We houden toezicht op de uitvoering en sturen op de uitvoeringskwaliteit en reizigerstevredenheid. De vervoerders stellen jaarlijkse vervoerplannen op voor verbeteringen aan het OV en voeren de verbeteringen uit. De vervoerders doen, conform de afgesloten concessies, voorstellen en gemeenten adviseren vanuit lokaal perspectief op de vervoerplannen. De besluiten over de (randvoorwaarden voor de) concessies worden genomen in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit. Vervolgens wordt een gedragen vervoerplan na consultatie van gemeenten en consumentenorganisaties goedgekeurd.

Welke resultaten willen we bereiken?

- Een verbeterd OV-systeem zodat het makkelijker en aantrekkelijk wordt voor de reiziger om het OV te gebruiken en een OV-systeem dat is afgestemd op lopen en fietsen en past in de buitenruimte.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We werken aan een nieuwe railconcessie voor de RET. In lijn met de besluiten over borging toekomstbestendig OV in de hele regio wordt deze concessie, eerder dan oorspronkelijk gepland, vernieuwd en gaat deze in per 2027. Deze railconcessie geeft mede invulling aan de ambities en uitgangspunten van de in 2024 opgestelde mobiliteitsvisie. Op deze wijze wordt gewerkt aan een eenduidige wijze van contracteren in de hele regio en aan het versterken van de samenwerking tussen HTM en RET.
- In 2025 werken we in de regio Rotterdam aan een vernieuwd busnet, met onder meer combinaties met maatwerkvervoer, een betere toegankelijkheid en een integratie met het stedelijk 30 km/u regime.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor de combinatie van openbaar vervoer met maatwerkvervoer. Daarna volgt een of meerdere pilots.
- Sinds 2024 zijn we weer gestart met het proces van de vervoerplannen van de vervoerders en het betrekken van bewoners. Dit zetten we door in 2025. De uitwerking van vastgestelde OV-plannen zoals het Plan Toekomstvast tramnet Rotterdam, verloopt mede via het vervoerplan.
- We sturen op concessieafspraken om de kwaliteit voor de reiziger te garanderen en verbeteringen in de concessies te stimuleren.

2.1.1.3 Opdracht 5 - Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

De 21 gemeenten verbeteren de kwaliteit van het bestaande mobiliteitsnetwerk inclusief de knooppunten van verschillende vervoerssystemen zodat meer mensen het netwerk gebruiken en hoger waarderen. Zo verbeteren we de bereikbaarheid van de metropoolregio vanuit kwalitatief oogpunt en benutten we het bestaande netwerk beter. Een robuust, betrouwbaar, veilig en samenhangend netwerk in de metropoolregio is en blijft noodzakelijk. In het bijzonder voor de Mainport en de Greenport. Het vrachtverkeer maakt immers gebruik van hetzelfde autonetwerk. De aankomende decennia worden grootschalige werkzaamheden uitgevoerd in het kader van beheer en onderhoud van de infrastructuur. Dit is noodzakelijk om de kwaliteit van het huidige netwerk op orde te houden. Maar dit betekent structurele (forse) hinder als gevolg van verminderde capaciteit

op het wegennetwerk. Daarom werken we met acht partners samen in Zuid-Holland Bereikbaar om de hinder te beperken en om duurzame gedragsverandering te realiseren (zie opdracht 3).

Regionale Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid
We werken vanuit de aanpak 'Maak een punt van Nul' aan het verminderen van het aantal slachtoffers in het verkeer. De vastgestelde verkeersveiligheidsagenda geeft een beeld van de risico's van de infrastructuur, risico-gedragingen en risicogroepen in het verkeer. Vanuit dit beeld is duidelijk, waarop de komende jaren wordt ingezet. De MRDH ondersteunt de individuele gemeenten met kennis, accountmanagement en financiële middelen om gedragsinterventies en infrastructurele maatregelen tot uitvoering te brengen. De MRDH is gesprekspartner van het Rijk over het nationale verkeersveiligheidsbeleid en de rijksinzet in nationale kaders en (financiële) middelen.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Circa 160 projecten gerealiseerd voor verbetering van de verkeersveiligheid van het regionale mobiliteitsnetwerk.
- Een toename van het aantal deelnemende basisscholen aan SCHOOL op SEEF van 33% naar 62%.
- Een toename van het aandeel deelnemende voortgezet onderwijsscholen aan TotallyTraffic van 38% naar 49%.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We voeren het programmamanagement rond het Regionaal Programma Gedragsbeïnvloeding 2022-2025 en we actualiseren het programma.
- Samen met de gemeenten actualiseren we de Regionale Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid.
- We rapporteren over de regionale ontwikkeling van de verkeersslachtoffers. Deze ontwikkeling wordt gebruikt om de risicoanalyse te actualiseren en zo nodig nieuwe doelgroepen te benoemen of nieuwe gedragsmaatregelen te ontwikkelen.
- Voor de optimalisatie van verkeershandhaving voeren wij gesprekken met politie en gemeenten. Het streven is dat gemeenten verkeersveiligheid opnemen als onderwerp in het lokale integrale veiligheidsplan. Daarnaast kan MRDH adviseren over het verbeteren van samenwerking tussen gemeenten en politie.
- We ontwikkelen samen met de gemeenten voorlichtingscampagnes gericht op de risicogroepen:
    - Scholieren uit het basisonderwijs (0-11 jaar)
    - Scholieren uit het middelbaar onderwijs (12- 15 jaar)
    - Jongeren op snor- en bromfiets (16-17 jaar)
    - Onervaren bestuurders (18-24 jaar)
    - Kwetsbare senioren op een (elektrische) fiets (60+ jaar)
- Door kennisdeling in het MRDH-verkeersveiligheidsoverleg, subsidies en via de maandelijkse nieuwsbrief Verkeersveiligheid stimuleren we gemeenten om deze voorlichtingscampagnes uit te voeren.

Autonetwerk en verkeersmanagement
Met oog op optimalisatie van het bestaande wegennetwerk adviseren wij wegbeheerders bij infrastructurele ingrepen in het netwerk. Daarbij zoeken we naar aanvullende kansen (zoals fietsverbindingen) en mobiliteitsoplossingen gericht op duurzame gedragsverandering. Bij de doorstromingsmaatregelen openbaar vervoer wordt samen met de wegbeheerders gekeken waar bus en tram sneller door het netwerk kunnen rijden. We geven opdracht aan Zuid-Holland Bereikbaar voor het verkeersmanagement (monitoring en informatievoorziening bij ongevallen) en om de programmering van beheer- en onderhoudsprojecten tijdig op elkaar af te stemmen. De MRDH is adviseur voor de wegbeheerders bij infrastructurele ingrepen en is mede-initiatiefnemer van Zuid-Holland Bereikbaar. De gemeenten, provincie Zuid-Holland en het Rijk (als wegbeheerders) zijn verantwoordelijk voor de realisatie van infrastructurele ingrepen en de afstemming van de wegwerkzaamheden met Zuid-Holland Bereikbaar als helpende schakel.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Advisering bij infrastructurele ingrepen en subsidiering voor optimalisatie in het wegennetwerk door wegbeheerders.
- Via Zuid-Holland Bereikbaar wordt het verkeersmanagement uitgevoerd en afstemming multimodale programmering werkzaamheden spoor & weg georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We voeren een knelpuntenanalyse uit qua betrouwbaarheid en reistijd van het metropolitaan wegennet over het jaar 2024.
- We stellen samen met de wegbeheerders maatregelen en vervolgonderzoeken vast ter oplossing van de knelpunten.
- We adviseren bij infrastructurele ingrepen van wegbeheerders door toetsing aan het regionale beleid (Strategische agenda/mobiliteitsvisie) en het aanleveren van inhoudelijke kennis.
- We werken samen met andere overheden aan een afgestemde planning en programmering van onderhoud en verkeersmanagement binnen uitvoeringsorganisatie Zuid-Holland Bereikbaar.
- We beheren en ontwikkelen het verkeer- en vervoermodel, zodanig dat het verkeer en vervoermodel actueel en beschikbaar is om te gebruiken door de gemeenten en de werkorganisatie.

Programma Knooppunten
De MRDH, stationsbeheerders en de individuele gemeente(n) zetten gezamenlijk in op een kwaliteitsverbetering van bestaande knooppunten hebben samen onderzocht en bepaald welke knooppunten worden aangepakt. De MRDH helpt vervolgens samen met betrokken partijen om de opgave uit te werken, de raakvlakken tussen modaliteiten onderling en met de ruimtelijke omgeving (onder meer de verstedelijking) te bespreken en de oplossingsrichtingen te verkennen. De MRDH helpt de gemeenten en andere partijen met de planvorming en het opstellen van een zogenaamd startdocument. Daarnaast verstrekt de MRDH subsidie voor de verbetering van het OV-knooppunt. De gemeente (als wegbeheerder) of de stationsbeheerder is verantwoordelijk voor de realisatie van de verbetering.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Circa 18 OV-knooppunten zijn verbeterd in 2026. De volgende knooppunten staan op de planning: Capelsebrug, Delft Campus, Den Haag Hoornwijck, Den Haag Ypenburg, Pijnacker

Zuid, Nootdorp, Lansingerland Westpolder, Schiedam Vijfsluizen, Maassluis West, Rhoon, Poortugaal, Barendrecht, Zoetermeer Station, Schiedam Centrum, Den Haag Laan van NOI, Rotterdam Beurs, Rotterdam Alexander en Rijswijk Station.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- Met gemeenten en vervoerders maken we afspraken voor het verbeteren van bovengenoemde OV-knooppunten daar waar het gaat over toegankelijkheid, verblijfskwaliteit en multimodale bereikbaarheid.

OV-concessies, onderdeel assets

Binnen de railconcessies HTM en RET maken wij afspraken over het beheer en onderhoud van de gehele portefeuille voor het financiële langere termijnperspectief. Daarnaast maken we afspraken over de raakvakken met lopen, fietsen, deelmobiliteit, vervoer over water, kwaliteit buitenruimte en verkeersveiligheid. We faciliteren verbeteringen aan het OV-netwerk door de komende jaren extra remisecapaciteit toe te voegen, zowel in Den Haag als Rotterdam en omstreken voor metro en tram zodat er voldoende ruimte is om de nieuwe voertuigen goed te stallen en te onderhouden (onder meer op de locaties GAVI Den Haag, 's Gravenweg en Waalhaven-Zuid Rotterdam). Daarnaast neemt het aantal voertuigen toe gezien de verdere groei van ons OV-systeem. De MRDH is concessieverlener van het regionale OV en maakt financiële afspraken met HTM en RET over het benodigde beheer en onderhoud van de assets (incl. remises) op basis van de kaders die in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit worden vastgesteld.

Welke resultaten willen we bereiken?

- We geven in de aankomende vier jaar opdracht voor beheer- en onderhoudsprojecten van het regionaal OV.
- De concessiehouders voegen de komende jaren extra remisecapaciteit toe voor metro en tram zodat het OV de komende jaren verder kan groeien.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We toetsen de strategische beheer- en jaarplannen van de beheerders.
- We werken aan veilige, betaalbare en beschikbare railassets.
- In 2025 zijn we gesprekspartner voor lokaal spoorgemeenten om de veiligheidskaders zo soepel mogelijk in gemeentelijke plannen te effectueren, om in onze groeiende regio ons railvervoerssysteem zo veilig mogelijk te houden.
- We bepalen daar waar de beheergrenzen onduidelijk zijn samen met de gemeenten de grens tussen de fysieke ruimte waar de MRDH c.q. vervoerders verantwoordelijk voor is en de ruimte waar de gemeente voor verantwoordelijk is.
- De verbouwde remise Harstenhoekplein wordt in 2025 door de HTM in gebruik genomen.
- We stellen de verkenning vervanging spoorbeveiliging Randstadrail/ E-Lijn vast (zie ook opdracht 1), inclusief de relatie met de railinfrastructuur van de Zoetermeerse Krakeling (lijn 3).
- We stellen de verkenning metrowerkplaats Waalhaven-zuid vast.
- We coördineren de activiteiten van HTM en de Gemeente Den Haag voor de planologische procedures gericht op de realisatie van remise Guldenpad (voorheen GAVI-terrein Den Haag).
- We nemen een definitief besluit over de aankoop en vervanging van (nieuwe) metrovoertuigen RET.

2.1.2 Wat gaat het kosten?

Programma 1: Exploitatie verkeer en openbaar vervoer (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten:						
Beleid en programmering						
Verkeer	6.820.843	7.162.280	4.712.280	4.712.280	4.712.280	4.712.280
Openbaar vervoer	3.390.081	4.586.868	4.586.868	4.586.868	4.586.868	4.586.868
Subsidie CROW-KpVV	0	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000
Subtotaal Beleid en programmering	**10.210.924**	**12.649.148**	**10.199.148**	**10.199.148**	**10.199.148**	**10.199.148**
Exploitatie openbaar vervoer						
Concessies	406.456.673	542.451.694	508.632.747	496.854.342	492.444.578	473.021.568
Overig	7.038.179	44.786.648	46.265.883	46.165.883	48.165.883	47.865.883
Subtotaal Exploitatie OV	**413.494.852**	**587.238.342**	**554.898.630**	**543.020.224**	**540.610.461**	**520.887.451**
Apparaatslasten						
Directe kosten personeel	2.735.378	3.592.904	3.803.899	3.803.899	3.803.899	3.803.899
Subtotaal Apparaatslasten	**2.735.378**	**3.592.904**	**3.803.899**	**3.803.899**	**3.803.899**	**3.803.899**
Financiering						
Rente	12.540.376	16.556.168	20.400.920	21.558.715	23.655.975	23.978.401
Subtotaal Financiering	**12.540.376**	**16.556.168**	**20.400.920**	**21.558.715**	**23.655.975**	**23.978.401**
Vennootschapsbelasting						
Heffing vennootschapsbelasting	278	400	400	400	400	400
Subtotaal vennootschapsbelasting	**278**	**400**	**400**	**400**	**400**	**400**
Totaal lasten	**438.981.808**	**620.036.962**	**589.302.997**	**578.582.386**	**578.269.884**	**558.869.299**
Baten:						
Onttrekking fonds BDU	421.436.778	492.585.113	553.382.841	541.599.677	539.004.861	519.439.766
Rente	12.516.238	16.556.168	20.400.920	21.558.715	23.655.975	23.978.401
Marktconformiteits-opslag OV-bedrijven	6.577.128	6.996.834	7.391.984	7.300.743	7.489.795	7.335.880
Overige inkomsten	451.664	109.898.847	8.127.252	8.123.252	8.119.252	8.115.252
Totaal baten	**440.981.808**	**626.036.962**	**589.302.997**	**578.582.386**	**578.269.884**	**558.869.299**
Saldo van baten en lasten	**2.000.000**	**6.000.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoeging risicoreserve financiering	-2.000.000	-6.000.000	0	0	0	0
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**		**0**

Toelichting financiën

Beleid en programmering
De hogere lasten in 2023 en 2024 voor Beleid en programmering Verkeer worden volledig gedekt door incidentele bijdragen van het Rijk via de BDU voor de rijksbijdrage voor de exploitatie van Zuid-Holland Bereikbaar (€ 2,45 miljoen per jaar).

Vanaf 2024 blijft het budget voor beleid en programmering Openbaar vervoer gelijk.

Het KpVV-programma (Kennisplatform Verkeer en Vervoer) ontwikkelt collectieve kennis voor de decentrale overheden op het gebied van mobiliteit en wordt uitgevoerd door het CROW. De bestuurscommissie heeft op 28 februari 2024 - met een begrotingsvoorbehoud voor de jaren 2025 tot en met 2027 - op grond van de subsidieaanvraag inclusief jaarprogramma en begroting van CROW een subsidie verleend aan dit programma van maximaal € 900.000 per jaar voor de periode 2024-2027. Deze begrotingspostsubsidie van € 900.000 (50% verkeer en 50% openbaar

vervoer) is met ingang van begrotingsjaar 2024 afzonderlijk meerjarig ter begroting gebracht als juridische titel voor deze subsidieverlening (begrotingssubsidie).

Exploitatie openbaar vervoer - Concessies
Hierna volgt een nadere specificatie van de bus- en railconcessies (€):

	2024	2025	2026	2027	2028
Bus:					
Totaal OV Concessie Bus Rotterdam e.o.	49.767.080	46.836.028	46.883.016	46.468.257	43.908.040
Totaal OV Concessie Haaglanden Stad	28.745.585	23.854.479	23.833.463	25.341.873	25.203.857
Totaal OV Concessie Voorne Putten Rozenburg	16.370.293	16.524.010	16.524.010	16.524.010	16.321.741
Totaal OV Concessie Haaglanden Streek	36.839.450	34.196.436	34.196.436	32.966.539	31.836.047
Totaal busconcessies	**131.722.408**	**121.410.953**	**121.436.925**	**121.300.679**	**117.269.686**
Rail:					
Totaal OV Concessie RET Rail	227.649.112	202.631.992	194.791.602	184.794.158	175.996.774
Totaal OV Concessie HTM Rail	164.082.274	155.165.152	156.152.992	159.351.052	157.260.420
Totaal railconcessies	**391.731.386**	**357.797.144**	**350.944.595**	**344.145.211**	**333.257.193**
Overige concessie afspraken	18.997.900	29.424.651	24.472.822	26.998.689	22.494.689
Totaal concessies	**542.451.694**	**508.632.747**	**496.854.342**	**492.444.578**	**473.021.568**

Bus
De totale subsidie busconcessies is in 2025 € 10,3 miljoen lager dan in 2024. Het verschil van € 10,3 miljoen bestaat uit de volgende posten:

- De eenmalige bijdrage studenten OV (SOV) herijkingscompensatie van het ministerie voor 2024 van totaal € 4,9 miljoen voor de busconcessies.
- de OV concessie bus Rotterdam (excl. SOV) is € 0,6 miljoen hoger begroot in 2024. Dit komt vooral door enerzijds een reservering van € 1,5 miljoen in 2024 voor een aanvraag om tot een nul rendement te komen uit vorige jaren, waar de RET nog aanspraak op kan maken. Anderzijds hoeft er in 2024 geen aanspraak te worden gemaakt op een reservering van € 1 miljoen voor stijgende onderhoudskosten door de instroom van de ZE-bussen;
- de OV concessie Haaglanden Stad (excl. SOV) is € 4,5 miljoen hoger in 2024. Dit is een gevolg van de instroom van de ZE-bussen. In 2024 wordt extra subsidie verleend i.v.m. hogere aanschafprijs ZE-bussen voor de directe kosten die niet kunnen worden geactiveerd.
- de OV concessie Voorne-Putten en Rozenburg (excl. SOV) is € 0,9 miljoen lager in 2024, omdat er in 2025 meer meerwerk is begroot;
- de OV concessie Haaglanden Streek (excl. de SOV) is € 1,2 miljoen hoger in 2024. Dit komt grotendeels doordat de beschikbare subsidie (27,5% regeling) uit het Transitieprogramma OV en Corona afgelopen jaren niet is aangevraagd en in 2024 in één keer wordt aangevraagd om een nul rendement te behalen.

Rail
De totale subsidie railconcessies is € 33,9 miljoen lager in 2025 dan in 2024. Het verschil bestaat uit de volgende posten:

- de subsidie voor RET rail voor 2025 is € 25 miljoen lager dan in 2024. Dit komt door:
    - De eenmalige bijdrage SOV-herijkingscompensatie van het ministerie voor 2024 van € 6,5 miljoen;

    - Er wordt nog rekening gehouden met een aanvullende bijdrage van de MRDH voor besparingen die de RET afgelopen jaren heeft gerealiseerd om tot een nulresultaat te komen van € 13,2 miljoen in 2024;
    - Verder daalt de exploitatiesubsidie met € 6,8 miljoen conform de groei afspraken;
    - Het resterende verschil heeft te maken met diverse kleinere mutaties binnen de concessie en het assetbudget.
- de subsidie voor HTM Rail is in 2025 € 8,9 miljoen lager dan in 2024.
    - Dit komt hoofdzakelijk door de eenmalige bijdrage SOV-herijkingscompensatie van het ministerie voor 2024 van € 3,9 miljoen.
    - In 2024 is het budget voor sociale veiligheid € 3 miljoen hoger. Dit is doorgeschoven uit 2023 en blijft beschikbaar voor deze concessie in 2024.
    - Het resterende verschil heeft te maken met diverse kleinere mutaties binnen de concessie en het assetbudget.

Overige concessie afspraken
Onder deze post zijn de volgende concessie afspraken opgenomen:
De Parkshuttle, Personenvervoer over water, Regiotaxi, Maatwerkvervoer, de huur van de Telexstraat en de bijdrage in tarieven en chipkaartkosten. Deze posten zijn gedurende de begrotingsjaren vrij constant. Daarnaast staan onder deze post de bijdragen aan vervoerders vanuit het Stimuleringsfonds opgenomen voor de Versnellingsmaatregelen, Maatwerkvervoer, Invoering Nieuwe Betaalwijzen, Transitie arbeidsmarkt vervoerbedrijven en de groeigelden. De stijging in 2025 wordt vooral veroorzaakt omdat er vanaf 2025 weer groeigelden beschikbaar zijn.

Exploitatie openbaar vervoer – Overig
Van de resterende Bikker gelden uit 2023 is per 2024 nog jaarlijks € 33,4 miljoen beschikbaar voor een impuls aan het regionaal openbaar vervoer. Een andere grote post betreft de abri-concessie die meerjarig € 6,7 miljoen bedraagt. De toename vanaf 2025 wordt bijna volledig veroorzaakt door de reservering voor dagelijks beheer en onderhoud van nieuw areaal waar in 2024 geen beroep op wordt gedaan.

Apparaatslasten
Dit betreft de directe salariskosten van de formatie die werkt voor dit programma, met uitzondering van de overhead functies. De stijging ten opzichte van de begroting 2024 heeft te maken met de verwachte cao-stijging. In hoofdstuk 4.2 Overhead worden de totale apparaatslasten toegelicht.

Rente en marktconformiteitsopslag OV-bedrijven
De verantwoorde rente en marktconformiteitsopslag OV-bedrijven betreft de financiering van railvoertuigen en -infrastructuur van de regionale OV-bedrijven HTM en de RET en de financiering van bussen en laadinfrastructuur aan vervoerders op grond van de Verordening Bussenleningen. De marktconformiteitsopslag wordt toegevoegd aan de risicoreserve financiering, totdat deze reserve op het juiste niveau is. Zie verder hoofdstuk 4.3 paragraaf weerstandsvermogen.

Vennootschapsbelasting
Hierbij wordt uitgegaan van een cost-plus methode waarbij de treasuryfunctie wordt uitgedrukt in een waarde. Over deze waarde wordt dan 5% berekend om op een belastbaar resultaat uit te komen. Meerjarig wordt rekening gehouden met een bedrag van € 400.
Zie verder ook hoofdstuk 3.3.

Overige inkomsten
De € 72,9 miljoen aan Bikker gelden komen in 2024 via een specifieke uitkering bij de MRDH terecht, waardoor het in de overige inkomsten terugkomt. De eenmalige bijdrage SOV-herijkingscompensatie van het ministerie van € 15,2 miljoen komt in 2024 ook binnen via een specifieke uitkering bij de MRDH. Daarnaast is in 2014 voor € 14 miljoen opgenomen aan verwachte rente inkomsten op de liquide middelen. Het resterende bedrag voor 2024 en latere jaren betreft hier voornamelijk de reclame-opbrengsten uit haltevoorzieningen (zgn. Abri's).

2.2 Programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer

Binnen de MRDH-begroting is de ambitie Verbeteren Bereikbaarheid vertaald in twee programma's: een programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer (hoofdstuk 2.1) en een programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer. Vanuit het programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer volgen infrastructurele opgaven die, voor zover de MRDH er financieel aan bijdraagt, onderdeel worden van het programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer en het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa 2025, zie bijlage 3 in deze begroting).

De begroting voor het programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer is opgezet langs de opdrachten uit de Strategische Agenda voor het verbeteren van de bereikbaarheid. Het gaat voor dit programma om de volgende drie opdrachten:

opdracht 1 - *Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren*
opdracht 3 - *Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren*
opdracht 5 - *Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk*

Bij iedere opdracht zijn in de Strategische Agenda resultaten beschreven. Deze resultaten geven antwoord op de vraag wat we de komende jaren willen bereiken. De resultaten zijn gekoppeld aan één of meer activiteiten. Deze activiteiten geven aan wat we gaan doen om deze resultaten te bereiken.

De MRDH zet in op het zo efficiënt en effectief mogelijk benutten van de beschikbare investeringsmiddelen. Concreet betekent dit dat we keuzes moeten maken en/of prioriteiten moeten stellen, terwijl we daarnaast naar nieuwe en/of alternatieve financieringsvormen zoeken.

In het realiseren van nieuwe infrastructuur of aanpassing van bestaande infrastructuur is de MRDH een van de betrokken partijen. Gemeenten, provincie, waterschappen, Rijkswaterstaat en ProRail zijn de beherende partijen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is een belangrijke partner in de realisatie van projecten als cofinancier en in het ontwikkelen van nieuwe financierings-/bekostigingsmethoden. Afspraken over de rijksbijdragen aan infrastructuur worden jaarlijks gemaakt in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (BO MIRT).

Investeringsprogramma Vervoersautoriteit
In het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) 2025 zijn alle infrastructuurprojecten en maatregelen samengebracht waaraan de MRDH een financiële bijdrage levert of gaat leveren. Het IPVa is opgesteld op basis van aanmeldingen van gemeenten en onze vervoersbedrijven en regiobrede programma's voor bijvoorbeeld (metropolitane) fietsroutes, fietsparkeren en openbaar vervoer.

De projecten, subsidies en studies zijn onderverdeeld naar grote en kleine projecten, waar de scheiding ligt op € 5 miljoen aan subsidiabele kosten voor OV-projecten en € 10 miljoen subsidiabele kosten voor de overige projecten. Die overige projecten zijn weer gecategoriseerd naar fiets- en ketenmobiliteit (FKM), verkeersmanagement en wegenstructuur (VMWS) en verkeersveiligheid (VV).

Voor de Kleine projecten is in 2025 € 30 miljoen beschikbaar. In het late voorjaar van 2024 wordt aan gemeenten en andere partners verzocht om nieuwe aanmeldingen voor 2025 te doen, die na toetsing ter goedkeuring aan de bestuurscommissie Vervoersautoriteit worden voorgelegd. De besluitvorming op die aanmeldingen is gepland voor december 2024.

2.1.1 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1.1 Opdracht 1 - Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren

Gebiedsprogramma Mobiliteit en Verstedelijking (MoVe)
In dit programma werken regionale partners (provincie Zuid-Holland, gemeenten Rotterdam en Den Haag en de MRDH) samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Binnenlandse Zaken aan de opgave om verstedelijking en mobiliteit in samenhang op te pakken. We bepalen samen met Rijk en regio welke investeringen op de (middel)lange termijn nodig zijn om de bereikbaarheid in de regio te garanderen en dragen daar financieel aan bij.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Realisatie van Viersporigheid bij Schiedam Centrum (emplacement).
- Uitvoering van no Regret-maatregelen CID-Binckhorst voor de ontsluiting woningbouw.
- Fietsmaatregelen realiseren in het kader van Westland Greenport 3.0.
- Realisatie van Schaalsprong Metropolitaan OV en Verstedelijking (MOVV): Metronet vaker en sneller rijden.
- Realisatie van Schaalsprong Metropolitaan OV en Verstedelijking (MOVV): 'Gekoppeld Rijden' RandstadRail.
- Uitvoering van versnellingsafspraken mobiliteitsprojecten 2022 bij woningbouwprojecten met regionale bijdragen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- Viersporigheid Emplacement: het project is afgerond, in 2025 vindt de financiële afhandeling plaats met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Provincie Zuid-Holland.
- De gemeente Den Haag gaat de projecten Trekvlietbrug en Velostrada aanbesteden als uitwerking van het No Regret-pakket CID-Binckhorst. Ook worden financiële verplichtingen uit het No Regret-pakket afgewikkeld.
- Fietsmaatregelen Westland: voor de Metropolitane fietsroutes waarvoor een samenwerkingsovereenkomst is vastgesteld verlenen we subsidie aan wegbeheerders die (delen van) de routes realiseren.
- We verlenen subsidie aan projecten uit Metropolitaan OV en Verstedelijking (MOVV) Metronet, dat per 2025 in realisatie gaat. Hiermee kunnen de ritfrequenties op het metronet worden verhoogd. Daarnaast werken we aan raakvlakdossiers van MOVV Metronet zoals vervanging van de bestaande metrovoertuigen en de vernieuwing van metrowerkplaats Waalhaven-zuid.
    - We nemen een realisatiebesluit over gekoppeld rijden als onderdeel van de ZuidWestlandcorridor en besluiten over de 1e verkenning nieuwe spoorbeveiliging Samenloopdeel (RandstadRail en E-lijn). De ZuidWestlandcorridor is een OV-corridor die Zoetermeer, via Den Haag Centrum en Den Haag Zuidwest met het Westland verbindt.

- Voor de kleine projecten beoordelen we de subsidieaanvragen en kennen we conform de spelregels subsidie toe.

OV-ontwikkelprogramma's
In het vervoersgebied van de RET worden dossiers zoals het Plan Toekomstvast Tramnet, project Metronet, HOV Ridderkerk, HOV Maastunnel, diverse knooppunten en OV-doorstromingsprojecten gerealiseerd. In het vervoersgebied van de HTM (OV Next) wordt de instroom nieuwe stadstrams, een remise, versnellingsprojecten OV, knooppunten en het project gekoppeld rijden RandstadRail gerealiseerd. Beide programma's dragen bij aan de verstedelijkingsopgave en versterken de samenwerking tussen de gemeenten, MRDH en de vervoersbedrijven.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Eerste maatregelen van het Plan Toekomstvast Tramnet invoeren via de vervoerplannen 2025 en 2026.
- Realisatie HOV Ridderkerk met sneller en betrouwbaarder openbaar vervoer, alsmede een vrije busbaan realiseren voor lijn 70 Rotterdam-zuid
- Grootschalige renovatie knooppunt Spijkenisse Centrum (metro en bus), gericht op vervullen van de groeiende regionale betekenis van dit knooppunt.
- Realisatie van de instroom van de nieuwe Haagse Stadstrams (programma INTHR)

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- De eerste maatregelen van Plan Toekomstvast Tramnet voeren we uit, zoals verandering lijnvoering, frequenties, betrouwbaarheid, comfort en versnelling. Vanaf 2026 vindt verdere aanpassing van de dienstregeling plaats via de jaarlijkse vervoerplannen.
- We passen de infrastructuur in Ridderkerk aan zodat eind 2025 gestart kan worden met het rijden van R-net bussen tussen Ridderkerk en Rotterdam.
- Plan busnet Rotterdam stellen we vast en de eerste voorbereidingen treffen we voor het uitvoeren van maatregelen.
- De realisatie van het bus- en metrostation Spijkenisse centrum wordt dit jaar afgerond.
- Voor INTHR lijn 6 verlenen we subsidie voor het aanpassen van de haltes.
- Voor INTHR lijn 12 toetsen we het definitief ontwerp en adviseren we over de exploitatie van de lijn.
- Voor INTHR lijn 1 verlenen we subsidie voor het aanpassen van de haltes.
- Voor lijn 19 op TU-Campus in Delft: We leveren lijn 19 op aan HTM, vanaf dan gaat de dienstregeling van start.

2.1.1.2 Opdracht 3 - Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren

Programma Metropolitane fietsroutes (MFR)
Het programma helpt om hoogwaardige, regionale fietsroutes te realiseren om het gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer te stimuleren. We helpen de individuele gemeenten bij Metropolitane fietsroutes bij het opstellen van een voorkeurstracé, schetsontwerp en financiële raming voor de gehele route. De MRDH levert procesbegeleiding tot en met de samenwerkingsovereenkomst (incl.

planstudie) en verleent subsidie aan wegbeheerders. Wegbeheerders leggen de fietsroutes aan en zorgen voor het beheer en onderhoud van de fietsroutes.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Circa 100 km Metropolitane fietsroutes realiseren tot en met 2026.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- Metropolitane Fietsroutes: voor routes waarvoor een samenwerkingsovereenkomst is getekend verlenen we subsidie aan wegbeheerders die met elkaar deze routes realiseren. Via ambtelijke en bestuurlijke stuurgroepen monitoren we de voortgang van de realisatie. Daar waar de voortgang knelt zorgen we samen met de betrokken wegbeheerders voor versnelling.
- Na vaststelling van de definitieve ontwerpen verlenen we subsidie aan MFR routes:
    - Zoetermeer – Rotterdam,
    - Westland –Rotterdam,
    - Delft – Rotterdam Alexander,
    - Den Haag - Pijnacker,
    - Westland - Delft,
    - Westland – Den Haag HS en
    - (Dordrecht) Ridderkerk – Rotterdam.

Verbeterd OV-systeem
Via de OV-concessies en de daarbinnen afgesproken jaarlijkse vervoerplannen kunnen wij de OV-maatregelen 'op straatniveau' invoeren. We voeren aanpassingen van het OV-netwerk uit, rekening houdend met andere opgaven, zoals inrichting van de buitenruimte, omgevingshinder, 30-50 km/u, lopen, fietsen en verkeersveiligheid in de gemeenten.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Ter uitwerking van onze nieuwe mobiliteitsvisie, een verbeterd OV-systeem zodat het makkelijker en aantrekkelijk wordt voor de reiziger om het OV te gebruiken en een OV-systeem dat is afgestemd op lopen en fietsen en past in de buitenruimte.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- Zie opdracht 1 voor de lopende uitwerkingen en realisatieprojecten. Nieuwe projecten zullen ontstaan uit de beleidskeuzes die per 2025 gemaakt worden in de mobiliteitsvisie MRDH (opgesteld in 2024) en het tactisch kader (opgesteld 2024). Denk onder meer aan integratie van maatwerkvervoer en OV, deelmobiliteit en OV, verbeteren van toegankelijkheid, verder opschalen en versnellen van de drukste OV-lijnen.

2.1.1.3 Opdracht 5 - Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

Autonetwerk en verkeersmanagement
We optimaliseren het bestaande wegennetwerk door het verstrekken van subsidies bij infrastructurele ingrepen in het netwerk door wegbeheerders waarbij ook ingezet wordt op andere mobiliteitsoplossingen als gedragsverandering.

Welke resultaten willen we bereiken?

- Optimalisatie van het bestaande wegennetwerk door wegbeheerders.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We verlenen subsidies aan wegbeheerders voor projecten ter verbetering van het regionaal autonetwerk. Daarbij begeleiden we de wegbeheerders bij het indienen van de aanvragen en beoordelen we de aanvragen.

Regionaal Basisnetwerk fiets
Het regionale basisnetwerk fiets bestaat uit ongeveer 1.400 km fietspad. Op basis van het regionale basisnetwerk fiets kunnen gemeenten de komende jaren tot maximaal 50% subsidie aanvragen om fietspaden in het netwerk te verbeteren. De MRDH verleent subsidie voor verbeteringen op het regionale basisnetwerk fiets op basis van de samen afgesproken inhoudelijke randvoorwaarden. Wegbeheerders voeren de verbeteringen aan de fietspaden uit.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Circa 100 km fietspad op het regionaal basisnetwerk fiets is verbeterd in 2026 (inclusief verkeersveilige inrichting).

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We verlenen subsidie aan gemeenten die fietspaden willen verbeteren die onderdeel uitmaken van het basisnetwerk fiets. In 2025 is dan 50% van de doelstelling 100 km bereikt.

Programma Knooppunten
De MRDH, stationsbeheerders en de individuele gemeente(n) zetten gezamenlijk in op kwaliteitsverbetering van bestaande knooppunten. De MRDH verstrekt subsidie voor de verbetering van deze OV-knooppunten. De gemeente (als wegbeheerder) of de stationsbeheerder is verantwoordelijk voor de realisatie van de verbetering.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Circa 18 OV-knooppunten zijn verbeterd in 2026. De volgende knooppunten staan op de planning: Capelsebrug, Delft Campus, Den Haag Hoornwijck, Den Haag Ypenburg, Pijnacker Zuid, Nootdorp, Lansingerland Westpolder, Schiedam Vijfsluizen, Maassluis West, Rhoon, Poortugaal, Barendrecht, Zoetermeer Station, Schiedam Centrum, Den Haag Laan van NOI, Rotterdam Beurs, Rotterdam Alexander en Rijswijk Station.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We verlenen subsidies aan wegbeheerders voor projecten ter verbetering van de OV-knooppunten. Daarbij begeleiden we de wegbeheerders bij het indienen van de aanvragen en beoordelen we de aanvragen.

Regionale Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid

We werken vanuit de aanpak 'Maak een punt van Nul', aan het verminderen van het aantal slachtoffers in het verkeer. De MRDH ondersteunt de individuele gemeenten met financiële middelen om gedragsinterventies en infrastructurele maatregelen tot uitvoering te brengen.

Welke resultaten willen we bereiken?

- Er worden circa 160 projecten gerealiseerd voor verbetering van de verkeersveiligheid van het regionale mobiliteitsnetwerk.
- Een toename van het aantal deelnemende basisscholen aan SCHOOL op SEEF van 33% naar 62%.
- Een toename van het aandeel deelnemende voortgezet onderwijsscholen aan TotallyTraffic van 38% naar 49%.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We verlenen subsidies aan wegbeheerders voor projecten ter verbetering van de Verkeersveiligheid. Daarbij begeleiden we de wegbeheerders bij het indienen van de aanvragen en beoordelen we de aanvragen.

Doorstromingsprojecten uit OV-Ontwikkelprogramma's

Via deze programma's werken wij met individuele gemeenten, vervoerders en andere partijen aan een aantal doorstromingsprojecten voor de tram en bus. De MRDH is concessieverlener van het regionale OV en werkt met de individuele gemeenten en vervoerders de projecten voor de ontwikkeling van het OV uit.

Welke resultaten willen we bereiken?

- We investeren in doorstromingsmaatregelen voor het OV om ervoor te zorgen dat de reistijd in het OV wordt verkort.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We verlengen de perrons van de tram bij the Mall of the Netherlands. Tegelijkertijd worden de iVRI's aangepast zodat de tram voorrang krijgt op de auto.
- We realiseren het project tram Laan van Zuid met extra baanafscheidingen en beveiligde oversteek. Dit is bevorderlijk voor de gemiddelde snelheid van de trams op deze belangrijke OV-as.
- Verder worden diverse maatregelen leidend tot sneller OV uit het Plan busnet regio Rotterdam, bij positief besluit in 2024, in 2025 nader uitgewerkt.
- Onderdeel van het Plan Toekomstvast Tramnet zijn versnellingsmaatregelen (meer baanafscheidingen, voorrang bij kruisingen, beveiligen oversteken) op de drukste tramlijnen.
- Het project Hofplein gaat, mede met een MRDH-subsidie, in realisatie en levert reistijdwinst voor de tram op.

2.2.2 Wat gaat het kosten?

Programma 2: Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten:						
Projectkosten Verkeer						
- Verkeersmanagement en wegenstructuur	14.675.672	17.680.584	18.488.273	11.859.442	25.885.850	23.199.985
- Fiets- en ketenmobiliteit	7.822.090	33.725.412	67.474.712	57.802.733	52.625.500	28.717.055
- Verkeersveiligheid	11.761.169	17.128.838	11.658.275	12.961.106	9.243.746	7.500.000
Subtotaal Verkeer	**34.258.932**	**68.534.834**	**97.621.260**	**82.623.281**	**87.755.096**	**59.417.040**
Projectkosten Openbaar vervoer						
- Netwerk openbaar vervoer	44.019.748	111.926.640	83.932.486	93.366.509	81.643.245	79.500.000
Subtotaal Openbaar vervoer	**44.019.748**	**111.926.640**	**83.932.486**	**93.366.509**	**81.643.245**	**79.500.000**
Apparaatslasten						
- Directe kosten personeel	1.369.406	1.529.600	1.619.421	1.619.421	1.619.421	1.619.421
Subtotaal Apparaatslasten	**1.369.406**	**1.529.600**	**1.619.421**	**1.619.421**	**1.619.421**	**1.619.421**
Totaal lasten	**79.648.086**	**181.991.074**	**183.173.167**	**177.609.211**	**171.017.762**	**140.536.461**
Baten:						
Onttrekking fonds BDU	77.388.072	180.045.299	181.227.392	175.723.436	170.145.889	140.536.461
Overige inkomsten	2.260.014	1.945.775	1.945.775	1.885.775	871.873	0
Totaal baten	**79.648.086**	**181.991.074**	**183.173.167**	**177.609.211**	**171.017.762**	**140.536.461**
Saldo van baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting financiën

De onderdelen Verkeersmanagement en wegenstructuur, Fiets- en ketenmobiliteit, Verkeersveiligheid en Netwerk openbaar vervoer bestaan uit bestedingen voor grote projecten en kleine projecten. Voor de kleine projecten geldt dat bestedingen zijn opgenomen voor de nog lopende subsidieverleningen, subsidieaanvragen die nog in behandeling zijn, de aanmeldingen van projecten voor het IPVa en de ruimte binnen het subsidieplafond dat nog niet is ingevuld met projecten. Voor een compleet overzicht van de grote projecten wordt verwezen bijlage 2: Projecten en programma's meerjarenbeeld BDU. Hierna wordt per categorie de inhoud van de begrotingsbedragen nader toegelicht.

Verkeersmanagement en wegenstructuur

- In de begroting is rekening gehouden met de oplevering van de A16 Rotterdam in 2025, in de jaren 2024-2025 wordt hieraan € 18 miljoen besteed.
- In de periode 2026-2028 wordt naar verwachting € 21 miljoen besteed aan de realisatie van het bovengrondse verstedelijkingsontwerp van de Beatrixlaan en kruising Erasmusweg-Lozerlaan en oplevering verkenning lange termijn oplossing Beatrixlaan.
- Voor infrastructurele maatregelen op de Algeracorridor wordt in de periode 2025-2027 € 6 miljoen begroot.
- De bestuurscommissie heeft het pilotprogramma Automatisch Vervoer voor de first en Last Mile (AVLM) eind 2022 beëindigd. Voor de afwikkeling van de laatste projecten binnen het programma wordt in de periode 2024-2027 € 3 miljoen begroot. Het betreft hoofdzakelijk een subsidie voor onderzoek naar certificering van autonome voertuigen in de openbare ruimte en

een subsidie voor het realiseren van automatisch vervoer tussen metrostation Meijersplein bij Rotterdam The Hague Airport.

Fiets- en ketenmobiliteit

- Voor het programma Metropolitane Fietsroutes (MFR) zijn inmiddels reserveringen gemaakt voor de MFR's Naaldwijk – Rotterdam, Delft – Rotterdam Alexander, Zoetermeer – Rotterdam, Den Haag – Pijnacker en Rotterdam – Ridderkerk in de periode 2023-2028 voor in totaal € 100 miljoen. Voor de MFR's als onderdeel van de gebiedsuitwerking Greenport 3.0 Westland is voor de periode 2024-2027 € 45 miljoen gereserveerd.
- In de begrotingsperiode wordt daarnaast gewerkt aan de realisatie van de No Regret-maatregelen CID-Binckhorst. Hiervoor is € 20 miljoen (rijksbijdrage en MRDH-bijdrage) opgenomen gedurende 2025-2027.
- Voor de laatste projecten van de Korte Termijn Aanpak MoVe is subsidie verleend (snelfietsroute Algerabrug – Capelsebrug en Zoetermeer ontwikkeling Entreegebied). Het gaat om een bedrag van € 7 miljoen in de periode 2024-2027.
- Voor stimuleringsmaatregelen Ketenmobiliteit die voortkwamen uit het Transitieprogramma OV en corona is voor de periode 2024-2028 € 6 miljoen begroot.
- Naar aanleiding van de in 2024 uit te voeren verkenning naar een langzaam verkeer verbinding tussen Capelle aan den IJssel en Krimpen aan den IJssel wordt hiervoor in de periode 2026-2028 € 6 miljoen begroot.

Verkeersveiligheid

De bestedingen voor verkeersveiligheid bestaan uit bestedingen in het kader van lopende projecten en reserveringen voor projecten in het programma Kleine projecten. Daarnaast zijn in de periode 2024-2027 voor € 13 miljoen bestedingen begroot in het kader van de specifieke uitkering van het Rijk voor verkeersveiligheidsmaatregelen.

OV-netwerk

In de jaren 2024-2026 staat de realisatie van infrastructurele aanpassingen voor het programma Instroom Nieuwe Trams Haagse regio (INTHR) gepland voor € 97 miljoen. Daarnaast wordt in de beginjaren van de begrotingsperiode geïnvesteerd in o.a. lijn 19 (deel TU), de projecten bus- en metrostation Spijkenisse Centrum, R-net Ridderkerk - Rotterdam en versnellingsmaatregelen OV. Vanaf 2025 respectievelijk 2027 wordt gestart met de uitvoering van de projecten Metronet en gekoppeld rijden RandstadRail en vernieuwen spoorbeveiliging. Vanaf 2026 start de uitvoering van Bereikbaarheid CID Binckhorst. Gedurende de begrotingsperiode wordt ook gewerkt aan de uitwerking van de projecten Oude lijn en stadsbrug Rotterdam.

Apparaatslasten

Dit betreft de directe salariskosten van de formatie die werkt voor dit programma, met uitzondering van de overhead functies. De stijging ten opzichte van de begroting 2023 heeft te maken met de verwachte cao-stijging. In hoofdstuk 4.2 Overhead worden de totale apparaatslasten toegelicht.

Overige inkomsten

De post overige inkomsten in de gehele begrotingsperiode betreft de specifieke uitkering van het Rijk voor verkeersveiligheidsmaatregelen.

2.3 Programma Economisch Vestigingsklimaat

De begroting voor het programma Economisch Vestigingsklimaat is opgezet langs de opdrachten uit de Strategische Agenda voor het vernieuwen van de economie. Het gaat voor dit programma om de volgende twee opdrachten:

opdracht 2 - *Toekomstbestendige economie stimuleren*
opdracht 4 - *Vernieuwen van werklocaties*

Bij iedere opdracht zijn in de Strategische Agenda resultaten beschreven. Deze resultaten geven antwoord op de vraag wat we de komende jaren willen bereiken. De resultaten zijn gekoppeld aan één of meer activiteiten. Deze activiteiten geven aan wat we gaan doen om deze resultaten te bereiken.

2.3.1 Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

2.3.1.1 Opdracht 2 – Toekomstbestendige economie stimuleren

Algemeen
Het aanpakken van de mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het verhogen van de productiviteit en bedrijvigheid zorgt voor de groei van welvaart en welzijn. Door een groei van het aantal arbeidsplaatsen en deze arbeidsplaatsen in te vullen met geschikt personeel groeit de arbeidsparticipatie. De extra arbeidsplaatsen en productiviteit dragen bij aan de ambitie van extra groei van welvaart en welzijn. Voor een betere aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt zetten we in op twee programma's: *Campusprogramma en Leven Lang Ontwikkelen programma.* Voor extra productiviteit en bedrijvigheid zetten we in op *Versterken mkb en Versterken innovatie-ecosysteem en innovatieprogramma's.*

Hierna wordt per aandachtsgebied op basis van de Strategische Agenda aangegeven wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen in 2024.

Campusprogramma
Minimaal veertien campussen in de regio richten zich op het ontwikkelen van toekomstbestendige vaardigheden waaronder ondernemerschap, innovatie en kennisvalorisatie. Vanwege de krappe arbeidsmarkt ligt de focus op de IT-, energie-, techniek-, greenport- en zorgsector en het haven industrieel complex. De MRDH focust op de samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en onderwijs op mbo- en hbo-campussen. Driekwart van het totaal aantal studenten in de regio is namelijk mbo-en hbo-student. Ook het merendeel van de banen in deze regio betreft mbo- en hbo-niveau. Daarom liggen hier de meeste kansen.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Verbeterde samenwerking tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven via regionale mbo- en hbo-campussen en mogelijk via nieuwe samenwerkingen met onderwijsinstellingen.
- Jaarlijks nemen minimaal 1.000 studenten en 250 bedrijven per jaar deel aan campus(innovatie)opdrachten en programma's.
- Minimaal veertien fysieke mbo- en hbo-campussen, dichtbij regionale bedrijvigheid met een goede geografische spreiding in de regio.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We leveren een financiële bijdrage aan circa vier campusversterkingsprojecten, waarbij de focus ligt op het versterken van bestaande campussen in sectoren (IT-, energie-, techniek-, het haven industrieel complex, greenport en zorgsector) die van economisch belang zijn voor de regio.
- We organiseren drie campus netwerksessies voor kennisdeling op een van de campussen op het gebied van onderwijsvernieuwing, aansluiting arbeidsmarkt (mbo-hbo), LLO en sociale innovatie. Doelgroep zijn gemeenten en onderwijsinstellingen.
- We stimuleren de samenwerking tussen mbo- en hbo-campussen en tussen deze campussen en wo-campussen in innovatie en kennisvalorisatietrajecten die bijdragen aan regionale transitieopgaven. Dit kan via financiële bijdragen of via het verbinden van partijen in de regio.

Programma Leven Lang Ontwikkelen (LLO)

LLO zorgt door om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden voor een kwalitatief goede beroepsbevolking, die op alle niveaus bijdraagt aan de regionale economie.

Welke resultaten willen we bereiken?

- Verbeterd aanbod LLO op de campussen en bij andere grote mbo- en hbo-opleiders in de regio.
- Meer werkenden en werkzoekenden volgen een omscholing- en bijscholingstraject.
- Jaarlijks ronden minimaal 1.300 werkenden en zij-instromers een omscholing of bijscholingstraject aan een campus af.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We leveren een financiële bijdrage aan circa vier LLO-projecten per jaar in die sectoren die voor de metropoolregio de grootste opgave hebben (IT-, energie-, techniek-, het haven industrieel complex, greenport en zorgsector) en in samenwerking met een mbo en/of hbo-campus.
- We gaan nieuwe samenwerkingen aan met regionale partijen gericht op werkenden, werkzoekenden en zij-instromers, die skills opleidingen aanbieden, met ook aandacht voor diversiteit. Dit met als doel de impact van de LLO-projecten op de arbeidsmarkt te vergroten, evenals de regionale samenwerking op LLO-gebied.

Versterken mkb

Er is een grote groep mkb in de metropoolregio die behoefte heeft aan toegang tot informatie en advies om tijdig beslissingen te nemen om hun bedrijf gezond te houden, weer gezond te maken of tijdig te stoppen. Ondernemers hebben behoefte aan een transparant systeem van dienstverlening waarbij het aanbod van verschillende partijen onderling samenhangt, transparant en begrijpelijk is. Dit is in de praktijk nog te weinig het geval.

Welke resultaten willen we bereiken?

- Een hoger deel mkb is ondersteund. Ondernemers weten beter overheidsinformatie te vinden die hen helpt effectiever te werken aan de transitieopgaven zoals digitalisering en verduurzaming en bij het aantrekken en het scholen van hun personeel.
- Meer samenhang tussen initiatieven voor het mkb in de regio.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- We zetten in op: het vertalen van ontwikkelingen rondom mkb-dienstverlening naar gemeenten en indien relevant vertalen in acties mét gemeenten.
- We leveren een financiële bijdrage aan één tot twee projecten waarin het mkb gestimuleerd wordt innovatie toe te passen.
- We zetten zet in op:
    - het gericht werken aan versterking van het accounthouderschap van gemeenten richting mkb, met focus op toegepaste innovatie.
    - het opstellen van direct overdraagbare projectinformatie aan het mkb (via o.a. de gemeentelijke accountmanagers uit het MRDH-netwerk).

Versterken innovatie-ecosysteem en innovatieprogramma's

In Region of the Future worden samen met YES!Delft oplossingen ontwikkeld voor regionale innovatievraagstukken. Startups ontwikkelen schaalbare, commercieel en technisch haalbare oplossingen. Gemeenten kunnen hier optreden als eerste klant, waardoor maatschappelijke opgaven direct worden gekoppeld aan de uitdagingen van individuele gemeenten. De nieuwe producten en diensten die dit oplevert zorgen voor stageplaatsen, nieuwe bedrijvigheid, kostenbesparingen en productiviteitsgroei.
De MRDH stimuleert innovatie door met strategische partners zoals InnovationQuarter en de provincie Zuid-Holland financiering en schaalvergroting van programma's te organiseren waardoor deze meer maatschappelijke- en economische effecten opleveren.

Welke resultaten willen we bereiken?

- Toename percentage van startups en scaleups binnen de totale bedrijvigheid in de regio.
- Adoptie van businesscases uit het innovatie-ecosysteem door minimaal tien gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

- Het huidige programma Region of the Future loopt tot en met mei 2025. We evalueren het programma, delen de resultaten met de gemeenten en verkennen of het programma een vervolg krijgt.
- We verlenen InnovationQuarter subsidie om te bouwen aan innovatieprogramma's en -projecten en innovatieve mkb'ers te ondersteunen om het verdienvermogen van de regio te vergroten. Een deel van de subsidie gaat naar het Secretariaat van de Economic Board Zuid-Holland dat bijdraagt aan de uitvoering van de Groeiagenda Zuid-Holland en de uitvoering van de Human Capital Agenda en daarmee inzet op (economische) vernieuwing en innovatie.

2.3.1.2 Opdracht 4 – Vernieuwen van werklocaties

Het economische en maatschappelijke belang van winkelgebieden, kantorenlocaties en bedrijventerreinen is groot. Deze plekken bieden werkgelegenheid aan een brede beroepsbevolking, bieden ondernemers en bedrijven de ruimte om te produceren, innoveren en slimme oplossingen te bedenken. Daarmee spelen ze (in potentie) een sleutelrol in grote transities, zoals de energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie (waaronder ruimte voor groenblauwe oplossingen op bedrijventerreinen) en digitalisering.

Aan de hand van de Strategie werklocaties MRDH sturen de 21 gemeenten op het versterken van de ruimtelijke economische structuur van de regio door marktevenwicht tussen vraag en aanbod van ruimte te stimuleren, het beter benutten van de bestaande werklocaties en het aanjagen van vergroening en verduurzaming.
De MRDH organiseert de regionale afstemming tussen de individuele gemeenten om gezamenlijk te sturen op de voorraad van winkels, bedrijventerreinen en kantoren.

Welke resultaten willen we bereiken?
- Lager percentage leegstand kantoren en detailhandel (o.b.v. vloeroppervlakten).
- Beter benutten van geschikte locaties voor watergebonden bedrijven en voor HMC-bedrijven op bestaande bedrijventerreinen.
- Hoger percentage kantoren met minimaal energielabel C.
- Revitalisering/verduurzaming verouderd of leegstaand vastgoed op bedrijventerreinen voor nieuwe bedrijvigheid.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?
- We organiseren regionale afstemming voor werklocaties. In ambtelijke werkgroepen bereiden we dit samen voor met de gemeenten en leggen het voor aan de bestuurscommissie EV. Hiermee zorgen we dat er voldoende bedrijventerreinen blijven en er zorgvuldig wordt omgegaan met de nieuwbouw van kantoren en detailhandel zodat er niet gebouwd wordt voor toekomstige leegstand.
- We monitoren de regionale kantorenmarkt via een dashboard en een kwalitatieve rapportage en delen dit actief met gemeenten. Met de monitor volgen we de ambities en afspraken in de MRDH-kantorenstrategie en blijven we op de hoogte van nieuwe trends en ontwikkelingen op de kantorenmarkt.
- We financieren projecten om vraag en aanbod van werklocaties in balans te brengen, waaronder projectbijdragen voor het beter benutten, revitaliseren en verduurzamen van bedrijventerreinen.
- We stimuleren gemeenten om uitvoering te geven aan de ambities voor het thema ruimte voor werken uit het uitvoeringsprogramma door gezamenlijk onderzoek te doen en kennis te ontwikkelen. Zoals onderzoek voor de uitvoering van het beter benutten van bedrijventerreinen.
- Bij een succesvolle lobbystrategie voor financiering van het Rijk zetten we in op ondersteuning bij regionale projectaanvragen voor Rijksfinanciering.
- We organiseren circa drie ambtelijke en één bestuurlijke themasessie voor ruimte voor werken voor kennisdeling, netwerkvorming en beleidsvorming.

2.3.2 Wat gaat het kosten?

Programma 3: Economisch vestigingsklimaat (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten:						
Subtotaal programmakosten	3.256.337	3.116.850	3.513.735	3.684.233	3.684.233	3.684.233
Subsidie InnovationQuarter	950.898	986.081	1.022.566	1.060.401	1.060.401	1.060.401
Subsidie YES!Delft	611.746	500.000	208.333	0	0	0
Subtotaal directe kosten personeel	1.046.248	1.094.239	1.158.514	1.158.514	1.158.514	1.158.514
Totaal lasten	**5.865.229**	**5.697.170**	**5.903.148**	**5.903.148**	**5.903.148**	**5.903.148**
Baten:						
Inwonerbijdrage	5.368.791	5.657.170	5.903.148	5.903.148	5.903.148	5.903.148
Overige bijdragen gemeenten	64.009	40.000	0	0	0	0
Overige bijdragen provincie						
Overige bijdragen overig	10.000					
Totaal baten	**5.442.800**	**5.697.170**	**5.903.148**	**5.903.148**	**5.903.148**	**5.903.148**
Saldo van baten en lasten	**-422.429**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking aan Egalisatiereserve EV	1.327.207	0	0	0	0	0
Toevoeging aan Egalisatiereserve EV	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**904.779**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting financiën

De begroting 2025 bestaat voor € 3.513.735 uit programmakosten, voor € 1.022.566 uit een begrotingspost subsidie voor InnovationQuarter, voor € 208.333 uit een begrotingspost subsidie aan YES!Delft en voor € 1.158.514 uit directe kosten personeel. Het algemeen bestuur stelt de begroting op deze subtotalen vast. De bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat voert binnen deze kaders de begroting uit en verantwoordt zich hierover.

Programmakosten

De programmakosten van € 3.513.735 bestaan uit:

- cofinanciering beschikbaar stellen aan gemeenten voor projecten die tot doel hebben bij te dragen aan de versterking van het economisch vestigingsklimaat. Op grond van de (herziene) Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat MRDH, en binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde begroting, heeft de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat deze bevoegdheid;
- Opdrachten verstrekken voor onder meer verkennend onderzoek en monitoring. Dat kunnen zowel opdrachten aan gemeenten zijn als opdrachten aan externe partijen.

Subsidie InnovationQuarter

InnovationQuarter is sinds de oprichting van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een belangrijke partner in het realiseren van doelstellingen van de MRDH als het gaat om versterking van het Economisch Vestigingsklimaat en het innovatie-ecosysteem. De afgelopen jaren heeft de MRDH jaarlijks subsidie verleend aan InnovationQuarter op de onderwerpen Innoveren, Investor Relations en het Secretariaat van de Economic Board Zuid-Holland (EBZ). Op 28 februari 2024 heeft de bestuurscommissie Economisch vestigingsklimaat een meerjarige subsidie verleend aan InnovationQuarter voor de jaren 2024 tot en met 2026 met een begrotingsvoorbehoud voor de

jaren 2025 en 2026 en een voorbehoud voor goedkeuring van een indexering van 3,7% voor de jaren 2025 en 2026 via vaststelling van de MRDH begroting door het algemeen bestuur. De subsidie wordt verleend voor de activiteiten die IQ jaarlijks middels een activiteitenlijst ter goedkeuring voorlegt aan de bestuurscommissie Economisch vestigingsklimaat. Ten opzichte van de begroting 2024 is de subsidie voor 2025 en 2026 met 3,7% geïndexeerd.

Subsidie YES!Delft
Het algemeen bestuur heeft op 8 juli 2022 een meerjarige begrotingspost subsidie aan YES!Delft verleend voor de periode juni 2022 tot juni 2025 van € 1.500.000 voor het programma Region of the Future. Het programma is een vervolg op het programma City of the Future, een innovatieplatform voor alle 21 gemeenten in de metropoolregio Rotterdam Den Haag. Gemeenten kunnen met alle uitdagingen waarbij innovatie en technologie een rol spelen, gebruik maken van de onderdelen van dit programma. De focus bij Region of the Future ligt op opgaven die bij kunnen dragen aan oplossingen voor de strategische regionale uitdagingen, zoals gedefinieerd in de Groeiagenda Zuid-Holland. De jaarschijf 2025 bedraagt € 208.333 en wordt gedekt uit het reguliere programmabudget.

Directe kosten personeel
Dit betreft de directe salariskosten van de formatie die werkt voor het programma Economisch Vestigingsklimaat, met uitzondering van de overhead functies. De stijging ten opzichte van de begroting 2024 heeft te maken met de verwachte cao stijging. In hoofdstuk 4.2 Overhead worden de totale apparaatslasten toegelicht.

Inwonerbijdrage
De inwonerbijdrage wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van kaderstelling vanuit de gemeenten. We houden rekening met het verzoek van de gemeenten om te anticiperen op hun financieel perspectief vanaf 2026 door in 2025 een lager indexeringspercentage toe te passen dan volgens de systematiek gebruikelijk is. De inwonerbijdrage stijgt ten opzichte van de Begroting 2024 met € 0,10 (Kadernota MRDH begroting 2025) naar € 3,07 per inwoner. Voor 2025 is dat een totaalbedrag van € 7.599.058. Van deze inwonerbijdrage van € 3,07 zal maximaal 40,8% worden ingezet voor de dekking van apparaatslasten Economisch Vestigingsklimaat (kadernota MRDH begroting 2025). In de begroting 2025 wordt op begrotingsbasis 37,6% (€ 2.854.424) van de inwonerbijdrage ingezet voor apparaatslasten (directe kosten personeel programma en overhead).

Van de totale inwonerbijdrage van € 7.599.058, wordt € 1.695.910 ingezet voor overhead (zie hoofdstuk 4.2). Binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat wordt de resterende inwonerbijdrage van € 5.903.148 verantwoord ter dekking van de programmakosten, de subsidies en de directe kosten van het personeel.

Overige inkomensoverdrachten gemeenten
Dit betreft het gemeentelijk aandeel in de licentieovereenkomst met Locatus. De MRDH heeft een licentieovereenkomst met Locatus voor het gebruiksrecht van databestanden met detailhandelsgegevens. Verschillende gemeenten maken gebruik van deze licentieovereenkomst en worden voor hun aandeel doorbelast door de MRDH. Dit gemeentelijke aandeel wordt als budget toegevoegd aan de begroting. De huidige overeenkomst loopt tot en met 2024.

Hoofdstuk 3 Algemene dekkingsmiddelen, overhead en vennootschapsbelasting

3.1 Algemene dekkingsmiddelen

De MRDH-begroting kent de volgende algemene dekkingsmiddelen:

1. Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU)
2. Inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat
3. Financiering

Brede Doeluitkering

Voor de bekostiging van haar regionaal verkeer- en vervoerbeleid (wettelijke taak) ontvangt de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) jaarlijks via het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een conform de Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer vastgesteld deel van de zogenaamde Brede Doeluitkering verkeer en vervoer.

In onderstaande tabel zijn de geraamde te ontvangen jaarbedragen binnen de kaders van deze begroting opgenomen op prijspeil 2024:

2023	2024	2025	2026	2027	2028
594.192.193	619.259.828	687.485.979	679.157.447	679.666.235	679.157.447

Inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat

Het programma Economisch Vestigingsklimaat en de daaraan toe te rekenen overhead wordt bekostigd uit een door de deelnemende gemeenten te betalen jaarlijkse bijdrage per inwoner op basis van het door het CBS vastgestelde inwonertal per gemeente op 1 januari van het voorgaande begrotingsjaar.
Per inwoner bedraagt deze bijdrage in 2025 € 3,07. Daarvan mag maximaal 40,8% worden besteed aan de bekostiging van apparaatslasten (Kadernota MRDH begroting 2025). De totale bijdrage voor 2025 is geraamd op € 7.599.058. In hoofdstuk 7 is een specificatie per gemeente opgenomen.

Financiering

De opbrengsten van de financieringsfunctie worden uitsluitend bepaald door de financiering van de OV-bedrijven, aan wie de MRDH één of meerdere concessies heeft verleend. De ontvangen rente wordt uitsluitend aangewend voor de bekostiging van de rente die de MRDH in dit kader moet betalen aan externe financiers. Daarnaast wordt aan deze OV-bedrijven een marktconformiteitsopslag in rekening gebracht, die in eerste instantie wordt aangewend voor de vorming van een risicoreserve financieringen en daarna uitsluitend beschikbaar is voor de bekostiging van de programma's verkeer en openbaar vervoer.
Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de hoofdstukken 4.1 (Financiering) en 4.3 (Weerstandsvermogen en risico's).

3.2 Overhead

De overhead dient, conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), apart te worden weergegeven van de programma's. Het doel van de aparte weergave is om

de overhead inzichtelijker te maken en organisaties onderling beter te kunnen vergelijken op hun uitgaven hieraan. In de programma's wordt alleen dat deel van de apparaatslasten opgenomen dat betrekking heeft op het primaire proces. De definitie van overhead volgens het BBV luidt "alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces". Het betreft hier zowel de personele- als de materiële kosten.

Volgens de Notitie Overhead van de commissie BBV bestaat overhead in ieder geval uit de volgende functies: 1. Hiërarchisch leidinggevenden; 2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie; 3. P&O / HRM; 4. Inkoop; 5. Interne en externe communicatie (niet: projectcommunicatie en medewerkers die bij een projectbureau werken); 6. Juridische zaken; 7. Bestuurszaken en bestuursondersteuning; 8. Informatievoorziening en automatisering; 9. Facilitaire zaken en Huisvesting; 10. DIV; 11. Managementondersteuning.

Voor de MRDH betekent dit dat de volgende salarislasten als overhead worden geclassificeerd:

- Alle functies, ook management en secretarieel, binnen de bureaus Financiën & Control, Strategie & Bestuur en Interne Dienstverlening;
- Overig management: secretaris-algemeen directeur, manager Economisch Vestigingsklimaat, manager Openbaar Vervoer en manager Verkeer;
- Overig secretarieel: secretariaat Economisch Vestigingsklimaat, secretariaat afdeling Verkeer en secretariaat afdeling Openbaar Vervoer.

Zie voor een toelichting op de organisatie van de MRDH hoofdstuk 4.5 paragraaf bedrijfsvoering. Daarnaast worden de materiële bedrijfsvoeringsbudgetten ook tot de overhead gerekend.

Het niet toerekenen van de overhead aan de programma's betekent niet dat de financiële dekking verandert. Het betreft alleen een andere manier van presenteren. De overhead wordt nog steeds betaald uit de rijksmiddelen BDU en de inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat.

De salariskosten van alle medewerkers - dus inclusief management en secretariaat - van de afdelingen Verkeer en Openbaar Vervoer worden bijvoorbeeld ten laste gebracht van de rijksmiddelen BDU. De salariskosten - dus inclusief management en secretariaat - van alle medewerkers van de afdeling Economisch Vestigingsklimaat komen ten laste van de inwonerbijdrage EV.

Net als in de Begroting 2024 wordt het relatieve formatiebudget van het primaire proces gebruikt om de salariskosten van de stafbureaus (inclusief secretaris-algemeen directeur) en de overige bedrijfsvoeringskosten door te belasten aan de rijksmiddelen BDU en de inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat. De verhouding van het relatieve formatiebudget is 20% Economisch Vestigingsklimaat versus 80% Verkeer en Openbaar Vervoer. 20% van deze kosten komt daarmee ten laste van de inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat en 80% van deze kosten komt ten laste van de rijksmiddelen BDU.

Bovenstaande uitgangspunten en verdeelsleutels zijn verwerkt in het volgende overzicht van de overhead:

Overhead (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Raming 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten:						
Personele overhead Va	3.696.417	3.773.018	3.994.595	3.994.595	3.994.595	3.994.595
Materiële overhead Va	2.087.208	2.546.960	2.612.800	2.612.800	2.612.800	2.612.800
	5.783.625	**6.319.978**	**6.607.395**	**6.607.395**	**6.607.395**	**6.607.395**
Personele overhead EV	928.637	984.873	1.042.710	1.042.710	1.042.710	1.042.710
Materiële overhead EV	521.802	636.740	653.200	653.200	653.200	653.200
	1.450.439	**1.621.613**	**1.695.910**	**1.695.910**	**1.695.910**	**1.695.910**
Totaal lasten overhead	**7.234.064**	**7.941.590**	**8.303.305**	**8.303.305**	**8.303.305**	**8.303.305**

Dekkingsbronnen overhead (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Raming 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Onttrekking fonds BDU	5.783.625	6.319.978	6.607.395	6.607.395	6.607.395	6.607.395
Inwonerbijdrage EV	1.450.439	1.621.613	1.695.910	1.695.910	1.695.910	1.695.910
Totaal dekkingsbronnen overhead	**7.234.064**	**7.941.590**	**8.303.305**	**8.303.305**	**8.303.305**	**8.303.305**
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De stijging van de overheadkosten in de begroting 2025 ten opzichte van de begroting 2024 bestaat uit de (geschatte) cao stijging van de salarissen en indexatie van de materiële apparaatslasten (huur etc.). De totale apparaatslasten (overhead en directe personele lasten) worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering (zie hoofdstuk 4.5).

3.3 Vennootschapsbelasting

Zie hoofdstuk 4.3 Weerstandsvermogen en risico's.

Hoofdstuk 4 Paragrafen

4.1 Financiering

Treasuryfunctie en -beleid

Het doel van de treasuryfunctie is: het sturen en beheersen van, verantwoording afleggen over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, geldstromen en posities en de hieraan verbonden risico's, op een zodanige wijze, dat risico's worden geminimaliseerd en opbrengsten worden geoptimaliseerd.

De wettelijke kaders voor de uitvoering van de treasuryfunctie liggen vast in de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) en de daarbij behorende ministeriële regelingen (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (UFDO) en het Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden (BLDO)). Het beleid van de MRDH voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het Treasurystatuut MRDH 2021. Daarin ligt de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vast in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen en richtlijnen.

De financieringsstructuur van de MRDH wordt in belangrijke mate bepaald door het verstrekken van middelen in de vorm van subsidies en (project)bijdragen aan gemeenten, bedrijven en instellingen, die eerder van vooral het Rijk zijn ontvangen. Omdat de middelen tot nu toe eerder worden ontvangen dan dat ze worden doorbetaald, is er qua exploitatie normaal gesproken sprake van een goede liquiditeitspositie.

Desondanks is er wel sprake van een financieringsbehoefte. Die wordt veroorzaakt door de volgende twee factoren:

1. de financiering van railvoertuigen en -infrastructuur van de regionale OV-bedrijven HTM en de RET;
2. het verstrekken van bussenleningen op grond van de Verordening bussenleningen.

Financiering railinvesteringen

De MRDH financiert de activa en nieuwe investeringen voor railvoertuigen en -infrastructuur van HTM en de RET, voor zover de daarmee samenhangende kapitaallasten door haar via de railconcessie worden vergoed. Voorheen financierden de gemeenten Den Haag en Rotterdam deze vervoerders. De rechtstreekse financiering door de MRDH zorgt ervoor dat, na de opbouw van de hiervoor benodigde risicoreserve, structureel extra middelen beschikbaar blijven voor de verkeer- en vervoeropgave in onze regio. Voor elke verstrekte lening, garantie en borgstelling wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. Daarvoor wordt afhankelijk van de noodzakelijke omvang van de risicoreserve de jaarlijks in rekening te brengen marktconformiteitsopslag van 60 basispunten over de uitstaande leningen, garanties en borgstellingen ingezet. De uitstaande leningen financiert de MRDH door voor eenzelfde bedrag en looptijd leningen aan te gaan. Dit doet de MRDH om een renterisico uit te sluiten.

Bussenleningen

De MRDH financiert bussen op basis van de Verordening bussenleningen. De belangrijkste overweging voor het instellen van deze verordening is het faciliteren van adequate en goedkopere

financieringsmogelijkheden voor vervoerbedrijven voor de gewenste transitie naar zero emissie busvervoer.
Net als bij de financiering van de railinvesteringen wordt voor elke verstrekte lening een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. Daarvoor wordt afhankelijk van de noodzakelijke omvang van de risicoreserve de jaarlijks in rekening te brengen marktconformiteitsopslag van minimaal 60 basispunten (afhankelijk van solvabiliteit vervoerder) over de uitstaande leningen ingezet. Ook voor de bussenleningen geldt dat de MRDH deze leningen financiert door voor eenzelfde bedrag en looptijd leningen aan te gaan.

Voor meer informatie over de wijze waarop de risicoreserve wordt opgebouwd, alsmede het geraamde verloop daarvan wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risico's (hoofdstuk 4.3).

Samengevat wordt de financieringsbehoefte van de MRDH bepaald door de financiering van de railinvesteringen en de bussen bij de verschillende concessie houdende vervoerders. In onderstaand overzicht is de geraamde totale financieringsbehoefte per jaar opgenomen:

Financieringsbehoefte (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Raming 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
OV-bedrijven	1.066.277.792	1.249.305.885	1.200.493.798	1.227.338.188	1.262.088.506	1.179.763.876
Overbesteding	0	0	0	0	0	0
Totalen per jaar	**1.066.277.792**	**1.249.305.885**	**1.200.493.798**	**1.227.338.188**	**1.262.088.506**	**1.179.763.876**

Op basis hiervan zijn de kosten en opbrengsten van de financieringsfunctie per jaar als volgt samen te vatten:

Financieringsfunctie (euro's)	Raming 2023	Raming 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
Rente OV-bedrijven	12.540.376	16.556.168	20.400.920	21.558.715	23.655.975	23.978.401
Totaal	**12.540.376**	**16.556.168**	**20.400.920**	**21.558.715**	**23.655.975**	**23.978.401**
Baten						
Rente OV-bedrijven	12.516.238	16.556.168	20.400.920	21.558.715	23.655.975	23.978.401
Marktconformiteits-opslag OV-bedrijven	6.577.128	6.996.834	7.391.984	7.300.743	7.489.795	7.335.880
Totaal	**19.093.366**	**23.553.002**	**27.792.904**	**28.859.458**	**31.145.770**	**31.314.281**
Resultaat voor reservemutaties	-6.552.990	-6.996.834	-7.391.984	-7.300.743	-7.489.795	-7.335.880
Dotatie risicoreserve financieringen	2.000.000	6.000.000	0	0	0	0
Netto resultaat	**-4.552.990**	**-996.834**	**-7.391.984**	**-7.300.743**	**-7.489.795**	**-7.335.880**

Kosten en opbrengsten van de financieringsfunctie zijn geheel toegerekend aan het programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren is een wettelijke verplichting voor de MRDH. Concreet betekent dit dat, behoudens een klein werkkapitaal, alle beschikbare liquide middelen in 's Rijks schatkist moeten worden aangehouden.

Renterisicobeheer

Het renterisico dat de MRDH op haar leningenportefeuille loopt, kan worden getoetst aan de renterisiconorm. Omdat de MRDH tot nu toe uitsluitend leningen heeft aangetrokken, die uit hoofde van de publieke taak in dezelfde omvang tegen dezelfde rentetypische looptijden worden uitgezet, is deze toetsing voor de MRDH (nog) niet relevant.

De renterisiconorm bedraagt voor 2025 20% van de lastenkant van de begroting en bedraagt € 157,3 miljoen. De MRDH voldoet naar verwachting meerjarig aan deze norm:

Renterisiconorm en renterisico's 2025-2028				*Bedragen x € 1.000*
	2025	2026	2027	2028
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g				
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g				
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	-		-	-
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld	89.800	150.590	154.085	85.750
3b. Nieuwe verstrekte lange leningen	89.800	150.590	154.085	85.750
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	-	-	-	-
5. Betaalde aflossingen	77.248	58.302	49.450	47.481
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	-	-	-	-
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	-		-	-
Renterisiconorm				
8. Begrotingstotaal	786.682	770.398	763.494	713.612
9. Percentage vastgesteld per ministeriele regeling	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm (8 x 9)	157.336	154.080	152.699	142.722
Toets renterisiconorm				
10. Renterisiconorm	157.336	154.080	152.699	142.722
7. Renterisico op vaste schuld	-	-	-	-
11. Ruimte(+) Overschrijding (-); (10-7)	157.336	154.080	152.699	142.722

De maximaal toegestane kasgeldlimiet voor 2025 bedraagt 8,2% van de lastenkant van de begroting en kan daarmee worden berekend op een bedrag van € 64,5 miljoen. Naar verwachting wordt in 2025 aan deze norm voldaan:

Kasgeldlimiet 2025					*Bedragen x € 1.000*
		kwartaal 1	*kwartaal 2*	*kwartaal 3*	*kwartaal 4*
Omvang korte schuld					
Opgenomen gelden < 1 jaar		-	-	-	-
Schuld rekening courant		-	-	-	-
Gestorte gelden door derden < 1 jaar		-	-	-	-
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld		-	-	-	-
Totaal netto vlottende schuld		-	-	-	-
Vlottende middelen					
Contante gelden in kas		-	-	-	-
Tegoeden in rekening courant		437.621	423.721	465.847	428.564
Overige uitstaande gelden < 1 jaar					
Totaal vlottende middelen		437.621	423.721	465.847	428.564
Toets kasgeldlimiet					
Totaal netto vlottende schuld		437.621	423.721	465.847	428.564
Toegestande kasgeldlimiet		64.508	64.508	64.508	64.508
Ruimte (+) of overschrijding (-) van de limiet		502.129	488.229	530.355	493.072
Begrotingstotaal	786.682				
Percentage vastgesteld per ministeriele regeli	8,20%				
Kasgeldlimiet	64.508				

4.2 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de MRDH een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Het kan gaan om gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke organisatie), deelnemingen (vennootschappen), stichtingen en verenigingen (privaatrechtelijke organisaties).

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht.
Er is sprake van een financieel belang als de MRDH:

- een ter beschikking gesteld bedrag niet kan verhalen indien de verbonden partij failliet gaat;
- aansprakelijk kan worden gesteld door derden, als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Een partij die jaarlijks een subsidie ontvangt, waaraan geen andere financiële verplichtingen met een juridische afdwingbaarheid door derden verbonden zijn, is geen verbonden partij.
Verbonden partijen voeren meestal taken uit met een groot publiek belang. Ze leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen.

In het geval van de MRDH zijn er drie verbonden partijen: HTM personenvervoer N.V., de RET N.V. en Zuid-Holland Bereikbaar. De verbonden partijen kunnen worden onderverdeeld in vennootschappen en coöperaties (HTM en RET) en stichtingen en verenigingen (Zuid-Holland Bereikbaar).

Vanaf 2022 neemt de MRDH deel aan de samenwerkingsorganisatie Zuid-Holland Bereikbaar, waarvoor een stichting is opgericht waarin alle deelnemende partijen zijn vertegenwoordigd. Binnen de nieuwe organisatie wordt gewerkt aan het programma Zuid-Holland Bereikbaar. Het programma is een gezamenlijke en langjarige bereikbaarheidsaanpak van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat/Rijkswaterstaat, provincie Zuid-Holland, de gemeenten Rotterdam en Den Haag, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, ProRail en Havenbedrijf Rotterdam. Binnen het programma wordt voortgebouwd op de samenwerking tussen de partners, zoals die tot en met 2021 plaatsvond vanuit de uitvoeringsorganisaties De Verkeersonderneming, Bereik! en Bereikbaar Haaglanden en Rijnland.

Hierna zijn in tabelvorm de belangrijkste bestuurlijke en financiële gegevens opgenomen van de drie verbonden partijen:

Naam	**HTM Personenvervoer N.V.**
Vestigingsplaats	Den Haag
Visie	Door middel van zeggenschap in HTM Personenvervoer N.V. het waarborgen van goed openbaar vervoer in de regio.
Openbaar behartigd belang	Het beheer van een aandeel in een bedrijf dat het openbaar vervoer in de regio Haaglanden verzorgt.
Deelnemende partijen	De andere aandelen van HTM Personenvervoer N.V. zijn in handen van HTM Beheer BV.
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Bestuurlijk belang	Houder van 1 aandeel. De MRDH is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Deelneming in HTM Personenvervoer N.V. van € 1
Eigen vermogen	Per 31-12-2022: € 93.227.000
Vreemd vermogen	Per 31-12-2022: € 491.506.000
Financieel resultaat	Over 2022: € 1.941.000
Risico's	Zie hoofdstuk 4.3 onder Financiering OV-bedrijven.
Beleidsvoornemens	Uitvoeren OV concessies in regio Haaglanden.
Monitoring prestaties	Via aandeelhoudersvergaderingen.
Programma	Programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer.

Naam	**RET N.V.**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Visie	Door middel van zeggenschap in de RET N.V. het waarborgen van goed openbaar vervoer in de regio.
Openbaar behartigd belang	Het beheer van een aandeel in een bedrijf dat het openbaar vervoer in de regio Rotterdam verzorgt.
Deelnemende partijen	De andere aandelen van de RET N.V. zijn in handen van de gemeente Rotterdam.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Bestuurlijk belang	Houder van 1 aandeel. De MRDH is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Deelneming in de RET van € 1.000
Eigen vermogen	Per 31-12-2022: € 150.556.000
Vreemd vermogen	Per 31-12-2022: € 385.128.000
Financieel resultaat	Over 2022: € 1.058.000
Risico's	Zie hoofdstuk 4.3 onder Financiering OV-bedrijven.
Beleidsvoornemens	Uitvoeren OV concessies regio Rotterdam.
Monitoring prestaties	Via aandeelhoudersvergaderingen.
Programma	Programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer.

Naam	**Zuid-Holland Bereikbaar**
Vestigingsplaats	statutair Rotterdam, feitelijk Delft
Visie	De samenwerking tussen Partijen heeft tot doel het (doen) realiseren van het gezamenlijke Programma Zuid-Holland Bereikbaar (hierna: 'Programma ZHB'). Dit gezamenlijke Programma ZHB heeft als doel het borgen van de bereikbaarheid (acceptabele hinder) en het bijdragen aan de mobiliteitstransitie (duurzame gedragsverandering) in de provincie Zuid-Holland, door dat wat gezamenlijk beter kan, samen te organiseren en uit te voeren, door toepassing van innovatieve oplossingen ten dienste van de opgave, die de partners alleen niet kunnen ontwikkelen en/of uitvoeren.
Openbaar behartigd belang	Bereikbaarheid van de provincie Zuid-Holland bij (grootschalige) werkzaamheden.
Deelnemende partijen	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, provincie Zuid-Holland, gemeente Rotterdam, gemeente Den Haag, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, ProRail B.V., Havenbedrijf Rotterdam N.V. en de Stichting Zuid-Holland Bereikbaar.
Rechtsvorm	Stichting
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Investeren in bereikbaarheid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit MRDH is permanente vertegenwoordiger in de Stuurgroep.
Financieel belang	De bekostiging van de in het Jaarplan opgenomen werkzaamheden. Dat bestaat uit de bekostiging van een exploitatiebudget en een werkbudget. Conform afspraken BO MIRT 25/26 november 2020 bedraagt het exploitatiebudget totaal € 4.900.000 per jaar voor de periode 2022 t/m 2026, waarvan 1/6 deel (€ 816.667 per jaar) voor de MRDH. De bijdrage aan het werkbudget is voor de MRDH € 383.333 per jaar voor ten minste de periode 2022 t/m 2025. De bijdrage aan het exploitatiebudget is onderdeel van de programmabegroting Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, Beleid en programmering Verkeer. De bijdrage aan het werkbudget is onderdeel van de programmabegroting Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer, Verkeersmanagement en wegenstructuur.
Eigen vermogen	Per 31-12-2022: € 2.878.736
Vreemd vermogen	Per 31-12-2022: € 5.490.573
Financieel resultaat	Over 2022: € 2.567.897
Risico’s	Er bestaat het risico op overbesteding (meer geld uitgeven dan er beschikbaar is). Bij zicht op overbesteding dient overeenkomstig de SOK aan de deelnemende partijen hiervoor toestemming te worden gevraagd. Hierdoor wordt dit risico beperkt.

Beleidsvoornemens	De beleidsvoornemens staan opgenomen in een Werkplan en worden jaarlijks vertaald in een Jaarplan. Conform de SOK is het eerste Werkplan vastgesteld voor de periode 2022-2024. Op basis van de in 2024 te houden evaluatie wordt eind 2024 de looptijd van het Werkplan voor de periode daarna bepaald.
Monitoring prestaties	Voor de uitvoering van de werkzaamheden wordt jaarlijks een Jaarplan opgesteld. Jaarlijks levert de stichting uiterlijk in mei van elk jaar een jaarrekening op over het afgelopen boekjaar met een goedkeurende controleverklaring van een externe accountant, waarna de Raad van Toezicht deze jaarrekening vaststelt. De aldus vastgestelde jaarrekening en accountantsverklaring worden vervolgens uiterlijk op 1 juli van het desbetreffende jaar ter kennis gebracht van de deelnemende partijen.
Programma	Programma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer.

4.3 Weerstandsvermogen en risico's

Het begrip 'weerstandsvermogen'
Het financieel weerstandsvermogen van de MRDH is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te vangen zonder dat de uitvoering van de taken in het gedrang komt.
Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de bekende risico's waarvoor geen afdoende stuur- en beheersmaatregelen kunnen worden getroffen of waarvoor geen voorzieningen bestaan.

Beleidsnota
Het algemeen bestuur heeft op 12 juli 2019 de beleidsnota Risicomanagement en Weerstandsvermogen vastgesteld. Relevante onderdelen uit deze beleidsnota zijn verwerkt in deze paragraaf weerstandsvermogen. Voor de structurele inventarisatie en beheersing van (mogelijke) risico's bij infrastructurele projecten waarbij de MRDH als opdrachtgever of risicodragend subsidieverlener fungeert, is een eerste stap gezet met de aanschaf en inrichting van RISKID.

Risico's algemeen
De mogelijke maatregelen om de risico's te beheersen en/of financieel te dekken zijn:
- risico's onder controle houden door stuur- en beheersmaatregelen (bijvoorbeeld door het afsluiten van verzekeringen of het aanscherpen van de regelgeving);
- risico's kunnen financieel worden afgedekt door het instellen van voorzieningen voor risico's die kunnen worden gekwantificeerd en het instellen van een weerstandsvermogen voor risico's die niet financieel kunnen worden gekwantificeerd.

Normale bedrijfsrisico's doen zich regelmatig voor en deze zijn daarom vrij goed meetbaar. Hierdoor kunnen ze worden gedekt door ofwel beheersmaatregelen ofwel het afsluiten van verzekeringen.

Risico's programma Economisch Vestigingsklimaat
De risico's die samenhangen met de taken voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat kunnen alleen met eigen weerstandscapaciteit van de MRDH worden afgedekt. In een uitgevoerde financiële risicoanalyse (2015) is het risico bepaald van het eventueel wegvallen van een deel van de inwonerbijdragen. Dit risico is met de vaststelling van zogenaamde uittreedregels komen te vervallen. Op 12 juli 2019 stelde het algemeen bestuur de 'Algemene regels voor uittreding uit de Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2014' vast. Daarin staat opgenomen dat bij uittreding een uittreedsom wordt bepaald: het bedrag dat de uittredende deelnemer dient te betalen aan de Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (GR MRDH) en dat bestaat uit de schade die de GR MRDH lijdt als gevolg van de uittreding. Het aanhouden van een aparte reserve is daardoor niet meer nodig.

Risico's programma's Exploitatie- en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer
De risico's die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen de projecten, waarbij financiële risico's worden geïdentificeerd, wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-middelen aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-middelen lager worden en/of vertragen.

De taken voor verkeer en vervoer worden in hoge mate (>99%) gefinancierd met rijksmiddelen. Omdat deze middelen, voor zover ze nog niet besteed zijn worden beschouwd als vreemd vermogen, kan er geen risicoreserve worden opgebouwd van deze middelen.

Ontwikkelingen openbaar vervoer
In 2023 zijn twee ontwikkelingen geweest die bepalend zijn voor het financiële kader voor de programma's verkeer en openbaar vervoer:

- met instemming van de motie Bikker wordt het regionaal openbaar vervoer structureel met € 300 miljoen extra ondersteund. Met € 300 miljoen is het landelijk mogelijk om de voor 2024 voorziene tariefstijging van 11,7% in het regionaal openbaar vervoer structureel af te wenden, waarbij er in 2025 weer reguliere indexatie van de tarieven zal plaatsvinden. De decentrale overheden verwachten dat hiervoor structureel circa € 160 miljoen nodig is. De resterende € 140 miljoen is jaarlijks beschikbaar voor een impuls aan het regionaal openbaar vervoer.
  De verwachting is dat van de € 300 miljoen extra middelen jaarlijks € 73 miljoen bij de MRDH terecht komt. Voor het afwenden van de tariefstijging is € 39 miljoen nodig, die één op één aan de vervoerders zal worden doorgezet.
- het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 ingestemd met de besluiten in het kader van Borging toekomstbestendig OV in de hele regio. Financieel is besloten om een reservering in de OV-exploitatiebegroting op te nemen van € 145 miljoen. Van de € 145 miljoen wordt € 137 miljoen gedekt uit de beschikbare financiële ruimte binnen het BDU saldo. Het besluit voor deze aanvullende middelen voor het OV zullen uiteindelijk worden verwerkt in de subsidies voor de exploitatie van het openbaar vervoer.

Financiering OV-bedrijven
Zoals in hoofdstuk 4.1 (Financiering) reeds gemeld, financiert de MRDH de investeringen in railvoertuigen en -infrastructuur van de regionale OV-bedrijven.

Dat brengt risico's met zich mee, die in een in 2016 uitgevoerd extern onderzoek nader zijn geduid. Daaruit is geconcludeerd dat een reserve moet worden gevormd om de risico's die van directe invloed zijn op de economische waarde van het te financieren materieel, naar behoren af te dekken. Daarbij was meegewogen dat de MRDH voor de periode 2016-2026 een railconcessie had gegund aan voornoemde OV-bedrijven, dat de MRDH een eerste zekerheidsrecht verwerft over de te financieren activa en dat het kredietrisico wordt beperkt, doordat de afschrijvingen over door de MRDH goedgekeurde railinvesteringen en de rente over de daarvoor verstrekte leningen in de maandelijks door de MRDH te betalen concessievergoeding zijn opgenomen. Op grond van een referentievergelijking is vastgesteld dat een waardedaling van 35% als uitgangspunt voor de risicoberekening verdedigbaar is. De risico-inschatting voor de beide OV-bedrijven is daarnaast als "laag" geclassificeerd en daaruit volgt een risicoweging van 8% als uitgangspunt voor de risicoberekening.

Ook financiert de MRDH op grond van de verordening Bussenleningen investeringen in bussen. De belangrijkste overweging voor het instellen van deze verordening is het faciliteren van adequate en goedkopere financieringsmogelijkheden voor concessie houdende vervoerbedrijven voor de gewenste transitie naar zero emissie busvervoer.

De ondergrens voor de opbouw van de risicoreserve financieringen wordt net als in de begroting 2024 berekend op basis van de maandelijks te betalen concessievergoedingen. De maandelijkse concessievergoedingen voor rail en bus bedragen in de periode 2024-2028 gemiddeld € 40 miljoen. Uitgaande van een worst case scenario (faillissement) wordt de kans dat maximaal één maand aan concessievergoeding als verloren moet worden beschouwd, als hoog (90%) ingeschat. De ondergrens van de op te bouwen risicoreserve wordt daarmee bepaald op € 36 miljoen.

De verschillen tussen de in rekening te brengen marktconformiteitsopslag en de jaarlijks benodigde toevoeging aan de risicoreserve worden aangewend als aanvullende dekking voor de lasten van het programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer (hoofdstuk 2.1.2). De daarvoor benodigde BDU-bijdrage wordt daardoor lager.

In de volgende tabel is de op te bouwen risicoreserve financieringen in cijfers uitgewerkt:

Risicoreservering financiering regionale OV-bedrijven per jaar (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Raming 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Financiering aan HTM, RET en EBS (inclusief garanties)	1.066.277.792	1.249.305.885	1.200.493.798	1.227.338.188	1.262.088.506	1.179.763.876
boekwaarde MVA HTM, RET en EBS	1.359.119.825	1.408.721.574	1.389.554.843	1.452.067.081	1.436.757.099	1.360.067.825
Economische waarde MVA (65% boekwaarde)	883.427.886	915.669.023	903.210.648	943.843.603	933.892.114	884.044.086
Dekkingstekort economische waarde versus financiering	182.849.906	333.636.862	297.283.150	283.494.585	328.196.392	295.719.790
Weging risico	8%	8%	8%	8%	8%	8%
Netto/gewogen risico	14.627.992	26.690.949	23.782.652	22.679.567	26.255.711	23.657.583
Netto/gewogen risico (ondergrens € 36 miljoen)	30.000.000	36.000.000	36.000.000	36.000.000	36.000.000	36.000.000
Risicoreserve financieringen aanvang jaar cumulatief	28.000.000	30.000.000	36.000.000	36.000.000	36.000.000	36.000.000
In rekening gebrachte marktconformiteits-opslag per jaar	6.577.128	6.996.834	7.391.984	7.300.743	7.489.795	7.335.880
Toevoeging opslag aan risicoreserve	**2.000.000**	**6.000.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Dekkingstekort risicoreserve ultimo jaar	0	0	0	0	0	0
Beschikbaar voor exploitatie	**4.577.128**	**996.834**	**7.391.984**	**7.300.743**	**7.489.795**	**7.335.880**
* Ondergrens tot en met boekjaar 2023, cf. jaarrekening 2023: 30 miljoen						

De benodigde weerstandscapaciteit voor de financieringsactiviteiten wordt in 2024 bereikt. Er is dan geen dekkingstekort op de te bereiken reserve. De meerjarenbegroting geeft aan dat er na

2025 ook toevoegingen aan de reserve nodig zullen zijn om de benodigde weerstandscapaciteit te bereiken.

Samenvatting weerstandsvermogen-ratio begroting 2025:

$$\text{Weerstandsvermogen ratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Beschikbare weerstandcapaciteit Financiering OV bedrijven:	€ 36 miljoen
Benodigde weerstandscapaciteit Financiering OV bedrijven:	€ 36 miljoen
Weerstandsvermogen ratio:	1 (voldoende)

Vennootschapsbelasting
Per 1 januari 2016 is de MRDH belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor zover zij voor een van de activiteiten een onderneming drijft. In samenwerking met het Fiscaal Team van de gemeente Den Haag verrichtte de MRDH hiervoor grondig onderzoek. Zij nam het standpunt in dat er geen sprake is van enige belastingplicht voor de MRDH. In de afgelopen jaren is er veelvuldig overleg gepleegd met de Rijksbelastingdienst.

Eind februari 2022 is er tussen de MRDH en de Belastingdienst een vaststellingsovereenkomst gesloten. Hierbij wordt uitgegaan van een cost-plus methode waarbij de treasuryfunctie wordt uitgedrukt in een waarde. Over deze waarde wordt dan 5% berekend om op een belastbaar resultaat uit te komen.

Kengetallen

Kengetal	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	175,4%	136,0%	136,3%	143,2%	149,5%	149,0%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-6,5%	-4,9%	-5,1%	-5,2%	-5,3%	-5,7%
Solvabiliteitsratio	2,3%	2,5%	2,6%	2,7%	2,6%	2,7%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structurele exploitatieruimte	0,9%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

De kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn voor de MRDH niet van toepassing.

De netto schuldquote moet inzicht geven in de ontwikkeling van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de quote inclusief en exclusief doorgeleende gelden. Dit maakt inzichtelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen in de exploitatie. Daarnaast welke invloed de verstrekte leningen hebben op de schuldenlast.

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als een percentage van het totale vermogen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarin de MRDH in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De VNG hanteert als richtlijn een minimum omvang van 20% als norm.

Bij de beoordeling van de in bovengenoemde tabel opgenomen kengetallen voor netto schuldquote en solvabiliteitsratio dient het volgende in aanmerking te worden genomen. Ongeveer 99% van de exploitatie van de MRDH vindt plaats binnen het fonds BDU verkeer en vervoer. Het

per balansdatum aanwezige fondssaldo is daarnaast conform de bepalingen in het BBV als een vlottende schuld te beschouwen. Als gevolg daarvan zijn voornoemde kengetallen niet voor elk in de tabel opgenomen (begrotings-)jaar zonder meer te beschouwen als een realistische weergave van de financiële positie van de MRDH.

Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke mate de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten. Dit is van belang om te beoordelen welke structurele ruimte de MRDH heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen worden gedekt. Een negatief percentage betekent dat structurele lasten deels uit incidentele baten worden gedekt. De in de tabel weergegeven positieve percentages betekenen dat de structurele lasten van de MRDH tenminste volledig worden gedekt door structurele baten.

4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Investeringen
Eventuele toekomstige investeringen worden gepland en begroot vanuit een investeringsplan. Investeringsplannen maken integraal deel uit van de bestuurlijk vast te stellen begroting(swijzigingen).

Afschrijvingen
Voor zover niet bij wettelijke bepaling geregeld, gelden de volgende uitgangspunten voor het afschrijvingsbeleid voor de materiële vaste activa, zoals vastgelegd in de Financiële verordening 2015 van de MRDH.

Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut
Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

De volgende materiële vaste activa met economisch nut worden lineair afgeschreven in:
a. maximaal 10 jaar: verbouwing, inrichting, renovatie, restauratie van kantoren en bedrijfsgebouwen;
b. maximaal 10 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen;
c. 5 jaar: telefooninstallaties;
d. 3 jaar: automatiseringsapparatuur;
e. 10 jaar: kantoormeubilair;
f. maximaal 10 jaar: straatmeubilair.

De eerste afschrijving voor de activa met economisch nut start op 1 juli in het jaar van aanschaffing.

Bedrijfsgebouw Westersingel
Eind oktober 2017 is de nieuwe huisvesting van de ambtelijke organisatie van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag aan de Westersingel 12 te Rotterdam in gebruik genomen. Dit pand is gehuurd voor een periode van 10 jaar. Ten behoeve van de verbouwing en herinrichting van dit

pand is in 2017 een bedrag geïnvesteerd van € 1,2 miljoen. In 2019 is er geïnvesteerd in het parkeerterrein op de Westersingel. Deze investeringen worden in 10 jaar afgeschreven. De MRDH is zelf verantwoordelijk voor het onderhoud hiervan en heeft daartoe contracten afgesloten met gespecialiseerde marktpartijen.

Kapitaallast		2024	2025	2026	2027	2028
Bedrijfsgebouw		€ 127.101	€ 127.101	€ 127.101	€ 69.960	€ -

Overige materiële vaste activa
Kantoorinventaris en ICT hardware zijn bij de start van de MRDH in 2015 om niet overgenomen van het Stadsgewest Haaglanden. Als gevolg van de verhuizing naar het nieuwe pand in 2017 (zie hiervoor) moest in 2017 een nieuw datanetwerk worden aangelegd en nieuw meubilair worden aangeschaft tot een totaal bedrag van € 457.000. In 2018 zijn nieuwe investeringen in ICT gedaan. Het gaat om de noodzakelijke vervanging van de werkplek hardware in combinatie met een nieuwe provider, de doorontwikkeling van het financiële systeem (projectadministratie en verdere digitalisering werkprocessen) en de digitalisering van de voorbereidings- en autorisatieprocessen van bestuurlijke voorstellen. De komende jaren vinden er nieuwe investeringen plaats in ICT in het kader van nieuwe werkplekken (beeldschermen en dockingstations) en verbeteringen vergaderkwaliteiten.

Investeringen in kantoormeubilair worden in 10 jaar afgeschreven, ICT hardware in 3 jaar, software en ICT-investeringen in verbeterprocessen in 7 jaar.
De MRDH is zelf verantwoordelijk voor het noodzakelijke onderhoud van deze activa en heeft dit uitbesteed aan meerdere gespecialiseerde marktpartijen.

In 2019 is er geïnvesteerd in meubilair en het terras. In 2022 is in het kader van “Het Nieuwe Werken” geïnvesteerd in kantoormeubilair en in de vergaderfaciliteiten. In 2023 zijn er investeringen gedaan in het kader van nieuwe koffiemachines.

Investering	Investeringsbedrag	2024	2025	2026	2027	2028
ICT	€ 86.000	€ 43.000	€ 43.000	€ -	€ -	€ -

Kapitaallast		2024	2025	2026	2027	2028
ICT		€ 7.167	€ 21.500	€ 28.667	€ 21.500	€ 7.167

Kapitaallast		2024	2025	2026	2027	2028
Overige materiële vaste activa		€ 76.108	€ 76.108	€ 76.108	€ 53.809	€ 27.025

Haltevoorzieningen
Conform de overeenkomst heeft de MRDH vanaf medio 2014 het economisch eigendom van alle bestaande en nieuwe haltevoorzieningen (de zgn. abri’s) in de gemeenten Den Haag, Delft, Westland en Midden-Delfland. Alle investeringen hieraan en het beheer en onderhoud hiervan zijn voor rekening van de MRDH. De investeringen worden in 5 jaar afgeschreven. De jaarlijkse kosten worden geheel gedekt door reclameopbrengsten, waartoe de MRDH zelfstandig een contract heeft aanbesteed. Beheer en onderhoud zijn uitbesteed aan HTM.
De haltevoorzieningen zijn per 31 december 2021 volledig afgeschreven.

Gronden

De MRDH heeft diverse percelen grond in eigendom dan wel een recht van opstal daarop gevestigd ten behoeve van de aanleg van tramlijnen. Volgens een actuele kadasteropgave gaat het daarbij om de volgende percelen:

	Perceel	Adres	Eigenaar	Gerechtigde	Omschrijving
1	Rijswijk A 3914	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
2	Rijswijk D 8010	Burgemeester Elsenlaan/Van Vredenburchweg 77B	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
3	Rijswijk D 8011	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
4	Rijswijk D 8015	Sir Winston Churchilllaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
5	Rijswijk D 8038	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
6	Rijswijk G 2984	Limpqergstraat/Limpergstraat 11	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
7	Rijswijk G 2985	Burgemeester Elsenlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
8	Rijswijk G 2989	Veraartlaan/Visseringlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
9	Rijswijk G 2994	Visseringlaan/Volmerlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
10	Rijswijk G 2999	Volmerlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
11	Rijswijk G 3001	Sir Winston Churchilllaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
12	Rijswijk G 3002	Lange Kleiweg/Lange Kleiweg 2A	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
13	Rijswijk G 3009	Generaal Eisenhowerplein	Gemeente Rijswijk/Railinf	MRDH (opstal)	wegen
14	Rijswijk G 3050	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
15	Rijswijk G 3054	Sir Winston Churchilllaan	MRDH	geen	wegen
16	Rijswijk I 2128	Prinses Beatrixlaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
17	Rijswijk I 2131	Weidedreef	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
18	Rijswijk I 2134	Florence Nightingalestraat	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
19	Rijswijk I 2137	Eikelenburglaan/Eikelenburglaan 4	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	bedrijvigheid (nutsvoorziening)
20	Rijswijk I 2139	Eikelenburglaan	Gemeente Rijswijk	MRDH (opstal)	wegen
21	Veur B 9432	Burgemeester Banninglaan	St. Medisch Centrum Haa	MRDH (erfpacht)	openbaar vervoer

Er zijn geen financiële verplichtingen ten aanzien van deze gronden.

4.5 Bedrijfsvoering

MRDH-organisatie

De ambtelijke organisatie van de MRDH staat onder leiding van de secretaris-algemeen directeur. Alle lijntaken zijn ondergebracht in de afdelingen Verkeer, Openbaar Vervoer en Economisch Vestigingsklimaat. Alle stafzaken zijn centraal georganiseerd binnen de bureaus Financiën & Control (BFC), Interne Dienstverlening (BID) en Strategie & Bestuur (BSB).

De MRDH-organisatie ziet er als volgt uit:

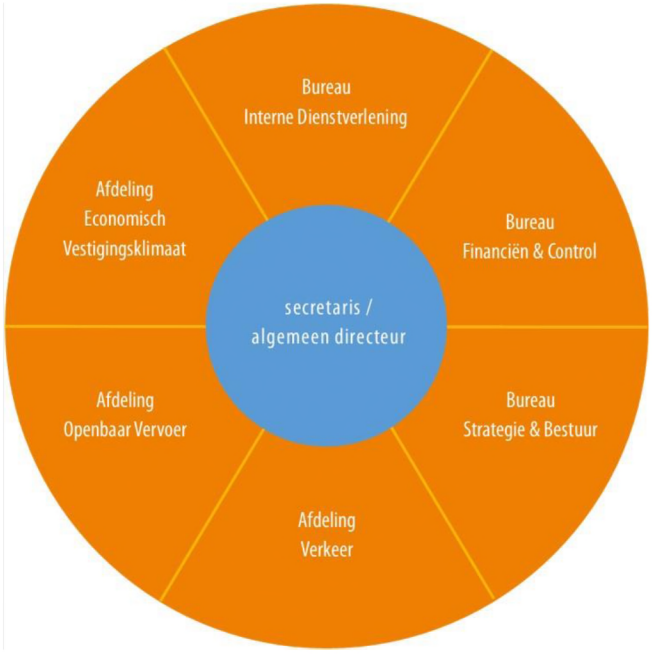

Secretaris-algemeen directeur
De secretaris-algemeen directeur is eindverantwoordelijk voor de organisatie, geeft leiding aan vijf managers en vervult daarbij zelf het management van bureau Interne Dienstverlening. De verdeling van de salarislasten van de secretaris-algemeen directeur is gelijk aan de verdeling van de salarislasten van alle staffuncties. Dit betekent dat de salarislasten voor 20% ten laste komt van de inwonerbijdrage EV en 80% ten laste van de BDU verkeer en vervoer. Zie voor een verdere toelichting op deze verdeelsleutels hoofdstuk 3.2 Overhead.

Afdelingen Verkeer en Openbaar Vervoer
In de afdelingen Verkeer en Openbaar Vervoer staat de uitvoering van de programma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer centraal. De verantwoordelijkheid en dagelijkse leiding over de afdelingen Verkeer en Openbaar Vervoer ligt bij twee managers. De twee afdelingen tellen 52 fte. De ambtelijke inzet wordt betaald uit de BDU verkeer en vervoer. Het aantal fte in de begroting 2025 is gelijk gebleven ten opzichte van de begroting 2024.

Economisch Vestigingsklimaat (EV)
De dagelijkse leiding en de verantwoordelijkheid voor de realisatie van het programma Economisch Vestigingsklimaat ligt bij de manager EV. Dit organisatieonderdeel telt 10 fte en is ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2024. De ambtelijke inzet wordt betaald uit de inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat.

Bureaus Financiën & Control (BFC), Strategie & Bestuur (BSB) en Interne Dienstverlening (BID).
De uitvoering van stafzaken is op centraal niveau georganiseerd in drie bureaus: BFC, BSB en BID. BFC bevat de bedrijfsvoeringsfuncties financiën & control en juridische zaken. BSB bevat de bedrijfsvoeringsfuncties strategie/public affairs, bestuurszaken en communicatie. BID bevat de bedrijfsvoeringsfuncties HRM, informatiebeheer en facilitaire zaken/huisvesting. De ambtelijke capaciteit voor deze bureaus is tezamen 32,6 fte. Het aantal fte stafzaken in de begroting 2025 is met 3 fte gestegen ten opzichte van de begroting 2024. Dit komt door een structurele toevoeging van de functies HRM adviseur, HRM medewerker en adviseur Informatiebeheer met ingang van begrotingsjaar 2024. De besluiten zijn op 9 oktober 2023 (voor de functies HRM medewerker en HRM adviseur) en op 15 januari 2024 (functie adviseur Informatiebeheer) genomen door het dagelijks bestuur. De salarissen van de medewerkers komen voor 20% ten laste van de inwonerbijdrage EV en voor 80% ten laste van de BDU verkeer en vervoer. Zie voor een verdere toelichting op deze verdeelsleutels hoofdstuk 3.2 Overhead.

Van de inwonerbijdrage voor EV van € 3,07 (prijspeil 2025) wordt conform de afspraken (Kadernota MRDH begroting 2025) maximaal € 1,25 (prijspeil 2025) ingezet voor apparaatslasten. De daadwerkelijk begroting voor apparaatslasten bedraagt in 2025 € 2.854.424 (zie tabel kostenverdeling hierna), oftewel € 1,15 per inwoner (voor aantal inwoners zie hoofdstuk 7).

Voor de salarislasten volgt de MRDH de bedrijfseigen cao, die weer de rechtspositie van de gemeente Rotterdam en de cao-gemeenten volgt. De huidige cao betreft de periode tot en met 31 maart 2025. De salarissen zijn in deze nieuwe cao per 1 januari 2024 met 4,75% verhoogd en worden per 1 oktober 2024 nog eens met 1,25% verhoogd. Voor het jaar 2025 wordt rekening gehouden met een loonstijging van 4,9%. Dit percentage is een inschatting op basis van de macro economische verkenning 2024 (cMEV 2024) van augustus 2023 van het Centraal Planbureau. Naast deze indexering voert de MRDH ook nog een correctie door van 2,2% over voorgaand jaar

(2024). In de begroting 2024 was rekening gehouden met een lagere indexatie dan het uiteindelijke cao-akkoord.

De begrote personele formatie en de daaraan verbonden salariskosten (inclusief sociale lasten) zijn als volgt te specificeren:

Onderdeel	fte's 2024	fte's 2024 na wijziging	fte's 2025	Begroting 2025 (euro's)
Secretaris-algemeen directeur	1,0	1,0	1,0	233.763
Bureaus BFC, BSB en BID	29,6	32,6	32,6	3.739.734
Afdeling Verkeer	26,0	26,0	26,0	3.124.409
Afdeling Openbaar Vervoer	26,0	26,0	26,0	3.114.709
Economisch Vestigingsklimaat	10,0	10,0	10,0	1.406.524
Totalen	***92,6***	***95,6***	***95,6***	***11.619.139***

* De MRDH begroot op formatie en werkgeverslasten

In combinatie met de materiële apparaatslasten en de uitgangspunten voor de bepaling en de verdeling van de overhead (zie hoofdstuk 3.2) levert dit de volgende kostenverdeling op van de personele en materiële apparaatslasten:

			Kostenverdeling					
			BDU verkeer en vervoer			Inwonerbijdrage EV		
Onderdeel	fte's	Kosten	Programma exploitatie verkeer en openbaar vervoer	Programma infra-structuur verkeer en openbaar vervoer	Overhead BDU	Programma economisch vestigings-klimaat	Overhead inwoner-bijdrage EV	Verdeelsleutels
Personele apparaatslasten								
Secretaris-algemeen directeur	1,0	233.763			187.010		46.753	80/20
BFC, BSB en BID	32,6	3.739.734			2.991.787		747.947	80/20
Vervoersautoriteit	52,0	6.239.118	3.803.899	1.619.421	815.798			100
Economisch Vestigingsklimaat	10,0	1.406.524				1.158.514	248.010	100
Totaal personele apparaatslasten	95,6	11.619.139						
Materiële apparaatslasten		3.266.000			2.612.800		653.200	80/20
Totalen		**14.885.139**	**3.803.899**	**1.619.421**	**6.607.395**	**1.158.514**	**1.695.910**	

De materiële apparaatslasten betreffen de materiële budgetten voor HRM (o.a. HRM ondersteuning en advies, opleidingen), financiën (o.a. accountantskosten), facilitair (o.a. huur en servicekosten en afschrijvingskosten huisvesting), ICT/DIV (o.a. licenties document management systeem), communicatie (o.a. kosten website), bestuurszaken (o.a. vergaderkosten, bekendmakingen besluiten) en juridische zaken (o.a. juridisch advies, bezwaar en beroepskosten).

Informatiemanagement
MRDH heeft op basis van haar informatiebeleidsplan een beleid vastgesteld. Naar aanleiding van dit beleid is er in 2023 een penetratietest uitgevoerd. De relevante adviezen zijn opgevolgd en in uitvoering. Het managementteam heeft in 2023 meerdere besluiten genomen m.b.t. informatiebeheer. De uitvoering hiervan vindt plaats in 2024.
De MRDH hanteert een Roadmap om de korte en lange termijn doelstellingen weer te geven, hierin worden de doelstellingen ook geprioriteerd. Voor 2025 staan de onderstaande actiepunten gepland:

Informatiebeveiliging, privacy en informatiebeheer:

- Het vaststellen van een risico-classificatie voor alle gebruikte applicaties; Gebruikte applicaties worden hiermee beoordeeld op basis van potentiële risico die ze met zich meebrengen voor de organisatie. Op basis van deze classificatie wordt bepaald hoe hiermee omgegaan wordt.
- Het opstellen van een bedrijfscontinuïteitsplan/calamiteitenplan; Dit is een document dat de organisatie voorbereidt op mogelijke bedreigingen, risico's en verstoringen. Het doel van dit plan is om ervoor te zorgen dat de organisatie in staat is om essentiële functies voort te zetten en snel te herstellen na onvoorziene gebeurtenissen.
- Invoeren zakelijke mobiel; Voor het verhogen van de informatiebeveiliging wordt er gepland om binnen de organisatie zakelijke mobiele telefoons in te voeren. In 2024 worden de mogelijkheden geïnventariseerd om dit te implementeren in 2025.

IT projecten:

- Afronden van het digitaliseren van het besluitvormingsproces; Het digitaliseren van het besluitvormingsproces start in 2024. Dit is een langlopend proces. De verwachting is dat het project in 2025 wordt afgerond.
- Het opstellen van een monitor i.c.m. datamanagement; In 2024 is er een datateam opgezet om de opdrachten uit de Strategische Agenda MRDH te monitoren. De verwachting is dat de (tussentijdse) monitor gereed is in 2025.
- Upgrade e-systeem; Het e-systeem is nu al een aantal jaren in gebruik. Het huidige e-systeem is gekoppeld aan eDocs. In 2024 stapt de organisatie af van eDocs en gaat het over naar Visiedosis voor het archief. Om gebruik te blijven maken van het e-systeem is het doorontwikkelen noodzakelijk. Hierbij wordt ook geïnventariseerd welke wensen er zijn vanuit de eindgebruikers m.b.t. het e-systeem, deze wensen worden meegenomen in deze doorontwikkeling.
- Verder uitrollen digitale handtekening; In 2024 wordt er een start gemaakt met het uitrollen van de digitale handtekening. In 2025 wordt de digitale handtekening verder uitgerold en geïmplementeerd in de gebruikte applicaties binnen de MRDH.

In 2024 vindt de evaluatie GR MRDH 2024 plaats. Uiteraard zullen eventuele relevante actiepunten leiden tot wijziging van de Roadmap en mogelijk ook actielijst 2025. Ook de veranderende wet- en regelgeving m.b.t. informatiemanagement kan leiden tot nieuwe acties. Hieruit voortvloeiende acties worden in 2025 uitgevoerd.

4.6 Subsidies

Op grond van de Financiële verordening MRDH 2015 van de MRDH wordt in deze paragraaf een overzicht gegeven van de verleende subsidies aan instellingen en ondernemingen voor zover deze subsidies niet op grond van een bestaande verordening zijn verleend. De Subsidieverordening Vervoersautoriteit bevat de spelregels voor subsidieverlening binnen de MRDH. Vrijwel alle subsidies binnen de MRDH worden op grond van deze verordening verstrekt. Er zijn een aantal uitzonderingen op deze regel. Voor zover subsidieaanvragen niet op basis van de genoemde subsidieverordening worden gehonoreerd, baseert de MRDH zich bij de besluitvorming op de bepalingen rondom subsidieverlening in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Die wet biedt onder meer de volgende mogelijkheden voor subsidieverlening buiten de subsidieverordening (Awb 4:23):

- lid 3 onderdeel c: indien de begroting de subsidieontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, vermeldt, of

- lid 3 onderdeel d: in incidentele gevallen, mits de subsidie voor ten hoogste vier jaren wordt verstrekt.

In het eerste geval wordt ook wel gesproken van een begrotingspostsubsidie, in het tweede geval van een incidentele subsidie. Voor de begroting 2025 worden de volgende subsidies begroot:

Soort subsidie	Begrotingsprogramma	Begunstigde	Bedrag 2025 (€)	toelichting
Begrotingspost-subsidie meerjarig	Exploitatie verkeer en openbaar vervoer	CROW	900.000	Subsidie voor het uitvoeren van het Kennisprogramma Verkeer en Vervoer (KpVV). Het KpW-programma is gericht op het ondersteunen van de gezamenlijke decentrale overheden bij het ontwikkelen en realiseren van hun integrale verkeers- en vervoerbeleid door middel van kennisproducten en het organiseren van netwerken. Op 28 februari 2024 heeft de bestuurscommissie Vervoersautoriteit een meerjarige subsidie verleend voor de periode 2024 tot en met 2027.
Begrotingspost-subsidie - meerjarig	Economisch Vestigingsklimaat	InnovationQuarter	1.022.566	InnovationQuarter is sinds de oprichting van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een belangrijke partner in het realiseren van doelstellingen van de MRDH als het gaat om versterking van het Economisch Vestigingsklimaat en het innovatie-ecosysteem. De afgelopen jaren heeft de MRDH jaarlijks subsidie verleend aan InnovationQuarter op de onderwerpen Innoveren, Investor Relations en het Secretariaat van de Economic Board Zuid-Holland (EBZ). Op 28 februari 2024 heeft de bestuurscommissie Economisch vestigingsklimaat een meerjarige subsidie verleend aan InnovationQuarter voor de jaren 2024 tot en met 2026 met een begrotingsvoorbehoud voor de jaren 2025 en 2026 en een voorbehoud voor goedkeuring van een indexering van 3,7% voor de jaren 2025 en 2026 via vaststelling van de MRDH begroting door het algemeen bestuur. De subsidie wordt verleend voor de activiteiten die IQ jaarlijks middels een activiteitenlijst ter goedkeuring voorlegt aan de bestuurscommissie Economisch vestigingsklimaat. De jaarschijf 2025 bevat deze indexering van 3,7%.
Begrotingspost-subsidie - meerjarig	Economisch Vestigingsklimaat	YES!Delft	208.333	Het algemeen bestuur heeft op 8 juli 2022 een meerjarige begrotingspost subsidie aan YES!Delft verleend voor de periode juni 2022 tot juni 2025 van € 1.500.000 voor het programma Region of the Future. Het programma is een vervolg op het programma City of the Future, een innovatieplatform voor alle 23 gemeenten in de metropoolregio Rotterdam Den Haag. Gemeenten kunnen met alle uitdagingen waarbij innovatie en technologie een rol spelen, gebruik maken van de onderdelen van dit programma. De focus bij Region of the Future ligt op opgaven die bij kunnen dragen aan oplossingen voor de strategische regionale uitdagingen, zoals gedefinieerd in de Groeiagenda Zuid-Holland.

Het algemeen bestuur verstrekt voor het verlenen en vaststellen van deze subsidies een mandaat aan de betreffende bestuurscommissies. Dit mandaatbesluit maakt integraal onderdeel uit van deze begroting.

Hoofdstuk 5 Financiële begroting

5.1 Overzicht baten en lasten

In het hierna opgenomen overzicht zijn de baten en lasten per programma verantwoord.

Programmabegroting 2025 (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten per programma						
1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer	438.981.808	620.036.962	589.302.997	578.582.386	578.269.884	558.869.299
2. Infrastructuur verkeer en openbaar Vervoer	79.648.086	181.991.074	183.173.167	177.609.211	171.017.762	140.536.461
3. Economisch Vestigingsklimaat	5.865.229	5.697.170	5.903.148	5.903.148	5.903.148	5.903.148
Overhead	7.234.064	7.941.590	8.303.305	8.303.305	8.303.305	8.303.305
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal	**531.729.187**	**815.666.796**	**786.682.617**	**770.398.050**	**763.494.098**	**713.612.213**
Baten per programma						
1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer	440.981.808	626.036.962	589.302.997	578.582.386	578.269.884	558.869.299
2. Infrastructuur verkeer en openbaar Vervoer	79.648.086	181.991.074	183.173.167	177.609.211	171.017.762	140.536.461
3. Economisch Vestigingsklimaat	5.442.800	5.697.170	5.903.148	5.903.148	5.903.148	5.903.148
Dekking overhead uit BDU en Inwonerbijdrage EV	7.234.064	7.941.590	8.303.305	8.303.305	8.303.305	8.303.305
Totaal	**533.306.758**	**821.666.796**	**786.682.617**	**770.398.050**	**763.494.098**	**713.612.213**
Saldo van baten en lasten	1.577.572	6.000.000	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	1.327.207		0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	-2.000.000	-6.000.000	0	0	0	0
Resultaat	**904.779**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor een toelichting op de fluctuaties in de baten en lasten per jaar wordt verwezen naar hoofdstuk 2, waar de genoemde programma's inhoudelijk worden beschreven. De baten en lasten van de treasuryfunctie worden inhoudelijk toegelicht in hoofdstuk 4.1 (Financiering). Lasten en dekking van de Overhead worden inhoudelijk toegelicht in hoofdstuk 3.2. De gespecificeerde onttrekking en toevoeging aan reserves is opgenomen in hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen 2023-2028.

Per taakveld is de begroting als volgt te rubriceren:

Begroting 2025 per taakveld (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten per taakveld						
2.1 Verkeer en vervoer	42.449.181	77.676.714	104.402.961	89.404.982	94.536.797	66.198.741
2.5 Openbaar vervoer	476.180.435	724.350.921	668.072.803	666.786.215	654.750.448	633.206.619
3.1 Economische ontwikkeling	5.865.229	5.697.170	5.903.148	5.903.148	5.903.148	5.903.148
0.4 Overhead	7.234.064	7.941.590	8.303.305	8.303.305	8.303.305	8.303.305
0.9 Vennootschapbelasting (Vpb)	278	400	400	400	400	400
Totaal	**531.729.187**	**815.666.796**	**786.682.617**	**770.398.050**	**763.494.098**	**713.612.213**
Baten per taakveld						
2.1 Verkeer en vervoer	42.449.181	77.676.714	104.402.961	89.404.982	94.536.797	66.198.741
2.5 Openbaar vervoer	478.180.713	730.351.321	668.073.203	666.786.615	654.750.848	633.207.019
3.1 Economische ontwikkeling	5.442.800	5.697.170	5.903.148	5.903.148	5.903.148	5.903.148
Dekking overhead uit BDU en Inwonerbijdrage EV	7.234.064	7.941.590	8.303.305	8.303.305	8.303.305	8.303.305
Totaal	**533.306.759**	**821.666.796**	**786.682.617**	**770.398.050**	**763.494.098**	**713.612.213**
Saldo van baten en lasten	1.577.572	6.000.000	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	1.327.207	0	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	-2.000.000	-6.000.000	0	0	0	0
Resultaat	**904.779**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

5.2 Overzicht incidentele baten en lasten

Inzicht in de incidentele baten en lasten is nodig om in beeld te brengen of de begroting materieel in evenwicht is, dat wil zeggen dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De incidentele baten en lasten tellen niet mee voor het materieel in evenwicht zijn van de begroting. Onder incidentele baten en lasten worden onder meer de volgende posten verstaan:

- stortingen in en onttrekkingen aan reserves;
- bijzondere ontvangen en verstrekte subsidies en (specifieke) uitkeringen.

Verdere kaders zijn opgenomen in de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van 30 augustus 2018 van de commissie BBV en de Handreiking 2021 - verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten van de toezichthoudende provincies, waaronder de provincie Zuid-Holland.
De grootste geldstroom, de Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) betreft een structurele geldstroom en daarmee een structurele baat. De projectkosten die met deze baten worden gedekt zijn daarmee ook structurele lasten. Met ingang van het begrotingsjaar 2024 worden de incidentele toevoegingen door het Rijk aan de BDU ook als structureel gekenmerkt omdat ze niet van invloed zijn op het structurele begrotingssaldo (baten = lasten). Ook de Inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat en de daaraan gerelateerde uitgaven worden als structureel aangemerkt.

In de hierna volgende tabel zijn voor de programma's en het onderdeel Overhead de incidentele lasten en baten weergegeven:

Incidentele baten en lasten (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Incidentele lasten per programma						
1. Exploitatie verkeer en openbaar Vervoer	22.233.369	21.235.187	0	0	0	0
2. Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer	2.096.019	1.945.775	1.945.775	1.885.775	871.873	0
3. Economisch Vestigingsklimaat	1.327.207	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0	0
Totaal	**25.656.595**	**23.180.962**	**1.945.775**	**1.885.775**	**871.873**	**0**
Incidentele baten per programma						
1. Exploitatie verkeer en openbaar Vervoer	20.233.369	15.235.187	0	0	0	0
2. Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer	2.096.019	1.945.775	1.945.775	1.885.775	871.873	0
3. Economisch Vestigingsklimaat	1.327.207	0	0	0	0	0
Overhead	35.520	0	0	0	0	0
Totaal	**23.692.115**	**17.180.962**	**1.945.775**	**1.885.775**	**871.873**	**0**
Saldo van incidentele baten en lasten	**1.964.480**	**6.000.000**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting incidentele baten en lasten

Exploitatie verkeer en openbaar vervoer
Incidentele lasten betreffen de toevoegingen aan de risicoreserve financieringen. In 2024 ontvangt de MRDH, in de vorm van een eenmalige specifieke uitkering, een bijdrage ter compensatie van de lagere bijdrage richting de vervoerders als gevolg van de studenten OV herijking. Deze bijdrage zal 1-op-1 aan de vervoerders worden doorgezet. Voor een aantal projecten ontvangt de MRDH incidentele bijdragen van het Rijk via de BDU (tevens incidentele baat). Zoals hiervoor aangegeven worden vanaf het begrotingsjaar 2024 deze incidentele toevoegingen als structureel aangemerkt en komen deze niet meer terug in het overzicht.

Specificatie Exploitatie verkeer en openbaar vervoer (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Toevoeging aan risicoreserve financieringen	2.000.000	6.000.000	0	0	0	0
Beschikbaarheidsvergoeding/Transitievergoeding OV	-22.683.369					
Subsidie SOV-herijkingscompensatie		15.235.187				
Incidentele toevoegingen aan de BDU:						
Zuid-Holland Bereikbaar exploitatiebudget	2.450.000	0	0	0	0	0
Totaal	**-18.233.369**	**21.235.187**	**0**	**0**	**0**	**0**

Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer

Incidentele lasten en baten: voor een aantal projecten ontvangt de MRDH incidentele bijdragen van het Rijk via de BDU. Zoals hiervoor aangegeven worden vanaf het begrotingsjaar 2024 deze incidentele toevoegingen als structureel aangemerkt en komen deze niet meer terug in het overzicht. Daarnaast ontvangt de MRDH een specifieke uitkering van het Rijk voor verkeersveiligheidsmaatregelen. Het betreft middelen die in twee tranches door het Rijk ter beschikking zijn gesteld en waarvoor de maatregelen uiterlijk in 2027 moeten zijn uitgevoerd.

Specificatie Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Specifieke uitkering verkeersveiligheidsmaatregelen	867.781	1.945.775	1.945.775	1.885.775	871.873	0
Incidentele toevoegingen aan de BDU:						
Maatregel KTA MoVe Algeracorridor	48.209	0	0	0	0	0
Maatregel KTA MoVe Westland		0	0	0	0	0
Optimalisatie aansluiting A15 Aveling	796.694	0	0	0	0	0
Zuid-Holland Bereikbaar werkbudget	383.334	0	0	0	0	0
Totaal	**2.096.018**	**1.945.775**	**1.945.775**	**1.885.775**	**871.873**	**0**

Economisch Vestigingsklimaat

Met ingang van het begrotingsjaar 2022 dienen op basis van de Handreiking 2021 van de toezichthoudende provincies de mutaties in alle reserves als incidentele baten en lasten te worden verantwoord. Dat betreft hier de onttrekking aan de Egalisatiereserve economisch vestigingsklimaat. Het betreft voor 2023 de onttrekking aan het vrije deel binnen de reserve zodat dit in 2023 kan worden ingezet voor projecten en opdrachten op het gebied van de Strategische Agenda (Toekomstbestendige economie stimuleren en Vernieuwen van werklocaties).

De commissie BBV adviseert in haar Notitie structurele en incidentele baten en lasten van 30 augustus 2018 het structureel begrotingssaldo te presenteren conform een voorgeschreven format. Hiermee wordt inzicht gegeven of de begroting en meerjarenbegroting structureel in evenwicht zijn:

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo baten en lasten	1.577.572	6.000.000	0	0	0	0
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-672.793	-6.000.000	0	0	0	0
Begrotingssaldo	**904.779**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.964.480	6.000.000	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	**2.869.259**	**6.000.000**	**0**	**0**	**0**	**0**

Uit het overzicht blijkt geen negatief saldo, en dat betekent dat de begroting structureel in evenwicht is.

5.3 Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Inleiding
De begroting 2025 is opgesteld overeenkomstig het Besluit begroting en verantwoording (BBV) provincies en gemeenten.
Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn lineair en overeenkomstig de in de Financiële verordening opgenomen percentages berekend.
De geraamde baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of zij tot ontvangsten en uitgaven in het jaar hebben geleid. Rijksbijdragen zijn geraamd volgens het principe van Single Information Single Audit op basis van het baten- en lastenstelsel.

Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid

Financiering OV-bedrijven
Eind 2016 heeft de MRDH besloten om de financiering van activa en nieuwe investeringen betreffende railvoertuigen en -infrastructuur van HTM en de RET over te nemen van respectievelijk gemeenten Den Haag en Rotterdam, voor zover de daarmee samenhangende kapitaallasten door haar via de railconcessie worden vergoed. Daartoe zijn vanaf 2016 de bestaande leningen en borgstellingen overgenomen van de gemeenten Den Haag en Rotterdam. Hierdoor blijven, na de opbouw van de hiervoor benodigde risicoreserve, structureel extra middelen beschikbaar voor de verkeer- en vervoeropgave in onze regio.

Daarnaast heeft de Metropoolregio Rotterdam Den Haag op 21 december 2017 de Verordening bussenleningen ingesteld. De belangrijkste overweging voor het instellen van deze verordening is het faciliteren van adequate en goedkopere financieringsmogelijkheden voor vervoerbedrijven ten behoeve van de gewenste transitie naar zero emissie busvervoer.

De hieruit voortvloeiende financiële gevolgen worden nader toegelicht in hoofdstuk 4.1 (Financiering) en de daaraan verbonden risico's in hoofdstuk 4.3 (Weerstandsvermogen en risico's).

Overbesteding
De kaders voor een tijdelijk tekort op de BDU-middelen voor verkeer en vervoer zijn conform de wettelijke vereisten. Concreet betekent dit dat overbestedingstekorten zijn gelimiteerd op een maximale periode van drie achtereenvolgende kalenderjaren. De voorliggende begroting 2025 laat geen overbestedingstekorten zien. Deze voldoet daarmee aan het hiervoor genoemde kader. Een verdere toelichting op de overbesteding is opgenomen in de hoofdstukken 4.1 (Financiering) en 4.3 (Weerstandsvermogen en risico's).

Geprognosticeerde balanscijfers

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Vaste activa (art. 33)						
Materiële vaste activa (art. 35)	**806.182**	**638.807**	**414.099**	**182.224**	**84.978**	**47.437**
Investeringen met economisch nut	806.182	638.807	414.099	182.224	84.978	47.437
Financiële vaste activa (art. 36)	**970.278.795**	**1.157.306.886**	**1.112.494.799**	**1.143.339.189**	**1.182.089.507**	**1.103.764.877**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.001	1.001	1.001	1.001	1.001	1.001
Leningen aan deelnemingen en overige langlopende leningen	970.277.794	1.157.305.885	1.112.493.798	1.143.338.188	1.182.088.506	1.103.763.876
Totaal vaste activa	**971.084.977**	**1.157.945.693**	**1.112.908.898**	**1.143.521.413**	**1.182.174.485**	**1.103.812.314**
Vlottende activa (art. 37)						
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (art. 39)	**520.771.995**	**457.336.111**	**403.604.462**	**358.831.402**	**322.739.492**	**371.405.227**
Vorderingen op openbare lichamen	45.867.940	47.500.000	47.500.000	47.500.000	47.500.000	47.500.000
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	467.526.672	407.836.111	354.104.462	309.331.402	273.239.492	321.905.227
Overige vorderingen	7.377.383	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Liquide middelen (art. 40)	**50.000**	**50.000**	**50.000**	**50.000**	**50.000**	**50.000**
Banksaldi	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Overlopende activa (art. 40a)	**76.201.797**	**35.344.922**	**26.000.000**	**26.000.000**	**26.000.000**	**26.000.000**
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen	34.696.678	15.344.922	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	41.505.119	20.000.000	20.000.000	20.000.000	20.000.000	20.000.000
Totaal vlottende activa	**597.023.792**	**492.731.033**	**429.654.462**	**384.881.402**	**348.789.492**	**397.455.227**
Totaal activa	**1.568.108.769**	**1.650.676.727**	**1.542.563.360**	**1.528.402.814**	**1.530.963.977**	**1.501.267.542**

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Vaste passiva (art. 41)						
Eigen vermogen (art. 42/43)	**35.421.548**	**40.516.769**	**40.516.769**	**40.516.769**	**40.516.769**	**40.516.769**
Algemene reserve	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves	34.516.769	40.516.769	40.516.769	40.516.769	40.516.769	40.516.769
Gerealiseerde resultaat	904.779	0	0	0	0	0
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (art. 46)	**971.048.167**	**1.157.305.885**	**1.112.493.798**	**1.143.338.188**	**1.182.088.506**	**1.103.763.876**
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	970.266.917	1.157.305.885	1.112.493.798	1.143.338.188	1.182.088.506	1.103.763.876
Waarborgsommen	781.250					
Totaal vaste passiva	**1.006.469.715**	**1.197.822.654**	**1.153.010.567**	**1.183.854.957**	**1.222.605.275**	**1.144.280.645**
Vlottende passiva (art. 47)						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (art. 48)	**18.327.738**	**37.000.000**	**37.000.000**	**37.000.000**	**37.000.000**	**37.000.000**
Overige schulden	18.327.738	37.000.000	37.000.000	37.000.000	37.000.000	37.000.000
{min}						
Overlopende passiva (art. 49)	**543.311.316**	**415.854.072**	**352.552.793**	**307.547.858**	**271.358.702**	**319.986.897**
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	137.243.247	69.509.262	59.939.633	59.707.757	59.610.512	95.664.881
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	404.188.389	344.344.810	290.613.160	245.840.100	209.748.191	222.322.016
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen	1.879.680	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Totaal vlottende passiva	**561.639.054**	**452.854.072**	**389.552.793**	**344.547.858**	**308.358.702**	**356.986.897**
Totaal passiva	**1.568.108.769**	**1.650.676.727**	**1.542.563.360**	**1.528.402.814**	**1.530.963.977**	**1.501.267.542**

EMU-saldo

EMU saldo (euro's)	Voorlopige jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	1.577.572	6.000.000	0	0	0	0
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	200.235	210.375	224.709	231.875	140.246	37.542
Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-29.734	-43.000	-43.000	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**1.748.073**	**6.167.375**	**181.709**	**231.875**	**140.246**	**37.542**

Voor de begrotingsperiode worden geen negatieve EMU-saldi begroot. Dat betekent dat het totaal aan uitgaven, inclusief uitgaven aan investeringen, lager is dan het totaal aan inkomsten. Vooralsnog is er geen sanctie op overschrijding van het EMU-saldo bij begroting maar dat is nu ook niet het geval.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen
Het BBV schrijft voor dat inzage wordt gegeven in jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, waarvoor geen voorziening is getroffen. De verschuldigde bedragen wegens vakantietoeslag, eindejaars- en levensloopuitkeringen worden sinds de verplichte invoering van het Individueel Keuzebudget vanaf 2017 geheel toegerekend aan het begrotingsjaar, waarin zij zijn verschuldigd. Met ingang van 2022 is vanuit de Cao de mogelijkheid om verlof te sparen. Gezien het geringe bedrag worden er vooralsnog geen voorzieningen opgenomen.
Ten tijde van het opmaken van deze begroting 2025 waren er geen afspraken en/of regelingen bekend, die leiden tot ontslag- en/of afvloeiingsuitkeringen in 2025.
De MRDH is aangesloten bij het bedrijfstakpensioenfonds Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Er zijn geen aanvullende pensioenverplichtingen anders dan door hogere premies.

Investeringen
Voor een overzicht van de waardering en het onderhoud van de aanwezige en nieuw te investeren materiële vaste activa wordt verwezen naar hoofdstuk 4.4 (Onderhoud kapitaalgoederen).

Financiering
Voor een uitvoerige toelichting op dit item wordt verwezen naar hoofdstuk 4.1 (Financiering).

Reserves
Het verloop van de reserves in de periode 2023 t/m 2028 is opgenomen in hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen.

Hoofdstuk 6 Staat van reserves en fondsen 2023-2028

Omschrijving	Raming saldo 31-12-2023	Raming toevoeging 2024	Raming onttrekking 2024	Raming saldo 31-12-2024	Raming toevoeging 2025	Raming onttrekking 2025	Raming saldo 31-12-2025
Reserves							
Egalisatiereserve EV	4.516.769	0	0	4.516.769	0	0	4.516.769
Risicoreserve financieringen	30.000.000	6.000.000	0	36.000.000	0	0	36.000.000
Subtotaal reserves	*34.516.769*	*6.000.000*	*0*	*40.516.769*	*0*	*0*	*40.516.769*
Fondsen							
BDU	404.035.370	619.259.828	678.950.389	344.344.810	687.485.979	741.217.628	290.613.160
Subtotaal fondsen	*404.035.370*	*619.259.828*	*678.950.389*	*344.344.810*	*687.485.979*	*741.217.628*	*290.613.160*
TOTAAL-GENERAAL	**438.552.139**	**625.259.828**	**678.950.389**	**384.861.579**	**687.485.979**	**741.217.628**	**331.129.929**

Omschrijving	Raming saldo 31-12-2025	Raming toevoeging 2026	Raming onttrekking 2026	Raming saldo 31-12-2026	Raming toevoeging 2027	Raming onttrekking 2027	Raming saldo 31-12-2027	Raming toevoeging 2028	Raming onttrekking 2028	Raming saldo 31-12-2028
Reserves										
Egalisatiereserve EV	4.516.769	0	0	4.516.769	0	0	4.516.769	0	0	4.516.769
Risicoreserve financieringen	36.000.000	0	0	36.000.000	0	0	36.000.000	0	0	36.000.000
Subtotaal reserves	*40.516.769*	*0*	*0*	*40.516.769*	*0*	*0*	*40.516.769*	*0*	*0*	*40.516.769*
Fondsen										
BDU	290.613.160	679.157.447	723.930.507	245.840.100	679.666.235	715.758.145	209.748.191	679.157.447	666.583.622	222.322.016
Subtotaal fondsen	*290.613.160*	*679.157.447*	*723.930.507*	*245.840.100*	*679.666.235*	*715.758.145*	*209.748.191*	*679.157.447*	*666.583.622*	*222.322.016*
TOTAAL-GENERAAL	**331.129.929**	**679.157.447**	**723.930.507**	**286.356.869**	**679.666.235**	**715.758.145**	**250.264.960**	**679.157.447**	**666.583.622**	**262.838.785**

Toelichting staat van reserves en fondsen

Egalisatiereserve EV
Deze reserve bevat de per jaareinde nog niet financieel afgewikkelde bijdragen aan gemeenten op grond van de Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat MRDH.

Risicoreserve financieringen
Voor meer informatie over de wijze waarop deze reserve wordt opgebouwd, alsmede het geraamde verloop daarvan wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risico's (hoofdstuk 4.3).

Fonds BDU
Jaarlijks ontvangt de MRDH een rijksbijdrage in het kader van de wet Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Deze toevoegingen aan het fonds zijn opgenomen in hoofdstuk 3.1. De onttrekkingen betreffen de BDU-bijdragen aan de exploitatie in de programma's Exploitatie- en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer zoals opgenomen in 2.1.2 (*Wat gaat het kosten* programma Exploitatie verkeer en openbaar vervoer) en 2.2.2 (*Wat gaat het kosten* programma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer). Daarnaast vindt er jaarlijks een onttrekking plaats ter dekking van de overhead gerelateerd aan verkeer en vervoer (hoofdstuk 3.2).

Hoofdstuk 7 Inwonerbijdragen per gemeente

Alle deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag betalen in 2025 een bijdrage in het kader van het versterken van het economisch vestigingsklimaat. In onderstaande tabel zijn de bijdragen per gemeente opgenomen:

Gemeente	Aantal inwoners 1 januari 2024 (*)	Bijdrage per inwoner	Totaal inwonerbijdrage 2025
Albrandswaard	26.431	3,07	81.143
Barendrecht	48.689	3,07	149.475
Capelle aan den IJssel	67.948	3,07	208.600
Delft	109.573	3,07	336.389
Den Haag	565.701	3,07	1.736.702
Krimpen aan den IJssel	29.630	3,07	90.964
Lansingerland	65.600	3,07	201.392
Leidschendam-Voorburg	78.246	3,07	240.215
Maassluis	35.826	3,07	109.986
Midden-Delfland	19.382	3,07	59.503
Nissewaard	87.626	3,07	269.012
Pijnacker-Nootdorp	57.948	3,07	177.900
Ridderkerk	47.713	3,07	146.479
Rijswijk (ZH.)	59.640	3,07	183.095
Rotterdam	671.125	3,07	2.060.354
Schiedam	81.855	3,07	251.295
Vlaardingen	76.472	3,07	234.769
Voorne aan Zee	74.342	3,07	228.230
Wassenaar	27.108	3,07	83.222
Westland	115.984	3,07	356.071
Zoetermeer	128.424	3,07	394.262
Totaal	**2.475.263**		**7.599.058**

(*) bron: CBS StatLine info van 4-4-2024.

De inwonerbijdrage stijgt ten opzichte van de Begroting 2024 met € 0,10 (Kadernota MRDH begroting 2025) naar € 3,07 per inwoner. De inwonerbijdrage EV bedraagt in 2025 € 7,6 miljoen en wordt voor € 5,9 miljoen verantwoord als baten ter dekking van de lasten binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat (*Wat mag het kosten?* hoofdstuk 2.3.2). Daarnaast wordt ter dekking van de kosten van overhead gerelateerd aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat (hoofdstuk 3.2) € 1,7 miljoen ingezet.

Hoofdstuk 8 Besluit

1. De begroting 2025 van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag vast te stellen, de in de programma's opgenomen budgetten vast te stellen op subtotalen en kennis te nemen van de meerjarenbegroting 2026-2028;
2. De bestuurscommissie Vervoersautoriteit te mandateren om begrotingspostsubsidies te verlenen en vast te stellen en dit mandaat te begrenzen tot de genoemde begunstigden en de daarbij behorende bedragen op de begrotingsprogramma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer;
3. De bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat te mandateren om begrotingspostsubsidies te verlenen en vast te stellen en dit mandaat te begrenzen tot de genoemde begunstigden en de daarbij behorende bedragen op het begrotingsprogramma Economisch vestigingsklimaat.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag van 13 september 2024

de secretaris, de voorzitter,

Christel Mourik Jan van Zanen

Bijlage 1 Indicatoren

In het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV) is bij ministeriële regeling een set van verplichte beleidsindicatoren vastgesteld. De insteek van deze set is dat de hiervoor benodigde informatie met een zo gering mogelijke inspanning beschikbaar is (via de website Waarstaatjegemeente.nl). Met ingang van 29 december 2018 is in de ministeriële regeling een aantal indicatoren komen te vervallen, waaronder de indicatoren voor het taakveld Verkeer en Vervoer. Voor het taakveld Economie maken de volgende indicatoren onderdeel uit van de regeling: 'Functiemenging' en 'Vestigingen (van bedrijven)'. Voor deze begroting wordt ervan uitgegaan dat de deelnemende gemeenten zelf verantwoording afleggen over de indicatoren voor het taakveld Economie, omdat dit geen wettelijke taak betreft van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. In deze begroting worden wel de verplichte indicatoren met betrekking tot bestuur/bedrijfsvoering opgenomen. Zie hiervoor onderstaande tabel.

#	Taakveld	Indicator	Periode	Waarde B2025	Waarde B2024
1	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	2025 per 1000 inwoners	0,039 fte per 1000 inwoners	0,038 fte per 1000 inwoners
2	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	1 januari 2024 per 1000 inwoners	0,035 fte per 1000 inwoners	0,036 fte per 1000 inwoners
3	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	2025	€ 6,01 per inwoner	€ 5,68 per inwoner
4	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	2023	12,40% van de totale loonsom	9,77% van de totale loonsom
5	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	2025	1,06% van de totale lastenbegroting	1,27% van de totale lastenbegroting

Ad 1) In de begroting 2025 bedraagt de formatie 95,6 fte. Het aantal inwoners van de metropoolregio Rotterdam Den Haag bedraagt per 31 december 2023 2.475.263 (zie hoofdstuk 7).

Ad 2) De bezetting per 1 januari 2024 bedraagt 85,4 fte. Het betreft in alle gevallen de medewerkers met een aanstelling bij de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en betreft niet de externe inhuur. Deze inhuur wordt verantwoord binnen de indicator Externe inhuur. Het aantal inwoners van de metropoolregio Rotterdam Den Haag bedraagt per 31 december 2023 2.475.263 (zie hoofdstuk 7).

Ad 3) De totale begrote apparaatskosten bedragen in 2025 € 14.885.139 (zie hoofdstuk 4.5). Het aantal inwoners van de metropoolregio Rotterdam Den Haag bedraagt per 31 december 2023 2.475.263 (zie hoofdstuk 7).

Ad 4) De totale loonsom bedroeg in 2023 € 9.486.269. De externe inhuur bedroeg in 2023 € 1.176.681. Voor 20% betreft deze inhuur medewerkers van de aangesloten gemeenten.

Ad 5) In de begroting 2025 bedraagt de overhead € 8.303.305 (zie 3.2 Overhead). De totale lasten bedragen € 786.682.617 (zie hoofdstuk 1). De indicator is voornamelijk afhankelijk van de totale lasten van de begroting. Die kan vanwege de realisatie van grote infrastructurele projecten schommelen. De kosten van overhead volgen de verwachte materiële en personele prijsontwikkeling.

Bijlage 2 Detail projecten en programma's meerjarenbeeld BDU

(bedragen x € 1.000.000)

Projectnaam	Subproject	MRDH bijdrage	Fase	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	na 2043
Systeemsprong Sneltramtraject		16	Realisatie	2																				
Hoekse Lijn Rotterdam		411	Realisatie	2																				
A16		65	Realisatie	9	9																			
Lijn 19		68	Realisatie	7	1																			
Zoetermeer ontwikkeling Entreegebied		5	Realisatie	2	2	1																		
AVLM		8	Realisatie	1	1	1	0																	
R-Net: Upgrade 6 buslijnen		6	Realisatie	2	1																			
INTHR		130	Realisatie	40	29	23	4																	
Aanpassing Schiedam ivm 4 sporigheid		8	Realisatie	4																				
Busstation Nissewaard		10	Realisatie	5	1																			
Metrostation Nissewaard		7	Realisatie	3	4																			
Move- CID Binckhorst no regret - Rijksbijdrage OV		5	Realisatie	1	0																			
Move - CID Binckhorst no regret - Eigen bijdrage OV		3	Realisatie	2	0																			
Move- CID Binckhorst no regret - Rijksbijdrage Verkeer		9	Uitwerking		8	0	1																	
Move - CID Binckhorst no regret - Eigen bijdrage Verkeer		11	Uitwerking		9	0	2																	
R-net Ridderkerk-Rotterdam (HOV Ridderkerk)		7	Uitwerking	4	3																			
Ketenmobiliteit (Transitieprogramma)		10	Uitwerking	2	1	1	1	1	1	1														
Metronet incl verkenning Beurs		100	Uitwerking	4	10	20	20	10	10	25														
ZuidWestlandcorridor: gekoppeld rijden RandstadRail & vernieuwen spoorbeveiliging		90	Verkenning*	2	1	4	10	10	10	10	11	11	11	11										
MFR - Westland - Rotterdam		21	Uitwerking	6	6	6	1	1																
MFR Rotterdam - Zoetermeer		16	Uitwerking		4	5	7																	
MFR Delft - Rotterdam Alexander		20	Planstudie*		5	5	5	5																
MFR Rotterdam - Ridderkerk		26	Planstudie*	1	4	10	5	6																
MFR Den Haag - Pijnacker		18	Verkenning*		7	6	5																	
Beatrixlaan fase 1		9	Planstudie*			1	4	4																
Kruising Erasmusweg-Lozerlaan		24	Planstudie*				6	6	6	6														
Fietsroute N14 Sijtwende		7	Planstudie*						4	3														
Versnellingsmaatregelen OV (Transitieprogramma)		11	Planstudie*	3	6	2																		
Move - Gebiedsuitwerking Aanpak Bereikbaarheid Voorne-Putten en haven Rotterdam		7	Planstudie*				3	4																
Move - Gebiedsuitwerking Greenport 3.0. Westland:	MFR Westland - Honselersdijk - Den Haag	14	Verkenning*	3	4	4	3																	
	MFR Westland - Monster - Den Haag	19	Verkenning*	4	5	5	5																	
	MFR Westland - Midden Delfland - Delft	12	Verkenning*	3	3	3	3																	
	Greenport 3.0	4	Verkenning*	1	1	1	1																	
Move - Gebiedsuitwerking Overig		23	Verkenning*				6	6	6	5														
Move - Studiekosten MIRT projecten		2	Verkenning*	1	1																			
Move - Binckhorst		116	Planstudie*	4	2	28	28	28	26															
Move - Binckhorst	Rijksbijdrage	13	Planstudie*	6	7																			
Move - Stadsbrug & HOV	Stadsbrug Rotterdam	211	Planstudie*	3	3	3	3	14	50	50	50	35												
	HOV Maastunnel	8	Verkenning*		1	0	3	4																
Algeracorridor		13	Uitwerking		2	3	4	3	1															
Move - Oude Lijn en Knooppunten		44	Verkenning*	2	5	5	5	5	3	3	3	3	3	3	2	1	1							
Programma kleine projecten		565	Uitwerking	20	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
Plan toekomstvast tramnet Rotterdam			Planstudie																					
Beatrixlaan fase 2			Verkenning																					
P+R Kralingse Zoom en Meijersplein			Onderzoek/Initiatief																					
HOV Ridderkerk fase 2			Onderzoek/Initiatief																					
Mov ZoRo			Onderzoek/Initiatief																					
HOV-verkenning Den Haag-Naaldwijk-Maassluis-Delft-Rotterdam			Onderzoek/Initiatief																					
Mov Koningscorridor oost (excl Binckhorst)			Onderzoek/Initiatief																					
Mov Koningscorridor west (CS - Madurodam)			Onderzoek/Initiatief																					
Mov Koningscorridor west (Telderstracé)			Onderzoek/Initiatief																					
Complexe schakels MFR Westland-Rotterdam			Onderzoek/Initiatief																					
Faciliteren groei Openbaar vervoer			Onderzoek/Initiatief																					

* In sommige gevallen is het van belang dat de financiële inzet van de MRDH eerder wordt vastgelegd in de begroting om zodoende te voldoen aan het budgetrecht van het algemeen bestuur. Dat geldt bijvoorbeeld voor MIRT projecten waarbij afspraken worden gemaakt tussen regio en Rijk. Ongeacht van de fase waarin een MIRT project zich bevindt, wordt zo nodig een reservering gemaakt in de begroting. Daardoor kan het voorkomen dat projecten die feitelijk nog in de verkenning- of planstudiefase zitten toch onderdeel worden van de begroting.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Bijlage 3
Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding, achtergronden en kaders 77
   1.1 Inleiding 77
   1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit 78
   1.3 Uitgangspunten en randvoorwaarden 79
   1.4 Budgetten 81
2. Integrale programma's 82
3. Afspraken BO MIRT 83
4. Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren 88
   4.1 Programma's Investeren in bereikbaarheid 88
   4.2 Onderzoeken, initiatieven en verkenningen Investeren in bereikbaarheid 91
   4.3 Planstudies Investeren in bereikbaarheid 100
   4.4 Planuitwerkingen Investeren in bereikbaarheid 102
   4.5 Realisatie Investeren in bereikbaarheid 103
5. Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren 106
   5.1 Programma's Actieve en collectieve vormen van mobiliteit 107
6. Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 112
   6.1 Programma's versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 112
   6.2 Onderzoeken en verkenningen versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 117
   6.3 Planuitwerkingen versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 122
   6.4 Realisatie versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk 123
7. Vanaf medio 2023 in gebruik genomen projecten 128

Bijlagen:

Bijlage A	Grote projecten
Bijlage B1	Kleine projecten: openstaande verplichtingen per subsidieontvanger
Bijlage B2	Kleine projecten: aanmeldingen 2024
Bijlage B3	In 2023 en 2024 afgeronde projecten
Bijlage C	R-net
Bijlage D	Prioritaire Metropolitane Fietsroutes
Bijlage E	Doorstromingsmaatregelen OV
Bijlage F	Instroom Nieuwe Tram Haagse Regio
Bijlage G	Afkortingenlijst

1. Inleiding, achtergronden en kaders

1.1 Inleiding

De bestuurscommissie Vervoersautoriteit van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voert de verkeer- en vervoerstaken binnen de metropoolregio uit, waaronder het ontwikkelen van beleid en het realiseren en subsidiëren van investeringsmaatregelen binnen de begrotings-programma's Exploitatie verkeer en openbaar vervoer en Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer.

Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) is het overzicht van projecten en programma's die bij de MRDH in voorbereiding of uitvoering zijn, gericht op het begrotingsprogramma Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer. De begroting is op basis van de voortgang van werkzaamheden. De bijlagen van het IPVa blijven gestoeld op beschikkingen, betalingen en het te verwachten kasritme. Hiermee beogen we duidelijkheid te verschaffen aan subsidieaanvragers of er al een voorschot is aangevraagd en wat de omvang is van de resterende financiële verplichting. Het IPVa beschrijft waar we de beschikbare investeringsruimte aan besteden: in de vorm van te verlenen subsidies, bijdragen en te verstrekken opdrachten. Hiervoor zijn met name de 21 gemeenten, het waterschap Hollandse Delta en de provincie Zuid-Holland geconsulteerd.

Op 26 mei 2023 heeft het algemeen bestuur de Strategische Agenda 2023 – 2026 (SA) vastgesteld. In deze SA zijn vier opgaven benoemd: groei, vernieuwen, kwaliteit en herstel van het OV in de regio. Uit deze vier opgaven zijn zes opdrachten voortgekomen:

1. Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren
2. Toekomstbestendige economie stimuleren
3. Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren
4. Vernieuwen van werklocaties
5. Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk
6. Herstellen van het OV-systeem

Opdrachten 2 en 4 zijn voornamelijk het werkgebied van Economisch Vestigingsklimaat. Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 besloten opdracht 6 af te ronden en daardoor komt deze opdracht niet meer terug in de begroting 2025.

In de hoofdstukken 4, 5 en 6 zijn de programma's en projecten gerubriceerd naar de respectievelijke opdrachten uit de Strategische Agenda: "Investeren in bereikbaarheid om de groei van bewoners op te vangen", "Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren" en "Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk". Ieder hoofdstuk begint met de programma's die onder de opdracht vallen en vervolgens een beschrijving per project per fase.

In november 2022 zijn in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) door het Rijk en de regio afspraken gemaakt over ontsluiting van de NOVEX woningbouwlocaties en voor regionale OV-maatregelen en mobiliteitspakketten.
Voor de Zuidelijke Randstad, waar de metropoolregio Rotterdam Den Haag in ligt, heeft het Rijk circa € 2,6 miljard gereserveerd, plus maximaal € 171 miljoen voor de mobiliteitspakketten. Hoofdstuk 3 geeft daar een korte beschrijving van. Een aantal van de projecten en programma's is ondertussen verder gebracht inclusief de voorwaarden wie van de overheden welk deel van de benodigde budgetten levert.

Hoofdstuk 7 geeft het beeld van grote of bijzondere projecten die in 2023 en 2024 zijn opgeleverd en in gebruik genomen.

De kleine projecten zijn opgenomen in de bijlagen, zodat het IPVa compact en leesbaar blijft.

1.2 Werkgebied van de Vervoersautoriteit

De geografische grenzen en gemeenten zijn op onderstaand kaartje aangegeven. Het werkgebied van de MRDH omvat 21 gemeenten.

1.3 Uitgangspunten en randvoorwaarden

Wat we willen bereiken is dat het IPVa inzicht geeft in de belangrijkste projecten en de relevante wijzigingen. We houden het leesbaar door ons in de tekst te beperken tot de hoofdlijnen. In de bijlagen worden de investeringen en bestedingen gedetailleerder weergegeven.
De exploitatiekosten openbaar vervoer, beheer en onderhoud railassets, jaarlijkse bijdragen aan gelieerde partijen, beleidsonderzoek en apparaatslasten worden betaald vanuit de BDU-gelden, maar zijn geen projectmatige investeringen. Om die reden maken deze geen onderdeel uit van het IPVa.

Het IPVa heeft een basis in de Subsidieverordening Vervoersautoriteit MRDH en de bijbehorende Uitvoeringsregeling.

In het IPVa worden de bedragen voor verkenningen en planstudies van (grote) infrastructurele projecten niet altijd, of hooguit indicatief, genoemd. Voor de fasering houden we aan:

Onderzoek/
Initiatief: er is een probleem geconstateerd. In de onderzoeksfase komen beoogde effecten op de regionale bereikbaarheid, een globale scope en inschatting van de kosten en mogelijke periode van uitvoering aan de orde;

Verkenning: er is een probleem geconstateerd, waarbij in een verkenning het nut en de noodzaak van mogelijke oplossingen wordt onderzocht;

Planstudie: na een afgeronde verkenning is een potentiële oplossing voorhanden. De effecten en kosten zijn indicatief bekend, maar er is geen dekking. De planning heeft een bandbreedte van enige jaren en er is nog geen aangewezen projectorganisatie;

Uitwerking: voor het project heeft de MRDH een aanmelding van de wegbeheerder getoetst en opgenomen in het IPVa. De planning is tot 1 à 2 jaar nauwkeurig. Het project kan eventueel afvallen als blijkt dat er (nog) geen of onvoldoende geld beschikbaar is om het project uit te voeren en af te ronden;

Realisatie: het project is getoetst en (bijna) beschikt in overeenstemming met de verordening. De planning en uitvoeringstermijn zijn bekend;

Vaststelling: het project is afgerond en de eindafrekening wordt ingediend. OV-projecten gaan daarbij onderdeel uitmaken van een concessie met afspraken en middelen voor exploitatie en beheer- en onderhoud.

In het onderstaande plaatje is deze volgordelijkheid schematisch aangegeven, met daarbij de momenten dat er budget wordt opgenomen in het meerjarenbeeld of in de begroting. Iedere fase eindigt met een besluit van de BcVa of en hoe een project naar een volgen de fase gaat.
Voor het opnemen van budget in de begroting is een besluit van het algemeen bestuur vereist.

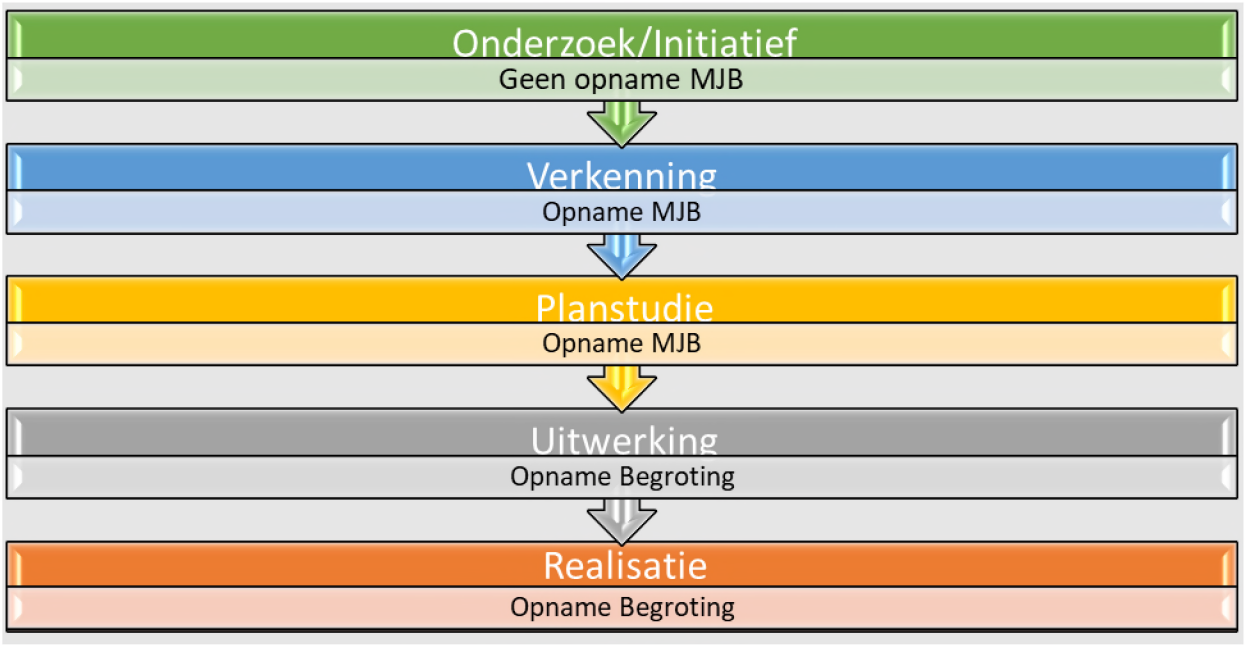

In sommige gevallen is het van belang dat de financiële inzet van de MRDH eerder wordt vastgelegd in de begroting om zodoende te voldoen aan het budgetrecht van het algemeen bestuur. Dat geldt bijvoorbeeld voor MIRT-projecten waarbij afspraken worden gemaakt tussen regio en Rijk. Ongeacht van de fase waarin een MIRT-project zich bevindt, wordt zo nodig een reservering gemaakt in de begroting. Dat kan bijvoorbeeld omdat het Rijk de twee fases Verkenning en Planstudie in hun eigen faseringsmethodiek samenvoegt tot alleen Verkenning.

1.4 Budgetten

De projecten en de organisatie van de Vervoersautoriteit MRDH worden grotendeels bekostigd uit de reguliere rijksbijdrage, de zogenaamde Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Voor de gehele regio hanteren we voor 2025 een subsidieplafond van € 30 miljoen voor het programma Kleine projecten. Kleine projecten kennen een subsidiegrens van € 5 miljoen subsidiabele kosten voor OV-projecten en € 10 miljoen subsidiabele kosten voor overige projecten. Kleine projecten kunnen uit de gehele range van auto, fiets, ketenmobiliteit, verkeersveiligheid en kleine OV-projecten komen. In het budget zijn ook de reserveringen begrepen voor verkeerseducatie en investeringen in infrastructuur die door de MRDH zelf worden geïnitieerd.

In de financiële administratie van de MRDH is de bron van diverse geldstromen en fondsen vastgelegd, zoals extra bijdragen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in het kader van het MIRT (gebiedsprogramma Mobiliteit en Verstedelijking (MoVe)) en nog lopende bijdragen voor programma's.

Daarnaast kunnen er ook bijdragen van andere overheden of derden via de MRDH worden ingezet. In dit IPVa zal dat alleen zichtbaar zijn wanneer het relevant is voor de programma's waar budget voor wordt gevoteerd. Afgeronde subsidieprogramma's waar geen nieuwe subsidie meer uitvloeit, worden niet meer vermeld.

Voor het IPVa 2025 gelden de volgende randvoorwaarden:

- binnen het jaarlijkse budget voor Kleine projecten is er geen aparte oormerking voor fiets- en ketenmobiliteit, verkeerseducatie, verkeersveiligheid, verkeersmanagement en wegenstructuur en openbaar vervoer;
- als er ruimte ontstaat binnen enig programma omdat een subsidie niet wordt aangevraagd of lager wordt beschikt, dan blijft deze financiële ruimte gedurende de looptijd van het programma beschikbaar.

2. Integrale programma's

Een programma is een geheel van samenhangende projecten, dat op een bepaald beleidsterrein van het verkeer- en vervoerbeleid betrekking heeft. Een programma wordt opgenomen in het IPVa nadat de bestuurscommissie Vervoersautoriteit besloten heeft tot het instellen daarvan.
Een programma hoeft niet automatisch van een budget te zijn voorzien. Voorwaarden voor het instellen van een programmabudget zijn een besluit van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit inclusief een dekkingsvoorstel dat past binnen de begroting die door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.

Er zijn ook diverse samenwerkingsprogramma's. Een samenwerkingsprogramma is een geheel van projecten gebaseerd op een samenwerkingsovereenkomst van de MRDH met meerdere partijen, met als doel het realiseren van dat programma. Een voorbeeld daarvan zijn de afspraken naar aanleiding van het BO MIRT over de Stadsbrug, HOV en station Stadionpark, Bereikbaarheid CID-Binckhorst en de verkenning Oude Lijn & knooppunten tussen Leiden en Dordrecht.

Naast bovenstaande programma's heeft de MRDH eigen programma's. Het programma Kleine Projecten is gevuld met projecten waarvan de omvang van de subsidie kleiner is dan € 5 miljoen. Deze projecten vallen onder fiets- en ketenmobiliteit, verkeersveiligheid, verkeersmanagement en wegenstructuur, of openbaar vervoer. Vanwege de relatief beperkte omvang zijn gedragsbeïnvloeding/educatie verkeersveiligheid, de ombouw van VRI tot iVRI's (intelligente Verkeersregelinstallaties) en aanpassingen infra na wijziging OV-lijnen, financieel ondergebracht in het programma Kleine projecten.

De metropolitane fietsroutes zijn gebundeld in het programma MFR. Voor het versnellen van het openbaar vervoer en het verbeteren van overstappunten is het programma "OV doorstroming en ketenmobiliteit". Voor het opwaarderen van OV-lijnen is het programma R-net opgezet.

3. Afspraken BO MIRT

Het kabinet heeft in het BO MIRT van 2022 een bedrag van € 7,5 miljard beschikbaar gesteld voor ontsluiting van nieuwe woningen in de NOVEX-verstedelijkingsgebieden en voor de versnelling van grootschalige woningbouwlocaties. Hiervan is € 6 miljard vanuit het Mobiliteitsfonds voor hoofd-infrastructuur en € 1,5 miljard voor kleine bereikbaarheids- en infrastructuurmaatregelen.

NOVEX staat voor Nationale Omgevingsvisie Extra. Een van de gebieden is de Zuidelijke Randstad, waarvoor in 2019 een verstedelijkingsakkoord is gesloten. Afgesproken is 70.000 woningen en ruimte voor 80.000 arbeidsplaatsen te realiseren op toplocaties langs de Oude Lijn (spoorlijn Leiden-Dordrecht) en 100.000 woningen op goed bereikbare plekken, waaronder de woningbouwlocaties CID-Binkhorst Den Haag en Oostflank Rotterdam.

Rijk en regio hebben in het BO MIRT van 2022 besloten om te starten met een MIRT-verkenning voor de Oude Lijn en knooppunten en stelden daarvoor een Startbeslissing vast. Daarnaast start de regionale planstudie HOV corridors RandstadRail/Metronet en de regionale verkenning Bus Rapid Transit (BRT) Leiden-Zoetermeer (LeiZo).

Het Rijk heeft, als een van de afspraken in het BO MIRT van 2023, € 1 miljard vanuit het Nationaal Groeifonds overgeheveld naar het Mobiliteitsfonds. Deze middelen zijn bedoeld voor de Oude Lijn en knooppunten. Samen met eerder in het Mobiliteitsfonds gereserveerde middelen ter hoogte van € 680 miljoen en € 466 miljoen aan regionale financiering is er € 2,145 miljard inclusief btw, prijspeil 2022, beschikbaar voor de Oude lijn, knooppunten en de regionale HOV-corridors.

Voor de middelen die zijn toegekend aan programma's en projecten in onze regio, zijn ondertussen nadere afspraken gemaakt of bestuurlijke overeenkomsten gesloten. Om die reden zijn deze programma's en projecten waar mogelijk in dit IPVa ondergebracht onder de hoofdstukken "Investeren in bereikbaarheid" en "Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk", met daarbinnen een plaatsing in de fase waarin het project of programma zich bevindt.

Om de verbinding met oorspronkelijke besluiten te houden zijn hieronder kort de projecten en programma's genoemd met verwijzing naar de nieuwe indeling binnen het IPVa. Ook is aangegeven of de MRDH meebetaalt of dat een volledig project door het Rijk of andere (semi)overheden wordt getrokken.

Oeververbindingen en HOV Oostflank Rotterdam

In de Oostflank (het gebied tussen Prins Alexander en Zuidplein) van de Rotterdamse regio moeten tot en met 2030 circa 19.000 woningen worden gebouwd, daarna komen er mogelijk nog circa 16.000 woningen extra. In het BO MIRT zijn besluiten genomen over de onderstaande deelprojecten en -programma's met de nieuwe benamingen:

1. Stadsbrug, HOV en station Stadionpark
   Voor dit project is in december 2023 een bestuurlijke overeenkomst (BOK) gesloten. Een verdere duiding van de inhoud staat in hoofdstuk 4.2.
2. A16 Van Brienenoordcorridor
   Het Rijk werkt aan het slimmer inrichten van de weg, het toevoegen van een extra rijstrook op delen van de A16 en het aanpassen van het weefvak bij aansluiting Feijenoord.
3. Hoogwaardige busverbinding van Centraal Station naar Zuidplein via de Maastunnel
   De korte termijn maatregelen, waaronder de aanleg van een vrije busbaan, zijn in april 2024 opgeleverd. De maatregelen voor de middellange termijn zijn beschreven in hoofdstuk 6.2.
4. Station Stadionpark
   Dit station viel eerst onder de maatregelen van de Oude Lijn, maar is daar weggehaald. Het Rijk en de gemeente Rotterdam bouwen het station om van evenementenstation tot regulier station waar 6x per uur sprinters halteren. Dit station is gevoegd bij het programma Stadsbrug, HOV en station Stadionpark.
5. Algeracorridor
   De maatregelen Algeracorridor worden door de regionale partijen uitgewerkt en valt dus uit dit programma. Een beschrijving van de planuitwerking Algeracorridor en verkenning naar een langzaam verkeerverbinding vindt u terug in hoofdstuk 4.4.
6. Kralingseplein
   Rijk en regio onderkennen dat het Kralingseplein in de toekomst een knelpunt vormt en spreken af vervolgonderzoek te doen naar mogelijke oplossingsrichtingen.

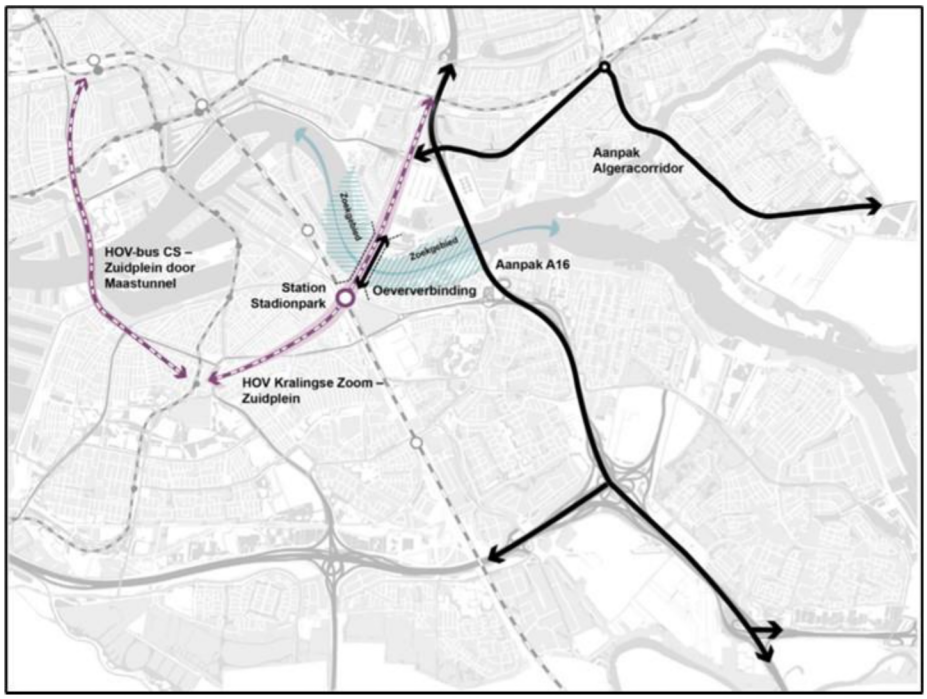

Bereikbaarheid Central Innovation District (CID)-Binckhorst

In CID-Binckhorst moeten tot 2030 ruim 20.000 woningen gebouwd worden, daarna komen er mogelijk nog 15.000 woningen extra. Afspraken hierover worden vastgelegd in het Verstedelijkingsakkoord (2019), de regionale woondeals (2022-2023) en het Woon-werkakkoord (2022). In het MIRT zijn besluiten genomen over de onderstaande deelprojecten- en programma's, en zijn er bestuursovereenkomsten getekend:

1. No Regret CID-Binckhorst
   Voor dit programma aan maatregelen is in 2019 een bestuursovereenkomst getekend. De scope van het programma is gedeeltelijk overgeheveld naar de planuitwerking "Bereikbaarheid CID Binckhorst". De resterende maatregelen van het No Regret-pakket hebben zijn voornamelijk op fiets gericht; het programma is daarmee ondergebracht in hoofdstuk 4.1.
2. Bereikbaarheid CID-Binckhorst
   Dit betreft de planuitwerking voor een tramverbinding in Binckhorst plus een set aan mobiliteitsmaatregelen. De tramverbinding is verder toegelicht in hoofdstuk 4.1.

Oude Lijn, knooppunten, Metronet/RandstadRail en LeiZo

Langs de Oude Lijn (spoorlijn Leiden-Dordrecht) moeten tot 2030 circa 54.000 woningen gebouwd worden op 11 toplocaties. Daarna komen er mogelijk nog eens circa 23.000 extra woningen.

In het BO MIRT van 2023 is besloten dat vier onderdelen, inclusief het Station Stadionpark, los van elkaar kunnen worden gerealiseerd. Dit leidt tot de volgende projecten en programma's:

1. Oude Lijn en knooppunten
   Voor dit programma loopt een verkenning. De inhoudelijke activiteiten staan beschreven in hoofdstuk 4.2
2. LeiZo
   De provincie Zuid-Holland en de gemeente Zoetermeer werken aan een verkenning voor Openbaar Vervoer Leiden - Zoetermeer, waar de MRDH later kennis van zal nemen.
3. Station Stadionpark
   Dit station is geschaard onder de maatregelen van de Stadsbrug en maakt geen onderdeel meer uit van dit pakket.
4. Metronet/RandstadRail
   Dit onderdeel krijgt vier programma's en projecten die de MRDH verder verkent, uitwerkt en realiseert:
   - Programma Metronet lijnen C en E
   - Project Beurs
   - Programma RandstadRail, gekoppeld Rijden
   - Project vervangen spoorbeveiliging

Gebiedsuitwerking Greenport 3.0. Westland

De gebiedsuitwerking is gericht op slimme combinaties van verschillende mobiliteitsmaatregelen. Een belangrijk deel van het pakket bestaat uit de realisatie van de Metropolitane Fietsroutes Naaldwijk - Den Haag CID, Naaldwijk – Monster - Den Haag (on hold) en Naaldwijk – Midden-Delfland – Delft, verder beschreven in hoofdstuk 5.1.
Een onderzoek voor de (middel)lange termijn naar hoogwaardig openbaar vervoer is beschreven in hoofdstuk 4.2.

MIRT Maatregelenpakket Bereikbaarheid Voorne-Putten en haven Rotterdam

Het Maatregelenpakket Bereikbaarheid Voorne-Putten Haven Rotterdam is door Rijk en regio vastgesteld in november 2022. Echter, vanwege financiële beperkingen en het ontbreken van personele capaciteit heeft het Rijk nog geen kans gezien om procedures te starten.
De projecten waar de MRDH bij betrokken is en die zonder het Rijk kunnen worden opgepakt zijn:

maatregel 8	Doortrekken fietsroute langs de Hartelweg (inclusief fietsbrug);
maatregel 10	Opwaarderen fietsroute Hellevoetsluis - Zuidland – Spijkenisse;
maatregel 11	Studie naar een rechtstreeks fietspad Hellevoetsluis - Rockanje/Brielle - Maasvlakte;
maatregel 12	Extra vrijliggende busbanen Spijkenisse;
maatregel 13 + 14	Studie naar verbetering OV tussen Voorne-Putten en Haven Rotterdam en studie naar buslijn via de Blankenburgtunnel (in relatie tot de concessie). Uit de door de regio uit te voeren studie moet blijken of infrastructurele maatregelen of maatregelen in de lijnvoering mogelijk zijn.

De fietsroute Hellevoetsluis-Zuidland-Spijkenisse is aangemeld als aan te vragen subsidie in 2024.

Mobiliteitspakketten

Het Rijk stelt via specifieke uitkeringen budget beschikbaar voor mobiliteitspakketten. Deze omvatten kleine maatregelen zoals aanpassingen van (regionale) wegen, mobiliteitshubs, fietspaden, rotondes en verkeersveiligheidsmaatregelen en worden door het Rijk én gemeenten in de regio bekostigd. De rijksbijdrage betreft dus een bijdrage aan regionale en lokale maatregelen. Het Rijk geeft hiervoor de volgende voorwaarden mee:

- 50% cofinanciering door de regio;
- voor de mobiliteitspakketten is de rijksbijdrage taakstellend met een jaarlijkse indexatie conform de IBOI tot het moment van uitbetaling;
- afdracht van het btw-deel van de rijksbijdrage aan het btw-compensatiefonds;
- de bijdrage van het Rijk komt beschikbaar via een specifieke uitkering aan gemeenten;
- de risico's blijven voor de regio.

Het Rijk reserveert inclusief btw en op prijspeil 2022 de volgende budgetten.

Oeververbindingen	€ 0 miljoen (betrokken bij planuitwerking voorkeursalternatief)
Binckhorst	€ 59 miljoen
Oude lijn	€ 90,5 miljoen (€ 12,5 miljoen overgeheveld naar traverse station Stadionpark)

In de komende periode werken Rijk en regio aan de uitwerking van deze mobiliteitspakketten en vullen de volgende voorwaarden in:

- concreet zicht op maatregelen en doeltreffendheid voor ontsluiting woningbouw;
- effect van deze maatregelen op nationale netwerken;
- mate waarin de maatregelen een nationale aanpak vragen (wat is nationaal nodig om mobiliteitstransitie te ondersteunen);
- de bijdrage van de regio.

Deze middelen worden uitgekeerd via een specifieke uitkering. Kostenverhogende scopewijzigingen en verdere risico's zijn voor rekening van de gemeente dan wel mede-bekostigende partners zoals provincie, vervoerregio, marktpartijen, et cetera.

Als een gemeente een project uit een mobiliteitspakket aanmeldt voor extra subsidie bij de MRDH, dan volgen we ons reguliere proces voor grote en kleine projecten en hanteren de in de subsidieverordening opgenomen systematiek.

Nota bene: een aantal gemeenten kan bij het Rijk subsidie aanvragen in het kader van woningbouwversnellingsafspraken. Deze afspraken kennen waarschijnlijk dezelfde voorwaarden en kaders als de mobiliteitspakketten. De in de woningbouwversnellingsafspraken opgenomen infrastructurele projecten kunnen eventueel ook in aanmerking komen voor extra subsidie bij de MRDH. Ook dan volgen we ons reguliere proces voor grote en kleine projecten en hanteren de in de subsidieverordening opgenomen systematiek.

4. Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren

4.1 Programma's Investeren in bereikbaarheid

No Regret CID Binckhorst

Fase : Planuitwerking tot en met realisatie
Planning : Realisatie 2020-2025
Investering : € 77,8 miljoen
Subsidie MRDH : € 17,4 miljoen, plus Rijk via BDU € 13,7 miljoen
Rol MRDH : Subsidieverlener

In november 2019 is een bestuursovereenkomst ondertekend over de No-Regret maatregelen voor het Central Innovation District (CID)-Binckhorst. Het Rijk, de MRDH, gemeente Den Haag, provincie Zuid-Holland en de gemeente Leidschendam-Voorburg hebben zich gecommitteerd aan bijdragen, planning en het oprichten van een uitvoeringorganisatie om de No Regret-maatregelen te realiseren.

Een belangrijk onderdeel is de ombouw en aanpassing van spoorviaducten voor een nieuwe trambaan. Omdat dit onderdeel niet los kan worden gezien van de totale realisatie trambaan, is een budget van € 72,0 miljoen inclusief btw uit het No Regret-pakket gehaald en toegevoegd aan de planstudie Bereikbaarheid CID Binckhorst. De tijdelijk busbaan is in aanleg, zodat er in het programma alleen nog fietsmaatregelen overblijven.

De resterende lijst projecten wordt uitgevoerd tot 2027. De financieel omvangrijkste projecten zijn de snelfietsroute Verlengde Velostrada en de fietsroute Trekvliettracé. Verder is budget geoormerkt aan een tijdelijke uitbreiding van de meerlaagse fietsenstalling bij station Laan van NOI en het herinrichten van de Waldorpstraat tussen station HS en de Binckhorst. De lijst van projecten is beschreven in het rapport van 16 juli 2019, vastgesteld in het BO MIRT van november 2019.

In 2020 is een verdere toedeling van de gemaximeerde budgetten per verstrekker gemaakt. Na overheveling van het budget Sporendriehoek naar de planstudie, zijn de maximale bijdragen:

- IenW € 13,7 miljoen
- MRDH € 17,4 miljoen
- Den Haag € 34,9 miljoen (inclusief € 7,1 miljoen reserve van alle partijen)
- provincie Zuid-Holland € 8,9 miljoen
- Leidschendam-Voorburg € 3 miljoen

Bereikbaarheid CID Binckhorst

Opdracht SA	: Investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren
Fase:	: Planstudie
Planning	: Uitvoering 2029 - 2033
Investering	: € 575 miljoen inclusief btw op prijspeil 2022, inclusief € 72 miljoen overheveling No Regret en inclusief € 45,88 miljoen inclusief btw voor Basispakket Mobiliteit
Subsidie MRDH	: € 116,3 exclusief btw maar inclusief overheveling No Regret
Rol MRDH	: Mede-opdrachtgever planstudie, subsidieverlener realisatie

In de Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving 2023 hebben Rijk en regio de afspraken vastgelegd in een definitief voorkeursbesluit en een bestuursovereenkomst. Deze overeenkomst bevat concrete afspraken over de verdere uitwerking en realisatie van de tramverbinding CID Binckhorst, plus afspraken over organisatie, financiële risico's en kostenbeheersing. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het kader van de landelijke afspraken woningbouw en mobiliteit: "Risicoverdeling, beheersing, programmasturing en monitoring".
Op basis van bovenstaande starten de partijen de planstudiefase. In de uitwerking van deze fase zet de regio zich in voor verdere stimulering van de mobiliteitstransitie. Denk aan een samenhangende aanpak gericht op fietsen en lopen, en de inzet van flankerend beleid op deelmobiliteit en een stringent parkeerbeleid. HTM en MRDH voeren samen met de betrokken gemeenten een studie uit naar de mogelijke OV-lijnvoering in en rond de Binckhorst.

De volgende fase van de stedelijke ontwikkeling dient gelijk op te lopen met de uitwerking en realisatie van het voorgenomen voorkeursalternatief. Dat bestaat uit een hoogwaardige tramverbinding door de Binckhorstlaan via de Maanweg richting station Voorburg en via de Geestbrugweg richting Rijswijk en Delft. Dit in combinatie met het aanpassen van de spoorviaducten in de sporendriehoek en een pakket aan bereikbaarheidsmaatregelen.

Ter dekking van deze kosten heeft het Rijk € 268 miljoen, de gemeenten € 132,5 miljoen en de MRDH € 102,5 miljoen gereserveerd, plus € 72 miljoen overheveling vanuit het No Regret-pakket. Al deze bedragen zijn inclusief btw en prijspeil 2022.

Nota bene: de railinfrastructuur betreft een deel van de zogenoemde Koningscorridor.

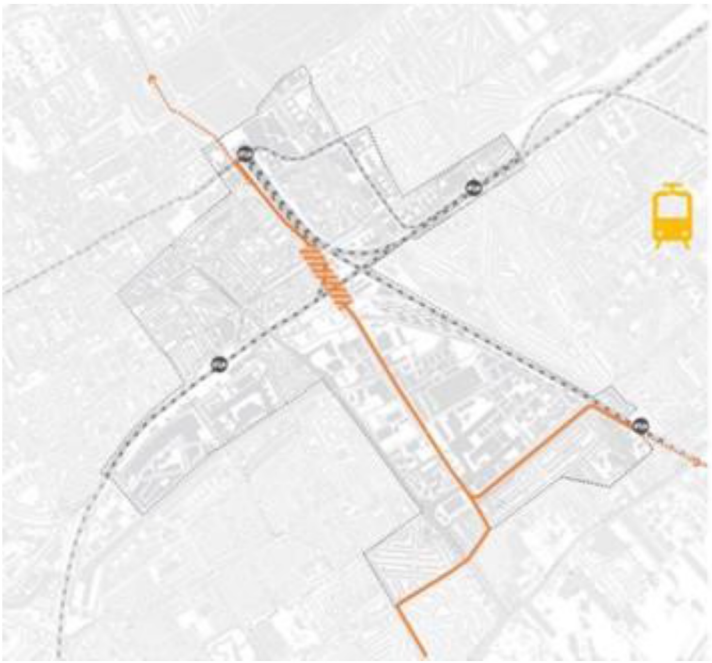

De flankerende maatregelen die in het pakket zijn opgenomen hebben een omvang van € 45,88 miljoen inclusief btw:

Basispakket Mobiliteit		
Thema	Nummer	Maatregel
HOV	0	HOV-verbinding tussen Den Haag Centraal en station Voorburg met een aftakking naar Rijswijk/Delft
Langzaam verkeer	1	Trekfietstracé Den Haag - Ypenburg/Leidschendam, deel kop Binckhorst
	2	Fietsroute Zonweg (brug)
	3	Verlengde Velostrada kruising HOV Binckhorstlaan
	4	Fietsmaatregel: Schenktunnel langzaam verkeersverbinding opwaarderen
	13	Verbinding Binckhorst – Voorburg (t.h.v. Melkwegstraat/Heeswijkstraat)
	14	Caballerobrug voor langzaam verkeer
SMART Mobility	5	Wijk hubs met verschillende vormen van deelvervoer
	6	Algehele bevordering deel- en MaaS-concepten
Stations, fietsparkeren	8	Uitbreiden bestaande fietsvoorziening westzijde Den Haag Centraal
	9	Uitbreiden fietsenstallingen station Voorburg
Ruimtegebruik	12	Herinrichting en fietsroute Prinses Mariannelaan (west) en Binckhorstlaan-Voorburg
	15	Inrichting Lekstraat
	16	Herinrichting Prinses Mariannelaan
	17	Doorstroom belemmerende maatregel autoverkeer bij Geestbrug
	18	Herinrichting Geestbrugweg

4.2 Onderzoeken, initiatieven en verkenningen Investeren in bereikbaarheid

MIRT-verkenning Oude Lijn en knooppunten

Fase	: Verkenning
Planning	: Afronding verkenning eind 2025
Investering	: € 2.145 miljoen inclusief 18,2% btw (inclusief Metronet en RR 3 en 4)
Subsidie MRDH	: € 275,4 miljoen inclusief 18,2% btw (waarvan € 20,7 miljoen voor station Laan van NOI en Schiedam
Rol MRDH	: Participant

Het Rijk en de regio zijn een MIRT-verkenning gestart voor de Oude Lijn. Daarin worden verschillende alternatieven voor een schaalsprong tussen Leiden en Dordrecht onderzocht:

- frequentie van minimaal acht sprinters per richting per uur tussen Den Haag en Dordrecht;
- toevoeging van vier nieuwe stations: Rijswijk Buiten, Schiedam Kethel, Rotterdam Van Nelle en Dordrecht Leerpark;
- de upgrade van station Stadionpark naar City-sprinterstation;
- capaciteitsmaatregelen op de stations Leiden Centraal, Den Haag Laan van NOI, Schiedam Centrum en Dordrecht en gebiedsgerichte maatregelen rondom de stations in samenhang met de daar geplande woningbouw en andere ruimtelijke ontwikkelingen.

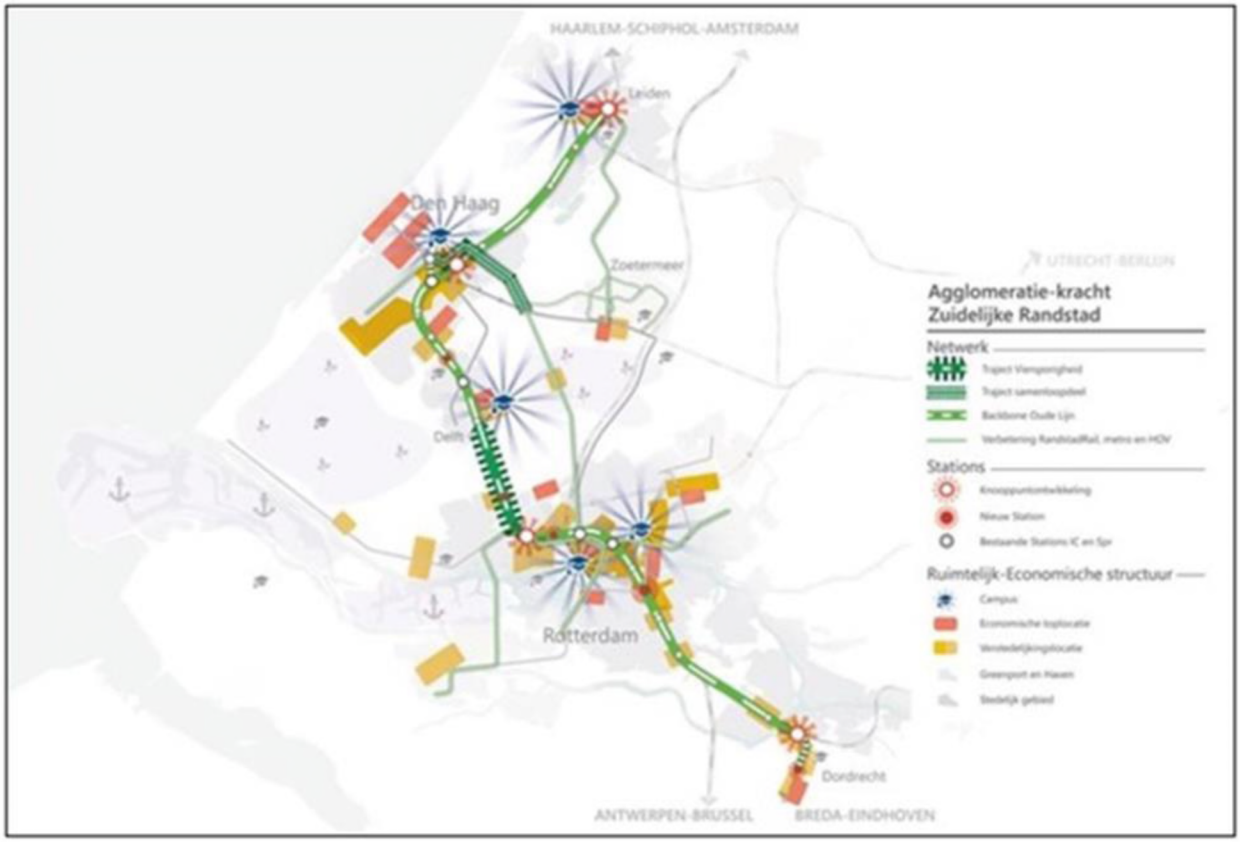

Partijen stellen tijdens de verkenningsfase een bestuursovereenkomst op met afspraken over de integrale ontwikkeling van de knooppunten en de nieuwe stations op basis van het Voorkeursalternatief en de financiële bijdragen van verschillende partijen aan een integrale knooppunt- en stationsontwikkeling: stationsgebouw, buitenruimte, last-mile, gerelateerde gebieds- en vastgoedontwikkeling. Deze bestuursovereenkomst wordt samen met het besluit over het Voorkeursalternatief vastgesteld.

Stadsbrug, HOV en station Stadionpark

Fase	: Verkenning
Planning	: 2024 – eind 2027 verkenning gereed
Investering	: € 1.288 miljoen inclusief btw (prijspeil 2022, plus € 197,4 miljoen voor station Stadionpark)
Subsidie MRDH	: € 198,3 miljoen exclusief btw, geen bijdrage voor station Stadionpark
Rol MRDH	: Subsidieverlener, mede opdrachtgever

De Bestuursovereenkomst voor een nieuwe stadsbrug in Rotterdam heeft betrekking op het voorkeursalternatief Oeververbinding en OV. Daarin zijn concrete afspraken opgenomen over de verdere uitwerking en realisatie van de nieuwe multimodale brugverbinding met een nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit van Zuidplein naar Kralingse Zoom en station Stadionpark. Het onderdeel Hoogwaardige busverbinding van Centraal Station naar Zuidplein via de Maastunnel voeren de gemeente Rotterdam en de MRDH verder uit in het regionale OV-programma regio Rotterdam en maakt geen onderdeel uit van deze bestuursovereenkomst.

De brug moet ruimte bieden aan een nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit, fietsers en voetgangers en een autoluwe wegverbinding, die ook geschikt is voor (deel)mobiliteitsconcepten en nood- en hulpdiensten.
Uit het in de MIRT-Verkenning uitgevoerde onderzoek blijkt dat de onderzochte brugvarianten niet vlot en veilig te passeren zijn door de scheepvaart. Tegelijkertijd blijkt uit aanvullend onderzoek dat er optimalisaties mogelijk zijn die kunnen leiden tot een veilig passeerbare brug. Partijen stellen de bestuurlijke voorkeur vast voor een nieuwe brug op de locatie 'Bocht A' Nesserdijk – Olympiaweg. De regio doet de planuitwerking in samenwerking met partijen zoals RWS, het Havenbedrijf Rotterdam en de omgeving om een vlot en veilig te passeren brug te ontwerpen. De rollen en verantwoordelijkheden van partijen worden nog nader uitgewerkt.
De uit te werken uitgangspunten zijn onder meer: de oeveraanpassingen, maatregelen op de vaarweg, de dimensionering van het vaste deel en het beweegbare deel, de kosten en de effecten op de corridor.

De gemeente Rotterdam en het Rijk zijn samen verantwoordelijk voor station Stadionpark. In de laatste afspraken is € 25 miljoen van mobiliteitspakketten overgeheveld naar dit project. Dat extra budget wordt aangewend voor de zogenaamde traverse.

Partijen streven er naar de planning en studiefase uiterlijk voor het BO-MIRT van najaar 2027 af te ronden met een Projectbeslissing inclusief een exploitatiebesluit voor het HOV. In de eerste fase van de planning en studiefase worden inhoudelijke onderzoeken uitgevoerd ten behoeve van een stabiele scope. Hiertoe streven opdrachtgevers zo snel mogelijk een besluit te nemen over:

- een systeem en techniekkeuze voor de HOV-verbinding tussen Kralingse Zoom en Zuidplein met tramkwaliteit;
- een vlotte en veilige brug inclusief de inzet van optimalisatiemogelijkheden (zoals oeveraanpassingen, maatregelen op de vaarweg, de dimensionering van het vaste deel en het beweegbare deel, de kosten en de effecten op de corridor) die kunnen leiden tot een veilig passeerbare brug;
- invulling van de term ‘autoluwe wegverbinding’.

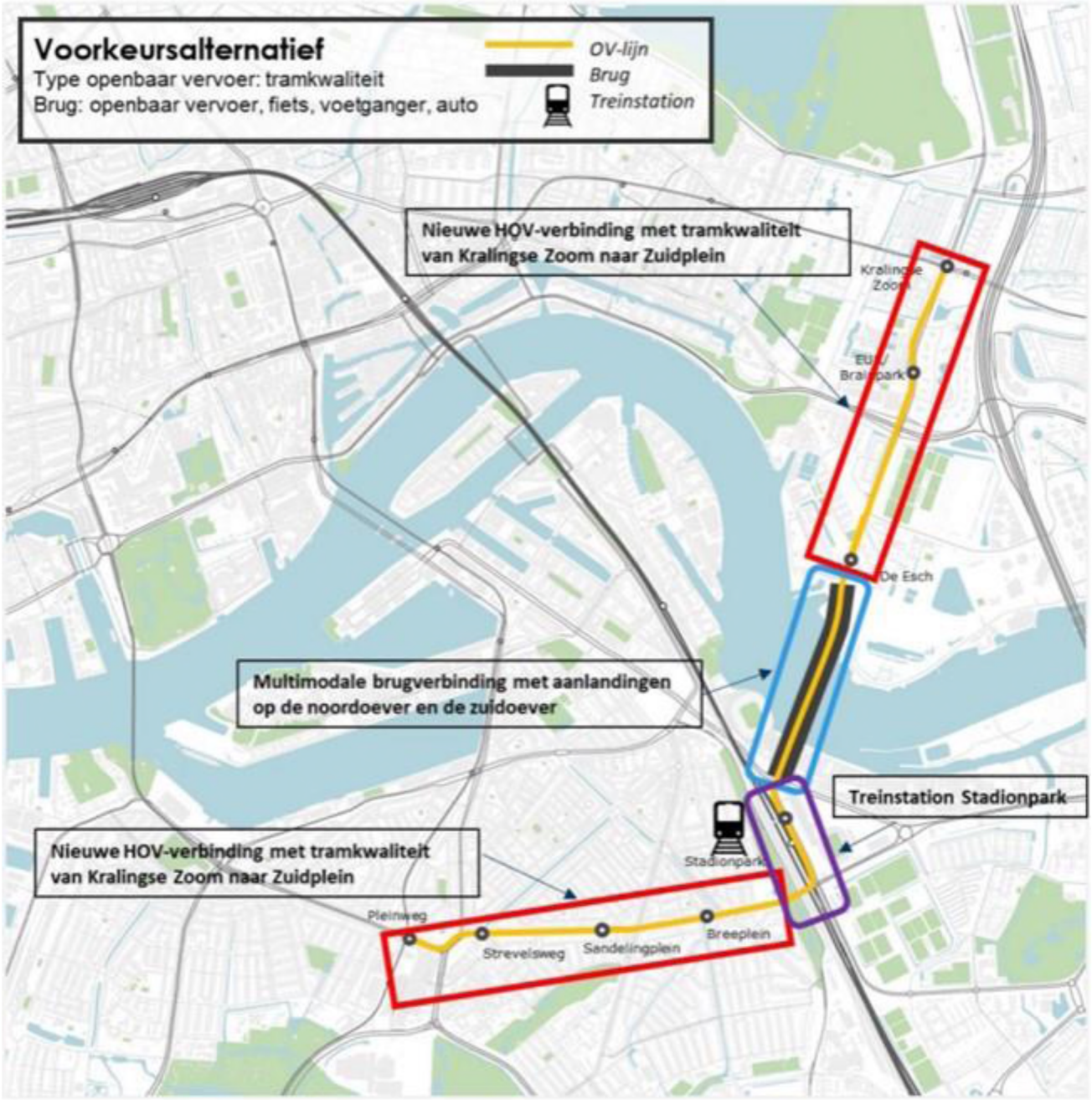
Voorkeursalternatief
Type openbaar vervoer: tramkwaliteit
Brug: openbaar vervoer, fiets, voetganger, auto
OV-lijn
Brug
Treinstation
Nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit van Kralingse Zoom naar Zuidplein
Kralingse Zoom
De Esch
Multimodale brugverbinding met aanlandingen op de noordoever en de zuidoever
Treinstation Stadionpark
Stadionpark
Nieuwe HOV-verbinding met tramkwaliteit van Kralingse Zoom naar Zuidplein
Pleinweg
Strevelsweg
Sandelingplein
Breeplein

RandstadRail lijnen 3 en 4 gekoppeld rijden (valt binnen noordelijk en middendeel (voorheen Leyenburgcorridor) ZuidWestlandcorridor)

Fase	: Verkenning
Planning	: Uitvoering verkenning 2024-2025
Investering	: € 117,6 miljoen inclusief 18,2% btw prijspeil 2022 (MIRT 2023)
Subsidie MRDH	: € 49,7 miljoen exclusief btw prijspeil 2022
	: inclusief Rijk € 117,6 miljoen inclusief 18,2% btw prijspeil 2022
Rol MRDH	: Bevoegd gezag in het kader van de Wet Lokaal Spoor, subsidieverlener

De lightraillijnen 3 en 4 tussen Zoetermeer en Den Haag Zuidwest groeien jaarlijks met 3% per jaar. In Den Haag Zuidwest en centraal Den Haag vindt eveneens een substantiële verstedelijking plaats. Om deze groei door te kunnen zetten, is allereerst een verlenging van de lightrailvoertuigen op deze OV-lijnen nodig (Leyenburgcorridor). De verlenging bestaat uit het koppelen van voertuigen. Daarmee moet er ook iets gedaan worden aan het geschikt maken van perrons en infrastructuur voor de lengte van deze gekoppelde voertuigen. De scope bestaat uit:

- aanpassen sporen, wissel, beveiliging en seinen;
- vergroten tractie en stroomvoorziening;
- aanpassen haltes en tramwaarschuwingsinstallaties;
- ombouw van kruisingen;
- aanpassen voertuigen en nieuwe voertuigen.

Het bestuur van de gemeente Den Haag heeft een beslisdocument nodig om te bepalen op welke lijnen van RandstadRail verlenging van de perrons haalbaar en effectief is. Naast lijn 3 en 4 betrekt de gemeente ook lijn 2 in die verkenning.

Net als het project Beurs en het deelprogramma Metronet C en E, maakte Gekoppeld rijden RandstadRail deel uit van de propositie Nationaal Groeifonds, waarover in het BO MIRT 2023 een besluit is genomen. De MRDH had daartoe € 90 miljoen gereserveerd, inclusief spoorbeveiliging.

***Spoorbeveiliging Samenloopdeel* (valt binnen noordelijk deel ZuidWestlandcorridor)**

Fase	: Verkenning
Planning	: Start verkenning 2024, looptijd realisatie tot 2035
Investering	: € 124,3 miljoen inclusief 18,2% btw prijspeil 2022 (MIRT 2023)
Subsidie MRDH	: € 52,6 miljoen exclusief btw prijspeil 2022
Rol MRDH	: Opdrachtgever, subsidieverlener

Het Samenloopdeel betreft het tracé waar zowel trams van RandstadRail lijnen 3 en 4 als de metro's van de E-lijn rijden. Het samenloopdeel ligt tussen de metro/tramstations Laan van NOI en Leidschenveen. Indien de vervoersvraag in de metro en de lightrail regio Haaglanden structureel met 3% per jaar groeit, zullen eind 2030, ook na een frequentieverhoging, het metrosysteem en de RandstadRail hun maximumcapaciteit bereiken. Een systeemsprong naar (deels) automatische metro's en een upgrade van de spoorbeveiliging van RandstadRail is dan de enige optie om het systeem verder te laten groeien. Deze verkenning krijgt vorm op het zogeheten 'Samenloopdeel' in de regio Haaglanden. Via het Nationaal Groeifonds zijn in het BO MIRT van 2023 middelen overgeheveld naar het Mobiliteitsfonds en aan de MRDH toegekend om een innovatie aan de spoorbeveiliging door te voeren tussen 2030-2035.

Https://hovm.nl/wp-content/uploads/2021/05/T201605-0071.jpg

Net als het project Beurs en het deelprogramma Metronet C en E, maakte Spoorbeveiliging Samenloopdeel deel uit van de propositie Nationaal Groeifonds, waarover in het BO MIRT 2023 een besluit is genomen. De MRDH had daartoe € 90 miljoen gereserveerd, inclusief gekoppeld rijden.

Onderzoeken Middendeel ZuidWestlandcorridor

Fase : Onderzoek
Planning : Afronding onderzoek in 2024
Investering : Nader te bepalen
Subsidie MRDH : Nader te bepalen
Rol MRDH : Mede opdrachtgever

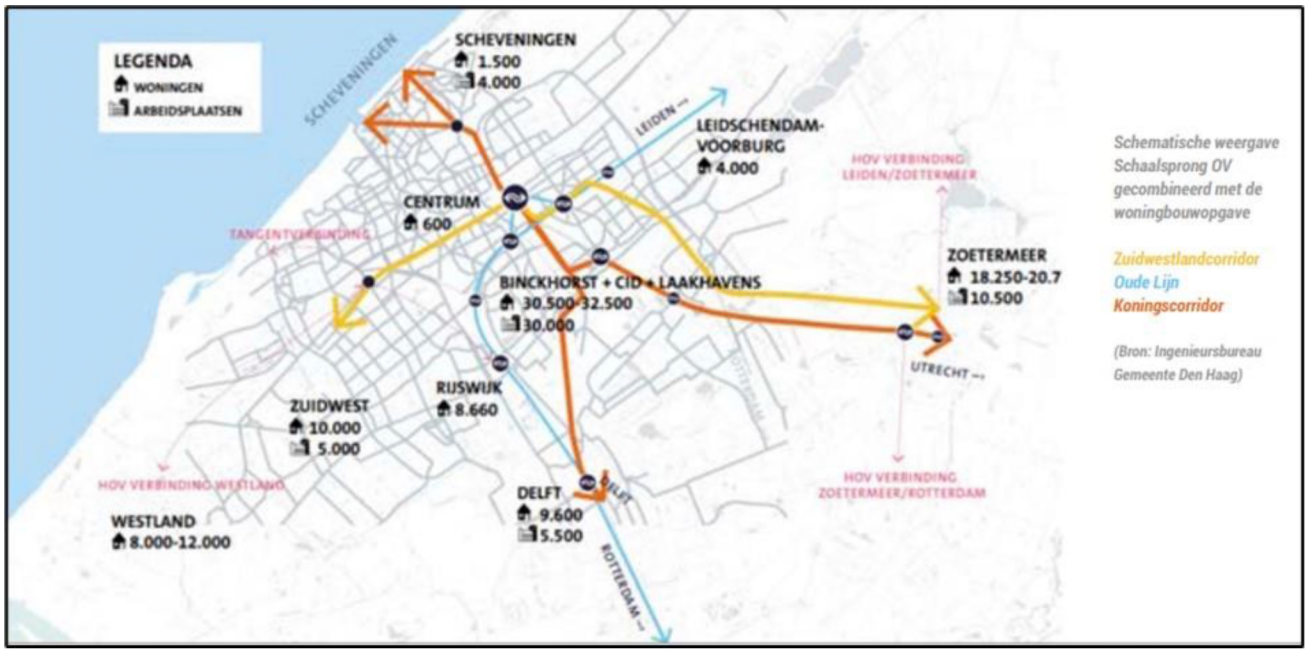

De gemeente Den Haag heeft samen met de HTM en MRDH opdracht gegeven voor een zestal min of meer afzonderlijk uit te voeren onderzoeken. Het gaat om:

1. Onderzoek naar de mogelijkheden voor pilot tariefmaatregelen OV voor de doelgroepen met een kleine portemonnee.
2. Participatietraject fietsstimulering; wat is de onderliggende oorzaak van het verminderde fietsgebruik in Zuidwest?
3. Integraal onderzoek naar de corridor Den Haag centrum – Leyenburg. Bekeken moet worden waarbij naast een andere inrichting ook ongelijkvloerse oplossingen zoals een onderdoorgang bij de Zevensprong en een korte of lange tramtunnel, onderzocht kunnen worden.
4. Integraal onderzoek naar OV-bereikbaarheid Bouwlust/Vrederust in relatie tot de verstedelijkingsopgave: locatiekeuze van de verstedelijkingsopgave en versnelling lijn 9.
5. Onderzoek naar stad-regio-overstap. De rol van station Moerwijk (Oude Lijn), de functie en omvang van eventuele hubs Uithof, Erasmusweg/De Dreef, eindpunt lijn 9, en Leyenburg.
6. Onderzoek naar een nieuwe tangentiële OV-corridor Kijkduin - Leyenburg - Moerwijk/HS - Rijswijk - Delft. Met nadrukkelijke aandacht voor aantakking op TU Delft en het strand van Kijkduin (en de relatie met lijnen 23 en 26).

Het resultaat en eindproduct van deze onderzoeken zullen bestaan uit een rapportage en alle documenten die nodig zijn om een startbeslissing voor een MIRT-verkenning te kunnen nemen.

HOV Westland (Zuidelijk deel van ZuidWestlandcorridor)

Fase : Onderzoek/initiatief
Planning : Afronding verkenning in 2024
Investering : Nader te bepalen
Subsidie MRDH : Nader te bepalen
Rol MRDH : Mede opdrachtgever

De MRDH geeft samen met de mede-opdrachtgevers gemeenten Westland, Den Haag en Maassluis een vervolg aan het, in 2021 afgeronde, onderzoek HOV Den Haag – Naaldwijk - Maassluis – Delft - Rotterdam. Onder leiding van de gemeente Westland is een verkenning gestart die onder meer inzicht moet geven in een mogelijk tracé en de kosten van het beoogde BRT systeem (Bus Rapid Transit, een hoogwaardig bussysteem).

Verkenning Koningscorridor

Fase : Onderzoek/Initiatief, verkenning
Planning :
Investering : Nader te bepalen
Subsidie MRDH : Nader te bepalen
Rol MRDH : Mede opdrachtgever

De MRDH heeft samen met de HTM en de gemeente Den Haag onderzocht op welke manier de OV-corridors Scheveningen – Binckhorst - Delft/Zoetermeer (Koningscorridor) stapsgewijs zouden kunnen worden ontwikkeld tot volwaardige en hoogfrequente lightrailverbindingen.
Het onderzoek richtte zich op infrastructurele ingrepen als kruisingen, vrijliggende tracés, kunstwerken, tunnels, haltes enzovoort, met het doel om de reistijd en de capaciteit op deze corridor te verbeteren.

De onderzoeken zijn eind 2022 afgerond, maar de resultaten zijn nog niet behandeld in de BcVa. Vooruitlopend kan worden gesteld dat de corridor Zoetermeer-Binckhorst buiten de tijdshorizon van 2040 ligt.
De keuze om lijn 1 of lijn 19 in Delft door te zetten tot in de TU-wijk of Tanthof, is een keuze zonder infrastructurele gevolgen.
Het gedeelte Binckhorst tot en met Den Haag Centraal Station is nu onderdeel van het programma Bereikbaarheid CID Binckhorst.
Een eventuele eerste verhoging van de vervoerscapaciteit tussen Den Haag Centraal Station en Scheveningen kan desgewenst op korte termijn binnen het programma “Slim en Schoon naar Stad en Strand” worden gerealiseerd. Met een zogenaamde tailtrack naast Centraal Station kan de tram snel keren, zodat de vervoerscapaciteit wordt verhoogd.

De onderdelen Telderstracé en Den Haag CS- Madurodam worden verder verkend wanneer daar bestuurlijk opdracht voor wordt gegeven.

4.3 Planstudies Investeren in bereikbaarheid

Plan Toekomstvast Tramnet Rotterdam

Fase : Planstudie
Planning : Planstudie in 2024, looptijd realisatie tot 2030
Investering : Schatting € 50 miljoen
Subsidie MRDH : Nader te bepalen
Rol MRDH : Subsidieverlener/opdrachtgever

Het Plan Toekomstvast Tramnet is een verkenning voor de middellange termijn en geeft het eindbeeld op lijnniveau weer voor het toekomstige tramnetwerk voor 2030 inclusief nieuwe alternatieven voor busroutes. Het plan vormt het kader voor tramgemeenten, RET en MRDH voor beslissingen in de toekomst voor vervoerplannen van de RET, over de (vervangings)-investeringen in sporen, voertuigen én voor herinrichting van straten waar de tram rijdt.
Het doel is om het tramnet zodanig te optimaliseren dat het, net als het metronet, een substantiële bijdrage gaat leveren aan de stedelijke ontwikkeling en leefbaarheid van de regio Rotterdam. In juli 2023 is het plan vastgesteld waarna in 2024 nadere uitwerking plaatsvindt, inclusief de financiële aspecten die worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst in 2024. De eerste veranderingen aan het tramnet worden doorgevoerd per 2025.

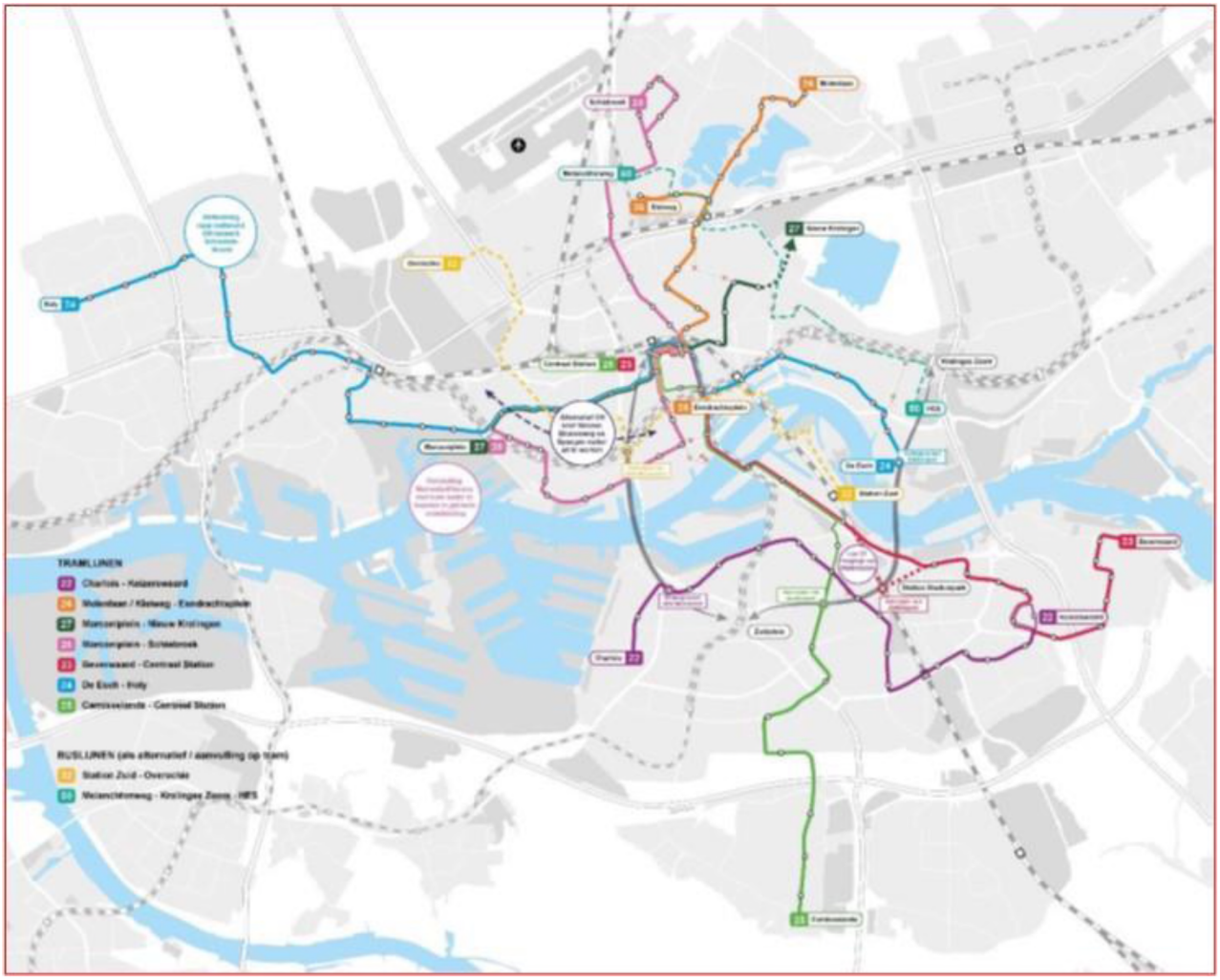

Verhoging capaciteit metronet Rotterdam (metronet C en E)

Fase	: Planstudie en planuitwerking
Planning	: planstudie t/m realisatie maatregelen t/m 2030
Investering	: globaal € 211,6 miljoen inclusief 18,2% btw, prijspeil 2022
Bijdrage MRDH	: globaal € 100 miljoen (50% exclusief btw), Rijk idem inclusief btw. Bedragen inclusief Beurs
Rol MRDH	: Trekker in samenwerking met de RET en Rotterdam

In de OV-visie Rotterdam 2040 en de adaptieve ontwikkelstrategie Mobiliteit en Verstedelijking is geconstateerd dat een uitbreiding van de metrofrequentie op de E-lijn en C-Lijn van het Metronet tussen 2025 en 2030 een hoge maatschappelijke impact heeft op de reizigers en de verstedelijkingsplannen. De in 2021 afgeronde planstudie laat zien dat het aantal reizigers op het hele metronet jaarlijks met 3% groeit en er binnen enkele jaren op meerdere plekken in het metronet capaciteitsknelpunten ontstaan.

De planstudie richt zich op frequentieverhoging in de spits van de huidige 18 naar maximaal 24 diensten per uur, met daarnaast onderzoek naar:

- Onderhoudsvoorzieningen/werkplaats
- Uitbreiding opstellocaties
- Energievoorziening
- Spoorbeveiliging
- Geluidsmaatregelen
- Veiligheidsmaatregelen

Eind 2024 wordt de uitwerking afgerond en het realisatiebesluit door de bestuurscommissie Vervoersautoriteit genomen, waarna in 2025 de realisatiefase zal starten. Dit behelst het aantal nieuwe voertuigen, en de aanvullend benodigde infrastructuur, zoals een stalling, extra stroomvoorziening, de mogelijke sanering van een overweg en geluidswerende voorzieningen.

Net als Gekoppeld rijden RandstadRail, maakte dit programma deel uit van de propositie Nationaal Groeifonds, waarover in het BO MIRT 2023 een besluit is genomen.

4.4 Planuitwerkingen Investeren in bereikbaarheid

Algeracorridor

Fase	: Planuitwerking
Planning	: Planuitwerking in 2025 gereed
Investering	: € 68 miljoen exclusief btw
Subsidie MRDH	: € 13 miljoen
Rol MRDH	: Mede-opdrachtgever, bij realisatie subsidieverlener

De MRDH, provincie Zuid-Holland en de gemeenten Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Krimpenerwaard en Rotterdam hebben na het BO MIRT van 2022 een bestuursovereenkomst getekend. De inhoud betreft de verdere uitwerking van een voorkeursvariant om het verkeer op de Algeracorridor beter door te laten stromen, bestaande uit een maximale benutting van de bestaande wegcapaciteit van de Algerabrug met een extra autorijstrook op de Algeraweg in noordelijke richting en een ongelijkvloerse oplossing bij Capelseplein. Partijen maken nadere bekostigingsafspraken voor de aanpassingen op de Algeracorridor voor € 31 miljoen exclusief btw, prijspeil 2022 (Voorkeursalternatief exclusief verbinding voor langzaam verkeer). Hierbij worden de kosten naar rato verdeeld op basis van de reserveringen die zijn gedaan. Het voorkeursalternatief inclusief een verbinding voor langzaam verkeer is geraamd op € 63 miljoen exclusief btw, prijspeil 2022. De regio behoudt de huidige gezamenlijke reservering van € 68 miljoen exclusief btw. In de planuitwerking wordt onderzocht op welke wijze de aanbesteding kan worden georganiseerd en welke uitvoeringstermijn en fasering mogelijk is.
Parallel voert de regio nader onderzoek uit op verkenningenniveau naar een verbinding voor langzaam verkeer over de Hollandse IJssel en optimalisaties aan de bestaande fietsroute over de Algerabrug. De provincie en MRDH zijn gezamenlijk opdrachtgever voor deze verkenning.

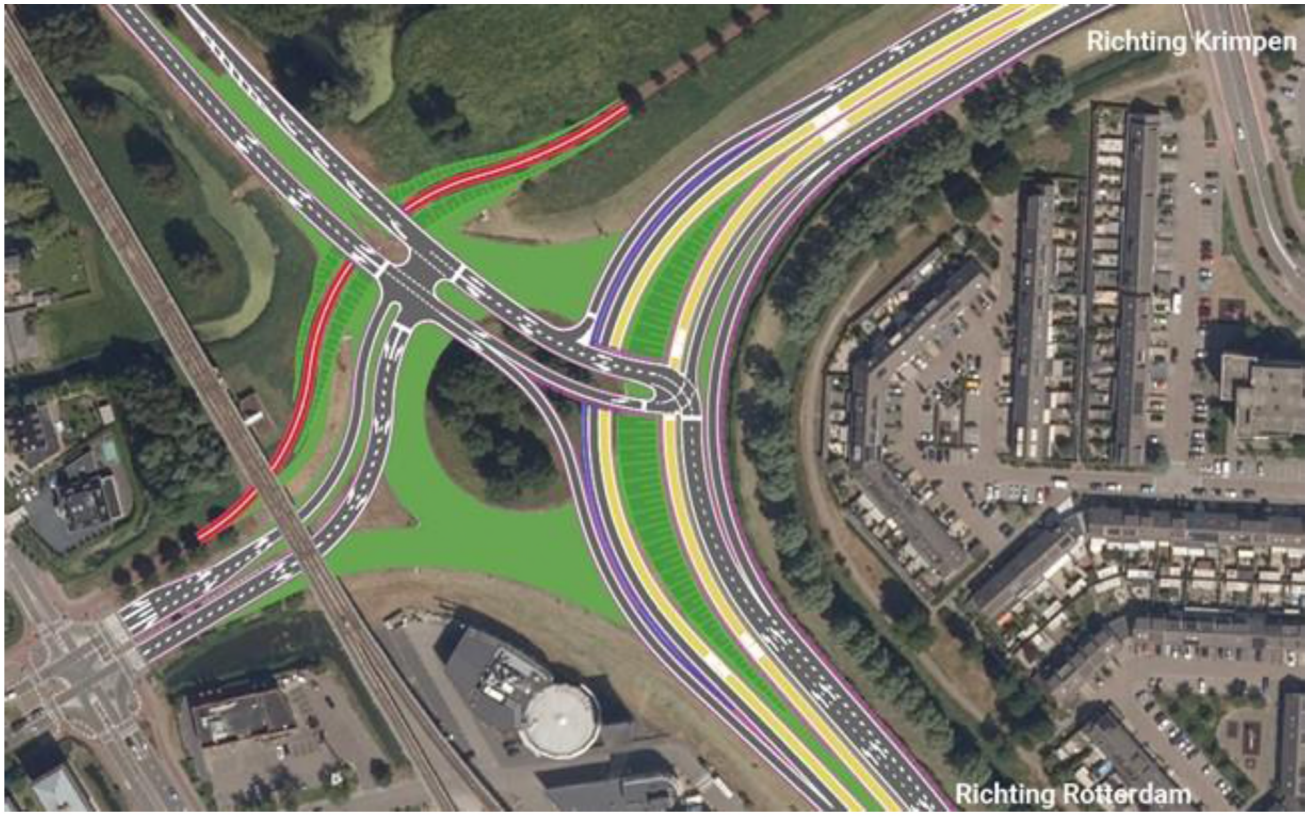

4.5 Realisatie Investeren in bereikbaarheid

Tramlijn 19b Delft

Opdracht SA : Investeren in bereikbaarheid om de studentengroei te faciliteren
Fase : Realisatie
Planning : 2024 realisatie in TU-wijk gereed, exploitatie vanaf medio 2025
Investering : € 68,45 miljoen
Subsidie MRDH : € 68,45 miljoen
Rol MRDH : Opdrachtgever

De aanpassingen aan tramlijn 19 hebben het komend jaar alleen nog betrekking op het tracé in Delft. Ter hoogte van de spoortunnel tot en met de Sebastiaansbrug is het tramspoor op een definitieve locatie gelegd. Het laatste gedeelte betreft vervanging van het tracé vanwege het risico op trillingen en zwerfstromen op het al aangelegde tramspoor in de TU-campus in Delft.

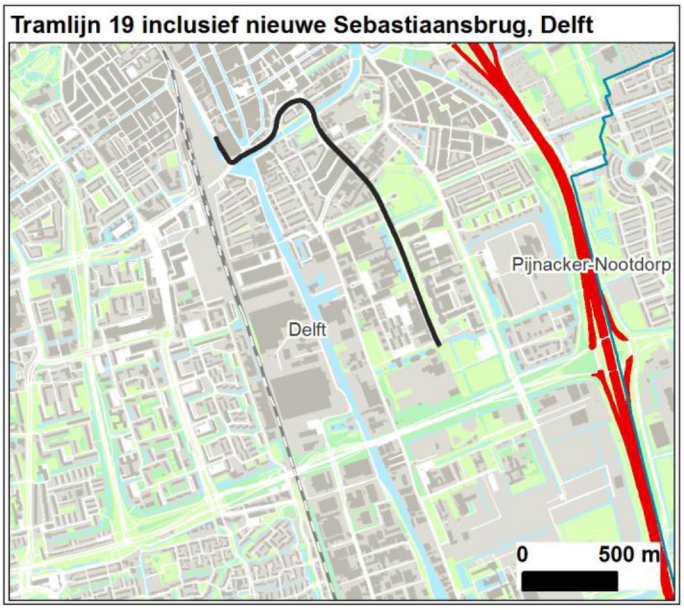

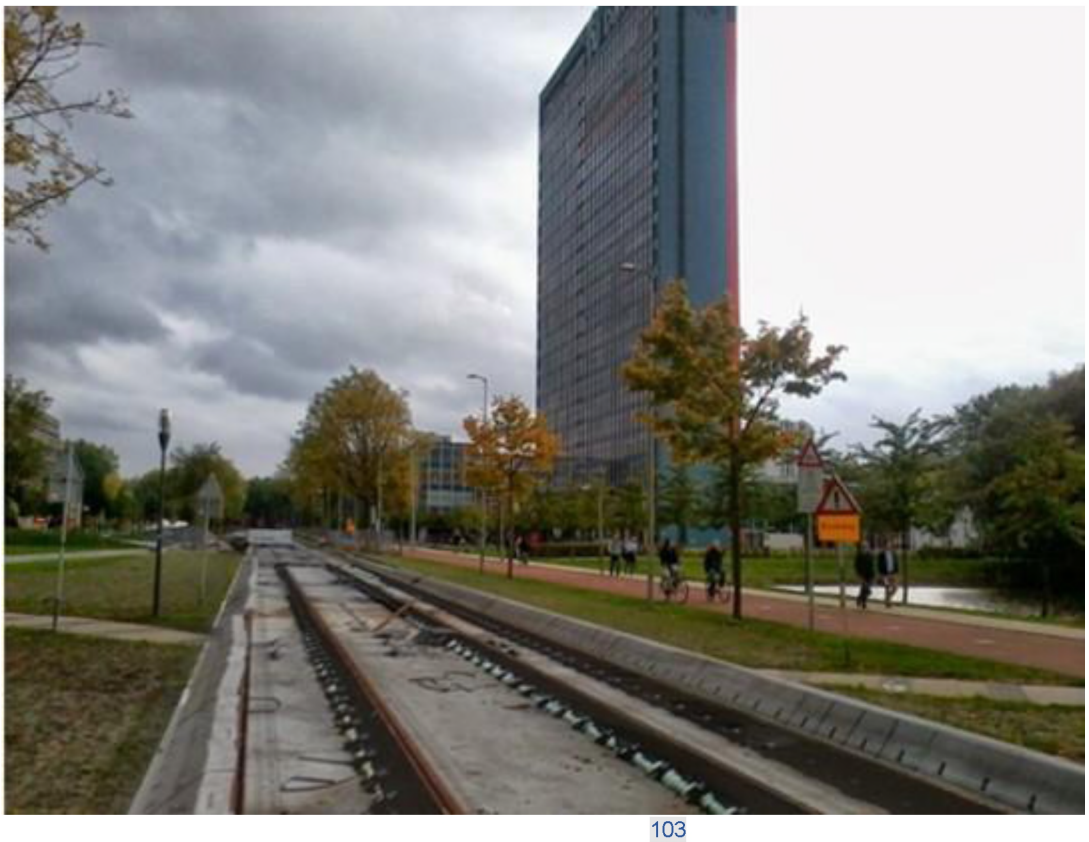

Blankenburgverbinding (Kwaliteitsprogramma Nieuw Waterland)

Fase	: Realisatie
Planning	: Gereed in 2024
Investering	: € 1,1 miljard
Subsidie MRDH	: € 5,45 miljoen voor het Kwaliteitsprogramma
Rol MRDH	: Subsidieverlener

Rijkswaterstaat legt de Blankenburgverbinding aan: een rijksweg tussen de A20 en de N15, met een tunnel onder de Nieuwe Waterweg. De tunnel komt ten westen van Vlaardingen. Deze tunnel is nodig om de bereikbaarheid van de haven te garanderen en die van het Westland te verbeteren. Het project ontlast de Beneluxtunnel en de Botlekcorridor. De aanleg van deze verbinding heeft ingrijpende gevolgen voor de leefomgeving en het landschap op zowel de noord- als de zuidoever. Door de regionale en lokale partijen is een Kwaliteitsprogramma Nieuw Waterland opgesteld om het gebied een kwaliteitsimpuls te geven door onder meer het recreatieaanbod te vergroten en nieuwe natuur te ontwikkelen. Ook gaat het programma over extra maatregelen om de geluidsbelasting verder te beperken. Het Rijk draagt € 25,8 miljoen bij aan dit programma, de MRDH € 5,45 miljoen. De subsidies en bijdragen zijn in 2019 grotendeels verplicht en betaald, met als laatste een subsidie in 2024 voor een fietspad bij het Volksbos in Vlaardingen.

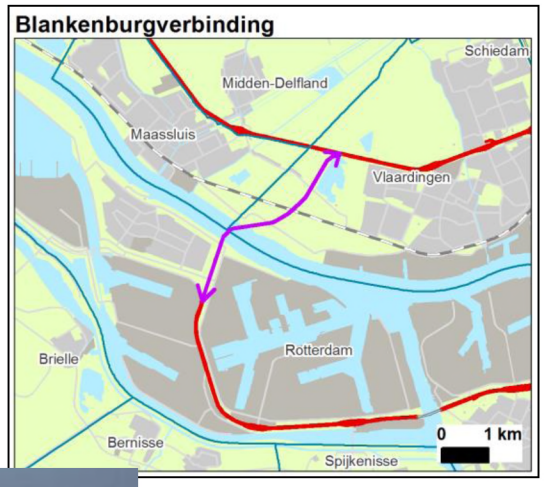

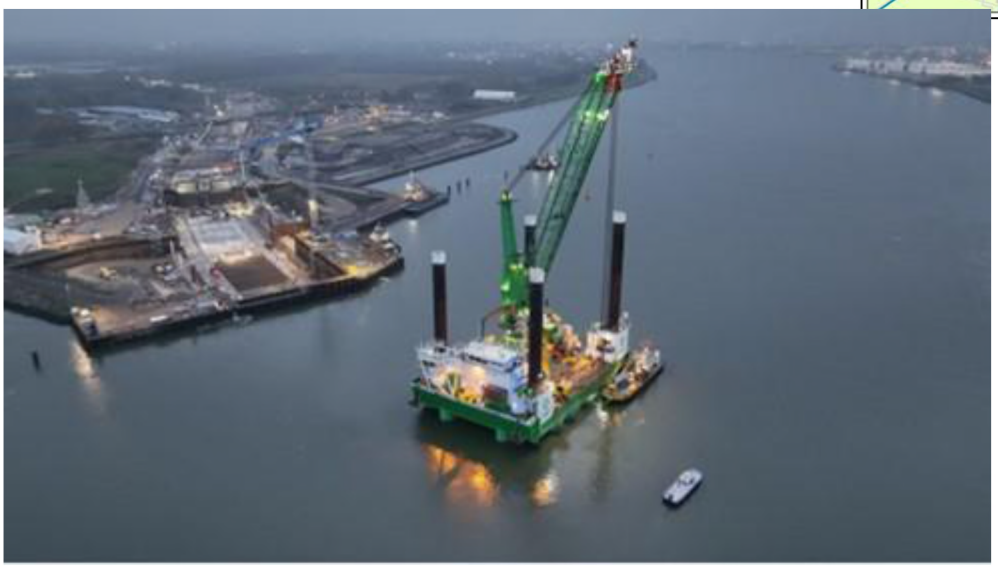

A16 Rotterdam (Rotterdam/Lansingerland)

Fase : Realisatie
Planning : Gereed in 2025
Investering : € 1,7 miljard (circa)
Bijdrage MRDH : € 64,9 miljoen
Rol MRDH : Bijdrage aan inpassing

Dit project omvat de realisatie van een nieuwe rijksweg tussen de A13 en de A16. De weg wordt voor een groot gedeelte aangelegd op de huidige locatie van de N209 langs Rotterdam The Hague Airport. Vanaf de Bergweg-Zuid tot en met de Rotte wordt de weg aangelegd in een halfverdiepte tunnel door het Lage Bergse Bos. Met de aanleg van dit deel van de A16 verbeteren de bereikbaarheid en de leefbaarheid van Rotterdam en het noordelijke deel van de Rotterdamse regio, verbetert het de doorstroming op de A13 en A20 en wordt het onderliggend wegennet voor een groot gedeelte ontlast. De MRDH heeft in 2017 in totaal € 64,9 miljoen beschikbaar gesteld voor extra maatregelen voor een goede inpassing van de weg, waaronder een akoestisch landschap, de tunnel op maaiveld en een recreaduct.

5. Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren

Duurzame Mobiliteit
Met het vaststellen van de Strategische Agenda (SA) in 2023 is de ambitie en rol van de MRDH en gemeenten ten aanzien van het programma Duurzame Mobiliteit opnieuw gedefinieerd. Duurzame mobiliteit is geen apart programma maar een bouwsteen of uitgangspunt in het verder brengen van de aanpakken die in de SA staan beschreven om daarmee tot een duurzaam mobiliteitssysteem te komen.

De MRDH helpt vanuit de rol als kennismakelaar de gemeenten om zelf actief aan de uitwerking van mobiliteitsmaatregelen in het Klimaatakkoord te werken. De MRDH ontwikkelt de nodige kennis, biedt advies aan individuele gemeenten en monitort de effecten van maatregelen op CO_2-reductie.

Smart Mobility
De MRDH is een van de partijen die in 2019 in het BO MIRT de krachtenbundeling Smart Mobility heeft ondertekend. Onderdelen van de krachtenbundeling zijn MaaS, deelmobiliteit, ITS, zelfrijdend vervoer en digitalisering. Het zijn onderwerpen die verder zullen worden opgepakt vanuit het programma Duurzame Mobiliteit en de bereikbaarheidsopgave. Ook binnen de gebiedsprogramma's MoVe worden Smart Mobility-maatregelen genomen. De bijdragen voor de krachtenbundeling volgens het BO MIRT besluit zijn: kennisontwikkeling € 200.000 per jaar voor de jaren 2023 tot en met 2025.

Gedragsaanpak
Slimme bereikbaarheidsmaatregelen kunnen extra capaciteit op het wegennet realiseren zonder te investeren in nieuwe infrastructuur. Een betere benutting wordt mogelijk door afspraken met het bedrijfsleven te maken (mobiliteitsmanagement).
Binnen het programma Kleine projecten is budget opgenomen voor subsidie van gedragsmaatregelen, waarvan de uitvoering door gemeenten kan worden geïnitieerd en belegd bij de uitvoeringsorganisatie Zuid-Holland Bereikbaar .

Nationaal Toekomstbeeld Fiets
In het BO MIRT van 2020 hebben Rijk en regio afgesproken een Nationaal Toekomstbeeld Fiets op te stellen. De MRDH heeft de regionale ambitie uitgewerkt in de Regionale Fietsagenda. Dit moet leiden tot een strategie die Rijk, MRDH en gemeenten gezamenlijk volgen om op basis van cofinanciering het volume aan fietsinvesteringen aanmerkelijk te verhogen. De 'Schaalsprong Fiets', zoals voorgenomen in het Ambitiedocument '2de Etappe Tour de Force' uit 2019, wordt daarmee zichtbaar op straat. Vanaf 2024 maken Rijk en regio jaarlijks afspraken over een meerjarig adaptief uitvoeringsprogramma fiets. De aard en omvang daarvan zijn nog niet duidelijk. De financiële aspecten zullen mogelijk doorwerken in dit investeringsprogramma.

5.1 Programma's Actieve en collectieve vormen van mobiliteit

Programma Instroom Nieuwe Trams Haagse Regio (INTHR)

Fase : Planuitwerking tot en met realisatie
Planning : Planstudies en realisatie tot en met 2026
Investering : € 192,7 miljoen aanpassing infrastructuur, € 60 miljoen remises
Subsidie MRDH : € 132,6 miljoen aanpassing infrastructuur, € 60 miljoen remises. Van de € 132,6 miljoen nog € 3 miljoen te betrekken van het Kwaliteitsfonds HTM
Rol MRDH : Trekker in samenwerking met HTM en Den Haag, subsidieverlener/financier

Instroom Nieuwe Trams Haagse Regio bestaat uit het vervangen van de oude GTL-trams door 56 nieuwe trams, gecombineerd met het moderniseren van de traminfrastructuur op de lijnen 1, 6, 12 en 16 naar toegankelijkheid en het bredere materieel. Daarnaast vergt de introductie van de nieuwe tramvloot een aanpassing in een bestaande remise en de bouw van een nieuwe remise. Met dit maatregelenpakket worden doelen behaald om het OV in Den Haag en omgeving te verbeteren: kortere reistijden, meer capaciteit en een betere toegankelijkheid.

Lijn 1 en lijn 16 zijn binnen de gemeente Den Haag vrijwel geheel aangepast. De uitvoering voor lijn 12 en lijn 6 staat op de planning voor 2025-2026.

Programma InnOVatieroute

Fase	: Verkenningen t/m realisatie
Planning	: Afronding in 2024
Investering	: € 1,4 miljoen
Subsidie MRDH	: € 0,7 miljoen
Rol MRDH	: Subsidieverlener/opdrachtgever

'De InnOVatieroute' is de naam van het gezamenlijke innovatieprogramma van OV-bedrijven HTM en RET en de MRDH dat eind 2019 is gelanceerd. Ook vervoerder EBS is aangehaakt. Met InnOVatieroute worden onder meer startups geprikkeld om met innovatieve oplossingen te komen voor OV-vraagstukken. Er wordt bijvoorbeeld gezocht naar slimme manieren om het OV optimaler in te richten om de verwachte reizigersgroei in de toekomst mogelijk te maken. De initiatieven zijn te zien op de website Innovatieroute.nl. Een van de projecten van de InnOVatieroute is de mobiele bushalte Mabri, die voor tijdelijke situaties kan worden geplaatst.

In bijlage G zijn de beschikbaar gestelde budgetten en de uitgaven weergegeven.

Slim en Schoon naar Stad en Strand

Fase : Onderzoek/verkenning
Planning : Realisatie tot 2027
Investering : € 30 miljoen, waarvan NS € 15 miljoen en Den Haag € 10 miljoen
Subsidie MRDH : € 5 miljoen via aanmeldingen in programma Kleine projecten
Rol MRDH : Subsidieverlener

Dit dossier is een samenwerking met de gemeente Den Haag, HTM, NS en de MRDH en is gericht op nieuwe en duurzame vervoersoplossingen met OV, fiets en auto tussen de drie NS-stations en Scheveningen. Ideeën daarvoor zijn: versnellingsmaatregelen tramlijn 9 inclusief een intercitytram tijdens stranddagen, deelmobiliteitshubs en een reizigersverwijssysteem vanaf de stations Laan van NOI, Centraal Station en Hollands Spoor naar het strand.

De betrokken partijen hebben in een overeenkomst, vastgesteld door de bestuurscommissie Vervoersautoriteit februari 2021, afgesproken totaal maximaal € 30 miljoen te investeren tussen 2021 en 2027. De investeringen zijn gericht op slimme en duurzame mobiliteitsoplossingen in het gebied op en bij de Haagse treinstations en de relatie naar de kust. Op basis daarvan starten de vier organisaties elk hun eigen projecten, danwel subsidiëren zij elkaars projecten. De financiële inbreng van de NS is € 15 miljoen, van Den Haag € 10 miljoen, van de MRDH € 5 miljoen en van de HTM nihil.
Een van de waarschijnlijke projecten waar de MRDH subsidie aan kan verlenen, is de aanleg van een tailtrack (keervoorziening) naast Den Haag Centraal Station. Op zomerdagen kunnen trams dan sneller en meer pendelen tussen het station en de kust.

Metropolitane fietsroutes

Fase	: verkenning tot en met realisatie
Planning	: Gefaseerde realisatie van routes tot maart 2028
Investering	: € 200 miljoen 2020-2030
Subsidie MRDH	: € 147 miljoen
Rol MRDH	: Gedeeld projecteigenaar in verkenningsfase, subsidieverlener in planuitwerking, monitorende rol als kwaliteitsborger

De MRDH hanteert een regionaal basisnetwerk voor fietspaden waarvan gewenst is dat het voldoet aan de standaard CROW-eisen. Een deel daarvan wordt opgewaardeerd tot een hoogwaardig niveau om de bereikbaarheid van toplocaties en arbeidsplaatsen te verbeteren: deze fietspaden hebben (in potentie) een intensiteit van meer dan 1.500 fietsers per etmaal en noemen we Metropolitane fietsroutes.
De bestuurscommissie Vervoersautoriteit heeft de Uitvoeringsregeling aangepast en het subsidiepercentage voor prioritaire Metropolitane fietsroutes tijdelijk verhoogd naar 70% tot 1 januari 2025 voor routes waarbij voor 1 juni 2023 een samenwerkingsovereenkomst is ondertekend. Voor routes waar nu nog geen SOK voor is, wordt het subsidiepercentage van 70% met twee jaar verlengd. De subsidie kan zijn opgebouwd uit meerdere bronnen, de wegbeheerder neemt 30% van de subsidiabele kosten voor zijn rekening.

Een belangrijk aspect van deze fietsroutes is comfortabel en aantrekkelijk fietsen. Dat bereiken we door de aanleg van brede en veilige fietspaden met een logische route. Daarbij kijken we ook naar de realisatie van fietsviaducten en fietstunnels om infrastructuur ongelijkvloers te kunnen passeren.

De gemeenten werken gezamenlijk per route, ondersteund door de MRDH, het voorkeurstracé uit in een schetsontwerp op routeniveau inclusief raming. Op basis van het schetsontwerp sluiten de gemeenten een bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst af over de realisatie met onder meer afspraken over investeringen, samenwerking, fasering, planning en organisatie. Vervolgens werken de gemeenten de tracédelen verder uit en gaan over tot realisatie.

Voor drie routes uit de 1e tranche, vastgesteld in 2018 is een samenwerkingsovereenkomst getekend: de route Greenport Westland (Naaldwijk) – Rotterdam: van de Greenport in Naaldwijk via Maassluis, Vlaardingen en Schiedam naar Rotterdam Centrum. De route Zoetermeer – Rotterdam: van het centrum Zoetermeer via station Lansingerland-Zoetermeer en metrostation Rodenrijs naar centrum Rotterdam.
De route Delft – Rotterdam Alexander: van Delft CS langs het TU-terrein over de A13 via Pijnacker-Nootdorp, Berkel en Rodenrijs naar Rotterdam Alexander. Deze route bevat een oversteek over de snelweg A13.
Voor de laatste geprioriteerde route is de verkenning afgerond en wordt mogelijk op termijn overgegaan tot ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst. Het betreft Den Haag – Pijnacker: van het Spui in Den Haag via Leidschendam-Voorburg (over de Vliet) naar Ypenburg, Nootdorp en Pijnacker. Deze route bevat een oversteek over de Vliet, een complexe schakel waar op dit moment nog wordt gestudeerd op mogelijke oplossingen Een paar delen van de route zijn opgenomen in het programma No Regret CID-Binckhorst.

Op 5 juli 2023 heeft de BcVa besloten tot realisatie van de MFR Ridderkerk- Rotterdam en is de samenwerkingsovereenkomst getekend. Dit is de eerste van in totaal vier routes van de 2^{e} tranche waar in 2020 in de BcVa over is besloten deze te gaan verkennen.

De volgende geprioriteerde routes bevinden zich (sinds 2020) in de verkenningsfase:
1. Den Haag CS – Honselersdijk – Naaldwijk (Westland). Een deel van de route loopt via de N464 langs de fruitmuur, waar provincie Zuid-Holland wegbeheerder is;
2. Den Haag centrum – Monster – Naaldwijk (Westland), on hold;
3. Delft – Midden-Delfland – Naaldwijk (Westland). Een deel van de route loopt langs de N223 waar provincie Zuid-Holland wegbeheerder is.

6. Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

6.1 Programma's versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

Ketenmobiliteit en OV-knooppunten

Fase : Verkenning t/m realisatie
Planning : 3 à 4 knooppunten per jaar
Investering : per project te bepalen
Subsidie MRDH : 50% (indicatie)
Rol MRDH : Mede initiatiefnemer startnotities, subsidieverlener

---

Uit onderzoeken van onder meer de MRDH blijkt de grote potentie van de fiets voor de bereikbaarheid van inwoners en arbeidsplaatsen. Dat wordt nog eens versterkt door de elektrische fiets en de fiets in voor- en natransport van het openbaar vervoer. Ketenmobiliteit is mede daarom van grote betekenis. Daarbij gaat het niet alleen om snel overstappen, maar ook om de kwaliteit van de locaties. Het verbeteren van de overstapkwaliteit op de knooppunten maakt het reizen met het OV gemakkelijk, aantrekkelijk en betrouwbaar. De MRDH heeft de huidige kwaliteit in beeld gebracht. Gemeenten kunnen in samenwerking met de stationsbeheerders (RET, HTM en ProRail) projecten aanmelden. Deze doorlopen een traject in drie fasen.
In de opstartfase worden met alle beheerders de opgave en de uit te werken oplossingen bepaald. Het resultaat is een startdocument als onderdeel van het startbesluit met overeenstemming over de doelstelling en inzicht in indicatieve kosten en benodigde projectorganisatie.
Planuitwerking: de gemeente en/of stationsbeheerder werkt de plannen uit. Daarbij worden zowel de lokale ontsluiting, fietsparkeren, P+R en reizigersbeleving in samenhang met elkaar verbeterd. Andere beheerders zijn nadrukkelijk partner in de planuitwerking. De realisatiefase is het resultaat van de door partijen vastgestelde voorkeursvariant en een subsidieaanvraag dan wel samenwerkingsovereenkomst.
Voorwaarden voor een subsidie zijn onder andere integrale planvorming, samenwerking tussen alle beheerders en goede afspraken over beheer na realisatie.

Momenteel wordt gewerkt aan onder andere Albrandswaard Rhoon, Albrandswaard Poortugaal, Capelle aan den IJssel De Terp, Den Haag Ypenburg, de knopen Leidschendam-Voorburg en 't Loo in Leidschendam-Voorburg West, Rotterdam Rijnhaven, Nootdorp en Pijnacker Zuid.
De projecten worden ondergebracht in het programma Kleine Projecten, of volgen de procedure voor grote projecten.

Verkeersveiligheid

Fase	: Planstudies tot en met realisatie
Planning	: Realisatie vanaf 2021
Investering	: € 19,3 miljoen 2021-2027
Subsidie MRDH	: € 8,1 miljoen + Rijk € 9,3 miljoen voor investeringsimpuls verkeersveiligheid, bovenop Kleine projecten
Rol MRDH	: Ondersteuner gemeenten, programmamanagement en subsidieverlener

De verkeersveiligheid staat de laatste jaren onder druk. Om die reden wordt er meer tijd, geld en energie gestoken in preventie, aanpassing infrastructuur en gedrag van verkeersdeelnemers. Hierbij wordt steeds vaker gekozen voor een risico-gestuurde aanpak, waarbij preventief maatregelen worden genomen om de risico's van de infrastructuur weg te nemen, danwel met campagnes en voorlichting in te spelen op het voorkomen van risico-gedrag in het verkeer.

De 21 gemeenten werken samen aan het verbeteren van de Verkeersveiligheid. Wat er moet verbeteren en wie het grootste risico loopt in het verkeer is al eerder vastgesteld in de Analyse Verkeersveiligheid.

In juli 2020 is de Regionale Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid 2025 (RUAvv) vastgesteld. Hierin staan de punten waar de gemeenten aan de slag gaan met verkeersveiligheidsverbeteringen. De ambitie vanuit het Rijk is nul verkeersslachtoffers in 2050 (Strategisch VerkeersveiligheidsPlan), wat we in de regionale aanpak “Maak een punt van nul” ook voorstaan. Het Rijk stelt voor het bereiken van de ambitie extra financiële middelen, via de Rijks investeringsimpuls tot en met 2030, beschikbaar. De specifiekere doelen voor 2025 zijn vertaald in streefwaarden voor het aanpakken van gevaarlijke situaties of gedrag. Een risico-indicator is een hulpmiddel om het veiligheidsniveau van specifieke onderdelen van het verkeerssysteem te inventariseren en te monitoren. Per indicator is door elke gemeente een streefwaarde benoemd. Het gemiddelde hiervan is de MRDH-streefwaarde per indicator.
Zo is nu bijvoorbeeld 62% van de basisschoolomgevingen in de metropoolregio Rotterdam Den Haag als schoolzone ingericht. In 2025 streven de gemeenten naar 77%. De vastgestelde streefwaarden en risico-indicatoren zijn vastgelegd in een infographic.

Het in december 2021 vastgestelde Regionale Programma Gedragsbeïnvloeding geeft de regionale koers aan voor de inzet van verkeerseducatie en campagnes voor de risicogroepen. Samen met de inzet op de infrastructuur conform de RUAvv en de samenwerking met de politie voor handhaving, zorgt dit voor de noodzakelijke integrale aanpak om de verkeersveiligheid te vergroten.

Voor het programma gedragsbeïnvloeding is jaarlijks budget opgenomen in het programma Kleine projecten. Gemeenten kunnen zelf onder meer verkeerseducatie voor basis- en voortgezet onderwijs, jongeren, senioren en inzet op campagnes organiseren. De projectleider gedrag die door de MRDH is ingehuurd ondersteunt, samen met het Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid (ROV-ZH), de gemeenten hierbij. De MRDH financiert de inzet voor de programma's SCHOOL op SEEF voor het basisonderwijs en TotallyTraffic voor het voortgezet onderwijs en de inhuur om de deelname bij de scholen te vergroten.

R-Net

Fase	: Realisatie
Planning	: Realisatie 2019-2025
Investering	: € 6,4 miljoen
Subsidie MRDH	: € 5,8 miljoen voor de huidige tranche
Rol MRDH	: Trekker, subsidieverlener voor halte-aanpassingen en fietsvoorzieningen

---

Per buslijn krijgen de haltes een upgrade. Hierbij wordt de reisinformatie in de R-Net productformule gegoten, kunnen de fietsvoorzieningen additioneel vergroot worden, worden er doorstromingsmaatregelen getroffen en haltes verplaatst en/of samengevoegd.
Het betreft de lijnen:

- Spijkenisse – Hellevoetsluis (lijn 404)
- Spijkenisse – Brielle (lijn 403)
- Rodenrijs metro – Zoetermeer Centrum West (lijn 170)
- Rodenrijs metro – Bleiswijk – Zoetermeer – Lansingerland (lijn 173)
- Den Haag Leyenburg – Naaldwijk – Schiedam (lijn 456)
- Station Delft – Zoetermeer Centrum West (lijn 455)
- Station Delft – Naaldwijk (lijn 455)

Het aanpassen en vergroten van de capaciteit van fietsvoorzieningen verzorgt de wegbeheerder met 50% subsidie van de MRDH.

Er is structureel € 0,7 miljoen per jaar gedurende 21 jaar in het meerjarenbeeld in mindering gebracht op het budget Exploitatie openbaar vervoer ten gunste van investeringen R-Net. Na realisatie van de zeven genoemde lijnen met € 5,8 miljoen MRDH subsidie is er dus nog circa € 8,9 miljoen ter dekking van andere R-Net-lijnen.

Doorstroommaatregelen tram/bus Rotterdam en Den Haag

Fase : Verkenning t/m realisatie
Planning : Uitwerking en realisatie maatregelen t/m 2025
Investering : € 9 à € 13 miljoen
Subsidie MRDH : € 11 miljoen infrastructuur, onderdeel van Transitieprogramma OV en corona
Rol MRDH : Trekker in samenwerking met RET en Rotterdam / HTM en Den Haag

---

Openbaar vervoer dat de reiziger snel van A naar B brengt is in meerdere opzichten wenselijk. Daarnaast waarderen reizigers snel OV, wat leidt tot meer reizigers en daarmee meer reizigersopbrengsten. Tegelijk zorgt sneller OV voor besparing in exploitatiekosten: er is minder materieel en mensen nodig om de dienstregeling uit te voeren. Met de doorstroommaatregelen voor de tram en bus in Rotterdam, Den Haag en in de regio wordt stapsgewijs met een mix aan operationele maatregelen en beperkte fysieke maatregelen de reistijd (voor een aantal tramlijnen en een buslijn) verkort.

Een deel van de fysieke maatregelen die betrekking hebben op het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa) bestaat uit het verminderen van conflicten tussen de tram en het overig verkeer, zoals een (hogere) afscheiding langs trambanen en het realiseren en programmeren van intelligente Verkeersregelinstallaties (iVRI's). Dit bevordert de doorstroming en daarmee de rijtijd en betrouwbaarheid. Belangrijk aandachtspunt bij de maatregelen is de aansluiting op de gemeentelijke plannen voor verkeer en buitenruimte.
De halteertijd van trams wordt korter wanneer het in- en uitstappen van passagiers sneller gaat. Dat kan bijvoorbeeld met het aanbrengen van markering op tramhaltes waar de tramdeur precies stopt.

Binnen de exploitatie kan verder worden gedacht aan het aanbrengen van semi-transparant glas in de bestuurderscabine waardoor de trambestuurder minder wordt afgeleid of interactie heeft met passagiers, met als doel bevordering van de rijtijd en betrouwbaarheid. Andere voorbeelden zijn het installeren van snellere tramdeuren, en het versnellen van in- en uitchecken, bijvoorbeeld door in- en uitchecken op perrons mogelijk te maken of met een smartphone in- en uitchecken. Ook kan worden gedacht aan een alternatieve dienstregeling: bijvoorbeeld een onderscheid in lokale- en expresse-diensten, of hoogfrequent/spoorboekloos rijden. Voor exploitatie was € 9 miljoen geraamd.

De investeringen in de maatregelen zijn op termijn terug te verdienen, mits zij samen genoeg reistijdwinst realiseren, zodat er minder trams in de dienstregeling ingezet hoeven te worden en/of de snelheidswinst leidt tot meer reizigers.

A4 Passage Poorten en Inprikkers en meekoppelkansen

Fase	: Planstudie
Planning	: Planuitwerking gereed in 2024, realisatie delen in 2025 - 2030
Investering	: € 248 miljoen Poorten en Inprikkers (op basis van bestuursakkoord 2012)
Subsidie MRDH	: € 22 miljoen inclusief btw prijspeil 2011 + € 7,1 miljoen exclusief btw prijspeil 2018 (op basis van bestuursakkoord voor Erasmusweg/Lozerlaan resp. bestuursovereenkomst Beatrixlaan fase 1).
Rol MRDH	: Subsidieverlener

Op 12 november 2012 hebben het Rijk, provincie Zuid-Holland (PZH) en het Stadsgewest Haaglanden (met als rechtsopvolger de MRDH) het bestuursakkoord 'A4 Passage en Poorten & Inprikkers' getekend. Daarin zijn afspraken gemaakt over de realisatie en financiering van een samenhangend pakket aan infrastructuurprojecten dat de bereikbaarheid van de regio Den Haag moet verbeteren. Deze projecten zijn essentiële schakels in het netwerk van de Zuidvleugel en van belang voor de bereikbaarheid van de economische kerngebieden in dit deel van de regio. Een deel van de maatregelen die RWS zou uitvoeren zijn gepauzeerd vanwege capaciteitstekort, stikstof en verschuiving van financiën naar onderhoudsprojecten. De deelprojecten zijn:

- A4 Passage (RWS, gepauzeerd);
- N14 (RWS, gepauzeerd);
- N211 Wippolderlaan (provincie Zuid-Holland, in uitvoering);
- Kruising Erasmusweg/Lozerlaan (Den Haag);
- Prinses Beatrixlaan (Rijswijk).

Door het pauzeren van de deelprojecten A4 en N14 is niet duidelijk of meekoppelkansen voor fietsroutes doorgang kunnen vinden. Dit zijn fietsovergangen/routes in Rijswijk en Leidschendam-Voorburg. De regiopartijen (Provincie, MRDH en gemeenten) werken samen aan een mitigerend pakket aan maatregelen die in het BO-MIRT 2024 moet worden vastgesteld. De provincie Zuid-Holland heeft al enige maatregelen op de N211 tussen de aansluiting A4 en de Veilingroute genomen en is gestart met de werkzaamheden aan de ongelijkvloerse kruising Wateringseveld – N211.
De MRDH, gemeente Den Haag en de provincie betalen de ongelijkvloerse kruising van de Lozerlaan-Erasmusweg.

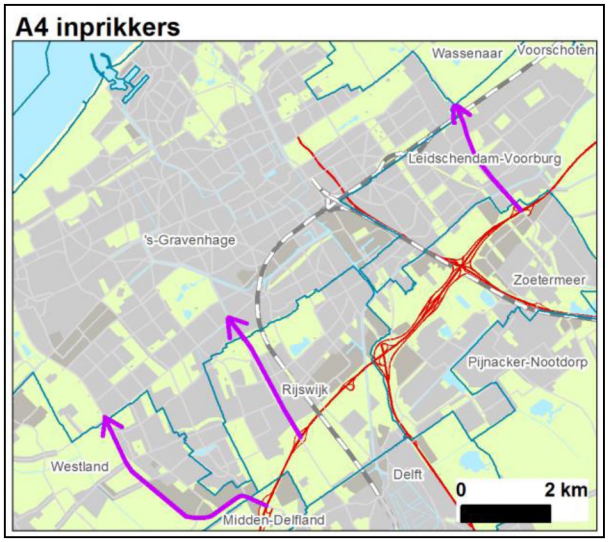

Voor de Prinses Beatrixlaan fase 1 is een Bovengronds Verstedelijkingsontwerp uitgewerkt waarover de bestuurscommissie Vervoersautoriteit op 30 januari 2019 een besluit heeft genomen. In deze bestuursovereenkomst was rekening gehouden met een Rijksbijdrage van € 4,5 miljoen. Het Rijk heeft echter aangegeven niet te willen meebetalen aan deze variant vanwege de focus op de invulling van de ruimtelijke opgaven en de kwaliteit van de leefomgeving. De MRDH heeft daarom in afstemming met de gemeente Rijswijk een extra reservering gemaakt van 50% van deze Rijksbijdrage.

6.2 Onderzoeken en verkenningen versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

Hoogwaardige busverbinding van Centraal Station naar Zuidplein via de Maastunnel

Fase : Onderzoek
Planning : n.t.b.
Investering : n.t.b.
Subsidie MRDH : n.t.b.
Rol MRDH : Subsidieverlener, mede opdrachtgever

Er komt een onderzoek naar een HOV-busverbinding van Centraal Station naar Zuidplein via de Maastunnel met een frequentieverhoging van 8 naar 12x per richting per uur. Onderdelen daarvan zijn een nieuwe halte bij de 's-Gravendijkwal en een voetgangerstunnel naar het Erasmus Medisch Centrum/metrostation Dijkzigt, plus veiligheidsborging in de tunnel. De kosten zijn in de verkenning Oeververbindingen in 2022 geschat op € 30 a € 40 miljoen die regionale overheden voor hun rekening nemen. De MRDH heeft € 8 miljoen gereserveerd.
De gemeente en de MRDH zullen, in nauwe samenwerking met de RET, tijdens de verkenning onderzoek uitvoeren naar aanvullende maatregelen die nodig zijn om de kwaliteit van de busverbinding op HOV-niveau te brengen en daarbij de effecten op het stedelijk wegennet en het hoofdwegennet betrekken. Op basis van de resultaten van deze verkenning nemen partijen een besluit over de te nemen maatregelen aanvullend op het pakket zoals hierboven beschreven.

A44 / N44 Wassenaar

Fase : Onderzoek
Planning : niet bekend
Investering : niet bekend
Subsidie MRDH : Bijdrage in onderzoek
Rol MRDH : Samen met Wassenaar en Den Haag opdrachtgever onderzoek

---

De MRDH en de gemeenten Wassenaar, Den Haag en Leidschendam-Voorburg hebben samen met de provincie Zuid-Holland (PZH) en Rijkswaterstaat (RWS) een studie gedaan naar de toekomst van de N44 in het regionale netwerk. Het doel van de studie was tweeledig:

1. verkeerskundig onderzoek naar de huidige en toekomstige omvang van de doorstromings- en betrouwbaarheidsproblematiek op de N44 en het wegennet daaromheen;
2. het onderzoeken en beoordelen van een aantal varianten/scenario's voor de netwerkontwikkeling met oog voor de ruimtelijke kwaliteit.

De studie toont aan dat de doorstroming op de N44 in de spits niet voldoet aan de normen die de Metropoolregio stelt in de huidige en toekomstige situatie. Daarnaast vormt de weg nu een (ecologische) barrière en een beperking voor de leefbaarheid voor woningen langs de weg.

De afgeronde scenariostudie kan niet direct vertaald worden in concrete maatregelen. Maatregelen voor verkeersveiligheid, milieuhinder, mobiliteitsmanagement en barrièrewerking worden verder onderzocht.

Beurs (afsplitsing van programma Metronet C en E)

Fase	: Verkenning
Planning	: 2024 – begin 2026 verkenning gereed
Investering	: n.t.b.
Subsidie MRDH	: Globaal € 25 miljoen plus Rijk € 25 miljoen inclusief btw
Rol MRDH	: Subsidieverlener, mede opdrachtgever

Het OV-knooppunt Beurs behoort tot de grootste OV-knooppunten van Nederland. Hier kruisen twee metrolijnen en komen diverse tramlijnen en stadsbussen samen. Het is voor de hele regio een belangrijke toegangspoort naar het centrum van Rotterdam. Tegelijkertijd speelt hier in de directe omgeving een grote verstedelijkingsopgave (‘Hart 010’) met nieuwbouw van woningen, kantoren en uiteenlopende stedelijke activiteiten. Het metrostation heeft uitgangen aan het Churchillplein, Binnenwegplein, Coolsingel en in de Beurstraverse (‘Koopgoot’). De overstap tussen beide metrolijnen kent capaciteitsknelpunten.

In het onderzoek naar de reizigersbeoordeling van OV-knooppunten in 2019 scoorde Beurs een 7,0, waar het doel voor metropolitane knooppunten een reizigerswaardering van tenminste 7,5 is. Een substantiële verbetering van zowel de capaciteit als de kwaliteit vraagt om ingrijpende maatregelen om meer ruimte en licht te brengen in de centrale hal, de zichtbaarheid van de entree te verbeteren en zo nodig perrons te verbreden op de oost-west lijn. Hiervoor wordt nog nader onderzoek uitgevoerd. Deze maatregelen kunnen alleen uitgevoerd worden in nauwe samenhang met de vastgoed- en gebiedsontwikkeling en de stadsprojecten in de buitenruimte. De MRDH, RET en gemeente Rotterdam hebben in een startdocument deze en andere opgaven in hun onderlinge samenhang beschreven. De verwachting is dat dit alles forse ingrepen, intensieve samenwerking en een multidisciplinaire aanpak vergt. De eerste vervolgstap is een verkenning om de scope van het project verder af te bakenen, de benodigde nadere onderzoeken uit te voeren, alternatieven voor de verkenning te bepalen en een eerste kostenindicatie op te stellen. Bij verdere vervolgstappen zal nadere besluitvorming over verkenning en planstudie in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit aan de orde komen.

Optoppen garage P+R Kralingse Zoom

Fase : Onderzoek/initiatief
Planning : resultaat verkenning 2024
Investering : Nader te bepalen
Subsidie MRDH : Nader te bepalen
Rol MRDH : Subsidieverlener

In 2013 is P+R-garage Kralingse Zoom met 1.040 parkeerplaatsen in gebruik genomen, waarmee het totale aantal P+R-plaatsen daar op circa 1.400 is gekomen. Met de aanwezigheid van een doelgroepensysteem op deze P+R kan uitsluitend de parkeerder die daadwerkelijk aanvullend gebruik maakt van het OV gratis parkeren, waarmee het zogenaamde 'oneigenlijk gebruik' wordt tegengegaan. Ondanks de aanwezigheid van een doelgroepensysteem lijkt op P+R Kralingse Zoom de parkeercapaciteit niet meer toereikend.
Voor deze P+R-locatie, maar ook voor P+R Meijersplein en P+R Slinge is door het ingenieursbureau van Rotterdam een ruimtelijke en financiële verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden hoe capaciteitsuitbreiding kan plaatsvinden en welke investeringen dit met zich meebrengt. De ruimtelijke verkenning toont de haalbaarheid voor P+R Kralingse Zoom.

De huidige P+R-garage Kralingse Zoom is een eerste fase. Het gebouw is zo ontworpen dat het uitgebreid kan worden met drie extra parkeerlagen wat ruimte biedt aan 525 extra P+R-plaatsen.

Uitbreiden parkeercapaciteit P+R Meijersplein

Fase	: Onderzoek/initiatief
Planning	: Verkenning 2024
Investering	: Nader te bepalen
Subsidie MRDH	: Nader te bepalen
Rol MRDH	: Subsidieverlener

In 2010 is met metrostation Meijersplein ook de locatie P+R Meijersplein met circa 500 plaatsen in gebruik genomen. Sinds juni 2020 is op deze P+R-locatie een doelgroepensysteem van kracht. Met de aanwezigheid van een doelgroepensysteem op deze P+R kan uitsluitend de parkeerder die daadwerkelijk aanvullend gebruik maakt van het OV gratis parkeren, waarmee het zogenaamde ‘oneigenlijk gebruik’ wordt tegengegaan. Ondanks de aanwezigheid van een doelgroepensysteem wordt verwacht dat op P+R Meijersplein de parkeercapaciteit niet toereikend is.
Voor deze P+R-locatie is door het ingenieursbureau van Rotterdam een ruimtelijke en financiële verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden van hoe capaciteitsuitbreiding kan plaatsvinden en welke investeringen dit met zich meebrengt. De ruimtelijke verkenning toont de haalbaarheid voor Meijersplein. Met het bouwen van een parkeerdek kunnen 600 extra P+R-plaatsen worden gerealiseerd.

6.3 Planuitwerkingen versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

HOV Ridderkerk

Fase : Planuitwerking
Planning : Uitwerking 2022-2024, realisatie in periode 2024-2026
Investering : € 9,5 miljoen
Subsidie MRDH : € 7,4 miljoen
Rol MRDH : Subsidieverlener

Met het vaststellen van de bestuursovereenkomst R-net Rotterdam-Ridderkerk uit 2021, gaan de RET, de gemeente Ridderkerk en de MRDH de realisatiefase in voor de infrastructurele maatregelen en bus-voorzieningen op het grondgebied van Ridderkerk. Deze maatregelen resulteren in een goede doorstroming met een R-Net buslijn tussen Zuidplein Rotterdam en Ridderkerk Centrum.
Na realisatie van deze infrastructurele maatregelen door de gemeente Ridderkerk zal deze R-Netbuslijn door de RET geëxploiteerd gaan worden. Voor de gemeente Ridderkerk betekent dit dat er infrastructurele ingrepen in de openbare ruimte plaatsvinden. Voor de RET betekent dat, dat zij op het moment dat de realisatie van maatregelen gereed is, vanaf 2026 gaan rijden op een gestrekte route via de Vlietlaan met R-Netbussen.

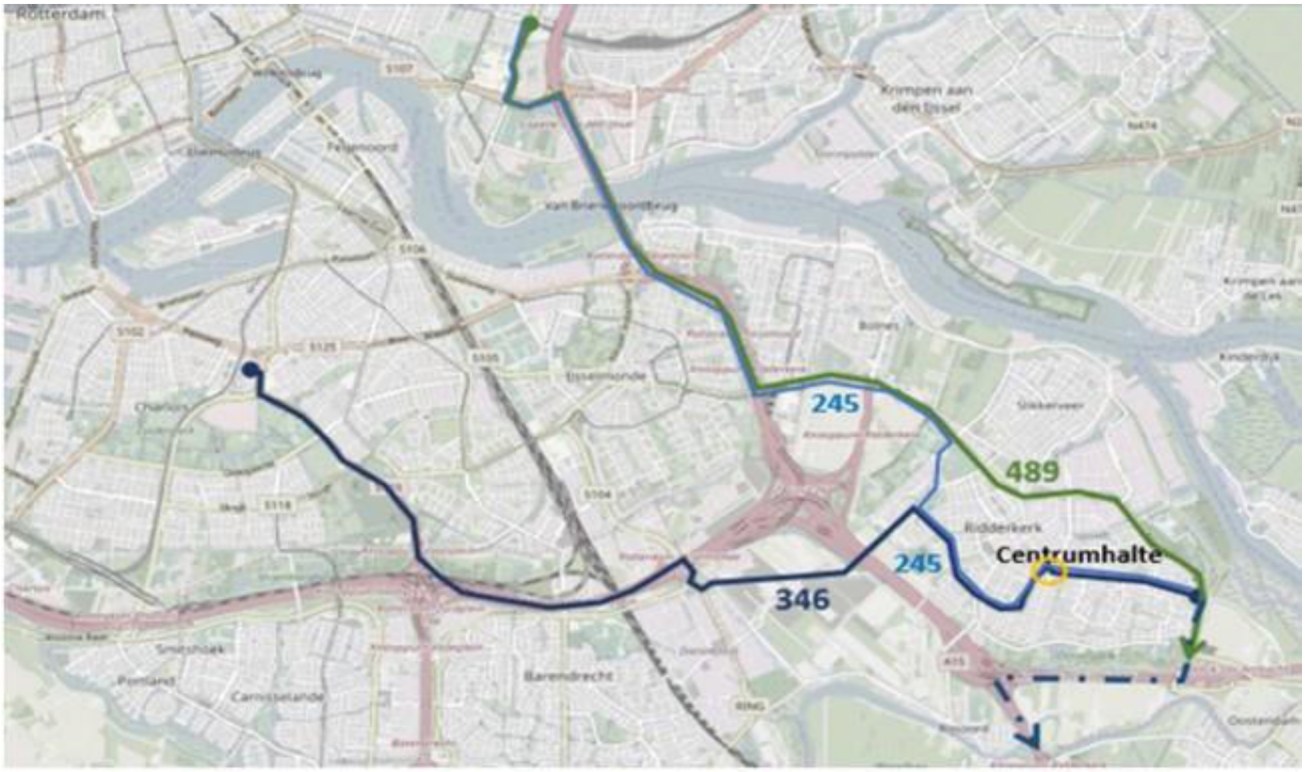

De gemeente Ridderkerk zal de subsidie waarschijnlijk in twee tranches aanvragen in 2024 en in 2025, waarbij elke tranche een logische bundeling van haltevoorzieningen en aanpassingen infrastructuur bevat.

6.4 Realisatie versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk

Busstation Hart van Zuid (Rotterdam)

Fase : Realisatie
Planning : Start 2022, oplevering 2025
Investering : Niet bekend, betreft een totale gebiedsontwikkeling
Subsidie MRDH : € 12 miljoen
Rol MRDH : Subsidieverlener

Het Hart van Zuid ligt in Rotterdam tussen Ahoy en het Zuidplein. De belangrijkste ambitie is een bruisend centrum realiseren voor heel Rotterdam-Zuid. Het gebied wordt nóg beter bereikbaar met het openbaar vervoer. De nieuwe busterminal en de metroperrons sluiten straks logischer op elkaar aan. De nieuwe looproutes van en naar het stadsplein worden kort, uitnodigend en veilig. Ook komt er een nieuwe fietsparkeergarage die voor iedereen toegankelijk is. Voetgangers kunnen de drukke Zuiderparkweg makkelijker en veiliger oversteken. Tussen het winkelcentrum, Ahoy en het Zuiderpark komen uitnodigende en veilige wandelroutes.

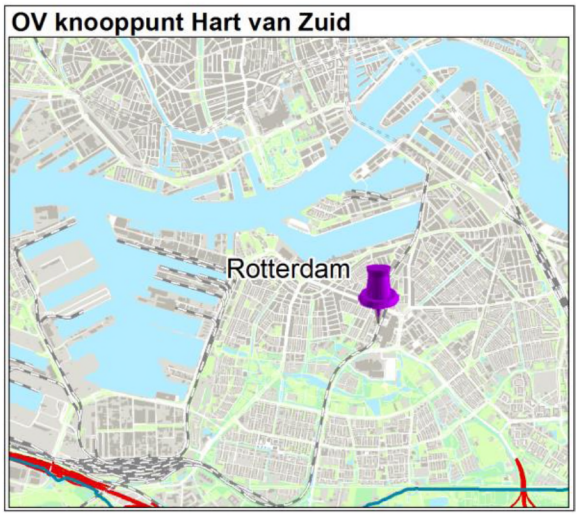

Reconstructie metro- en busstation Spijkenisse centrum

Opdracht SA : Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk
Fase : Realisatie, oplevering busstation 4e kwartaal 2024
Investering : circa € 20 miljoen
Subsidie MRDH : € 10 miljoen voor het busstation
€ 7,3 miljoen voor renovatie van het metrostation
Rol MRDH : Subsidieverlener aan Nissewaard en RET

Bus- en metrostation Spijkenisse Centrum is een belangrijke knoop in het vervoer tussen Voorne-Putten en Rotterdam. Busreizigers vanuit Hellevoetsluis en Brielle stappen hier over op de metro; bewoners uit Spijkenisse pakken de fiets. De gemeente Nissewaard bouwt de komende jaren 1.000-1.500 nieuwe woningen in het centrum van Spijkenisse. De insteek is om het forensenverkeer niet te laten toenemen: enerzijds om de leefbaarheid in de stad te vergroten en anderzijds om de bestaande ontsluitingswegen niet verder te belasten. De bruggen op de ontsluitingswegen vormen een bottleneck in de afwikkeling van autoverkeer; ze zijn tevens storingsgevoelig.
De gemeente en RET verbeteren daarom het bus- en metrostation Spijkenisse centrum. Door de kwaliteit van dit OV-knooppunt te verbeteren wordt het voor de huidige en toekomstige bewoners aantrekkelijk om met het openbaar vervoer te reizen.
De realisatie omvat onder meer betere fietsenstallingen, het omzetten van parkeerterrein naar P+R, het aantrekkelijker inrichten van de openbare ruimte met looproutes en het verbeteren van de lay-out van bushaltes en busopstelplaatsen. De RET renoveert het station met betere looproutes en wachtvoorzieningen op en bij de halte, in aansluiting op de rest van het knooppunt.

Viersporigheid Schiedam

Fase	: Realisatie
Planning	: Realisatie t/m december 2024
Investering	: Maximaal € 25.487.500 exclusief btw
Bijdrage MRDH	: € 7.708.307,- exclusief btw (inclusief indexering tot en met 2023)
Rol MRDH	: Subsidieverlener aan ProRail

Dit project betreft de modificatie van vrijvallende treinsporen door de ombouw Hoekse Lijn. Het project is onderdeel geworden van het programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) project Viersporigheid Rijswijk - Delft Zuid, dat momenteel in opdracht van ProRail wordt gerealiseerd. ProRail heeft het PHS-project opgedeeld in meerdere deelcontracten die apart aanbesteed worden/zijn.

Met (een MRDH-bijdrage aan) de werkzaamheden wordt beoogd:
- meer robuustheid te creëren op de sporen tussen Den Haag en Rotterdam en een hogere treinfrequentie per december 2024;
- behoud van de Intercity-status van station Schiedam Centrum;
- een betekenisvolle stap te zetten naar volledige viersporigheid tussen Den Haag en Rotterdam;
- alle perrons op Schiedam Centrum te blijven gebruiken;
- het gebruik van de Hoekse Lijn sporen te continueren door ze te integreren in het spoortraject Den Haag-Rotterdam;
- de aanlanding van de Eurostar op perron 1 van Rotterdam Centraal goed te regelen.

Randvoorwaarde is dat Rijk en regio de kosten gezamenlijk dragen op basis van 50/50. Omdat het Rijk van hun aandeel 21% in het BCF stort, is de werkelijke bijdrage van de MRDH en de provincie Zuid-Holland elk 29,3%. De aanneemsom voor het MRDH-deel van het project bedroeg omgerekend € 6.491.888. Met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en provincie Zuid-Holland (PZH) is afgestemd dat het verschil met het voor dit project begrote bedrag beschikbaar blijft om eventuele kostenoverschrijdingen tijdens de uitvoering op te vangen.

HOV Maastunnel-Zuidplein

Fase	: Realisatie
Planning	: wordt in gebruik genomen op 8 april 2024
Investering	: € 5.114.000,-
Subsidie MRDH	: € 4.492.000,- inclusief bijdrage IenW van € 0,7 miljoen
Rol MRDH	: Subsidieverlener

Deze nieuwe buslijn verbindt Rotterdam Centraal Station met Zuidplein via ziekenhuis Erasmus MC. De buslijn krijgt over lange lengtes een vrije baan, waardoor reizen per bus sneller is dan de auto. Verder zorgt deze nieuwe OV-verbinding voor een goede ontsluiting voor de bewoners van de nieuwbouw op Rotterdam-Zuid.
In de komende jaren worden de voorbereidingen getroffen voor het verbeteren van de loop-verbinding tussen de bushalte aan de 's-Gravendijkwal en het Erasmus MC.

Samenloopdeel RandstadRail: Capaciteit en robuustheid

Fase	: Realisatie
Planning	: Realisatie 2022 -2024
Investering	: € 7,5 miljoen
Bijdrage MRDH	: € 7,5 miljoen inclusief KTA-bijdrage IenW
Rol MRDH	: Subsidieverstrekker

Het spoor tussen de haltes Laan van NOI en Leidschenveen wordt nu door zowel de tramlijnen naar Zoetermeer als naar Rotterdam gebruikt, het zogenaamde samenloopdeel. Het gaat specifiek om het baanvak Laan van NOI – Voorburg 't Loo – Leidschendam-Voorburg – Den Haag Forepark. Hier rijden metro's van de E-lijn en RandstadRail lijn 3 en lijn 4 gezamenlijk in een hoge frequentie over hetzelfde spoor.

Op termijn is er vanwege de groei van het aantal passagiers op alle lijnen een totale frequentieverhoging naar 30 voertuigen per uur per richting dringend gewenst.
Voor het verhogen van deze frequentie op het samenloopdeel moet de dienstregeling en de spoorbeveiliging worden aangepast, en het moet ook mogelijk worden om trams en metro's gelijktijdig te laten halteren op enkele van de haltes. De storingsgevoeligheid moet lager worden door de realisatie van een extra sein en operationele maatregelen bij de vervoerders en de beheerder. Daarnaast is voor deze locatie extra tractie (stroomvoorziening) aangelegd.

Het samenloopdeel is erkend als een OV-knelpunt in de door het Rijk uitgevoerde capaciteitsanalyse, de Integrale Mobiliteitsanalyse 2021. Het Rijk draagt daarom financieel bij.

7. Vanaf medio 2023 in gebruik genomen projecten

In 2023 en begin 2024 is een aantal projecten opgeleverd en in gebruik genomen. In dit hoofdstuk worden de in het oog springende en grote projecten genoemd. In de bijlagen is een lijst opgenomen met kleine projecten die in dezelfde periode zijn afgerond.
De financiële afhandeling heeft over het algemeen langere tijd nodig, zodat de laatste betalingen soms nakomen in het volgende kalenderjaar. Het is dus mogelijk dat de genoemde projecten financieel nog niet zijn afgerond.

De Grote Kruising (Krimpen aan den IJssel)
Met het groot onderhoud aan de Grote Kruising in Krimpen aan den IJssel zijn tegelijkertijd maatregelen getroffen voor het verbeteren van de doorstroming van het autoverkeer, het busverkeer en de fietsers.
Een belangrijk element is de wijziging van het halteren van de bussen. In plaats van te halteren bij het busstation in het centrum, gebruiken de bussen nu langshaltes tussen de kruising en de Algerabrug. Hierdoor wordt de kruising aanzienlijk minder zwaar belast wat de doorstroming van verkeer bevordert. Een tweede element is een aanpassing waarmee de wisselstrook gelijktijdig kan worden gebruikt met ander verkeer richting centrum. Er zijn ook diverse verbeteringen aangebracht voor de fietsers.
De totale subsidie aan het project is € 14,45 miljoen, waarvan de MRDH, het Rijk en de provincie elk ongeveer een derde voor hun rekening hebben genomen.

Nieuw Reijerwaard, IJsselmondse Knoop
Nieuw Reijerwaard is een nieuw agrologistiek bedrijventerrein van ruim 90 hectare direct ten zuiden van het verkeersplein Ridderster (A15-A16). Om de bestaande verkeersbewegingen en de voorziene verkeersgroei af te kunnen wikkelen, moest het kruispunt IJsselmondse Knoop bij de zuidelijke op- en afrit van de A15 ter plaatse worden aangepast. Op 1 juli 2023 heeft de Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard het nieuwe kruispunt feestelijk geopend.

Met de aanleg van fietstunnels is zowel de doorstroming van verkeer als de verkeersveiligheid verbeterd. Door de aanleg van intelligente verkeersregelinstallaties kan er slim worden ingespeeld op drukke situaties en doorstroming van openbaar vervoer.

Bijlage A Grote projecten

Een project is groot als de subsidiabele kosten hoger zijn dan € 5 miljoen exclusief btw voor OV-projecten en hoger dan € 10 miljoen voor alle andere projecten. In de bijgevoegde lijst zijn zowel lopende beschikkingen als verkenningen en planstudies opgenomen. De programma's zijn (nog) buiten beschouwing gelaten totdat duidelijk is welk kasritme en welke bijdrage zijn vastgelegd. In de begroting zijn deze wel terug te vinden in het meerjarenbeeld.
De stand is per 1 januari 2024. De bedragen die zijn opgenomen betreffen het aandeel van de MRDH, plus het eventuele aandeel van partijen die hun geldstroom via de MRDH laten lopen. Er zijn drie redenen om de grote projecten apart te benoemen en inzichtelijk te maken:

- ze beslaan een substantieel deel van de investeringsruimte;
- de investeringen hebben een kasritme dat over meerdere jaren is gepland, waardoor de investeringsruimte in latere jaren beperkt kan worden;
- de investeringen zijn vaak gelabeld aan één gemeente of partij, maar het belang is over het algemeen groter.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën: FKM = Fiets- en Ketenmobiliteit; VMWS = Verkeersmanagement en Wegenstructuur; OV = Openbaar Vervoer

Projectnr.	Projectnaam	Aanvrager	Cat.	Subsidie	Betaald tm 2023	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.
96HG0004	Tramlijn 19 Delft Centraal - TU-w ijk (exclusief Sebastiaansbrug)	MRDH	OV	68.450.000	59.950.000	7.500.000	1.000.000			
16OZO0027	Vervoersknooppunt Bleizo	Zoetermeer	OV	56.980.000	56.980.000	0				
18ORE0357	Frequentieverhoging E-lijn	RET	OV	7.450.000	6.923.203	526.797				
	Hoekse Lijn	Rotterdam	OV	409.584.200	407.296.325	2.287.875				
SRREO03053	Systeemsprong sneltram	RET	OV	16.461.255	13.811.793	2.649.462				
21ORO0811	Hart van Zuid	Rotterdam	OV	12.000.000	11.000.000	1.000.000				
21OPR0888	Viersporigheid Schiedam	ProRail	OV	7.329.615	5.586.300		1.743.315			
22ORE0932	Renovatie metrostation Spijkenisse Centrum	RET	OV	8.250.000	3.250.000	3.000.000	2.000.000			
22ONI0911	Reconstructie busstation Spijkenisse Centrum	Nissew aard	OV	10.005.500	3.712.365		4.700.000	1.593.135		
18WNR0438	Reconstructie IJsselmondse knoop	GR Nieuw Reijerw aard	VMWS	5.250.000		5.250.000				
18WRO0418	H6-w eg	Rotterdam	VMWS	8.600.000	4.341.261	4.258.739				
23DZO1138	Aansluiting Entreegebied op station Zoetermeer KTA E03	Zoetermeer	FKM	5.305.500		2.652.750			2.652.750	
	A4-passage Poorten en Inprikkers (incl indexering tm 2024, excl btw)	Den Haag	VMWS	23.892.201					6.000.000	17.892.201
	A4-passage Poorten en Inprikkers (aanstaande fase Beatrixlaan, inc indexering tm 2024)	Rijsw ijk	VMWS	8.699.985				1.000.000	4.000.000	3.699.985
	Regionale fietsroute N14 Sijtw ende (A4 Haaglanden-N14), incl btw	Leidschendam-Voorburg	FKM	7.100.000						7.100.000
				655.358.256	**572.851.247**	**29.125.623**	**9.443.315**	**2.593.135**	**12.652.750**	**28.692.186**

Bijlage B1 Kleine projecten: openstaande verplichtingen per subsidieontvanger

De hier vermelde openstaande verplichtingen hebben betrekking op beschikkingen voor kleine projecten en kleine opdrachten, per 26 februari 2024. De lijsten zijn gesorteerd op alfabetische volgorde van de metropoolregiogemeenten, en vervolgens per andere subsidieontvanger. Subsidieaanvragen die nog in behandeling zijn, zijn niet definitief; er kunnen daar ook nog geen rechten aan worden ontleend.

De gebruikte afkortingen voor de categorieën:

VV	Verkeersveiligheid
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
OV	Openbaar Vervoer

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Albrandswaard	19PAL0606	P+R Verwijzing Albrandswaard	VMWS	58.500	27-2-2020
Albrandswaard	20VAL0726	Schoolzone Sportlaan Rhoon	VV	74.500	28-1-2021
Albrandswaard	20FAL0767	Welhoeksedijk, Albrandswaardse zijde te Poortugaal	FKM	127.500	12-4-2021
Albrandswaard	23VAL1050	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Albrandswaard	VV	139.000	10-2-2023
Albrandswaard	23FAL1124	Fietsstraat Tijsjesdijk	FKM	254.500	17-11-2023
Albrandswaard	23VAL1125	Herinrichting F. van der Poest Clementlaan	VV	31.000	28-2-2024
Totaal Albrandswaard				**685.000**	
Barendrecht	21FBA0881	Fietspad Binnenlandse Baan	FKM	321.500	22-4-2022
Barendrecht	22VBA0983	30 km/h-zone Riedermorgen	VV	160.500	2-11-2022
Barendrecht	22BVA0984	Oversteek 3e Barendrechtseweg – Kilpad	FKM	54.000	vastgesteld
Barendrecht	22VBA0986	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Barendrecht	VV	279.500	10-2-2023
Barendrecht	23VBA1123	Herinrichting Dudokdreef	VV	177.500	17-11-2023
Barendrecht	*23VBA1126*	*VV maatregelen rotonde 2e Barendrechtseweg-Buitenlandsebaan*	*VV*	*40.000*	*in behandeling*
Barendrecht	23EBA1127	Verkeerseducatie Barendrecht 2023	VV	10.000	30-11-2023
Totaal Barendrecht				**1.043.000**	

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Capelle aan den IJssel	20VCA0681	Schoolzones Capelle aan den IJssel 2020-2022	VV	165.500	19-11-2020
Capelle aan den IJssel	21VCA0775	Verkeersveiligheid (SPUK) 2025 Capelle aan den IJssel	VV	1.342.500	17-3-2021
Capelle aan den IJssel	21ICA0874	Vervoersknoop Rivium deel 1 - ponton waterbus	FKM	716.500	18-5-2022
Capelle aan den IJssel	21VCA0882	Rotonde Burg. van Beresteijnlaan - Operalaan	VV	196.500	6-4-2022
Capelle aan den IJssel	21OCA0893	Bushalte Duikerlaan	OV	61.500	28-3-2022
Capelle aan den IJssel	22DCA0937	Infra-aanpassingen Parkschuttle openbare weg	VMWS	525.000	11-7-2022
Capelle aan den IJssel	22DCA1028	5 iVRI's Capelle aan den IJssel	VMWS	72.500	15-3-2023
Capelle aan den IJssel	23VCA1052	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Capelle aan den IJssel	VV	288.000	13-2-2023
Capelle aan den IJssel	23FCA1078	Snelfietsroute Algerabrug - Capelsebrug KTA B03	FKM	971.500	7-6-2023
Capelle aan den IJssel	23DCA1100	9 iVRI's Hoofdweg Capelle aan den IJssel 2023	VMWS	72.000	19-1-2024
Capelle aan den IJssel	23FCA1143	Snelfietsroute Algerabrug (KTA B13)	FKM	1.159.500	in behandeling
Totaal Capelle aan den IJssel				**5.571.000**	
Delft	22DDE0910	12 iVRI's Delft	VMWS	150.000	18-1-2022
Delft	22VDE1006	Duurzaam veilig inrichten Weteringlaan	VV	146.500	7-11-2022
Delft	22VDE1007	Fietsstraat Colijnlaan	VV	246.000	7-11-2022
Delft	22FDE1016	Fietsstraat Kanaalweg	VV	167.750	*8-12-2023*
Delft	23VDE1053	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Delft	VV	397.000	30-1-2023
Delft	23VDE1073	Tweemolentjeskade	VV	14.500	20-3-2023
Totaal Delft				**1.121.750**	
Den Haag	15FDG007	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld	FKM	1.168.067	vaststelling
Den Haag	18FDH0488	Sterroutes fiets Den Haag (binnenstad) - Wateringseveld; 2e tranche	FKM	825.000	vaststelling
Den Haag	19DDH0588	68 IVRI's Den Haag (KTA2019)	VV	476.000	18-11-2019
Den Haag	19VDH0599	Verkeersmaatregelen Stationsbuurt / Schilderswijk	FKM	675.000	2-4-2020
Den Haag	20VDH0771	Verkeersveiligheid (SPUK) 2025 Den Haag	VV	1.574.000	17-3-2021
Den Haag	21DDH0829	iVRI's Den Haag 2021	VMWS	75.000	30-8-2021
Den Haag	21FDH0887	Capaciteit en doorstroming fietsverkeer	FKM	75.000	vastgesteld
Den Haag	22VDH0998	Kruispunt Meppelweg - Bouwlustlaan te Den Haag	FKM	28.000	19-6-2023
Den Haag	22VDH1034	60 slimme snelheidsdisplays	VV	116.000	22-2-2023
Den Haag	22VDH1037	Schoolomgeving Den Haag (deel 11)	VV	25.500	20-12-2022
Den Haag	23VDH1054	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Den Haag	VV	1.571.000	1-2-2023
Den Haag	23EDH1096	Gedragsaanpak verkeersveiligheid/educatie Den Haag 2023	VV	341.000	23-11-2023
Den Haag	23KDH1104	Fietsvoorzieningen Kruispunt Hildo Kroplaan - Houtwijklaan	FKM	70.000	30-10-2023
Den Haag	23VDH1131	Schoolomgeving Den Haag (deel 12)	VV	75.500	8-11-2023
Totaal Den Haag				**7.095.067**	

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Krimpen aan den IJssel	22VKR1011	Verkeersveiligheidsmaatregelen wijk Langeland	VV	27.000	16-12-2022
Krimpen aan den IJssel	23VKR1056	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Krimpen aan den IJssel	VV	113.500	6-2-2023
Krimpen aan den IJssel	23FKR1079	Fietsstraat Lekdijk	FKM	453.500	vastgesteld
Krimpen aan den IJssel	23FKR1083	Fietsroute Vincent van Goghlaan fase 2 - fietspad naar Ouverturelaan	FKM	294.500	vastgesteld
Krimpen aan den IJssel	23VKR1108	Populierenlaan en Els 30 km/h zone (Langeland fase 5)	VV	190.000	*in behandeling*
Krimpen aan den IJssel	*23FKR1137*	*Fietsroute Vincent van Goghlaan fase 3 - centrumplan*	*FKM*	*218.500*	*in behandeling*
Totaal Krimpen a/d IJssel				**1.297.000**	
Lansingerland	21VLA0774	Verkeersveiligheid (SPUK) 2025 Lansingerland	VV	224.500	17-3-2021
Lansingerland	23VLA1057	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Lansingerland	VV	470.000	13-2-2023
Lansingerland	23KLA1118	Fietspad Gerberasingel	FKM	189.000	12-12-2023
Totaal Lansingerland				**883.500**	
Leidschendam-Voorburg	19DLV0556	5 iVRI'S Leidschendam- Voorburg (KTA 2019) 2020	VMWS	35.000	23-9-2019
Leidschendam-Voorburg	21VLV0769	Verkeersveiligheid (SPUK) 2025 Leidschendam-Voorburg	VV	216.000	17-3-2021
Leidschendam-Voorburg	23VLV1058	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Leidschendam-Voorburg	VV	316.500	30-1-2023
Totaal Leidschendam-Voorburg				**567.500**	
Maassluis	23VMA1059	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Maassluis	VV	139.000	10-2-2023
Totaal Maassluis				**139.000**	
Midden-Delfland	21VMD0824	herinrichting kruising Harnaschdreef	VV	71.000	vaststelling
Midden-Delfland	23VMD1060	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Midden-Delfland	VV	98.800	15-2-2023
Totaal Midden-Delfland				**169.800**	
Nissewaard	20ONI0642	Toegankelijke bushaltes Nissewaard 2020	OV	120.000	11-2-2020
Nissewaard	20VNI0727	Verkeersveiligheid schoolomgeving Nissewaard 2020	VV	35.000	1-12-2020
Nissewaard	21WNI0794	Ombouw VRI naar iVRI gemeente Nissewaard	VMWS	50.000	vaststelling
Nissewaard	21VNI0877	Verkeersveilige Schoolomgevingen Nissewaard 2021	VV	35.000	13-1-2022
Nissewaard	22VNI0991	Reconstructie Ottersveen, Waterland fase 1	VV	27.750	3-10-2022
Nissewaard	22VNI0992	Reconstructie Vondelsingel Oost	VV	28.250	15-9-2022
Nissewaard	22VNI0993	Reconstructie Christiaan Huygenslaan e.o.	VV	13.000	20-9-2022
Nissewaard	22VNI1001	Herinrichting Oranjebuurt Spijkernisse	VV	263.000	2-11-2022
Nissewaard	22VNI1012	Reconstructie De Vroon Heenvliet	VV	14.500	16-12-2022
Nissewaard	22VNI1013	Herstraten Spaarnestraat e.o.	VV	15.500	16-12-2022
Nissewaard	22VNI1017	Verkeersveiligheid schoolomgevingen 2022	VV	46.500	30-1-2023
Nissewaard	23VNI1061	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Nissewaard	VV	424.500	10-2-2023
Nissewaard	23VNI1114	Reconstructie Hekelingseweg	VV	78.500	15-12-2023
Nissewaard	23VNI1115	Reconstructie Stationsweg Zuidland	VV	157.500	in behandeling
Nissewaard	23DNI1116	1 iVRI Nissewaard 2023	VMWS	14.500	22-11-2023
Nissewaard	23VNI1117	Gedragscampagne 2024 Nissewaard	VV	7.000	1-12-2023
Nissewaard	23VNI1119	Verkeersveilige schoolomgevingen Nissewaard 2023	VV	35.000	in behandeling
Nissewaard	23ONI1122	Toegankelijke bushaltes Nissewaard 2023	OV	60.000	in behandeling
Totaal Nissewaard				**1.425.500**	

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Pijnacker-Nootdorp	18FPN0475	Fietspad Keijzershof fase 2 definitief	FKM	77.000	24-1-2019
Pijnacker-Nootdorp	19VPN0579	Verkeersveiligheid kruispunt Laan van Nootdorp/Veenweg	VV	65.500	16-12-2019
Pijnacker-Nootdorp	21OPN0783	R-net bushalte Meersma Katwijkerlaan, Pijnacker	OV	107.000	20-4-2021
Pijnacker-Nootdorp	21DPN0821	2 verkeersregelinstallaties naar iVRI's te Pijnacker-Nootdorp	VMVS	25.000	9-6-2021
Pijnacker-Nootdorp	23VPN1062	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Pijnacker-Nootdorp	VV	290.000	6-2-2023
Pijnacker-Nootdorp	23VPN1092	Verkeerseducatie Pijnacker-Nootdorp 2023-2024	VV	7.000	1-10-2023
Totaal Pijnacker-Nootdorp				**571.500**	
Ridderkerk	20ORI0716	Haltetoegankelijkheid HOV Ridderkerk 2020	OV	138.000	21-5-2021
Ridderkerk	21VRI0772	Verkeersveiligheid (SPUK) 2025 Ridderkerk	VV	917.000	17-3-2021
Ridderkerk	23VRI1063	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Ridderkerk	VV	205.000	10-2-2023
Ridderkerk	23KRI1128	Tweerichtingen fietspad Donkerslootweg en voetpaden langs Donkerslootweg en Von	FKM	450.000	in behandeling
Ridderkerk	23VRI1129	Verkeersveilige schoolomgevingen Ridderkerk 2023	VV	99.000	in behandeling
Ridderkerk	23VRI1130	Tweerichting fietspad Populierenlaan	FKM	227.500	15-12-2023
Totaal Ridderkerk				**1.809.000**	
Rijswijk	17KRK0280	Fietspad Laan van 't Haantje (RijswijkBuiten - HPS RijswijkBuiten) fase 1 2	FKM	445.500	1-2-2018
Rijswijk	18VRK0485	Rotonde Diepenhorstlaan - Verrijn Stuartlaan	VV	423.000	1-1-2018
Rijswijk	20FRK0695	Aanpak fietsroutes Romeinse route: Sir Winston Churchilllaan	FKM	427.750	11-11-2020
Rijswijk	20FRK0718	Fietspad Prinses Beatrixlaan (Plutopad - van Zijlweg)	FKM	122.000	11-1-2021
Rijswijk	20DRK0766	ombouw VRI naar iVRI gemeente Rijswijk	VMVS	62.500	9-3-2021
Rijswijk	21VRK0820	Fietsoversteek Laan van Oversteen/Laan van Vredenoord	VV	25.500	23-9-2021
Rijswijk	21FRK0835	Sterfietsroute Den Haag - Wateringse Veld - Sammersweg	FKM	323.500	24-8-2021
Rijswijk	21FRK0836	Aanleg tweerichtingenfietspad Veraartlaan	FKM	359.000	20-8-2021
Rijswijk	22VRK0999	Verkeersveiligheidsmaatregelen Schaapweg	VV	115.500	31-8-2022
Rijswijk	22VRK1023	Veilige Schoolomgeving Rijswijk 2022	VV	35.500	18-11-2022
Rijswijk	22DRK1038	3 VRI's ombouw naar iVRI Burgemeester Elsenlaan Rijswijk 2023	VMVS	43.500	6-2-2023
Rijswijk	23VRK1064	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Rijswijk	VV	192.000	6-2-2023
Rijswijk	23FRK1086	Aanleg fietsstraat Rembrandtkade (tussen Lindelaan en Winston Churchilllaan)	FKM	214.500	5-10-2023
Totaal Rijswijk				**2.789.750**	
Rotterdam	17VRO0311	Blackspot Dorpsweg Wolphaertsbocht	VV	281.000	5-10-2018
Rotterdam	19KRO0600	Fietsparkeren Rotterdam CS	FKM	227.750	10-12-2019
Rotterdam	19FRO0613	Fietspad aan de slachthuisweg te Hoek van Holland	FKM	134.000	18-12-2019
Rotterdam	19FRO0614	Waalenburgerweg/Spoorsingel	FKM	42.500	18-12-2019
Rotterdam	19ORO0621	Toegankelijk maken bushaltes lijn 75 (KTA 2019-3)	OV	40.750	20-2-2020
Rotterdam	20FRO677	Fietsstraat Poelenburg	FKM	15.500	vaststelling
Rotterdam	20VRO0712	Blackspot Prins Alexanderlaan - Koperstraat	VV	16.500	29-1-2021
Rotterdam	20VRO0713	Blackspot Bergweg - Schiekade	VV	37.250	vastgesteld
Rotterdam	20FRO0741	Fietsmaatregelen Eendrachtsplein - Westersingel - Westblaak	FKM	35.750	6-4-2021
Rotterdam	20PRO0743	P+R Noorderhelling	FKM	786.000	9-6-2021
Rotterdam	21VRO0777	Verkeersveiligheid (SPUK) 2025 Rotterdam	VV	554.500	17-3-2021
Rotterdam	21VRO0813	Black spot Bergambachtstraat - Stolwijkstraat	VV	63.000	12-7-2021

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Rotterdam	21FRO0866	Fietssuggestiestroken Kromme Zandweg	FKM	80.500	vastgesteld
Rotterdam	21VRO0869	Black spot Keersopstraat - Matlingeweg	VV	318.500	vaststelling
Rotterdam	21FRO0872	Fietsoversteek 's Gravenweg - metro Kralingsezoom	FKM	24.000	20-1-2022
Rotterdam	21VRO0873	Blackspot Pleinweg - Mijnsheerenlaan	VV	372.500	15-2-2022
Rotterdam	21FRO0875	Fietsstraat Hoogvlietse Kerkweg (RD)	FKM	34.000	15-2-2022
Rotterdam	21VRO0876	Black spot Matlingeweg - Stuttgartstraat - Vareseweg	VV	241.750	30-11-2021
Rotterdam	21VRO0890	Black spot Vuurplaat	VV	43.750	vaststelling
Rotterdam	22VRO0919	Black spot Marconiplein	VV	21.750	20-4-2022
Rotterdam	22ORO0944	Blackspot Matthenesserlaan-GL Mulderstraat	VV	39.750	7-7-2022
Rotterdam	22FRO0981	Herinrichting Walenburgerweg	FKM	182.750	vaststelling
Rotterdam	22FRO0987	Kruispunt Scheepstimmerlaan - Vasteland	FKM	51.000	2-11-2022
Rotterdam	22FRO0988	Fietsstraat Molenvliet secundair	FKM	74.250	28-11-2022
Rotterdam	22KRO0990	Fietsenstalling Kralingse Zoom	FKM	216.250	vaststelling
Rotterdam	22VRO1018	Blackspot Schiedamseweg-Spanjaardstraat	VV	27.250	9-12-2022
Rotterdam	22VRO1019	Blackspot Bergweg-Insulindestraat en fietsvoorzieningen Bergweg	*VV*	82.750	15-3-2023
Rotterdam	22VRO1020	Blackspot Oudedijk-Rozenburglaan	VV	19.500	9-9-2022
Rotterdam	22VRO1021	Blackspot Olympiaweg-Klein Nieuwland	*VV*	97.250	20-1-2023
Rotterdam	22VRO1025	Herinrichting Adm. de Ruyterweg-Jonker Fransstraat	VV	178.500	9-12-2022
Rotterdam	22VRO1026	Herinrichting 1e Middellandstraat-Henegouwerlaan	*VV*	207.250	15-3-2023
Rotterdam	22FRO1027	Herinrichting Statenpad fietsstraat	*FKM*	193.000	16-12-2022
Rotterdam	23VRO1065	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Rotterdam	VV	1.217.500	1-2-2023
Rotterdam	23VRO1072	Verleggen Colosseumweg	VV	253.000	10-5-2023
Rotterdam	23FRO1082	Fietsvoorzieningen Jonker Fransstraat	FKM	59.500	27-10-2023
Rotterdam	23ORO1084	HOV Maastunnel (KTA B11)	OV	2.246.000	11-10-2023
Rotterdam	23ORO1085	Lijn 71/72 - 3 nieuwe haltes Pleinweg/Doklaan te Rotterdam	OV	238.250	18-1-2024
Rotterdam	23ERO1087	Verkeerseducatie Rotterdam 2023	VV	114.500	12-10-2023
Rotterdam	23ORO1089	Verplaatsing tramhaltes Laan op Zuid	OV	738.500	15-12-2023
Rotterdam	23FRO1098	Fietspad Zuidzone Schieveen te Rotterdam	FKM	215.500	19-12-2023
Rotterdam	23VRO1101	Blackspot Rotonde Aveling-Lengweg-Overwolde	VV	250.000	in behandeling
Rotterdam	23VRO1102	Blackspot 2e Middellandstraat - Burgemeester Meineslaan - Heemraadssingel	VV	137.250	11-12-2023
Rotterdam	23VRO1103	Ongevallenlocatie Aveling – Baarsweg (Hoogvliet)	VV	478.500	22-11-2023
Rotterdam	23VRO1105	Blackspots Goudsesingel (Jonker Fransstraat en Mariniersweg)	VV	477.250	13-12-2023
Rotterdam	23FRO1110	Fietsstraat Reijsendaal	FKM	234.000	in behandeling
Rotterdam	23VRO1113	Blackspot Oldegaarde - Langenhorst	VV	146.750	22-11-2023
Rotterdam	23KRO1120	Fietspad Terbregseweg (bij Irenebrug)	FKM	17.750	15-12-2023
Rotterdam	23FRO1121	Verbreden fietspad Vasteland zz (en aanpassingen kruispunt Erasmusbrug)	FKM	439.250	15-12-2023
Rotterdam	23KRO1136	Verbreden Burgemeester Roosbrug (Noordsingel)	FKM	61.000	30-11-2023
Totaal Rotterdam				**12.065.250**	

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Schiedam	19KSC0534	Fietsparkeren bij metro Troelastralaan en Parkweg 68 fpp (KTA 2019)	FKM	18.000	8-7-2019
Schiedam	20VSC0756	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Schiedam	VV	80.000	vastgesteld
Schiedam	23VSC1066	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Schiedam	VV	208.000	13-2-2023
Totaal Schiedam				**306.000**	
Vlaardingen	19KVL0597	Fietsenstallingen Hoekselijn	FKM	58.500	vastgesteld
Vlaardingen	20FVL0734	Reconstructie Reigerlaan	VV	190.500	2-12-2020
Vlaardingen	20FVL0735	Verbreden fietspaden (oostelijk) deel Schiedamseweg	FKM	189.500	28-5-2021
Vlaardingen	20FVL0736	Fietsroute Burgemeester Heusdenlaan	FKM	44.000	22-3-2021
Vlaardingen	20FVL0737	Westlandseweg	FKM	32.500	5-3-2021
Vlaardingen	20FVL0751	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Vlaardingen	VV	285.000	vastgesteld
Vlaardingen	21FVL0849	Fietspad Maassluissedijk Vlaardingen (MFR)	FKM	105.500	1-10-2021
Vlaardingen	22VVL1035	Marathonweg (Nieuw Waterland)	VMVS	1.898.000	22-2-2023
Vlaardingen	22FVL1036	Verbreden fietspad Trekkade	FKM	104.000	9-12-2022
Vlaardingen	23VVL1067	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Vlaardingen	VV	290.000	6-10-2023
Totaal Vlaardingen				**3.197.500**	
Brielle	21VBR0796	Verkeersmaatregelen binnenstad Brielle	VV	181.000	vaststelling
Hellevoetsluis	17VHE0253	30 km/uur-zone Vlotbrugbuurt	VV	11.500	4-12-2017
Hellevoetsluis	20MHE0707	Mobiliteitsmanagement gedragsbeïnvloeding (KTA D3)	OV	256.405	8-4-2021
Hellevoetsluis	22FHE0905	Realisatie fietspad en verplaatsing bushalte Ravenseweg	OV	699.450	14-1-2022
Westvoorne	22VWV1003	Verkeersveiligheid Heveringseweg, Voorweg, De Ruy, Brielseweg	VV	372.500	14-12-2022
Voorne aan Zee	23OVZ1132	Toegankelijkheid 11 bushaltes Hellevoetsluis 2023	OV	26.000	in behandeling
Voorne aan Zee	23VVZ1134	Gedragscampagne 2024 Voorne aan Zee	VV	5.500	1-12-2023
Totaal Voorne aan Zee				**1.552.355**	
Wassenaar	16VWA0064	Waalsdorperlaan Duurzaam Veilig	FKM	337.500	22-11-2016
Wassenaar	18VWA0445	Ombouw verkeerslichten naar iVRI's (BBV-HGL-020) Wassenaar	VMVS	25.500	10-12-2018
Wassenaar	21VWA0773	Verkeersveiligheid (SPUK) 2025 Wassenaar	VV	214.500	17-3-2021
Wassenaar	22VWA1033	Oversteek Wassenaarseslag	VV	49.250	12-12-2022
Wassenaar	22VWA1039	Oversteek Deijlerweg – Ammonslaantje	VV	18.500	vastgesteld
Wassenaar	22VWA1040	Oversteek Jagerslaan – Groot Haesebroekseweg	VV	24.000	vastgesteld
Wassenaar	22VWA1041	Oversteek Papegaaienlaan – Backkershagenlaan	VV	33.000	20-1-2023
Wassenaar	23VWA1068	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Wassenaar	VV	187.000	3-2-2023
Totaal Wassenaar				**889.250**	
Westland	22VWE1029	Reconstructie kruispunt Burgerdijkseweg - Hoogweg	VV	134.500	12-12-2022
Westland	23VWE1069	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Westland	VV	163.500	10-2-2023
Westland	23EWE1071	Gedragsbeinvloedingsprojecten 2023 Westland	VV	20.000	vaststelling
Westland	23MWE1080	KTA C04/C08 - Werkgeversaanpak Royal Flora Holland,Honderdland en ABC Westlan	VMVS	199.500	21-6-2023
Westland	23VWE1095	Fietspadpaaltjes Westland	VV	45.500	29-11-2023
Westland	23VWE1109	Uitritconstructie Kwaklaan/Noordweg	VV	22.500	17-11-2023
Westland	23VWE1111	Kruising Pijnacker Hordijklaan/Molenlaan	VV	14.500	13-12-2023
Westland	23VWE1112	Snelheidsremmende maatregelen Westland	VV	44.500	9-2-2024
Westland	23VWE1135	Doorstromingsmaatregelen A20 afrit 6 KTA C07	VMVS	669.500	in behandeling
Totaal Westland				**1.314.000**	

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Zoetermeer	19DZO0574	5 iVRI's Zoetermeer (KTA 2019)	OV	35.000	23-9-2019
Zoetermeer	21DZO0859	2 iVRI's Afrikaweg Zoetermeer	VMWS	25.000	29-10-2021
Zoetermeer	21VZO0860	Verbeteren verkeersveiligheid schoolomgevingen	VV	93.000	vaststelling
Zoetermeer	21DZO0863	3 iVRI Azieweg, Oostweg en Vlamingstraat Zoetermeer	VMWS	37.500	2-12-2021
Zoetermeer	22EZO0935	Fietslessen groepen 4 en 6 (schooljaar 2022)	VV	24.000	vaststelling
Zoetermeer	22EZO0936	Extra activiteiten ihkv School op Seef 2022	VV	11.500	vaststelling
Zoetermeer	23EZO1048	Fietslessen groepen 4 en 6 (schooljaar 2023)	VV	25.500	9-3-2023
Zoetermeer	23EZO1049	Extra activiteiten ihkv School op Seef 2023	VV	11.500	1-2-2023
Zoetermeer	23DZO1099	3 iVRI's Zoetermeer	VV	43.500	25-10-2023
Totaal Zoetermeer				**306.500**	
Openstaande verplichtingen kleine projecten gemeenten				**44.799.222**	

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
Zuid-Holland Bereikbaar	18OVO0389	ROK-fase Marktplaats voor Infrastructuur (BBV RD)	VMWS	421.250	2-4-2018
Zuid-Holland Bereikbaar	22MDN0971	KTA Moving Traffic	VMWS	270.747	5-9-2022
Totaal Zuid-Holland Bereikbaar				**691.997**	
Waterschap Hollandse Delta	23VHD1133	Gedragscampagne 2024 Waterschap Hollandse Delta	VV	4.500	1-12-2023
Totaal RET NV				**4.500**	
RET NV	21ORE0832	Verlenging kapconstructie metrostation Rodenrijs	OV	436.966	10-11-2021
RET NV	23ORE1139	Energiebank	OV	750.000	13-12-2023
Totaal Waterschap Hollandse Delta				**1.186.966**	
HTM Personenvervoer N.V	19OHT0575	Prins Willemstraat rotonde Duinstraat	OV	336.438	27-9-2019
HTM Personenvervoer N.V	21OHT0806	KTA lightrail kwaliteit lijn 3 en 4	OV	250.000	28-5-2021
HTM Personenvervoer N.V	22OHT0920	Optimaliseren Samenloopdeel RandstadRail - deelproject sein Forepark	OV	1.265.250	6-4-2022
HTM Personenvervoer N.V	22OHT0970	Optimaliseren samenloopdeel RandstadRail - deelproject tractie	OV	2.660.250	6-7-2022
HTM Personenvervoer N.V	23OHT1077	Aanpassen aanduiding HSW wissels Haags Railnetwerk	OV	136.500	11-4-2023
HTM Personenvervoer N.V	23OHT1090	Extra abri's op haltes HTM	OV	321.750	6-10-2023
Totaal HTM Personenvervoer NV				**4.970.188**	
Havenbedrijf Rotterdam	21VHA0847	Herinrichten kruising Moezelweg / Merwedeweg	VV	1.113.750	9-2-2022
Havenbedrijf Rotterdam	21MHA0892	ABVPHR KTA-maatregel 2 Logistiek Platform	VMWS	165.500	17-12-2021
Totaal Havenbedrijf Rotterdam				**1.279.250**	
Provincie Zuid-Holland	18FZH0436	Verlengde Velostrada	FKM	858.500	21-11-2018
Provincie Zuid-Holland	18FZH0514	Snelfietsroute F20 Rotterdam-Gouda	FKM	100.000	9-4-2019
Provincie Zuid-Holland	20VZH0717	N223 duurzaam veilig	VMWS	1.633.000	16-12-2020
Provincie Zuid-Holland	20FZH0721	Oude Trambaan in gemeente Wassenaar	FKM	453.500	28-1-2021
Provincie Zuid-Holland	22FZH1014	Verbetering fietspad N467a/b tussen 's-Gravenzande en Naaldwijk	FKM	185.500	18-11-2022
Provincie Zuid-Holland	22FZH1015	N211 vervanging tegelfietspaden	FKM	721.000	18-11-2022
Totaal Provincie Zuid-Holland				**3.951.500**	

Aanvrager	Project nr.	Project	Cat.	Verplichting	Beschikking
DTV Consultants	22EDN0922	TotallyTraffic	W	72.000	22-11-2022
1801 jeugd & onderwijsadvies (Onderwi	23EDN1043	Totally Traffic	W	1.457	1-1-2023
1801 jeugd & onderwijsadvies (Onderwi	24EDN1145	Totally Traffic 2024	W	25.000	3-1-2024
ADVOSS Verkeersveiligheid	23EDN1043	projectleider ondersteuning programma gedragsbeïnvloeding verkeersveiligheid	W	89.059	1-1-2023
Halo Jobbing	23EDN1043	Coördinatie en inzet verkeersleerkrachten School op Seef	W	114.369	1-1-2023
R. Wittenberg (Verkeerseducatie)	23EDN1043	Inzet verkeersleerkracht 2023-2024	W	25.278	1-1-2023
R. Wittenberg (Verkeerseducatie)	24EDN1145	Totally Traffic 2024	W	32.990	10-1-2024
Stichting Responsible Young Drivers	24EDN1145	Totally Traffic 2024	W	36.000	15-1-2024
Stichting Team Alert	24EDN1145	Totally Traffic 2024	W	90.000	3-1-2024
Theater MENS	24EDN1145	Totally Traffic 2024	W	75.290	19-1-2024
Theatergroep heer Otto	24EDN1145	Totally Traffic 2024	W	27.800	19-1-2024
ZAT projectenbureau	24EDN1146	Totally Traffic 2024	W	50.000	10-1-2024
Stichting Chris en Voorkom!	23EDN1043	Totally Traffic 2023	W	1.087	1-1-2023
Veiligheid NL	23EDN1043	Totally Traffic - Stand up for your ride	W	2.525	1-1-2023
Vriese Educatief Maatwerk (VEM)	23EDN1043	Inzet verkeersleerkracht 2022-2024	W	37.246	1-1-2023
Stichting Rotterdam Topsport	24EDN1150	Rotterdam Cycling on Tour	W	100.000	29-2-2024
VVN District Zuid-Holland (Veilig Verkeer	23EDN1043	Dode Hoek - Lessen, Veilig onderweg, verkeersprojecten	W	269.063	1-1-2023
ML Opledingen	23EDN1043	Dode Hoek - Lessen	W	175.595	1-8-2023
Wortelboer Rij-opleidingen	23EDN1043	Dode Hoek - Lessen	W	173.206	1-1-2023
Totaal verkeerseducatie				**1.397.965**	
Rotterdam Airport Vastgoed	18FDN0490	Terletpad Airport RTH	FKM	190.500	4-12-2018
Gemeente Leiden	18OLD0374	Verbeteren HOV-verbinding Leiden-Leiderdorp (Leiden, BBV)	OV	242.371	18-6-2018
GR Nieuw Reijerwaard	23MDN1097	Reeferhub	VMWS	309.500	6-10-2023
ProRail	17FPR0283	Engineering fietsenstalling bij station Rotterdam Alexander	FKM	52.500	vaststelling
TU Delft	18FDN0476	Fietsinfrastructuur B. van der Pollweg	FKM	578.500	12-4-2019
TU Delft	20VDE0742	Herinrichting kruising Schoemakerstraat - Huismansingel/Molengraafsingel	W	730.500	5-3-2021
Wijmobiel		OV probeerpassen en saldi	VMWS	99.350	10-10-2021
Robottuner	21IDN0900	Realisatie AVLM CAVIDOR	VMWS	131.300	16-2-2022
Robottuner	22IDN1045	Realisatie AVLM CAVIDOR fase 2 & 3	VMWS	750.000	9-3-2023
Haagsche Shuttle BV	22IDN1044	AVLM project MARTHA te Rotterdam	VMWS	150.000	28-2-2024
Totaal Diversen				**3.234.521**	
Openstaande verplichtingen kleine projecten overige subsidieontvangers				**19.951.408**	

Bijlage B2 Kleine projecten: Aanmeldingen 2024

De bestuurscommissie Vervoersautoriteit heeft in de vergadering van december 2023 onderstaande lijst met aanmeldingen goedgekeurd. De lijst is de stand van de aanmeldingen per 1 januari 2024. De indieners kunnen tot en met 31 oktober 2024 een subsidie aanvragen.

Subsidie-ontvanger	Aanmelding	Projectnaam IPVa 2024	Subsidie categorie	Investerings bedrag	Reservering 2024	Reservering 2025 en verder
Albrandswaard	jul-23	Fietsstraat Hoogvlietsekerkweg	FKM	€ 200.000	€ 100.000	
Albrandswaard				**€ 200.000**	**€ 100.000**	**€ -**
Barendrecht	jul-22	Jaagpad 30 km/h zone	VV	€ 400.000	€ 100.000	
Barendrecht	jul-23	iVRI's Barendrecht 2024	VMWS	€ 111.360	€ 96.000	
Barendrecht				**€ 511.360**	**€ 196.000**	**€ -**
Capelle aan den IJssel	jul-22	Herinrichting aansluiting Poolvosweg - IJsseldijk	VV	€ 95.000	€ 47.500	
Capelle aan den IJssel	jul-22	Aanpassingen baan Parkshuttle 2023	OV	€ 700.000	€ 350.000	
Capelle aan den IJssel	jul-23	Verkeerseducatie Capelle aan den IJssel 2024	VV	€ 92.000	€ 40.000	
Capelle aan den IJssel	jul-23	Toegankelijke bushaltes Capelle aan den IJssel 2024	OV	€ 280.000	€ 140.000	
Capelle aan den IJssel				**€ 1.167.000**	**€ 577.500**	**€ -**
Delft	jul-22	Verbreding fietspad Michiel de Ruyterweg en Mijnbouwpad fase 1	FKM	€ 418.924	€ 209.500	
Delft	jul-23	Fietspad Vulcanusweg - Röntgenweg	FKM	€ 83.891	€ 42.000	
Delft	jul-23	Schoemakerstraat	VV	€ 712.072	€ 356.500	
Delft	jul-23	Afwaarderen Wateringsevest	VV	€ 2.736.000	€ 1.368.000	
Delft				**€ 3.950.887**	**€ 1.976.000**	**€ -**
Den Haag	jul-22	Herinrichting Hoefkade	VV	€ 6.822.000	€ 280.000	
Den Haag	jul-23	Blackspotaanpak Den Haag 2024	VV	€ 500.000	€ 250.000	
Den Haag	jul-23	Aanpak veilige schoolomgeving 2024	VV	€ 1.300.000	€ 650.000	
Den Haag	jul-23	Herinrichting straten (aanpassing snelheid van 50 naar 30 km/u)	VV	€ 1.500.000	€ 750.000	
Den Haag	jul-23	Gedragsaanpak verkeersveiligheid Den Haag 2024	VV	€ 1.100.000	€ 500.000	
Den Haag	jul-22	Fietsvoorzieningen Westvlietweg – Park Nabij	FKM	€ 400.000	€ 200.000	
Den Haag	jul-22	Fietsvoorziening Leidsestraatweg (Benoordenhoutseweg/Haagse Bos) incluief btw	FKM	€ 815.000	€ 408.000	
Den Haag	jul-22	Fietsvoorzieningen Kruispunt Lekstraat - Weteringkade	FKM	€ 500.000	€ 250.000	

Subsidie-ontvanger	Aanmelding	Projectnaam IPVa 2024	Subsidie categorie	Investerings bedrag	Reservering 2024	Reservering 2025 en verder
Den Haag	jul-22	Fietsvoorzieningen Kruispunt Mient - Kamperfoeliestraat	FKM	€ 310.000	€ 155.000	
Den Haag	jul-21	Fietsvoorzieningen Scheveningseweg bij Carnegieplein (lijn 1)	FKM	€ 900.000	€ 250.000	
Den Haag	jul-21	Fietsvoorzieningen Javastraat - Zeestraat - Scheveningseweg (lijn 1)	FKM	€ 444.308	€ 222.500	
Den Haag	jul-21	Kruispunt Van Alkemadelaan - Pompstationsweg	FKM	€ 199.000	€ 99.500	
Den Haag	jul-23	Fietsvriendelijke kruispunten Den Haag 2024	FKM	€ 452.324	€ 226.500	
Den Haag	jul-23	Aanpassing bushaltes lijnen 23-24-25-26 tbv ZE-bussen	OV	€ 2.552.000	€ 2.552.000	
Den Haag				**€ 17.794.632**	**€ 6.793.500**	**€ -**
Krimpen aan den IJssel	jul-22	Noorderstraat 30 km/h zone (Oud Krimpen deelgebied 3)	VV	€ 4.385.300	€ 151.000	
Krimpen aan den IJssel				**€ 4.385.300**	**€ 151.000**	**€ -**
Lansingerland	jul-23	Verkeersveilige schoolomgevingen Lansingerland 2024	VV	€ 60.000	€ 30.000	
Lansingerland	jul-23	R-net halte Laan van Mathenesse t.h.v. Violierenweg	OV	€ 200.000	€ 200.000	
Lansingerland				**€ 260.000**	**€ 230.000**	**€ -**
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Asfalteren fietspad Veursestraatweg	FKM	€ 250.000	€ 125.000	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Asfalteren fietspaden Mgr. van Steelaan deel 1	FKM	€ 300.000	€ 150.000	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Asfalteren fietspaden Hofzichtlaan en Laan van Nieuw Oosteinde	FKM	€ 300.000	€ 150.000	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Fietsstraat Parnashofweg	FKM	€ 882.000	€ 441.000	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Fietsstraat Vlietweg - Zeeheldenwijk	FKM	€ 488.000	€ 244.000	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Fietsstallingen zuidelijke entree Rrail-halte Leidschendam - Voorburg	FKM	€ 95.000	€ 47.500	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Herinrichting dr. Van Noortstraat	VV	€ 5.182.836	€ 100.000	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Veilige schoolomgeving Leidschendam - Voorburg 2024	VV	€ 80.000	€ 40.000	
Leidschendam-Voorburg	jul-23	Verkeersveiligheid Hofzichtlaan - Mgr. van Steelaan	VV	€ 250.000	€ 125.000	
Leidschendam-Voorburg	okt-23	Aanpassen busplatform station Voorburg lijn 23 en 26 tbv ZE-bussen	OV	€ 500.000	€ 500.000	
Leidschendam-Voorburg				**€ 8.327.836**	**€ 1.922.500**	**€ -**
Maassluis	jul-23	Asfalteren fietspaden Mozartlaan - Westlandseweg - Rozenlaan	FKM	€ 613.000	€ 306.500	
Maassluis	jul-23	Fietspad Wilgenrijk	FKM	€ 169.000	€ 85.000	
Maassluis	jul-23	Fietsverbinding Maaslandse Poort	FKM	€ 900.000	€ 450.000	
Maassluis				**€ 1.682.000**	**€ 841.500**	**€ -**
Midden-Delfland						
Midden-Delfland				**€ -**	**€ -**	**€ -**
Nissewaard	jul-23	Verkeersveiligheid Margrietstraat e.o.	VV	€ 1.407.718	€ 90.500	
Nissewaard	jul-23	Verkeersveiligheid Waterland fase III Wezelveen	VV	€ 1.197.921	€ 108.000	
Nissewaard	jul-23	Reconstructie Waterland fase IV Dijkgraaf	VV	€ 1.857.046	€ 319.000	
Nissewaard	jul-22	Verkeersveiligheid Schiekamp Noord fase 2	VV	€ 1.697.770	€ 25.500	
Nissewaard	jul-23	Verkeersveiligheid Schiekamp Noord fase 3	VV	€ 1.697.770	€ 55.000	
Nissewaard	jul-23	Verkeersveiligheid Lieveplaats, Geervliet	VV	€ 778.678	€ 25.500	
Nissewaard	jul-23	Verkeersveilige schoolomgevingen Nissewaard 2024	VV	€ 30.000	€ 15.000	
Nissewaard	jul-23	Verkeerseducatie Voorne-Putten, deel Nissewaard 2024	VV	€ 26.431	€ 12.000	
Nissewaard	jul-23	Fietspad Nieuwe Hongerlandsedijk	FKM	€ 850.000	€ 425.000	
Nissewaard	jul-23	Toegankelijkheid bushaltes Nissewaard 2024	OV	€ 30.000	€ 30.000	
Nissewaard				**€ 9.573.334**	**€ 1.105.500**	**€ -**

Subsidie-ontvanger	Aanmelding	Projectnaam IPVa 2024	Subsidie categorie	Investerings bedrag	Reservering 2024	Reservering 2025 en verder
Pijnacker-Nootdorp	jul-23	Verkeersleerkracht Pijnacker-Nootdorp 2024-2025	VV	€ 15.000	€ 7.500	
Pijnacker-Nootdorp	jul-23	Herhaling verkeersveiligheidscampagne rotondes 2024	VV	€ 14.000	€ 7.000	
Pijnacker-Nootdorp	jul-23	Katwijkerlaan/Nieuwkoopseweg	VV	€ 1.444.848	€ 576.500	
Pijnacker-Nootdorp				**€ 1.473.848**	**€ 591.000**	**€ -**
Ridderkerk	jul-22	Tweerichting fietspad Ringdijk - Donkerslootsedijk	FKM	€ 116.000	€ 58.000	
Ridderkerk	jul-23	Tweerichting fietspad Populierenlaan viaduct A16	FKM	€ 1.480.000		€ 740.000
Ridderkerk	jul-23	Fietsstraat Havenkanaal	FKM	€ 266.800	€ 115.000	
Ridderkerk	jul-23	Verkeerseducatie Ridderkerk 2024	VV	€ 40.000	€ 20.000	
Ridderkerk	jul-23	Verkeersveilige schoolomgevingen Ridderkerk 2024	VV	€ 78.880	€ 39.500	
Ridderkerk	jul-23	Rotonde Kievietsweg-Willemstraat-Sportlaan	VV	€ 833.500	€ 417.000	
Ridderkerk	jul-23	iVRI's Ridderkerk 2024	VMWS	€ 74.240	€ 64.000	
Ridderkerk				**€ 2.889.420**	**€ 713.500**	**€ 740.000**
Rijswijk	jul-23	Herinrichting Lindenlaan	VV	€ 2.380.000	€ 1.190.000	
Rijswijk	jul-23	Ongevallenlocatie Huis ter Landelaan - Dr. H. Colijnlaan	VV	€ 52.000	€ 26.000	
Rijswijk	jul-23	Fietsinfrastructuur Broekpolder	VV	€ 140.000	€ 70.000	
Rijswijk	jul-23	Huis te Landelaan Busdrempels	VV	€ 65.000	€ 32.500	
Rijswijk	jul-23	Oversteekplaats voetgangers Huis te Landelaan	VV	€ 60.000	€ 30.000	
Rijswijk	jul-23	Versmallen kruispunt Generaal Spoorlaan - Prinses Beatrixlaan	VV	€ 90.000	€ 15.000	
Rijswijk	jul-23	Onderdoorgang Hoornbrug	VV	€ 1.510.000	€ 755.000	
Rijswijk	jul-23	Schaapweg blackspot (rotonde)	VV	€ 150.000	€ 75.000	
Rijswijk	jul-23	Verkeersveilige schoolomgevingen Rijswijk 2024	VV	€ 56.000	€ 28.000	
Rijswijk	jul-23	Gedragsbeinvloeding verkeersveiligheid 2024	VV	€ 111.000	€ 50.000	
Rijswijk	jul-23	Verbeteren fietsinfrastructuur Jaagpad - Elsenburgerbos	FKM	€ 350.000	€ 140.000	
Rijswijk	jul-23	Asfalteren fietspaden Generaal Spoorlaan	FKM	€ 786.000	€ 393.000	
Rijswijk	jul-23	Sammersweg	FKM	€ 1.236.000	€ 470.000	
Rijswijk	jul-23	Asfalteren fietspaden Steenlaan	FKM	€ 379.500	€ 95.000	
Rijswijk	jul-23	Tweerichtingen fietsoversteken Burg. Elsenlaan	FKM	€ 97.000	€ 48.500	
Rijswijk				**€ 7.462.500**	**€ 3.418.000**	**€ -**
Rotterdam	jul-19	Fietspadenstructuur A16, maatregel M3	FKM	€ 910.000	€ 455.000	
Rotterdam	jul-22	Fietsenstalling Rotterdam Alexander	FKM	€ 3.400.000		€ 850.000
Rotterdam	jul-22	Metrostation Zuidplein	OV		€ 4.950.000	
Rotterdam	jul-22	Ongevallenlocatie Rochussenstraat-Aelbrechtskade-Lage Erfbrug-Nieuwe Binnenweg	VV	€ 100.000	€ 50.000	
Rotterdam	jul-22	Verbreden en ophogen fietsstroken Willem Buytenwechstraat west	FKM	€ 356.688	€ 178.500	
Rotterdam	jul-23	Fietsstraat Hoogvlietsekerkweg	FKM	€ 322.000	€ 134.000	
Rotterdam	jul-23	Fietsverbeteringen rotondes Aveling	FKM	€ 2.385.000	€ 1.192.500	
Rotterdam	jul-23	Plaatsen verkeerslichten Groene Kruisweg - fietspad Zuiderpark	FKM	€ 218.429	€ 109.500	
Rotterdam	jul-23	Twee richtingen fietspad Westzeedijk noord-zuid	FKM	€ 1.091.600	€ 547.000	

Subsidie-ontvanger	Aanmelding	Projectnaam IPVa 2024	Subsidie categorie	Investerings bedrag	Reservering 2024	Reservering 2025 en verder
Rotterdam	sep-23	Fietsmaatregelen 's Gravendijkwal - Rochussenstraat	FKM	€ 106.000	€ 53.000	
Rotterdam	jul-23	Programma GOW30 - fase 1	VV	€ 17.204.651	€ 3.183.000	€ 5.419.500
Rotterdam	jul-23	Blackspot Colosseumweg - Woudspolderstraat	VV	€ 180.871	€ 90.500	
Rotterdam	jul-23	Blackspot Molenvliet - Spinozaweg	VV	€ 135.000	€ 67.500	
Rotterdam	jul-23	Verkeerseducatie Rotterdam 2024	VV	€ 458.000	€ 229.000	
Rotterdam				**€ 26.868.239**	**€ 11.239.500**	**€ 6.269.500**
Schiedam	jul-23	Fietsstraat Van Der Brugghenlaan	FKM	€ 89.500	€ 45.000	
Schiedam	jul-23	Fietsenstalling Schiedam Centrum	FKM	€ 1.124.538	€ 337.500	
Schiedam	jul-23	Veilige schoolomgevingen Schiedam 2024	VV	€ 50.000	€ 25.000	
Schiedam	jul-23	Admiraal de Ruyterstraat met aanleg twee-richtingenfietspad	VV	€ 3.800.000		€ 1.900.000
Schiedam				**€ 5.064.038**	**€ 407.500**	**€ 1.900.000**
Vlaardingen		Fietspad N-Z bij Volksbos (Nieuw Waterland)	FKM	€ 3.075.443	€ 500.000	
Vlaardingen				**€ 3.075.443**	**€ 500.000**	**€ -**
Voorne aan Zee	jul-22	Rotonde Stadsdorp (Amnesty Int. - Rijksstraatweg - Sportlaan)	VV	€ 450.000	€ 225.000	
Voorne aan Zee	jul-23	Reconstructie centrum gebied Oostvoorne (fase 1)	VV	€ 850.300	€ 50.000	
Voorne aan Zee	jul-23	Verkeersveiligheid Gedragsaanpak Voorne-Putten	VV	€ 31.459	€ 16.000	
Voorne aan Zee	jul-23	Aanpassingen twee kruisingen fietspad Rijksstraatweg	FKM	€ 59.000	€ 29.500	
Voorne aan Zee	jul-22	Fietsmaatregelen fietspad De Sprong	FKM	€ 147.000	€ 73.500	
Voorne aan Zee				**€ 1.537.759**	**€ 394.000**	**€ -**
Wassenaar						
Wassenaar				**€ -**	**€ -**	**€ -**
Westland	jul-22	Verharding fietspad Zwethlaan	FKM	€ 1.360.000	€ 340.000	
Westland	jul-23	Bushalte Dijkweg en Middelbroekweg	OV	€ 275.000	€ 137.500	
Westland	jul-23	Snelheidsremmende maatregelen 2024	VV	€ 55.000	€ 27.500	
Westland	jul-23	Schoolzones Westland 2024	VV	€ 500.000	€ 250.000	
Westland	jul-23	Reconstructie Herenstraat - Oosteinde in Wateringen	VV	€ 2.666.773	€ 50.000	
Westland	jul-23	Afwaarderen Dreeslaan	VV	€ 2.384.273		€ 1.192.500
Westland				**€ 7.241.046**	**€ 805.000**	**€ 1.192.500**
Zoetermeer	jul-23	Fietspad Lansingpad	FKM	€ 250.000	€ 125.000	
Zoetermeer	jul-23	Rotonde Edisonstraat - Marconistraat	FKM	€ 200.000	€ 100.000	
Zoetermeer	jul-23	Rotonde Fokkerstraat - Van der Hagenstraat	FKM	€ 200.000	€ 100.000	
Zoetermeer	jul-23	Rotonde Olof Palmelaan - Florence Nightingalelaan - M.L. Kinglaan	FKM	€ 200.000	€ 100.000	
Zoetermeer	jul-23	Velddreef aanpassing fietsoversteek (Tochtpad)	FKM	€ 55.000	€ 27.500	
Zoetermeer	jul-23	Fietsstraat Voorweg en fietspad richting Sprinterpad	FKM	€ 300.000	€ 150.000	
Zoetermeer	jul-23	School op SEEF 2024 Zoetermeer	VV	€ 22.515	€ 11.500	
Zoetermeer	jul-23	Fietslessen groep 4 en 6 Zoetermeer 2024	VV	€ 47.128	€ 24.000	
Zoetermeer				**€ 1.274.643**	**€ 638.000**	**€ -**

Subsidie-ontvanger	Aanmelding	Projectnaam IPVa 2024	Subsidie categorie	Investerings bedrag	Reservering 2024	Reservering 2025 en verder
Provincie Zuid-Holland	jul-23	Fietsstraat Bergschenhoek-noord en Anthuriumweg	FKM	€ 1.176.000	€ 588.000	
Provincie Zuid-Holland				**€ 1.176.000**	**€ 588.000**	**€ -**
Hollandse Delta	jul-23	Reconstructie IJsselmondserandweg - van 't Hoffstraat	VV	€ 2.000.000	€ 750.000	
Hollandse Delta	jul-23	Fietsverbinding Kerkweg - Vierpolders	FKM	€ 487.000	€ 243.500	
Hollandse Delta	jul-23	Regionaal fietsnetwerk Hollandse Delta 2024	FKM	€ 2.500.000	€ 1.250.000	
Hollandse Delta	jul-23	Aanpak Trambaanpad	FKM	€ 6.506.921	€ 2.278.500	
Hollandse Delta				**€ 11.493.921**	**€ 4.522.000**	**€ -**
Havenbedrijf	jul-23	Port Alert, logistiek platform	VMWS	€ 1.000.000	€ 300.000	
Havenbedrijf				**€ 1.000.000**	**€ 300.000**	**€ -**
MRDH	jul-23	Verkeerseducatie 2024	VV		€ 386.470	€ 1.800.000
MRDH	okt-23	Grand Départ fietsstimulering en -veiligheid	VV		€ 50.000	
MRDH	jul-23	SPUK verkeersveiligheid 2024-2025	VV		€ 4.000.000	
MRDH	jul-23	Ombouw VRI naar iVRI, 10 stuks	VMWS		€ 112.000	€ 160.000
MRDH	jul-23	Werkbudget Zuid-Holland Bereikbaar	VMWS		€ 383.500	
MRDH	okt-23	Maatwerkafspraken mobiliteitsmanagement ZHB	VMWS		€ 177.500	
MRDH	jul-23	Aanpassen bushaltes n.a.v. wijzigingen vervoersplannen en plaatsen orientatiepalen	OV		€ 550.000	€ 750.000
MRDH	jul-23	Woningbouwversnelling en mobiliteitspakketten (MIRT 2022)			€ 1.000.000	€ 3.000.000
MRDH				**€ -**	**€ 6.659.470**	**€ 5.710.000**
					€ 44.752.970	**€ 15.812.000**

Bijlage B3 In 2023 en 2024 afgesloten projecten

In 2023 en begin 2024 is een aantal kleine projecten gerealiseerd en ook financieel afgesloten. De vastgestelde subsidies zijn in de navolgende lijst opgenomen. De status is per 26 februari 2024.

Aanvrager	Project	Project	Cat	afgerond in
Albrandswaard	20OAL0725	Haltetoegankelijkheid Albrandswaard 2020	OV	2023
Barendrecht	22VBA0986	Herinrichting Boerhaavelaan	VV	2023
Barendrecht	22VBA0985	Kruispunt Avenue Carnisse – Zuidersingel – Reling	VV	2023
Barendrecht	20VBA0720	Kilweg - A29 - Middelweg, extra rijstrook en iVRI	VV	2024
Capelle aan den IJssel	18VCA0424	Schoolomgeving Reigerlaan/Pelikaanweg - Capelle aan den IJssel	VV	2023
Capelle aan den IJssel	19VCA0559	Bocht in de Burgemeester van Beresteijnlaan	VV	2023
Capelle aan den IJssel	20VCA0758	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Capelle aan den IJssel	VV	2023
Delft	22FDE0940	Verbreding fietspad noordelijke Buitenwatersloot	FKM	2023
Delft	16ODE0163	Herinrichting Reinier de Graafweg	VMWS	2023
Delft	20VDE0748	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Delft	VV	2023
Delft	22VDE1005	Verkeersmaatregelen Delflandplein	VV	2023
Delft	22VDE0917	Verkeersmaatregelen Noordeindseweg	VV	2023
Delft	21VDE0815	Nieuwe Plantage	VV	2023
Den Haag	16FDH0115	Verbeteren fiets sterroute Scheveningen	FKM	2023
Den Haag	21IDH0894	Haalbaarheidsstudie AVLM Binkchorst	VMWS	2023
Den Haag	21VDH0861	Blackspot Berensteinlaan - Melis Stokelaan Den Haag	VV	2023
Den Haag	20VDH0730	NWHR 3.1 kruisingen: Houtrustbrug en President Kennedylaan	VV	2023
Den Haag	21VDH0899	Schoolomgeving Den Haag (deel 10)	VV	2023
Den Haag	23VDH1070	NWHR 3 - President Kennedylaan - Stadhouderslaan	VV	2023
Den Haag	21FDH0886	Fietsvoorzieningen Ringelwikke	FKM	2023
Den Haag	21FDH0862	Fietsvoorzieningen Postenkade Den Haag	FKM	2023
Den Haag	22FDH1046	Kruispunt Laan van Meerdervoort-Regentesselaan	VV	2023
Den Haag	22EDH1008	Gedragsaanpak verkeersveiligheid/educatie 2022	VV	2023
Den Haag	23FDH1107	Fietspaden Torenstraat Vondelstraat Zoutmanstraat lijn 16	FKM	2024
Den Haag	23FDH1140	Verbeteren fiets en verkeersveiligheid Lijn 16 Den Haag (deel 2)	FKM	2024
Den Haag	22VDH1004	Blackspot Loosduinsekade - Zuiderparklaan	VV	2024
Krimpen a/d IJssel	22KKR0914	Busvoorzieningen en fietsoversteek Boerhaavelaan	FKM	2023
Krimpen a/d IJssel	22VKR1010	Verkeersveiligheidsmaatregelen Gouden Regen e.o.	VV	2023
Krimpen a/d IJssel	21FRK0814	Fietsroute Vincent van Goghlaan fase 1 - fietspad naar Ouverturelaan	FKM	2023
Krimpen a/d IJssel	20WKY0760	Algera-corridor: grote kruising	VMWS	2023
Lansingerland	19OLA0573	R-net halteaanpassingen lijn 170 en 173 (KTA 2019)	OV	2023
Lansingerland	19KLA0598	Vervoersknoop Rodenrijs (KTA 2019)	OV	2023
Leidschendam-Voorburg	20VLV0749	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Leidschendam-Voorburg	VV	2023
Leidschendam-Voorburg	17WLV0317	Verbindingsweg Stompwijk	VMWS	2023
Maassluis	20VMA0752	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Maassluis	VV	2023
Midden-Delfland	20VMD0759	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Midden-Delfland	VV	2023
Nissewaard	20PNI0682	Uitbreiden P+R metrostation Heemraadlaan	FKM	2023
Nissewaard	19KNI0601	Fietsparkeren metrostation De Akkers (KTA 2019)	FKM	2023
Nissewaard	21FNI0822	Reconstructie Borgtweg	FKM	2023
Nissewaard	19ONI0629	Toegankelijke bushaltes Nissewaard 2019	OV	2023
Pijnacker-Nootdorp	21EPN0891	Verkeersleerkracht Pijnacker-Nootdorp 2021/2022	VV	2023
Pijnacker-Nootdorp	22EPN0997	Verkeersleerkracht Pijnacker-Nootdorp 2022-2023	VV	2023
Pijnacker-Nootdorp	22VPN0995	Fietscampagne rotondes Pijnacker-Nootdorp	VV	2023
Pijnacker-Nootdorp	23VPN1091	Herhaling verkeersveiligheidscampagne rotondes P-N 2023	VV	2024
Ridderkerk	20FRI0680	Fietspaden Rijksstraatweg	FKM	2023
Ridderkerk	22VRI1024	Inrichting schoolzones Ridderkerk 2022	VV	2023
Ridderkerk	21FRI0828	Fietspaden Rijksstraatweg Ridderkerk fase 3 te Rijsoord	FKM	2023
Ridderkerk	20VRI0754	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Ridderkerk	VV	2023
Rijswijk	20FRK0738	Fietspad Laan van 't Haantje (Rijswijk Buiten - HPS Rijswijk Buiten) fase 3	FKM	2023
Rijswijk	17MRW0342	Ombouw verkeerslichten naar iVRI's Rijswijk	VMWS	2023
Rijswijk	21FRK0867	Herinrichting Steenlaan	FKM	2023

Aanvrager	Project	Project	Cat	afgerond in
Rotterdam	21FRO0833	Walvoorzieningen POW Marconistraat	FKM	2023
Rotterdam	22KRO0989	Fietsparkeren HvH fietskluizen 2022	FKM	2023
Rotterdam	20FRO0731	Uitbreiding fietsparkeren Capelsebrug	FKM	2023
Rotterdam	23WRO1076	HWN/OWN -aansluiting A15 - Aveling	VMWS	2023
Rotterdam	21VRO0800	Black spot Maasboulevard - uitrit Shell	VV	2023
Rotterdam	21FRO0868	Fietspad Schiedamseweg zuidzijde (MFR)	FKM	2023
Rotterdam	22ERO0974	Verkeerseducatie Rotterdam 2022	VV	2023
Rotterdam	20ORO667	Tramkeerlus Wilhelminaplein	OV	2023
Rotterdam	19VRO0609	Blackspot Heemraadsingel - Beukelsdijk	VV	2023
Rotterdam	20WRO0765	Verkeersprojecten Hoek van Holland	FKM	2023
Rotterdam	21FRO0865	Fietsenstalling Conradstraat Rotterdam CS	FKM	2024
Rotterdam	22VRO0972	Blackspot Gordelweg-Rodenrijsestraat	VV	2024
Rotterdam	21FRO0871	Fietsoversteek Kooiwalbos/Kooiwalweg	FKM	2024
Schiedam	22FSC0931	Aanleg+asfalteren fietspad Nieuwe Damlaan	FKM	2023
Vlaardingen	20KHE0702	Realisatie R-Net haltes inclusief fietsenstallingen Hellevoetsluis (R-net)	OV	2023
Voorne aan Zee	23VVZ1055	Verkeersveiligheid (SPUK) 2027 Voorne aan Zee	VV	2024
Wassenaar	16FWA0063	Verkeersveiligheid en bereikbaarheid fiets Buurtweg	FKM	2023
Westland	18FWE0483	Fietspad van de "Oostelijke Randweg" te De Lier	FKM	2023
Westland	20VWE0750	Verkeersveiligheid (SPUK) 2021 Westland	VV	2023
Westland	21EWE0784	School op SEEF en leer in het Verkeer, Westland	VV	2023
Westland	22EWE0915	Gedragsbeïnvloedingsprojecten gemeente Westland	VV	2023
Westland	22VWE1030	Verkeersveiligheid Hollewatering, Kwintsheul	VV	2023
Westland	22VWE1031	Verbeteren verkeersveiligheid Haagweg	VV	2024
Westland	21DWE0805	Ombouw VRI naar iVRI gemeente Westland	VMWS	2024
Westland	22VWE1032	Fietsstroken Veilingweg, De Lier	FKM	2024
Zoetermeer	21EZO0798	Fietslessen groepen 4 en 6 Zoetermeer 2021	VV	2023
Zoetermeer	21EZO0802	School op Seef Zoetermeer 2021	VV	2023

Aanvrager	Project	Project	Cat	afgeron
Bureau Leefstijl	22EDN0904	TotallyTraffic 2022	VV	2023
De Verkeersonderneming	16MVO0118	Stakeholdersaanpak 1a en 1b (RTD-BBV-013)	VMWS	2023
De Verkeersonderneming	19MVO0550	MaaS pilot Rotterdam The Hague Airport	VMWS	2023
De Verkeersonderneming	20MVO0663	Mobiliteitsaanpak Grote Kruising KY - KTA	VMWS	2023
Flyover	22EDN0922	Dode hoeklessen 2022-2023	VV	2023
Haagse shuttle BV	18WDN0512	Haga Shuttle	VMWS	2023
Haagse shuttle BV	22ILV0973	Implementatieplan AVLM Mall of the Netherlands	VMWS	2023
Halo Jobbing	18EDN0469	Coördinatie verkeersleerkrachten	VV	2023
Heer Otto	22EDN0906	Raamcontract Totally Traffic 2022	VV	2023
Johan Cahuzak	22EDN0902	Raamcontract Totally Traffic 2022	VV	2023
OnderwijsAdvies	22EDN0907	raamcontract Totally Traffic 2022	VV	2023
Provincie Zuid-Holland	19DZH0628	13 iVRI's Provincie Zuid-Holland (KTA 2019)	VMWS	2023
Provincie Zuid-Holland	18FZH0409	Snelfietsroute F15 IJsselmonde	FKM	2023
Rebel Automated Shuttles	19IDN0627	Implementie AVLM Rotterdam The Hague Airport	VMWS	2024
R. Wittenberg	22EDN0903	Totally traffic 2022	VV	2023
RET NV	19ORE0586	DRIS voor R-net haltes Lansingerland en station Schiedam	OV	2023
SRYD	22EDN0908	Raamcontract Totally Traffic 2022	VV	2023
Stichting Hubklup	21IDN0834	Pilot e-hub strandpaviljoens Den Haag	VMWS	2023
Stichting TeamAlert	22EDN0901	Raamcontract Totally Traffic 2022	VV	2023
Vriese Educatief Maatwerk	21EDN0844	SOS- Verkeersleerkracht	VV	2023
VVN	22EDN0912	Opfriscursus senioren 2022	VV	2023
VVN	22EDN0918	Verkeersprojecten 2022	VV	2023
VVN District Zuid-Holland (Veilig Verkeer N	22EDN0922	Project Veilig op Weg 2022 -2023	VV	2023
ZAT projectenbureau	22EDN0909	Raamcontract Totally Traffic 2022	VV	2023

Bijlage C R-Net

Buslijn	Traject	Onderdeel	Investering	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
403 en 404	Spijkenisse-Hellevoetsluis en Spijkenisse-Brielle	Haltevoorzieningen	€ 1.238.500	€ 200.500	€ 428.500	€ 645.000			€ (35.500)	
		Fietsvoorzieningen **	€ 659.500			€ 659.500				
456	Den Haag Leijenburg-Naaldwijk-Schiedam	Haltevoorzieningen	€ 948.500		€ 270.000	€ 35.000			€ 643.500	
		Fietsvoorzieningen **	€ 78.000						€ 40.000	
455	Zoetermeer Centrum West - Pijnacker station - Delft Centraal station	Haltevoorzieningen	€ 1.046.000		€ 314.000		€ 156.000			€ 576.000
		Fietsvoorzieningen **	€ -							
170 en 173	Station Rodenrijs - stations Zoetermeer - Zoetermeer Centrum West, Rodenrijs - Bergschenhoek - Bleiswijk - Zoetermeer Centrum West	Haltevoorzieningen	€ 1.047.000	€ 5.000	€ 293.000		€ 582.500		€ (13.500)	€ 180.000
		Fietsvoorzieningen **	€ 20.000							€ 20.000
455	Delft-Naaldwijk- 's-Gravenzande	Haltevoorzieningen	€ 393.000							€ 393.000
		Fietsvoorzieningen **	€ 39.000							€ 39.000
	Nader uit te werken	Haltevoorzieningen	€ 100.000							€ 100.000
		Fietsvoorzieningen **	€ 40.000							€ 40.000
	Totaal		**€ 5.609.500**	**€ 205.500**	**€ 1.305.500**	**€ 1.339.500**	**€ 738.500**	**€ -**	**€ 634.500**	**€ 1.348.000**
	** Fietsvoorzieningen 50% voor de wegbeheerder		€ 399.500			€ 330.000		€ -	€ 20.000	€ 49.500
	Bijdrage Rijk (KTA 2019)		€ 267.600		€ 267.600					
	Benodigde financiering vanuit R-net		**€ 4.942.400**	€ 205.500	€ 1.037.900	€ 1.009.500	€ 738.500	€ -	€ 614.500	€ 1.298.500

Bijlage D Prioritaire Metropolitane Fietsroutes

Routenaam	SSK-raming bij SO of norm-bedrag	Wegbeheerders (30%)	MRDH e.a. (70%)	beschikt t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028 en verder
Naaldwijk - Rotterdam	€ 28.900.000	€ 7.810.000	€ 21.090.000	€ 704.500	€ 6.000.000	€ 6.000.000	€ 6.000.000	€ 2.385.500	
Zoetermeer - Rotterdam	€ 23.100.000	€ 6.930.000	€ 16.170.000	€ 1.199.500	€ 4.967.000	€ 5.000.000	€ 5.003.500	€ 6.870.500	
Delft - Rotterdam Alexander	€ 28.900.000	€ 8.670.000	€ 20.230.000		€ 3.500.000	€ 3.500.000	€ 3.200.000	€ 10.030.000	
Den Haag - Pijnacker	€ 25.370.000	€ 7.610.000	€ 17.780.000			€ 6.780.000	€ 6.000.000	€ 4.980.000	
Totaal 1e tranche	**€ 106.270.000**	**€ 31.020.000**	**€ 75.270.000**	**€ 1.904.000**	**€14.467.000**	**€21.280.000**	**€ 20.203.500**	**€ 24.266.000**	
Ridderkerk - Rotterdam	€ 38.190.000	€ 11.754.000	€ 26.436.000			€ 1.000.000	€ 4.000.000	€ 10.000.000	€ 11.436.000
Overige routes 2e tranche	€ 44.310.000	€ 13.293.000	€ 31.017.000			€ 6.000.000	€ 12.500.000	€ 10.000.000	€ 2.517.000
Totaal 2e tranche	**€ 82.500.000**	**€ 25.047.000**	**€ 57.453.000**	**€ -**	**€ -**	**€ 7.000.000**	**€ 16.500.000**	**€ 20.000.000**	**€ 13.953.000**

Dekking

Routenaam	BCVa	Wegbeheerders (30%)	MRDH e.a. (70%)	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028 en verder
MFR Rotterdam - Naaldwijk			€ 21.090.000	€ 704.500	€ 6.000.000	€ 6.000.000	€ 6.000.000	€ 2.385.500	
MFR Zoetermeer - Rotterdam			€ 16.170.000	€ 1.199.500	€ 4.967.000	€ 5.000.000	€ 5.003.500	€ 6.870.500	
MFR Delft - Rotterdam Alexander			€ 20.200.000		€ 3.500.000	€ 3.500.000	€ 13.230.000	€ (16.700.000)	
MFR Den Haag-Pijnacker			€ 17.780.000		€ 4.760.000	€ 4.500.000	€ 8.520.000	€ 8.520.001	
Totaal 1e tranche			**€ 75.240.000**	**€ 1.904.000**	**€19.227.000**	**€19.000.000**	**€ 32.743.500**	**€ 1.066.001**	
Ridderkerk - Rotterdam			€ 26.434.000			€ 1.000.000	€ 4.000.000	€ 10.000.000	€ 11.434.000
Nog te voteren 2e tranche		€ 13.293.000	*€ 31.019.000*			*€ 6.000.000*	*€ 12.500.000*	*€ 10.000.000*	*€ 2.519.000*
Totaal 2e tranche		**€ 13.293.000**	**€ 57.453.000**	**€ -**	**€ -**	**€ 7.000.000**	**€ 16.500.000**	**€ 20.000.000**	**€ 13.953.000**

De subsidie kan opgebouwd zijn uit meerdere bronnen van meerdere partijen, maar is gemaximeerd op 70% van de totale investering

Bijlage E Doorstroommaatregelen OV

Infrastructurele maatregelen doorstroming OV	max € 20 m.	Reservering	2023	2024	2025
Inframaatregelen in Rotterdam, buslijn 70		PM			PM
Inframaatregelen in Rotterdam, tram Laan op Zuid		PM			PM
Inframaatregelen in Den Haag, bus		€ 505.000		€ 45.000	€ 460.000
Aanpassen aanduiding HSW wissels Haags Railnetwerk	23OHT1077	€ 136.500	€ 136.500		
Inframaatregelen in Den Haag, tram		€ 191.500		€ 100.000	€ 91.500
Inframaatregelen in Delft, bus		€ 400.000		€ 400.000	
Tram Weena - Hofplein		€ 2.700.000		€ 2.700.000	
Nader uit te werken inclusief voornoemde P.M.		€ 7.067.000		€ 67.000	€ 7.000.000
Totaal		**€ 11.000.000**	**€ 136.500**	**€ 3.312.000**	**€ 7.551.500**

Onderstaande maatregelen maken geen deel uit van het IPVa, maar geven inzicht in de totale reservering doorstroming

Maatregelen doorstroming OV binnen exploitatie		*Reservering*	*2023*	*2024*	*2025*
RET		*€ 1.500.000*		*€ 1.000.000*	*€ 500.000*
HTM		*€ 500.000*		*€ 500.000*	*n.t.b.*
Nader uit te werken		*€ 7.000.000*			*€ 7.000.000*
Totaal		***€ 9.000.000***	***€ -***	***€ 1.500.000***	***€ 7.500.000***

Ketenmobiliteit OV	max € 10 m.	Reservering	2022/2023	2024	2025 e.v.
Bijdrage aan dekking metrostation Spijkenisse	22ORE0932	€ 1.000.000	€ 1.000.000		
Extra abri's op halten HTM	23OHT1090	€ 626.500	€ 626.500		
Resterend budget		€ 8.373.500		€ 1.000.000	€ 7.373.500
Totaal		**€ 10.000.000**	**€ 1.626.500**	**€ 1.000.000**	**€ 7.373.500**

Bijlage F Instroom Nieuwe Trams Haagse Regio (INTHR)

Kosten programma INTHR			
	Voertuigen	Infrastructuur	Remises
Voertuigen	€ 210,0		
Ombouw lijn 6, 12 en 16		€ 147,4	
Lijn 1		€ 35,3	
Remise			€ 60,0
Diversen		€ 10,0	
Totaal	€ 210,0	€ 192,7	€ 60,0

In mln.	Infrastructuur	
Doorgankelijk lijn 6/12/16	€ 50,0	
Toegankelijkheid 6/12/16	€ 36,0	
Optimalisaties	€ 9,0	
Prijspeil '16-> '19	€ 8,5	
Risico opslag SO, kunstwerken	€ 25,9	25%
Voorbereidingskosten DSO	€ 8,0	
Keervoorzieningen / In&uitruk	PM	
Werk HTM	€ 7,5	
Omleidingskosten	€ 2,5	
Totaal	€ 147,4	

Voorgestelde dekking			
	Voertuigen	Infrastructuur	Remises
HTM vervangingsonderhoud		€ 15,0	
GDH: restant lijn 1		€ 10,1	
GDH: bijdrage tram 2024		€ 35,0	
MRDH: restant lijn 1		€ 7,2	
MRDH: restant NRR fase 1		€ 17,4	
MRDH: herijking concessie		€ 33,0	
MRDH: aanvullend MJB		€ 75,0	
MRDH: kapitaallasten	€ 210,0		€ 60,0
Totaal	€ 210,0	€ 192,7	€ 60,0

Bijlage G Afkortingenlijst

BDU	Brede Doeluitkering
BO	Bestuurlijk Overleg
FKM	Fiets- en Ketenmobiliteit
HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer
IBOI	Index Bruto Overheidsinvesteringen
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IPO	Interprovinciaal Overleg
IPVa	Investeringsprogramma Vervoersautoriteit
iVRI	Intelligente Verkeersregelinstallatie
MaaS	Mobility as a Service
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MoVe	Mobiliteit en Verstedelijking
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
OV	Openbaar Vervoer
PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
POORR	Programma OV Ontwikkeling Regio Rotterdam
P+R	Parkeer en Reis
RWS	Rijkswaterstaat
SA	Strategische Agenda 2023-2026
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
VMWS	Verkeersmanagement en Wegenstructuur
VV	Verkeersveiligheid

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Begroting MRDH 2025

in één oogopslag in beeld

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is een vrijwillige gemeenschappelijke regeling van, voor en door 21 gemeenten en heeft als verlengd lokaal bestuur de status van vervoerregio vanuit de Rijksoverheid gekregen. Daarmee heeft de MRDH wettelijke taken op het gebied van verkeer en vervoer. Als opdrachtgever van het regionale en stedelijke openbaar vervoer in de regio Rotterdam Den Haag, verlenen wij concessies aan vervoerbedrijven. Daarnaast verstrekken wij subsidies voor diverse verkeer- en vervoerprojecten en bevorderen wij innovatieve mobiliteitsoplossingen. De MRDH ontvangt hiervoor rechtstreeks middelen van het Rijk.

Daarnaast heeft de MRDH taken voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat in de regio Rotterdam Den Haag, door in te zetten op een toekomstbestendige economie en de vernieuwing van werklocaties.

De MRDH ontvangt hiervoor een bijdrage van de 21 gemeenten.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

kadernota MRDH begroting 2025

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Opzet programmabegroting 3
3. Strategisch kader 3
4. Financieel kader 4
4.1 Financieel kader programma's verkeer en openbaar vervoer 4
4.2 Financieel kader programma Economisch Vestigingsklimaat 7
5. Begrotingsparagrafen 9
6. Indicatoren 11
7. BTW-compensatiefonds 11
8. Vennootschapsbelasting (Vpb) 11
9. Planning begroting 2025 12
10. Besluit 13
Bijlage 1: Inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat per gemeente 14
Bijlage 2: Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen regio Haaglanden 15
Bijlage 3: Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen regio Rotterdam-Rijnmond 24

1. Inleiding

In de Financiële verordening MRDH 2015 is opgenomen dat het algemeen bestuur een uitgangspuntennota vaststelt voor de kaders van het volgende begrotingsjaar voordat de ontwerpbegroting voor een zienswijze aan de gemeenten wordt aangeboden. Deze kadernota is de bedoelde uitgangspuntennota en dient voor het opstellen van de begroting 2025 van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (hierna: MRDH).

2. Opzet programmabegroting

De begroting 2025 dient te voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording (hierna: BBV) en de Financiële verordening MRDH.
Autorisatie van de begroting door het algemeen bestuur vindt plaats op het niveau van de programma's.

Programma-indeling
In de begroting 2025 worden evenals in de begroting 2024 de volgende programma's opgenomen:
1. Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer
2. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer
3. Economisch Vestigingsklimaat

De eerste twee programma's betreffen de wettelijke taak verkeer en vervoer. Deze programma's worden gefinancierd uit rijksmiddelen (met name BDU: brede doeluitkering verkeer en vervoer). Het derde programma betreft de taak economisch vestigingsklimaat waarvoor een inwonerbijdrage wordt geheven.

De beleidstoelichtingen in de begroting 2025 zullen zoveel mogelijk compact en operationeel van aard zijn. De Strategische Agenda 2023-2026 vormt daarvoor de basis.

Conform het BBV dient een apart overzicht van de kosten van overhead te worden opgenomen. In de programma's wordt alleen het deel van de apparaatslasten opgenomen dat betrekking heeft op het primaire proces (het uitvoeren van de taken van de MRDH).

3. Strategisch kader

De Strategische Agenda MRDH 2023-2026 *Met elkaar, voor elkaar* bepaalt de koers voor de komende vier jaar. Deze Agenda bevat zes opdrachten voor het versterken van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid. Deze ambities vormen dan ook het kader van de begroting en worden in samenhang met elkaar gepresenteerd. Versterking van de economie is alleen mogelijk als ook de bereikbaarheid verbetert en het verbeteren van de bereikbaarheid dient een maatschappelijk en economisch doel, namelijk het verbinden van wonen, werken en recreëren in het belang van de mensen die in de regio leven. De Strategische Agenda benoemt de volgende zes opdrachten:

1. Investeren in bereikbaarheid
2. Toekomstbestendige economie stimuleren
3. Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren
4. Vernieuwen van werklocaties
5. Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk
6. *Herstellen van OV-systeem*

Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 besloten opdracht 6 af te ronden en daardoor komt deze opdracht niet meer terug in de begroting 2025.

De opdrachten en resultaten uit de Strategische Agenda 2023-2026 worden uitgewerkt in begrotingsprogramma's door het beantwoorden van drie vragen:

- Wat willen we bereiken? (resultaten),
- Wat gaan we daarvoor doen? (activiteiten) en
- Wat mag dat kosten?

4. Financieel kader

Voor de jaarschijf 2025 dient het meerjarig kader uit de MRDH begroting 2024 als uitgangspunt. Dit meerjarig kader wordt aangepast aan de hand van:

- de verwachte realisatiecijfers 2023. De jaarrekening 2023 betreft een peilmoment van de meerjarige projecten en hieruit volgt een eventuele bijstelling van de jaarschijven binnen de projectbegroting;
- de verwachte bijstellingen 1e begrotingswijziging 2024, voornamelijk in relatie tot de meerjarige projecten. Zie vorige punt;
- de aanvullende ontwikkelingen. Het gaat dan om voorstellen vanuit de bestuurscommissies waarover in de begroting nog een besluit moet worden genomen;
- de indexering (zie 4.1 en 4.2).

Hierna wordt nader op programmaniveau aandacht besteed aan het financiële kader.

4.1 Financieel kader programma's verkeer en openbaar vervoer

Budgettair kader
Het budgettaire kader voor de begrotingsprogramma's verkeer en openbaar vervoer betreft de beschikbare Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU middelen) van het Rijk.

Voor het ramen van de lasten wordt de verwachte daadwerkelijke voortgang van de gesubsidieerde en nog te subsidiëren projecten als maatstaf genomen. Het bevoorschottingsritme kan hiervan afwijken. Voor de kleine investeringsprojecten geldt structureel een subsidieplafond van € 30 miljoen per jaar.

Er mag incidenteel sprake zijn van overbesteding op de BDU middelen. Het kader voor dit (tijdelijke) tekort is bepaald in de begroting 2019 en sluit aan bij de wettelijke termijn voor structureel evenwicht. Dit houdt in dat de maximale periode voor het tijdelijke tekort drie achtereenvolgende kalenderjaren bedraagt. Een tekort in 2025 moet dus uiterlijk in 2028 aangezuiverd zijn.

Meerjarenbeeld BDU
Het financiële meerjarenbeeld BDU dient als instrument ter ondersteuning bij het nemen van investeringsbeslissingen, op te nemen in de begroting van de MRDH. Het financiële meerjarenbeeld BDU geeft inzicht in de match tussen de inhoudelijke opgaven en de beschikbare middelen.

Voor het financiële meerjarenbeeld BDU worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de vastgestelde begroting MRDH dient als basis;
- het gehanteerde prijspeil is begrotingsjaar t-1;
- er wordt uitgegaan van gelijkblijvende BDU-inkomsten;
- de huidige concessieafspraken aangevuld met de besluiten van het algemeen bestuur van 15 december 2023 over borging toekomstvast OV en de aanvullende structurele gelden voor het regionaal openbaar vervoer (motie Bikker) vormen de basis voor de subsidies voor de exploitatie van het openbaar vervoer;
- er worden geen reserveringen opgenomen voor risico's met uitzondering van het indexeringsrisico openbaar vervoer omdat de MRDH risico loopt over het verschil tussen de indexering van het kostenniveau en het opbrengstenniveau binnen het openbaar vervoer;
- projecten die zich in de verkennings-, planstudie-, uitwerkings- of de realisatiefase bevinden worden opgenomen in het meerjarenbeeld.
- Grote projecten (> €10 mln. subsidiabele kosten) doorlopen de onderstaande fases:

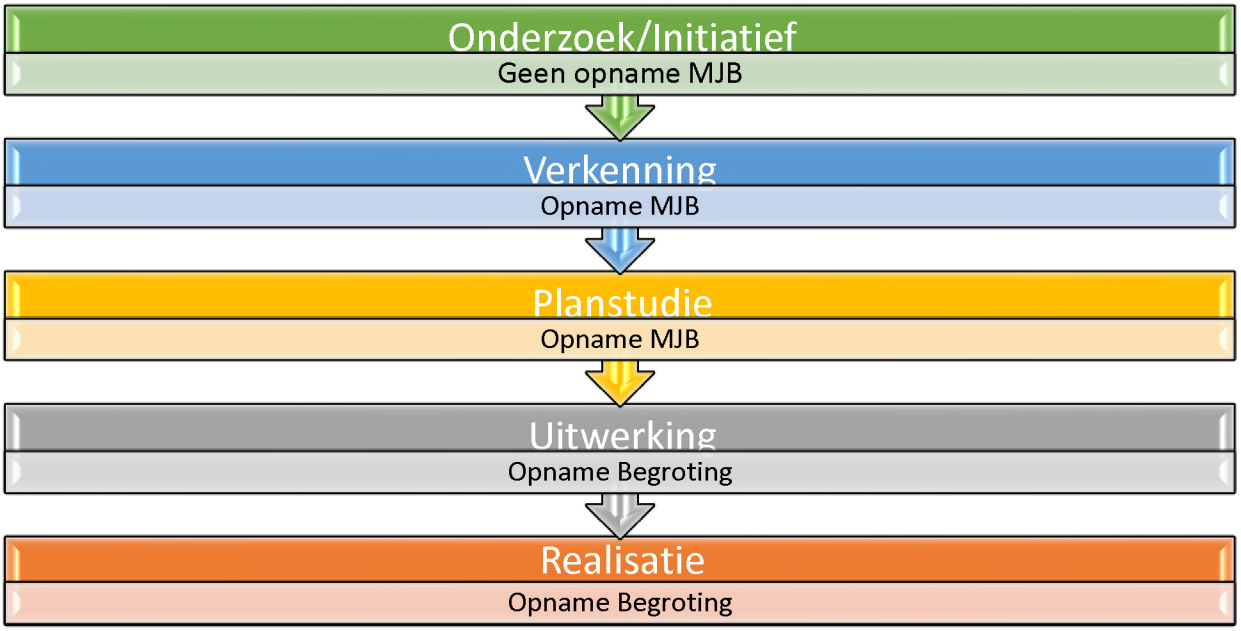

- De fase waarin een project zich bevindt bepaalt waar het wordt opgenomen, ofwel in de begroting, ofwel in het financiële meerjarenbeeld (MJB). Projecten in de fase Onderzoek/Initiatief leiden nog niet tot opname in begroting of MJB. In sommige gevallen is het van belang dat de financiële inzet van de MRDH eerder wordt vastgelegd in de begroting om zodoende te voldoen aan het budgetrecht van het algemeen bestuur. Dat geldt bijvoorbeeld voor MIRT projecten waarbij afspraken worden gemaakt tussen regio en Rijk. Ongeacht de fase waarin een MIRT project zich bevindt, wordt zo nodig een reservering gemaakt in de begroting.

Ontwikkelingen openbaar vervoer
Twee ontwikkelingen in 2023 zijn bepalend voor het financiële kader:

- Met instemming van de motie Bikker wordt het regionaal openbaar vervoer structureel met € 300 miljoen extra ondersteund. Met € 300 miljoen is het landelijk mogelijk om de voor 2024 voorziene tariefstijging van 11,7% in het regionaal openbaar vervoer structureel af te wenden, waarbij er in 2025 weer reguliere indexatie van de tarieven zal plaatsvinden. De decentrale overheden verwachten dat hiervoor structureel circa € 160 miljoen nodig is. De resterende € 140 miljoen is jaarlijks beschikbaar voor een impuls aan het regionaal openbaar vervoer.
  De verwachting is dat van de € 300 miljoen extra middelen jaarlijks € 73 miljoen bij de MRDH terecht komt. Voor het afwenden van de tariefstijging is € 39 miljoen nodig, die één op één aan de vervoerders zal worden doorgezet.
- Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 ingestemd met de besluiten in het kader van Borging toekomstbestendig OV in de hele regio. Financieel is besloten om een reservering in de OV-exploitatiebegroting op te nemen van € 145 miljoen. Van de € 145 miljoen wordt € 137 miljoen gedekt uit de beschikbare financiële ruimte binnen het BDU saldo. Het besluit voor deze aanvullende middelen voor het OV zal uiteindelijk worden verwerkt in de subsidies voor de exploitatie van het openbaar vervoer.

Financiering
De MRDH verstrekt op een tweetal terreinen leningen:

- aan vervoerbedrijven ten behoeve van de financiering van investeringen in railvoertuigen en railinfrastructuur (op grond van besluit algemeen bestuur 9 december 2016);
- aan vervoerbedrijven voor het aanschaffen van bussen en laadinfrastructuur (op grond van de Verordening bussenleningen 2017, besluit algemeen bestuur 21 december 2017).

Voor het kunnen verstrekken van de genoemde financieringen worden ook leningen aangetrokken. Daarnaast kunnen er leningen worden aangetrokken om een mogelijk tijdelijk liquiditeitstekort bij de MRDH te financieren. De hiermee samenhangende rentelasten en rentebaten (inclusief de te hanteren opslagen voor marktconformiteit) worden integraal verwerkt in de begroting 2025.

Indexering programma's verkeer en vervoer
De BDU bijdrage van het Rijk en de daarmee samenhangende lasten worden op het verwachte prijspeil t-1 begroot. Dat wil zeggen dat in de Begroting 2025 (jaar t) volgens het verwachte prijspeil 2024 (jaar t-1) wordt begroot. In het begrotingsjaar zelf vindt via een begrotingswijziging de resterende prijspeilcorrectie naar het prijspeil 2025 plaats.

Als blijkt dat kostenstijgingen bij projecten en/of bij de exploitatie van het openbaar vervoer als gevolg van inflatie hoger zijn dan de indexering van de BDU bijdrage door het Rijk kan dit mogelijk leiden tot minder investeringsruimte. Indien dit risico zich voordoet kan de programmering worden aangepast, bijvoorbeeld door projecten te faseren.

4.2 Financieel kader programma Economisch Vestigingsklimaat

Indexering programma Economisch vestigingsklimaat
De indexering van de inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat van prijspeil 2024 naar prijspeil 2025 sluit aan op het indexeringskader wat de MRDH namens de colleges van negen MRDH gemeenten (Haagse deel van de regio) heeft ontvangen. De gemeente Zoetermeer heeft deze kaderstelling gecoördineerd en dit kader is gericht aan alle gemeenschappelijke regelingen in het Haagse deel van de regio. Zie hiervoor bijlage 2. De afgelopen jaren heeft de MRDH dit kader gevolgd, waarbij wordt opgemerkt dat voor de begroting 2024 het voorgestelde indexcijfer voor de materiële kosten door de MRDH is verlaagd van 12,2% naar 4,9%. Argument hiervoor was dat de kostenontwikkeling van de materiële budgetten binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat relatief minder exogene factoren kent dan voor de loonkosten het geval is en dat een dergelijk hoge inflatiecorrectie voor de materiële kosten daarom niet nodig was.
De colleges van de overige 14 MRDH gemeenten (Rotterdamse deel van de regio)) sluiten zich hierbij aan (zie bijlage 3). De gemeenten vragen om te anticiperen op de tekorten aan gemeentelijke middelen. De MRDH is zich bewust van het financiële perspectief van de gemeenten. Voor de MRDH begroting 2025 is het niet noodzakelijk om de eerdere indexeringen 2022 t/m 2024 te actualiseren. Op deze manier kan de MRDH haar bijdrage leveren aan de financiële opgaven waarvoor de gemeenten gesteld staan, zonder dat dit tot uitholling van het programmabudget Economisch vestigingsklimaat leidt. De analyse van dit effect is verderop in deze paragraaf opgenomen.

In 2024 zal naar verwachting meer duidelijkheid komen over de inzet van het Rijk om tekorten bij gemeenten tegen te gaan. De scherpere keuzes die in de Strategische Agenda 2023-2026 zijn gemaakt voor het versterken van het Economisch vestigingsklimaat wierpen in 2023 reeds hun vruchten af. Gemeenten bleken beter in staat om goede projectvoorstellen in te dienen waardoor ten opzichte van voorgaande jaren een groter deel van de beschikbare middelen kon worden verplicht. De uitvoering van de opdrachten in de Strategische Agenda kende daardoor een goede start. Om deze goede uitvoering ook voor de toekomst te kunnen garanderen is een fundamentele discussie over de ontwikkeling van de beschikbare middelen voor de versterking van het economisch vestigingsklimaat noodzakelijk. In aanloop naar de begroting 2026, rekening houdend met de uitkomsten van het proces van de herziening van de Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat (voorzien medio 2024) en rekening houdend met de inzet van het Rijk bij gemeentelijke tekorten, zullen hiervoor bestuurlijke gesprekken worden georganiseerd.

Werkwijze indexeringskader MRDH gemeenten
Er wordt in het kader onderscheid gemaakt tussen een indexcijfer voor loonkosten en een indexcijfer voor materiële kosten. Daarnaast wordt gesteld dat de gemeenschappelijke regeling bij de begroting 2025 de opbouw van de deelnemersbijdrage heeft ingedeeld naar het loongevoelige en het materiële gedeelte. Het indexcijfer is verder gebaseerd op de zgn. Augustusraming 2023 van de Macro Economische Verkenning 2024 (cMEV2024) van het Centraal Planbureau. **De actualisaties van de eerdere inschattingen voor 2022, 2023 en 2024 worden in afwijking van eerdere jaren niet standaard betrokken bij het ingeschatte percentage voor 2025.**

Dit is de financiële vertaling van punt 7 in de gemeentelijke kaderbrief:

"Om te anticiperen op de tekorten aan gemeentelijke middelen vragen wij de gemeenschappelijke regelingen om een aandeel te nemen. Dat kunt u doen door op voorhand de indexaties voor de vastgestelde begrotingen 2022, 2023 en 2024 niet met terugwerkende kracht te actualiseren. Indien bovenstaande dreigt te leiden tot onoverkomelijke knelpunten, dan kan het bestuur besluiten tot het opnemen van concrete en onderbouwde voorstellen in hun begroting."

Op basis van voorgaande uitgangspunten bedragen de indexeringspercentages voor 2025 ten opzichte van het basisjaar 2024:

- 4,9% voor de loonkosten (cMEV2024 bijlage 11, Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers) en
- 2,6% voor de materiële kosten (cMEV2024 bijlage 9, Nationale consumentenprijsindex (cpi)).

Loonkosten
Als indexcijfer voor de loonkosten wordt 4,9% voorgesteld en hierbij wordt voorgesteld om af te zien van actualisatie van eerdere indexeringen 2022 t/m 2024 met een cumulatieve waarde van 6%. Indien wel gekozen wordt voor actualisatie van deze eerdere indexeringen zou dat leiden tot een indexcijfer van 10,9%.
De stijging van de Cao-gemeenten is één van de bepalende exogene (niet door de MRDH te beïnvloeden) factoren van de kostenontwikkeling binnen de MRDH.
De looptijd van de huidige Cao is 15 maanden (1 januari 2024 t/m 31 maart 2025) met een loonafspraak van 4,75% per 1 januari 2024 en 1,25% per 1 oktober 2024 (totaal 6%).
Voor de inwonerbijdrage 2024 bedraagt het indexcijfer voor de loonkosten 6,7% en deze wijkt niet veel af van het huidige onderhandelingsresultaat. Ervan uitgaande dat de index van 4,9% voor 2025 ook een redelijke inschatting is voor de loonstijging van 2025 lijkt er voor de MRDH geen noodzaak om indexaties met terugwerkende kracht te actualiseren.

Materiële kosten
Voor de materiële kosten wordt een indexcijfer van 2,6% voorgesteld en ook hierbij wordt voorgesteld om af te zien van actualisatie van eerdere indexeringen 2022 t/m 2024 met een waarde van 2,6%. Indien wel gekozen wordt voor actualisatie van deze eerdere indexeringen zou dat leiden tot een indexcijfer van 5,2%. De kostenontwikkeling van de materiële budgetten binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat kent relatief minder exogene factoren dan voor de loonkosten geldt. Onderdelen zoals meerjarige huur- en servicecontracten kennen een exogene stijging maar maken een beperkt deel uit van de begroting voor het economisch vestigingsklimaat. In de begroting 2024 is daarom het destijds voorgestelde indexcijfer reeds verlaagd van 12,2% naar 4,9%.

De voorgestelde indexpercentages zonder actualisatie van de indexeringen 2022 t/m 2024 leiden tot de volgende indexering van de inwonerbijdrage Economisch vestigingsklimaat voor de MRDH begroting 2025:

	basistarief 2024 (Kadernota en Begroting 2024, € per inwoner)	**Indexering**	**tarief 2025 (€ per inwoner)**
Salariscomponent (loongevoelig)*	0,84	4,9%	0,88
materiële component (niet-loongevoelig)*	2,13	2,6%	2,19
	2,97	**3,4%**	**3,07**

* De verdelingen tussen het loongevoelige deel van de inwonerbijdrage en het niet-loongevoelige deel van de inwonerbijdrage zijn cf. eerdere kaderbrieven van de Haaglanden gemeenten steeds voor vier jaar vastgesteld. De laatste herijking vond plaats bij de Kadernota MRDH begroting 2022. De eerstvolgende herijking vindt plaats bij de Kadernota MRDH begroting 2026.

Wat betekent deze indexering voor het programmabudget Economisch vestigingsklimaat? In onderstaande tabel is rekening gehouden met de bijstelling van de apparaatslasten conform Cao en verdere ingeschatte inflatie. Het restant van de inwonerbijdrage is beschikbaar voor het programmabudget Economisch vestigingsklimaat, waarmee onder meer gemeentelijke projecten worden gefinancierd.

	Begroting 2024 (€)	Begroting 2025 (€)	% stijging 2024-2025
Programmabudget Economisch vestigingsklimaat	4.606.560	4.736.280	2,82%
Apparaatslasten Economisch vestigingsklimaat (inclusief overhead)	2.672.223	2.854.424	6,82%
Totale inwonerbijdrage*	7.278.783	7.590.704	4,29%

* De opgenomen inwonerbijdrage voor de begroting 2025 is nog gebaseerd op de voorlopige aantallen inwoners per 31 oktober 2023. In de MRDH begroting 2025 gelden de inwoneraantallen per 1 januari 2024.

Uit de tabel is op te maken dat de voorgestelde indexering na de benodigde indexering van de apparaatslasten nog enige ruimte laat voor het waardevast houden van het programmabudget.

Bij de start van de MRDH was maximaal € 1 van de inwonerbijdrage van € 2,45 bestemd voor apparaatslasten (afgerond 40,8%). Op basis van bovenstaande inschatting voor de begroting 2025 (op basis van voorlopige inwoneraantallen wordt 37,6% van de inwonerbijdrage ingezet voor apparaatslasten Economisch Vestigingsklimaat (€ 2.854.424/ € 7.590.704). Dit past binnen de afspraken.

In bijlage 1 is een overzicht van de inwonerbijdrage per gemeente voor het begrotingsjaar 2025 opgenomen.

5. Begrotingsparagrafen

De volgende paragrafen maken deel uit van de begroting 2025:

Paragraaf Bedrijfsvoering
In de paragraaf bedrijfsvoering wordt onder andere ingegaan op de MRDH-organisatie en de kostenverdeling van de apparaatslasten. De formatie van de MRDH bedraagt in 2025 - conform de 2e begrotingswijziging 2023 – 92,6 fte. Op 9 oktober 2023 heeft het dagelijks bestuur besloten, per 1 januari 2024, de HRM-dienstverlening van de MRDH intern te organiseren en daartoe 2 fte structureel aan het functiegebouw van de MRDH toe te voegen. Op 15 januari 2024 heeft het dagelijks bestuur besloten, per 1 januari 2024 ook het informatiebeheer intern te organiseren en daartoe 1fte structureel toe te voegen aan het functiegebouw. De formatie van de MRDH organisatie wijzigt hierdoor van 92,6 fte naar 95,6 fte. Deze wijzigingen worden bij de 1e begrotingswijziging 2024 verwerkt. De structurele toevoegingen worden gedekt door een gelijktijdige verlaging van het materiele budget. Per saldo is dit een budgetneutrale wijziging.
De directe salariskosten van de medewerkers Verkeer en Openbaar vervoer worden ten laste gebracht van de rijksmiddelen BDU. De directe salariskosten van de medewerkers Economisch vestigingsklimaat komen ten laste van de inwonerbijdrage Economisch vestigingsklimaat. Voor de verdeling van de salariskosten van de medewerkers van de stafbureaus (inclusief secretaris-algemeen directeur) en de overige bedrijfsvoeringskosten bedraagt de verdeelsleutel 20% inwonerbijdrage Economisch vestigingsklimaat en 80% BDU. Deze verdeling is gebaseerd op het relatieve formatiebudget van de afdeling Economisch Vestigingsklimaat ten opzichte van het formatiebudget van de afdelingen Verkeer en Openbaar vervoer.

Indexering van de begrote bedrijfsvoeringslasten
Een aantal onderdelen van de bedrijfsvoeringslasten, waaronder huisvesting en salarislasten kennen een autonome – d.w.z. niet door de MRDH te beïnvloeden – stijging.

Om deze lastenstijging te dekken hanteert de MRDH voor 2025 een indexering van 2,6% op de materiële lasten. Deze indexering is gebaseerd op de cMEV2024-publicatie van het CPB die in augustus 2023 is verschenen en is opgenomen in de Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen (bijlage 2). Een extra correctie over voorgaande jaren acht de MRDH niet noodzakelijk.
Voor de salarislasten volgt de MRDH de eigen Cao, die de Cao gemeenten volgt (inclusief uitzonderingen gemeente Rotterdam). De MRDH hanteert voor 2025 een indexering van 4,9%. De indexering is gebaseerd op de cMEV2024-publicatie van het CPB die in augustus 2023 is verschenen en is opgenomen in de Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen (bijlage 1).
Naast deze indexering voert de MRDH ook nog een correctie door van 2,2% over voorgaand jaar (2024). In de begroting 2024 was rekening gehouden met een indexatie van 2,8%, echter geldt per 1 januari 2024 de nieuwe Cao gemeenten 2024-2025. De salarissen zijn in deze nieuwe Cao per 1 januari 2024 met 4,75% verhoogd en worden per 1 oktober 2024 nog eens met 1,25% verhoogd. De lastenstijging wordt voor het economisch vestigingsklimaat gedeelte gedekt uit de (geïndexeerde) inwonerbijdrage en voor het verkeer en openbaar vervoer gedeelte uit de BDU middelen. De BDU middelen kennen ook een jaarlijkse indexering. De hoogte hangt af van de middelen die het ministerie van Financiën hiervoor beschikbaar stelt.

Tevens zal in deze paragraaf worden ingegaan op het beleid rondom Informatieveiligheid, zoals ook verzocht in de kaderbrief van de MRDH-gemeenten (bijlage 2).

Paragraaf Financiering en treasury
Zoals in het BBV is voorgeschreven bevat deze paragraaf in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en wordt in deze paragraaf inzicht geboden in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop deze rente aan de programma's wordt toegerekend.

Paragraaf Verbonden partijen
In deze paragraaf wordt beschreven in welke publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisaties de MRDH een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risico's
De in de begroting 2024 onderkende risico's en bijbehorende weerstandscapaciteit vormen het uitgangspunt voor de begroting 2025. Zoals ook verzocht in de kaderbrief van de MRDH-gemeenten (bijlage 2) en in lijn met de begroting 2024, worden de geïnventariseerde risico's gekwantificeerd.
Conform het BBV dienen de volgende kengetallen aan de paragraaf weerstandsvermogen en risico's te worden toegevoegd (inclusief de beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie):

- *1a netto schuldquote;*
- *1b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;*
- *2 solvabiliteitsratio;*
- *3 grondexploitatie;*
- *4 structurele exploitatieruimte;*
- *5 belastingcapaciteit*

De genoemde kengetallen worden verwerkt in de begroting 2025 met uitzondering van de kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit, aangezien die voor de MRDH niet relevant zijn.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
De MRDH bezit een aantal kapitaalgoederen. Het betreft oplaadapparatuur voor OV-chipkaarten, rechten van opstal, en abri's. Daarnaast heeft de MRDH geïnvesteerd in

huisvesting, meubilair en ICT faciliteiten. Tenminste de beleidsuitgangspunten rondom activering en afschrijving zijn onderdeel van deze paragraaf. Daarnaast worden eventuele nieuwe investeringsbudgetten in deze paragraaf opgenomen.

Paragraaf Subsidies
Op grond van de Financiële verordening MRDH 2015 van de MRDH wordt in deze paragraaf een overzicht gegeven van de begrote subsidies aan instellingen en ondernemingen voor zover deze subsidies niet op grond van een bestaande verordening worden verleend.

Paragraaf Wet open overheid (Woo)
Op grond van de Wet open overheid (per 1 augustus 2022) dient de MRDH documenten op bepaalde wijze openbaar maken. In deze paragraaf wordt aangegeven op welke wijze de MRDH documenten openbaar maakt.

6. Indicatoren
De vanuit het BBV voorgeschreven indicatoren voor het taakveld bestuur/ bedrijfsvoering worden opgenomen in de begroting 2025. Dit zijn de indicatoren over formatie, bezetting, apparaatskosten, externe inhuur en overhead.

7. BTW-compensatiefonds
De aan de MRDH in rekening gebrachte BTW met betrekking tot de wettelijke taak verkeer en vervoer kan de MRDH verrekenen via het BTW-compensatiefonds. De verschuldigde BTW met betrekking tot het economisch vestigingsklimaat wordt verrekend via de zogenoemde transparantiemethode. Concreet betekent dit dat deze BTW elk jaar wordt doorgeschoven naar de daarvoor wel compensatiegerechtigde, aan de MRDH deelnemende, gemeenten, naar rato van inwoneraantal.

8. Vennootschapsbelasting (Vpb)
Per 1 januari 2016 is de MRDH belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor zover zij voor een van de activiteiten een onderneming drijft. In samenwerking met het Fiscaal Team van de gemeente Den Haag verrichtte de MRDH hiervoor grondig onderzoek. Zij nam het standpunt in dat er geen sprake is van enige belastingplicht voor de MRDH. In de afgelopen jaren is er veelvuldig overleg gepleegd met de Rijksbelastingdienst.

Eind februari 2022 is er tussen de MRDH en de Rijksbelastingdienst een vaststellingsovereenkomst gesloten. Het uitgangspunt voor de berekening is een cost-plus methode waarbij de treasuryfunctie wordt uitgedrukt in een waarde. van deze waarde wordt dan 5% genomen om op een belastbaar resultaat uit te komen.

9. Planning begroting 2025

De bestuurlijke behandeling van de begroting 2025 in 2024 is als volgt:

Bestuurscommissies Vervoersautoriteit en Economisch Vestigingsklimaat	3-apr
Dagelijks bestuur - vrijgeven voor zienswijze	24-apr
Start zienswijzeperiode	24-apr
Einde zienswijzeperiode	17-jul
Adviescommissies Vervoersautoriteit en Economisch Vestigingsklimaat	28-aug
Dagelijks bestuur - behandeling zienswijzen	26-aug
Algemeen bestuur - vaststellen begroting en nota van beantwoording bij zienswijzen	13-sep

Toelichting op de planning:
De begroting 2025 wordt voor een zienswijze voorgelegd aan de MRDH gemeenten.
De zienswijzeperiode voor de MRDH begroting 2025 eindigt op 17 juli, rekening houdend met een zienswijzeperiode van 12 weken.

In de kaderbrief van de MRDH gemeenten is opgenomen dat de gemeenten streven naar het aanbieden van de zienswijzen vóór 1 juli 2024 en uiterlijk 15 juli 2024.

Na de zienswijzeperiode zal behandeling plaatsvinden door de adviescommissies Vervoersautoriteit en Economisch vestigingsklimaat (beiden op 28 augustus 2024). Tijdens deze behandeling worden de adviescommissies meegenomen in de ‘rode draad’ van de ontvangen zienswijzen. De nota van beantwoording wordt na behandeling in het dagelijks bestuur van 26 augustus aan de adviescommissies nagezonden.

10. Besluit

De Kadernota MRDH begroting 2025 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag d.d. 5 april 2024,

de secretaris,	de voorzitter,
Christel Mourik	Ahmed Aboutaleb

Bijlage 1: Inwonerbijdrage Economisch Vestigingsklimaat per gemeente

Alle deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag betalen in 2025 een bijdrage in het kader van het versterken van het economisch vestigingsklimaat.

Gemeente	Aantal inwoners 31 december 2023 (*)	Bijdrage per inwoner	Totaal inwonerbijdrage 2025
Albrandswaard	26.431	3,07	81.143
Barendrecht	48.689	3,07	149.475
Capelle aan den IJssel	67.948	3,07	208.600
Delft	109.573	3,07	336.389
Den Haag	565.701	3,07	1.736.702
Krimpen aan den IJssel	29.630	3,07	90.964
Lansingerland	65.600	3,07	201.392
Leidschendam-Voorburg	78.246	3,07	240.215
Maassluis	35.826	3,07	109.986
Midden-Delfland	19.382	3,07	59.503
Nissewaard	87.626	3,07	269.012
Pijnacker-Nootdorp	57.948	3,07	177.900
Ridderkerk	47.713	3,07	146.479
Rijswijk	59.640	3,07	183.095
Rotterdam	671.125	3,07	2.060.354
Schiedam	81.855	3,07	251.295
Vlaardingen	76.472	3,07	234.769
Voorne aan Zee *	74.342	3,07	228.230
Wassenaar	27.108	3,07	83.222
Westland	115.984	3,07	356.071
Zoetermeer	128.424	3,07	394.262
Totaal	**2.475.263**		**7.599.058**

(*) bron: CBS StatLine info van 11-2-2024. Wordt in de definitieve begroting 2025 nog aangepast naar voorlopige aantallen per 1-1-2024.

Bijlage 2: Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen regio Haaglanden

GESCAND
D.D. 8 JAN 2024

gemeente
Zoetermeer

> Retouradres Postbus 15, 2700 AA Zoetermeer

Het bestuur van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH)
Postbus 21012
3001 AA Rotterdam

Bezoekadres
Engelandlaan 502
2711 EB Zoetermeer

Postadres
Postbus 15
2700 AA Zoetermeer

Telefoon 14 079
www.zoetermeer.nl

Datum
14-12-2024

Uw kenmerk

Ons kenmerk
F&C/E 2023 133937

Bijlagen

Onderwerp: Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u de Kaderbrief voor de begroting 2025 van de gemeenten in de regio Haaglanden, waarin de (financiële) uitgangspunten voor de gemeenschappelijke regelingen (GR-en) zijn opgenomen. Deze kaderbrief ontvangen de besturen van GR-en elk jaar voorafgaand aan een nieuwe begrotingscyclus. De kaderbrief richt zich op de financieel-technische en beheersmatige randvoorwaarden voor de begroting en de verantwoording en tevens op enkele procesafspraken. De beleidsmatige kaderstelling binnen de GR is de bevoegdheid van de bestuurders en niet opgenomen in deze brief.

Doel van deze Kaderbrief is een eenduidige benadering vanuit de deelnemende gemeenten van de begroting 2025 van GR-en. Deze brief gaat nader in op:

1. Indexering
2. Risico's en weerstandscapaciteit
3. Maatschappelijk verantwoorde inkoop
4. Informatiebeveiliging en bescherming persoonsgegevens
5. Tijdige afstemming, ook tussentijds
6. Wijziging wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)
7. Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopgave

Daarbij vragen wij u bijzondere aandacht voor onderdeel 7 en lichten onze motivering hiervoor toe. Het Rijk voorziet de gemeenten vanaf 2026 van onvoldoende middelen om al hun taken in de huidige volle omvang te kunnen waarborgen. Dat betekent dat de gemeenten – ook in de Haagse regio – een afweging moeten maken welke aanpassingen zij en de aan hen verbonden partijen gaan maken in de uitvoering van beleid en taken. Daarom willen we tijdig de GR-en meenemen in onze eigen ombuigingstrajecten; zowel inhoudelijk als procedureel.

We beseffen dat de GR-en betrokken zijn om zoveel mogelijk publieke waarde te leveren en te blijven leveren en onze inwoners optimaal te bedienen. Het maken van keuzes is voor alle betrokkenen een lastige opgave. Toch dient dit te gebeuren en worden de GR-en gevraagd om - gegeven de knellende financiële kaders - als 'verlengd lokaal bestuur'

hun verantwoordelijkheid hierin te nemen. Met de gekozen aanpak – zie verderop in deze brief – levert u enerzijds uw bijdrage aan de financiële opgave van de gemeenten en kunt u anderzijds zelf bepalen hoe deze in te vullen.

De kaders betrekt u bij de opstelling van uw begroting voor 2025 en de meerjarenraming 2026-2028. Als u van mening bent dat een kader niet haalbaar is, wordt u verzocht dit te bespreken in de bestuursvergadering van uw GR. Uw bestuur kan de uitkomst van de bespreking dan opnemen in de aanbiedingsbrief bij de begroting naar de deelnemende gemeenten. Hieronder worden de uitgangspunten nader toegelicht.

1. Indexering

De indexering is een algemeen vertrekpunt voor de gemeentelijke bijdrage aan de GR. De indexering is gebaseerd op de in de macro economische verkenning 2024 (MEV 2024) van september 2023 van het Centraal Planbureau opgenomen indexcijfers. In de MEV 2024 zijn, dit jaar *niet* ook de cijfers voor 2025 opgenomen. Om perspectief te bieden dat één jaar verder gaat dan het jaar van de MEV, gebruiken we de cMEV2024-publicatie van het CPB die in augustus 2023 is verschenen.
De genoemde indexcijfers geven een algemeen vertrekpunt voor de begroting van de gemeenschappelijke regelingen in 2025 met als doel een indicatie af te geven voor een toekomstige inflatie compensatie. Het staat echter niet in de weg dat voor individuele gemeenschappelijke regelingen, in afstemming met de overige deelnemers, tot een andere bijstelling van de gemeentelijke bijdrage kan worden gekomen. Indien van toepassing vindt hierover afzonderlijke overleg plaats op het niveau van de individuele gemeenschappelijke regeling.

De GR heeft bij de begroting 2025 de opbouw van de deelnemersbijdrage ingedeeld naar het loongevoelige en het materiële gedeelte.

In onderstaand overzicht zijn de indexatiecijfers voor de bepaling van de gemeentelijke bijdrage opgenomen.

INDEX GEMEENTELIJKE BIJDRAGE 2025 CPI

	MEV 2023	CEP 2023	MEV 2024	Verschil
2022	9,9	10,0		0,1
2023	2,6		3,9	1,3
2024	2,6		3,8	1,2
2025			2,6	2,6
Index gemeentelijke bijdrage prijzen begroting 2025				**2,6**

gemeente
Zoetermeer

INDEX GEMEENTELIJK BIJDRAGE 2025 LONEN

	MEV 2023	CEP 2023	MEV 2024	Verschil
2022	5,7	7,4		1,7
2023	2,8		3,6	0,8
2024	2,8		6,3	3,5
2025			4,9	4,9
	Index gemeentelijke bijdrage lonen begroting 2025			**4,9**

Bronnen:

- *MEV 2023, publicatiedatum 2022*
- *CEP 2023, publicatiedatum maart 2023*
- *(c)MEV 2024, publicatiedatum sept 2023, (c) aug 2023*

De inflatie voor 2025 wordt als volgt geschat:

1. 2,6 % voor de materiële kosten volgens de nationale consumentenprijsindex (CPI). Dit cijfer is een inschatting voor het jaar 2025 (2,6 %, cMEV2024).
2. 4,9 % voor de loonkosten volgens de index prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers. Dit cijfer is een inschatting voor het jaar 2025 (4,9%, cMEV2024).

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de verschillen in de periode 2022-2024 niet worden geactualiseerd en worden meegenomen in het vertrekpunt voor 2025. De begrotingen voor de periode 2022-2024 zijn inmiddels vastgesteld en het is onduidelijk in hoeverre een actualisatie noodzakelijk is. Bovendien staan de gemeente de komende jaren voor een grote financiële uitdaging (zie ook paragraaf 7 hieronder) en worden GR-en gevraagd om samen hierop te anticiperen.

Wat desalniettemin opvalt is dat de afgelopen jaren verschillen zijn ontstaan tussen de inflatiecijfers die in het MEV2023 en MEV2024 zijn gepubliceerd. Zie de laatste kolom in bovenstaande tabel. Het is hierdoor mogelijk dat er een discrepantie ontstaat tussen de toegekende index van de gemeentelijke bijdrage en de werkelijke kostenontwikkeling van de begroting. Dit kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden doordat de prijs- of loonmutatie van de kosten bij een GR anders is dan de indexering van de gemeentelijke bijdrage. Bij de aanbieding van de begroting kunnen deze verschillen inzichtelijk worden gemaakt, met een voorstel zoals beschreven onder punt 7.

De komende tijd willen we de huidige systematiek van de indexering van de gemeenschappelijke regelingen tegen het licht houden in relatie tot de wijze waarop de gemeenten voor deze indexatie nu en in de toekomst gecompenseerd worden in het gemeentefonds.

2. Risico's en weerstandscapaciteit

Conform de eerdere kaders verwachten we ook in uw komende begrotingen een goed onderbouwde risicoparagraaf aan te treffen. Effectief risicomanagement is een speerpunt voor de deelnemende gemeenten. Kwalitatieve toelichtingen op de risico's en een transparante systematiek zijn daarvoor essentieel. Het uitgangspunt is dat het aanhouden van een hogere risicobuffer dan het risicoprofiel bij de verbonden partij niet noodzakelijk is. Dus als bij de jaarrekening de weerstandsratio (beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit) groter blijkt dan 1,0, dan zal er in principe een afstorting naar de deelnemende gemeenten plaats dienen te vinden van het teveel aan gereserveerde middelen..

3. Maatschappelijk verantwoorde inkoop

Hoe ziet onze wereld er over 25 jaar uit? De keuzes die we vandaag maken, hebben impact op onze toekomst. Tal van complexe, maatschappelijke vraagstukken schreeuwen om duurzame keuzes.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) is een effectief instrument om:

- CO2-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik te verminderen;
- Een inclusieve arbeidsmarkt te realiseren;
- Misstanden voor mens en milieu aan te pakken in internationale ketens.

Dit is door de (rijks)overheid als beleid vastgelegd in de inkoopstrategie 'Inkopen met Impact'. Ook meerdere Haaglanden gemeenten en GR-en (intergemeentelijke samenwerkingen) hebben MVI tot de hoofdzaak van hun inkoopstrategie verkozen. Wij vragen u dan ook in de paragraaf bedrijfsvoering van uw begroting 2025 en het jaarverslag over het verslagjaar 2023 toelichting te geven op uw maatschappelijk verantwoord inkoopbeleid.

4. Informatiebeveiliging, informatiebeheer en privacy

De dienstverlening van de gemeenschappelijke regelingen en gemeenten is sterk afhankelijk van informatievoorziening. In de samenwerking wordt informatie gecreëerd, opgeslagen en uitgewisseld, waarbij de gebruikte gegevens vaak een gevoelig karakter hebben. Informatiebeveiliging, informatiebeheer en bescherming van persoonsgegevens is van essentieel belang voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en de bescherming van het vertrouwen in het samenwerkingsverband.

Het is daarom van belang om de beveiliging van informatie te waarborgen door het gebruik van beveiligde communicatiekanalen en het implementeren van passende beveiligingsmaatregelen, zoals beschreven in de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Daarnaast is archief- en informatiebeheer dat voldoet aan wet- en regelgeving

een belangrijke randvoorwaarde om privacywetgeving na te kunnen leven en informatie adequaat te kunnen beveiligen.

Wij verzoeken alle partijen dan ook in de paragraaf bedrijfsvoering van uw begroting en het jaarverslag te rapporteren over (de realisatie van) het beleid op het gebied informatiebeveiliging, informatiebeheer en de bescherming van persoonsgegevens.

5. Tijdige afstemming, ook tussentijds

Nieuw beleid

Bij een GR kan behoefte bestaan aan beleidswijziging, nieuw beleid of nieuwe initiatieven. Ook (aanstaande) nieuwe wet- en regelgeving kan aanleiding zijn voor nieuwe beleidsvoornemens. Geadviseerd wordt deze aanzetten tot nieuw beleid tijdig te bespreken in uw bestuursvergadering. Zodra deze meer concrete vormen aannemen, worden deze opgenomen in uw beleidskader. Iedere gemeente kan dan bij de kaderstelling voor het komende jaar hiermee rekening houden.

Omgaan met tekorten/overschotten

Gedurende de uitvoering van de begroting kunnen zich afwijkingen voordoen. Deze worden normaliter opgenomen in de reguliere uitvoeringsrapportages en (tussentijds) gemeld aan het DB van de GR. Uitgangspunt hierbij is dat exploitatietekorten in principe binnen de begroting van de GR worden opgevangen. Overschotten vloeien in principe terug naar de deelnemende gemeenten. De tussentijdse melding kan worden aangevuld met een voorstel voor bijsturing. Het bestuur wordt verzocht hier nadrukkelijk aandacht aan te besteden.

Tussentijdse informatievoorziening

Niet voor elke GR geldt een zelfde afspraak of verwachting over tussentijdse rapportages. Verwacht wordt dat het bestuur van de GR bij materiële beleidsmatige en/of financiële (verwachte) afwijkingen gedurende het jaar de deelnemende gemeenten actief informeert. Indien de GR de begroting wil wijzigen geldt hiervoor de gebruikelijke zienswijzeprocedure.

Financiële kengetallen

De kwaliteit van de begroting is medebepalend voor de jaarstukken. Het BBV schrijft ten aanzien van de verplichte kengetallen voor: dat zorggedragen wordt voor "een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie." (artikel 11, lid 2d) Het bestuur wordt verzocht expliciet aandacht te geven aan het beoordelen van de verplichte financiële kengetallen en daarbij zo nodig tijdig beleidsmaatregelen voor te stellen.

Tijdig inzenden van stukken

In lijn met de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) wordt gestimuleerd dat de begrotingscycli van de GR-en en van de deelnemende gemeenten goed op elkaar aansluiten. Tijdige inzending van de stukken versterkt de betrokkenheid van en sturing door de gemeenteraden. De raden zijn dan beter in staat om zienswijzen voor te bereiden en de informatie kan worden meegenomen bij de behandeling van de Voorjaarsnota c.q. Kadernota.

Sinds 1 juli 2022 dienen GR-en met betrekking tot de ontwerpbegroting jaar T op grond van de Wgr de uitgangspunten voor hun begroting (indicatie beleidsvoornemens, gemeentelijke bijdrage en prijscompensatie) vóór 30 april jaar T-1 aan de gemeenteraden te sturen. En de conceptbegroting dient uiterlijk 12 weken voor 15 september, dus uiterlijk op 23 juni, aan de deelnemende gemeenten aangeboden te worden.

In de praktijk worden deze uitgangspunten meteen opgenomen in de conceptbegroting. Een latere indiening van de conceptbegroting dan 30 april 2024 is niet wenselijk. Vanwege de zomerrecessen lukt het mogelijk gemeenten niet de zienswijzen op de begroting te behandelen in de periode tussen het zomerreces en 15 september. Daarom bieden de gemeenten de zienswijzen liefst vóór 1 juli 2024, en uiterlijk 15 juli 2024 aan de GR-en aan.

Wat betreft de jaarstukken wordt in verband met de tijdige samenstelling van de gemeentelijke jaarstukken de GR-en gevraagd de gemeenten de vanuit het BBV benodigde gegevens voor 15 februari 2024 aan te leveren (hoeft dan dus nog niet de hele jaarrekening te zijn). Het gaat onder andere om de omvang van het eigen en vreemd vermogen en het verwachte rekeningresultaat. De GR-en verstrekken de gegevens uiteraard onder voorbehoud van hun eigen accountantscontrole.

6. Wijziging wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Per 1 juli 2022 is een wijziging in de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) in werking getreden die het doel heeft de legitimatie van deze samenwerkingsverbanden te vergroten, door meer ruimte voor invloed op besluitvorming bij GR-en aan gemeenteraden te geven.
De wijzigingen leiden tot:

i. aanpassingen van de termijnen van de P&C-cyclus met de gemeenten,
ii. aan te brengen aanpassingen in de GR vóór 1 juli 2024, en
iii. mogelijk de instelling van een raadsadviescommissie.

Ad i)
Zie hiervoor onderdeel 5.

Ad ii)

Dit betreft in elk geval:

- het al dan niet uitbreiden van besluiten waar een zienswijzeprocedure voor van toepassing wordt;
- het al dan niet formeel regelen van (burger)participatie bij de besluitvorming binnen de GR;
- hoe de actieve informatieplicht naar de raden wordt vorm gegeven;
- het al dan niet evalueren van de GR, en zo ja, met welke focus en frequentie;
- nadere regels bij uittreding uit de GR.

De wet schrijft voor expliciet te zijn over deze afspraken, ook waar besloten wordt deze zaken niet nader te regelen, moeten de gemeenteraden daar mee instemmen. Dus alle GR-en zullen wijzigingen moeten doorvoeren. Voor deze aanpassing geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar (dus tot 1 juli 2024).

Ad iii)
Voor een openbaar lichaam (GR met AB en DB) geeft de wet de raden de mogelijkheid gezamenlijk een voorstel te doen aan de GR tot het instellen van een regionale gemeenschappelijke adviescommissie. De commissie, bestaande uit raadsleden die per deelnemende gemeente door de raad uit zijn midden worden aangewezen, heeft tot doel vroegtijdig te worden betrokken bij voorgenomen besluitvorming door het bestuur van de regeling, en te adviseren aan het bestuur.

7. Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopdracht

Het financiële perspectief van de gemeenten keldert vanaf 2026. Dat betekent dat alle gemeenten maatregelen moeten gaan overwegen hoe de begrotingen structureel sluitend te gaan krijgen. Daarbij kan helpen te kijken naar wettelijke / bovenwettelijke taken en ook naar vrije beleidsruimte bij wettelijke taken.

Om te anticiperen op de tekorten aan gemeentelijke middelen vragen wij de GR-en om een aandeel te nemen. Dat kunt u doen door op voorhand de indexaties voor de vastgestelde begrotingen 2022, 2023 en 2024 niet met terugwerkende kracht te actualiseren. Indien bovenstaande dreigt te leiden tot onoverkomelijke knelpunten, dan kan het bestuur besluiten tot het opnemen van concrete en onderbouwde voorstellen in hun begroting.

Ook de GR-en die onderdeel uitmaken van een zogenoemd 'gesloten systeem' vragen we deze uitwerking te geven, omdat verlaging van de lasten binnen een gesloten systeem de gemeente de mogelijkheid kan geven om op andere terreinen anders met de lasten voor de inwoner om te gaan.

Voor nadere informatie over deze brief kunt u terecht bij de voorzitter van het Controllersoverleg Haaglanden, dhr. B. Wijman van de gemeente Zoetermeer (079-3468346; e-mail: b.c.wijman@zoetermeer.nl).

Hoogachtend,
Namens de colleges van Burgemeester en Wethouders van:
Delft
Den Haag
Leidschendam-Voorburg
Midden-Delfland
Pijnacker-Nootdorp
Rijswijk
Wassenaar
Westland
Zoetermeer

Drs. J. Iedema MBA
Wethouder Financiën gemeente Zoetermeer
Voorzitter overleg wethouders Financiën Haaglandengemeenten

Bijlage 3: Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen regio Rotterdam-Rijnmond

MRDH
Postbus 21012
3001 AA Rotterdam

Datum: 8 januari 2024
Zaaknummer: 1313243
Team: Financieel beleid en advies
Contactpersoon: Martin Vermaat
martinvermaat@krimpenaandenijssel.nl
Uw brief van:
Onderwerp: Indexering begroting 2025

Geacht bestuur,

Jaarlijks informeren de gemeenten van de regio Rotterdam-Rijnmond de gemeenschappelijke regelingen waarin zij gezamenlijk deelnemen over het te gebruiken indexpercentage voor de eerstvolgende begroting. In deze brief betreft dat de begroting 2025.

Tekorten vanaf 2026
Daaraan voorafgaand vragen wij uw aandacht voor het volgende. Het financiële perspectief van de gemeenten vertoont grote tekorten vanaf 2026. Dat vraagt van gemeenten ingrijpende maatregelen om de begroting structureel sluitend te krijgen.
Onvermijdelijk is dat deze maatregelen ook effect hebben op de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen. Wij vragen u reeds nu om daarop te anticiperen, en op weg naar 2026 zelf met initiatieven te komen die een bijdrage leveren aan de financiële opgave waarvoor de gemeenten staan. Graag rekenen wij op een constructief gesprek daarover.
Begin 2024 vindt er verder bestuurlijk overleg plaats over de financiële vooruitzichten van de gemeenten en de relatie met de financiering van gemeenschappelijke regelingen. U wordt daarover te zijner tijd geïnformeerd.

Indexering 2025
Omdat het ons bekend is dat u ook een brief met indexeringsrichtlijnen ontvangt vanuit de regio Haaglanden, sturen wij u geen indexeringsbrief met eigen richtlijnen. Wij vinden het onwenselijk dat u verschillende signalen krijgt over wat gemeenten een acceptabele kostenontwikkeling vinden. Wij sluiten daarom voor de begroting 2025 opnieuw aan bij de systematiek en de berekening van de regio Haaglanden. Jaarlijks zullen wij beoordelen of wij ons voor het volgende begrotingsjaar opnieuw in de uitkomsten van die berekening kunnen vinden en u daarvan op de hoogte stellen.

Beleidswijzigingen
Het indexpercentage is bedoeld voor de budgetten van het bestaande beleid of de bestaande activiteiten. Als u voorstellen heeft voor nieuw beleid of nieuwe activiteiten, verzoeken wij u om deze afzonderlijk zichtbaar te maken en aan de gemeenten ter besluitvorming voor te leggen, met daarbij een dekkingsvoorstel.

Voor de volledigheid wijzen wij erop dat u als gemeenschappelijke regeling een meerjarenbegroting opstelt, maar dat gemeenten strikt genomen alleen instemmen met de eerste jaarschijf hiervan.

Wij verzoeken u bij het opstellen van de begroting 2025 met het bovenstaande rekening te houden.

Gemeente Krimpen aan den IJssel
Postbus 200
2920 AE Krimpen aan den IJssel
Bezoekadres: Raadhuisplein 2
T: 14 0180 | F: (0180) 51 60 40
E: gemeente@krimpenaandenijssel.nl
I: www.krimpenaandenijssel.nl

Ondertekening

Deze brief wordt u toegezonden namens de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Voorne aan Zee.

Met vriendelijke groeten,
Burgemeester en wethouders van Krimpen aan den IJssel,

De secretaris,	De burgemeester,
mr. A. Boele	J.J. Luteijn

Gemeente Krimpen aan den IJssel

Postbus 200
2920 AE Krimpen aan den IJssel
Bezoekadres: Raadhuisplein 2

T: 14 0180 | F: (0180) 51 60 40
E: gemeente@krimpenaandenijssel.nl
I: www.krimpenaandenijssel.nl

Postadres:
Postbus 150
2670 AD Naaldwijk
Bezoekadres:
Laan van de Glazen Stad 1
2672 TA Naaldwijk
T 14 0174
E info@gemeentewestland.nl
I www.gemeentewestland.nl

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Postbus 21012
3001AA ROTTERDAM

UW BRIEF	UW KENMERK	ZAAK-/PROJECTNR.	DOCUMENTNR.	BIJLAGE(N)
	109092		24-0077651	0

CONTACTPERSOON	CLUSTER	TELEFOONNUMMER	DATUM VERZONDEN
W. Dekker	Beleid	0650002651	

ONDERWERP
Zienswijze op Ontwerpbegroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028 MRDH

Geacht bestuur,

De gemeenteraad van Westland is per brief van 24 april 2024 uitgenodigd een zienswijze kenbaar te maken op de Ontwerpbegroting MRDH 2025. Hierbij doen wij u namens de gemeenteraad van Westland onze reactie toekomen. Vanuit de gemeente Westland hebben we een aantal aandachtspunten en vragen. Hieronder zetten wij die uiteen.

Leesbaarheid en verwachtingen van het bestuur
Allereerst veel dank voor het opstellen van de Ontwerp- en meerjarenbegroting en al het werk wat hierin is gaan zitten. Wij willen u vragen na te denken over de vorm van presenteren, zodat raadsleden snel kennis kunnen nemen van de financiële en beleidsmatige essentie van de (meerjaren)begroting. Daarnaast kunnen wij ons voorstellen dat u als bestuur van de MRDH ook uw eigen blik op het komende jaar mee wilt geven of wellicht specifieke aandachtspunten heeft op de (meerjaren)begroting. We nodigen u uit de aanbiedingsbrief hiervoor te benutten. Uw aandachtspunten kunnen waardevol zijn bij het behandelen van de begroting door de diverse gemeenteraden. Het is dan aan de gemeenteraden om – indien zij dit wenselijk achten – hierop te reflecteren.

Vervoersautoriteit
Flora Campus Westland; voor een toekomstbestendig Westland
U constateert terecht dat de ruimte in de regio schaars is, verstedelijking daarom primair gerealiseerd wordt rondom OV-knooppunten en dat daarbij een netwerk hoort met goede aansluitingen en verbindingen. Westland werkt hard aan de realisatie van de Flora Campus Westland, waar kennis en innovatiekracht rondom de glastuinbouw samenkomen. De Flora Campus Westland wordt een economische toplocatie met een leer-werk-woongebied, gericht op thema's als horti-tech en -health. De gebiedsontwikkeling voorziet ook in een woonprogrammering met een hoge bebouwingdichtheid. De realisatie van een mobiliteitshub vormt hierin een belangrijk onderdeel. Voor deze gebiedsontwikkeling, het toekomstig hart van de innovatieve tuinbouwsector, en als belangrijk onderdeel van de te bewerkstelligen mobiliteitstransitie in en rondom Westland is het van groot belang dat het OV-knooppunt als dusdanig erkend wordt in het MRDH-netwerk. Met deze erkenning worden bijpassende investeringen mogelijk. Dergelijke investeringen dragen direct bij aan onder meer opdracht 1 'investeren in bereikbaarheid om de inwonersgroei in de regio te faciliteren'. In deze opdracht gaat het met name om het realiseren van een goede bereikbaarheid van verstedelijkingslocaties, het verbinden van kennis- en onderwijsknooppunten en de bereikbaarheid van werklocaties te verbeteren. Allen komen samen in de ontwikkeling van de Flora Campus Westland.

Investeren in (H)OV in Westland cruciaal voor economische en ruimtelijke ontwikkelingen
De bereikbaarheid van arbeid, banen, kennis en voorzieningen is cruciaal voor de verdere economische en ruimtelijke ontwikkeling van Westland. Goede, snelle en betrouwbare HOV-verbindingen met Den Haag, Rotterdam en Delft zijn daarom cruciaal. Daarnaast houdt een robuust en snel HOV-netwerk Westland en de Greenport over de weg bereikbaar. De Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 Westland en de Verdiepende Verkenning HOV zijn hiervoor essentieel. Daarom vragen we hiervoor extra aandacht in de Mobiliteitsvisie die u in 2025 opstelt en roepen u op de uitkomsten van de Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 Westland en Verkenning HOV Westland hierin mee te nemen.

Bij het opstellen van de Mobiliteitsvisie 2025 geeft u aan dat het gebiedsgericht werken en de verschillende gebiedstypen uit de strategische agenda, waaronder het type 'Greenports en Mainport', richtinggevend zijn. We vragen u hierbij nadrukkelijk te kijken naar de interactie tussen de gebiedstypen. De kracht van onze regio ligt immers in het leggen van verbindingen waardoor waardevolle sociale en economische interactie ontstaat.

Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 Westland en HOV Westland (Zuidelijk deel van ZuidWestlandcorridor) opnemen
In hoofdstuk 3 van het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2025 (IPVa) vragen wij u bij het onderdeel Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 het genomen besluit in het BO-MIRT 2021 volledieger te omschrijven, zodat ook in het IPVa de doelstelling en contextuele inbedding helder is opgenomen. De gebiedsuitwerking maakt onderdeel uit van MoVe programma logistiek. Doel is de bereikbaarheid van de greenport naar de toekomst toe te borgen en te verbeteren. Op grond van het MIRT-besluit 2021 worden momenteel concrete maatregelen voor de periode 2025-2040 uitgewerkt. Dit betreffen in eerste instantie mitigerende maatregelen of 'beter benutten maatregelen' van de bestaande infrastructuur en indien niet anders kan het aanpassen van de infrastructuur. De resultaten van deze uitwerking worden ter besluitvorming voorgelegd aan de besturen van onze partners, Move en het BO MIRT 2025.

Hetzelfde geldt voor HOV Westland (Zuidelijk deel van ZuidWestlandcorridor). Op grond van het besluit van de Bestuurscommissie Vervoersautoriteit van 2021 wordt de voorkeursvariant een snelle HOV verbinding tussen Den Haag-Naaldwijk-Maassluis en Delft-Naaldwijk in opdracht van Westland samen met de provincie Zuid-Holland, MRDH en Maassluis nader onderzocht. Het uitgangspunt betreft een Bus Rapid Transit system, waarbij lightrail naar de toekomst toe niet onmogelijk wordt gemaakt. Deze studie leidt tot een nadere uitwerking van de voorkeursvariant bestaande uit het tracé op schetsontwerpniveau met benodigde investering, exploitatieraming en een MKBA.

Inzichtelijk maken besteding reservering € 145 mln. ten behoeve van BoRing toekomstbestendig OV
Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 ingestemd met de besluiten in het kader van Borging toekomstbestendig OV in de hele regio. Financieel is besloten om een reservering in de OV-exploitatiebegroting op te nemen van € 145 miljoen. U stelt dat het besluit voor deze aanvullende middelen uiteindelijk verwerkt worden in de subsidies voor de exploitatie van het openbaar vervoer. Hoewel wellicht niet verplicht, vinden wij het wenselijk de doelen en besteding van deze middelen expliciet navolgbaar te maken, gezien het exceptionele en noodgedwongen karakter van dit besluit met aanzienlijke financiële omvang.

Extra middelen Rijksoverheid noodzakelijk
Het is een grote uitdaging om onze regio goed bereikbaar te houden voor alle modaliteiten. Daarin zullen we moeten blijven investeren. We maken ons op dit punt zorgen. Er lijkt op kortere termijn geen impuls mogelijk om het investeringsvermogen structureel én aanzienlijk te vergroten. Het gat tussen onze ambities, doelen en financiële mogelijkheden lijkt groter te worden. We steunen daarom de MRDH in hun oproep aan de landelijke politiek om de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer (BDU) te herindexeren en daarnaast aanvullend structureel budget vrij te maken voor de regionale infrastructurele opgaven.

Economisch Vestigingsklimaat
We zijn blij te lezen dat in de concrete plannen en ambities voor 2025 een duidelijke en concrete vertaalslag van de vastgestelde strategische agenda is. Dat geeft vertrouwen dat we de in de agenda opgenomen punten met elkaar waar gaan maken als we deze doestellingen blijven volgen.

U geeft gehoor aan de oproep van gemeenten om te anticiperen op hun sombere financieel perspectief vanaf 2026 door in 2025 een lager indexeringspercentage toe te passen. Dat een dergelijke oproep nodig is betreuren we zeer, tegelijkertijd is dit de realiteit. Niet alleen de beschikbare middelen voor projecten met een regionale uitstraling die bijdragen aan de versterking van het economisch vestigingsklimaat komen immers onder druk, ook de co-financieringsmogelijkheden van de gemeenten. We waarderen het feit dat u actief meedenkt en beweegt.

<u>Investeren in de Flora Campus Westland; voor een toekomstbestendig Westland</u>
Westland ziet dat de MRDH steeds meer oog heeft voor de kracht en potentie van de glastuinbouwsector en het belang van deze topsector voor onze regio; het hart van dit innovatieve en wereldwijd toonaangevend cluster ligt hier. De innovaties en kennis die we morgen bedenken worden overmorgen geëxporteerd naar landen over de hele wereld en draagt daarin bij aan de wereldwijde ambitie van meer lokale en duurzame productie. De sector heeft de ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn en werkt hard aan hun toekomstbestendigheid. Ook de verdere robotisering en digitalisering zijn hierin randvoorwaardelijk. De MRDH heeft een belangrijke stuwende rol en we vragen dus ook om met ons mee te denken hoe we de middelen, capaciteit en het netwerk van MRDH kunnen inzetten om deze doelstellingen te bereiken. De toepasbaarheid van de bijdrageregeling kan bij de herijking worden vergroot en de samenhangende administratieve druk worden verlicht.

Bij een aantal van de doelstellingen zoals bij campussen wordt aangegeven: *'We leveren een financiële bijdrage aan circa vier campusversterkingsprojecten, waarbij de focus ligt op het versterken van bestaande campussen in sectoren (IT-, energie-, techniek-, het haven industrieel complex, greenport en zorgsector) die van economisch belang zijn voor de regio'.* De begroting schept onvoldoende helderheid aan welke vier campusprojecten volgende jaar een bijdrage wordt geleverd en aan welke sector. We bespreken graag snel hoe we met elkaar onze ambities voor de Flora Campus Westland kunnen waarmaken en daarmee dé campus voor de tuinbouw kunnen realiseren. Alle ambities vanuit de strategisch agenda (toekomstbestendige werklocaties, campusprogramma, leven lang ontwikkelen, opleiden van de juiste en benodigde banen en bereikbaarheid) komen hierin terug en zijn nauw met elkaar verbonden.

We delen volledig de ambities die de MRDH heeft opgenomen inzake talentontwikkeling en de focus op bijscholing. Ook in de glastuinbouwsector merken we dat nieuwe of andere competenties gevraagd worden. Er ligt steeds meer focus op banen die bijdragen aan de verdere ontwikkeling van digitalisering, technische innovaties en automatisering. Ook de verduurzamingsambitie vraagt om specifieke kennis en kunde. Een nadrukkelijkere aansluiting op de MRDH ambities is daarom wenselijk. Wij denken graag met u mee hoe de deze aansluiting te realiseren.

<u>Bereikbaarheid van werklocaties verbeteren</u>
Op het snijvlak van het economisch vestigingsklimaat en de bereikbaarheid hebben we tot slot een belangrijk punt dat we vanuit Westland willen aandragen. Wat ons betreft valt onder het vernieuwen van werklocaties ook de bereikbaarheid van deze werklocaties. In Westland horen we geregeld van onze (grote) bedrijven dat zij werknemers mislopen doordat een aantal plekken in onze gemeente bijzonder slecht te bereiken zijn met het OV. Het gaat dan om bedrijven met veel werknemers, die niet bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Tegelijkertijd merken we dat de jongere doelgroep uit voornamelijk de steden de voorkeur geeft aan het openbaar vervoer. Een oplossing voor

de korte termijn is het mogelijk maken van kleinschalig (maatwerk)vervoer naar grote bedrijven, waarbij met hen wordt samengewerkt.

Wij gaan er vanuit u hiermee voldoende inzicht te hebben gegeven in onze visie op de Ontwerpbegroting MRDH 2025 en vertrouwen erop dat onze aangedragen punten worden meegenomen dan wel goed worden verwerkt in de definitieve versie.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Westland,
de secretaris, de burgemeester,

M.L.M. Weerts B.R. Arends

Commissie Bestuur & Economie

Dossiernummer	15
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	13 juni 2024
Agendapunt	11
Titel	Voorstel tot vaststelling van de zienswijze ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028, inclusief herziene begroting 2024 en financieel jaarbericht VRH 2023
Portefeuillehouder	Bouke Arends

Bijlagen
Raadsvoorstel [24-0076662]
Raadsbesluit [24-0076665]
Zienswijze gemeenteraad Westland op ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 VRH [24-0076519]
Bijlage 1: Aanbiedingsbrief VRH [24-0076676]
Bijlage 2: Kaderbrief VRH begroting 2025-2028 [24-0076677]
Bijlage 3: Kaderbrief GR-en begroting [24-0076681]
Bijlage 4: Ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2025-2028 [24-0076682]
Bijlage 5: Financieel jaarbericht VRH 2023 [24-0076683]
Bijlage 6: Accountantsverslag jaarverslag VRH 2023 [24-0076684]

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Bestuur & Economie	**13 juni 2024**

RAADSVOORSTEL

ONDERWERP

Voorstel tot vaststelling van de zienswijze ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028, inclusief herziene begroting 2024 en financieel jaarbericht VRH 2023.

BESLISPUNTEN

1. Middels bijgevoegde brief een zienswijze in te dienen, waarin staat dat de raad van de gemeente Westland akkoord gaat met de ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2025-2028, inclusief herziene begroting 2024.
2. Kennis te nemen van de bijgevoegde financiële berichtgeving van de VRH (kaderbrief VRH 2025-2028 en het financieel jaarbericht VRH 2023, inclusief accountantsverslag).

ARGUMENTEN, RISICO'S EN KANTTEKENINGEN

Argumenten:

1.1 De VRH heeft de kaderbrief van de Haaglanden gemeenten grotendeels overgenomen.
1.2 Het is van belang blijvend in te zetten op de werving van brandweervrijwilligers.
1.3. De gemeenteraad kan een zienswijze naar voren brengen.
2.1 De VRH heeft een informatieplicht richting de gemeenteraden.

Risico's/kanttekeningen:

1. De ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 is niet geheel in lijn met de Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen.
2. Enkele buurgemeenten waaronder Leidschendam-Voorburg, geven er de voorkeur aan om het resultaat over 2023 conform het gestelde in de Kaderbrief te verwerken tot een terugbetaling.

RAADSVOORSTEL

AANLEIDING

Op 12 april jl. heeft het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden (AB-VRH) besloten de volgende financiële stukken door te geleiden naar de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten:

Ter zienswijze:

- de ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028, inclusief herziene begroting 2024.

Ter kennisname:

- de kaderbrief begroting 2025-2028 en het financieel jaarbericht VRH 2023, inclusief het accountantsverslag.

De ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 wordt, conform artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen (WGr), door het Dagelijks Bestuur van de VRH (DB-VRH) ter zienswijze aan de gemeenteraad aangeboden. De gemeenteraad heeft tot uiterlijk 1 augustus 2024 de tijd om haar zienswijze kenbaar te maken. In de begroting gaat de VRH in op de beleidsmatige ontwikkelingen, de prestatie-indicatoren en de financiële gevolgen van het beleid. Daarnaast wordt, op grond van artikel 34 van de WGr, de kaderbrief begroting VRH 2025-2028 en de jaarrekening 2023, inclusief het accountantsverslag, ter kennisname aangeboden. De kaderbrief bevat algemene financiële en beleidsmatige kaders van de VRH-begroting.

DOELSTELLING

Het vaststellen van de zienswijze op de ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028, inclusief de herziene begroting 2024 en de gemeenteraad in kennis te stellen van de kaderbrief begroting VRH 2025-2028 en de jaarrekening 2023, inclusief het accountantsverslag.

ARGUMENTATIE

1.1. De VRH heeft de kaderbrief van de Haaglanden gemeenten grotendeels overgenomen.
Het bestuur van de VRH heeft de kaders die zijn meegegeven door de wethouders in de 'kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen' grotendeels overgenomen bij de behandeling van de ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028.

- <u>Indexering</u>

De VRH stelt dat gelet op de korte termijn en de verwachte loonontwikkeling het niet opportuun om geen nacalculatie van de trend toe te passen. De VRH volgt hiermee niet de kaderbrief voor wat betreft het niet toepassen van indexatie voor de vastgestelde begrotingen 2022, 2023 en 2024 (de indexatie betreft afgerond € 3,2 mln.).]

- <u>Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopdracht</u>

Op voorhand wordt aangegeven, dat bezuinigingen niet zonder merkbare gevolgen kunnen worden doorgevoerd. Te-meer omdat de overhead' van de VRH laag is en de VRH-begroting voor circa 2/3e uit personeelslasten bestaat en voor 1/3e uit vaste kosten die samenhangen met brandweermaterieel.
Wel heeft het algemeen bestuur van de VRH besloten om het voordelige resultaat 2023 te reserveren om daarmee de bijdrage in het ravijnjaar 2026 te verlagen. Daarnaast is de VRH voornemens om in 2024 scenario's voor bezuinigings-voorstellen te ontwikkelen. De gemeenteraad van Westland heeft hier al eerder om gevraagd.
Er is geen sprake van een gemeentelijke taakstelling.

1.2. Het is van belang blijvend in te zetten op de werving van brandweervrijwilligers.
Brandweervrijwilligers zijn in Westland een onmisbare schakel. Zij zijn nodig voor het borgen van de slagkracht die nodig is voor de bestrijding van grote en langdurige incidenten zowel in de eigen gemeente als elders in de veiligheidsregio. De VRH hecht er aan de brandweerzorg in Haaglanden te blijven verzorgen door een beroepsbezetting in combinatie met vrije-instroomvrijwilligers. De beschikbaarheid van de vrijwilligers in de dag-situatie wordt een steeds grotere uitdaging. Om de paraatheid te kunnen blijven garanderen wordt het verloop van de vrijwilligers permanent gemonitord en daar waar mogelijk beïnvloed. Naast wervingscampagnes wordt ook het bedrijfsleven actief benaderd. Zij kunnen medewerkers stimuleren toe te treden tot de brandweer om zodoende de beschikbaarheid te vergroten. Daarnaast zijn vier posten opgeleid om te werken met variabele voertuigbezetting en wordt dagdienstpersoneel opgeleid als brandweervrijwilliger om overdag vanuit de Westlandse kazernes in de voertuigbezetting te kunnen voorzien. Dit vergroot onze flexibiliteit. Gezien de landelijke terugloop in aantallen vrijwilligers onderkent de VRH dat ondanks de inspanningen de werving niet volledig zal slagen.

1.3. De gemeenteraad kan een zienswijze naar voren brengen.
Op grond van artikel 35 lid 3 van de Wgr kan de gemeenteraad een zienswijze over de ontwerp-meerjarenbegroting naar voren brengen.

2.1. De VRH heeft een informatieplicht richting de gemeenteraden.
In artikel 34 lid b van de WGr is de informatieplicht van het Dagelijks- en Algemeen Bestuur van de VRH aan de gemeenteraden vastgelegd. Vóór 15 april moet de VRH de deelnemende gemeenteraden in kennis stellen van de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening.

RISICO'S EN KANTTEKENINGEN

Risico
1. De ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 is niet geheel in lijn met de Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen.
De VRH is in de kaderbrief verzocht om te anticiperen op de tekorten aan gemeentelijke
middelen en om een aandeel hierin te nemen. De VRH stelt dat gelet op de korte termijn en de verwachte loonontwikkeling het niet opportuun om geen nacalculatie van de trend toe te passen. De VRH volgt hiermee niet de kaderbrief voor wat betreft het niet toepassen van indexatie voor de vastgestelde begrotingen 2022, 2023 en 2024 (de indexatie betreft afgerond € 3,2 mln.).

Wel heeft het algemeen bestuur van de VRH besloten om het voordelige resultaat 2023 te reserveren om daarmee de bijdrage in het ravijnjaar 2026 te verlagen. Daarnaast is de VRH voornemens om in 2024 scenario's voor bezuinigingsvoorstellen te ontwikkelen. Op voorhand wordt aangegeven, dat bezuinigingen niet zonder merkbare gevolgen kunnen worden doorgevoerd. Temeer omdat de overhead' van de VRH laag is en de VRH-begroting voor circa 2/3e uit personeelslasten bestaat en voor 1/3e uit vaste kosten die samenhangen met brandweermaterieel.

Kanttekening
1. Enkele buurgemeenten waaronder Leidschendam-Voorburg geeft er de voorkeur aan om het resultaat over 2023 conform het gestelde in de Kaderbrief te verwerken tot een terugbetaling.
Dit heeft niet onze voorkeur omdat ook na het schrappen van de opschalingskorting, de financieringsystematiek bij de algemene uitkering nog steeds leidt tot een fors lager accres in 2026. Geadviseerd wordt om in het algemeen bestuur nadere afspraken te maken over de aanwending van de bestemmingsreserve Verlaging gemeentelijke bijdrage.

RAADSVOORSTEL

FINANCIËN

Op basis van de ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2025-2028 gaat de inwonerbijdrage voor de gemeente Westland omhoog van € 72,99 (herziene begroting 2024) naar € 75,39 in 2025. Daarmee komt de totale bijdrage voor de gemeente Westland in 2024 uit op € 8.388.000. Voor 2025 en daaropvolgende jaren is de bijdrage € 8.741.000. In 2026 is de bijdrage eenmalig € 258.000 lager als na akkoord het voordelig resultaat 2023 (grotendeels) gereserveerd wordt voor het (ravijn)jaar 2026. De trendsystematiek voor de VRH is volledig in lijn met de kaderbrief voor gemeenschappelijke regelingen van de gemeenten. Een bedrag van ruim € 0,15 per inwoner voor de post onvoorzien wordt niet op voorhand in rekening gebracht.

Onderstaand schema toont hoe op basis van de ontwerpbegroting 2025-2028 de deelnemersbijdrage zich wijzigt ten opzichte van de begroting 2024-2027 van de VRH:

bedragen x €1.000

Gemeente Westland	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Begroting 2024	8.136	8.136	8.136	8.136
Trend 2024 (1e Voortgangsrapportage 2024)	251	251	251	251
Verlaging bijdrage a.g.v. reserve ravijnjaar uit res. 2023			-258	
Trend 2025 (1e Voortgangsrapportage 2025)		276	276	276
Areaal 2025 (1e Voortgangsrapportage 2025)		77	77	77
Totaal	**8.388**	**8.741**	**8.483**	**8.741**

Het effect van (de aanpassing van de) trend 2024 wordt bij de 1e Voortgangsrapportage 2024 structureel verwerkt in de gemeentebegroting. Het effect van de trend 2025 zal structureel worden verwerkt bij de 1e Voortgangsrapportage 2025. De dekking van de trend zal gezocht worden in de stelpost loon- en prijsindexatie.

<u>Jaarrekening 2023</u>
Het financieel resultaat bedraagt € 4,6 mln. voordelig. Door het Algemeen Bestuur van de VRH is besloten om hiervan € 3,3 mln. te reserveren ter incidentele verlaging van de gemeentelijke bijdrage voor het ravijnjaar 2026. Het resterende deel van € 1,1 mln. van het resultaat kan niet benut worden omdat dit is ontstaan door extra Rijksfinanciering die geoormerkt is voor specifieke doelen. Het bedrag van van € 1,1 mln. niet bestede BDUR-gelden wordt gestort in een bestemmingsreserve ter versterking van de crisisbeheersing en informatiepositie.

(EXTERN) OVERLEG EN MEDE-ADVIES

Het raadsvoorstel is tot stand gekomen in samenwerking met:

- De VRH
- Cluster Beleid
- Cluster Bedrijfsvoering

VERVOLGTRAJECT

De zienswijze moet uiterlijk 15 juli 2024 zijn ingediend bij het algemeen bestuur van de VRH. De zienswijze dient daarom te worden behandeld in de vergadering van de raadscommissie bestuur en economie op 13 juni 2024 en in de raadsvergadering van 26 juni 2024. De zienswijze wordt betrokken bij de definitieve vaststelling van de ontwerp-

RAADSVOORSTEL

meerjarenbegroting 2025-2028 VRH in de vergadering van respectievelijk het DB-VRH van 26 augustus 2024 en het AB-VRH van 6 september 2024. Vervolgens wordt de definitieve begroting aangeboden aan de Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland. De definitieve begroting wordt tevens ter kennisname aan de gemeenteraden toegezonden.

Burgemeester en wethouders van Westland,

de secretaris,	de burgemeester,
M.L.M. Weerts	B.R. Arends

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Westland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 mei 2024, nummer 24-0076651, met de volgende bijlage(n):

- Raadsvoorstel en concept-raadsbesluit (24-0076662)
- Zienswijze van de gemeenteraad op de concept-meerjarenbegroting VRH 2025-2028 (24-0076651)
- Financiële stukken ter doorgeleiding naar de gemeenteraad:
    - Aanbiedingsbrief (24-0076676)
    - Kaderbrief VRH (24-0076677)
    - Ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2025-2028 (24-0076682)
    - Jaarrekening VRH 2023 (24-0076683)
    - Accountantsverslag VRH 2023 (24-0076684)

gelet op het bepaalde in artikel 35 van Wet Gemeenschappelijke regelingen;

gehoord het advies van de commissie Bestuur en economie van 13 juni 2024 en gehoord de beraadslagingen van onderhavige vergadering;

besluit:

- Middels bijgevoegde brief een zienswijze in te dienen, waarin is aangegeven dat de raad van de gemeente Westland akkoord gaat met de ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2025-2028, inclusief herziene begroting 2024.
- Kennis te nemen van de bijgevoegde financiële berichtgeving van de VRH (kaderbrief VRH 2025-2028 en het financieel jaarbericht VRH 2023, inclusief accountantsverslag).

Aldus besloten door de raad in zijn openbare vergadering van 26 juni 2024,

de griffier, de voorzitter,

P. van Oosten B.R. Arends

IBABS 009

Postadres:
Postbus 150
2670 AD Naaldwijk
Bezoekadres:
Laan van de Glazen Stad 1
2672 TA Naaldwijk
T 14 0174
E info@gemeentewestland.nl
I www.gemeentewestland.nl

Veiligheidsregio Haaglanden
t.a.v. het Dagelijks Bestuur
Postbus 52155
2505 CD DEN HAAG

UW BRIEF	UW KENMERK	ZAAK-/PROJECTNR.	DOCUMENTNR.	BIJLAGE(N)
			24-0076519	0

CONTACTPERSOON	CLUSTER	TELEFOONNUMMER	DATUM VERZONDEN
J. Heemskerk	Beleid	(0174) 673 060	

ONDERWERP
Zienswijze op ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 VRH

Geacht bestuur,

Per brief van 19 april 2024 heeft u ons verzocht om, conform artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, uiterlijk 15 juli 2024 een zienswijze in te dienen op de ontwerp-meerjarenbegroting VRH 2025-2028. Hierbij doen wij u onze reactie toekomen.

De gemeenteraad van Westland heeft de ontwerp-meerjarenbegroting behandeld in zijn vergadering van 26 juni jl. en voorzien van een positief advies. De raad kan zich vinden in het voorstel om het positieve jaarresultaat 2023 te benutten voor het verlagen van de gemeentelijke bijdrage in het ravijnjaar 2026. Hij wil in dit kader nadere afspraken maken over de aanwending van de bestemmingsreserve Verlaging gemeentelijke bijdrage.

De raad heeft zijn zorg uitgesproken over het doorschuiven van mogelijke bezuinigingsvoorstellen naar het begrotingsjaar 2026. Gelet op het financieel perspectief benadrukken we nogmaals de noodzaak om een evenredig aandeel te nemen in de verwachte tekorten aan gemeentelijke middelen. Met belangstelling zien we uit naar de concrete uitwerking van de mogelijke scenario's voor bezuinigingsvoorstellen.

De raad wenst de volgende inhoudelijke opmerkingen mee te geven.

<u>Ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 (inclusief herziene begroting 2024)</u>
In eerdere zienswijzen hebben wij u verzocht om nauwkeuriger te begroten en beter inzichtelijk te maken hoe u tot een accurate begrotingsraming komt. Wij zien dit in deze begroting onvoldoende terug en vragen u daarom nogmaals om een heldere onderbouwing.

In tabel 10 van de ontwerp-meerjarenbegroting zien we een jaarlijkse overschrijding van de kasgeldlimiet, veroorzaakt door de toename van de vlottende schuld (korter dan een jaar). In de toelichting op de balans Ho. 6 van de jaarrekening 2023 is te lezen dat de toename van de netto vlottende schuld (van 7,8 miljoen in 2022 naar 12,6 miljoen in 2023) met name veroorzaakt wordt door een toename van het crediteurensaldo en afdrachten aan de belastingdienst. Graag vernemen wij waarom u rekening houdt met een structurele overschrijding van de kasgeldlimiet.

IBABS 005

Werving van brandweervrijwilligers

De brandweervrijwilligers van Westland zijn van grote waarde. Door beperkte instroom van nieuwe vrijwilligers kan de bezetting overdag onder druk komen te staan. Wij lezen dat u verschillende maatregelen treft om brandweervrijwilligers aan te trekken en te behouden. Dit is essentieel om de paraatheid te kunnen blijven garanderen. Wij verzoeken u dan ook hier blijvend op in te zetten.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Westland,
de secretaris, de burgemeester,

M.L.M. Weerts B.R. Arends

Veiligheidsregio Haaglanden

Dedemsvaartweg 1
2545 AP Den Haag
Postbus 52155
2505 CD Den Haag

088 886 8000
www.vrh.nl

Contactpersoon
E. Gabel/ B. Yedema

Ons kenmerk
P24.000042

Aantal bijlagen
5

Datum: 19 april 2024
Onderwerp: Ontwerpbegroting, kaderbrief en jaarrekening (incl. accountantsverslag)

Zeer geachte leden van de gemeenteraad,

Middels deze brief biedt het dagelijks bestuur, na instemming van het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH), u de ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 (inclusief de herziene begroting 2024) ter zienswijze aan.

Het dagelijks bestuur van de VRH verneemt graag uiterlijk 15 juli 2024 uw schriftelijke zienswijze over deze ontwerpbegroting. Deze zienswijze zal vervolgens worden betrokken bij de definitieve vaststelling van de begroting in de vergaderingen van respectievelijk het dagelijks bestuur (26 augustus 2024) en algemeen bestuur (6 september 2024) van de VRH. Deze planning sluit aan bij de deadline om de begroting voor 15 september 2024 aan te leveren bij de provincie.

Voorts ontvangt u ter kennisname de algemene financiële en beleidsmatige kaders ten behoeve van de VRH-begroting 2025-2028 en de jaarrekening 2023 (inclusief accountantsverslag).

Toelichting op de kaders, begroting en jaarrekening
De VRH voert als wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling taken uit op het gebied van brandweerzorg, regionale rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. Als uitvoeringsdienst – die voor het grootste deel uit de brandweer bestaat – heeft de begroting van de VRH vrijwel volledig betrekking op personele en materiele lasten.

Gemeenten hebben bij gemeenschappelijke regelingen aandacht gevraagd voor het gemeentelijk financieel perspectief vanaf 2026. Dit perspectief is zorgelijk en in dit kader zijn gemeenschappelijke regelingen gevraagd om geen nacalculatie van de trend toe te passen. Helaas is dit op deze korte termijn en gelet op de verwachte loonontwikkeling niet opportuun. Dit neemt niet weg dat ook de VRH een verantwoordelijkheid voelt om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de financiële uitdaging waarvoor gemeenten staan gesteld. Ten behoeve hiervan heeft het bestuur besloten om het voordelig resultaat over 2023 – via een bestemmingsreserve – te gebruiken om de gemeentelijke bijdragen in 2026 te verlagen. Dit bespaart de gemeenten in 2026 in totaal € 3,3 miljoen. Het resterende deel van het voordelig resultaat (€ 1,1 miljoen) kan niet worden gebruikt om de gemeentelijke bijdragen te verlagen. Dit deel van het resultaat is namelijk ontstaan door extra rijksfinanciering die is geoormerkt voor specifieke doelen.

De financieel krappe tijden zullen naar verwachting echter ook na 2026 aanhouden. In dit kader heeft het bestuur van de VRH besloten om scenario's te ontwikkelen voor bezuinigingsvoorstellen. Deze scenario's worden in het derde kwartaal van 2024 besproken in het algemeen bestuur van de VRH. De uitkomst van deze bespreking wordt vervolgens verwerkt in de financiële kaders (kaderbrief VRH) voor de periode 2026 – 2029. Deze financiële kaders worden uiterlijk begin 2025 in het algemeen bestuur vastgesteld.

De bespreking in het derde kwartaal van 2024 helpt om inzicht te verkrijgen in de bijdrage die de VRH ook na 2026 zou kunnen leveren én in wat het (maatschappelijk) effect is van deze bijdrage. Hoewel de bezuinigingsvoorstellen nog concreet moeten worden uitgewerkt, is helder dat aanvullende bezuinigingen niet zonder merkbare gevolgen kunnen worden doorgevoerd bij een uitvoeringsdienst zoals de VRH. Temeer omdat de overhead[1] van de VRH laag is en de VRH-begroting voor circa 2/3e uit personeelslasten bestaat en voor 1/3e uit vaste kosten die samenhangen met brandweermaterieel (o.a. tankautospuiten, redvoertuigen en hoogwerkers) en brandweerkazernes. Deze bezuinigingen zullen om deze reden dus met name de brandweerzorg raken, die op dit moment al onder druk staat.

Dit vraagt – gelet op de maatschappelijke impact – scherpe keuzes die (het bestuur van) de VRH samen met de gemeenten in Haaglanden op een zorgvuldige en doordachte wijze wil maken. Daarbij staan gezond verstand, de praktijk en het waarborgen van de slagkracht en veiligheid van onze hulpverleners altijd voorop in het belang van de veiligheid voor onze inwoners.

Toelichting op het accountantsverslag
Zoals vorig jaar aangekondigd, is als gevolg van een wetswijziging de rechtmatigheidscontrole verschoven van de accountant naar (het dagelijks bestuur van) de VRH. Dit betekent dat het dagelijks bestuur met ingang van het verslagjaar 2023 verantwoording aflegt over de rechtmatigheid van de baten en lasten door middel van de zgn. rechtmatigheidsverklaring.

De accountant van de VRH constateert dat de VRH op een passende wijze de rechtmatigheids-verantwoording in de jaarrekening heeft opgenomen. De accountant concludeert dat deze verantwoording een getrouw beeld geeft en er zijn geen materiële rechtmatigheidsbevindingen geconstateerd.

De accountant is op basis van deze constateringen en conclusies voornemens een goedkeurende controleverklaring af te geven. Vanwege landelijke onduidelijkheid[2] over de standaardtekst van deze verklaring, zijn accountants – en zo ook die van de VRH – momenteel niet in staat daadwerkelijk goedkeurende controleverklaringen af te geven. In afwachting van landelijke duidelijkheid hierover – en uitsluitend om die reden – is het accountantsverslag nog in concept en is de controleverklaring nog niet verstrekt.

Met de meeste hoogachting,
Namens het Dagelijks Bestuur van de VRH,

Jan van Zanen
Voorzitter VRH

[1] De VRH kent een overhead van 16%; het landelijk gemiddelde bij veiligheidsregio's ligt op 20%.
[2] In het verlengde van de (in 2023) gewijzigde Gemeentewet dienen ook het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) te worden gewijzigd. Dit is echter nog niet gebeurd. Deze situatie leidt voor accountants tot onduidelijkheid over de standaardtekst van de controleverklaring.

Veiligheidsregio Haaglanden

Dedemsvaartweg 1
2545 AP Den Haag
Postbus 52155
2502 CD Den Haag

088 886 8000
www.vrh.nl

Contactpersoon
Ernie Gabel

Telefoon
ernie.gabel@vrh.nl

Algemeen Bestuur VRH

Datum: 12 april 2024
Onderwerp: KADERBRIEF BEGROTING VRH 2025 – 2028

1. Procedure

In de gemeenschappelijke regeling van de VRH is bepaald dat het Dagelijks Bestuur de ontwerpbegroting toezendt aan de gemeenteraden voor zienswijze van de deelnemende gemeenten. De procedure voorziet er vervolgens in dat de gemeenteraden gedurende een periode van 12 weken na ontvangst van de ontwerpbegroting in de gelegenheid worden gesteld eventuele opmerkingen en/of aanmerkingen met betrekking tot het ontwerp schriftelijk kenbaar te maken aan het Dagelijks Bestuur. Het Dagelijks Bestuur voegt de ingekomen schriftelijke reacties bij de ontwerpbegroting zoals deze ter vaststelling wordt aangeboden aan het Algemeen Bestuur. Op 15 september 2024 dient de door het Algemeen Bestuur vastgestelde VRH begroting 2025 – 2028 te zijn aangeboden aan Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

2. Algemene begrotingsrichtlijnen

De basis voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2025 wordt gevormd door de vastgestelde begroting 2024. Kort samengevat is beleid zoals besloten door het algemeen bestuur (AB), verhoogd met trend, de basis voor de nieuwe begroting. Ten opzichte van de begroting 2024 wordt een aantal wijzigingen doorgevoerd. In dit hoofdstuk wordt hierop nader ingegaan.

2.1 Kaderbrief gemeenten

De VRH heeft van de deelnemende gemeenten de Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen d.d. 19 december 2023 ontvangen. Met deze brief wordt een aantal financiële uitgangspunten gegeven voor de begroting. De VRH kan deze kaders betrekken bij de opstelling van de begroting. Indien de VRH van mening is dat de kaders niet haalbaar zijn, wordt de VRH verzocht dit te bespreken in de bestuursvergadering. Deze brief gaat in op de volgende punten:

- Indexering;
- Risico's en weerstandscapaciteit;
- Maatschappelijk verantwoorde inkoop;
- Informatiebeveiliging, informatiebeheer en privacy;
- Tijdige afstemming, ook tussentijds;
- Wijziging wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr);
- Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopdracht.

Nieuw in de kaderbrief is het punt om te anticiperen op de tekorten aan gemeentelijke middelen en de vraag aan de VRH om een aandeel hierin te nemen. In paragraaf 2.5 van deze kaderbrief wordt deze bijdrage vanuit de VRH nader uitgewerkt.

De VRH volgt de kaders rondom bovenstaande punten.

2.2 Loon- en prijscompensatie (trend)

Vanuit de gemeenten is de kaderbrief voor de begroting 2025 van gemeenschappelijke regelingen uitgebracht. De voorgeschreven trendsystematiek wordt overeenkomstig toegepast. Een inflatieneutrale begroting wordt berekend door het loongevoelige deel van de begroting (65%) te verhogen met de index 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers' en het niet-loon gevoelige deel met de index 'nationale consumentenprijsindex'. De VRH zal daarbij de indexcijfers voor de voorcalculatie van de primaire begroting 2025 gaan baseren op de (concept) macro economische verkenning (cMEV) van augustus 2023 van het Centraal Planbureau (CPB).

De nacalculatie voor de jaren 2022 t/m 2024 bedraagt conform de bestendige systematiek 3,08% (€ 3,2 mln).

nacalculatie trend	2022	2023	2024	totaal
Loon (prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers)	0,00%	0,06%	2,28%	2,34%
Prijs (nationale consumentenprijsindex)	0,00%	0,32%	0,42%	0,74%
Totaal	0,00%	0,38%	2,70%	3,08%

Gezien de reële loon- en prijsontwikkeling, concreet zichtbaar in vooral de energiekosten en nieuwe afgesloten CAO's voor 2024, waaronder die voor gemeenten (6%), is de nacalculatie op de trend t/m 2024 noodzakelijk. De huidige CAR(-UWO) Veiligheidsregio's overeengekomen door de werkgeversvereniging WVSV loopt tot 1 mei 2024. Naar verwachting is de trend voor loon in de primaire begroting 2024 ontoereikend (2,8%). Naast de loonontwikkeling zijn er effecten van recente wet- en regelgeving over verlofharmonisatie en verruiming van ouderschapsverlof (€ 0,5 mln).
Het aantal inwoners voor de gemeentelijke inwonerbijdrage zal zijn gebaseerd op de stand per 1 januari 2024 volgens het Centraal Bureau Statistiek (CBS).

2.3 Versterking van de (toekomstige) crisisbeheersing en de informatiepositie

Landelijk zijn bestuurlijke afspraken gemaakt om de crisisbeheersing en de informatiepositie te versterken. Onderdeel van deze landelijke afspraken is de geleidelijk opbouwende structurele toevoeging in de brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR). De extra BDUR voor 2024 is met € 0,4 mln verhoogd tot € 2,0 mln. De extra BDUR is specifiek voor dit doel bestemd. De VRH heeft in de veiligheidsdirectie nadere invulling gegeven aan de versterking van de organisatie. De formatieve invulling zal in de begroting verwerkt worden.

2.4 Geneeskundige meldkamer

In de geneeskundige meldkamer (GnkM) wordt momenteel vorm gegeven aan het ambulance coördinatie centrum. Dit centrum biedt de mogelijkheid om bij minder urgente zorgvragen makkelijker contact te zoeken met ketenpartners als huisartsen, acute diensten van de GGZ en verloskundigen. De budgettaire afspraken tussen de geneeskundige meldkamer en de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Haaglanden zullen in de begroting worden verwerkt.

Op dit moment is de GnkM middels een SLA verbonden aan de RAV Haaglanden. Met de inwerkingtreding van de nieuwe wet ambulancevoorziening is deze manier van 'onder-aannemersschap' niet meer toegestaan. Het algemeen bestuur heeft 10 november 2023 het principebesluit genomen de meldkamer ambulancezorg over te dragen aan de GGD Haaglanden - Gemeente Den Haag (het publieke lid van de RAV Haaglanden). Hiermee zal voldaan worden aan de wet ambulancezorg en blijft de publieke sturing geborgd. Vooralsnog is de GnkM onderdeel van de VRH-begroting.

2.5 Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopdracht

De VRH voert als wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling taken uit op het gebied van brandweerzorg, regionale rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. Als uitvoeringsdienst - die voor het grootste deel uit de brandweer bestaat - heeft de begroting van de VRH vrijwel volledig betrekking op personele en materiele lasten.

Nieuw in de kaderbrief is het punt om te anticiperen op de tekorten aan gemeentelijke middelen en de vraag aan de VRH om hierin een aandeel te nemen. Bijvoorbeeld door op voorhand de indexaties voor de vastgestelde begrotingen 2022, 2023 en 2024 niet met terugwerkende kracht te actualiseren. Helaas is dit op deze korte termijn en gelet op de verwachte loonontwikkeling niet opportuun (zie paragraaf 2.2 in deze kaderbrief). Dit neemt niet weg dat ook de VRH een verantwoordelijkheid voelt om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de financiële uitdaging waarvoor gemeenten staan gesteld. Ten behoeve hiervan besluit het bestuur (bij de besluitvorming over de jaarrekening) om het voordelig resultaat over 2023 - via een bestemmingsreserve - te gebruiken om de gemeentelijke bijdragen in 2026 te verlagen. Dit bespaart de gemeenten in 2026 in totaal € 3,3 miljoen.

De financieel krappe tijden zullen naar verwachting echter ook na 2026 aanhouden. In dit kader worden in 2024 scenario's voor bezuinigingsvoorstellen ontwikkeld. Deze scenario's worden in het derde kwartaal van 2024 besproken in het algemeen bestuur van de VRH. De uitkomst van deze bespreking wordt vervolgens verwerkt in de financiële kaders (kaderbrief VRH) voor de periode 2026 - 2029. Deze financiële kaders worden uiterlijk begin 2025 in het algemeen bestuur vastgesteld.

De bespreking in het derde kwartaal van 2024 helpt om inzicht te verkrijgen in de bijdrage die de VRH ook na 2026 zou kunnen leveren én in wat het (maatschappelijk) effect is van deze bijdrage. Hoewel de bezuinigingsvoorstellen nog concreet moeten worden uitgewerkt, is helder dat aanvullende bezuinigingen niet zonder merkbare gevolgen kunnen worden doorgevoerd bij een uitvoeringsdienst zoals de VRH. Temeer omdat de overhead[1] van de VRH laag is en de VRH-begroting voor circa 2/3e uit personeelslasten bestaat en voor 1/3e uit vaste kosten die samenhangen met brandweermaterieel (o.a. tankautospuiten, redvoertuigen en hoogwerkers)

[1] De VRH kent een overhead van 16%; het landelijk gemiddelde bij veiligheidsregio's ligt op 20%.

en brandweerkazernes. Deze bezuinigingen zullen om deze reden dus met name de brandweerzorg raken, die op dit moment al onder druk staat.

Dit vraagt – gelet op de maatschappelijke impact – scherpe keuzes die (het bestuur van) de VRH samen met de gemeenten in Haaglanden op een zorgvuldige en doordachte wijze wil maken. Daarbij staan gezond verstand, de praktijk en het waarborgen van de slagkracht en veiligheid van onze hulpverleners altijd voorop in het belang van de veiligheid voor onze inwoners.

3. Planning

Op grond van de provinciale richtlijnen dient de begroting 2025 - 2028 uiterlijk 15 september aan Gedeputeerde Staten van Zuid Holland te worden aangeboden, om in aanmerking te komen voor repressief toezicht. Om deze termijn mogelijk te maken wordt de volgende planning voorgesteld:

Datum	Activiteit	Door
26-01-24	Vaststellen kaderbrief met hoofdlijnen begroting	Algemeen bestuur
11-03-23	Vaststellen concept ontwerpbegroting	Directie
voor 29-03-24	Bespreken concept met controllers gemeenten	Directeur bedrijfsvoering en concerncontroller
29-03-24	Vaststellen ontwerpbegroting	Dagelijks bestuur
12-04-24	Accorderen ontwerpbegroting	Algemeen bestuur
Zsm na 12-04-24	Verzenden ontwerpbegroting (voor zienswijze) naar gemeenteraden (voor 30 april); kaderbrief en jaarrekening worden t.k.n. bijgevoegd.	Secretaris
12-06-24	Behandeling ontwerpbegroting in Financiële Adviescommissie VRH	Portefeuillehouder Financien en Secretaris
05-08-24	Bespreken reacties gemeenteraden (tot uiterlijk 15-07-24) en voorbereiden behandeling Dagelijks bestuur	Directie
23-08-24	Aanbieden concept begroting + voorgestelde reactie op zienswijzen aan Algemeen bestuur	Dagelijks bestuur
Tussen 23-08 en 06-09-24	Raden voorafgaand aan de besluitvorming in kennis stellen van de voorgestelde reactie op zienswijzen (tussen DB en AB in)	Dagelijks bestuur
06-09-24	Vaststellen begroting + reactie aan gemeenteraden	Algemeen bestuur
Zsm na 06-09-24	Aanbieden begroting en reactie op zienswijzen aan gemeenteraden (voor 15 september)	Secretaris
Zsm na 06-09-24	Aanbieden begroting aan gedeputeerde staten (voor 15 september)	Concerncontroller

4. Besluitvorming

Datum
12 april 2024

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden,

Besluit
vast te stellen de kaderbrief begroting 2025 – 2028.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van 12 april 2024.

De voorzitter
Jan van Zanen

De secretaris
Esther Lieben

gemeente
Zoetermeer

ONTVANGEN
19 DEC. 2023

> Retouradres Postbus 15, 2700 AA Zoetermeer

Het bestuur van de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
Postbus 52155
2505 CD Den Haag

Bezoekadres
Engelandlaan 502
2711 EB Zoetermeer

Postadres
Postbus 15
2700 AA Zoetermeer

Telefoon 14 079
www.zoetermeer.nl

Datum
14-12-2024

Uw kenmerk

Ons kenmerk
F&C/E 2023 133937

Bijlagen

Onderwerp: Kaderbrief begroting 2025 gemeenschappelijke regelingen

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u de Kaderbrief voor de begroting 2025 van de gemeenten in de regio Haaglanden, waarin de (financiële) uitgangspunten voor de gemeenschappelijke regelingen (GR-en) zijn opgenomen. Deze kaderbrief ontvangen de besturen van GR-en elk jaar voorafgaand aan een nieuwe begrotingscyclus. De kaderbrief richt zich op de financieel-technische en beheersmatige randvoorwaarden voor de begroting en de verantwoording en tevens op enkele procesafspraken. De beleidsmatige kaderstelling binnen de GR is de bevoegdheid van de bestuurders en niet opgenomen in deze brief.

Doel van deze Kaderbrief is een eenduidige benadering vanuit de deelnemende gemeenten van de begroting 2025 van GR-en. Deze brief gaat nader in op:

1. Indexering
2. Risico's en weerstandscapaciteit
3. Maatschappelijk verantwoorde inkoop
4. Informatiebeveiliging en bescherming persoonsgegevens
5. Tijdige afstemming, ook tussentijds
6. Wijziging wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)
7. Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopgave

Daarbij vragen wij u bijzondere aandacht voor onderdeel 7 en lichten onze motivering hiervoor toe. Het Rijk voorziet de gemeenten vanaf 2026 van onvoldoende middelen om al hun taken in de huidige volle omvang te kunnen waarborgen. Dat betekent dat de gemeenten – ook in de Haagse regio – een afweging moeten maken welke aanpassingen zij en de aan hen verbonden partijen gaan maken in de uitvoering van beleid en taken. Daarom willen we tijdig de GR-en meenemen in onze eigen ombuigingstrajecten; zowel inhoudelijk als procedureel.

We beseffen dat de GR-en betrokken zijn om zoveel mogelijk publieke waarde te leveren en te blijven leveren en onze inwoners optimaal te bedienen. Het maken van keuzes is voor alle betrokkenen een lastige opgave. Toch dient dit te gebeuren en worden de GR-en gevraagd om - gegeven de knellende financiële kaders - als 'verlengd lokaal bestuur'

hun verantwoordelijkheid hierin te nemen. Met de gekozen aanpak – zie verderop in deze brief – levert u enerzijds uw bijdrage aan de financiële opgave van de gemeenten en kunt u anderzijds zelf bepalen hoe deze in te vullen.

De kaders betrekt u bij de opstelling van uw begroting voor 2025 en de meerjarenraming 2026-2028. Als u van mening bent dat een kader niet haalbaar is, wordt u verzocht dit te bespreken in de bestuursvergadering van uw GR. Uw bestuur kan de uitkomst van de bespreking dan opnemen in de aanbiedingsbrief bij de begroting naar de deelnemende gemeenten. Hieronder worden de uitgangspunten nader toegelicht.

1. Indexering

De indexering is een algemeen vertrekpunt voor de gemeentelijke bijdrage aan de GR. De indexering is gebaseerd op de in de macro economische verkenning 2024 (MEV 2024) van september 2023 van het Centraal Planbureau opgenomen indexcijfers. In de MEV 2024 zijn, dit jaar *niet* ook de cijfers voor 2025 opgenomen. Om perspectief te bieden dat één jaar verder gaat dan het jaar van de MEV, gebruiken we de cMEV2024-publicatie van het CPB die in augustus 2023 is verschenen.
De genoemde indexcijfers geven een algemeen vertrekpunt voor de begroting van de gemeenschappelijke regelingen in 2025 met als doel een indicatie af te geven voor een toekomstige inflatie compensatie. Het staat echter niet in de weg dat voor individuele gemeenschappelijke regelingen, in afstemming met de overige deelnemers, tot een andere bijstelling van de gemeentelijke bijdrage kan worden gekomen. Indien van toepassing vindt hierover afzonderlijke overleg plaats op het niveau van de individuele gemeenschappelijke regeling.

De GR heeft bij de begroting 2025 de opbouw van de deelnemersbijdrage ingedeeld naar het loongevoelige en het materiële gedeelte.

In onderstaand overzicht zijn de indexatiecijfers voor de bepaling van de gemeentelijke bijdrage opgenomen.

INDEX GEMEENTELIJKE BIJDRAGE 2025 CPI

	MEV 2023	CEP 2023	MEV 2024	Verschil
2022	9,9	10,0		0,1
2023	2,6		3,9	1,3
2024	2,6		3,8	1,2
2025			2,6	2,6
Index gemeentelijke bijdrage prijzen begroting 2025				**2,6**

gemeente
Zoetermeer

*INDEX GEMEENTELIJK BIJDRAGE **2025** LONEN*

	MEV 2023	CEP 2023	MEV 2024	Verschil
2022	5,7	7,4		1,7
2023	2,8		3,6	0,8
2024	2,8		6,3	3,5
2025			4,9	4,9
	Index gemeentelijke bijdrage lonen begroting 2025			**4,9**

Bronnen:

- *MEV 2023, publicatiedatum 2022*
- *CEP 2023, publicatiedatum maart 2023*
- *(c)MEV 2024, publicatiedatum sept 2023, (c) aug 2023*

De inflatie voor 2025 wordt als volgt geschat:

1. 2,6 % voor de materiële kosten volgens de nationale consumentenprijsindex (CPI). Dit cijfer is een inschatting voor het jaar 2025 (2,6 %, cMEV2024).
2. 4,9 % voor de loonkosten volgens de index prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers. Dit cijfer is een inschatting voor het jaar 2025 (4,9%, cMEV2024).

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de verschillen in de periode 2022-2024 niet worden geactualiseerd en worden meegenomen in het vertrekpunt voor 2025. De begrotingen voor de periode 2022-2024 zijn inmiddels vastgesteld en het is onduidelijk in hoeverre een actualisatie noodzakelijk is. Bovendien staan de gemeente de komende jaren voor een grote financiële uitdaging (zie ook paragraaf 7 hieronder) en worden GR-en gevraagd om samen hierop te anticiperen.

Wat desalniettemin opvalt is dat de afgelopen jaren verschillen zijn ontstaan tussen de inflatiecijfers die in het MEV2023 en MEV2024 zijn gepubliceerd. Zie de laatste kolom in bovenstaande tabel. Het is hierdoor mogelijk dat er een discrepantie ontstaat tussen de toegekende index van de gemeentelijke bijdrage en de werkelijke kostenontwikkeling van de begroting. Dit kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden doordat de prijs- of loonmutatie van de kosten bij een GR anders is dan de indexering van de gemeentelijke bijdrage. Bij de aanbieding van de begroting kunnen deze verschillen inzichtelijk worden gemaakt, met een voorstel zoals beschreven onder punt 7.

De komende tijd willen we de huidige systematiek van de indexering van de gemeenschappelijke regelingen tegen het licht houden in relatie tot de wijze waarop de gemeenten voor deze indexatie nu en in de toekomst gecompenseerd worden in het gemeentefonds.

2. Risico's en weerstandscapaciteit

Conform de eerdere kaders verwachten we ook in uw komende begrotingen een goed onderbouwde risicoparagraaf aan te treffen. Effectief risicomanagement is een speerpunt voor de deelnemende gemeenten. Kwalitatieve toelichtingen op de risico's en een transparante systematiek zijn daarvoor essentieel. Het uitgangspunt is dat het aanhouden van een hogere risicobuffer dan het risicoprofiel bij de verbonden partij niet noodzakelijk is. Dus als bij de jaarrekening de weerstandsratio (beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit) groter blijkt dan 1,0, dan zal er in principe een afstorting naar de deelnemende gemeenten plaats dienen te vinden van het teveel aan gereserveerde middelen..

3. Maatschappelijk verantwoorde inkoop

Hoe ziet onze wereld er over 25 jaar uit? De keuzes die we vandaag maken, hebben impact op onze toekomst. Tal van complexe, maatschappelijke vraagstukken schreeuwen om duurzame keuzes.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) is een effectief instrument om:

- CO2-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik te verminderen;
- Een inclusieve arbeidsmarkt te realiseren;
- Misstanden voor mens en milieu aan te pakken in internationale ketens.

Dit is door de (rijks)overheid als beleid vastgelegd in de inkoopstrategie 'Inkopen met Impact'. Ook meerdere Haaglanden gemeenten en GR-en (intergemeentelijke samenwerkingen) hebben MVI tot de hoofdzaak van hun inkoopstrategie verkozen. Wij vragen u dan ook in de paragraaf bedrijfsvoering van uw begroting 2025 en het jaarverslag over het verslagjaar 2023 toelichting te geven op uw maatschappelijk verantwoord inkoopbeleid.

4. Informatiebeveiliging, informatiebeheer en privacy

De dienstverlening van de gemeenschappelijke regelingen en gemeenten is sterk afhankelijk van informatievoorziening. In de samenwerking wordt informatie gecreëerd, opgeslagen en uitgewisseld, waarbij de gebruikte gegevens vaak een gevoelig karakter hebben. Informatiebeveiliging, informatiebeheer en bescherming van persoonsgegevens is van essentieel belang voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en de bescherming van het vertrouwen in het samenwerkingsverband.

Het is daarom van belang om de beveiliging van informatie te waarborgen door het gebruik van beveiligde communicatiekanalen en het implementeren van passende beveiligingsmaatregelen, zoals beschreven in de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Daarnaast is archief- en informatiebeheer dat voldoet aan wet- en regelgeving

een belangrijke randvoorwaarde om privacywetgeving na te kunnen leven en informatie adequaat te kunnen beveiligen.

Wij verzoeken alle partijen dan ook in de paragraaf bedrijfsvoering van uw begroting en het jaarverslag te rapporteren over (de realisatie van) het beleid op het gebied informatiebeveiliging, informatiebeheer en de bescherming van persoonsgegevens.

5. Tijdige afstemming, ook tussentijds

Nieuw beleid

Bij een GR kan behoefte bestaan aan beleidswijziging, nieuw beleid of nieuwe initiatieven. Ook (aanstaande) nieuwe wet- en regelgeving kan aanleiding zijn voor nieuwe beleidsvoornemens. Geadviseerd wordt deze aanzetten tot nieuw beleid tijdig te bespreken in uw bestuursvergadering. Zodra deze meer concrete vormen aannemen, worden deze opgenomen in uw beleidskader. Iedere gemeente kan dan bij de kaderstelling voor het komende jaar hiermee rekening houden.

Omgaan met tekorten/overschotten

Gedurende de uitvoering van de begroting kunnen zich afwijkingen voordoen. Deze worden normaliter opgenomen in de reguliere uitvoeringsrapportages en (tussentijds) gemeld aan het DB van de GR. Uitgangspunt hierbij is dat exploitatietekorten in principe binnen de begroting van de GR worden opgevangen. Overschotten vloeien in principe terug naar de deelnemende gemeenten. De tussentijdse melding kan worden aangevuld met een voorstel voor bijsturing. Het bestuur wordt verzocht hier nadrukkelijk aandacht aan te besteden.

Tussentijdse informatievoorziening

Niet voor elke GR geldt een zelfde afspraak of verwachting over tussentijdse rapportages. Verwacht wordt dat het bestuur van de GR bij materiële beleidsmatige en/of financiële (verwachte) afwijkingen gedurende het jaar de deelnemende gemeenten actief informeert. Indien de GR de begroting wil wijzigen geldt hiervoor de gebruikelijke zienswijzeprocedure.

Financiële kengetallen

De kwaliteit van de begroting is medebepalend voor de jaarstukken. Het BBV schrijft ten aanzien van de verplichte kengetallen voor: dat zorggedragen wordt voor "een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie." (artikel 11, lid 2d) Het bestuur wordt verzocht expliciet aandacht te geven aan het beoordelen van de verplichte financiële kengetallen en daarbij zo nodig tijdig beleidsmaatregelen voor te stellen.

Tijdig inzenden van stukken

In lijn met de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) wordt gestimuleerd dat de begrotingscycli van de GR-en en van de deelnemende gemeenten goed op elkaar aansluiten. Tijdige inzending van de stukken versterkt de betrokkenheid van en sturing door de gemeenteraden. De raden zijn dan beter in staat om zienswijzen voor te bereiden en de informatie kan worden meegenomen bij de behandeling van de Voorjaarsnota c.q. Kadernota.

Sinds 1 juli 2022 dienen GR-en met betrekking tot de ontwerpbegroting jaar T op grond van de Wgr de uitgangspunten voor hun begroting (indicatie beleidsvoornemens, gemeentelijke bijdrage en prijscompensatie) vóór 30 april jaar T-1 aan de gemeenteraden te sturen. En de conceptbegroting dient uiterlijk 12 weken voor 15 september, dus uiterlijk op 23 juni, aan de deelnemende gemeenten aangeboden te worden.

In de praktijk worden deze uitgangspunten meteen opgenomen in de conceptbegroting. Een latere indiening van de conceptbegroting dan 30 april 2024 is niet wenselijk. Vanwege de zomerrecessen lukt het mogelijk gemeenten niet de zienswijzen op de begroting te behandelen in de periode tussen het zomerreces en 15 september. Daarom bieden de gemeenten de zienswijzen liefst vóór 1 juli 2024, en uiterlijk 15 juli 2024 aan de GR-en aan.

Wat betreft de jaarstukken wordt in verband met de tijdige samenstelling van de gemeentelijke jaarstukken de GR-en gevraagd de gemeenten de vanuit het BBV benodigde gegevens voor 15 februari 2024 aan te leveren (hoeft dan dus nog niet de hele jaarrekening te zijn). Het gaat onder andere om de omvang van het eigen en vreemd vermogen en het verwachte rekeningresultaat. De GR-en verstrekken de gegevens uiteraard onder voorbehoud van hun eigen accountantscontrole.

6. Wijziging wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Per 1 juli 2022 is een wijziging in de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) in werking getreden die het doel heeft de legitimatie van deze samenwerkingsverbanden te vergroten, door meer ruimte voor invloed op besluitvorming bij GR-en aan gemeenteraden te geven.
De wijzigingen leiden tot:

i. aanpassingen van de termijnen van de P&C-cyclus met de gemeenten,
ii. aan te brengen aanpassingen in de GR vóór 1 juli 2024, en
iii. mogelijk de instelling van een raadsadviescommissie.

Ad i)
Zie hiervoor onderdeel 5.

Ad ii)

Dit betreft in elk geval:

- het al dan niet uitbreiden van besluiten waar een zienswijzeprocedure voor van toepassing wordt;
- het al dan niet formeel regelen van (burger)participatie bij de besluitvorming binnen de GR;
- hoe de actieve informatieplicht naar de raden wordt vorm gegeven;
- het al dan niet evalueren van de GR, en zo ja, met welke focus en frequentie;
- nadere regels bij uittreding uit de GR.

De wet schrijft voor expliciet te zijn over deze afspraken, ook waar besloten wordt deze zaken niet nader te regelen, moeten de gemeenteraden daar mee instemmen. Dus alle GR-en zullen wijzigingen moeten doorvoeren. Voor deze aanpassing geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar (dus tot 1 juli 2024).

Ad iii)
Voor een openbaar lichaam (GR met AB en DB) geeft de wet de raden de mogelijkheid gezamenlijk een voorstel te doen aan de GR tot het instellen van een regionale gemeenschappelijke adviescommissie. De commissie, bestaande uit raadsleden die per deelnemende gemeente door de raad uit zijn midden worden aangewezen, heeft tot doel vroegtijdig te worden betrokken bij voorgenomen besluitvorming door het bestuur van de regeling, en te adviseren aan het bestuur.

7. Anticiperen op gemeentelijke bezuinigingsopdracht

Het financiële perspectief van de gemeenten keldert vanaf 2026. Dat betekent dat alle gemeenten maatregelen moeten gaan overwegen hoe de begrotingen structureel sluitend te gaan krijgen. Daarbij kan helpen te kijken naar wettelijke / bovenwettelijke taken en ook naar vrije beleidsruimte bij wettelijke taken.

Om te anticiperen op de tekorten aan gemeentelijke middelen vragen wij de GR-en om een aandeel te nemen. Dat kunt u doen door op voorhand de indexaties voor de vastgestelde begrotingen 2022, 2023 en 2024 niet met terugwerkende kracht te actualiseren. Indien bovenstaande dreigt te leiden tot onoverkomelijke knelpunten, dan kan het bestuur besluiten tot het opnemen van concrete en onderbouwde voorstellen in hun begroting.

Ook de GR-en die onderdeel uitmaken van een zogenoemd 'gesloten systeem' vragen we deze uitwerking te geven, omdat verlaging van de lasten binnen een gesloten systeem de gemeente de mogelijkheid kan geven om op andere terreinen anders met de lasten voor de inwoner om te gaan.

Voor nadere informatie over deze brief kunt u terecht bij de voorzitter van het Controllersoverleg Haaglanden, dhr. B. Wijman van de gemeente Zoetermeer (079-3468346; e-mail: b.c.wijman@zoetermeer.nl).

Hoogachtend,
Namens de colleges van Burgemeester en Wethouders van:
Delft
Den Haag
Leidschendam-Voorburg
Midden-Delfland
Pijnacker-Nootdorp
Rijswijk
Wassenaar
Westland
Zoetermeer

Drs. J. Iedema MBA
Wethouder Financiën gemeente Zoetermeer
Voorzitter overleg wethouders Financiën Haaglandengemeenten

Veiligheidsregio Haaglanden

ONTWERP MEERJAREN BEGROTING

2025 – 2028

'verbindend vakmanschap in veiligheid en zorg'

Bezoekadres Dedemsvaartweg 1 - 2545 AP Den Haag / Postbus 52155 - 2505 CD Den Haag

Inhoudsopgave

1 Algemeen (blz 3)
1.1 Inleiding
1.2 Doelstelling
1.3 Taken

2 Beleidsmatige ontwikkelingen (blz 5)
2.1 De veiligheidsregio
2.2 Brandweer
2.3 Rampenbestrijding en crisisbeheersing
2.4 GHOR
2.5 Meldkamers (GnkM en MKB)
2.6 Gemeentelijke crisisbeheersing

3 Programma Veiligheid (blz 9)
3.1 Raming van lasten en baten
3.2 Toelichting op grondslagen
3.3 Financiële ontwikkelingen
3.4 Financiën in hoofdlijnen

4 Paragrafen (blz 15)
4.1 Gemeentelijke bijdrage
4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen
4.4 Financiering
4.5 Bedrijfsvoering

5 Overzicht van baten en lasten en toelichting van programmaonderdelen (blz 29)
5.1 Brandweerzorg
5.2 Crisisbeheersing en rampenbestrijding
5.3 Meldkamer brandweer (MKB)
5.4 Geneeskundige meldkamer (GnkM)
5.5 Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)
5.6 Gemeentelijke crisisbeheersing
5.7 Overhead

6 Vaststelling meerjarenbegroting (blz 47)

7. Bijlagen (blz 48)
7.1 Kostenverdeelstaat
7.2 Verdeling naar taakvelden
7.3 Inkomensoverdracht van het Rijk
7.4 Investeringsplan
7.5 Liquiditeitsplanning
7.6 Reserves en voorzieningen
7.7 Geprognotiseerde balans
7.8 EMU saldo
7.9 Afkortingenlijst

Voorwoord

De VRH voert als wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling taken uit op het gebied van brandweerzorg, regionale rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. Als uitvoeringsdienst – die voor het grootste deel uit de brandweer bestaat – heeft de begroting van de VRH vrijwel volledig betrekking op personele en materiele lasten.

Gemeenten hebben bij gemeenschappelijke regelingen aandacht gevraagd voor het gemeentelijk financieel perspectief vanaf 2026. Dit perspectief is zorgelijk en in dit kader zijn gemeenschappelijke regelingen gevraagd om geen nacalculatie van de trend toe te passen. Helaas is dit op deze korte termijn en gelet op de verwachte loonontwikkeling niet opportuun. Dit neemt niet weg dat ook de VRH een verantwoordelijkheid voelt om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de financiële uitdaging waarvoor gemeenten staan gesteld. Ten behoeve hiervan heeft het bestuur besloten om het voordelig resultaat over 2023 – via een bestemmingsreserve – te gebruiken om de gemeentelijke bijdragen in 2026 te verlagen. Dit bespaart de gemeenten in 2026 in totaal € 3,3 miljoen. Het resterende deel van het voordelig resultaat (€ 1,1 miljoen) kan niet worden gebruikt om de gemeentelijke bijdragen te verlagen. Dit deel van het resultaat is namelijk ontstaan door extra rijksfinanciering die is geoormerkt voor specifieke doelen.

De financieel krappe tijden zullen naar verwachting echter ook na 2026 aanhouden. In dit kader heeft het bestuur van de VRH besloten om in 2024 scenario's te ontwikkelen voor bezuinigingsvoorstellen. Deze scenario's worden in het derde kwartaal van 2024 besproken in het algemeen bestuur van de VRH. De uitkomst van deze bespreking wordt vervolgens verwerkt in de financiële kaders (kaderbrief VRH) voor de periode 2026 – 2029. Deze financiële kaders worden uiterlijk begin 2025 in het algemeen bestuur vastgesteld. De bespreking in het derde kwartaal van 2024 helpt om inzicht te verkrijgen in de bijdrage die de VRH ook na 2026 zou kunnen leveren én in wat het (maatschappelijk) effect is van deze bijdrage. Hoewel de bezuinigingsvoorstellen nog concreet moeten worden uitgewerkt, is helder dat aanvullende bezuinigingen niet zonder merkbare gevolgen kunnen worden doorgevoerd bij een uitvoeringsdienst zoals de VRH. Temeer omdat de overhead van de VRH laag is en de VRH-begroting voor circa 2/3e uit personeelslasten bestaat en voor 1/3e uit vaste kosten die samenhangen met brandweermaterieel (o.a. tankautospuiten, redvoertuigen en hoogwerkers) en brandweerkazernes. Deze bezuinigingen zullen om deze reden dus met name de brandweerzorg raken, die op dit moment al onder druk staat. Dit vraagt – gelet op de maatschappelijke impact – scherpe keuzes die (het bestuur van) de VRH samen met de gemeenten in Haaglanden op een zorgvuldige en doordachte wijze wil maken. Daarbij staan gezond verstand, de praktijk en het waarborgen van de slagkracht en veiligheid van onze hulpverleners altijd voorop in het belang van de veiligheid voor onze inwoners.

1. Algemeen

1.1 Inleiding

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2025-2028 van de gemeenschappelijke regeling GR Veiligheidsregio Haaglanden (VRH). De VRH is een door de Wet Veiligheidsregio's verplichte gemeenschappelijke regeling. Nederland telt in totaal 25 veiligheidsregio's, waarbij elke regio anders is georganiseerd en andere taken kent. Voor de VRH geldt dat deze regionaal de belangen behartigt op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening.

Brandweerzorg
In Haaglanden is sprake van één regionaal korps: Brandweer Haaglanden. Binnen de gehele regio ontvangt elke gemeente vergelijkbare brandweerzorg. Voor het 24/7 bestrijden van incidenten bestaat de operationele dienst uit beroepsmedewerkers en vrijwilligers, verdeeld over 23 kazernes. Beiden worden ingezet voor de dagelijkse brandweerzorg, waarbij specialistische taken bij beroeps zijn belegd. De vrijwilligers zijn van groot belang voor het borgen van de slagkracht die nodig is voor de bestrijding van grote en langdurige incidenten. Naast incidentbestrijding is ook risicobeheersing een hoofdtaak. Jaarlijks wordt hiervoor een uitvoeringsprogramma vastgesteld in overleg met de gemeenten. Ook worden de taken van de meldkamer brandweer uitgevoerd.

Geneeskundige hulpverlening
De 'kolom' Geneeskundige hulpverlening van de VRH bestaat uit de GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) en de geneeskundige meldkamer (GnkM), die ook de Meldkamer Ambulancezorg (MKA) omvat.
De GHOR is o.a. verantwoordelijk voor de inzet en coördinatie van het optreden van de geneeskundige (hulp)diensten bij incidenten. Dat betreft onder meer ambulancediensten, ziekenhuizen, huisartsen en GGD. De geneeskundige meldkamer omvat mede de MKA die, op basis van een SLA met de Regionale Ambulancevoorziening (RAV), de ambulancemeldingen verwerkt.

Naast een gemeenschappelijke regeling is de VRH ook een regionaal samenwerkingsverband met betrekking tot gemeentelijke crisisbeheersing en rampenbestrijding en crisisbeheersing ('multidisciplinaire samenwerking').

Gemeentelijke crisisbeheersing
Sinds 2010 zijn de gemeentelijke processen zoveel mogelijk geüniformeerd, waardoor de 9 gemeenten als één kolom (de 'oranje' kolom genoemd) optreden m.b.t. bevolkingszorg. Hoewel deze 'kolom' geen deel uitmaakt van de VRH als gemeenschappelijke regeling, is deze activiteit wel in deze begroting opgenomen omdat deze kolom via de VRH-begroting wordt gefinancierd.

Rampenbestrijding en crisisbeheersing
In regionaal verband werken de brandweer, geneeskundige kolom, gemeentelijke crisisbeheersing en de eenheid Den Haag van de Nationale Politie samen op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Hierbij wordt de focus primair gelegd op het dagelijkse werk van de hulpdiensten ("99% van het werk"), en vindt de voorbereiding op rampen en crises als een afgeleide daarvan plaats. Op deze manier wordt voorkomen dat de voorbereiding op rampen en crises op zichzelf staat en onvoldoende aansluit bij het werk van de hulpdiensten.

De 4 kolommen vormen de vaste kern van de multidisciplinaire samenwerking, maar deze samenwerking wordt waar nodig per onderwerp verbreed met andere partners, zoals waterschappen.

1.2 Doelstelling

Verbindend Vakmanschap in Veiligheid en Zorg
Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) staat 24 uur per dag, 7 dagen in de week klaar voor veiligheid en zorg in de regio. Zij bundelt hiervoor de krachten van verschillende partners om samen goed voorbereid te zijn op dagelijkse, maar ook op grootschalige incidenten en deze slagvaardig te bestrijden. Daarbij treedt de VRH op als regisseur bij het organiseren en uitvoeren van de hulpverlening.

De doelstelling is verwoord in artikel 2, lid 4 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR). De Veiligheidsregio Haaglanden behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening.

1.3 Taken

De taken van de VRH staan benoemd in artikel 3 van de GR. Aan het Algemeen Bestuur worden de taken overgedragen zoals genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. In aanvulling op de taken die de Veiligheidsregio op het basisniveau voor gemeenten verricht op grond van artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's en het Besluit veiligheidsregio's (basispakket), kan per gemeente worden overeengekomen dat de Veiligheidsregio ten aanzien van deze taken een hoger voorzieningenniveau levert (pluspakket).

In artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's staan de volgende taken:
a. het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises;
b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;
c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweerzorg);
d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing;
e. het instellen en in stand houden van een brandweer;
f. het instellen en in stand houden van een GHOR;
g. het voorzien in de meldkamerfunctie;
h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;
i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.

2 Beleidsmatige ontwikkelingen

2.1 De veiligheidsregio

De beleidsmatige ontwikkelingen binnen de VRH spelen zich af binnen de kolommen (brandweer, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke crisisbeheersing en in het verlengde daarvan de multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing, alsook de gemeenschappelijke meldkamer). In de hierna volgende paragrafen worden deze ontwikkelingen nader toegelicht.

2.2 Brandweer

Maatschappelijk gezien vinden in hoog tempo ontwikkelingen plaats die leiden tot nieuwe risico's en een veranderende hulpvraag vanuit de samenleving. Twee concrete ontwikkelingen waarmee de brandweer in dit kader te maken heeft, zijn 'verdichting' en 'energietransitie'.

Deze twee ontwikkelingen zijn daarom als speerpunt opgenomen in het meerjarenbeleidsplan 2020-2025. Binnen de brandweer is – regionaal maar ook in landelijke samenwerking – onderzocht wat concreet de risico's en effecten van deze ontwikkelingen zijn en hoe deze kunnen worden vertaald naar (operationele) handelingsperspectieven. Hoewel verdichting en de energietransitie de komende jaren onverminderd de aandacht blijven vragen, moeten deze activiteiten richting het einde van deze beleidsperiode steeds meer "business as usual" worden en dus ingebed raken in het werk van de brandweer. Dit is en blijft een gezamenlijke opgave vanuit zowel incidentbestrijding als risicobeheersing.

De verdichting en energietransitie leiden ertoe dat het bestrijden van incidenten en de gevolgen daarvan "op straat" steeds complexer worden. Daarom wordt steeds meer van belang dat risico's "aan de voorkant" worden beheerst, waarbij de brandweer in toenemende mate risicogericht in plaats van regelgericht aan gemeenten adviseert. Een meer risicogerichte aanpak is daarnaast nodig omdat wet- en regelgeving niet gelijk lopen met de snelheid waarmee ontwikkelingen plaatsvinden. Doel van deze advisering is niet alleen een veilige fysieke leefomgeving te bereiken en/ of in stand te houden, maar ook een veilige en effectieve inzet van de brandweer mogelijk te maken. Het Regionaal Uitvoerings-programma Risicobeheersing blijft hiervoor het handvat. Daarnaast is in het kader van de inmiddels in werking getreden Omgevingswet een regionale werkwijze1 afgesproken en geïmplementeerd. Deze werkwijze zal de komende jaren – in samenwerking met gemeenten en andere ketenpartners – aan de hand van de opgedane praktijkervaring worden geactualiseerd.

Een meer intern speerpunt uit het meerjarenbeleidsplan heeft betrekking op duurzame inzetbaarheid: het op een veilige en gezonde wijze inzetbaar blijven van personeel. Dit geldt voor het operationeel personeel, maar ook voor overige personeel zoals bij risicobeheersing. Immers, over de hele breedte wordt brandweerwerk complexer, waardoor ook op dit vlak gewerkt moet worden aan duurzame inzetbaarheid. Daarnaast heeft de brandweer – net als veel andere uitvoeringsorganisaties – te maken met een toenemende druk op de capaciteit. Hier liggen verschillende oorzaken ten grondslag, zoals ruimere (landelijke) verlofregelingen, krapte op de arbeidsmarkt en een hogere personeelsverloop. Duurzame inzetbaarheid blijft daarom een belangrijke pijler voor de komende jaren.

De huidige maatregelen zijn momenteel afdoende om het zorgniveau te waarborgen. Echter, de komende periode zal Brandweer Haaglanden moeten gaan verkennen welke structurele maatregelen – zoals veranderingen in het bedrijfsmodel – noodzakelijk zijn om aan het gewenste zorgniveau te kunnen blijven voldoen.

2.3 Rampenbestrijding en crisisbeheersing

In regionaal verband zetten de brandweer, de GHOR, de gemeenten en de Politie Eenheid Den Haag zich samen in voor de veiligheid van iedereen die in Haaglanden woont, werkt of de regio bezoekt. Het individuele vakmanschap van de disciplines vormt een stevig fundament voor de multidisciplinaire samenwerking. Door regionaal samen te werken, wordt ervoor gezorgd dat de hulpdiensten en gemeenten zo effectief mogelijk reageren op een ramp of crisis. Als basis voor de voorbereiding op de incidenten en crises die een multidisciplinair en veelal grootschalig optreden vergen, beschikt de VRH over een regionaal risicoprofiel, een regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing en een regionaal crisisplan. Deze plannen zijn begin 2023 door het Algemeen Bestuur van de VRH vastgesteld. De huidige beleidsperiode van deze plannen loopt tot en met 2026.

Diverse ontwikkelingen hebben effect op de risico's in de regio en daarmee op het dagelijks werk en de multidisciplinaire samenwerking. Om de kwaliteit van het werk te blijven garanderen moet de veiligheidsregio blijven inspelen op (toekomstige) maatschappelijke trends, ontwikkelingen en wijziging van wet- en regelgeving. In navolging van de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's zijn landelijk bestuurlijke afspraken gemaakt om de crisisbeheersing en de informatiepositie landelijk te versterken. Onderdeel van deze afspraken is een geleidelijk opbouwende structurele toevoeging in de brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR) die veiligheidsregio's van het Rijk ontvangen. De VRH ontvangt in dit kader ingaande 2023 € 1,6 mln. extra BDUR (ca. 1,4% van de VRH-begroting) specifiek bestemd voor de versterking van de (toekomstige) crisisbeheersing en de informatiepositie.

Leidend is dat de versterking recht moet doen aan de uitdagingen waarvoor zowel de nationale als de regionale crisisbeheersing gesteld staat. De middelen worden ingezet om de slagkracht, flexibiliteit, veerkracht en robuustheid van de regionale crisisorganisatie verder te versterken. Voor 2024 en verder wordt momenteel bezien hoe de extra rijksgelden in dit kader worden ingezet. Door het Rijk is ten aanzien hiervan nadrukkelijk aangegeven dat het niet de bedoeling is dat de gemeentelijke bijdragen aan veiligheidsregio's – als effect van de ophoging van de BDUR – worden verlaagd.

GHOR

De GHOR is integraal onderdeel van het systeem van veiligheidszorg in Nederland. Voor een goede hulpverlening moet zij zorg dragen voor een effectieve en efficiënte samenwerking tussen de zorgketen en de fysieke veiligheidspartners: brandweer, politie en gemeenten. Deze publieke taak wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het Openbaar Bestuur en het opperbevel van de burgemeester (lokale rampen en crises) of de voorzitter van de Veiligheidsregio (bovenlokale rampen en crises). Hiermee is de GHOR hét aanspreekpunt voor het Openbaar Bestuur bij kwesties op het gebied van opgeschaalde acute en publieke zorg. De GHOR houdt overzicht over de partijen die hierin een rol spelen en monitort zorgcontinuïteit in de regio. Tijdens crisis regisseert de GHOR de opgeschaalde zorg en stemt af met veiligheidspartners. Zij doet dit met oog voor het belang van de groep. De GHOR heeft hiermee een publieke taak in de semipublieke omgeving van de gezondheidszorg.

De samenleving verandert snel en is complexer aan het worden. Dit geeft uitdagingen die invloed hebben op de wijze waarop de GHOR invulling geef taan haar opdracht. Belangrijk, de komende jaren, voor de positie van de GHOR zijn de wijzigingen in de Wet Veiligheidsregio's. In 2022 is de contourennota Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg uitgekomen en is er gewerkt aan de uitwerking hiervan in de vorm van de Two pager Positie en taken GHOR in het stelsel. Daarin is op hoofdlijnen de positie van de GHOR en DPG in het landschap van crisisbeheersing beschreven. Er wordt beschreven dat Geneeskundige hulpverlening in het kader van de

rampenbestrijding en crisisbeheersing en de voorbereiding daarop een wezenlijk onderdeel zijn van de publieke veiligheidstaken. De GHOR, als onderdeel van de Veiligheidsregio en onder aansturing van de DPG, vervult hierin een onafhankelijke en noodzakelijke regiefunctie. Het gaat hierbij niet alleen om de rol van de GHOR/DPG tijdens rampen en crises, maar ook bij de voorbereiding daarop. Een belangrijk uitgangspunt is dat is opgenomen in de Contourennota dat er samenhang moet zijn tussen de drie wettelijke kaders waar de DPG-rol op de GHOR is omschreven (zijnde: WPG-Wvr-AMvB Acute Zorg). Op dit moment zijn we in afwachting van de vervolgstappen van het kabinet met betrekking tot consultaties op de contournota, die zal leiden tot een vernieuwing van de Wet Veiligheidsregio's.

Thema's voor de volgende beleidsperiode
De GHOR zal in 2024 haar meerjarenbeleidsplan aanpassen voor de nieuwe beleidsperiode 2025-2028. Naar verwachting zal de focus op de thema's uit eerdere beleidsperiodes niet helemaal komen te verleggen. De implementatie van het nieuwe meerjarenbeleid vindt plaats in 2025, belangrijke thema's blijven dan nog steeds informatiemanagement, netwerkmanagement en bovenregionale samenwerking.

De GHOR blijft het netwerkmanagement dan ook vormgeven en uitbreiden de komende beleidsperiode. Met het thema *"verbreden van het netwerk"* richt de GHOR zich de komende jaren op het aansluiten bij bestaande en nieuwe netwerken, het vormen van nieuwe samenwerkingsverbanden en het verrichten van onderzoek naar dynamische samenwerkingsverbanden over (regio)grenzen heen. Om flexibel te kunnen reageren op wat zich voordoet, is het noodzakelijk dat reeds proactief, in de koude fase, geïnvesteerd wordt in relevante netwerken, zodat stevige relaties zijn opgebouwd.

Vanuit het feit dat de maatschappij digitaliseert en er een overvloed aan data op instellingen af komt, is het de ambitie van de GHOR om deze data om te zetten in bruikbare integrale informatie die tijdens crisis of gebruikt wordt bij de sturingsvraagstukken of prospectief inzicht biedt. De verandering in soorten crises, zoals de COVID-19 crisis en (vluchtelingen)opvangcrises, heeft de behoefte aan een 24/7 actueel en gedeeld geneeskundig beeld meer dan bevestigd. Met het thema *"de GHOR creëert een actueel en gedeeld (geneeskundig) beeld"* heeft de GHOR als doel te groeien naar excellente informatiepositie door aan te sluiten op bestaande en toekomstige informatiesystemen in de zorg en veiligheidsregio's om zodoende een actueel en gedeeld geneeskundig beeld te creëren en proactief te monitoren en waar mogelijk te beïnvloeden. Landelijk is dit dan ook een onderwerp dat hoog op de beleidsagenda staat, dan in de vorm van meer en beter informatie-uitwisseling tussen Rijk en regio's (KCR2, Knooppunt Coördinatie Regio-Rijk). Dit geldt niet alleen voor de GHOR maar voor de hele VRH. Daarnaast kan het omzetten van data naar een voorspellende waarde voor belangrijke stakeholders inzicht verschaffen om uitspraken te kunnen doen over mogelijke scenario's en trends. De GHOR participeert in het regionale project om te komen, in gezamenlijkheid met Veiligheidsregio Hollands Midden, tot een Veiligheidsinformatieknooppunt.

2.5 Meldkamers (GnkM en MKB)

De samenleving wordt complexer. In het verlengde daarvan groeit de complexiteit en verbondenheid van de (potentiële) dreigingen met een groeiende maatschappelijke impact. Om onze rol als veiligheidsregio in de samenleving te kunnen blijven vervullen, is een sterke informatiepositie essentieel. De complexiteit vraagt om meer, betere en diepere kennis over de effecten/gevolgen van dreigingen. Eén van de aspecten van deze kennis betreft organisatie-overstijgende informatiedeling tijdens de verschillende fasen van incidentbestrijding en crisismanagement/ -beheersing. Een gezamenlijk en actueel veiligheidsbeeld zorgt ervoor dat – samen met partners – gericht keuzes gemaakt kunnen worden. De Meldkamer speelt in deze ontwikkelingen een cruciale rol.

Het Transitieakkoord (TA) 'Meldkamer van de Toekomst' uit 2013 is nu in de eindfase beland. De Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) is in de afronding van de 'bouwplaats' periode (2020 – 2024). De Gemeenschappelijke meldkamer Den Haag zal naar verwachting in 2024 worden aangesloten op de landelijke netwerkomgeving van de LMS. De laatste voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. Tevens is begonnen met het herinrichten van de multidisciplinaire opschalingsruimten in Haaglanden.

De overgang naar de nieuwe netwerkomgeving van de LMS zal nog de nodige rafelranden tot gevolg hebben. De VRH heeft middelen gereserveerd voor zowel de afhechting van de rafelranden als voor het optimaliseren van de meldkamerfunctie. In dit kader krijgt bij de Geneeskundige meldkamer (GnkM) het ambulance coördinatie centrum vorm. Met betrekking tot de Meldkamer Brandweer (MKB) hebben de veiligheidsregio's Haaglanden en Hollands Midden een convenant afgesloten over de intensivering van de samenwerking in de gezamenlijke brandweermeldkamer.

Sinds 1 januari 2021 is de nieuwe Wet ambulancevoorzieningen in werking getreden. Op dit moment voert de geneeskundige meldkamer van de VRH meldkamertaken uit in opdracht van de (coöperatie) Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Haaglanden. De afspraken over deze uitvoering zijn vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). Feitelijk fungeert de VRH hiermee als onderaannemer van het RAV. Als gevolg van de nieuwe Wet ambulancevoorzieningen is het voor RAV's echter niet meer toegestaan om voor de meldkamerfunctie een onderaannemer in te schakelen. De RAV en VRH hebben sinds 2021 aan een oplossing gewerkt die voor beide organisaties passend is.

Het algemeen bestuur heeft 10 november 2023 het principebesluit genomen de geneeskundige meldkamer over te dragen aan de GGD Haaglanden – Gemeente Den Haag (het publieke lid van de RAV Haaglanden). Ook de overige betrokken partijen (RAVH en College van B&W van Gemeente Den Haag) zijn in principe akkoord met de voorbereiding op de herpositionering. Na ambtelijke afronding van de herpositionering zal een definitief besluit over de herpositionering worden voorgelegd aan de betrokken besturen. Tot aan de formele overdracht blijft de VRH de geneeskundige meldkamertaak uitvoeren.

Naast dit organisatorische proces zal in 2024 het Ambulance Coördinatie Centrum (ACC) ingericht worden. In het ACC vindt nauwere samenwerking plaats met zorgketenpartners, zoals huisartsen, GGZ en verloskundigen en zijn er meer mogelijkheden voor het optimaliseren van patiëntstromen naar de verschillende regionale ziekenhuizen.

2.6 Gemeentelijke crisisbeheersing/bevolkingszorg

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren en voorbereiden van de gemeentelijke crisisorganisatie, bevolkingszorg en crisiscommunicatie. Het nieuw vastgestelde kader en plan gemeentelijke crisisbeheersing wordt in 2024 geïmplementeerd. Waar nodig en mogelijk worden de verschillende onderdelen de komende jaren doorontwikkeld in lijn met het landelijke programma implementatie 'uniform kwaliteitsniveau bevolkingszorg' en het wijzigingstraject van de Wet en het Besluit veiligheidsregio's.

2 Programmabegroting Veiligheid

3.1 Raming van lasten en baten

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	119.738	125.868	130.352	130.352	130.252	130.252
Baten	122.268	125.226	130.252	126.940	130.252	130.252
Saldo lasten en baten	**-2.530**	**642**	**100**	**3.412**	**0**	**0**
Mutatie reserves	2.111	642	100	3.412	0	0
Resultaat	**-4641**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-4641**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Raming lasten en baten programma-activiteiten jaarschijf 2025				*(bedragen in duizenden euro's)*
	Lasten	Baten	Mutatie Reserve	Saldo
Brandweerzorg	93.917	93.917	0	0
Rampenbestrijding en crisisbeheersing	3.758	3.758	0	0
Meldkamer/MKB	3.693	3.593	100	0
Meldkamer/GnkM	4.574	4.574	0	0
GHOR	2.403	2.403	0	0
Gemeentelijke crisisbeheersing	1.121	1.121	0	0
Overhead	20.682	20.682	0	0
Bedrijfsvoering onvoorzien	204	204	0	0
Totaal	**130.352**	**130.252**	**100**	**0**

Financiële ontwikkelingen					*(bedragen in duizenden euro's)*
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025					
Begroting 2024	120.320	120.077	120.077	119.977	119.977
Interne verschuiving tussen producten	0	0	0	0	0
Voorcalculatie trend 2025	0	4.412	4.412	4.412	4.412
Nacalculatie trend voorgaande jaren	3.915	3.915	3.915	3.915	3.915
Overige ontwikkelingen	1.633	1.948	1.948	1.948	1.948
Totaal	**125.868**	**130.352**	**130.352**	**130.252**	**130.252**

De VRH heeft voor het jaar 2025 € 100.000 aan incidentele baten. Het betreft de vrijval van specifieke reserves voor incidentele lasten.

Structureel begrotingssaldo					*(bedragen in duizenden euro's)*
	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028
Saldo baten en lasten	642	100	3.412	0	0
Vrijval reserves	642	100	3.412	0	0
Dotatie reserves	0	0	0	0	0
Begrotingssaldo na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Overzicht incidentele baten en lasten					*(bedragen in duizenden euro's)*
	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028
Incidentele baten: Vrijval reserves	642	100	3.412	0	0
Frictiekosten OMS	54	0	0	0	0
Programma gemeentelijke crisisbeheersing	35	0	0	0	0
Uitgaven realistisch oefenen	153	0	0	0	0
Bouwfase LMS	100	100	100	0	0
Versterking crisisbeheersing en informatiepositie	300	0	0	0	0
Verlaging gemeentelijke bijdrage	0	0	3.312	0	0
Incidentele lasten	642	100	3.412	0	0
Saldo incidentele baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3.2 Toelichting op grondslagen

De grondslagen zijn gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De grondslagen zijn van toepassing voor begroting en jaarrekening. Niet alle grondslagen zijn direct relevant voor de begroting.

Algemeen
Algemeen uitgangspunt is dat het stelsel van baten en lasten wordt toegepast. Hoofdregel is dat als prijsgrondslag de historische kostprijs *inclusief* BTW wordt gehanteerd. Op basis van de Wet markt en overheid is getoetst dat de VRH niet als ondernemer voor de vennootschapsbelasting moet worden aangemerkt.

Materiële vaste activa
Voor de investeringen en kapitaallasten in deze begroting geldt:
- De post materiële vaste activa betreft investeringen met economisch nut.
- De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de oorspronkelijke verkrijging- of vervaardigingprijs en worden als regel annuïtair (panden) of lineair (overig) afgeschreven.
- Afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte technische of economische levensduur. Waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van het begrotingsjaar in aanmerking genomen. De afschrijving vangt aan het eerste boekjaar na ingebruikname van het actief.

Vlottende activa en passiva
- Vlottende activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Vorderingen worden gewaardeerd onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Reserves
De VRH kent (naast specifieke bestemmingsreserves) een aantal reserves.
- Algemene reserve betreft het eigen vermogen (weerstandscapaciteit) van de VRH.

Overheadtoerekening en vernieuwing BBV
De meerjarenbegroting is vervaardigd volgens het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De wijzigingen richten zich met name op:
- de opname van uniforme taakvelden (zie bijlage 7.2);
- meer inzicht in de kosten van overhead (zie 5.7 overzicht overhead);
- opnemen van een geprognotiseerde balans en het EMU-saldo (zie bijlagen 7.7 en 7.8).

In deze begroting is een overzicht Overhead opgenomen. Een gevolg van de voorschriften is dat er tussen de producten een andere verrekening ontstaat. De PIJOFACH-kosten (Personeel, Informatievoorziening, Juridisch, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting) worden niet verdeeld over de producten, maar verantwoord op het overzicht overhead. De kazernes worden conform landelijke richtlijnen toegerekend aan het primair product. Daarnaast worden leidinggevenden volgens de BBV als overhead aangemerkt. Ook deze lasten staan gerubriceerd onder het overzicht Overhead.

3.3 Financiële ontwikkelingen

Jaarschijf 2025

De jaarschijf 2025 in deze begroting is ten opzichte van de voorgaande begroting 2024 - 2027 met € 10.275.000 gestegen van € 120.077.000 tot € 130.352.000. De wijzigingen:

Trend gemeentelijke bijdrage 2025 € 7.627.000
De trendsystematiek voor de VRH is volledig in lijn met de kaderbrief voor gemeenschappelijke regelingen van de gemeenten. De begroting van de VRH bestaat voor circa 65% uit personeelskosten. Om aan te sluiten bij de opbouw van de begroting, baseert de VRH de indexatie op een gecombineerde loon-/prijsindex. Dit zijn de index 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers' en 'nationale consumentenprijsindex'.

Het trendpercentage voor 2025 bedraagt 4,10% (€ 4.412.000). De trend voor voorgaande jaren is met 3,08% naar boven bijgesteld (€3.215.000). De bijstelling van de trend betreft in hoofdzaak de looncomponent voor 2024. Dit geeft het volgende overzicht:

Tabel 1. Trend *(bedragen in duizenden euro's)*

Trend	2022 (%)	2023 (%)	2024 (%)	t/m 2024	2025(%)	2025
Begroting 2024	*8,31%*	*3,33%*	*2,73%*			
CPB indexcijfers	*8,31%	**3,71%	**5,43%		***4,10%	
Nacalculatie	0,00%	0,38%	2,70%			
Begroting 2025			***3,08%***	***3.215***	***4,10%***	***4.412***

*CEP maart 2023 /**MEV sept 2023 /***(c)MEV aug 2023 conform kaderbrief gemeenten

RAV bijdrage voor ambulance coördinatiecentrum (ACC) € 958.000
In de geneeskundige meldkamer wordt in 2024 het ACC ingericht. In het ACC vindt nauwere samenwerking plaats met zorgketenpartners, zoals huisartsen, GGZ en verloskundigen en zijn er meer mogelijkheden voor het optimaliseren van patiëntstromen naar de verschillende regionale ziekenhuizen. De meldtafels worden gefinancierd door de LMS. De extra formatie (8,5fte) komt voor rekening van de RAV.

Overige ontwikkelingen € 1.690.000
Het betreft onder meer de trendmatige verhoging (voor 2023) van de reguliere BDUR € 711.000. Het ministerie kent de trend pas in de loop van het kalenderjaar toe zodat deze structureel een jaar later in de begroting wordt verwerkt. Ook is de extra BDUR voor de versterking van de crisisbeheersing en informatiepositie verhoogd met € 389.000 tot € 2.013.000. Tot slot nog de raming van rente-inkomsten € 300.000 en een toename van de inwonerbijdrage vanwege de groei van het aantal inwoners € 289.000.

Jaarschijf 2024

De jaarschijf 2024 in deze begroting is ten opzichte van de voorgaande begroting 2024 - 2027 met € 5.548.000 gestegen van € 120.320.000 tot € 125.868.000. De wijzigingen:

Trend 2024 € 3.215.000
De nacalculatie op de trend is conform de CPB cijfers van september 2023 met € 3.215.000 bijgesteld. De nacalculatie betreft vooral de looncomponent. De huidige loonafspraken in de CAR/UWO lopen tot 1 mei 2024. De verwachting is dat de trendbijstelling nodig zal zijn voor de bekostiging van de lonen.

RAV bijdrage voor ambulance coördinatiecentrum (ACC) € 634.000
Zoals hiervoor al toegelicht wordt in de geneeskundige meldkamer in 2024 het ACC ingericht. Voor de financiering van de extra formatie (8,5fte) is met de RAV een groeimodel afgesproken. Voor 2024 wordt € 634.000 ontvangen.

Overige ontwikkelingen € 1.699.000
Het betreft onder meer de trendmatige verhoging (voor 2023) van de reguliere BDUR € 711.000. Het ministerie kent de trend pas in de loop van het kalenderjaar toe zodat deze structureel een jaar later in de begroting wordt verwerkt. Ook is de extra BDUR voor de versterking van de crisisbeheersing en informatiepositie verhoogd met € 389.000 tot € 2.013.000 en wordt € 300.000 van de reserve versterking crisisbeheersing aangewend. Tot slot nog de raming van rente-inkomsten € 300.000.

3.4 Financiën in hoofdlijnen

Om snel inzicht te geven in de geldstromen van de VRH twee grafieken.
Aan welke producten geven we het uit?
De grafiek geeft weer dat 72% van het geld naar brandweerzorg gaat. De overige producten krijgen samen 28%.

Grafiek 1. Aandeel uitgaven producten

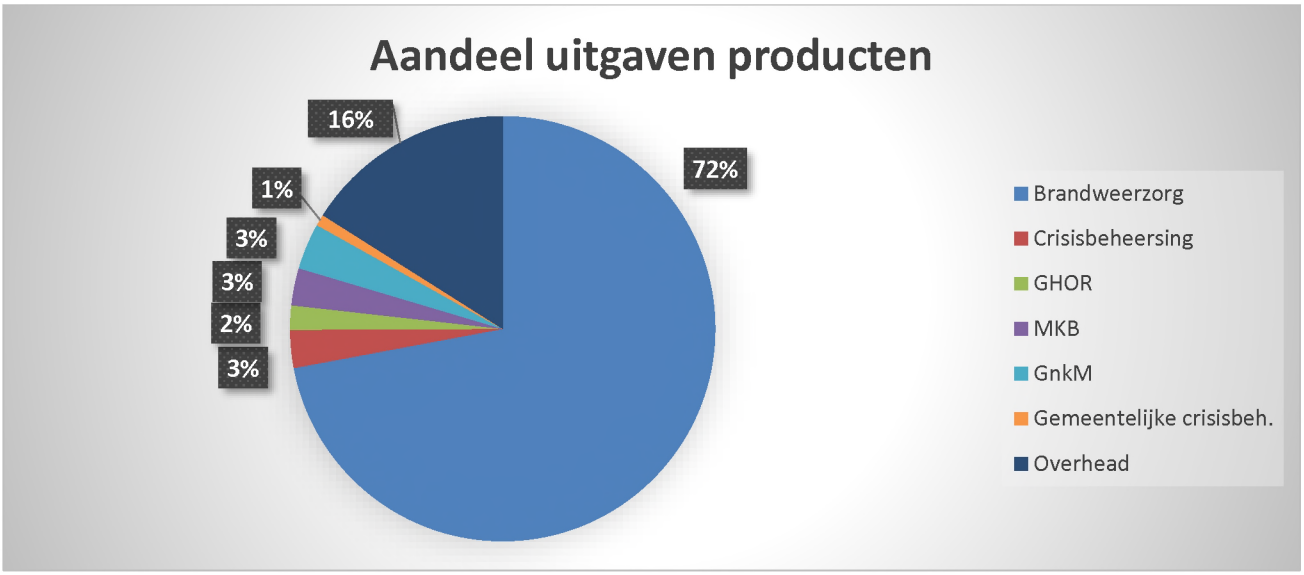

En wat voor kosten betreft het?
De personeelskosten (incl. FLO) zijn met 67% de grootste post. De kosten van de 2e loopbaan als onderdeel van de overgangsregeling zijn hier nog niet begroot. De overige 33% betreft kapitaallasten en goederen en diensten.

Grafiek 2. Aandeel uitgaven kostensoorten

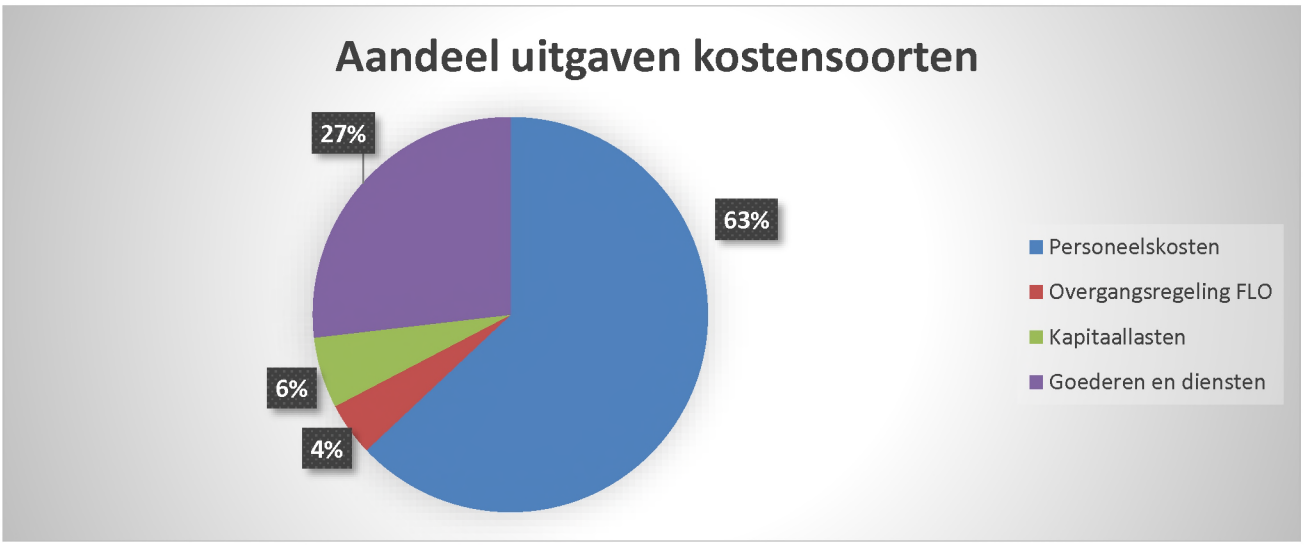

4 Paragrafen

4.1 Gemeentelijke bijdrage

De gemeentelijke bijdrage is veruit de grootste inkomstenbron voor de VRH. Grafiek 3 geeft weer dat in totaal 86% van de inkomsten door de gemeenten wordt betaald. Ook het Rijk draagt bij via de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR). Deze bedraagt in totaal 9% waarvan 6% de bijdrage voor rampenbestrijding en 3% voornamelijk BTW compensatie betreft.

Grafiek 3. Aandeel inkomsten stakeholders

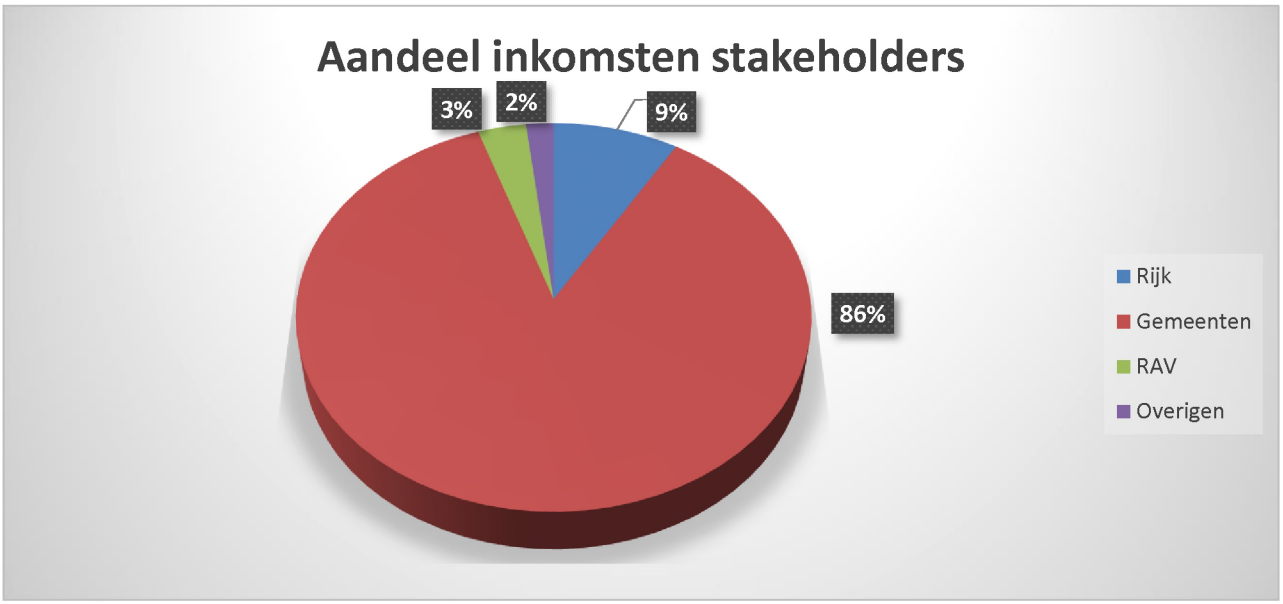

De gemeentelijke bijdrage is voor 2025 geïndexeerd met 4.10% (€4.412.000).
De trend voor voorgaande jaren is met 3,08% (€ 3.215.000) bijgesteld, met name voor de looncomponent. Dit houdt per saldo in een stijging van € 7.627.000.

In de begroting 2025 is sprake van een bijdrage per inwoner variërend tussen € 68.68 voor Midden Delfland en € 104,87 voor Den Haag. De inwonerbijdrage van Delft bedraagt met € 96,61 ongeveer het gemiddelde van de inwonerbijdrage.

De bijdrage van de gemeenten volgt de ontwikkeling van het aantal inwoners. De stijging van het aantal inwoners in Haaglanden bedraagt 1,04% (11.967 inwoners). Het AB heeft bij de vaststelling van het verdeelmodel besloten dat hiervan 75% structureel wordt bezuinigd en 25% wordt doorberekend om regionale ontwikkelingen te bekostigen. Dit resulteert in een stijging van de bijdrage met € 289.000.

De verdeelsystematiek

De onderliggende verdeelsystematiek, die leidt tot de bijdrage per inwoner, heeft de VRH in de bestuursvergadering in december 2022 herbevestigd. De VRH-kosten van de gemeenten bestaan grofweg uit drie onderdelen, boxen genoemd:

Box 1 Brandweerzorg
De kosten van box 1 worden toegerekend naar brandveiligheidsrisico's en de mate van verstedelijking.
Deze kosten hebben betrekking op de regionale basis brandweerzorg, specialistische brandweerzorg en brandweer Multi kosten. Deze kosten behelzen circa 80% van de gemeentelijke bijdragen in totaal.

Box 2 Algemene kosten
De kosten van box 2 zijn gebaseerd op algemeen nut en zijn een gelijk bedrag per inwoner.
Deze kosten hebben betrekking op de kosten voor bedrijfsvoering, meldkamer, crisisbeheersing, GHOR en gemeentelijke crisisbeheersing. Deze kosten behelzen circa 20% van de gemeentelijke bijdragen in totaal.

Box 3 Aanvullend maatwerk
De kosten van box 3 worden per gemeente afgerekend met de individuele gemeenten.
Deze kosten hebben betrekking op de kosten voor de overgangsregelingen (FLO) en een gemeentelijk pluspakket (strandveiligheid in Den Haag).

Tabel 2. Bijdrage per inwoner per gemeente	(bedragen in duizenden euro's)						Inwoners t.b.v begroting	
Gemeente	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**		**2024**	**2025**
Categorie grootstedelijk								
Den Haag	101,54	104,87	104,87	104,87	104,87		562.416	566.221
Categorie stedelijk								
Zoetermeer	89,18	92,11	92,11	92,11	92,11		127.052	128.434
Delft	93,18	96,23	96,23	96,23	96,23		106.083	109.577
Leidschendam-Voorburg	91,50	94,49	94,49	94,49	94,49		77.759	78.229
Rijswijk	99,25	102,46	102,46	102,46	102,46		58.004	59.642
Categorie kleinstedelijk								
Westland	72,99	75,39	75,39	75,39	75,39		114.915	115.941
Pijnacker Nootdorp	75,23	77,70	77,70	77,70	77,70		57.683	57.932
Wassenaar	88,38	91,27	91,27	91,27	91,27		27.106	27.100
Categorie landelijk								
Midden Delfland	66,50	68,68	68,68	68,68	68,68		19.468	19.377
Gemiddelde bijdrage gemeenten	**93,54**	**96,61**	**96,61**	**96,61**	**96,61**		**1.150.486**	**1.162.453**

* De bepaling van de aantallen inwoners wordt altijd begin maart uitgevoerd op basis van de laatste gegevens van het CBS over het aantal inwoners per 1 januari 2024.

In de volgende tabel is de bijdrage per gemeente weergegeven.

Tabel 3. Bijdrage per gemeente					(bedragen in duizenden euro's)	
Gemeente	**2024**	**2025**	**2026 reserve**	**2026**	**2027**	**2028**
Categorie grootstedelijk						
Den Haag	57.109	59.381	-1.751	59.381	59.381	59.381
Categorie stedelijk						
Zoetermeer	11.331	11.830	-349	11.830	11.830	11.830
Delft	9.884	10.544	-311	10.544	10.544	10.544
Leidschendam Voorburg	7.115	7.392	-218	7.392	7.392	7.392
Rijswijk	5.757	6.111	-180	6.111	6.111	6.111
Categorie kleinstedelijk						
Westland	8.388	8.741	-258	8.741	8.741	8.741
Pijnacker Nootdorp	4.340	4.501	-133	4.501	4.501	4.501
Wassenaar	2.396	2.474	-73	2.474	2.474	2.474
Categorie landelijk						
Midden Delfland	1.295	1.331	-39	1.331	1.331	1.331
Totale bijdrage gemeenten	**107.613**	**112.305**	**-3.312**	**112.305**	**112.305**	**112.305**

Een bedrag van ruim € 0,15 per inwoner (€ 204.000) voor de post onvoorzien wordt niet op voorhand in rekening gebracht. Het Algemeen Bestuur heeft in deze opzet de ruimte om eigenstandig te besluiten voor onvoorziene zaken tot maximaal € 204.000 extra te heffen.

4.2 Weerstandsvermogen en beheersing van risico's

Algemeen
In deze paragraaf wordt ingegaan op potentiële risico's en de vertaling van deze risico's tot een acceptabel weerstandsvermogen. Risicomanagement is het bewust worden, identificeren, kwantificeren en beheersen van relevante risico's. De risico's worden twee keer per jaar geïnventariseerd en geactualiseerd. Vervolgens wordt bepaald of het hier afgedekte, of niet afgedekte risico's betreft. Voor de niet afgedekte risico's dient een weerstandscapaciteit te worden aangehouden.

Weerstandscapaciteit
Op basis van risico-identificatie en de risicomatrix is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Uitgangspunt hierbij is de statische benadering die ervan uitgaat dat de risico's zich niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang voor zullen doen. De weerstandscapaciteit binnen de VRH bestaat uit de algemene reserve. Deze reserve dient ter dekking van geïdentificeerde risico's van materiële aard. Risico's met een beperkt financieel beslag worden gedekt uit de lopende exploitatie en de post onvoorzien. De toevoeging van een voordelig resultaat aan de algemene reserve is regel tot de algemene reserve het maximum heeft bereikt van 1% van de begrotingsomzet. Het Algemeen Bestuur kan besluiten tot een hogere algemene reserve. De post onvoorzien, groot € 204.000, is gebaseerd op € 0,15 per inwoner. Daarnaast wordt de weerstands-capaciteit gevormd door de deelnemende gemeenten die garant staan voor de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden.

Verloop van reserves en voorzieningen
De VRH heeft een algemene reserve en een aantal bestemmingsreserves. Het verloop tot en met 2024 is in onderstaande tabel zichtbaar. Voor het verdere verloop wordt verwezen naar bijlage 7.6.

Tabel 4. Reserves							*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening	Toe-name	Ont-trekking	Eindstand	Toe-name	Ont-trekking	Eindstand
	2023	2024			2025		
Algemene reserve	1.682	56	0	1.738	0	0	1.738
Algemene reserve VRH	**1.682**	**56**	**0**	**1.738**	**0**	**0**	**1.738**
OMS	54	0	54	0	0	0	0
Bestemmingsreserve LMS	300	0	100	200	0	100	100
Gemeentelijke crisisbeheersing	35	0	35	0	0	0	0
Realistisch oefenen	153	0	153	0	0	0	0
Versterking crisisbeheersing		1.078	300	778	0	0	778
Verlaging gemeentelijke bijdrage	0	3.312	0	3.312	0	0	3.312
Bestemmingsreserves VRH	**542**	**4.390**	**642**	**4.290**	**0**	**100**	**4.190**
Te bestemmen resultaat 2023	**4.641**	**-4.641**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal reserves	**6.865**	**-195**	**642**	**6.028**	**0**	**100**	**5.928**

Bestemmingsreserve OMS
De VRH heeft in 2020 de exploitatie van het OMS aan de markt overgedragen. Het OMS is aangepast zodat abonnees via meerdere aanbieders kunnen aansluiten. Abonnees kunnen hun eigen aanbieder kiezen. Op termijn zullen ook deze aansluitingen overgaan naar het LMS platform in de loop van de 'bouwplaats' periode. De bestemmingsreserve zal deels gebruikt worden om de VRH frictiekosten te dekken.

Bestemmingsreserve LMS
Het beheer van de meldkamer is per 1 januari 2020 overgegaan naar de LMS. De LMS geeft in de 'bouwplaats' periode 2020 – 2024 verder gestalte aan de gezamenlijke meldkamers. In deze periode worden rafelranden als gevolg van de overgang afgehecht. Het ministerie van JenV heeft op basis van de afspraken landelijk 'Uitwerkingskader Meldkamer' € 0,5 mln. voor achterblijvende kosten overgemaakt (instemming AB 30 mei 2018). Met de vorming van deze reserve kunnen kosten als gevolg van de transitie worden opgevangen.

Reserve gemeentelijke crisisbeheersing (bevolkingszorg)
De reserve gemeentelijke crisisbeheersing is bij het vaststellen van de jaarrekening 2014 (AB 8 juli 2015) ontstaan. Ter implementatie van het regionale plan gemeentelijke crisisbeheersing zou in 2020 een programma starten van twee jaar. Vanwege Corona is dit traject opgeschoven. Dit programma geeft gemeenten een gezamenlijk referentiekader voor onderdelen die elke gemeente lokaal vorm moet geven. Zo kunnen gemeenten kiezen bij welke activiteit zij actief betrokken zijn en bij welke zij alleen gebruik maken van uitwerkingen door en/of ervaringen van andere gemeenten (best practices/ kennisdeling).

Realistisch oefenen
Bij de vaststelling van de jaarrekening 2018 (AB april 2019) is een reserve ingesteld voor realistisch oefenen. Eén maal per twee á drie jaar wordt het gehele repressieve personeel realistisch geoefend. Via deze bestemmingsreserve worden de kosten geëgaliseerd over de jaren.

Vanaf 2024 gaat de VRH ieder jaar met een deel van het personeel realistisch oefenen. De reserve zal worden afgebouwd.

Bestemmingsreserve versterking crisisbeheersing
In navolging van de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's zijn landelijk bestuurlijke afspraken gemaakt om de crisisbeheersing en de informatiepositie te versterken. De VRH ontving in dit kader in 2023 € 1,6 mln extra BDUR specifiek bestemd voor de versterking van de toekomstige crisisbeheersing en de informatiepositie. De VRH heeft in overleg met politie en gemeenten gekozen voor versterking van de formatie voor crisisbeheersing en informatievoorziening. Invulling van deze extra aan te trekken formatie heeft met name in het laatste kwartaal van het jaar plaatsgevonden waardoor over 2023 een positief financieel resultaat is ontstaan van € 1,1 mln. Deze geoormerkte middelen worden gereserveerd voor besteding aan het doel versterking van de crisisbeheersing en informatiepositie.

Te bestemmen resultaat 2024
Het bestuur van de VRH zal april 2024 in haar vergadering besluiten over de resultaatbestemming.

Risico's

De VRH onderkent een aantal niet afgedekte risico's. Hieronder is aangegeven welke risico's de VRH onderkent en in hoeverre, indien dit risico zich voordoet, een beroep wordt gedaan op de weerstandscapaciteit.

Incidentele risico's

Loopbaanbeleid operationele dienst
Per 1 januari 2006 is de FLO afgeschaft en vervangen door verplicht loopbaanbeleid voor personeel in bezwarende functies. Essentie van het loopbaanbeleid is dat medewerkers twintig jaar werkzaam zijn in een bezwarende functie en daarna overstappen naar een andere functie. Om dit mogelijk te maken investeren medewerker en werkgever in een passende beroepsopleiding. Vanaf 2021 worden er binnen de Veiligheidsregio verschillende initiatieven ontplooid om medewerkers in de operationele dienst hierbij te faciliteren. Indien de cao-afspraken in overleg met de vakbonden tussentijds niet worden aangepast zal hier vanaf nu rekening mee worden gehouden. Daarnaast kan de uitkomst van het Periodiek Preventief Medisch Onderzoek (PPMO) aangeven dat het voor een brandweermedewerker verstandig is eerder naar een niet-bezwarende functie door te stromen. Tot nu toe is gebleken dat het percentage uitval door de PPMO zeer beperkt is. Het risico is berekend op € 116.000.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)
De Wnra regelt dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde status krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. In dit kader komen bijvoorbeeld arbeidsovereenkomsten in de plaats van de huidige eenzijdige aanstellingen en zullen er cao's moeten worden afgesloten in plaats van eenzijdig vastgestelde rechtspositieregelingen. De regeling is voor de brandweer nog niet van kracht.
Binnen de brandweer wordt gewerkt met zowel beroepsmedewerkers als vrijwilligers. Vrijwilligers hebben momenteel een ambtelijke aanstelling, maar onderscheiden zich van andere ambtenaren doordat zij zijn uitgezonderd van veel wettelijke en rechtspositionele bepalingen. De Wnra kan leiden tot het (gedeeltelijk of volledig) einde van het huidige systeem van brandweervrijwilligers en een kostenstijging van 30% tot 50%. Voor de VRH met ruim 300 vrijwilligers zou dit circa € 600.000 per jaar bedragen. De veiligheidsregio's hebben uitstel verkregen voor invoering van de Wnra om een oplossing te zoeken voor het knelpunt. Inmiddels hebben in opdracht van de Brandweerkamer van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van JenV onderzoeken

plaatsgevonden die zich richten op Europese en internationaalrechtelijke regels in relatie tot de huidige rechtspositie van de brandweervrijwilliger. Uit de onderzoeken blijkt dat, om een onderscheid in rechtspositie tussen vrijwilligers en beroepsbrandweermensen te handhaven, er ook onderscheid dient te zijn in aard van het werk, opleiding en arbeidsomstandigheden. De Minister van JenV doet samen met het Veiligheidsberaad vervolgonderzoek naar de mogelijkheden voor herinrichting van de brandweerzorg in Nederland waardoor het rechtspositionele onderscheid tussen beroepsbrandweermensen en vrijwilligers gehandhaafd kan blijven. Het berekende risico komt onveranderd uit op € 503.000.

Structurele risico's

Niet verzekerbare risico's
Verzekeraars zijn steeds minder bereid om bepaalde risico's te verzekeren. Zo zijn verzekeraars bijvoorbeeld gestopt met het aanbieden van de verzekering ter dekking van de predispositie voor brandweervrijwilligers. Predispositie is het risico dat een medewerker onder diensttijd letsel oploopt of overlijdt, zonder dat aangetoond kan worden dat dit veroorzaakt wordt door een dienstongeval. Ook is groot molest bijvoorbeeld voortkomend uit terrorismegevolgbestrijding niet verzekerbaar in Nederland. In geval van schade (uitval van materieel en nazorg nabestaanden en personeel) kan een beroep worden gedaan op de Nederlandse Herverzekering maatschappij voor Terrorismeschade (NHT). Buiten dit heeft de veiligheidsregio een financiële buffer nodig om, indien er claims volgen die niet gedekt zijn door een verzekering, deze uit haar eigen middelen te kunnen dragen. Landelijk ontwikkelt de brandweer de mogelijkheid dergelijke risico's gezamenlijk af te dekken. De VRH volgt deze ontwikkelingen. Vooralsnog houdt de VRH rekening met een te dragen financieel restrisico. Het risico is berekend op € 260.000.

Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers
De VRH hecht er aan de brandweerzorg in Haaglanden te blijven verzorgen door een beroepsbezetting in combinatie met vrije-instroomvrijwilligers. De beschikbaarheid van de vrijwilligers in de dag-situatie wordt een steeds grotere uitdaging. Om de paraatheid te kunnen blijven garanderen wordt het verloop van de vrijwilligers permanent gemonitord en daar waar mogelijk beïnvloed. Naast wervingscampagnes wordt ook het bedrijfsleven actief benaderd. Zij kunnen medewerkers stimuleren toe te treden tot de brandweer om zodoende de beschikbaarheid te vergroten. Daarnaast zijn vier posten opgeleid om te werken met variabele voertuigbezetting en wordt dagdienstpersoneel opgeleid als brandweervrijwilliger om overdag vanuit de Westlandse kazernes in de voertuigbezetting te kunnen voorzien. Dit vergroot onze flexibiliteit. Gezien de landelijke terugloop in aantallen vrijwilligers onderkent de VRH dat ondanks de inspanningen de werving niet volledig zal slagen. Het risico is berekend op € 315.000.

Aansprakelijkheid dienstverlening
De dienstverlening van de VRH is vastgelegd in procedures. Zo zijn kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening geborgd. Mocht de kwaliteit van de dienstverlening onverhoopt tekortschieten, dan is dit risico deels afgedekt via een WA-verzekering. De ervaring leert dat er sprake is van een restrisico (juridische kosten etc.). In het geval van een grieppandemie is de kwantiteit een risico. In dat geval wordt enerzijds de zorgvraag groter, anderzijds valt veel personeel wegens ziekte uit. Het risico is deels afgedekt door bijvoorbeeld het Draaiboek Grieppandemie en Afschaalmodel Brandweer. Het restrisico wordt geraamd op € 149.000

Cyberdreiging/digitale dreiging
Organisaties binnen verschillende overheidslagen zijn slachtoffer geworden of hebben last ondervonden van een cyberaanval. De kans op een cyberaanval op de VRH wordt als reëel ingeschat. De VRH beperkt dit risico door het nemen van technische en organisatorische maatregelen, onder andere middels afspraken met medewerkers, leveranciers en ketenpartners. Het risico van een aanval, waardoor gegevens mogelijk openbaar, ontoegankelijk of

onbetrouwbaar worden, is echter nooit volledig te voorkomen. We zien in de afgelopen jaren dat aanvallen complexer worden, waardoor het ontdekken van een lek en het uitvoeren van herstelwerkzaamheden meer capaciteit en expertise vraagt van een organisatie. Financiële gevolgen van een aanval, die ontstaan uit onder andere het doen van onderzoek, het aanschaffen van vervangend apparatuur en het herstellen van de omgeving, worden hiermee groter ingeschat dan voorgaande jaren.
Daarnaast bestaat het risico dat er een datalek optreedt. Bij een datalek, dat veroorzaakt kan worden door een cyberaanval maar ook andere oorzaken kan hebben, kunnen persoonsgegevens in handen vallen van derden die geen recht hebben op toegang tot deze gegevens. Het vervolg risico voor de personen kan bestaan uit stigmatisering, schade aan de gezondheid, financiële schade of (identiteit)fraude. Dit kan ook gevolgen hebben voor de VRH. Dit risico legt een beslag op het weerstandsvermogen van € 279.000.

Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW
Voor de gevolgen van arbeidsongeschiktheid van medewerkers, het werkgeversrisico WGA (Wet Gedeeltelijke Arbeidsongeschiktheid), is de VRH eigen risicodrager. Dit is financieel voordeliger dan het volledig te verzekeren. Met ingang van 2017 is de regelgeving gewijzigd en omvat het eigen risicodragerschap ook de WGA–flex en de ZW. Ook voor de gevolgen van de werkeloosheidswet is de VRH verplicht eigen risicodrager, dit betreft zowel tijdelijke als vaste medewerkers. In de budgetten is hier rekening mee gehouden. Echter deze keuze brengt wel een restrisico met zich mee. Het totale beslag op het weerstandvermogen is berekend op € 116.000.

Overgangsregeling FLO
Begin 2018 is het akkoord "Reparatie FLO-overgangsrecht Brandweerpersoneel" door werkgevers en werknemers definitief ondertekend. Een nadere uitwerking van het akkoord betrof nog een tweetal zaken: "loopbaanbeleid voor de ambtenaar met minder dan 20 dienstjaren op 1 januari 2006" en "verrekening van de door de werkgever opgebouwde levensloop tegoeden". Het akkoord is in het voorjaar van 2019 definitief afgerond. Belangrijke essenties van de regeling is dat er in 2020 en 2021 versneld wordt gespaard (gebruik makend van de levensloopregeling) zodat zoveel mogelijk de fiscale boete van 52% wordt voorkomen. Daarnaast is sprake van een netto garantie voor de werknemer. De netto garantie en de complexe regeling maken de uitgaven lastig voorspelbaar. Wijzigingen in (fiscale) regels, maar ook de individuele keuzes van medewerkers (eerder of later uittreden, spaartegoed verdelen over of aan het einde van de FLO-periode) hebben direct effect op de uitgaven. Recent heeft de werkgeversvereniging WVSV de veiligheidsregio's bericht dat de brandweer landelijk wordt geconfronteerd met een gewijzigde opstelling van de belastingdienst over FLO-spaarbedragen. Inmiddels zijn de gemeenten geïnformeerd over de RVU-heffing voor 2022 en 2023 van in totaal € 2 mln. Naar aanleiding van deze wijziging zijn de landelijke afspraken over het FLO-sparen herzien.
De deelnemende gemeenten dragen individueel zorg voor een voorziening voor deze kosten en zijn separaat geïnformeerd over de indicatieve financiële effecten. In die zin is er voor de VRH geen sprake van een financieel risico.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle gekwantificeerde risico's waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn. Deze ratio bedraagt nu 0,97 (1.682/1.738). De ratio is lager dan 1,00 (= precies voldoende) en dit betekent dat het weerstandsvermogen matig is. Voorgesteld wordt om € 56.000 toe te voegen vanuit het resultaat 2023 zodat het weerstandsvermogen voldoende is. Volledigheidshalve de toevoeging dat als risico's zich onverhoopt tegelijkertijd voordoen en in de maximale omvang, deze de gewenste weerstandscapaciteit te boven gaan.

Tabel 5 Risicoberekening	(bedragen in duizenden euro's)
Risico's versus weerstandscapaciteit	
Incidentele risico's	
Loopbaanbeleid operationele dienst	116
Wet normering rechtspositie ambtenaren	503
Structurele risico's	
Niet verzekerbare risico's	260
Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers	315
Aansprakelijkheid dienstverlening	149
Cyberdreiging / digitale veiligheid	279
Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW	116
Geïdentificeerde niet afgedekte risico's – gewenste weerstandscapaciteit	**1.738**
Beschikbare weerstandscapaciteit Voorstel toevoeging uit voordelig resultaat	1.682 56
Weerstandscapaciteit na voorgestelde resultaatbestemming	**1.738**

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{1.682 + 56 \text{ (voorstel verhoging)}}{1.738} = 1{,}00$$

Tabel 6. Ratio weerstandvermogen *(x) betekenis*	
Betekenis	Ratio weerstandsvermogen
Uitstekend	> 2,0
Ruim voldoende	1,4 < x < 2,0
Voldoende	1,0 < x < 1,4
Matig	0,8 < x < 1,0
Onvoldoende	0,6 < x < 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

Het rijk heeft een regeling gepubliceerd over financiële kengetallen. Deze kengetallen moeten de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in de begroting en jaarverslag opnemen. Er worden in dit besluit zes kengetallen benoemd. De kengetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn voor de VRH niet van toepassing. De overige zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 7. Financiële kengetallen			
	rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025
Netto schuldquote	43,9%	56,6%	61,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	43,9%	56,6%	61,6%
Solvabiliteitsratio	5,5%	4,3%	4,0%
Structurele exploitatieruimte	3,7%	0,0%	0,0%

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de netto schuldenlast van de VRH ten opzichte van de baten. Het niveau van de netto schuldquote is gemiddeld. De quote stijgt vanwege de financiering van de vervanging van brandweermaterieel.
De solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre de VRH aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. De veiligheidsregio zelf heeft een beperkt eigen vermogen, omdat gemeenten garant staan voor eventuele risico's. Als gevolg hiervan is een ratio van < 10% aanvaardbaar.
De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de VRH tegenvallers kan opvangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. De flexibiliteit is beperkt.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Panden
De VRH heeft een 24-tal panden in gebruik. De kazernes in Den Haag (6), Delft (1), Rijswijk (1), Leidschendam-Voorburg (1), Pijnacker-Nootdorp (1), Wassenaar (1) en Zoetermeer Oosterheem (1) zijn in eigendom van de VRH. De overige kazernes in Midden-Delfland (3), Westland (7) en Zoetermeer Stadshart (1) worden net als de Yp (1) gehuurd. Op 4 locaties zijn flexibele kantoor werkplekken beschikbaar. Op diverse kazernes in Midden-Delfland en Westland zijn werkplekken beschikbaar voor opstappers en ondersteuners.

Op basis van het in 2020 geactualiseerde duurzame meerjarige onderhoudsplan (DMJOP), is de dotatie vastgesteld op € 1.071.000. De activiteiten in het onderhoudsplan garanderen dat de panden op het onderhoudsniveau 3 (voldoende) blijven. Hierbij is gedacht aan lange termijn functionaliteit, veiligheid, maar ook aan duurzaamheid en reductie van energieverbruik. Bij het gunnen van langjarige onderhoudscontracten voor installatieonderhoud is verduurzaming een speerpunt.
In 2024 wordt het DMJOP geactualiseerd. Veranderingen in wet- en regelgeving maken dat er extra uitgaven verwacht worden in groot onderhoud om te voldoen aan de Erkende Maatregelenlijst (EML) en Energie Efficiency Richtlijn (EED) verplichtingen.

De fluctuatie in de uitgaven wordt opgevangen via de voorziening groot onderhoud. Hiervoor geldt een ondergrens van € 25.000 per activiteit. Overig onderhoud valt onder de reguliere exploitatie. Het verloop tot en met 2025 is in onderstaande tabel weergegeven. De dotatie (toename) aan de voorziening is trendmatig verhoogd. Voor het verdere verloop tot 2028 wordt verwezen naar bijlage 7.7.

Tabel 8. Voorziening groot onderhoud *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2023	Begroting 2024			Begroting 2025		
		Toe-name	Ont-trekking	Eind-stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind-stand
Voorziening groot onderhoud	3.982	1.100	1.045	4.037	1.145	1.203	3.979
Voorzieningen VRH	**3.982**	**1.100**	**1.045**	**4.037**	**1.145**	**1.203**	**3.979**

Overige kapitaalgoederen
De VRH heeft ook voor het voertuigenbestand, waaronder 73 1e-lijns voertuigen zoals tankautospuiten, en de overige repressieve middelen een meerjarig investeringsplan en een onderhoudsplanning vastgesteld. De onderhoudsplanning omvat ook de verplichte keuringen en certificeringen van het operationeel materiaal. Het onderhoudswerk wordt grotendeels in eigen beheer gedaan. In tegenstelling tot panden zijn de jaarlijkse kosten redelijk stabiel en worden de kosten gedekt uit de jaarlijkse exploitatiebudgetten onderhoud voertuigen en materiaal.

4.4 Financiering

Voor de financiering van de investeringen in materiële vaste activa trekt de VRH langlopende leningen aan. Hierbij wordt rekening gehouden met de beschikbare eigen middelen. Per eind 2023 is de stand van de lening portefeuille van de VRH € 41,0 mln. Voor de financiering worden de kaders vanuit het Treasurystatuut gevolgd. Het statuut heeft rekening gehouden met de laatste ontwikkelingen. Het treasurybeleid van de VRH is gebonden aan richtlijnen, die aangeven dat alle overtollige liquide middelen dagelijks afgestort moeten worden op de rekening bij de Rijks schatkist.

In bijlage 7.5 liquiditeitsplanning is de liquiditeitsverwachting berekend.

De interne rentetoerekening van de VRH is in 2025 gebaseerd op 3,0%.

Tabel 9. Renteschema	*(bedragen in duizenden euro's)*
Omschrijving	**2025**
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	2.200
De externe rentebaten	300
Saldo rente lasten en rente baten	1.900
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.900
Aan de taakvelden toegerekende rente	1.900
Renteresultaat taakveld treasury	0

De Wet financiering decentrale overheden (FIDO) kent een tweetal kwantitatieve randvoorwaarden. Dit zijn de kasgeldlimiet, die een grens stelt aan de hoogte van de netto-vlottende schuld, en de renterisiconorm, die hetzelfde doet voor de langlopende schuld. Bij het aangaan van de financiering houdt de Veiligheidsregio Haaglanden rekening met deze randvoorwaarden. De Provincie ziet als toezichthouder toe op de naleving.

						(bedragen in duizenden euro's)
Tabel 10. Kasgeldlimiet		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Berekening kasgeldlimiet						
Begrotingstotaal aan lasten	(1)	128.568	130.352	130.352	130.352	130.352
Percentage regeling	(2)	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
Kasgeldlimiet, in bedrag	(3)=(1*2)	10.543	10.689	10.689	10.689	10.689
Berekening netto vlottende schuld						
Vlottende schuld	(4)	74.605	76.778	75.919	75.782	75.110
Vlottende middelen	(5)	59.025	57.125	57.225	58.692	59.025
Netto Vlottende schuld	(6)=(4-5)	15.580	19.653	18.694	17.090	16.085
Toets aan kasgeldlimiet						
Kasgeldlimiet, in bedrag	(3)	10.543	10.689	10.689	10.689	10.689
Netto vlottende schuld	(6)	15.580	19.653	18.694	17.090	16.085
Ruimte (+) / overschrijving (-)	(3-6)	-5.037	-8.964	-8.005	-6.401	-5.396

De VRH factureert de inwonerbijdrage halfjaarlijks. Vanwege de vooruitontvangen gemeentelijke inwonerbijdrage voldoet de VRH per balansdatum tijdelijk niet aan de kasgeldlimiet.

						(bedragen in duizenden euro's)
Tabel 11. Renterisiconorm		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Berekening renterisiconorm						
Begrotingstotaal aan lasten	(1)	128.568	130.352	130.352	130.352	130.352
Percentage regeling	(2)	20%	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm, in bedrag	(3)=(1*2)	25.714	26.070	26.070	26.070	26.070
Berekening renterisico						
Renteherzieningen	(4)	0	0	0	0	0
Aflossingen	(5)	1.689	2.689	3.488	3.888	3.888
Renterisico	(6)=(4-5)	1.689	2.689	3.089	3.089	3.089
Toets renterisiconorm						
Renterisiconorm, in bedrag	(3)	25.714	26.070	26.070	26.070	26.070
Renterisico	(6)	1.689	2.689	3.488	3.888	3.888
Ruimte (+) / overschrijding (-)	(3-6)	24.025	23.381	22.582	22.182	22.182

4.5 Paragraaf bedrijfsvoering

4.5.1 Organisatie

Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door de 9 burgemeesters van de deelnemende gemeenten. De directievoering is in handen van de commandant brandweer en de directeur publieke gezondheid. Onderstaand het organogram.

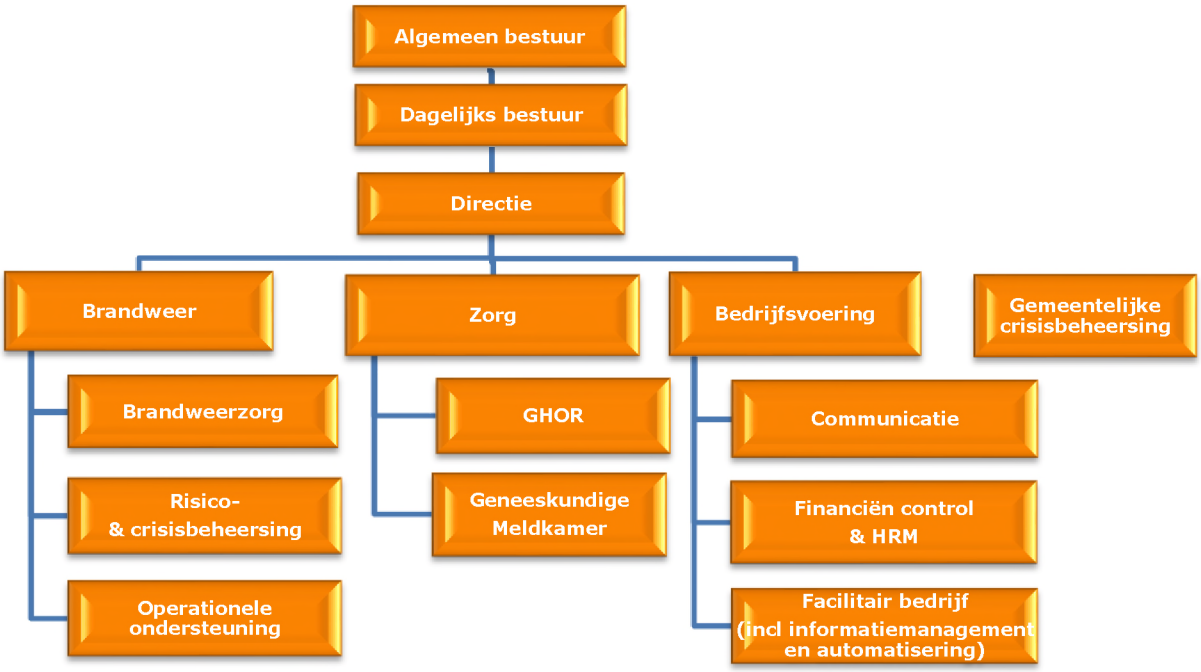

4.5.2 Personeel

De formatie van Veiligheidsregio Haaglanden bestaat per 1 januari 2025 uit 936 fte en ca. 320 vrijwilligers. De toename met 22 fte betreft voornamelijk de toegevoegde formatie op basis van de extra BDUR gelden als ook de uitbreiding van de GnkM ten behoeve van het ambulance coördinatiecentrum (ACC).

Er wordt actief ingezet op duurzame inzetbaarheid om de loopbaanontwikkeling. Er zijn loopbaanpaden en arbeidsarrangementen ontwikkeld ter ondersteuning van de loopbaanontwikkeling van onze medewerkers. Vanuit goed werkgeverschap worden er grote stappen gezet om ervoor te zorgen dat al onze medewerkers gezond en vitaal kunnen werken tot aan hun pensioen. Dit is met name van belang voor de werknemers in onze operationele dienst, waar fysiek en mentaal veeleisend werk wordt verricht en waarvoor het vroegpensioen is afgeschaft. Door ons te richten op een breder scala aan loopbaanmogelijkheden, hebben we de basis gelegd voor het verlengen van de inzetbaarheid van onze medewerkers, zowel binnen als buiten onze organisatie. We hebben eveneens belangrijke stappen gezet in het flexibeler maken van onze organisatiestructuur om de ontwikkeling van loopbanen te vergemakkelijken. Deze en nieuwe initiatieven op dit gebied blijven een groot aandachtspunt.

Zoals veel organisaties in ons land, zijn we ons ook bewust van de uitdagingen van een krappe arbeidsmarkt. Om onze positie als aantrekkelijke en inclusieve werkgever te behouden en versterken, investeren we in onze arbeidsmarktstrategie.

Ingaande 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) van toepassing. De Wnra regelt ingaande 2020 dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde status krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. Deze wijziging is van toepassing op de medewerkers van de GnkM die onder de CAO ambulancezorg vallen. Voor alle overige medewerkers van veiligheidsregio's is uitstel verleend. Dit vanwege de onduidelijke gevolgen voor de bijzondere rechtspositie van de brandweervrijwilliger. Zie eerder paragraaf 4.2 risico's.

Tabel 12. Formatie *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening 2023		Begroting 2024		Begroting 2025	
Organisatie onderdeel	**Bezetting**	**Bedrag**	**Formatie**	**Bedrag**	**Formatie**	**Bedrag**
Brandweerzorg	720	53.460	702	54.562	702	56.799
Crisisbeheersing	17	1.546	20	2.329	20	2.425
Meldkamer	65	5.490	77	6.368	80	6.966
GHOR	16	1.405	17	1.523	17	1.586
Bedrijfsvoering	112	9.180	116	11.921	116	12.410
Subtotaal fte	**930**	**71.081**	**932**	**76.703**	**936**	**80.186**
Vrijwilligers aantal	327	1.973	320	1.843	320	1.919
Totaal	**1.257**	**73.054**	**1.252**	**78.546**	**1.256**	**82.105**

Bovenstaande formatie is inclusief de piket-organisatie.

4.5.3 Informatievoorziening en automatisering

In 2023 is bij Informatiemanagement aandacht besteed aan het opstellen van de I-strategie en in de uitwerking het opstellen van roadmaps voor datageïnformeerd werken, het digitale vakmanschap en (landelijke) samenwerking. Aanleiding voor het opstellen van de I-strategie zijn o.a.: de contourennota Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg, daarin wordt het belang van Informatiemanagement als volgt beschreven: "Informatiemanagement is een primair proces naast brandweerzorg en crisisbeheersing" maar ook vanwege technologische innovatie en zaken als cybersecurity. De onderliggende visie: De VRH is een digitaal volwassen organisatie, veilig verbonden met de buitenwereld, ondersteund door een moderne digitale infrastructuur. Eén van de hoofdthema's in de I-strategie is het ICT-landschap. Op alle locaties zijn de componenten van het netwerk vervangen. Het opzetten van een MS-Azure platform voor hosting van applicaties is in 2023 grotendeels afgerond en in het eerste kwartaal van 2024 zullen de applicaties t.b.v. de geografische omgeving (Gis), Adembescherming en de Business Intelligence (BI) worden overgezet. In 2024 start de voorbereiding voor de aanbesteding van de digitale werkplek en ICT-infrastructuur. Het huidige contract loopt tot 1 januari 2026.

Digitale weerbaarheid wordt steeds belangrijker. In 2023 is wederom aandacht gegeven met het voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Onderdeel daarvan is o.a. de bewustwording van de medewerkers De toename van Cyber security vraagt meer en meer bewustwording van de medewerkers op het gebied van privacy- en security vraagstukken. In november 2023 hebben we als VRH met een eigen scenario en een eigen Cyber Incident Response Team (CIRT) meegedaan met de landelijke Cyberoefening Isidoor. Uit de oefening zijn een aantal verbeteractiviteiten gekomen zodat we in de steeds complexer wordende digitale wereld de komende jaren zo snel en adequaat mogelijk reageren bij een evt. cyberaanval. Landelijk is de keuze gemaakt voor een externe partij waar we als VRH ook een beroep op kunnen doen bij mogelijke cyberincidenten. En er zijn eerste afspraken gemaakt voor de inrichting van een gezamenlijk SOC. Binnen de VRH is en wordt organisatorisch verder invulling geven aan de security-organisatie en een privacy-organisatie. Op technisch gebied wordt de inzet van monitoring op onze ICT-omgeving de komende jaren uitgebreid. Het streven is om dit in 2024 daadwerkelijk in te richten. Hierdoor willen we beter kunnen anticiperen op mogelijke beveiligingsincidenten.

Informatiegestuurde Veiligheid
Samen met de Veiligheidsregio Hollands Midden is in 2023 de start gemaakt met het maken van een business case voor het opzetten van een VIK (Veiligheidsregio Informatieknooppunt). Het inrichten van een VIK zal in 2024 en de jaren daarna uitvoering aan worden gegeven voor en door de beide regio's en ook de landelijke aansluiting.

4.5.4 Investeringen

In het begrotingsjaar 2025 zijn vervangingsinvesteringen voorgenomen voor gebouwen, automatisering, materiaal en voertuigen voor in totaal € 14,7 mln. Bij elke investering is aandacht gegeven aan nut, noodzaak en realiseerbaarheid van de investeringen. Bij elke investering wordt specifiek het duurzaamheidselement meegenomen. Investeringen in duurzame oplossingen met een terugverdientijd van 5 jaar worden uitgevoerd. Daarmee voldoet de VRH aan haar wettelijke verplichtingen conform de Energie Efficiency Richtlijn (EED). In de begrotingsperiode 2025 – 2028 wordt specifiek aandacht besteed aan innovatieve duurzame oplossingen. Zie verder bijlage 7.4 - Investeringsplan.

4.5.5 Maatschappelijk verantwoord inkopen

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) is een effectief instrument om C02-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik te helpen reduceren, om een inclusieve arbeidsmarkt te realiseren en om misstanden voor mens en milieu aan te pakken in internationale ketens. In 2023 is de VRH gecertificeerd voor de CO2 prestatieladder. Hiermee verkrijgt de VRH inzicht in de CO2-uitstoot en de mogelijkheden tot CO2-reductie. De maatregelen volgend uit de certificering op niveau 3 worden in 2024 geïmplementeerd. Ook ontwikkelt de VRH een MVI beleid om daarmee de duurzame afwegingen in de inkoopprocessen organisatie breed te borgen. Het MVI beleid wordt in 2024 getest, zodat we met de ervaringen het MVI beleid voor 2025 definitief kunnen vaststellen. Het MVI beleid richt zich op 4 thema's (Klimaat, Milieu, Circulair, Mens). Uitgangspunt is dat per Europees aanbestedingstraject wordt bepaald vanuit welke pijler relevante impact gerealiseerd kan worden, hetgeen wordt verwerkt in de aanbesteding. Vanaf 2025 zal het MVI beleid, na vaststelling, ook toegepast worden op lopende contracten.

4.5.6 Rechtmatigheid

De VRH heeft zich voorbereid op de wijzigingen op het gebied van de rechtmatigheidsverklaring. Door de wijziging van de Gemeentewet en de Comptabiliteitswet 2016 in relatie tot de Wet versterking decentrale rekenkamers stelt het bestuur met ingang van 2023 de rechtmatigheidsverklaring op. De VRH is dan ook zelf verantwoordelijk voor het handhaven van de financiële wet- en regelgeving en zal zelf aantonen dat dit ook daadwerkelijk zo is en dat stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de processen en de interne controles die worden uitgevoerd.

In dit kader heeft het Algemeen Bestuur in de vergadering van 7 december 2022 het controleprotocol rechtmatigheid vastgesteld. Hiermee heeft het Algemeen Bestuur ten behoeve van de interne en externe toetsing aanwijzingen gegeven over de reikwijdte, de normstellingen en de te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Noemenswaardig is de in de rechtmatigheidtoets betrokken Financiële Verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet zoals vastgesteld door het Algemeen Bestuur in april 2011 en de Controleverordening ex artikel 213 van de Gemeentewet, zoals vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 25 mei 2005. De VRH heeft het controleprotocol rechtmatigheid nader geoperationaliseerd in het intern controleplan.

5.1 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.1 BRANDWEERZORG

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Brandweer Haaglanden bestrijdt branden, vergroot de veiligheid middels voorlichting en redt mensen en dieren. Daarnaast bieden we hulp bij verkeers- en waterongevallen, incidenten met gevaarlijke stoffen en overige dienstverlening, zoals stormschade, wateroverlast en liftopsluitingen.
Naast incidentbestrijding is ook risicobeheersing een hoofdtaak van Brandweer Haaglanden. De brandweer adviseert over het veilig inrichten van de omgeving (zoals woonwijken), (brand)veilig bouwen en gebruiken van gebouwen, het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners en het zo goed en veilig mogelijk maken van een brandweerinzet door middel van maatregelen in de omgeving of het gebouw.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

Risicobeheersing

- Voldoen aan de eisen gesteld in de Wet veiligheidsregio's en bijbehorende AMvB's, waarin het kwaliteitsniveau van de medewerkers is vastgelegd;
- Uitvoeren van de risicobeheertaak die betrekking heeft op het voorkomen en beperken van, alsmede ondersteuning bij de bestrijding van branden, rampen en crises;
- Adviseren over het bereiken- en in stand houden van een veilige fysieke leefomgeving;
- Stimuleren van gedragsverandering bij burgers, bedrijven en instellingen op het gebied van brand- en omgevingsveiligheid;
- Conform het met gemeenten afgestemde uitvoeringsprogramma invulling geven aan de taken voortvloeiende uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of de Omgevingswet.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Risicobeheersing					
Aantal adviezen gebruiksveiligheid	aantal	3.123	3.100	3.100	3.100
Aantal adviezen objectveiligheid	aantal	2.871	2.800	2.800	2.800
Aantal adviezen omgevingsveiligheid	aantal	142	140	140	140
Aantal activiteiten Brandveilig leven	aantal	200*	150	150	150

* cijfer 2023 betreft onderwijs

Incidentbestrijding

- Voldoen aan de eisen gesteld in de Wet veiligheidsregio en bijbehorende AMvB's waarin het kwaliteitsniveau is vastgelegd;
- Uitvoeren van de operationele brandweertaak conform het Kwaliteitskader Uitruk- en Opkomsttijden en het Materieel- en Personeel-spreidingplan;
- Realiseren van een slagvaardige organisatie door schaalvergroting, bundeling van kennis en capaciteit en interregionale samenwerking.

Incidentbestrijding					
In hoeveel procent van de prio-1 uitrukken voor gebouwbranden (binnenbrand) wordt de normtijd van 8 minuten behaald? Norm 80%	%	75%	80%	80%	80%
Hoeveel procent van de repressieve medewerkers heeft voldaan aan de oefenverplichting ROP (opgeleid en geoefend conform de gestelde eisen). Gekeken wordt naar de aanwezigheid bij oefeningen. (kwantitatief) Norm: 80%	%	88%	80%	80%	80%

WAT MAG HET KOSTEN

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	88.521	90.546	93.917	93.917	93.917	93.917
Baten	88.897	90.339	93.917	93.917	93.917	93.917
Saldo lasten en baten	**-376**	**207**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	1.500	207	0	0	0	0
Resultaat	**-1.876**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële ontwikkelingen						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025						
Begroting 2024		87.087	86.865	86.855	86.855	86.855
Interne verschuiving tussen producten		534	549	559	559	559
Voorcalculatie trend 2025			3.289	3.289	3.289	3.289
Nacalculatie trend voorgaande jaren		2.925	2.925	2.925	2.925	2.925
Overige ontwikkelingen		0	289	289	289	289
Totaal		**90.946**	**93.917**	**93.917**	**93.917**	**93.917**

Toelichting begroting 2025-2028

De brandweer werkt risico- en vraag gestuurd. Dit houdt in dat de inwoners van de regio Haaglanden en de prioriteiten van de 9 deelnemende gemeenten centraal staan en dat hun vraag aan de brandweer - tezamen met de risico's in de regio - leidend zijn voor de werkzaamheden die de brandweer uitvoert.

Risicobeheersing

Er wordt invulling gegeven aan het meerjaren beleidsplan van Brandweer Haaglanden en het Regionaal uitvoeringsprogramma Risicobeheersing. In dit uitvoeringsprogramma staat ook aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan lokale prioriteiten (lokaal maatwerk). De komende periode wordt voorts verder invulling gegeven aan de reeds in gang gezette ontwikkeldoelen van 'omgevingsrechtproof' blijven, risicogerichtheid en specialiseren van adviseurs. Specifiek ten aanzien van risicogerichtheid vraagt dit van provincies, gemeenten en ontwikkelaars dat de hulpdiensten in een vroegtijdig stadium worden betrokken bij de inrichting van de openbare ruimte en het realiseren van bouwwerken. Door vooraan te staan bij initiatieven van ruimtelijke plannen ontstaat de mogelijkheid een gebied en een bouwwerk veiliger in te richten voor de inwoners en voor de inzet van de hulpdiensten. Het toepassen van alleen de regelgeving verplaatst naar de achtergrond en het toepassen van de geest van de regelgeving naar de voorgrond. Bij de ingezette koers om adviseurs op het gebied van omgevingsveiligheid, objectveiligheid, gebruiksveiligheid en 'brandveilig leven' (verder) te specialiseren, hebben verdichting en energietransitie een prominente plaats.

Incidentbestrijding

Core business is het 24/7 leveren van paraatheid om in de regio branden, waterongevallen en incidenten met gevaarlijke stoffen te bestrijden en technische hulpverlening te bieden. Hiervoor beschikt Brandweer Haaglanden over 23 kazernes met beroepsmedewerkers, vrijwilligers of een combinatie daarvan. Voor de ondersteuning van deze incidentbestrijding beschikt de brandweer niet alleen over een meldkamer, maar ook over afdelingen die het operationele werk voorbereiden, de noodzakelijke capaciteit inplannen en ervoor zorgen dat de beroeps en vrijwilligers vakbekwaam blijven en – als het gaat om nieuwe ontwikkelingen zoals op het gebied van verdichting en de energietransitie - worden (door bijv. het organiseren van opleidingen, oefeningen en trainingen).

Mede door de bevolkingsgroei in de regio, de daarmee samenhangende verdichting en de energietransitie neemt het aantal incidenten toe en wordt het werk "op straat" ook steeds gecompliceerder. Dit stelt steeds hogere eisen aan de capaciteit van de brandweer (waaronder ook aan de vakbekwaamheid van personeel), terwijl deze capaciteit – net als bij veel andere uitvoeringsorganisaties – door verschillende oorzaken onder druk staat. De komende periode zal Brandweer Haaglanden daarom moeten gaan verkennen welke veranderingen in het bedrijfsmodel noodzakelijk zijn om aan het zorgniveau te kunnen blijven voldoen. Concreet moet hierbij worden gedacht aan het toewerken naar een meer vraaggestuurde operationele organisatie en het verbeteren van de digitale informatievoorziening, zowel tijdens het bestrijden van incidenten als tijdens de voorbereiding daarop ('business intelligence').

Tot slot zal de komende jaren de focus op strandveiligheid verder toenemen. De brandweer investeert in het opleiden van eigen personeel voor strandveiligheid, het bewaken en het redden van mens (en dier) uit zee. In het hoogseizoen (mei-september) is voor de strandbewaking extra capaciteit beschikbaar gesteld (naast de inzet van de Haagse Reddingsbrigade). Voor de uitvoering van de strandbewaking is er sprake van een nauwe samenwerking met de Gemeente Den Haag. De strandbewaking in het Westland en Wassenaar wordt vanuit de lokale reddingsbrigades gerealiseerd.

5.2 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.2 RAMPENBESTRIJDING EN CRISISBEHEERSING

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Goede multidisciplinaire samenwerking is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Brandweer Haaglanden, GHOR Haaglanden, de gemeenten en de Politie Eenheid Den Haag zetten zich samen in voor de veiligheid van iedereen die in Haaglanden woont, werkt, of de regio bezoekt. Naast het dagelijkse werk, doen zij dit ook door zich gezamenlijk voor te bereiden op de gevolgbestrijding bij grootschalige incidenten, rampen en crises. Goede samenwerking kan het effect van een ramp of crisis beperken en bijdragen aan de continuïteit van de samenleving. Daarnaast zorgt de samenwerking ervoor dat de voorbereiding op grootschalige incidenten, rampen en crises blijft aansluiten bij het reguliere werk van de hulpdiensten.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

De basis voor de samenwerking binnen de veiligheidsregio is de aard en omvang van de aanwezige risico's in Haaglanden en geschiedt op basis van de eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden. De VRH focust op het toerusten van de crisisorganisatie op de voornaamste risico's in de regio. Wanneer de situatie daarom vraagt, wordt de samenwerking uitgebreid naar andere relevante crisispartners, waaronder waterschappen en nutsbedrijven. De basis van deze samenwerking is het structurele contact met deze partners, waarmee ook samenwerkings-afspraken in de vorm van convenanten zijn gemaakt.

Vakbekwame en voorbereide functionarissen en crisisteams zijn van essentieel belang. In de praktijk zijn het namelijk vooral ervaring en vakmanschap die het verschil maken. Goede personeelszorg met de focus op individueel vakmanschap staat daarom centraal. Dit uit zich onder andere in een meer vraaggestuurde wijze van werken. Daarnaast worden evaluaties van incidenten en oefeningen en beleidsmatige ontwikkelingen meegenomen als basis voor het programma van de functionarissen. Naast het leveren van input voor het beleid van multidisciplinair opleiden, oefenen en trainen is de multidisciplinaire evaluatiesystematiek de basis voor het lerend vermogen van de crisisorganisatie. De systematiek richt zich op GRIP incidenten, maar zal verder worden geïmplementeerd op de terreinen oefenen en de voorbereiding op evenementen. Door middel van een rode draden analyse wordt jaarlijks de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing getoetst.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Het percentage OTO-activiteiten voor multidisciplinaire functionarissen en multidisciplinaire teams dat is afgerond volgens beleid VRH	%	96%	100%	100%	100%
Het percentage convenantpartners waarmee dit kalenderjaar de actielijst is besproken.	%	100%	100%	100%	100%
Het percentage wettelijk verplichte plannen dat is geactualiseerd binnen de daarvoor gestelde normtijd	%	100%	100%	100%	100%
Jaarlijks wordt de hoofdstructuur van de rampbestrijding en crisisbeheersing getoetst.	%	100%	100%	100%	100%

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	2.782	3.912	3.758	3.758	3.758	3.758
Baten	4.008	3.612	3.758	3.758	3.758	3.758
Saldo lasten en baten	**-1.226**	**300**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves		300	0	0	0	0
Resultaat	**-1.226**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële ontwikkelingen						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025						
Begroting 2024		4.046	4.046	4.046	4.046	4.046
Interne verschuiving tussen producten		-970	-970	-970	-970	-970
Voorcalculatie trend 2025			146	146	146	146
Nacalculatie trend voorgaande jaren		136	136	136	136	136
Overige ontwikkelingen		700	400	400	400	400
Totaal		**3.912**	**3.758**	**3.758**	**3.758**	**3.758**

Diverse ontwikkelingen hebben effect op de risico's in de regio en daarmee op het dagelijks werk en de multidisciplinaire samenwerking. Het regionaal risicoprofiel blijft de basis voor beleid en de inrichting van de crisisbeheersingsorganisatie. Het is van belang om de crisisorganisatie flexibel en veerkrachtig te maken, omdat we niet kunnen voorspellen wat de crisis van de toekomst is. Daarom zal de veiligheidsregio zowel de generieke als de specifieke aanpak verder blijven ontwikkelen.

Om ons meer voor te bereiden op onbekende crises en risico's is het noodzakelijk om 'ons daarnaast te focussen op planvorming rondom processen. Een crisis wordt echter niet alleen beslecht door een zeer uitgewerkt plan, maar ook door het handelen van de functionarissen. Goed vakmanschap is namelijk geen toevalligheid, maar vraagt blijvende aandacht en inzet van de organisatie. Voor een toegeruste crisisorganisatie richten we ons daarom op de functionarissen. Dit doen we ten eerste door op basis van onze ervaringen te investeren in specialistische kennis. Ten tweede streven we ernaar om het operationeel handelingsperspectief voor onze functionarissen verder te vergroten. Ten derde is het belangrijk om optimale randvoorwaarden te creëren, zodat functionarissen hun werk op een professionele manier kunnen (blijven) invullen. Tenslotte zetten we extra in op goede personeelszorg door aandacht voor het multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen van functionarissen en teams en het bieden van een goed faciliterend systeem.

Risicogestuurd werken focust zich op het sturen op en leren van de belangrijkste risico's en daarmee op het versterken van het aanpassingsvermogen en de flexibiliteit. Door incidenten te evalueren, blijven de kennis en vaardigheden van functionarissen aansluiten bij de vraag in de praktijk. Dit vergroot de operationele slagkracht van de functionarissen. Jaarlijks wordt op basis van de opgehaalde informatie een rode draden analyse opgesteld. Dit is een basis voor verdere ontwikkeling van beleid en uitvoering. Deze analyse biedt namelijk een realistisch beeld van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing in Haaglanden.

Bovendien hebben organisaties elkaar nodig om de gevolgen van incidenten, rampen en crises te bestrijden, zeker in een samenleving die steeds complexer wordt. Netwerkmanagement is gericht op verbetering van deze samenwerking, met behoud van bestaande bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken van de betrokken organisaties. Samenwerken met partners gebeurt vooral op het gebied van communicatie, informatiedeling, het alarmeren van elkaar en gezamenlijk oefenen. De veiligheidsregio zal op de bestaande samenwerkingen blijven bouwen en tegelijkertijd op basis van de risico's andere samenwerkingen onderzoeken.

5.3 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.3 Meldkamer Brandweer (MKB)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Het continue beschikbaar zijn voor hulpvragen van burgers en bedrijven om een adequate alarmering van hulpdiensten, in het bijzonder de brandweer, te realiseren.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

- Verzorgen van het afhandelen van incidentmeldingen;
- Begeleiden en coördineren van brandweerpersoneel en -materieel dat nodig is voor het bestrijden van incidenten;

Voor deze taak zijn getrainde centralisten in een continurooster beschikbaar en de technische (communicatie)systemen die het mogelijk maken de meldingen via 112 om te zetten in een adequate afhandeling van de incidenten. Dit zijn veelal landelijke systemen (zoals GMS en C2000) die beheerd worden door de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) maar niet uitsluitend.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
In welk percentage van de gevallen haalt de alarmcentrale (MKB) de bestuurlijk vastgestelde verwerkingstijd bij prio 1 meldingen? 80% binnen 1 min	%	74%	80%	80%	80%
Incidentmeldingen	Aantal	14.615	15.000	15.000	15.000

De ontwikkeling en implementatie van een nieuw uitvraagprotocol (zie ook: Toelichting begroting 2025-2028) leidt tot een kwalitatief betere verwerking van meldingen op de meldkamer. Dit moet leiden tot een kortere verwerkingstijd. Daarnaast wordt de meldkamer met dit nieuwe protocol beter in staat gesteld om een melding af te stemmen op de hulpvraag. Hiermee draagt dit nieuwe protocol ook bij aan het hulpverleningsproces "op straat".

Ten aanzien van de prestatie-indicator vormt de ontwikkeling van dit nieuwe protocol een aanleiding om deze indicator opnieuw tegen het licht te houden.

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	3.126	3.563	3.693	3.693	3.593	3.593
Baten	2.939	3.463	3.593	3.593	3.593	3.593
Saldo lasten en baten	**187**	**100**	**100**	**100**	**0**	**0**
Mutatie reserves	271	100	100	100	0	0
Resultaat	**-84**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële ontwikkelingen						(bedragen in duizenden euro's)
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025						
Begroting 2024		3.492	3.492	3.492	3.392	3.392
Interne verschuiving tussen producten		-46	-46	-46	-46	-46
Voorcalculatie trend 2025			130	130	130	130
Nacalculatie trend voorgaande jaren		117	117	117	117	117
Overige ontwikkelingen		0	0	0	0	0
Totaal		**3.563**	**3.693**	**3.693**	**3.593**	**3.593**

Toelichting begroting 2025-2028

Er is één Meldkamer Brandweer voor de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) en Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) met één begroting, waarop een verdeelsleutel van toepassing is. Er wordt nauw samengewerkt met de meldkamers politie en ambulancezorg. Ofschoon het beheer van de meldkamers (ICT systemen, ICT beheerders en huisvesting) verzorgd wordt door de LMS, blijven de veiligheidsregio's zelf verantwoordelijk voor hun meldkamerfunctie. Er wordt continu gewerkt aan kwaliteitsverbetering van het interne meldkamerproces. In dit kader heeft de Meldkamer Brandweer een eigen uitvraagprotocol laten ontwikkelen dat in de loop van 2025 zal worden geïmplementeerd. De Meldkamer Den Haag vervult hiermee een voortrekkersrol voor de andere Meldkamers Brandweer in Nederland. Het is de bedoeling dat andere meldkamers ook met dit protocolsysteem gaan werken. Daarnaast is de VRH samen met de VRHM bezig met het ontwikkelen van een Veiligheids Informatie Knooppunt (VIK), met als doel de informatiepositie van de hulpdiensten te versterken.

De hulpdiensten worden geconfronteerd met een stagnatie op 2 belangrijke trajecten. Allereerst is de landelijke ontwikkeling van het Nationaal Meldkamer Systeem ter vervanging van het Gemeenschappelijke Meldkamersysteem (GMS) stopgezet. De conclusie van het in opdracht van het Ministerie van J&V geschreven rapport is dat een integraal systeem voor de meldkamers niet haalbaar wordt geacht. Wat de gevolgen hiervan zijn voor de veiligheidsregio's (en dus ook voor de VRH) is nog niet duidelijk.

Daarnaast loopt de vervanging van het landelijke C2000 systeem ernstige vertraging op. Dit leidt tot vervanging van randapparatuur die nog op het huidige systeem moet kunnen werken. Daarnaast worden er diverse (tijdelijke) operationele maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de operationele diensten veilig hun werk kunnen blijven doen. Ook de VRH moet voorzieningen treffen om de gevolgen van deze vertraging het hoofd te kunnen bieden.

De veiligheidsregio's Haaglanden en Hollands Midden hebben in 2023 een convenant afgesloten over de intensivering van de samenwerking in de gezamenlijke brandweermeldkamer. In 2024 zullen de veiligheidsregio's Haaglanden en Hollands Midden uitvoering geven aan het verder vormgeven van de Meldkamer Brandweer. Een concreet voorbeeld hiervan is de CaCo-voorziening (Calamiteiten Coördinator).

Zoals eerder vermeld wordt het ICT beheer per 1 januari 2020 uitgevoerd door de LMS. Gedurende de 'bouwplaats' periode 2020 – 2024 realiseert de LMS de volledige overgang naar de gezamenlijke meldkamers op het LMS-platform. In de loop van 2024 is de daadwerkelijke overgang van de VRH-meldkamer voorzien. In de komende periode zullen de rafelranden als gevolg van de overgang worden afgehecht.

5.4 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 711.1 Geneeskundige Meldkamer (GnkM)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

- Continu beschikbaar zijn voor hulp- en ambulancezorgvragen van burgers en bedrijven en een adequate alarmering en regie vanuit de RAV realiseren;
- Het continu beschikbaar zijn om de geneeskundige zorgketen monodisciplinair te kunnen opschalen en coördineren indien noodzakelijk;
- Het continu beschikbaar zijn om de geneeskundige zorgketen samen met de veiligheidspartners multidisciplinair te kunnen opschalen en coördineren;
- Het oprichten van een coördinatiecentrum binnen de acute zorg om zo (logistieke) zorgprocessen efficiënter, veiliger en doelmatiger te laten verlopen en nauwere samenwerking met ketenpartners mogelijk te maken.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

- Het samen met de geneeskundige zorgpartners in stand houden en gebruiken van de benodigde communicatie (infra)structuur om o.a. uitvoering te kunnen geven aan de GHOR taken;
- Het samen met de multidisciplinaire veiligheidspartners in stand houden en gebruiken van de benodigde (infra)structuur om uitvoering te kunnen geven aan de multidisciplinaire crisis/rampenbestrijding;
- Met gebruikmaking van deze infrastructuur het aannemen en afhandelen van verzoeken om ambulancezorg;
- Het optimaliseren van het triagesysteem (conform Nederlandse Triage Standaard) waardoor de verpleegkundig centralist goed ondersteund wordt in de toewijzing van zorg en het verstrekken van telefonische instructies aan melders;
- Omzetten van meldingen en zorgvragen in zorg of verwijzing, afgestemd op de reële behoefte. In de praktijk betekent dit het al dan niet met spoed uitsturen van een laagcomplexe, medium complexe, hoog complexe ambulance / Rapid Responder of het doorverwijzen van de hulpvrager naar de huisarts of andere instanties;
- Het bewaken van de paraatheid. Dit betekent dat de meldkamer er op toe ziet dat beschikbare ambulances optimaal over de regio verdeeld worden waardoor zoveel mogelijk patiënten binnen de normtijd bereikt kunnen worden;
- Het in stand houden van een gecertificeerd kwaliteitsborgingssysteem (HKZ) en Veiligheidsmanagementsysteem (VMS) om zo de kwaliteit en veiligheid van de patiënt, betrokkenen en medewerkers te waarborgen;
- Het bewaken van patiëntinformatie en -privacy door bij te dragen aan een gecertificeerd Information Security Management Systeem van de LMS op basis van ISO27001 en van de RAV op basis van de NEN7510;
- Zorgen dat al onze medewerkers aantoonbaar goed zijn opgeleid en geoefend en tevens dat alle verpleegkundig (intake) centralisten bevoegd en bekwaam zijn en over een geldige bekwaamheidsverklaring beschikken.
- Technologisch innoveren; onderzocht wordt in hoeverre Artificial Intelligence kan ondersteunen bij een optimale spreiding van beschikbare ambulances.

Voor deze taken zijn centralisten in een continurooster beschikbaar, evenals de technische (communicatie)systemen die het mogelijk maken de meldingen via 112 om te zetten in een adequate afhandeling van de incidenten. Dit zijn veelal landelijke systemen (zoals GMS, NTS en C2000).

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
RAV Haaglanden norm (voor ambulancediensten)					
Responstijd A1-ritten binnen normtijd van 15 minuten	%	93%	95%	95%	95%
Responstijd A2-ritten binnen normtijd van 30 minuten	%	95%	95%	95%	95%
SLA met RAV Haaglanden (norm voor meldkamer)					
Gemiddelde verwerkingstijd 112 meldingen van A1 spoedritten binnen normtijd van 2 minuten	min.	2:25min	2:00min	2:00min	2:00min
Ritten					
Declarabele ritten	aantal	70.115	74.000	74.000	74.000
EHBO ritten	aantal	29.764	26.000	26.000	26.000
Totaal ritten		**99.879**	**100.000**	**100.000**	**100.000**
Meldingen, geen ritten	aantal	50.442	50.000	50.000	50.000
Totaal meldingen		**150.321**	**150.000**	**150.000**	**150.000**

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	3.763	4.250	4.574	4.574	4.574	4.574
Baten	4.099	4.250	4.574	4.574	4.574	4.574
Saldo lasten en baten	**-336**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves		0	0	0	0	0
Resultaat	**-336**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële ontwikkelingen						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025						
Begroting 2024		3.778	3.778	3.778	3.778	3.778
Interne verschuiving tussen producten		-162	-162	-162	-162	-162
Voorcalculatie trend 2025			0	0	0	0
Nacalculatie trend voorgaande jaren		0	0	0	0	0
Overige ontwikkelingen		634	958	958	958	958
Totaal		**4.250**	**4.574**	**4.574**	**4.574**	**4.574**

De GnkM is middels een SLA verbonden met de RAV Haaglanden. Met de inwerkingtreding van de nieuwe wet ambulancevoorziening is deze manier van 'onder-aannemersschap' niet meer toegestaan. Diverse scenario's zijn in dit kader onderzocht en inmiddels is door de betrokken besturen het principebesluit genomen om de meldkamer organisatorisch onder te brengen bij de GGD Haaglanden (het publieke lid van de RAV Haaglanden).

Zoals eerder vermeld wordt het ICT beheer per 1 januari 2020 uitgevoerd door de LMS. In 2024 zal volgens planning de volledige meldkamer-ICT centraal beheerd gaan worden door de LMS en wordt ook de meldkamer Haaglanden "overgeschakeld" van een regionaal beheerde ICT-omgeving naar de landelijke. Ter voorbereiding op deze overgang wordt de gehele gemeenschappelijke meldkamer momenteel verbouwd en voorzien van de nieuwe LMS-meldkamerwerkplekken. De verbouwing is goed te combineren met de plannen van de geneeskundige meldkamer om een ambulance coördinatie centrum in te richten. Dit biedt de mogelijkheid om bij minder urgente zorgvragen makkelijker contact te zoeken met ketenpartners als huisartsen, acute diensten van de GGZ en verloskundigen (zorgcoördinatie). Tevens wordt het, met het ACC, mogelijk om beter in te spelen op de behandelcapaciteit in de ziekenhuizen en patiënten regionaal te spreiden. Hiermee kan in de toekomst uitvoering gegeven worden aan een veranderend zorglandschap. De beleidsagenda van de acute zorg (VWS) bouwt voort op het integraal zorg akkoord (IZA) en bevat acties op drie kernpunten: 1) kwaliteit en toegankelijkheid van de acute zorg, 2) zorgcoördinatie en 3) samenwerking in de regio. Deze ontwikkelingen zullen moeten bijdragen aan een sterk coördinerende positie van de geneeskundige meldkamer op gebied van patiëntstromen in zowel reguliere als opgeschaalde zorg.

Om de continuïteit van zorg te kunnen garanderen, is blijvende aandacht nodig voor de werving van verpleegkundig centralisten én logistiek centralisten alsook voor de gezondheid en het behoud van de huidige medewerkers. In 2023 zijn landelijk mogelijkheden onderzocht voor verdere functiedifferentiatie op de MKA. Dit heeft erin geresulteerd dat de geneeskundige meldkamer per 2024 ook (niet-verpleegkundig) zorgcentralisten aanneemt en opleidt. De zorgcentralisten zullen in het ACC worden ingezet om niet-112-lijnen aan te nemen en daarmee de 112-centralisten op de MKA te ontlasten. Hierdoor zullen meer verpleegkundig centralisten beschikbaar zijn en blijven voor de intake van 112-meldingen.

5.5 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.4 Geneeskundige HulpverleningsOrganisatie in de Regio (GHOR)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

De GHOR richt zich op het samenwerkingsgebied dat zich op het snijvlak van drie domeinen bevindt: openbaar bestuur, gezondheidszorg en veiligheid. Waar die domeinen elkaar raken, spreken we van publieke veiligheid (openbaar bestuur en veiligheid), publieke gezondheidszorg (openbaar bestuur en gezondheidszorg) en acute gezondheidszorg (gezondheidszorg en veiligheid). De GHOR bevindt zich op het kruispunt daartussen en verbindt vanuit die centrale positie de publieke gezondheid, publieke veiligheid en acute zorg.
De Wvr regelt dat de GHOR belast is met de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening en met de advisering van andere overheden en organisaties op dat gebied. De uitvoering van de geneeskundige hulpverlening blijft, ook wanneer de GHOR deze coördineert, aanstuurt of regisseert, de verantwoordelijkheid van zorginstellingen zelf. Het vraagt van de GHOR, in deze veranderende omgeving, zich goed bewust te zijn van haar rol en in de keten afstemming te hebben en te houden met haar netwerkpartners.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

- Bestaande relaties onderhouden en/of nieuwe relaties aangaan met partners in zorg en veiligheid of andere domeinen, alsmede hier tussen verbindend optreden (vervolg op de stakeholderanalyse)
- Reflectie op de eigen organisatie, onderzoeken van de ontwikkelmogelijkheden binnen de eigen organisatie om in voldoende mate te kunnen anticiperen op een veranderende omgeving
- Afhankelijk van de behoefte, dynamische samenwerkingsverbanden aangaan
- Het realiseren en onderhouden van ketenplanvorming met partners in de zorg, veiligheid en openbaar bestuur in relatie tot crisisbeheersing en rampenbestrijding;
- Bijdragen leveren aan een gedeeld geneeskundig beeld t.b.v. crisis, door o.a. data-analyse over disbalansen in de zorgcontinuïteit en scenario's uitwerken
- Bestuurlijke afstemming met en monitoring van zorginstellingen
- Rapportage aan het bestuur van de VRH over de mate van voorbereiding van zorginstellingen
- Operationele organisatie op orde houden
- Advisering rondom vergunning verstrekking van onder andere evenementen
- Advisering over risicobeheersing bij onder andere grote (ver)bouw- en infrastructurele projecten.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionarissen heeft de beoogde basisopleiding voor de betrokken functie met goed gevolg afgerond (norm 100%)	%	100%	100%	100%	100%
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionarissen en GHOR-teams is opgeleid en geoefend conform de hiervoor gestelde eisen (norm 100%)	%	100%	100%	100%	100%

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.914	2.318	2.403	2.403	2.403	2.403
Baten	2.178	2.318	2.403	2.403	2.403	2.403
Saldo lasten en baten	**-264**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves						
Resultaat	**-264**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële ontwikkelingen						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025						
Begroting 2024		2.174	2.174	2.174	2.174	2.174
Interne verschuiving tussen producten		71	72	72	72	72
Voorcalculatie trend 2025		0	84	84	84	84
Nacalculatie trend voorgaande jaren		73	73	73	73	73
Overige ontwikkelingen		0	0	0	0	0
Totaal		**2.318**	**2.403**	**2.403**	**2.403**	**2.403**

Toelichting begroting 2025-2028

De GHOR speelt samen met zorg- en veiligheidspartners proactief in op initiatieven en ontwikkelingen binnen de gemeenten en de Veiligheidsregio, adviseert en neemt maatregelen. Hiermee realiseert de GHOR dat de gezondheidszorg naadloos kan opschalen van dagelijkse zorg naar grootschalige hulpverlening en dat effecten van rampen en crises beperkt blijven. Naast de taken die de GHOR regulier uitoefent, is het voor de organisatie belangrijk om op een adaptieve manier in haar omgeving te acteren. De samenleving verandert snel en is complexer aan het worden. Dit geeft uitdagingen die invloed hebben op de wijze waarop de GHOR denkt invulling te geven aan haar opdracht de komende jaren. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld:

- Effecten van langdurige crises
- De uitwerking van de evaluatie Wvr, gevolgen van de contouren nota en de two pager Positie en Taken GHOR
- Herziening Wpg en opzetten LFI
- Samenwerkingsdocument ROAZ en DPG
- De Omgevingswet
- Energietransitie en verduurzaming
- Verdichting

Een belangrijk onderdeel van de begroting is het in stand houden van een operationele organisatie die goed opgeleid en geoefend is. Afgelopen periode is daarom het beleid voor de profcheck ontwikkeld en wordt geïmplementeerd.

Het, in 2020 opgestelde, Zorgrisicoprofiel (ZRP) maakt inzichtelijk welke kwetsbaarheden er in de zorgketen zijn als een ramp of crisis van een bepaald scenario ons treft. Dit ZRP volgt op het

Risicoprofiel van de VRH. Het ZRP is landelijk overgenomen en wordt de komende jaren in alle regio's geïmplementeerd.

Landelijk wordt er op een zevental thema's samengewerkt door verschillende GHOR regio's; hierdoor vindt samenwerking plaats tussen GGD GHOR NL, regionale GHOR bureaus en de DPG-en. Er wordt hierin nieuwe landelijk beleid ontwikkeld, er vindt innovatie en onderzoek op de GHOR domeinen plaats en best practices worden gedeeld. Uniformering met name op het gebied van crisisbeheersing is een belangrijk doel.

5.6 PROGRAMMA VEILIGHEID: PRODUCT 120.5 Gemeentelijke crisisbeheersing/bevolkingszorg

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Gemeentelijke crisisbeheersing is erop gericht om enerzijds de gemeentelijke crisisorganisatie te versterken en anderzijds de organisatie van bevolkingszorg en crisiscommunicatie efficiënt en effectief in te richten. De gemeentelijke crisisorganisatie is breed inzetbaar, zowel voor 'klassieke' incidenten, rampen en crises waarbij de regionale crisisorganisatie een rol speelt, maar ook voor andere incidenten bijvoorbeeld in het sociaal domein en het domein van de openbare orde en veiligheid met (mogelijk) maatschappelijke impact. Bevolkingszorg en crisiscommunicatie sluiten aan bij de regionale crisisorganisatie in een dreigende of opgeschaalde situatie en voldoen daarbij aan de landelijke kwaliteitsindicatoren.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

De gemeenten werken met elkaar samen door onderling afspraken te maken over de inrichting en de prestaties van de gemeentelijke crisisorganisatie, zowel voor incidenten als voor rampen en crises (regionale opschaling).

Bureau gemeentelijke crisisbeheersing (BGC) coördineert, samen met de negen gemeenten, de organisatie en de voorbereiding van bevolkingszorg en crisiscommunicatie, onder aansturing van de coördinerend gemeentefunctionaris. De komende jaren wordt aandacht besteed aan het verbeteren en inzichtelijk maken van de kwaliteit van de organisaties bevolkingszorg en crisiscommunicatie. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het (door)ontwikkelen van de evaluatiemethodiek en de registratie van de vakbekwaamheid van sleutelfunctionarissen. Sleutelfunctionarissen zijn, daar waar nodig, georganiseerd in regionale pools. Het streven daarbij is om pools gedurende het hele jaar minimaal 90% gevuld te houden en verloop snel op te kunnen vangen.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Regionale piketpools zijn gevuld	aantal	95	80	80	80
Sleutelfunctionarissen hebben de betreffende basisopleiding met goed gevolg afgerond	%	90%	100%	100%	100%

*Betreft nieuwe prestatie-indicatoren

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.088	1.123	1.121	1.121	1.121	1.121
Baten	871	1.088	1.121	1.121	1.121	1.121
Saldo lasten en baten	**217**	**35**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	120	35	0	0	0	0
Resultaat	**97**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële ontwikkelingen						(bedragen in duizenden euro's)
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025						
Begroting 2024		814	779	779	779	779
Interne verschuiving tussen producten		282	281	281	281	281
Voorcalculatie trend 2025		0	34	34	34	34
Nacalculatie trend voorgaande jaren		27	27	27	27	27
Overige ontwikkelingen		0	0	0	0	0
Totaal		**1.123**	**1.121**	**1.121**	**1.121**	**1.121**

Toelichting begroting 2025-2028

De kosten voor gemeentelijke crisisbeheersing bestaan grotendeels uit de volgende posten:
- bureau gemeentelijke crisisbeheersing (personeelskosten);
- piketkosten regionale pools functies bevolkingszorg;
- OTO-kosten regionale pools functies bevolkingszorg;
- regionale overeenkomsten (o.a. NRK, SIS, NIPV).

Personeelskosten
De negen gemeenten worden in hun voorbereiding op incidenten, rampen en crises ondersteund door BGC. BGC doet dit door gemeenten te adviseren in de voorbereidingsfase, door afstemming te initiëren, te bevorderen en/of te organiseren tussen gemeenten en partners binnen de veiligheidsregio, door regionale planvorming te coördineren en door uitvoering te geven aan een aantal regionale samenwerkingsafspraken tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en partners (piketbeheer, operationele voorbereiding en vakbekwaamheid).

Piketkosten
Sleutelfuncties bevolkingszorg en crisiscommunicatie zijn dusdanig (intergemeentelijk) georganiseerd, dat deze inzetbaar zijn in de regionale crisisorganisatie én de gemeenten deze kunnen betrekken bij hun eigen organisatie als de bestrijding van een incident hierom vraagt. Voor rollen waar beschikbaarheid en bereikbaarheid van functionarissen moet worden gegarandeerd (hard piket), worden gemeenten centraal gecompenseerd voor de lokaal uitgekeerde piketvergoedingen. Hiervoor hebben gemeenten een regionale regeling beschikbaarheidsvergoeding opgesteld.

OTO-kosten
Een deel van de begroting is bestemd voor het opleiden, trainen en oefenen (OTO) van functionarissen bevolkingszorg en crisiscommunicatie. Het OTO-programma is gebaseerd op het regionale beleidsplan vakbekwaamheid en de leerlijnen die zijn vastgesteld.

Regionale overeenkomsten
Onderdeel van de organisatie van bevolkingszorg zijn de regionale afspraken over de uitvoering van de processen opvang en verwanteninformatie. Hiervoor zijn overeenkomsten gesloten met de landelijke voorziening 'slachtofferinformatiesystematiek' (SIS) en het Nederlands Rode Kruis. Daarnaast wordt een bijdrage betaald aan het NIPV voor de landelijke ondersteuning van bevolkingszorg en crisiscommunicatie.

5.7 PROGRAMMA VEILIGHEID: OVERZICHT 120.6 Overhead

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Het doel van het overzicht Overhead is het op een effectieve en efficiënte manier ondersteunen van de primaire producten. Kernpunten hierbij zijn:

- Inzicht in de omvang en samenstelling van de overhead;
- Efficiënte en effectieve ondersteuning van het primair proces.

WAT DOEN WE DAARVOOR?

Ondersteuning leveren aan de primaire producten van de VRH ten behoeve van de primaire processen.

Prestatie-indicatoren Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Percentage totale lasten	%	15%	17%	16%	16%

WAT MAG HET KOSTEN?

Meerjarenraming van lasten en baten						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	18.544	20.156	20.886	20.886	20.886	20.886
Baten	19.276	20.156	20.886	20.886	20.886	20.886
Saldo lasten en baten	**-732**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	220	0	0	0	0	0
Resultaat	**-952**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Financiële ontwikkelingen						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verloopstaat lasten 2024 naar 2025						
Begroting 2024		18.929	18.943	18.953	18.953	18.953
Interne verschuiving tussen producten		291	278	268	268	268
Voorcalculatie trend 2025			729	729	729	729
Nacalculatie trend voorgaande jaren		636	636	636	636	636
Overige ontwikkelingen		300	300	300	300	300
Totaal		**20.156**	**20.886**	**20.886**	**20.886**	**20.886**

De door de BBV gehanteerde definitie van overhead luidt: de kosten die samenhangen met de loonkosten leiding (ook als de leiding uitvoerende taken uitvoert) en ondersteuning vanuit de PIJOFACH-taken aan het primair proces. De PIJOFACH-taken betreffen de werkzaamheden rondom Personeel, Informatievoorziening, Juridisch, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting.

De onderverdeling van het product overhead is als volgt:

			(bedragen in duizenden euro's)
Kosten overhead naar indeling BBV	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Leidinggevenden en ondersteuning primair proces	3.391		3.391
Onvoorzien	204		204
Financien	2.666		2.666
HRM	2.466		2.466
Inkoop	400		400
Interne en externe communicatie	661		661
Juridische zaken	251		251
Informatie en automatisering	4.626		4.626
Huisvesting en services	6.221	0	6.221
	20.886	0	20.886

VASTSTELLING VAN DE ONTWERP MEERJARENBEGROTING 2025 - 2028

ALDUS VASTGESTELD IN DE VERGADERING VAN HET ALGEMEEN BESTUUR VAN DE VEILIGHEIDSREGIO HAAGLANDEN OP 12 april 2024:

DE VOORZITTER,

JAN VAN ZANEN

DE SECRETARIS,

ESTHER LIEBEN

Bijlage 7.1. Kostenverdeelstaat

(bedragen in duizenden euro's)

Kosten-soort	Omschrijving	Rekening 2023	Totaal begroting 2024	Totaal begroting 2025	120.1 Brand-weerzorg	120.2 Rampen-bestrijding & crisis-beheersing	120.3 Meld-kamer MKB	711.01 Meld- kamer GnkM	120.4 GHOR	120.5 Gemeen-telijke crisis-beheersing	120.6 Overhead
LASTEN											
0.0	Niet in te delen onvoorzien	0	196	204	0	0	0	0	0	0	204
1.1	Loonbetalingen en sociale premies	73.053	78.546	82.105	58.576	2.576	3.131	3.857	1.585	0	12.379
1.15	Vergoedingen personeel	2.195	1.841	1.896	1.483	35	66	76	22	0	214
1.2	Sociale uitkering vml. personeel	9.683	5.462	5.686	5.637	4	8	0	4	0	32
2.1	Rente rekening courant	1.370	1.952	2.100		0	0	0	0	0	2.100
2.2	Rente vaste activa	0	0	0	2.066	0	0	0	0	0	-2.066
2.3	Afschrijvingen	5.230	4.603	5.461	5.236	0	2	1	1	0	221
3.0	Personeel van derden	1.798	903	1.126	0	0	103	0	168	856	0
3.1	Energie	1.640	3.348	3.348	3.155	23	0	1	9	0	160
3.4	Aankopen goederen en diensten	24.769	29.017	28.426	17.764	1.119	383	639	613	265	7.642
6.2	Overige verrekeningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL LASTEN		**119.738**	**125.868**	**130.352**	**93.917**	**3.758**	**3.693**	**4.574**	**2.403**	**1121**	**20.886**
BATEN											
3.4	Overige goederen en diensten	7.140	6.337	6.671	420	0	1.560	4.316	0	0	375
4.1	Inkomstenoverdrachten van het Rijk	10.947	11.276	11.276	3.441	3.758	0	0	2.403	0	1.674
4.2	Inkomensoverdr. overheid (niet-Rijk)	104.181	107.613	112.305	90.056	0	2.033	258	0	1.121	18.837
TOTAAL BATEN		**122.268**	**125.226**	**130.252**	**93.917**	**3.758**	**3.593**	**4.574**	**2.403**	**1.121**	**20.886**
Resultaat voor bestemming		**-2.530**	**642**	**100**	**0**	**0**	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.0	Mutaties reserves	2.111	642	100	0	0	100	0	0	0	0
Resultaat na bestemming		**-4.641**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlage 7.2. Verdeling naar takenvelden											(bedragen in duizenden euro's
Kosten-soort	Omschrijving	Rekening 2023	Totaal begroting 2024	Totaal begroting 2025	120.1 Brandweer-zorg	120.2 Rampen-bestrijding & crisis-beheersing	120.3 Meld-kamer MKB	711.01 Meld-kamer GnkM	120.4 GHOR	120.5 Gemeen-telijke crisisbe-heersing	120.6 Overhead
LASTEN TAAKVELD											
0.4	Ondersteuning organisatie	19.035	20.156	20.886							20.886
0.5	Treasury	-328	0	0							
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	93.746	97.326	100.687	89.712	3.758	3.693		2.403	1.121	
1.2	Openbare orde en veiligheid	431	986	1.000	1.000						
7.1	Volksgezondheid	3.838	4.250	4.574				4.574			
8.3	Bouwen en wonen	3.017	3.150	3.205	3.205						
Totaal lasten taakveld		**119.739**	**125.868**	**130.352**	**93.917**	**3.758**	**3.693**	**4.574**	**2.403**	**1.121**	**20.886**
BATEN TAAKVELD											
0.4	Ondersteuning organisatie	18.841	20.156	20.886							20.886
0.5	Treasury	895	0	20.886							
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	99.535	96.684	100.587	89.712	3.758	3.593		2.403	1.121	
1.2	Openbare orde en veiligheid	427	986	101.587	1.000						
7.1	Volksgezondheid	4.174	4.250	5.574				4.574			
8.3	Bouwen en wonen	97	3.150	3.205	3.205						
Totaal baten taakveld		**123.969**	**125.226**	**130.252**	**93.917**	**3.758**	**3.593**	**4.574**	**2.403**	**1.121**	**20.886**
Saldo van baten en lasten		**-4.230**	642	100	0	0	100	0	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	411	642	100	0	0	100	0	0	0	0
Resultaat		**4.641**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlage 7.3. Bijdrage Rijk *(bedragen in duizenden euro's)*

sector	Bijdrage	Besluit	verstrekker	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Toelichting
VRH	BDUR BTW	kenmerk 2012-329421 dd. 3 dec 2012	Ministerie van V en J	4.018	4.018	4.018	4.018	4.018	4.018	BTW compensatie
VRH	BDUR LMS	kenmerk 2018-2434512 dd. 3 december 2018	Ministerie van J en V	-667	-667	-669	-669	-669	-669	Uitwerkingskader LMS
VRH	BDUR alg	kenmerk 2019-2766700 dd. 5 december 2019	Ministerie van J en V	4.517	4.517	4.519	4.519	4.519	4.519	Bijdrage 2020
VRH	BDUR alg	kenmerk 2020-293171 dd. 17 juni 2020	Ministerie van J en V	170	170	170	170	170	170	Loonbijstelling 2020
VRH	BDUR alg	kenmerk 2020-3360825 dd. 7 juni 2021	Ministerie van J en V	169	169	169	169	169	169	Loonbijstelling 2021
VRH	BDUR alg	kenmerk 2021-3660921 dd. 6 december 2021	Ministerie van J en V	19	19	19	19	19	19	Bijdrage 2022
VRH	BDUR alg	kenmerk 2022-4041050 dd. 1 juni 2022	Ministerie van J en V	326	326	326	326	326	326	Loon en prijsbijstelling 2022
VRH	BDUR alg	kenmerk 2022-4354156 dd. 1 december 2022	Ministerie van J en V	1624	1.624	1.624	1.624	1.624	1.624	Versterking crisisbeheersing en informatiepositie
VRH	BDUR alg	kenmerk 2023-4354156 dd. 1 juni 2023	Ministerie van J en V	694	711	711	711	711	711	Loon en prijsbijstelling 2023
VRH	BDUR alg	kenmerk 2023-5004439 dd. 13 november 2023	Ministerie van J en V		*389	*389	*389	*389	*389	Versterking crisisbeheersing en informatiepositie
				10.870	11.276	11.276	11.276	11.276	11.276	

*Toekenning trend 2024 en doorwerking 2025 versterking crisisbeheersing en informatiepositie volgt in juni 2024

Bijlage 7.4: Investeringsplan *(bedragen in duizenden euro's)*

sector	Omschrijving	afschrijving in jaren	2024	2025	2026	2027	2028
VRH	Stelpost	4-10	300	300	300	300	300
BV	ICT / kantoorautomatisering	3-5	86	298	608	177	220
BRW	Dienstvoertuigen	5-10	1.530	2.343	910	245	260
	Operationele voertuigen	5-15	13.226	5.474	0	0	150
	Repressieve middelen	5-15	3.281	1.802	55	203	575
	Instandhouding gebouwen	5-20	2.643	3.016	752	169	603
	Kleding	4-10	0	1.455	0	40	40
Totaal			**21.066**	**14.688**	**2.625**	**1.134**	**2.148**

Bijlage 7.5. Liquiditeitenplanning begroting											*(bedragen in duizenden euro's)*
	Inkomsten				*Uitgaven*						
Periode	Overige	BDUR	Bijdragen gemeenten	Aantrekken leningen	Personeel	Overige	Investeringen	Besteding reserves en voorzieningen	Aflossing leningen	Saldo inkomsten /uitgaven	Liquide middelen ultimo jaar
2023											45.302
1e kwartaal	1.587	2.819	21.523		19.637	10.680	5.267			-9.654	
2e kwartaal	1.587	2.819			19.637	10.680	5.267			-31.177	
3e kwartaal	1.587	2.819	53.807	16.000	19.637	10.680	5.267	782	1.689	36.159	
4e kwartaal	1.587	2.819	32.284		19.637	10.680	5.267			1.107	
totaal 2024	6.346	11.276	107.614	16.000	78.546	42.719	21.066	782	1.689	-3.566	41.736
1e kwartaal	1.668	2.819	22.461		20.526	8.032	3.672			-5.283	
2e kwartaal	1.668	2.819		8.000	20.526	8.032	3.672			-19.744	
3e kwartaal	1.668	2.819	56.153		20.526	8.032	3.672	158	2.689	25.562	
4e kwartaal	1.668	2.819	33.692		20.526	8.032	3.672			5.948	
totaal 2025	6.671	11.276	112.305	8.000	82.105	42.786	14.688	158	2.689	-4.174	37.562
2026	6.671	11.276	108.993	4.000	82.105	41.158	2.625	4.017	3.488	-2.453	35.109
2027	6.671	11.276	112.305		82.105	40.949	1.134	672	3.888	1.504	36.613
2028	6.671	11.276	112.305		82.105	40.934	2.148	272	3.888	905	37.518

Toelichting: Het saldo van de liquide middelen per 31 december is inclusief de rekening schatkistbankieren bij het Rijk. Het saldo ultimo jaar is inclusief de vooruitontvangen gemeentelijke bijdrage voor het volgende jaar.

Bijlage 7.6. Reserves en voorzieningen *(bedragen in duizenden euro's)*

	Rekening	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand
	2023	2024			2025			2026			2027			2028		
Algemene reserve	1.682	56	0	1.738	0	0	1.738	0	0	1.738	0	0	1.738	0	0	1.738
Algemene reserve VRH	**1.682**	**56**	**0**	**1.738**	**0**	**0**	**1.738**	**0**	**0**	**1.738**	**0**	**0**	**1.738**	**0**	**0**	**1.738**
OMS	54	0	54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve LMS	300	0	100	200	0	100	100	0	100	0	0	0	0	0	0	0
Gemeentelijke crisisbeheersing	35	0	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Realistisch oefenen	153	0	153	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Versterking crisisbeheersing		1.078	300	778	0	0	778	0	0	778	0	0	778	0	0	778
Verlaging gemeentelijke bijdrage	0	3.312	0	3.312	0	0	3.312	0	3312	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves VRH	**542**	**4.390**	**642**	**4.290**	**0**	**100**	**4.190**	**0**	**3.412**	**778**	**0**	**0**	**778**	**0**	**0**	**778**
Te bestemmen resultaat 2023	**4.641**	**-4.641**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totale reserve	**6.865**	**-195**	**642**	**6.028**	**0**	**100**	**5.928**	**0**	**3.412**	**2.516**	**0**	**0**	**2.516**	**0**	**0**	**2.516**

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening	Toe- name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand	Toe-name	Ont-trekking	Eind stand
	2023	2024			2025			2026			2027			2028		
Voorziening groot onderhoud	3.982	1.100	1.045	4.037	1.145	1.203	3.979	1.145	1.750	3.374	1.145	1.817	2.702	1.145	1.417	2.430
Voorzieningen VRH	**3.982**	**1.100**	**1.045**	**4.037**	**1.145**	**1.203**	**3.979**	**1.145**	**1.750**	**3.374**	**1.145**	**1.817**	**2.702**	**1.145**	**1.417**	**2.430**

Tabel 7.7. Geprognotiseerde Balans						*(bedragen in duizenden euro's)*
	Realisatie 31-12-23	**Begroting 31-12-24**	**Begroting 31-12-25**	**Begroting 31-12-26**	**Begroting 31-12-27**	**Begroting 31-12-28**
Activa						
Vaste activa:						
Materiele vaste activa	64.511	80.974	90.200	85.736	79.572	74.407
Vlottende activa:						
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	54.076	56.000	54.100	54.200	55.667	56.000
Liquide middelen	29	25	25	25	25	25
Overige vlottende activa	6.246	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
	60.351	59.025	57.125	57.225	58.692	59.025
Totaal activa	**124.862**	**139.999**	**147.325**	**142.961**	**138.264**	**133.432**
Passiva						
Vaste passiva:						
Algemene reserve	1.682	1.738	1.738	1.738	1.738	1.738
Bestemmingsreserve	5.183	4.290	4.190	778	778	778
Voorzieningen	3.982	4.037	3.979	3.374	2.702	2.430
Langlopende leningen	41.018	55.329	60.640	61.152	57.264	53.376
Totaal vaste passiva	51.865	65.394	70.547	67.042	62.482	58.322
Vlottende Passiva						
Overige schulden	12.556	11.605	13.778	12.919	12.782	12.110
Overige vlottende passiva	60.441	63.000	63.000	63.000	63.000	63.000
	72.997	74.605	76.778	75.919	75.782	75.110
Totaal passiva	**124.862**	**139.999**	**147.325**	**142.961**	**138.264**	**133.432**

Tabel 7.8. EMU saldo

(bedragen in duizenden euro's)

		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging c.q. onttrekking uit reserves	2.530	-642	-100	-3.412	0	0
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.230	4.603	5.461	7.089	7.298	7.313
3	Saldo voorzieningen ten laste van de exploitatie	-277	55	-58	-605	-672	-272
4	Investeringen in materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-7.168	-21.066	-14.688	-2.625	-1.134	-2.148
5	Baten uit bijdrage van andere overheden die niet in de exploitatie zijn verantwoord.	0	0	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in materiele vaste activa	0	0	0	0	0	0
7	Aankoop van grond	0	0	0	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie	0	0	0	0	0	0
9	Lasten op balanspost voorzieningen voorzover betreft derden	0	0	0	0	0	0
10	Lasten i.v.m. transacties met derden die niet vallen onder bovenstaand posten	0	0	0	0	0	0
11	Verkoop effecten	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
	Berekend EMU saldo	**315**	**-17.050**	**-9.385**	**447**	**5.492**	**4.893**

Bijlage 7.9 Afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BDUR	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding
BGC	Bureau Gemeentelijke Crisisbeheersing
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BZ	Brandweerzorg
CB	Crisisbeheersing
CoPI	Commando Plaats Incident
DBK	Digitale bereikbaarheidskaart
EMU	Economische Monetaire Unie
FLO	Functioneel Leeftijdsontslag (overgangsregeling)
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GnkM	Geneeskundige Meldkamer
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure
JenV	Justitie en Veiligheid
LMS	Landelijke Meldkamer Samenwerking
MKB	Meldkamer brandweer
MVA	Materiële vaste activa
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NIPV	Nederlands Instituut Publieke Veiligheid
NRK	Nederlandse Rode Kruis
OMS	Openbaar meldsysteem
OTO	Opleiden Trainen Oefenen
RAV	Regionale ambulancevoorziening
ROT	Regionaal Operationeel Team
SIS	Slachtofferinformatiesystematiek
SiSa	Single information Single audit
TA	Transitie akkoord
TAS	Tankautospuit
TWAZ	Tijdelijke Wet Ambulancezorg
VPB	Vennootschapsbelasting
VRC	Versterking Rampencoördinatie Crisisbeheersing
VRH	Veiligheidsregio Haaglanden
WAZ	Wet ambulancezorg
Wnra	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WVR	Wet Veiligheidsregio's
ZRP	Zorgrisicoprofiel

Veiligheidsregio Haaglanden

Financieel Jaarbericht

Veiligheidsregio Haaglanden

2023

'Verbindend vakmanschap in veiligheid en zorg'

Bezoekadres: Dedemsvaartweg 1 - 2545 AP Den Haag / Postadres: Postbus 52155 – 2505 CD Den Haag

Inhoud

1. Algemeen 2
1.1 Inleiding 2
1.2 Leiding en bestuur 3
1.3 Resultaten 5
2. Paragrafen 6
2.1 Gemeentelijke bijdrage 6
2.2 Weerstandsvermogen (weerstandscapaciteit en risico's) 7
2.3 Bestemmingsvoorstel gerealiseerd resultaat 12
2.4 Onderhoud kapitaalgoederen 12
2.5 Financiering 13
2.6 Bedrijfsvoering 13
2.6.1 Rechtmatigheid 13
2.6.2 Personeel 13
2.6.3 Informatiemanagement en automatisering 15
2.6.4 Investeringen en financiering 15
2.6.5 Toelichting Wet Open Overheid (WOO) 16
2.7 Verbonden partijen 16
Jaarrekening 17
3. Balans 18
4. Overzicht van baten en lasten 19
5. Waarderingsgrondslagen 20
6. Toelichting op de balans 22
7. Toelichting op het overzicht van baten en lasten 30
Product 120.1 Brandweerzorg 30
Product 120.2 Crisisbeheersing en rampenbestrijding 33
Product 120.3 Meldkamer Brandweer (MKB) 35
Product 711.01 Geneeskundige Meldkamer (GnkM) 37
Product 120.4 Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) 39
Product 120.5 Gemeentelijke crisisbeheersing 41
Product 120.6 Overhead 43
8.SiSa verantwoording 44
9. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) 46
10. Rechtmatigheidsverklaring 48
11. Ondertekening van de jaarrekening 49
12. Controleverklaring accountant 50
Bijlagen 54
Bijlage 1. Kostenverdeelstaat op basis van kostensoorten 55
Bijlage 2. Kostenverdeelstaat op basis van taakvelden 56
Bijlage 3. Inkomensoverdrachten 57
Bijlage 4. Investeringsoverzicht 58
Bijlage 5. Treasury 59
Bijlage 6. Klachten 60
Bijlage 7. Kosten overgangsregeling FLO 61
Bijlage 8. Overzicht gebruikte afkortingen 62

1. Algemeen

1.1 Inleiding

Veiligheidsregio Haaglanden
Dit is het financieel jaarbericht over het jaar 2023 van de Veiligheidsregio Haaglanden gevestigd aan de Dedemsvaartweg 1 te Den Haag. De VRH is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.

De Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Haaglanden is hét orgaan voor fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio Haaglanden. Deze organisatie omvat brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening en de gemeenschappelijke meldkamer. Alle activiteiten richten zich op het vergroten van veiligheid van de Haaglandse bevolking en de bezoekers van de regio.

Het organogram van de veiligheidsregio ziet er als volgt uit:

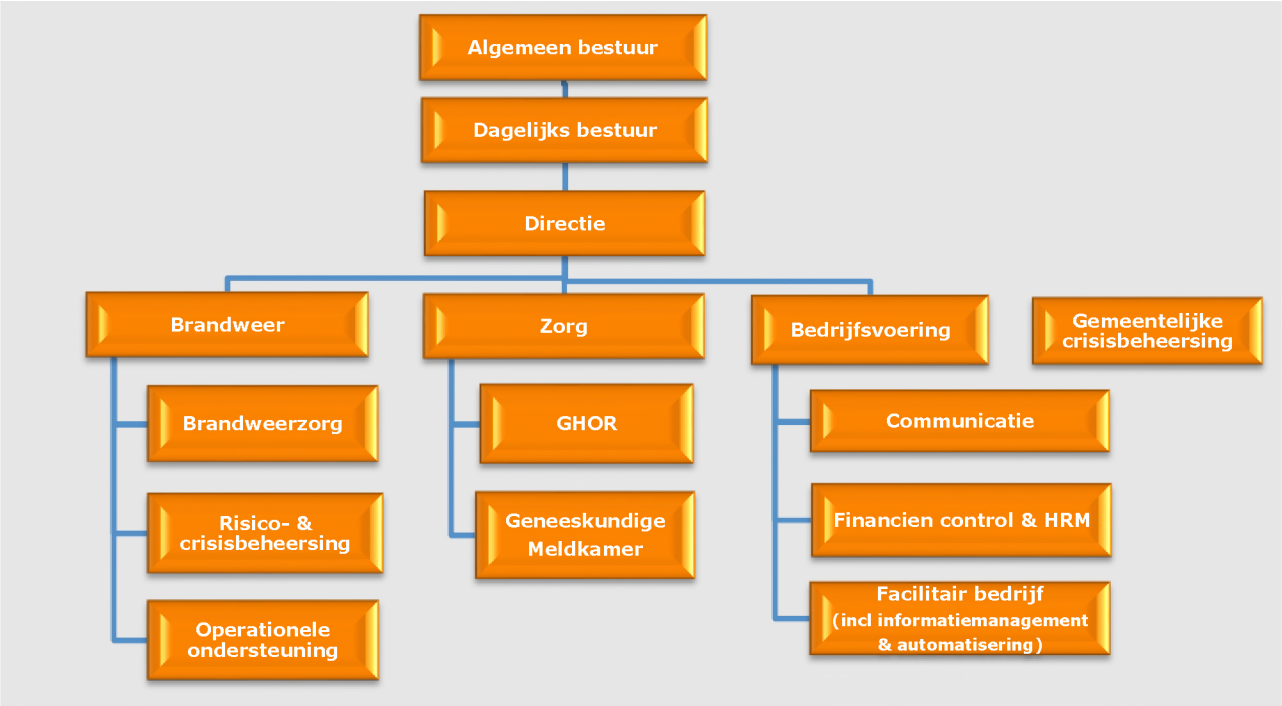

Verbindend Vakmanschap in Veiligheid en Zorg
Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) staat 24 uur per dag, 7 dagen in de week klaar voor veiligheid en zorg in de regio. Zij bundelt hiervoor de krachten van verschillende partners om samen goed voorbereid te zijn op dagelijkse, maar ook op grootschalige incidenten en deze slagvaardig te bestrijden. Daarbij treedt de VRH op als regisseur bij het organiseren en uitvoeren van de hulpverlening.

Doelstelling

De doelstelling van de veiligheidsregio is verwoord in artikel 3 van de Gemeenschappelijke Regeling (2016).

De VRH behartigt de belangen van de gemeenten ten aanzien van de overgedragen taken op de volgende terreinen:

brandweerzorg;
geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
rampenbestrijding en crisisbeheersing;
het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer.

Het doel van de Veiligheidsregio Haaglanden is de bestuurlijke en operationele slagkracht en daarbij de kwaliteit van de hulpverlening te verbeteren. De Veiligheidsregio Haaglanden bestaat uit:

Brandweer Haaglanden (en meldkamer);
Geneeskundige HulpverleningsOrganisatie in de Regio (GHOR);
Geneeskundige Meldkamer (GnkM).

Financieel jaarbericht

Dit jaarverslag vormt met de jaarrekening het financieel jaarbericht van de Veiligheidsregio Haaglanden. De inhoudelijke verantwoording over en toelichting op het uitgevoerde beleid staan in het jaarverslag. Dit jaarbericht bestaat uit een algemeen deel, de balans en het overzicht van baten en lasten, de toelichtingen en tot slot een aantal bijlagen. Primair wordt het financiële resultaat van de VRH verantwoord en toegelicht in de jaarrekening. Voor de evaluatie van de realisatie van de doelstellingen op productniveau wordt verwezen naar paragraaf 5.7

1.2 Leiding en bestuur

Directie Veiligheidsregio Haaglanden

De commandant brandweer/algemeen directeur Esther Lieben en de directeur publieke gezondheid, Annette de Boer vormen de directie van de Veiligheidsregio Haaglanden. Esther Lieben heeft de dagelijkse leiding over de regionale brandweer en de afdelingen van bedrijfsvoering, Annette de Boer geeft leiding aan de GHOR en de GnkM.

Algemeen Bestuur van negen burgemeesters

Het Algemeen Bestuur bepaalt de hoofdlijnen van het regionale veiligheidsbeleid en stelt de daaruit voortvloeiende beleidsplannen vast. Verder neemt het Algemeen Bestuur besluiten over onderwerpen als de begroting, de jaarrekening en het beheer van de organisatie. Het Algemeen Bestuur van de VRH bestaat uit de negen burgemeesters van de regio.

De samenstelling per 31 december 2023:

Burgemeester	Gemeente	
Dhr. Van Zanen	Den Haag	Regionaal: o Voorzitter DB VRH en AB VRH. Landelijk: o Lid AB van het Veiligheidsberaad en IFV. o Lid Algemene Ledenvergadering Werkgeversvereniging Samenwerkende Veiligheidsregio's.
Mw. Sahin	Rijswijk	Regionaal: o Portefeuille 'oranje kolom/bevolkingszorg'. Landelijk: o Lid Bestuurlijk Overleg (BO) Bevolkingszorg.
Mw Noordermeer	Midden-Delfland	Regionaal: o Veilige energietransitie. Interregionaal: o Lid Stuurgroep Samenwerking Crisisbeheersing Overstroming Randstad (SCOR)
Dhr. Lugthart	Pijnacker-Noordorp	Regionaal: o Portefeuille 'acute zorg'. o Portefeuille 'GHOR'. Interregionaal: o Lid Bestuurlijke Stuurgroep Meldkamer Haaglanden/Hollands Midden. Landelijk: o Lid Bestuurlijke Adviescommissie (BAC) GHOR.
Dhr. Bezuijen	Zoetermeer	Regionaal: o Plaatsvervangend voorzitter (tevens DB-lid). o Portefeuille 'rampenbestrijding & crisisbeheersing'. Landelijk: o Lid Bestuurlijke Overleg(BO) Crisisbeheersing
Dhr. Vroom	Leidschendam-Voorburg	Regionaal: o Portefeuille 'Informatievoorziening en meldkamer'. Interregionaal: o Lid Bestuurlijke Stuurgroep Meldkamer Haaglanden/ Hollands Midden. Landelijk: o Lid Bestuurlijke Adviescommissie Informatievoorziening (BAC-IV).
Mw. Van Bijsterveldt	Delft	Regionaal: o Portefeuille 'vitale infrastructuur' (incl. waterpartijen). Landelijk: o Landelijke HR-dossiers (a.i.).*
Dhr. Arends	Westland	Regionaal: o Portefeuille 'Brandweer'. o Lid Georganiseerd Overleg VRH (a.i.).* Landelijk: o Lid Bestuurlijke Adviescommissie (BAC) Brandweer.
Dhr. De Lange	Wassenaar	Regionaal: o Portefeuille Personeel en tevens voorzitter Georganiseerd Overleg (GO). (tevens DB-lid). o Portefeuille Financiën (a.i.).* o Portefeuille 'Strandveiligheid'.

Het nemen van besluiten door het Algemeen Bestuur vindt plaats op basis van een gewogen stemverdeling*1 te weten:

a. gemeenten < 30.000 inwoners : 1 stem;
b. gemeenten ≥ 30.000 tot 90.000 inwoners : 2 stemmen;
c. gemeenten ≥ 90.000 tot 150.000 inwoners : 3 stemmen;
d. gemeenten ≥ 150.000 tot 300.000 inwoners : 4 stemmen;
e. gemeenten ≥ 300.000 inwoners : 5 stemmen.

*1 Gemeenschappelijke Regeling VRH; artikel 8.

Voor de vaststelling van het aantal inwoners van de betrokken gemeente(n) wordt uitgegaan van de per 1 januari van het voorafgaande jaar door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door de burgemeesters Van Zanen, Bezuijen en De Lange.

1.3 Resultaten

Het gerealiseerde resultaat over het jaar 2023 bedraagt **voordelig € 4,6 mln.**

In de herziene begroting over 2023 staat toegelicht dat de VRH € 1,6 mln extra BDUR heeft gekregen, geoormerkt ter versterking van de toekomstige crisisbeheersing en informatiepositie. De VRH heeft besloten de personele formatie te versterken specifiek op deze twee vlakken. Het voorstel is de niet bestede geoormerkte BDUR ten bedrage van € 1,1 mln aan een bestemmingsreserve toe te voegen.

Ook in 2023 kan de markt nog steeds moeilijk aan de vraag naar materialen of naar dienstverlening voldoen. Hierdoor vertragen investeringen, projecten en reguliere activiteiten. Als de levering wel mogelijk is kost dit vaak meer dan in het verleden.

Het verwachte resultaat wordt in hoofdlijn veroorzaakt door het volgende:

Leveringsproblemen materiaal en dienstverlening € 2,3 mln voordelig

Hierboven is al aangestipt dat het steeds moeilijker wordt om op tijd kwalitatief goede diensten en producten te verkrijgen. De projecten die in 2023 zijn of worden opgestart worden hierdoor vertraagd. Naast de inhaalvraag na de coronatijd waarbij de vraag groter is, speelt bij de leveranciers de arbeidsmarktproblematiek, waardoor het aanbod beperkt wordt. Bijvoorbeeld bij diensten op het gebied van verduurzaming en ICT is dit te merken, maar ook bij de investeringen zijn vertragingen te zien.

Extra Bdur-gelden € 1,1 mln voordelig

In navolging van de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's zijn landelijk bestuurlijke afspraken gemaakt om de crisisbeheersing en de informatiepositie te versterken. De VRH ontvangt in dit kader ingaande 2023 € 1,6 mln extra BDUR (ca. 1,4% van de VRH-begroting) specifiek bestemd voor de versterking van de (toekomstige) crisisbeheersing en de informatiepositie. Leidend hierbij is dat de versterking recht moet doen aan de uitdagingen waarvoor zowel de nationale als de regionale crisisbeheersing gesteld staat. De VRH heeft in overleg met politie en gemeenten gekozen voor versterking van de formatie voor

crisisbeheersing en informatievoorziening. Invulling van deze extra aan te trekken formatie heeft met name in het laatste kwartaal van het jaar plaatsgevonden waardoor over 2023 een positief financieel resultaat is ontstaan van € 1,1 mln.

Extra inkomsten € 0,7 mln voordelig

De VRH heeft in 2023 extra inkomsten ontvangen. Het betreft inkomsten zoals de trendmatige verhoging van de BDUR-uitkering. Het ministerie van JenV kent de trendverhoging pas in de loop van het kalenderjaar toe. De VRH verwerkt deze aanpassing consistent na toekenning met een jaar vertraging in de begroting. Vanwege de hoge inflatie is deze aanpassing groter dan andere jaren.

LMS en doorontwikkeling gemeenschappelijke meldkamer € 0,5 mln voordelig

Het beheer van de meldkamer is per 1 januari 2020 overgedragen aan de LMS. Voor het afhechten van de rafelranden van de transitie naar de LMS en het optimaliseren van de samenwerking in de meldkamer is € 0,6 mln beschikbaar. De migratie naar het LMS-platform zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024 plaatsvinden. Daarmee zullen ook de rafelranden van de overdracht kunnen worden afgehecht. Het betreft vooral de structurele kosten van de onderhanden herinrichting van de opschalingsruimten.

In het kader van optimalisering van de meldkamerfunctie zijn, zoals toegelicht in de herziene begroting 2023 van de VRH, de brandweercentralisten van de veiligheidsregio's Haaglanden en Hollands Midden in dienst bij de VRH. Andere optimaliseringsaspecten betreffen bijvoorbeeld nog de invulling en financiering van de calamiteiten coördinator (CaCo), de ontwikkeling van een nieuw uitvraagprotocol en de inrichting van het ambulance coördinatiecentrum (ACC).

Overige posten per saldo nihil

De uitkomst van een veelheid aan voor- en nadelen is per saldo nihil. Noemenswaardig is de negatieve uitkomst van de energiekosten van € 0,5 mln, deels omdat afrekeningen over voorgaande jaren in rekening zijn gebracht. Hiertegenover staan enkele voordelen en de post onvoorzien van € 0,2 mln. Gezien het voordelig saldo was deze post niet benodigd.

2. Paragrafen

2.1 Gemeentelijke bijdrage

De gemeentelijke bijdrage 2023 was begroot op € 99.535.000 In deze bijdrage is o.a. een post onvoorzien opgenomen van € 0,15 per inwoner. Omdat het AB niet besloten heeft deze bijdrage in 2023 aan te wenden, is deze derhalve niet gefactureerd. De werkelijke bijdrage 2023 is vastgesteld op € 104.173.000. Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door de nacalculatie van de overgangsregeling FLO (€ 4,6 mln.). De bijdrage per gemeente over het jaar 2023 ziet er grafisch als volgt uit.

Grafiek 1) Gemeentelijke bijdrage 2023

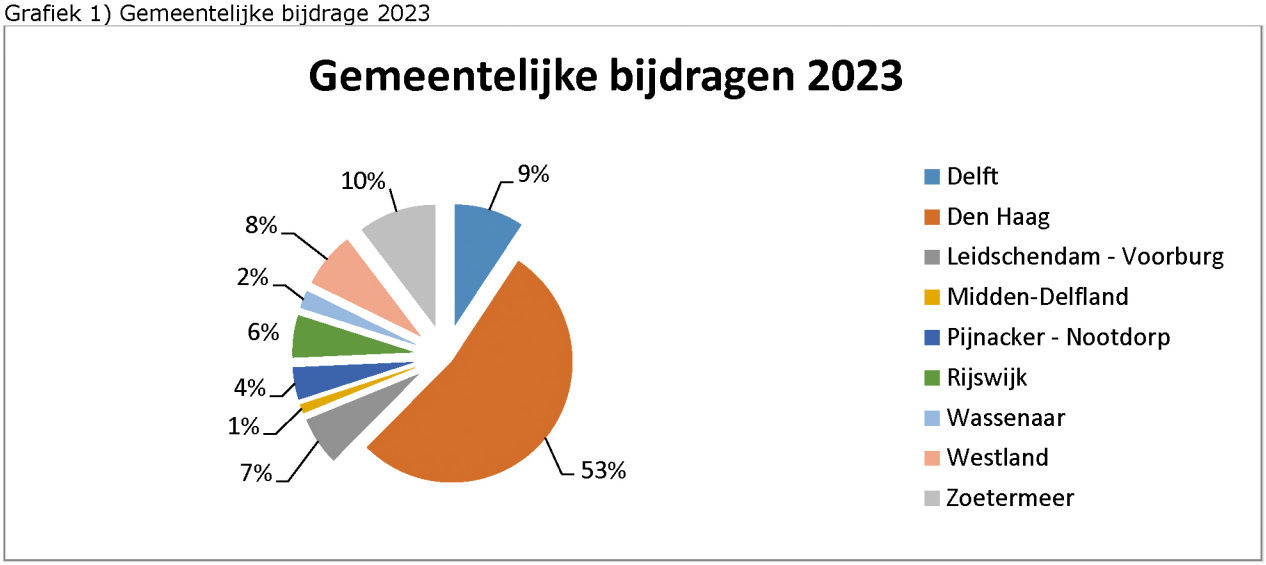

2.2 Weerstandsvermogen (weerstandscapaciteit en risico's)

Op basis van risico-identificatie en de risicomatrix is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Uitgangspunt hierbij is de statische benadering die ervan uitgaat dat de risico's zich niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang voor zullen doen.

De weerstandscapaciteit binnen de VRH bestaat uit de algemene reserve. Deze reserve dient ter dekking van geïdentificeerde risico's van materiële aard. Risico's met een beperkt financieel beslag worden gedekt uit de lopende exploitatie en de post onvoorzien. De toevoeging van een voordelig resultaat aan de algemene reserve is regel tot de algemene reserve het maximum heeft bereikt van 1% van de begrotingsomzet.

De hoogte van de algemene reserve is besloten door het Algemeen Bestuur bij de vaststelling van de jaarrekening 2022. De post onvoorzien, groot € 195.000, is gebaseerd op € 0,15 per inwoner. Daarnaast wordt de weerstands-capaciteit gevormd door de deelnemende gemeenten die garant staan voor de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden.

Incidentele risico's

Loopbaanbeleid operationele dienst

Per 1 januari 2006 is de FLO afgeschaft en vervangen door verplicht loopbaanbeleid voor personeel in bezwarende functies. Essentie van het loopbaanbeleid is dat medewerkers twintig jaar werkzaam zijn in een bezwarende functie en daarna overstappen naar een andere functie. Om dit mogelijk te maken investeren medewerker en werkgever in een passende beroepsopleiding. Vanaf 2021 worden er binnen de Veiligheidsregio verschillende initiatieven ontplooid om medewerkers in de operationele dienst hierbij te faciliteren. Indien de cao-afspraken in overleg met de vakbonden tussentijds niet worden aangepast zal hier vanaf nu rekening mee worden gehouden. Daarnaast kan de uitkomst van het Periodiek Preventief Medisch Onderzoek (PPMO) aangeven dat het voor een brandweermedewerker verstandig is eerder naar een niet-bezwarende functie door te stromen. Tot nu toe is gebleken dat het percentage uitval door de PPMO zeer beperkt is. Het risico is berekend op € 116.000.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)

De Wnra regelt dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde status krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. In dit kader komen bijvoorbeeld arbeidsovereenkomsten in de plaats van de huidige eenzijdige aanstellingen en zullen er cao's moeten worden afgesloten in plaats van eenzijdig vastgestelde rechtspositieregelingen. De regeling is voor de brandweer nog niet van kracht.

Binnen de brandweer wordt gewerkt met zowel beroepsmedewerkers als vrijwilligers. Vrijwilligers hebben momenteel een ambtelijke aanstelling, maar onderscheiden zich van andere ambtenaren doordat zij zijn uitgezonderd van veel wettelijke en rechtspositionele bepalingen. De Wnra kan leiden tot het (gedeeltelijk of volledig) einde van het huidige systeem van brandweervrijwilligers en een kostenstijging van 30% tot 50%. Voor de VRH met ruim 300 vrijwilligers zou dit circa € 600.000 per jaar bedragen. De veiligheidsregio's hebben uitstel verkregen voor invoering van de Wnra om een oplossing te zoeken voor het knelpunt. Inmiddels hebben in opdracht van de Brandweerkamer van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van JenV onderzoeken plaatsgevonden die zich richten op Europese en internationaalrechtelijke regels in relatie tot de huidige rechtspositie van de brandweervrijwilliger. Uit de onderzoeken blijkt dat, om een onderscheid in rechtspositie tussen vrijwilligers en beroepsbrandweermensen te handhaven, er ook onderscheid dient te zijn in aard van het werk, opleiding en arbeidsomstandigheden. De Minister van JenV doet samen met het Veiligheidsberaad vervolgonderzoek naar de mogelijkheden voor herinrichting van de brandweerzorg in Nederland waardoor het rechtspositionele onderscheid tussen beroepsbrandweermensen en vrijwilligers gehandhaafd kan blijven. Het berekende risico komt onveranderd uit op € 503.000.

Structurele risico's

Niet verzekerbare risico's

Verzekeraars zijn steeds minder bereid om bepaalde risico's te verzekeren. Zo zijn verzekeraars bijvoorbeeld gestopt met het aanbieden van de verzekering ter dekking van de predispositie voor brandweervrijwilligers. Predispositie is het risico dat een medewerker onder diensttijd letsel oploopt of overlijdt, zonder dat aangetoond kan worden dat dit veroorzaakt wordt door een dienstongeval. Ook is groot molest bijvoorbeeld voortkomend uit terrorismegevolgbestrijding niet verzekerbaar in Nederland. In geval van schade (uitval van materieel en nazorg nabestaanden en personeel) kan een beroep worden gedaan op de Nederlandse Herverzekering maatschappij voor Terrorismeschade (NHT). Buiten dit heeft de veiligheidsregio een financiële buffer nodig om, indien er claims volgen die niet gedekt zijn door een verzekering, deze uit haar eigen middelen te kunnen dragen. Landelijk ontwikkelt de brandweer de mogelijkheid dergelijke risico's gezamenlijk af te dekken. De VRH volgt deze ontwikkelingen. Vooralsnog houdt de VRH rekening met een te dragen financieel restrisico. Het risico is berekend op € 260.000.

Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers

De VRH hecht er aan de brandweerzorg in Haaglanden te blijven verzorgen door een beroepsbezetting in combinatie met vrije-instroomvrijwilligers. De beschikbaarheid van de vrijwilligers in de dag-situatie wordt een steeds grotere uitdaging. Om de paraatheid te kunnen blijven garanderen wordt het verloop van de vrijwilligers permanent gemonitord en daar waar mogelijk beïnvloed. Naast wervingscampagnes wordt ook het bedrijfsleven actief benaderd. Zij kunnen medewerkers stimuleren toe te treden tot de brandweer om zodoende de beschikbaarheid te vergroten. Daarnaast zijn vier posten opgeleid om te werken met variabele voertuigbezetting en wordt dagdienstpersoneel opgeleid als brandweervrijwilliger om overdag vanuit de Westlandse kazernes in de voertuigbezetting te kunnen voorzien. Dit vergroot onze flexibiliteit. Gezien de landelijke terugloop in aantallen vrijwilligers onderkent de VRH dat ondanks de inspanningen de werving niet volledig zal slagen. Het risico is berekend op € 315.000.

Aansprakelijkheid dienstverlening

De dienstverlening van de VRH is vastgelegd in procedures. Zo zijn kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening geborgd. Mocht de kwaliteit van de dienstverlening onverhoopt tekortschieten, dan is dit risico deels afgedekt via een WA-verzekering. De ervaring leert dat er sprake is van een restrisico (juridische kosten etc.). In het geval van een grieppandemie is de kwantiteit een risico. In dat geval wordt enerzijds de zorgvraag groter, anderzijds valt veel personeel wegens ziekte uit. Het risico is deels afgedekt door bijvoorbeeld het Draaiboek Grieppandemie en Afschaalmodel Brandweer. Het restrisico wordt geraamd op € 149.000.

Cyberdreiging/digitale dreiging

Organisaties binnen verschillende overheidslagen zijn slachtoffer geworden of hebben last ondervonden van een cyberaanval. De kans op een cyberaanval op de VRH wordt als reëel ingeschat. De VRH beperkt dit risico door het nemen van technische en organisatorische maatregelen, onder andere middels afspraken met medewerkers, leveranciers en ketenpartners. Het risico van een aanval, waardoor gegevens mogelijk openbaar, ontoegankelijk of onbetrouwbaar worden, is echter nooit volledig te voorkomen. We zien in de afgelopen jaren dat aanvallen complexer worden, waardoor het ontdekken van een lek en het uitvoeren van herstelwerkzaamheden meer capaciteit en expertise vraagt van een organisatie. Financiële gevolgen van een aanval, die ontstaan uit onder andere het doen van onderzoek, het aanschaffen van vervangend apparatuur en het herstellen van de omgeving, worden hiermee groter ingeschat dan voorgaande jaren.

Daarnaast bestaat het risico dat er een datalek optreedt. Bij een datalek, dat veroorzaakt kan worden door een cyberaanval maar ook andere oorzaken kan hebben, kunnen persoonsgegevens in handen vallen van derden die geen recht hebben op toegang tot deze gegevens. Het vervolg risico voor de personen kan bestaan uit stigmatisering, schade aan de gezondheid, financiële schade of (identiteit)fraude. Dit kan ook gevolgen hebben voor de VRH. Dit risico legt een beslag op het weerstandsvermogen van € 279.000.

Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW

Voor de gevolgen van arbeidsongeschiktheid van medewerkers, het werkgeversrisico WGA (Wet Gedeeltelijke Arbeidsongeschiktheid), is de VRH eigen risicodrager. Dit is financieel voordeliger dan het volledig te verzekeren. Met ingang van 2017 is de regelgeving gewijzigd en omvat het eigen risicodragerschap ook de WGA–flex en de ZW. Ook voor de gevolgen van de werkeloosheidswet is de VRH verplicht eigen risicodrager, dit betreft zowel tijdelijke als vaste medewerkers. In de budgetten is hier rekening mee gehouden. Echter deze keuze brengt wel een restrisico met zich mee. Het totale beslag op het weerstandvermogen is berekend op € 116.000.

Overgangsregeling FLO

Begin 2018 is het akkoord "Reparatie FLO-overgangsrecht Brandweerpersoneel" door werkgevers en werknemers definitief ondertekend. Een nadere uitwerking van het akkoord betrof nog een tweetal zaken: "loopbaanbeleid voor de ambtenaar met minder dan 20 dienstjaren op 1 januari 2006" en "verrekening van de door de werkgever opgebouwde levensloop tegoeden". Het akkoord is in het voorjaar van 2019 definitief afgerond. Belangrijke essenties van de regeling is dat er in 2020 en 2021 versneld wordt gespaard (gebruik makend van de levensloopregeling) zodat zoveel mogelijk de fiscale boete van 52% wordt voorkomen. Daarnaast is sprake van een netto garantie voor de werknemer. De netto garantie en de complexe regeling maken de uitgaven lastig voorspelbaar. Wijzigingen in (fiscale) regels, maar ook de individuele keuzes van medewerkers (eerder of later uittreden, spaartegoed verdelen over of aan het einde van de FLO-periode) hebben direct effect op de uitgaven. Recent heeft de werkgeversvereniging WVSV de veiligheidsregio's bericht dat de brandweer landelijk wordt geconfronteerd met een gewijzigde opstelling van de belastingdienst over FLO-spaarbedragen. Inmiddels zijn de gemeenten geïnformeerd over de RVU-heffing voor 2022

en 2023 van in totaal € 2 mln. Naar aanleiding van deze wijziging zijn de landelijke afspraken over het FLO-sparen herzien.

De deelnemende gemeenten dragen individueel zorg voor een voorziening voor deze kosten en zijn separaat geïnformeerd over de indicatieve financiële effecten. In die zin is er voor de VRH geen sprake van een financieel risico.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle gekwantificeerde risico's waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn. Deze ratio bedraagt nu 0,97 (1.682/1.738). De ratio is lager dan 1,00 (= precies voldoende) en dit betekent dat het weerstandsvermogen matig is. Voorgesteld wordt om € 56.000 toe te voegen vanuit het resultaat 2023 zodat het weerstandsvermogen voldoende is. Volledigheidshalve de toevoeging dat als risico's zich onverhoopt tegelijkertijd voordoen en in de maximale omvang, deze de gewenste weerstandscapaciteit te boven gaan.

Tabel 5 Risicoberekening	(bedragen in duizenden euro's)
Risico's versus weerstandscapaciteit	
Incidentele risico's	
Loopbaanbeleid operationele dienst	116
Wet normering rechtspositie ambtenaren	503
Structurele risico's	
Niet verzekerbare risico's	260
Ontwikkelingen vrije instroom vrijwilligers	315
Aansprakelijkheid dienstverlening	149
Cyberdreiging / digitale veiligheid	279
Gemiddeld werkgeversrisico WGA/WW	116
Geïdentificeerde niet afgedekte risico's – gewenste weerstandscapaciteit	**1.738**
Beschikbare weerstandscapaciteit	1.682
Voorstel toevoeging uit voordelig resultaat	56
Weerstandscapaciteit na voorgestelde resultaatbestemming	**1.738**

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{1.682 + 56 \text{ (voorstel verhoging)}}{1.738} = 1,00$$

Tabel 6. Ratio weerstandvermogen *(x) betekenis*	
Betekenis	Ratio weerstandsvermogen
Uitstekend	> 2,0
Ruim voldoende	1,4 < x < 2,0
Voldoende	1,0 < x < 1,4
Matig	0,8 < x < 1,0
Onvoldoende	0,6 < x < 0,8
Ruim onvoldoende	< 0,6

Grafiek 2) Ontwikkeling algemene reserve

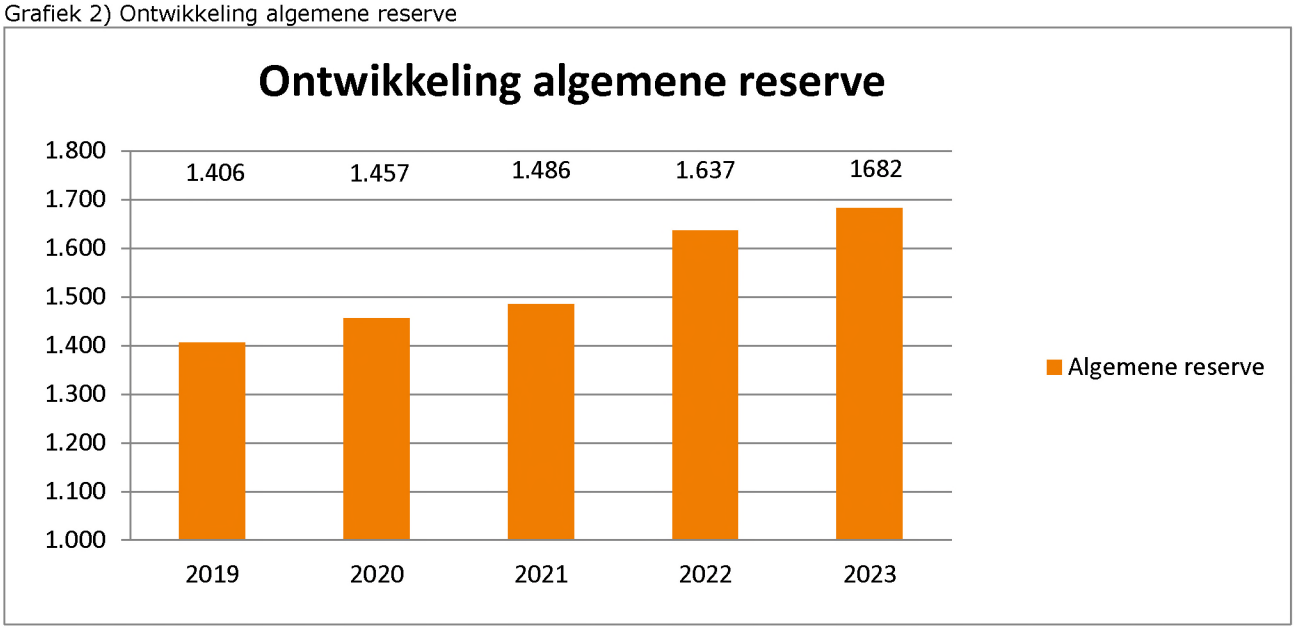

Ingaande 2012 is de algemene reserve afgestemd na bestuurlijke besluitvorming op de geïdentificeerde risico's en daarmee was de ratio weerstandsvermogen exact 'voldoende'.

Tabel 4) Kengetallen

Kengetallen	**2023**		**2022**
Netto schuldquote	88,2		90,0
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	88,2		90,0
Solvabiliteitsratio	5,5		5,2
Structurele exploitatieruimte	3,7		3,1

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de netto schuldenlast van de VRH ten opzichte van de baten. De VRH heeft voor € 65 mln. materiele vaste activa op de balans staan waarvan ca. 77% gebouwen (kazernes). Ter financiering zijn leningen aangegaan voor € 41 mln. Daarnaast heeft de VRH ruim € 52 mln. vooruitgefactureerde gemeentelijke bedragen op de balans staan. Deze posten leiden ertoe dat de schuldquote hoog is.

Het solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre de VRH aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. De veiligheidsregio zelf heeft een beperkt eigen vermogen, omdat gemeenten garant staan voor eventuele risico's (zie eerder paragraaf 2.2). Als gevolg hiervan is een ratio van < 10% aanvaardbaar.

De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de VRH tegenvallers kan opvangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. De flexibiliteit is beperkt. De ruimte 2023 is van incidentele aard.

2.3 Bestemmingsvoorstel gerealiseerd resultaat

Het te bestemmen resultaat van de rekening bedraagt **€ 4.641.000.**

Het AB zal bij het vaststellen van de jaarrekening een besluit nemen over de bestemming. Het voorstel is:

- een bestemmingsreserve van **€ 3.312.000** te vormen ter incidentele verlaging van de gemeentelijke bijdrage voor het ravijnjaar 2026;
- een bestemmingsreserve van **€ 1.078.000** te vormen voor de niet bestede BDUR ter versterking van de crisisbeheersing en informatiepositie;
- de post onvoorzien van **€ 195.000** niet in rekening te brengen bij de in de GR deelnemende gemeenten. Gelet op het resultaat 2023 is de post onvoorzien niet benodigd;
- een bedrag van **€ 56.000** toe te voegen aan de algemene reserve. Hierdoor is het weerstandsvermogen voldoende.

2.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Panden

De VRH heeft een 24-tal panden in gebruik. De kazernes/kantoorpanden in Den Haag (6), Delft (1), Rijswijk (1), Leidschendam-Voorburg (1), Pijnacker-Nootdorp (1), Wassenaar (1) en Zoetermeer Oosterheem (1) zijn in eigendom van de VRH. De overige panden in Midden-Delfland (3), Westland (7), de Yp (1) en Zoetermeer Stadshart (1) worden gehuurd. De conditiemeting van de panden is verwerkt in het meerjaren onderhoudsplan. Het plan voorziet in een overzicht van onderhoudsactiviteiten voor de jaren 2023-2030. Het uitvoeren van de activiteiten van het onderhoudsplan garanderen dat de panden op het onderhoudsniveau 3 blijven.

Het onderhoudsplan betreft een herzien, geactualiseerd onderhoudsplan waarbij inhoudelijke aspecten als duurzaamheid, maar ook het beperken van de administratieve lastendruk zijn meegenomen. Bij het gunnen van langjarige onderhoudscontracten voor installatieonderhoud is energiebesparing en duurzaamheid een speerpunt. De VRH heeft een Energie Efficiency Richtlijn (EED) audit laten uitvoeren voor alle kazernes/locaties in eigendom. De adviezen in dit rapport, behorende bij vervanging, reparatie, onderhoud en isolatie van onze gebouwen in eigendom en de daarbij behorende installaties zijn in het meerjaren onderhoudsplan meegenomen. De fluctuatie in de uitgaven wordt opgevangen via de voorziening groot onderhoud. Onderhoudsuitgaven > € 25.000 komen ten laste van de voorziening groot onderhoud. Het betreft dan een samengesteld bedrag, gekoppeld aan gelijksoortige activiteiten, die in hetzelfde jaar en op dezelfde locatie plaatsvinden.

Het huidige plan is voornamelijk gebaseerd op instandhouding van de kazernes en gebouw gebonden installaties. Om invulling te geven aan de veranderende behoeftes van de VRH op het gebied van energietransitie, toekomstbestendigheid en duurzaamheid, zal het onderhoudsplan hiermee worden uitgebreid. In 2024 zal gestart worden met vertaling hiervan

in benodigde onderhouds- en vervangingsplannen van de VRH. In 2025 zal gestart worden met de praktische uitvoering hiervan.

Overige kapitaalgoederen

De VRH heeft ook voor het voertuigenbestand, waaronder 73 1e-lijns voertuigen zoals tankautospuiten, en de repressieve middelen een meerjarige investerings- en onderhoudsplanning vastgesteld. De planning omvat ook de verplichte keuringen en certificeringen van het operationeel materiaal. Het onderhoudswerk aan de voertuigen en het repressieve materiaal wordt grotendeels in eigen beheer gedaan.

2.5 Financiering

Voor de financiering maakt de VRH zoveel mogelijk gebruik van eigen middelen. Voor de financiering van de materiële vaste activa heeft de VRH leningen afgesloten bij de BNG. De rentepercentages van de afgesloten leningen liggen tussen de 0,16% en de 4,9%. De lening portefeuille bedraagt eind 2023 € 41,0 mln. In 2023 is geen nieuwe lening afgesloten. De rentelast bedraagt € 1,4 mln. De VRH blijft met de afgesloten leningen binnen de renterisiconorm.

2.6 Bedrijfsvoering

2.6.1 Rechtmatigheid

Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 7 december 2022 het controleprotocol rechtmatigheid vastgesteld. Hiermee heeft het Algemeen Bestuur ten behoeve van de interne en externe toetsing aanwijzingen gegeven over de reikwijdte, de normstellingen en de te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties.

De rechtmatigheidsverantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het Algemeen Bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 3.528.840. Alle afwijkingen boven 0,5% van het lastentotaal inclusief dotaties aan reserves dient te worden toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. De afdeling FC&H heeft van de belangrijkste deelprocessen de risico's benoemd met de bijbehorende beheersingsmaatregelen. Door middel van periodieke interne controles wordt de opzet, bestaan en werking van deze beheersingsmaatregelen vastgesteld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gerichte deelwaarnemingen, steekproeven en integrale controle. Dit alles is vastgelegd in de zgn. 'risicomatrix', welke is afgestemd met de accountant en Belastingdienst.

Uit de interne controle met betrekking op tot de rechtmatigheid zijn geen materiele bevindingen geconstateerd. Op basis hiervan kan de VRH een rechtmatigheidsverklaring afgeven bij de jaarrekening 2023.

2.6.2 Personeel

De formatie van Veiligheidsregio Haaglanden bestaat in 2023 uit afgerond 914 fte waarvan eind 2023 er 930 fte bezet waren. Eind 2023 waren er 327 vrijwilligers.

Tabel 5) Formatie – Bezetting

Product	2023		2022	
	Formatie	Bezetting 31-12	Formatie	Bezetting 31-12
Brandweerzorg	701	720	699	695
Crisisbeheersing	15	17	14	16
Meldkamer	72	65	57	64
GHOR	16	16	16	14
Bedrijfsvoering	110	112	113	108
Subtotaal (fte)	**914**	**930**	**899**	**897**
Vrijwilligers (mdw)	300	327	300	335
Totaal	**1.214**	**1.257**	**1.199**	**1.232**

In 2022 was nog sprake van een gemiddelde bezetting van 893 fte. Dit aantal is in 2023 gestegen met 14 fte tot gemiddeld 907 fte. Dit is inclusief de overgang op vrijwillige basis van de centralisten voor de brandweermeldkamer van Hollands Midden naar de VRH. De besturen van beide regio's hebben hiertoe een convenant afgesloten.

Per saldo is eind 2023 sprake van een bezetting van 930 fte. Deze overbezetting van 16 fte is ontstaan in het laatste kwartaal van 2023. Enerzijds betreft dit de invulling van een aantal nieuwe functies in het kader van de versterking van de crisisbeheersing en informatiepositie, bekostigd uit de voor dit doel verkregen extra BDUR. De formatie-aanpassing vindt plaats in de herziene begroting 2024. Anderzijds zijn nieuwe aspirant brandwachten gestart. In 2023 was sprake van hoge druk op de operationele dienst.

Ingaande 2020 is sprake van een toenemend resterend verloftegoed bij de medewerkers. Dit is het gevolg van niet opgenomen verlof vanwege werkdruk en van de invoering van verlofsparen vanwege het pensioenakkoord 2019. Naar aanleiding hiervan worden verloftegoeden uitgaande boven 4 weken als verplichting op de balans opgenomen.

Het uitvoeringsprogramma Duurzame Inzetbaarheid richt zich op de operationele dienst (OD) en is in volle gang. De projecten Loopbaanpaden, Arrangementen en Toekomstgesprekken hebben concepten opgeleverd die in 2024 verder worden getest en uitgewerkt. In de eerste fase heeft het project loopbaanpaden inspiratiekaarten en een loopbaanroutekaart ontwikkeld die collega's uit de OD helpen bij het vormgeven van hun loopbaan. Het projectteam Toekomstgesprekken heeft beschreven wanneer, hoe en met wie de OD-er in gesprek gaat over zijn eigen loopbaan. Vanuit het project Arrangementen ten slotte is een concept stimuleringsregeling uitstroom gemaakt.

De WNT (Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen) 2023 stelt een jaarlijkse maximale beloning vast. Deze maximale beloning is ten opzichte van 2022 met € 7.000 verhoogd. De maximale beloning 2023 is vastgesteld op € 223.000 per jaar. Voor 2023 heeft de VRH personeel ingeleend binnen de gestelde normering.

2.6.3 Informatiemanagement en automatisering

In 2023 is bij I&A aandacht besteed aan het opstellen van de I-strategie en in de uitwerking het opstellen van roadmaps voor o.a. datageïnformeerd werken, het digitale vakmanschap en landelijke samenwerking. Aanleiding voor het opstellen van de I-strategie zijn o.a.: de contourennota Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg, daarin wordt het belang van Informatiemanagement als volgt beschreven: "Informatiemanagement is een primair proces naast brandweerzorg en crisisbeheersing" maar ook vanwege technologische innovatie en zaken als cybersecurity. De onderliggen divisie: De VRH is een digitaal volwassen organisatie, Veilig verbonden met de buitenwereld, ondersteund door een moderne digitale infrastructuur

Eén van de hoofdthema's in de I-strategie is het ICT-landschap. De realisatie van de eerder gemaakte afspraken t.b.v. de verbeterde dienstverlening met onze outsourcingspartner KPN zijn in 2023 afgerond. Op alle locaties zijn de componenten van het netwerk vervangen. De overdracht naar de nieuwe servicedesk is afgerond en er is wederzijds kennis uitgewisseld en waar nodig zijn de technische aanpassingen gedaan. Het opzetten van een MS-Azure platform voor hosting van applicaties is in 2023 grotendeels afgerond en in het eerste kwartaal van 2024 zullen de applicaties t.b.v. de geografische omgeving (Gis), Adembescherming en de Business Intelligence (BI) en de bijbehorende data die nu nog in het datacenter van KPN onder Citrix draaien worden overgezet. Een goed beheer van de geografische omgeving (Gis) is een belangrijke basis voor de primaire processen incidentbestrijding en risicobeheersing. In 2023 is het beheer van de Gis-omgeving bij onze leverancier belegd.

In 2023 is wederom aandacht gegeven met het voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Onderdeel daarvan is o.a. de bewustwording van de medewerkers De toename van Cyber security vraagt meer en meer bewustwording van de medewerkers op het gebied van privacy- en security vraagstukken. In november hebben we als VRH met een eigen scenario meegedaan met de landelijke Cyberoefening Isidoor.

Samen met de Veiligheidsregio Hollands Midden is in 2023 de start gemaakt met het maken van een business case voor het opzetten van een VIK (Veiligheidsregio Informatieknooppunt). In 2024 zal daar verder uitvoering aan worden gegeven.

2.6.4 Investeringen en financiering

In 2023 waren in totaal voor € 11.734.000 aan investeringen gepland. Deze planning is voortgekomen uit een inventarisatie eind 2022 waarbij nut, noodzaak en realiseerbaarheid is beoordeeld. Uiteindelijk is 61% van het investeringsplan (€ 7.168.000) gerealiseerd.

Ook bij de investeringen is gebleken dat de markt moeilijk aan de vraag kan voldoen. Het betreft vervangingsinvesteringen in met name operationele voertuigen, repressieve middelen en gebouwinstallaties. De investeringen worden toegelicht in bijlage 4. Investeringsplan. Er was vanwege de achterblijvende investeringen geen nieuwe lening ter financiering benodigd.

2.6.5 Toelichting Wet Open Overheid (WOO)

De Wet open overheid (Woo) richt zich op het passief en actief openbaar maken van overheidsinformatie en op het op orde brengen van de informatiehuishouding. Passief openbaar maken gaat over het openbaar maken van informatie via een Woo-verzoek. Het actief openbaar maken gaat over het uit eigen beweging openbaar maken van informatie via een web-portaal.

Passieve openbaarmaking:

In 2023 zijn er 8 Woo verzoeken ingediend.
- 2 verzoeken gevolgd door besluiten waarbij documenten zijn verstrekt.
- 3 verzoeken informeel afgehandeld/doorverwezen.
- 2 verzoeken geen documenten aangetroffen.
- 1 verzoek is nog niet afgehandeld.

Inrichting Woo-portalen:

Vanuit de Wet open overheid is de VRH nog niet verplicht de Woo-verzoeken te publiceren of een portaal in te richten. Op dit moment komen veel Woo verzoeken binnen via het algemene mailadres van de contactpersoon Woo bij de veiligheidsregio. Getracht wordt altijd om direct met indieners telefonisch contact op te nemen om de behandeling van het verzoek af te stemmen.

2.7 Verbonden partijen

Er zijn geen privaat- dan wel publiekrechtelijke organisaties waarin de VRH een bestuurlijk en of een financieel belang heeft.

Jaarrekening

3. Balans

(bedragen in duizenden euro's)

BALANS PER 31 DECEMBER	2023		2022	
ACTIVA				
Vaste activa				
1. Materiële vaste activa		64.511		64.536
1.1 Investeringen met een economisch nut	64.511		64.536	
Totaal vaste activa		64.511		64.536
Vlottende activa				
2. Uitzettingen met rentetypische looptijd <1jr.		54.182		48.467
2.1 Vorderingen op openbare lichamen	8.830		9.055	
2.2 Rijks schatkist	45.273		39.357	
2.3 Overige vorderingen	79		55	
3. Liquide middelen		29		29
3.1 Kassaldi	0		0	
3.2 Banksaldi	29		29	
4. Overlopende activa		6.246		4.909
Totaal vlottende activa		60.457		53.405
Totaal-generaal activa		**124.968**		**117.941**
PASSIVA				
Vaste passiva				
5. Eigen vermogen		6.865		6.175
5.1 Algemene reserve	1.682		1.637	
5.2 Bestemmingsreserves	542		953	
5.3 Nog te bestemmen resultaat	4.641		3.585	
6. Voorzieningen		3.982		3.705
6.1 Voorziening groot onderhoud	3.982		3.705	
7. Langlopende schulden		41.018		43.165
7.1 Vaste schulden, rentetypische looptijd >1jr.	41.018		43.165	
Totaal vaste passiva		51.865		53.045
Vlottende passiva				
8. Netto-vl.schulden, rentetypische looptijd<1jr.		12.556		7.816
8.1 Overige schulden	12.556		7.816	
9. Overlopende passiva		60.547		57.080
Totaal vlottende passiva		73.103		64.896
Totaal-generaal passiva		**124.968**		**117.941**

4. Overzicht van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023	Herziene begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-119.738	-110.306	-117.225	-2.513	-111.417
Baten	122.268	109.728	115.114	7.154	114.563
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**2.530**	**-578**	**-2.111**	**4.641**	**3.146**
*Mutaties reserves**					
Bestemmingsreserve extra afschrijving	0	0	0	0	74
Bestemmingsreserve OMS	50	50	50	0	100
Bestemmingsreserve affinanciering	43	88	43	0	145
Bestemmingsreserve principeakkoord arbeidsvoorwaarden	1.698	0	1.698	0	0
Bestemmingsreserve Gem.Crisisbeheersing	120	120	120	0	120
Bestemmingsreserve LMS	200	200	200	0	0
Bestemmingsreserve Realistische oefenen	0	120	0	0	0
Telling toevoeging/onttrekking	2.111	578	2.111	0	439
Gerealiseerde resultaat	**4.641**	**0**	**0**	**4.641**	**3.585**

*) Overeenkomstig bestuursbesluit.

Het gerealiseerde resultaat is € 4.641.000 voordelig.

De algemene dekkingsmiddelen zijn volledig toegerekend aan de programmabaten. De overheadlasten, zoals ook verantwoord bij product 120.6, zijn volledig verantwoord onder de programmalasten. Er is geen sprake van een vennootschapsbelastingplicht.

Overzicht Incidentele baten en lasten *(bedragen in duizenden euro's)*

	Bedrag
Incidentele baten	
Overgangsregeling FLO	4.637
Vrijval reserves	2.111
Incidentele lasten	
Overgangsregeling FLO	-4.637
Verlaging gemeentelijke bijdrage	-1.698
Verkoop/verplichting verloftegoeden	-742
Diverse bestedingen reserves	-413
Totaal	**-742**

5. Waarderingsgrondslagen

Algemeen
De grondslagen zijn gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Algemeen uitgangspunt is dat het stelsel van baten en lasten wordt toegepast. Hoofdregel is dat als prijsgrondslag de historische kostprijs wordt gehanteerd inclusief BTW. De bedragen in de jaarrekening betreffen duizenden euro's tenzij anders vermeld. Alle vorderingen en schulden zijn tegen hun nominale waarde verantwoord.

Materiële vaste activa
Algemeen uitgangspunt is dat het baten- en lastenstelsel wordt toegepast. Hoofdregel is dat als prijsgrondslag de historische kostprijs inclusief BTW wordt gehanteerd. De post materiële vaste activa betreft investeringen met economisch nut. De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs en worden in de regel annuïtair (panden) of lineair (overig) afgeschreven. De afschrijving vangt aan vanaf het eerste boekjaar na ingebruikname van het actief.

Afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte technische of economische levensduur overeenkomstig de Financiële Verordening* ex art 212 Gemeentewet. Waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van het begrotingsjaar in aanmerking genomen. In 2017 is afgeschreven conform de financiële verordening zoals deze op 7 december 2016 door het Algemeen Bestuur nader is vastgesteld.

*Financiële Verordening art 10:

Materiële vaste activa zijn te onderscheiden in
a. investeringen met een economisch nut;
b. investeringen met een maatschappelijk nut.

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, zonodig aangepast voor duurzame waardevermindering.

De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.

<u>Investeringen met een economisch nut.</u>

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000,- of een levensduur korter dan 2 jaar, worden niet geactiveerd tenzij regelgeving anders voorschrijft. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Kosten voor het afsluiten van geldleningen, kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief en het saldo van agio en disagio worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Afschrijving van activa vindt plaats op basis van de lineaire methode. Voor specifieke objecten kan de annuïtaire methode toegepast worden.

De omslagrente voor de rentetoerekening van de kapitaallasten wordt bepaald door het rentetotaal van de uitstaande leningen en de bij de begroting vastgestelde gecalculeerde rente over het eigen vermogen en de voorzieningen.

De materiële vaste activa met economisch nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten, worden als volgt afgeschreven:

niet afschrijven	: gronden, uitzondering erfpacht op basis van looptijd;
40 jaar	: nieuwbouw gebouwen (op basis van annuïtaire afschrijving);
15-20 jaar	: renovatie, aanpassing en aankoop van gebouwen technische installaties gebouwen, groot gereedschap;
5-20 jaar	: hulpverleningsvoertuigen, containers, aanhangers, vaartuigen, afhankelijk van de richtlijnen van BZK ;
10 jaar	: meubilair en kantoorinventaris;
5-10 jaar	: brandweermateriaal, ladders, voertuiginventaris, OGS pakken, adembescherming, duikmateriaal;
4-7 jaar	: personen- en bestelauto's;
5 jaar	: kantoorapparatuur, automatiseringsapparatuur, communicatieapparatuur en verbindingsmiddelen (uitgezonderd de kantoorautomatisering);
3-5 jaar	: automatiseringsapparatuur, communicatieapparatuur en verbindingsmiddelen dat wordt ingezet binnen de kantoorautomatisering.

Indien richtlijnen van de externe financier dit voorschrijven kan van de afschrijvingstermijnen onder a t/m i worden afgeweken.

Van het bepaalde in lid 9 kan door het Dagelijks Bestuur met inachtneming van het besluit Begroting en Verantwoording worden afgeweken. Afwijkingen worden ter kennis gebracht van het Algemeen Bestuur.

Vlottende activa en passiva
Vlottende activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Vorderingen worden gewaardeerd onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Reserves en voorzieningen
Algemene reserve betreft het weerstandsvermogen van de VRH. Daarnaast is er een aantal specifieke bestemmingsreserves. In 2010 is een voorziening groot onderhoud t.b.v. de overgenomen panden gevormd. De jaarlijkse dotatie aan deze voorziening heeft plaatsgevonden op basis van een in 2020 opgesteld duurzaam meerjarig onderhoudsplan (DMJOP). Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overheadtoerekening
De loonkosten van leiding en ondersteuning worden met ingang van 2017 aan het product overhead toegerekend. Ook de kosten van de PIOFACH worden aan dit product toegerekend. Voor wat betreft husvesting worden de kazernes toegerekend aan het primair product.

6. Toelichting op de balans

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2023	31-12-2022

ACTIVA

1.1 Investeringen met economisch nut **64.511** **64.536**

MVA	Boekwaarde primo	Investeringen 2023	Desinvesteringen 2023	Afschrijvingen	Boekwaarde ultimo
Gronden	7.548			20	7.528
Gebouwen	39.795	560		2.211	38.144
Vervoermiddelen	12.490	3.367	255	1.749	13.853
Machines, apparaten, installaties	279	0		54	225
Overige materiële vaste activa	2.462	156		942	1.676
Telling	62.574	4.083	255	4.975	61.426
OHW jaar overschrijdend	1.962	3.085			3.085
Telling	64.536	7.168	255	4.975	64.511

De investeringen zijn toegelicht in bijlage 4. Investeringsoverzicht.

De post onderhanden werk betreft met name de eerste termijnbetalingen van investeringen in de nieuwe tankautospuiten. De desinvestering betreft de verkoop van de grote kraan. De indeling naar categorieën is opnieuw beoordeeld en aangepast naar de actuele situatie.

2. Uitzettingen met rentetypische looptijd van < 1 jaar

2.1 Vorderingen op openbare lichamen

Het betreft hier reguliere vorderingen op openbare lichamen. **8.830** **9.055**

Het betreft hier voornamelijk gefactureerde diensten c.q. doorberekende kosten aan openbare lichamen. De hierin opgenomen gefactureerde gemeentelijke bijdrage 2024 is verantwoord onder de overlopende passiva.

Het openstaande bedrag van vooruitgefactureerde inwonerbijdrage 2024 is: € 8.030.000

6 Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans			31-12-2023	31-12-2022
2.2 Rijks schatkist			**45.273**	**39.357**

Op basis van de Wet financiering decentrale overheden, is de VRH verplicht om overtollige liquide middelen bij de schatkist aan te houden.

Het toegenomen saldo is met name te verklaren door de lagere uitgaven op overige goederen en diensten.

De Wet financiering decentrale overheden schrijft voor dat het gemiddelde saldo op de eigen bankrekening het drempelbedrag van 2% van de begroting niet mag overschrijden. Door de saldoregulering op de bankrekeningen voldoet de VRH aan deze eis.

2.3 Overige vorderingen			**79**	**55**

Hierin zijn de reguliere overige vorderingen opgenomen, niet zijnde de vorderingen op openbare lichamen. De transitorische en nog te factureren posten zijn onder de overlopende activa verantwoord.

3. Liquide middelen			**29**	**29**
3.1 Kassaldi			**0**	**0**
3.2 Banksaldi			**29**	**29**
Betaalrekeningen:		29		
ABN-AMRO	29			
BNG	0			
4. Overlopende activa			**6.246**	**4.909**
- *Vooruitbetaalde bedragen*		1.285		
Softwarelicenties/automatisering	897			
Huren	151			
Onderhoud gebouwen	150			
ASR premie (ANW pensioen)	65			
Overige vooruitbetaalde kosten	22			
- *Nog te ontvangen*		4.961		
FLO eindafrekeningen 2023	3.522			
RAV verrekeningen	625			
BPM diverse auto's	212			
Gemeentelijke bijdrage 2023 onvoorzien	195			
Overige nog te ontvangen bedragen	407			

Het hogere saldo 2023 is met name te verklaren door de hogere FLO afrekeningen 2023.

6. Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2023	31-12-2022

PASSIVA

5.1 Algemene reserve VRH **1.682** **1.637**

De algemene reserve vormt de algemene weerstandscapaciteit.

Stand primo	1.637
- afrekening saldo van de rekening 2022*	45
Stand ultimo	1.682

* (conform AB besluit april 2023)

Aan het AB van de VRH wordt voorgesteld om de algemene reserve met € 56.000 te verhogen om zo de reserve te laten aansluiten op de eind 2023 berekende benodigde weerstandscapaciteit.

5.2.1 Bestemmingsreserve oms **54** **104**

Stand primo	104
- dotatie 2023	0
- besteding 2023	-50
Stand ultimo	54

Een deel van de reserve is in 2023 vrijgevallen ter dekking van de kosten die samenhangen met de uitfasering van de OMS dienstverlening.

5.2.2 Bestemmingsreserve affinanciering operationele officieren brandweer **0** **43**

Stand primo	43
- dotatie 2023	0
- besteding 2023	-43
Stand ultimo	0

Deze reserve is bestemd voor nakomen afspraken(CAR-UWO) FLO-overgangsrecht 2018.

6. Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2023	31-12-2022

5.2.3 Bestemmingsreserve exploitatie Gemeentelijke Crisisbeheersing **35** **155**

Stand primo	155
- dotatie 2023	0
- besteding 2023	-120
Stand ultimo	35

Deze reserve is vooral bestemd ter dekking van het programma implementatie gemeentelijke crisisbeheersing.

5.2.4 Bestemmingsreserve LMS **300** **500**

Stand primo	500
- dotatie 2023	0
- besteding 2023	-200
Stand ultimo	300

In het kader van het Landelijk uitwerkingskader meldkader heeft de VRH € 0,5 mln. ontvangen van het ministerie van JenV voor frictiekosten. Van deze bijdrage is een bestemmingsreserve gevormd. De herinrichting van de meldkamer en de overgang naar het LMS-platform is voorzien in de komende jaren. In 2023 is een deel besteed ter dekking van de frictiekosten 2023.

5.2.5 Bestemmingsreserve Realistisch oefenen **153** **153**

Stand primo	153
- dotatie 2023	0
- besteding 2023	0
Stand ultimo	153

In de jaarrekening 2018 is het voorstel opgenomen een bestemmingsreserve te vormen voor het realistisch oefenen. Hiermee kan het cyclisch karakter van het één keer per 2 á 3 jaar realistisch oefenen worden bekostigd.

6. Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2023	31-12-2022

PASSIVA

5.2.6 Bestemmingsreserve meerkosten principeakkoord arbeidsvoorwaarden **0** **0**

Stand primo	0
- afrekening saldo van de rekening 2022*	1.698
- besteding 2023	-1.698
Stand ultimo	0

* (conform AB besluit april 2023)

Conform het voorstel is de bestemmingsreserve 2023 aangewend ter dekking van de meerkosten van het principeakkoord arbeidsvoorwaarden 2023.

5.3 Nog te bestemmen resultaat (saldo vd rekening) **4.641** **3.585**

Stand primo		3.585
- afrekening saldo van de rekening	2022*	-3.585
- Gerealiseerd resultaat	2023	4.641
Stand ultimo		4.641

* (conform AB besluit april 2023)

Een voorstel voor de bestemming van het gerealiseerde resultaat is opgenomen in paragraaf 2.3 Bestemmingsvoorstel resultaat.

Overzicht reserves

Reserves	primo	afrekening t/m 2022	toevoeging 2023	onttrekking 2023	saldo rekening 2023	ultimo
Algemene reserve	1.637	45				1.682
OMS	104			-50		54
Aff. oper.officieren BW	43			-43		0
Gem.Crisisbeheersing	155			-120		35
LMS	500			-200		300
Bestemmingsreserve principeakkoord arbeidsvoorwaarden	0	1.698		-1.698		0
Realistisch oefenen	153			0		153
Verrekening gemeenten	0	1.842		0		0
Saldo van de rekening	3.585	-3.585			4.641	4.641
Totaal eigen vermogen	6.177	0	0	-2.111	4.641	6.864

6. Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans	31-12-2023	31-12-2022

PASSIVA

6. Voorzieningen **3.982** **3.705**

6.1 Voorziening groot onderhoud

Stand primo	3.705
- dotatie 2023	1.071
- onttrekking 2023	-794
Stand ultimo	3.982

Op basis van het geactualiseerde meerjarige onderhoudsplan (MJOP), is de dotatie 2023 vastgesteld op € 1.071.000. De activiteiten in het onderhoudsplan garanderen dat de panden op het onderhoudsniveau 3 (voldoende) blijven.

7. Langlopende schulden

7.1 Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of groter **41.018** **43.165**

Financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken. De langlopende leningen zijn gebruikt ter financiering van de materiële vaste activa.

De VRH heeft in 2023 geen nieuwe leningen afgesloten.

Aflossing en rente lopende leningen:	
Aflossingsdeel 2023	2.147
De rentelast 2023 bedraagt	1.370

Leningen met een rentetypische looptijd van 1-5 jaar	14.365
Leningen met een rentetypische looptijd langer dan 5 jaar	26.653

Verloop langlopende schulden:		
Stand	31-12-2022	43.165
Aflossing	2023	-2.147
Opname nieuwe lening	2023	0
Stand	31-12-2023	**41.018**

6. Toelichting op de balans (vervolg)

(bedragen in duizenden euro's)

Toelichting op de balans			31-12-2023	31-12-2022

PASSIVA

8. Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar

8.1 Overige schulden			**12.556**	**7.816**
- Crediteuren		5.323		
Het crediteurensaldo eind 2022 was €	2.663.000			

De toename van het crediteurensaldo is met name te verklaren door de eind 2023 ontvangen facturen inzake de aanschaf van hulpverleningsvoertuigen en investeringen in de energietransitie.

- Te betalen afdrachten en overig		7.233
Te betalen loonheffingen	6.155	
Te betalen afdracht ABP	1.017	
Te betalen B.T.W.	61	

Het betreft hier met name de afdracht aan de Belastingdienst inzake af te dragen loonheffingen. Hierin opgenomen de extra af te dragen RVU over het jaar 2022.

9. Overlopende passiva			**60.547**	**57.080**
- Vooruitontvangen bedragen		**52.101**		
Vooruitontvangen gemeentelijke bijdragen	52.101			
- Nog te betalen bedragen		**8.446**		
Spaarverlof	2.555			
Ministerie J&V terug te betalen subsidiegelden CTB	1.927			
Ministerie J&V subsidie opvang ontheemden Oekraïne	1.488			
Rente langlopende leningen	432			
Resultaat RAV 2023	446			
Onderhoud gebouwen	254			
Externe dienstverlening	232			
Energie/gas	215			
Vrijwilligers december 2023	167			
Kantoorautomatisering beheer dec.2023	159			
Gemeente Den Haag, opvang ontheemden Oekraïne	130			
Overige nog te betalen kosten	571			

6. Toelichting op de balans (vervolg)

PASSIVA

Belangrijke financiële rechten en verplichtingen

De VRH heeft de volgende in het bijzonder genoemde activa en verplichtingen:

Voor de kantoorautomatisering is een raamovereenkomst afgesloten. Deze overeenkomst is te verlengen telkens met een jaar tot 1 januari 2026. De jaarkosten verbonden aan deze overeenkomst zijn € 1,8 mln.

De VRH heeft geen voorziening getroffen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals kosten voormalig personeel. Deze worden gedekt uit de lopende begroting.

De VRH heeft de volgende langlopende huurovereenkomsten:

Afgesloten met	Eindigt	Huurbedrag 2024	Verhuurbedrag 2024
Gemeente Midden-Delfland:			
kazerne Den Hoorn	1-1-2028	22.063	
kazerne Maasland	1-1-2028	24.840	
kazerne Schipluiden	1-1-2029	72.259	
Gemeente Westland,6 kazernes	31-12-2028	543.828	
Gemeente Zoetermeer kazerne Stadshart	31-12-2025	226.000	
Politie Kantoorruimte Yp	onbepaalde tijd	247.000	
Flora Holland, kazerne Honselersdijk	01-09-2026	70.075	
Goudlaan 27 Den Haag	onbepaalde tijd	13.000	
Gem.Den Haag, loc.Delft (GGD)	28-2-2025		38.402
Gem.Den Haag, loc.Voorburg (GGD)	31-12-2024		26.941
Gem.Zoetermeer, kantoor BOA	31-12-2025		18.416
Ambulancezorg Zoetermeer, loc. Stadshart	onbepaalde tijd		7.580
H.V.R.B. loc.Scheveningen	31-12-2024		5.000

7. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Product 120.1 Brandweerzorg

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023	Herziene begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-88.521	-80.964	-84.450	-4.071	-79.244
Baten	88.897	80.706	82.950	5.947	80.333
Saldo van baten en lasten	376	-258	-1.500	1.876	1.089
Mutaties reserves	1.500	258	1.500	0	245
Gerealiseerde resultaat	1.876	0	0	1.876	1.334

Brandweerzorg

Natuurlijk is de brandweer er om branden te blussen. Maar de brandweer doet veel meer. Of het nu gaat om het redden van mensen bij verkeersongevallen, waterongevallen, ongevallen met gevaarlijke stoffen, reddingen op hoogte of dieren in nood. Ook in het voorkomen van incidenten als brand heeft de brandweer een belangrijke maar ook omvangrijke taak.

Doelstelling/activiteiten

Risicobeheersing
Voldoen aan de eisen gesteld in de Wet veiligheidsregio's en bijbehorende AMvB's, waarin het kwaliteitsniveau van de medewerkers is vastgelegd;
Uitvoeren van de risicobeheertaak die betrekking heeft op het voorkomen en beperken van, alsmede ondersteuning bij, branden, rampen en crises;
Adviseren over het bereiken- en in stand houden van een veilige fysieke leefomgeving;
Stimuleren van gedragsverandering bij burgers, bedrijven en instellingen op het gebied van brand- en omgevingsveiligheid;
Conform het met gemeenten afgestemde uitvoeringsprogramma invulling geven aan de taken voortvloeiende uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of de Omgevingswet.

Incidentbestrijding
Voldoen aan de eisen gesteld in de Wet veiligheidsregio en bijbehorende AMvB's waarin het kwaliteitsniveau is vastgelegd;
Uitvoeren van de operationele brandweertaak conform het Kwaliteitskader Uitruk- en Opkomsttijden en het Materieel- en Personeel-spreidingplan;
Realiseren van een slagvaardige organisatie door schaalvergroting, bundeling van kennis en capaciteit en interregionale samenwerking.

Product 120.1 Brandweerzorg (vervolg)

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Aantal adviezen gebruiksveiligheid	aantal	3.123	3.100	23	3.103
Aantal adviezen objectveiligheid	aantal	2.871	2.500	371	2.519
Aantal adviezen voor omgevingsveiligheid	aantal	152	130	22	205
Aantal voorlichtingen brandveilig leven	aantal	200	150	50	138

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
In hoeveel procent van de prio-1 (binnenbrand) uitrukken door de brandweer wordt de opkomsttijd* behaald (norm 80% binnen 8 min.)	%	75	80	-5	71
Hoeveel procent van de repressieve medewerkers heeft voldaan aan de oefenverplichting ROP (opgeleid en geoefend conform de gestelde eisen). Gekeken wordt naar de aanwezigheid bij oefeningen. (kwantitatief) Norm: 80%	%	88	80	8	87

*) In 2023 voldoet de opkomsttijd van de brandweer met 75% niet aan de gestelde norm van 80% (2022: 71%). Sinds 2021 is een nieuwe (landelijke) meetmethode gehanteerd ten aanzien van het berekenen van de opkomsttijden. Waar voorheen de opkomsttijd werd berekend op het moment dat de melding bij een brandweercentralist binnenkomt (de zogenaamde Start Incident Brandweer tijd) wordt nu gewerkt met de start incidenttijd. In dit geval wordt de opkomsttijd berekend vanaf het moment dat er een melding in de meldkamer binnenkomt, discipline of centralist onafhankelijk. Het is dus niet dat de aanrijdtijden van de brandweer ingaande 2021 in absolute zin langer zijn geworden, maar dat er in de berekening met een langere alarmeringstijd wordt gewerkt.

Toelichting:

Het financiële resultaat van brandweerzorg over 2023 is € 1.876.000 positief. Belangrijkste reden is de marktproblematiek. Ook in 2023 kan de markt nog steeds moeilijk aan de vraag naar materialen of naar dienstverlening voldoen. Hierdoor vertragen investeringen, projecten en reguliere activiteiten. Als de levering wel mogelijk is kost dit vaak meer dan in het verleden. Inmiddels zijn opdrachten verstrekt voor een groot aantal investeringen en is de aanbouw onderhanden. In de loop van 2024 en 2025 wordt de levering verwacht van 12 tankautospuiten, 10 hoogwerkers, 5 hulpverleningsvoertuigen en 3 natuurbrandbestrijdingsvoertuigen voor in totaal ca € 19 mln.

Daarnaast is sprake van extra inkomsten. Het betreft inkomsten zoals de trendmatige verhoging van de BDUR-uitkering. Het ministerie van JenV kent de trendverhoging pas in de loop van het kalenderjaar toe. De VRH verwerkt deze aanpassing consistent na toekenning met een jaar vertraging in de begroting. Vanwege de hoge inflatie is deze aanpassing groter dan andere jaren.

De extra omzet 2023 betreft voor € 4,6 mln de kosten voor de FLO-overgangsregeling. Deze kosten worden ieder jaar op basis van nacalculatie afgerekend met het historisch bepaalde voorschot.

In 2023 was veel aandacht voor de huidige beperkte operationele capaciteit, waarbij cijfermatige analyse is gebruikt om meer inzicht te krijgen in de mogelijke oorzaken en oplossingen. Dit is gebruikt voor de uitwerking van passende maatregelen, zoals het stimuleren van extra diensten tegen vergoeding. Een aantal beleidsnotities zijn aan het einde van het jaar in het besluitvormingsproces opgenomen, waaronder het beheer van de verbindings- en alarmeringsmiddelen, de implementatie van het droneteam, mentale weerbaarheid van brandweerpersoneel met een first responder taak, en het vernieuwde dekkingsplan waarbij gebiedsgerichte opkomsttijden zijn toegepast. Qua materiaal zijn het afgelopen jaar succesvolle vervangingen geweest van de speakermicrofoons, informatieschermen van de vrije instroomkazernes, en de gesproken alarmering van de beroepskazernes. Ook qua materieel zijn een aantal mijlpalen behaald binnen de aanbesteding voor de vervanging van voertuigen, met de oplevering van de waterongevallenvoertuigen, hulpverleningsvoertuigen en schuimwatertankhaakarmbakken.

De Omgevingswet is uitgesteld en treed formeel in werking per 1-1-2024. De VRH heeft de afgelopen jaren al grote stappen gezet in de voorbereiding op de Omgevingswet, door continu uitstel van de wet is er budget beschikbaar om snel te kunnen reageren en collega's de benodigde bijscholing/opfriscursussen te geven.

Strandveiligheid Den Haag
Voor de gemeente Den Haag geldt dat de verantwoordelijkheid en zorg voor strandveiligheid, als onderdeel van brandweerzorg, gemandateerd is aan de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH). De VRH heeft in samenwerking met de Haagse Reddingsbrigade de strandbewaking voor het seizoen 2023 verzorgd. In de maanden mei, juni en september heeft de VRH zowel doordeweeks als in de weekenden lifeguards geleverd. In de weekenden in de maanden mei, juni, juli en augustus en gedurende de zomervakantie regio midden heeft de reddingsbrigade Den Haag lifeguards geleverd voor de strandbewaking. In 2023 zijn er op het Noorder- en Zuiderstrand, vanaf 4 posten verdeeld, bij 168 reddingsacties 285 drenkelingen gered (waarvan 31 watersporters). Daarnaast is er 444 keer eerste hulp verleend en zijn er 34 kinderen opgevangen die op het strand verdwaald waren.

Product 120.2 Crisisbeheersing en rampenbestrijding

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023 (2)	Herziene begroting 2023	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-2.782	-2.266	-4.046	1.264	-2.111
Baten	4.008	2.266	4.046	-38	2.269
Saldo van baten en lasten	1.226	0	0	1.226	158
Mutaties reserves	0	0	0	0	0
Gerealiseerde resultaat	1.226	0	0	1.226	158

Crisisbeheersing en rampenbestrijding
De Veiligheidsdirectie, die wordt gevormd door de directieleden van de brandweer GHOR/MKA, politie en gemeentelijke kolom, heeft de samenwerking tussen de kolommen beschreven in het Multidisciplinair Organisatieplan Rampen & Crisisbeheersing. Via dit plan zijn de ambities uit het Regionaal beleidsplan 2019 - 2022 geborgd. De interdisciplinaire samenwerking wordt vormgegeven door een flexibele uitvoeringsorganisatie die zich richt op de volgende inhoudelijke taakvelden:

· Multidisciplinair Opleiden, Trainen, Oefenen en Evalueren;
· Multidisciplinair Informatiemanagement;
· Multidisciplinaire planvorming en netwerken;
· Gemeentelijke aansluiting bij de interdisciplinaire samenwerking;
· Bedrijfsvoering.

Doelstelling/activiteiten
Versterking van de positie van de regionale brandweer als één van de partners in het netwerk van de rampenbestrijding.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Het percentage OTO-activiteiten voor multidisciplinaire functionarissen en multidisciplinaire teams dat is afgerond volgens beleid VRH	%	96	100	-4	88
Het percentage convenantpartners waarmee dit kalenderjaar de actielijst is besproken	%	100	100	0	100
Het percentage wettelijk verplichte plannen dat is geactualiseerd binnen de daarvoor gestelde normtijd	%	100	100	0	100
Jaarlijks wordt de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing getoetst.	%	100	100	0	100

Product 120.2 Crisisbeheersing en rampenbestrijding (vervolg)

Toelichting:
Het jaarresultaat voor 2023 is € 1.226.000 positief. Dit komt met name door de toegekende extra BDUR gelden. In totaal heeft de VRH in 2023 €1,6 mln aan extra middelen ontvangen. Deze middelen zijn landelijk onderverdeeld over de twee doelen, professionaliseren van crisisbeheersing en het versterken en waarborgen van de informatiepositie.

In navolging van de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's zijn landelijk bestuurlijke afspraken gemaakt om de crisisbeheersing en de informatiepositie te versterken. Onderdeel van deze afspraken is de geleidelijk opbouwende structurele toevoeging in de brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR). Het deel van de gelden bedoeld voor de versterking van crisisbeheersing zijn inmiddels opgenomen in het financieel overzicht. Het DO heeft in juli een besluit genomen over de aanwending van deze extra middelen. Leidend hierbij is dat de versterking recht moet doen aan de uitdagingen waarvoor zowel de nationale als de regionale crisisbeheersing gesteld staat. Crisisbeheersing wordt in de regio versterkt op de thema's toegeruste crisisorganisatie, risicogestuurd werken en netwerkmanagement. In dit kader is de formatie aangepast en aantal extra functies ingevuld. Het gaat hierbij o.a. over de versterking van de regionale juristenpoule t.b.v. incidenten, rampen en crises en een versterking van risicocommunicatie. Het overgrote deel van de extra BDUR is in afwachting van de werving en invulling niet in 2023 besteed. Het huidige positieve resultaat komt daardoor ook geheel door de toegekende extra BDUR gelden. De niet bestede gelden van 2023 ten bedrage van €1.078.000 zullen aan een bestemmingsreserve worden toegevoegd t.b.v. incidentele uitgaven m.b.t. de landelijk vastgestelde doelen.

Het zwaartepunt in de uitgaven ligt bij de personeelskosten. Team crisismanagement geeft uitvoering aan reguliere werkzaamheden voor de multidisciplinaire samenwerking en werkt aan diverse projecten. Voor alle werkzaamheden werkt het team samen met de betrokken kolommen en partners. Reguliere werkzaamheden betreffen onder andere het verzorgen van de vakbekwaamheidsactiviteiten, het evalueren van GRIP-incidenten, het onderhouden van contacten met de convenantpartners en pikettenbeheer. De afgelopen periode is daarnaast aan diverse projecten gewerkt, waaronder het actualiseren van informatiekaarten (zoals de informatiekaart NL-Alert), het vormgeven van een actualisatieproces voor alle planvormen, en de aanscherping van de multi-evaluatiesystematiek. Daarnaast wordt in opdracht van de Veiligheidsdirectie vanuit het Multi Management Team aan diverse projecten gewerkt, zoals het uitwerken van strategisch en tactisch handelingsperspectief bij extreme neerslag en bij extreem geweld. Deze plannen zijn gedeeld met het Algemeen Bestuur. Daarnaast zijn het afgelopen jaar het Handboek ROT en de actualisatie van het Rampbestrijdingsplan Reactor Instituut Delft afgerond. Gezamenlijk wordt op deze wijze uitvoering gegeven aan de beleidsdoelen uit het beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing.

Product 120.3 Meldkamer Brandweer (MKB)

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023	Herziene begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-3.126	-1.968	-3.503	377	-2.646
Baten	2.939	1.768	3.232	-293	2.782
Saldo van baten en lasten	-187	-200	-271	84	136
Mutaties reserves	271	200	271	0	0
Gerealiseerde resultaat	84	0	0	84	136

Meldkamer Brandweer (MKB)

De taken van de MKB zijn de volgende:

verzorgen van het afhandelen van incidentmeldingen begeleiden en coördineren van brandweerpersoneel en -materieel welke nodig zijn voor het bestrijden van incidenten en het exploiteren van het op de alarmcentrale aangesloten Openbaar meld Systeem (OMS). Voor deze taak zijn enerzijds getrainde centralisten in een continurooster beschikbaar en anderzijds de technische (communicatie)systemen die het mogelijk maken de meldingen via 112 om te zetten in een adequate afhandeling van de incidenten. Dit zijn veelal landelijke systemen zoals GMS en C2000 die beheerd worden door de ICT organisatie van de politie.

Doelstelling/activiteiten
Het continu beschikbaar zijn voor hulpvragen van burgers en bedrijven, om een adequate alarmering van hulpdiensten, i.c. de brandweer, te realiseren.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
In welk percentage van de gevallen haalt de alarmcentrale (MKB) de bestuurlijk vastgestelde verwerkingstijd* bij prio 1 meldingen? 80% binnen 1 minuut.	%	74	80	-6	66
Het totaal aantal binnengekomen incidentmeldingen (MKB)	Aantal	14.615	15.000	-385	14.581

*) Ook voor de verwerkingstijd van de meldkamer is door een nieuw ingevoerde (landelijke) rekenmethode een sterk afwijkend percentage ten opzichte van voorgaande jaren. De reële verwerkingstijd is niet significant gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Nagenoeg alle meldkamers hebben nu tussen de 1 en 2 minuten nodig en voldoen allemaal niet aan de norm.

Toelichting:
Het financiële resultaat 2023 van de afdeling MKB is € 84.000 positief. Dit resultaat wordt veroorzaakt door openstaande vacatureruimte. In 2023 was sprake van een behoorlijke uitstroom van brandweer centralisten. Er is een werving en selectietraject gestart en er zijn nieuwe medewerkers aangenomen. Om de tijdelijke tekorten op te vangen in het rooster is er extra extern ingehuurd. Deze kosten zijn opgevangen door de openstaande vacatureruimte.

De financiële bijdrage van 2,3 fte voor de CaCo-organisatie vanuit de Politie Den Haag stopt volgens afspraak per 1-1-2024. OCP en GnkM HM stoppen in 2024 met het leveren van personeel voor de flexibele schil. Daarmee wordt het noodzakelijk de continuïteit van de 24/7 CaCo opnieuw te borgen.

Het budget van € 200.000 om de rafelranden van de overdracht van het beheer van de meldkamer naar de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) af te hechten en de meldkamerfunctie met de partners te optimaliseren is in 2023 ingezet. Kosten zijn gemaakt voor projecten zoals herinrichting van de 9e verdieping en aansluiting op de infrastructuur LMS. Er vinden voorbereidingswerkzaamheden plaats voor de migratie van lokaal GMS naar LMS. In het eerste kwartaal 2024 zal er een aanvang gemaakt worden met de herhuisvesting van de 9e, 10e en 11e verdieping van de Yp. De migratie zal in het eerste kwartaal van 2024 plaatsvinden.

De MKB heeft een nieuw 112 uitvraagprotocol laten bouwen. Brandmelder is opgeleverd in Q4 2023 en wordt – onder voorbehoud van een werkende GMS-koppeling met de webservice –ná de aansluiting op de LMS-infra in Q2 2024 geïmplementeerd op de meldkamer. Het functioneel beheer komt ten laste van de Meldkamer Brandweer.

Daarnaast is de meldkamer bezig met het updaten van het huidige roosterreglement. De overdracht naar een lokaal planningssysteem met een koppeling/aansluiting naar het huidige HR-systeem vindt plaats in de eerste helft van 2024.

Product 711.01 Geneeskundige Meldkamer (GnkM)

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023	Herziene begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-3.763	-3.554	-3.776	13	-3.392
Baten	4.099	3.554	3.776	323	3.696
Saldo van baten en lasten	336	0	0	336	304
Mutaties reserves	0	0	0	0	0
Gerealiseerde resultaat	336	0	0	336	304

Geneeskundige Meldkamer
De Geneeskundige Meldkamer (GnkM) verwerkt alle aanvragen voor ambulancevervoer binnen de regio Haaglanden, zowel 112 meldingen als niet-spoedeisende aanvragen. De GnkM verstrekt opdrachten voor ambulancevervoer aan de drie regionale ambulancediensten. Daarnaast coördineert de GnkM de inzet van de motorambulance en onderhoudt zij de contacten met verschillende ziekenhuizen. Samen met de meldkamers van Brandweer Haaglanden en Politie Haaglanden vormt de GnkM de Gemeenschappelijke Meldkamer Haaglanden.

Doelstelling/activiteiten
Het continu beschikbaar zijn voor hulpvragen van burgers en bedrijven, om een adequate alarmering van hulpdiensten, i.c. de ambulancediensten, te realiseren.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
RAV Haaglanden norm					
Responstijden A1-ritten binnen norm 15 min. (RAV norm)	%	93	95	-2	89
Responstijden A2-ritten binnen norm 15 min. (RAV norm)	%	95	95	0	93
Gemiddelde verwerkingstijd 112 meldingen van A1 spoedritten binnen norm van 2 min.	Minuten	2:25	2:00	0:25	2:43
Ritten					
Declarabele ritten*	Aantal	70.115	74.000	-3.885	74.140
EHBO ritten*	Aantal	29.764	20.000	9.764	28.159
Totaal ritten		99.879	94.000	5.879	102.299
Meldingen, geen ritten*	Aantal	50.442	50.000	442	57.598
Totaal meldingen		150.321	144.000	6.321	159.897

*) De verwerkingstijd GnkM is een prestatie-indicator die voor een belangrijk deel afhankelijk is van de ambulancecapaciteit die door de RAV geleverd wordt. Als deze capaciteit achterblijft op de vraag naar ambulancezorg, zal een GnkM-centralist een percentage van de ritaanvragen niet direct kwijt kunnen aan een ambulance waardoor de verwerkingstijd toeneemt.

Product 711.01 Geneeskundige Meldkamer (GnkM) (vervolg)

Het percentage A1-ritten waarbij de patiënt binnen de normtijd van 15 minuten werd bereikt is toegenomen van 89% in 2022 naar 92,9% in 2023, maar ligt nog steeds onder de norm van 95%. Het algemeen bestuur blijft hierover nadrukkelijk en constructief in gesprek met het hiervoor verantwoordelijke bestuur van de Regionale Ambulancevoorziening (RAV Haaglanden). Landelijk wordt een nieuwe urgentie-indeling voor de ambulancezorg ontwikkeld waardoor de huidige urgentieverdeling zal veranderen. Met de nieuwe hoogste urgentie A0 (naast A1 en A2) wordt het nog beter mogelijk om in situaties waarbij ècht elke seconde telt (zoals bij reanimaties) sneller ter plaatse te kunnen zijn. De prestatie-indicatoren voor spoedvervoer zullen daarmee ook bijgesteld moeten worden omdat er landelijk andere KPI's ontwikkeld worden. De nieuwe ambulance-urgenties zullen op 1 februari 2024 regionaal uitgerold worden (HGL/HM).

Toelichting:
Het financiële resultaat 2023 is € 336.000 positief.
Dit resultaat betreft voornamelijk het (nog) niet benodigde budget om de rafelranden van de overdracht van het beheer van de meldkamer naar de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) af te hechten en de meldkamerfunctie met de partners te optimaliseren.

Het resultaat van € 0,3 mln betreft het 'VRH-gedeelte' van de Geneeskundige Meldkamer (financiering via gemeenten). Het MKA-resultaat (financiering door NZa via de RAV) is als verplichting op de balans opgenomen.

Inmiddels is op de Gemeenschappelijke meldkamer (GMK) aan de Yp de herhuisvesting begonnen. In iets meer dan een half jaar moeten de etages 7 t/m 11 verbouwd zijn om zo weer te voldoen aan alle ontwikkelingen binnen het meldkamerdomein en de laatste eisen op gebied van ICT. Een hele operatie omdat het primaire proces (112) op de GMK doorgang moet vinden. Begin van het nieuwe jaar zal het AmbulanceCoördinatieCentrum opgeleverd worden. Het ACC gaat deel uitmaken van het regionale zorgcoördinatieconcept waar op dit moment nog hard aan gewerkt wordt. De meldkamertafels in het ACC worden door de LMS geleverd en gefinancierd net als de ruimte voor het ACC. De verbouwing zullen ook kosten met zich meebrengen die niet door het project worden gedekt.
Het huidige budget voorziet in het opvangen van (beperkte) incidentele kosten.

De werving van personeel blijft helaas wat achter mede veroorzaakt door de krappe arbeidsmarkt en verloop. Om de continuïteit van zorg te blijven garanderen wordt een beroep gedaan op de flexibele inzet van de medewerkers en coördinatoren. Daarnaast zal ook komend jaar weer een beroep gedaan worden op uitzendbureaus. De financiering daarvan vindt via de RAV Haaglanden plaats. Aan het begin van het nieuwe jaar zal een grote wervingscampagne starten. Vooruitlopend daarop hebben zich al een aantal sollicitanten gemeld.

Naar aanleiding van de nieuwe Wet Ambulance Voorziening de VRH samen met de GGD besloten om te onderzoeken of de MKA activiteiten van de VRH ondergebracht kunnen worden bij de GGD ambulancezorg (overgang van onderneming). Om de zaken die geregeld moeten worden goed in kaart te kunnen brengen is KPMG geconsulteerd. De kosten worden uit de GnkM middelen gedekt. Tot de definitieve overgang wordt de SLA met de RAV Haaglanden door de VRH onderhouden middels de P&C cyclus.

De ambuplanner-app wordt begin 2024 opgeleverd. Deze app stelt professionals in staat om via de app ambulancezorg bij de MKA aan te vragen.

Product 120.4 Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023	Herziene begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-1.914	-2.022	-2.167	253	-1.769
Baten	2.178	2.022	2.167	11	2.026
Saldo van baten en lasten	264	0	0	264	257
Mutaties reserves	0	0	0	0	0
Gerealiseerde resultaat	264	0	0	264	257

Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)
Als er een groot ongeval of een ramp in de regio plaatsvindt, coördineert de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) de inzet van de geneeskundige hulpverlening. De meeste incidenten kunnen prima worden bestreden door ambulance, brandweer en politie. Pas als er sprake is van een grootschalig incident komt de GHOR in beeld. Zij treedt dan op als verantwoordelijke dienst voor de coördinatie en regie van de geneeskundige hulpdiensten. Het redden, verzorgen en opvangen van slachtoffers heeft daarbij de prioriteit.

Doelstelling/activiteiten
De GHOR draagt zorg voor de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen, crisis en rampen. De reguliere zorg wordt in die situaties vanuit de reguliere situatie opgeschaald. Haar missie staat dan ook voor: Het beperken van gezondheidsschade van burgers in Haaglanden als gevolg van grootschalige calamiteiten.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionarissen hebben de beoogde basisopleiding voor de betrokken functie met goed gevolg afgerond (norm 100%)	%	100	100	0	100
Hoeveel procent van de GHOR-sleutelfunctionaris-sen en GHOR-teams zijn opgeleid en geoefend conform de hiervoor gestelde eisen (norm 100%)	%	100	100	0	100

Toelichting:
Het financiële resultaat 2023 is € 264.000 positief.

Het voordelig resultaat over 2023 had met name te maken met nog niet opgevulde vacatureruimte en niet besteed 'evenementenbudget'. Het invullen van vacatures is lastig gezien de krapte op de arbeidsmarkt. Dit is in lijn met vorig jaar. Waar nodig is voor evenementen advisering tijdelijk ingehuurd.

Het GHOR bureau heeft nagenoeg al haar plannen uit het jaarplan 2023 gerealiseerd. Dit zijn onder andere het herzien van onze convenanten met zorgpartners. De afgelopen maanden hebben in het teken gestaan van de volgende activiteiten en doelen:

• De eindfase van de implementatie van LCMS GZ in de geneeskundige keten in de ROAZ regio West. Eind november vond er een GO live-oefening plaats in de beide veiligheidsregio's Haaglanden en Hollands Midden.

• De herhuisvestingswerkzaamheden op de 8e etage van de Yp hebben plaatsgevonden. De GHOR heeft in de maand december tijdelijk gewerkt vanuit kazerne Loosduinen. Inmiddels is de 8e etage van de Yp gereed, we zijn tevreden over het resultaat en we zijn weer vanaf de Yp aan het werk samen met onze collega's van crisismanagement, BGC en MOTOH.
• De infographic door het proces Netwerkmanagement is gereed. De infographic brengt het netwerk van de GHOR in beeld.

• Operationele voorbereiding ontwikkelt samen met I&A een dashboard dat sturingsinformatie genereert vanuit de inzetten van de piketfunctionarissen.

• De GHOR heeft haar prestatie indicatoren herzien. Vanaf 2024 gaan we met deze nieuwe set indicatoren werken en volgt de presentatie in de MARAPs van 2024.

De onderwerpen rondom Risicobeheersing worden meegenomen in de plannen voor 2024. Met het concretiseren van onderwerpen die spelen zoals de omgevingswet en energietransitie verwachten we begin 2024 een slag mee te kunnen maken.

Product 120.5 Gemeentelijke crisisbeheersing

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023	Herziene begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-1.088	-862	-876	-212	-4.848
Baten	871	742	756	115	4.800
Saldo van baten en lasten	-217	-120	-120	-97	-48
Mutaties reserves	120	120	120	0	120
Gerealiseerde resultaat	-97	0	0	-97	72

Gemeentelijke Crisisbeheersing
De gemeentelijke crisisbeheersing bestaat uit de gemeentelijke crisisorganisaties van de negen gemeenten binnen Haaglanden. De gemeentelijke crisisbeheersing wil als vierde hulpverleningskolom een vanzelfsprekend onderdeel uitmaken van de regionale, multidisciplinaire crisisorganisatie. Uniformiteit van processen en organisatie is hierbij een uitgangspunt. Naar de samenleving toe willen de gemeenten duidelijkheid geven over hoe zij hun zorgplicht tijdens rampen en crisis invullen en wat zij daarbij van de samenleving zelf verwachten.

Doelstelling/activiteiten
Om dit te realiseren is de gemeentelijke crisisbeheersing in 2014 gestart met een doorontwikkeling naar een professionelere organisatie, op basis van de nieuwe visie op de gemeentelijke crisisbeheersing. De kernpunten in de doorontwikkeling van de kolom zijn:

Een aantal sleutelrollen op het gebied van crisisbeheersing wordt georganiseerd in een regionaal piket. Dit betreft met name rollen binnen het informatiemanagement en de crisiscommunicatie. Regionaal opleiden, trainen en oefenen is hier een onderdeel van. Regionalisering van het proces crisiscommunicatie, binnen de kaders gesteld door het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Groei van uitvoerder naar regisseur. Bekeken wordt welke gemeentelijke (deel) processen kunnen worden uitgevoerd door (meer) professionele partijen. Uitbesteding van het proces verwanteninformatie aan het landelijke SIS is reeds besloten. De gemeente behoudt als eindverantwoordelijke de regie.
Implementatie van de visie 'gemeentelijke crisisbeheersing op orde'. Per proces wordt bekeken hoe zelfredzaamheid gestimuleerd en gefaciliteerd kan worden, welke basiszorg door de gemeenten wordt voorbereid (waarbij de focus ligt op verminderd zelfredzamen) en welke zorg op basis van improvisatie geboden kan worden.

Daarnaast investeert bevolkingszorg in de samenwerking met de partners brandweer, GHOR, politie en gemeenschappelijk meldkamer. Door de raakvlakken met de processen van de partners inzichtelijk te maken en de eigen kolom meer bekendheid te geven, wordt samenwerking steeds vanzelfsprekender.

Product 120.5 Gemeentelijke crisisbeheersing (vervolg)

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Regionale piketpools zijn gevuld	Aantal	95	80	15	-*
Sleutelfunctionarissen hebben de betreffende basisopleiding met goed gevolg afgerond	%	90	100	-10	-*

* Betreft nieuwe prestatie-indicatoren

Toelichting:
Het financiële resultaat 2023 van de afdeling Gemeentelijke Crisisbeheersing is € 97.000 negatief. Dit komt grotendeels door nagekomen post 2022 van € 74.000.

In december is het nieuwe regionale kader en plan gemeentelijke crisisbeheersing opgeleverd en is de implementatie gestart. Beoogde overgangsdatum naar de vernieuwde organisatie van bevolkingszorg is 1 juli 2024. Wegens het vertrek van een medewerker van Bureau gemeentelijke crisisbeheersing zijn in december twee externen aangenomen: één voor het reguliere werk op het gebied van crisiscommunicatie en één voor de uitwerking van het proces crisiscommunicatie in lijn met de contourennota. In het laatste trimester is de eerst rapportage in het kader van een landelijk uniform kwaliteitsniveau bevolkingszorg opgeleverd. Projecten ter verbetering van het kwaliteitsniveau zijn opgenomen op het jaarplan 2024.

Product 120.6 Overhead

(bedragen in duizenden euro's)

	Rekening 2023 (1)	Primaire begroting 2023	Herziene begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Lasten	-18.544	-18.669	-18.407	-137	-17.408
Baten	19.276	18.669	18.187	1.089	18.657
Saldo van baten en lasten	732	0	-220	952	1.249
Toevoeging/onttrekking aan reserves	220	74	220	0	74
Gerealiseerde resultaat	952	74	0	952	1.323

Overhead
Met ingang van 2018 worden de kosten van het "taakveld Overhead" conform de richtlijnen van het BBV in de jaarrekening verantwoord.

Doelstelling/activiteiten
Het doel van het overzicht Overhead is het op een effectieve en efficiënte manier ondersteunen van de primaire producten. Kernpunten hierbij zijn:

Inzicht in de omvang en samenstelling van de overhead;
Efficiënte en effectieve ondersteuning van het primair proces.

Ondersteuning leveren aan de primaire producten van de VRH ten behoeve van de primaire processen.

Kwantitatieve kengetallen	Meet-eenheid	Rekening 2023 (1)	Begroting 2023 (2)	Verschil (1-2)	Rekening 2022
Percentage totale lasten	%	15	17	-2	16

Toelichting:
Ingaande 2018 is de VRH verplicht de 'overhead' vanwege de verslaggevingsvoorschriften separaat te verantwoorden. Het betreft de leiding en ondersteuning van de VRH.

Het voordelig resultaat bedraagt € 952.000 positief. Het verschil is vooral het gevolg van leveringsproblemen van materiaal en dienstverlening. Het herstel van de economie na corona, in combinatie met de (economische) effecten van de Oekraïne oorlog heeft tot gevolg dat de markt moeilijk aan de vraag naar materialen of naar dienstverlening kan voldoen. Hierdoor vertragen investeringen, projecten en reguliere activiteiten.

Vanwege de vertraging van de investeringen was sprake van een incidenteel financieringsvoordeel. Er was geen lening nodig en op het schatkistbankieren is een (stijgende) rentevergoeding ontvangen. In de loop van 2024 en 2025 wordt de levering van brandweervoertuigen ten bedrage van € 19 mln verwacht. Dit zal leiden tot een toename van afschrijvings- en financieringslasten.

Tot slot is de post onvoorzien van € 195.000 niet benodigd. Deze post zal niet in rekening worden gebracht bij de gemeenten.

8.SiSa verantwoording

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-02-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A2	**Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)** **Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3** Veiligheidsregio's	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A2/01* € 10.870.498					

8.SiSa verantwoording (vervolg)

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A18	**Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's** Veiligheidsregio's	Naam Kostensoort *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/01*	Besteding per kostensoort (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A18/02*	Cumulatieve besteding per kostensoort (t/m jaar T inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023) *Aard controle R* *Indicator: A18/03*	
		1	Meerkosten coördinerende gemeente	€ 85.894	€ 1.291.203	
		2	Hotels/centra			
		3	Overige specifieke meerkosten			
		4	Overige Meerkosten			
			Berekening totale besteding (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) Som indicator 02 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/05*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/07*
		1	€ 0	ja		nee

9. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

Binnen een rechtspersoon als bedoeld onder 1.2 eerste lid onder h van de WNT gelden als topfunctionarissen: de leden van de hoogste uitvoerende en toezichthoudende organen als mede de hoogste ondergeschikten aan dat orgaan en degene die belast is met de dagelijkse leiding. Volgens de toelichting die bij de wet gaat het daarbij om de hoogste leidinggevenden binnen een organisatie, waarbij het betreft het leidinggeven aan de gehele organisatie.

Toelichting op de maximale bezoldiging van topfunctionarissen bij de VRH, zoals bedoeld in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector.

Topfunctionaris VRH 2023:

Maximale WNT-bezoldigingsnorm 2023 bedraagt € 223.000 (art.2.3.lid 1 WNT). De maximale WNT-ontslagvergoeding 2023 bedraagt € 75.000 (art.2.10 lid 1 WNT).

In het kader van de WNT zijn de volgende functionarissen als topfunctionaris aangemerkt:

Bestuur

Burgemeester	**Gemeente**
Dhr. Van Zanen	Den Haag
Dhr. Bezuijen	Zoetermeer
Mw. Noordermeer	Midden-Delfland
Dhr. De Lange	Wassenaar
Dhr. Arends	Westland
Mw. Van Bijsterveldt	Delft
Dhr. Vroom	Leidschendam-Voorburg
Dhr. Lugthart	Pijnacker-Nootdorp
Mw. Sahin	Rijswijk

Aan de bestuursleden van de VRH zijn geen bezoldigingen of ontslagvergoedingen uitbetaald.

Dagelijkse leiding

Algemeen Directeur	mw. E.E. Lieben
Directeur Publieke Gezondheid	mw. A.S. de Boer

De Directeur Publieke Gezondheid heeft in 2023 geen bezoldiging van de VRH ontvangen. De Algemeen Directeur ontvangt een bezoldiging vanuit de VRH en wordt daarom in het financieel jaarbericht vermeld. Er zijn in 2023 geen ontslagvergoedingen aan topfunctionarissen betaald.

9. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (vervolg)

	Jaar 2023	Jaar 2022
Functionaris	Algemeen Directeur	
Beloning per jaar*	194.121,33	186.395,66
Belaste vaste en variabele onkostenvergoedingen	0,00	0,00
Werkgeverslasten premies vrijwillige sociale verz.	0,00	0,00
Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn	22.629,96	23.357,40
Totaal	216.751,29	209.753,06

*De beloning per jaar is als volgt opgebouwd:

Bruto beloning en Individueel keuzebudget.	184.082,32	173.949,71
Bruto vergoeding commandant van dienst (CvD)	10.039,01	12.445,95
Totaal beloning per jaar, conform CAO	194.121,33	186.395,66

Functie	Algemeen Directeur	
Duur van het dienstverband in het boekjaar	**Jaar 2023**	**Jaar 2022**
Omvang van het dienstverband in het boekjaar	36 uur p/w (FT)	36 uur p/w (FT)

Voor de Algemeen Directeur wordt het bezoldigingsmaximum zoals omschreven in artikel 2.3 lid 1 WNT niet overschreden.

Overzicht functionarissen van wie de bezoldiging de maximale norm heeft overschreden.
Maximale WNT-bezoldigingsnorm 2023 bedraagt € 223.000 (art.2.3 lid 1 WNT). Maximale WNT-ontslagvergoeding 2023 bedraagt € 75.000 (art.2.10 lid 1 WNT).

In 2023 zijn er door de VRH geen bezoldigingen of ontslagvergoedingen uitbetaald die de maximale WNT-norm hebben overschreden.

10. Rechtmatigheidsverklaring

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het Dagelijks Bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het Algemeen Bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het Algemeen Bestuur op 7 december 2022 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het Algemeen Bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 3.528.840.

Bevinding
Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het Algemeen Bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid.

11. Ondertekening van de jaarrekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Dagelijks Bestuur van de

Veiligheidsregio Haaglanden

Datum,

De Voorzitter,

Jan van Zanen

De Secretaris,

Esther Lieben

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de

Veiligheidsregio Haaglanden

Datum,

De Voorzitter,

Jan van Zanen

De Secretaris,

Esther Lieben

12. Controleverklaring accountant

De accountant van de VRH constateert dat de VRH op een passende wijze de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening heeft opgenomen. De accountant concludeert dat deze verantwoording een getrouw beeld geeft en er zijn geen materiële rechtmatigheidsbevindingen geconstateerd.

De accountant is op basis van deze constateringen en conclusies voornemens een goedkeurende controleverklaring af te geven. Vanwege landelijke onduidelijkheid2 over de standaardtekst van deze verklaring, zijn accountants – en zo ook die van de VRH – momenteel niet in staat daadwerkelijk goedkeurende controleverklaringen af te geven. In afwachting van landelijke duidelijkheid hierover – en uitsluitend om die reden – is het accountantsverslag nog in concept en is de controleverklaring nog niet verstrekt.

Gereserveerd voor controleverklaring.

Gereserveerd voor controleverklaring.

Gereserveerd voor controleverklaring.

Bijlagen

Bijlage 1. Kostenverdeelstaat op basis van kostensoorten

(bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving	Totaal rekening 2023	Herziene Begroting 2023	Totaal rekening 2022	kostendragers 120.1 Brandweerzrg. rekening 2023	120.2 Crisisbeh. rekening 2023	120.3a MKB rekening 2023	120.3b GnkM rekening 2023	120.4 GHOR rekening 2023	120.5 Bevolkingszrg. rekening 2023	120.6 Overhead rekening 2023
LASTEN										
Niet in te delen onvoorzien	0	195	0	0	0	0	0	0	0	0
Loonbetalingen en sociale premies	73.053	72.471	68.511	53.975	1.957	2.481	2.740	1.165	0	10.735
Vergoedingen personeel	2.195	1.741	1.866	1.602	43	70	65	32	1	382
Sociale uitkeringen (voormalig) personeel	9.683	5.240	6.527	9.674	2	3	2	2	0	0
Rente leningen	1.370	1.853	1.413	0	0	0	0	0	0	1.370
Rente vaste activa	-1	0	0	1.573	13	0	1	5	0	-1.593
Afschrijving	5.230	5.205	5.349	4.732	84	2	5	33	0	374
Personeel van derden	1.798	1.137	1.021	30	5	123	221	141	738	540
Energie	1.640	1.468	1.377	1.378	22	0	1	8	0	231
Aankopen goederen en diensten	24.770	27.915	25.354	15.557	656	447	728	528	349	6.505
TOTAAL LASTEN	**119.738**	**117.225**	**111.418**	**88.521**	**2.782**	**3.126**	**3.763**	**1.914**	**1.088**	**18.544**
BATEN										
Rente rekening courant	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergoeding voor personeel	79	0	271	79	0	0	0	0	0	0
Huren	98	0	85	98	0	0	0	0	0	0
Overige goederen en diensten	6.068	5.403	5.434	830	0	1.284	3.826	10	38	80
Inkomstenoverdrachten van het Rijk	10.947	10.176	12.591	3.267	4.046	0	0	2.168	77	1.389
Overige-inkomensoverdracht overheid (niet-Rijk)	104.181	99.535	96.182	84.623	-38	1.655	273	0	756	16.912
Rente lopende rekeningen	895	0	0	0	0	0	0	0	0	895
TOTAAL BATEN	**122.268**	**115.114**	**114.563**	**88.897**	**4.008**	**2.939**	**4.099**	**2.178**	**871**	**19.276**
GEREALISEERD SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**2.530**	**-2.111**	**3.145**	**376**	**1.226**	**-187**	**336**	**264**	**-217**	**732**
Onttrekking bestemmingsreserves	2.111	2.111	439	1.500	0	271	0	0	120	220
Toevoeging bestemmingsreserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutatie bestemmingsreserves	**2.111**	**2.111**	**439**	**1.500**	**0**	**271**	**0**	**0**	**120**	**220**
GEREALISEERD RESULTAAT	**4.641**	**0**	**3.584**	**1.876**	**1.226**	**84**	**336**	**264**	**-97**	**952**

Bijlage 2. Kostenverdeelstaat op basis van taakvelden

(bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving		Totaal rekening 2023	Herziene Begroting 2023	kostendragers 120.1 Brandweerzrg. rekening 2023	120.2 Crisisbeh. rekening 2023	120.3a MKB rekening 2023	120.3b GnkM rekening 2023	120.4 GHOR rekening 2023	120.5 Gem.Crisisb. rekening 2023	120.6 Overhead rekening 2023
LASTEN TAAKVELD										
0.4	Ondersteuning organisatie	19.035	18.187	0	0	0	0	215	0	18.820
0.5	Treasury	-328	0	0	0	0	0	0	0	-328
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	93.746	91.126	85.071	2.782	3.127	0	1.623	1.087	55
1.2	Openbare orde en veiligheid	431	986	431	0	0	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	3.838	3.776	0	0	0	3.762	76	0	0
8.3	Bouwen en wonen	3.017	3.150	3.017	0	0	0	0	0	0
TOTAAL LASTEN TAAKVELD		**119.739**	**117.225**	**88.520**	**2.782**	**3.127**	**3.762**	**1.914**	**1.087**	**18.547**
BATEN TAAKVELD										
0.4	Ondersteuning organisatie	18.841	18.187	0	0	0	0	221	19	18.601
0.5	Treasury	895	0	0	0	0	0	0	0	895
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	99.535	89.015	89.781	4.009	3.010	0	1.883	853	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	427	986	427	0	0	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	4.174	3.776	0	0	0	4.099	74	0	0
8.3	Bouwen en wonen	97	3.150	97	0	0	0	0	0	0
TOTAAL BATEN TAAKVELD		**123.969**	**115.114**	**90.305**	**4.009**	**3.010**	**4.099**	**2.178**	**872**	**19.496**
SALDO VAN BATEN EN LASTEN		**4.230**	**-2.111**	**1.786**	**1.227**	**-118**	**338**	**264**	**-216**	**948**
Saldo		**4.230**	**-2.111**	**1.786**	**1.227**	**-118**	**338**	**264**	**-216**	**948**
0.10	Mutaties reserves	411	2.111	91	0	200	0	0	120	0
RESULTAAT		**4.641**	**0**	**1.877**	**1.227**	**82**	**338**	**264**	**-96**	**948**

Bijlage 3. Inkomensoverdrachten

(bedragen in duizenden euro's)

Sector	Bijdrage	Verstrekker	2023	Besteding 2023	Herziene begroting 2023	2022	Toelichting
BZ / GHOR	BDUR	Min.J&V	10.870	10.870	10.176	8.525	
Eerste opvang ontheemden Oekraïne		Min.J&V	0	86	0	4.405	
Telling			**10.870**	**10.956**	**10.176**	**12.930**	

Bijlage 4. Investeringsoverzicht

(bedragen in duizenden euro's)

Sector	Omschrijving	Rekening 2023	Herziene begroting 2023	Verschil	Toelichting
BV	Automatisering	156	263	107	Infrastructuur netwerk is uit de exploitatie bekostigd.
BRW	Operationele voertuigen	3.367	7.900	1.569	De oplevering van de tankautospuiten is gepland 2024, vanwege de langere levertijden dan voorzien. De Renault rijvaardige tankautospuit wordt medio februari 2024 geleverd; de overige TS-en worden allemaal geleverd in Q2 2024. Ook de levering van het vaartuig met trailer vindt pas in 2024 plaats.
	Operationele voertuigen (OHW)	2.964			
	Repressieve middelen	0	860	860	In afwachting van de overgang van het C2000 netwerk is de vervanging uitgesteld. Nieuwe informatie is echter dat de overgang van het netwerk is verschoven naar circa 2030. Hierdoor is het toch weer nodig om nog een vervangingscyclus te doen en is het aanbestedingstraject ondertussen gestart.
	Instandhouding gebouwen	559	1.493	812	Investeringen warmteopwekking, koudeopwekking, regeling klimaat en sanitair zullen in 2024 plaatsvinden wegens de gewijzigde wetgeving en duurzaamheidseisen waaraan de VRH moet voldoen.
	Instandhouding gebouwen (OHW)	122			
	Strandposten	0	918	918	De eerdere intentie was vaste bebouwing, dit bleek enerzijds financieel niet betaalbaar te zijn, anderzijds mag er in Natura2000 geen vaste bebouwing komen. Daardoor heeft het project vertraging opgelopen. In overleg met gemeente Den Haag worden de mogelijkheden bezien.
VRH	Stelpost	0	300	300	De stelpost VRH is niet ingezet.
Totaal		**7.168**	**11.734**	**4.566**	

Bijlage 5. Treasury

(bedragen in duizenden euro's)

Kasgeldlimiet		2023	2022
Berekening kasgeldlimiet			
Begrotingstotaal aan lasten	(1)	117.225	107.262
Percentage regeling	(2)	8,2%	8,2%
Kasgeldlimiet, in bedrag	(3) = (1*2)	9.612	8.795
Berekening netto vlottende schuld			
Vlottende schuld	(4)	73.103	64.896
Vlottende middelen	(5)	60.457	53.405
Netto Vlottende schuld	(6) = (4-5)	12.646	11.491
Toets aan kasgeldlimiet			
Kasgeldlimiet, in bedrag	(3)	9.612	8.795
Netto vlottende schuld	(6)	12.646	11.491
Ruimte (+) / overschrijving (-)	(3-6)	-3.034	-2.696

(bedragen in duizenden euro's)

Renterisiconorm		2023	2022
Berekening renterisiconorm			
Begrotingstotaal aan lasten	(1)	117.225	107.262
Percentage regeling	(2)	20%	20%
Renterisiconorm, in bedrag	(3) = (1*2)	23.445	21.452
Berekening renterisico	(4)		
Renteherzieningen	(5)	0	0
Aflossingen	(6) = (4+5)	2.147	2.573
Renterisico		2.147	2.573
Toets renterisiconorm			
Renterisiconorm, in bedrag	(3)	23.445	21.452
Renterisico	(6)	2.147	2.573
Ruimte (+) / overschrijding (-)	(3-6)	21.298	18.879

Bijlage 6. Klachten

Op grond van de nieuwe Wet open overheid die op 1 mei 2022 in werking is getreden, is de VRH verplicht om informatie over bij haar ingediende klachten en de reactie daarop openbaar te maken. Dat kan door de klachtberichten en de oordelen daarop geanonimiseerd openbaar te maken of een overzicht te geven. Op basis van deze wet is onderstaand overzicht opgesteld.

Klachtenoverzicht 2023

Nr	Onderwerp	Datum	Afdoening	Behandeltermijn	Wijze van indienen	Uitkomst
1	Geluidsoverlast oefenen kazerne Centrum	12 feb	20 feb	1 week	Mail	Ongegrond
2	Ongepaste opmerking over personeel IJssalon	3 juni	8 juni	Binnen 1 week	Mail	Gegrond
3	Woning met veel dieren; verhoogde CO2 waarde gemeten. Klacht over melding situatie bij wijkagent	17 augustus	20 november	3 maanden	Mail	Deels gegrond
4	Parkeergedrag piketvoertuig	19 augustus	28 augustus	Ruim een week	Mail	Deels gegrond

Bijlage 7. Kosten overgangsregeling FLO

(bedragen in euro's)

Gemeente	Jaar 2023
Gemeente Delft	1.062.917
Gemeente Den Haag	5.523.973
Gemeente Leidschendam-Voorburg	302.534
Gemeente Pijnacker-Nootdorp	460.902
Gemeente Rijswijk	925.672
Gemeente Wassenaar	193.810
Gemeente Zoetermeer	1.116.072
Telling	**9.585.880**

Bijlage 8. Overzicht gebruikte afkortingen

Afkorting	Toelichting
AB	Algemeen Bestuur
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BDUR	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BZ	Brandweerzorg
CB	Crisisbeheersing
CoPI	Commando Plaats Incident
DB	Dagelijks Bestuur
DBK	Digitale bereikbaarheidskaart
EMU	Economische Monetaire Unie
FLO	Functioneel Leeftijdsontslag (overgangsregeling)
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GnkM	Geneeskundige Meldkamer
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure
IKB	Individueel Keuzebudget
JenV	Justitie en Veiligheid
LMS	Landelijke Meldkamer Samenwerking
MDT	Mobiele Data Terminal
MKB	Meldkamer brandweer
MVA	Materiële vaste activa
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
OMS	Openbaar meldsysteem
RAV	Regionale ambulancevoorziening
ROT	Regionaal Operationeel Team
SiSa	Single information Single audit
SIV	Snelle interventie voertuig
TAS	Tankautospuit
TWAZ	Tijdelijke Wet Ambulancezorg
VRC	Versterking Rampencoördinatie Crisisbeheersing
VRH	Veiligheidsregio Haaglanden
WAZ	Wet ambulancezorg
Wnra	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOV	Waterongevallenvoertuig

Concept Accountantsverslag

Veiligheidsregio Haaglanden

Boekjaar 2023

Aan het bestuur van de
Veiligheidsregio Haaglanden

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2023

Geacht Bestuur,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2023 van de Veiligheidsregio Haaglanden, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 6 juli 2023, bieden wij u hierbij het accountantsverslag zoals bedoeld in artikel 2:393 BW aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. Het accountantsverslag is uitsluitend opgesteld voor uw gebruik en mag daarom zonder onze toestemming niet aan derden ter inzage worden verstrekt. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht.

Wij machtigen u om op XX maart 2024 onze goedkeurende controleverklaring op te nemen onder de overige gegevens in uw financieel verslag over boekjaar 2023.

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring af te geven. Zoals verwoord op pagina 17 is heden de gemeentewet aangepast aan de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording. Het BBV en de BADO zijn nog niet aangepast. In de huidige concept jaarrekening is de rechtmatigheidsverantwoording op een passende wijze opgenomen. Deze situatie leidt tot onduidelijkheid over de standaardtekst van de controleverklaring .In afwachting van duidelijkheid is uitsluitend om die reden het accountantsverslag nog in concept en de controleverklaring nog niet verstrekt.

Indien en voor zover de jaarrekening niet door het algemeen bestuur wordt goedgekeurd en vastgesteld en leidt tot een aangepaste jaarrekening, dient ook bij deze aangepaste jaarrekening door ons toestemming te worden verleend tot het opnemen van onze controleverklaring.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. R. Buitenhuis RA
Partner Audit

Inhoudsopgave

Management samenvatting

Opdracht, scope en uitkomsten

Financiële positie

Belangrijkste bevindingen

Bevindingen interne beheersing

Overige onderwerpen

Bijlagen

Management samenvatting

Management samenvatting

Management samenvatting

Baten

2023: 122,3
2022: 114,6

Lasten Niveau

2023: 119,8
2022: 111,4

Mutatie reserves

2023: + 2,1
2022: + 0,4

Resultaat in % baten

2023: 3,8%
2022: 3,1%

Aantal medewerkers

2023: 914
2022: 899

OPDRACHT SCOPE EN UITKOMSTEN

- De opdracht tot controle van de jaarrekening is uitgevoerd conform de met u gemaakte afspraken en omvat de jaarrekening 2023 van de Veiligheidsregio Haaglanden
- De gehanteerde materialiteit bij het uitvoeren van de jaarrekeningcontrole is € 1.100.000. Bij het rapporteren van de afwijkingen is een rapportagedrempel van € 55.000 gehanteerd. De gehanteerde materialiteit en rapportage drempel zijn lager dan de maximaal toegestane drempel conform het controleprotocol van de VRH.
- Wij machtigen u om onze goedkeurende controleverklaring op te nemen onder de overige gegevens in uw jaarrekening over boekjaar 2023.

FINANCIËLE POSITIE

- De FLO uitkeringen voor boekjaar 2023 zijn sterk gestegen ten opzichte van boekjaar 2022 (zowel baten als lasten). Oorzaak is de pensioengevendheid van de werkgeversbijdrage NFST (Netto FLO Spaartegoed) en de RVU-heffing van 52% (met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2022).

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

- Functioneel Leeftijdsontslag (FLO)
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Voorziening Groot Onderhoud
- Controle SiSa verantwoordingen
- Controle WNT
- Materiële vaste activa
- Lijstwerk t.b.v. controle

SCHATTINGEN

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt de directie belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het management heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2023 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreffen;

- Voorziening groot onderhoud; Wij hebben geen bijzonderheden geconstateerd in de schattingspost en beoordelen deze als voorzichtig.
- Waardering Materiele vaste activa; Wij constateren dat de schattingspost correct in de jaarrekening is verwerkt.

Management samenvatting controle 2023

Conclusies jaarrekeningcontrole 2023

Kernpunt	Uitkomst
Goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid	Wij zijn voornemens bij de jaarrekening over boekjaar 2023 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken ten aanzien van getrouwheid.
Rechtmatigheidsverantwoording	1 januari 2023 is het boekjaar waarop VRH voor het eerst dient te rapporteren in het kader van de Rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat VRH deze verantwoording heeft opgenomen in de jaarrekening en de bevindingen heeft toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Wij concluderen dat deze verantwoording een getrouw beeld geeft. U heeft geen materiële rechtmatigheidsbevindingen.
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de WNT-verantwoording van de VRH gecontroleerd met inachtneming van het controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen. In onze controleverklaring is een specifieke alinea opgenomen ter benadrukking van aangelegenheden. Deze bepaling komt terug in alle controleverklaringen met betrekking tot de WNT 2023 omdat de cumulatiebepaling met betrekking tot beloning van topfunctionarissen door accountants niet controleerbaar is.
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Op grond van ons onderzoek naar de SiSa-bijlage van de jaarrekening hebben wij geen bevindingen geconstateerd.
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenschappelijke regelingen (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de Gemeenschappelijke Regeling en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Wet op de gemeenschappelijke regeling en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.
Wet Open Overheid	Het controleteam heeft vastgesteld dat de Veiligheidsregio Haaglanden voldoet aan de Wet Open Overheid. In het financieel verslag is een passende passage opgenomen in relatie tot deze nieuwe wet.

Management samenvatting controle 2023

Conclusies jaarrekeningcontrole 2023

Kernpunt	Uitkomst
Interne beheersing	Wij hebben de processen van interne beheersing in het kader van de verantwoording van de jaarrekening beoordeeld. In z'n algemeenheid zijn wij van mening dat de interne beheersmaatregelen binnen de VRH voldoende zichtbaar zijn vastgelegd en dat deze maatregelen ook als zodanig bestaan en werken.
Automatiseringsomgeving	Wij hebben de automatiseringsomgeving getoetst in het kader van de jaarrekeningcontrole. Hierbij zijn enkele verbetermogelijkheden geïdentificeerd.
Financiële positie	Het eigen vermogen bedraagt per ultimo boekjaar € 6.865.000. Het resultaat over het boekjaar 2023 betreft € 4.641.000. Een deel (€ 1.656.000) van het resultaat boekjaar zal worden ingezet als bestemmingsreserve ter verlaging van de gemeentelijke bijdrage in 2026. Een deel (€ 1.078.000) van het resultaat boekjaar zal worden ingezet als bestemmingsreserve voor de niet bestede BDUR. Op basis van het voorstel om € 56.000 vanuit het voordelig resultaat toe te voegen aan de algemene reserve komt de ratio van het weerstandsvermogen ultimo boekjaar 2023 op 1 uit. Verder zal een post van € 195.000 niet in rekening gebracht worden bij de in de GR deelnemende gemeenten. En het overige deel van het resultaat boekjaar zal terugbetaald worden aan de gemeenten. De financiële positie die je hieruit kan afleiden kwalificeren wij gezien het constante karakter van de bedrijfsvoering en het lastenniveau als voldoende. De weerstandscapaciteit is ultimo 2023 van de gelijke omvang als de algemene reserve.
Voorziening groot onderhoud	De VRH werkt met een duurzaam meerjarig onderhoudsplan (DMJOP). Het DMJOP is op basis van een schouw in boekjaar 2020 tot stand gekomen, met ingang van boekjaar 2021 wordt de organisatie aangestuurd op dit plan. De dotatie is overeenkomstig vaststelling in de herziene begroting 2023 – 2026, waarin rekening is gehouden met de eenmalige jaar-dotatie voor 2022 van 9,9% indexatie door hoge inflatie. Veiligheidsregio Haaglanden is voornemens in 2024 een nieuwe schouw te laten plaatsvinden en vanaf 2025 te werken met een vernieuwde MJOP. Over de afgelopen boekjaren is de besteding (onttrekking voorziening) significant lager geweest dan de gebudgetteerde jaarplanning voor wat betreft onderhoud.
Europese aanbestedingen / Rechtmatigheid	Wij hebben geen onrechtmatigheden geconstateerd ten aanzien van onze werkzaamheden op het gebied van Europese aanbestedingen die de materialiteit overstijgen. In dit rapport volgt een nadere uiteenzetting van de uitgevoerde werkzaamheden en conclusies inzake de spendanalyse en bijbehorende toets op rechtmatigheid. Het controleteam kan zich verenigen met de opgenomen conclusies inzake rechtmatigheid in de bestedingenrapportage over 2023.

Opdracht Scope en uitkomsten

Opdracht, scope en uitkomsten

Opdracht scope en uitkomsten

Een goedkeurende verklaring over getrouwheid en rechtmatigheid

De door ons geconstateerde ongecorrigeerde controleverschillen inzake getrouwheid en rechtmatigheid blijven binnen de door u gestelde goedkeuringstoleranties. Daarom geeft onze controleverklaring de volgende oordelen:
- Getrouwheid

Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden inzake de jaarrekening hebben wij de goedkeuringstolerantie gehanteerd in overeenstemming met het Besluit Accountscontrole Decentrale Overheden (BADO). U heeft geen lagere marge vastgesteld waardoor wij het wettelijke kader als uitgangspunt hebben gehanteerd. Hieruit volgt dat wij voor de jaarrekening een tolerantie voor afwijkingen van € 1.100.000. (1% van de totale lasten inclusief dotaties in reserves) hebben gehanteerd (In de praktijk zijn we uitgegaan van € 1.000.000) en een voor onzekerheden een tolerantie van € 3.300.000 (3% van de totale lasten inclusief dotaties in reserves). Wij hebben de materialiteit naar beneden afgerond om voldoende diepgang in onze werkzaamheden te hebben.

In dit accountantsverslag worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die de door u vastgestelde rapportagetolerantie van € 275.000 (conform het controleprotocol 25% van de goedkeuringstolerantie) overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening door uw bestuur gerapporteerd. In de praktijk is het controleteam uitgegaan van € 55.000 (conform interne richtlijnen 5% van de vastgestelde materialiteit). De controle is derhalve met voldoende diepgang uitgevoerd.

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het BBV
De directie en het bestuur hebben in de jaarrekening 2023 de voorschriften van het BBV gevolgd. Dit betekent dat geen materiële alternatieve verwerkingswijzen zijn gehanteerd.

Daarnaast zijn naar onze mening gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening
Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de Wet op de gemeenschappelijke regelingen is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

WNT Verantwoording
Wij hebben de WNT-verantwoording van de VRH gecontroleerd met inachtneming van het controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
In onze controleverklaring is een specifieke alinea opgenomen ter benadrukking van aangelegenheden. Deze bepaling komt terug in alle controleverklaringen met betrekking tot de WNT 2023 omdat de cumulatiebepaling met betrekking tot beloning van topfunctionarissen door accountants niet controleerbaar is.

Opdracht, scope en uitkomsten

Opdracht scope en uitkomsten

Administratieve Organisatie en Interne Beheersing
In het kader van de controle van de jaarrekening 2023 hebben wij onder meer de Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (hierna te noemen: AO/IB) beoordeeld. Hierbij is tevens de geautomatiseerde gegevensverwerking betrokken, voor zover van belang voor de jaarrekeningcontrole. Tijdens de uitvoering hebben wij ons gericht op het onderzoeken, beoordelen en toetsen van de AO/IB. In het hoofdstuk bevindingen interne beheersing hebben wij de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van deze werkzaamheden opgenomen.

Geautomatiseerde gegevensverwerking
Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de accountantscontrole van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de uitgevoerde werkzaamheden, bevindingen en conclusies inzake de geautomatiseerde omgeving bij de VRH verwijzen wij naar het hoofdstuk ‘’Bevindingen IT-beheersing’’.

Financiële positie

De financiële positie van de VRH

Resultaat nader besproken
Het gerealiseerd resultaat over het jaar 2023 bedraagt € 4.641.000 voordelig ten opzichte van het een begroot resultaat van nihil. Hieronder hebben wij de verschillen tussen de herziene begroting en realisatie weergegeven.

Tabel resultaat 2022 ten opzichte van de gewijzigde begroting (x € 1.000)

	Herziene Begroting	Jaarrekening	Verschil
Totale lasten	117.225	119.738	-2.513
Totale baten	115.114	122.268	7.154
Totaal saldo van baten en lasten	-/- 2.111	2.530	4.641
Mutatie in de reserves	2.111	2.111	0
Gerealiseerd resultaat	**0**	**4.641**	**4.641**

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn uitgebreid toegelicht in paragraaf 1.3 van de jaarrekening. De belangrijkste en meest opvallende posten welke leiden tot het gerealiseerde resultaat zijn hiernaast weergegeven.

Wij hebben geanalyseerd of de begrotingswijzigingen en het positieve resultaat tijdig aan het bestuur zijn gecommuniceerd. Uit onze analyse blijkt dat de belangrijkste voordelen ten opzichte van de herziene begroting in de bestuurlijke marap gedurende boekjaar 2023 zijn besproken met het dagelijks bestuur en met het algemeen bestuur.

Afwijking (afgerond) (x € 1.000)	Voordelig	Nadelig
1. Leveringsproblemen materiaal & dienstverlening	2.300	
2. Extra Bdur-gelden	1.100	
3. Extra inkomsten	700	
4. Beheer meldkamer (LMS)	500	
Totaal	**4.600**	

De financiële positie van de VRH

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In het jaarverslag is onder andere de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2023 is gevoerd.

De gewenste weerstandscapaciteit bedraagt € 1,74 miljoen, de beschikbare weerstandscapaciteit welke gelijk is aan de algemene reserve.

De VRH heeft op basis van een risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van € 1,74 miljoen (2022: € 1,64 miljoen). De grootste door uw Gemeenschappelijke Regeling geïdentificeerde risico's zijn:
- Invoering WNRA: € 503K
- Instroom vrijwilligers: € 315K

Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een lichte stijging van de gekwantificeerde risico's met € 56.000. Conform toegelicht in de jaarrekening is het beschikbare weerstandsvermogen per 31-12-2023 te laag en wordt voorgesteld om € 56.000 toe te voegen vanuit het voordelige resultaat over boekjaar 2023. Daarmee komt het weerstandsvermogen uit op 1.

Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste bevindingen

Vanuit onze controle van de jaarrekening van de Veiligheidsregio Haaglanden hebben wij een aantal onderwerpen en/of bevindingen die wij specifiek aan u willen melden. Deze onderwerpen zijn het meest significant geweest voor onze controle.

Onderstaand is een uiteenzetting van deze onderwerpen opgenomen.

Onderwerp	
Functioneel Leeftijdsontslag (FLO)	Voor boekjaar 2023 heeft het controleteam diverse werkzaamheden uitgevoerd op de FLO verantwoording, bij het uitvoeren van deze werkzaamheden zijn geen bevindingen geconstateerd. De hogere lasten zijn een gevolg van dat met ingang van 2023 op grond van het pensioenreglement van het ABP de werkgeversbijdrage NFST (Netto FLO spaartegoed) pensioengevend is. Daarnaast is over de werkgeversbijdrage NFST met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2022 RVU-heffing verschuldigd. Naast de pensioengevendheid leidt de RVU-heffing van 52% tot een extra kostenstijging, waardoor het fundament onder het ontstaan van de werkgeversbijdrage NFST als opvolger van de werkgeversbijdrage Levensloop is weggevallen.
Zichtbaarheid Vastlegging AO/IB Maatregelen	Het controleteam heeft geconstateerd dat de VRH in aanloop naar de rechtmatigheidsverantwoording veel werk heeft verricht op het gebied van administratieve organisatie en interne beheersing. Het controleteam heeft tijdens de interim-controle veel reviews uitgevoerd op de verschillende dossiers als onderdeel van de interne beheersing inzake de rechtmatigheid van de bestedingen. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat de VRH op een aantal deelonderwerpen verbeterslagen kan doorvoeren in met name de vastlegging van het uitgevoerde werk. De verbeterslagen zien toe op: - Zichtbaarheid & Tijdigheid van het uitgevoerde werk; - Een vastlegging van de kwalificatie van risico`s; - Interne toetsing en vastlegging van rollen en rechten in relevante IT applicaties; - Het vastleggen van een ratio over de frequente van uitgevoerde interne controle werkzaamheden op de verschillende dossiers. Het controleteam heeft op de bovenstaande onderwerpen uitgewerkt en separaat gedeeld met de VRH. Het controleteam complimenteert de VRH voor de leergierige houding en de bereidwilligheid om de vastlegging van intern controlewerk te verbeteren. Voor boekjaar 2024 zal het controleteam toetsen of de besproken verbeterslagen in de praktijk tot uitdrukking zijn gekomen.

Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste bevindingen

Onderwerp	
Rechtmatigheid	In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2023 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Wij hebben geen onrechtmatigheden geconstateerd ten aanzien van onze werkzaamheden op het gebied van Europese aanbestedingen die de materialiteit overstijgen. Bij het uitvoeren van onze controlewerkzaamheden op de spend-analyse 2023 hebben wij geconstateerd dat de aanwezigheid van documentatie, de aanwezige interne controle en de bijbehorende bestedingenrapportage van goed niveau zijn. De VRH laat met deze werkwijze zien op dit onderwerp ''in control'' te zijn. De bestedingsanalyse bevat de diepgang die noodzakelijk is om te concluderen dat de werkelijke uitgaven passen binnen de contractueel overeengekomen afspraken met de betreffende leverancier. Door de vastlegging van de relevante financiële contractuele afspraken per leverancier in de analyse van de inkoopuitgaven is het mogelijk de werkelijke inkoopuitgaven binnen aanbestede contracten per leverancier te monitoren. **Begrotingsrechtmatigheid** Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2023, hebben wij vastgesteld begrotingsrechtmatigheid getrouw is. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de gemeentewet en moeten door het algemeen bestuur zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de algemeen bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het algemeen bestuur. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota van de Commissie BBV. In de kadernota is opgenomen dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de toelichting op de staat van baten en lasten is een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het dagelijks bestuur stelt uw algemeen bestuur voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2023. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Belangrijkste bevindingen

Rechtmatigheidsverantwoording
In het jaarverslag 2023 is door het VRH verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van de baten en lasten.

Deze verantwoording bestaat uit:
- De rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening; en
- De toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording in de paragraaf bedrijfsvoering

Door een wijziging van de gemeentewet in 2023 is deze verantwoording een verplichting voor uw organisatie. Het jaarverslag wordt opgesteld conform de BBV. Deze verslaggevingstandaard is nog niet geactualiseerd naar de 'nieuwe' gemeentewet, waardoor het conform de BBV nog niet verplicht is deze verantwoording toe te voegen aan de jaarstukken. Ook de BADO is nog niet aangepast.

De organisatie heeft er voor gekozen om de rechtmatigheidsverantwoording desondanks toch op te nemen in het jaarverslag en toe te lichten in de paragraaf 'bedrijfsvoering'.

Wij willen u erop wijzen dat, vanwege deze wijziging van de gemeentewet, het oordeel in de controleverklaring niet meer toeziet op de rechtmatigheid. De conclusies inzake rechtmatigheid zijn toegelicht door het VRH op pagina 13 van het jaarverslag. De rechtmatigheidsverklaring is opgenomen in bijlage 9 van het jaarverslag. Wij hebben, als onderdeel van de controle op de jaarrekening, de getrouwheid van deze verklaring gecontroleerd en geconcludeerd dat deze verantwoording een getrouw beeld geeft. U heeft geen materiële rechtmatigheidsbevindingen. .

Kaders
De kaders voor de rechtmatigheidscontrole zijn vastgesteld door het bestuur in de vorm van gewijzigde controleverordening en financiële verordening alsmede het interne controleplan.

Ter verbetering van de kaders adviseren wij u de koppeling van normenkader naar toetsingskader naar controleplan nader te concretiseren.

Uitvoering
Door VRH zijn uitgebreide werkzaamheden verricht. Voor de belangrijkste bevindingen hieromtrent zie pagina 15. Een samenvatting van de bevindingen is gerapporteerd aan en besproken met het MT. Wij geven u ter overweging dit ook aan het DB te rapporteren ter onderbouwing van de afgegeven rechtmatigheidsverantwoording.

Horizontaal toezicht
Eind boekjaar 2022 heeft de VRH een nieuwe overeenkomst gesloten met de Belastingdienst inzake het horizontaal toezicht. Om te komen tot het nieuwe convenant heeft de VRH een strategische fiscale strategie uitgewerkt alsmede een risico matrix opgemaakt.

Het controleteam heeft de VRH gedurende dit proces voorzien van feedback en adviezen als het gaat om de benodigde dossier vastlegging. Tijdens de interim controle over boekjaar 2023 heeft het controleteam vastgesteld dat de VRH gestart is met een standaard vastlegging van interne controle procedures. De vastlegging van deze controles was nog niet op alle onderdelen zichtbaar en tijdig. Hoewel de VRH flinke stappen gezet heeft is de documentatie van interne controles voor verbetering vatbaar. Het controleteam adviseert de VRH voor boekjaar 2024 te monitoren op de vastlegging van interne controlemaatregelen.

In het gedeelde plan met de Belastingdienst staan voor 2024 diverse steekproefcontroles op de jaarplanning. Deze steekproeven zien met name toe op de juiste fiscale behandeling van BTW en sociale premies. Wij adviseren de VRH pro actief contact te zoeken met de tax specialist om tijdig de werkzaamheden uit te voeren en te documenteren.

Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste bevindingen

Onderwerp	
Voorziening Groot Onderhoud	Wij hebben geconstateerd dat ten tijde van de controle van de jaarrekening 2023 een interne analyse beschikbaar was van de verantwoorde groot onderhoudsuitgaven. Wij hebben geconstateerd dat de kwaliteit van de onderbouwing van de onderhoudsvoorziening alsmede de analyse van de onttrekkingen over boekjaar toereikend waren. Net als in voorgaande jaren is er in 2023 minder uitgegeven aan groot onderhoud dan gepland in de DMJOP. De jaarschijf over 2023 bevatte op het totale gebudgetteerde plan € 3,2 miljoen aan geplande onderhoudsuitgaven, echter stelt het controleteam wel vast dat 'slechts' € 794 aan werkelijke onttrekking heeft plaatsgevonden. Het controleteam constateert dat er over de afgelopen jaren structureel minder wordt uitgegeven dan gepland. Hieronder is een overzicht opgenomen met een vergelijking tussen budget en realisatie:

	Oorspronkelijk MJOP	Werkelijk onttrekking	Tekort	
2021	223	65	158	
2022	640	453	187	
2023	3.158	794	2.364	
			2.709	Totaal doorgeschoven over periode 2021-2023

Voor boekjaar 2023 is de belangrijkste oorzaak voor het achterblijven van onderhoud de problematiek in de toelevering van materialen en de beschikbaarheid van marktpartijen om het werk uit te voeren. In de berekening van de jaar-dotatie is eenmalig voor 2022 gerekend met 9,9% indexatie, om als organisatie de kosten voor toekomstig onderhoud te kunnen blijven dekken om op het gewenste onderhoudsniveau 3. De jaar-dotatie 2023 ligt in lijn met 2022.

Door de achterblijvende bestedingen is de VRH van mening dat de schouw niet altijd toereikend is (geweest), ook omdat onderhoud moet worden uitgevoerd dat niet in de MJOP staat. VRH heeft ervoor gekozen om een nieuwe schouw te plannen in 2024 en vanaf 2025 te werken met een nieuwe MJOP. Het controleteam adviseert nadrukkelijk prioriteit te stellen bij het uitvoeren van een goede schouw in 2024 om voor de komende jaren te werken met een betrouwbare schatting voor onderhoudskosten.

Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste bevindingen

Onderwerp	
SiSa Verantwoording	De SiSa verantwoording over boekjaar 2023 bestaat uit 2 regelingen (2022: 3 regelingen). De Sisa verantwoording bestaat uit de regeling die toeziet op de coördinatie van de opvang voor vluchtelingen uit Oekraïne en de regeling BDUR (Brede Doeluitkering Rampenbestrijding). De bestedingen in boekjaar 2023 inzake de opvang voor vluchtelingen uit Oekraïne hebben betrekking op de huurkosten van de Broodfabriek en zijn € 0.1 miljoen. De bestedingen BDUR bedragen € 10.9 miljoen. Op grond van ons onderzoek naar de SiSa verantwoording in de jaarrekening hebben wij geen bevindingen geconstateerd.
WNT	Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden. Wij hebben de juistheid en volledigheid van de WNT toelichting zoals opgenomen in hoofdstuk 9 in de jaarrekening gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen. De naleving van de anticumulatiebepaling maakt geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste bevindingen

Onderwerp	
Materiele vaste activa	In de jaarrekening vindt een presentatiecorrectie plaats m.b.t. MVA op het gebied van juiste categorisering van de activa. Het totaalsaldo van MVA sluit aan met de jaarrekening, alsook de afschrijvingen. Dit wordt veroorzaakt doordat categorisering in grootboek niet aansluit met de categorisering in het activaregister. Dit hangt samen met de overgang van een activa-registratie in Excel naar een geïntegreerde activaregistratie in Unit 4. Wij adviseren om: • Beginstand en eindstanden MVA te corrigeren (qua presentatie) overeenkomstig categorisering in het activaregister; • Het grootboek qua categorieën aan te laten sluiten met het activaregister; • Bij voorbereiding van de controle van de jaarrekening 2024 een aansluiting inzichtelijk te maken tussen het grootboek en het activaregister; • Verder de mogelijkheden te verkennen om het activaregister zodanig in te richten, dat het inzicht geeft in de kapitaalslasten voor de toekomstige boekjaren (t.b.v. begrotingsdoeleinden). Verder hebben wij een tweetal constateringen: • Wij hebben vastgesteld dat er (nagenoeg) geen documentatie beschikbaar is m.b.t. het activeringsmoment van investeringen, wij adviseren om de overwegingen bij het wel of niet activeren van investeringen (rondom balansdatum) te documenteren, aangezien pas in het volgende boekjaar afgeschreven wordt op activa; • Wij hebben vastgesteld dat in 2022 (of eerder) sprake was van versnelde afschrijving, omdat de levensduur van de tankautospuiten verkort waren. Echter, in de activamodule van Unit4 zijn de resterende afschrijvingen verlaagd doordat de afschrijvingsduur gelijk is gebleven. Wij adviseren u om in de toekomst bij een versnelde afschrijving rekening te houden met de afschrijvingsduur, om zo te waarborgen dat de afschrijvingslasten nauwkeurig worden berekend.

Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste bevindingen

Management schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt de directie belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het management heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2023 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de (geconsolideerde) jaarrekening betreffen;

Schatting	Beoordeling 2023	Beoordeling 2022	Toelichting
Voorziening Groot Onderhoud			De gemaakte schatting met betrekking tot de voorziening groot onderhoud is voorzichtig. De afgelopen jaren is er door de VRH structureel minder uitgegeven dan begroot. De kosten voor onderhoud zullen naar verwachting in de komende jaren gerealiseerd worden (doorschuiven van kosten). Wij adviseren de VRH een nieuwe schouw op te laten stellen.
Waardering materiele vaste activa			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de materiële vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw materiële vaste activa.

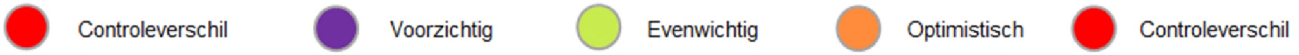

bakertilly
Bevindingen IT-beheersing

Bevindingen interne beheersing

IT- Beheersing: Algemeen

Bevindingen interne beheersing

IT General Controls
Veel handelingen die binnen organisaties plaatsvinden, worden geregistreerd door middel van automatisering. Daarbij zijn diverse interne beheersingsmaatregelen steeds vaker geautomatiseerd in softwarepakketten. Wij onderzoeken daarom de beheersing van uw IT omgeving en rapporteren daarover in deze management letter.

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden in oktober t/m december 2023 hebben wij onze inschatting van de kwaliteit van uw IT systeem en/of applicaties opgenomen. Hierbij hebben wij de volgende onderverdeling gemaakt om de kwaliteit weer te geven:

- Benodigd verbetering op (korte) termijn
- Adviespunt, verdere aanscherping mogelijk
- Op dit moment voldoende

Bij het uitvoeren van onze werkzaamheden hebben wij gekeken naar de algemene onderwerpen rondom de beheersing van uw IT omgeving zoals in de tabel rechts opgenomen. Op de navolgende pagina's zullen wij onze bevindingen rapporteren.

Onderwerp	
Toegangs-beveiliging	Bij het toetsen van 'toegangsbeveiliging' wordt onderzocht of de inrichting van de IT-omgeving de authenticiteit van de gebruiker van een gebruikersaccount borgt. Vervolgens onderzoeken wij de mogelijkheden voor het 'steunen' op autorisaties en de processen rondom het verstrekken, muteren en ontnemen van autorisaties binnen de omgeving. Wanneer de randvoorwaarden hiervoor voldoende aanwezig zijn, kunnen wij in de controle gebruik maken van ingerichte functiescheiding in het systeem. Een adequate inrichting kan preventief risico's voor uw organisaties beperken en tegelijkertijd efficiency voordelen opleveren in de controle.
Wijzigings-beheer	Bij het toetsen van 'wijzigingsbeheer' ofwel change management wordt vastgesteld dat wijzigingen aan de applicatie op gestructureerde en gecontroleerde wijze worden doorgevoerd. Voor uw organisatie heeft wijzigingsbeheer ten doel om te voorkomen dat applicaties zich niet gedragen zoals u verwacht na een wijziging in de software, resulterend in, wellicht niet opgemerkte, (financiële) gevolgen.
Continuiteit en beveiliging	Onder de noemer continuïteit en beveiliging krijgen wij inzicht in uw beheersing van risico's gericht op continuïteit van uw bedrijfsvoering. Hierbij kan discontinuïteit worden veroorzaakt door menselijk of technisch falen, maar ook door interne of externe kwaadwillenden. Voor continuïteit zijn met name het punt in de tijd aan tot waar u gegevens bij discontinuïteit kunt herstellen en de tijd die het kost om tot een normale bedrijfsvoering te komen bij discontinuïteit van belang.
Adviespunten zonder directe impact	Het is van ons van belang om inzicht te krijgen in de verantwoordelijkheden die binnen de organisatie zijn ingericht – of met andere organisaties overeen zijn gekomen (uitbesteding) – ten aanzien van de beheersing van de IT omgeving. Hierbij kijken wij naar beleidsstukken ten aanzien van IT strategie, beveiliging en functiescheiding. Ook de interne beheersingsmaatregelen die al dan niet zijn ingericht binnen de IT omgevingen zijn onderdeel van onze scope. Indien maatregelen periodiek worden uitgevoerd kunnen wij hier gebruik van maken in de jaarrekeningcontrole. Deze adviespunten hebben niet een directe impact op onze controlewerkzaamheden, maar zijn wel wenselijk.

Bevindingen interne beheersing

IT- Beheersing: Toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer

Bevindingen interne beheersing

De conclusies die wij op basis van onze werkzaamheden trekken over de algemene inrichting van IT bij uw organisatie, delen wij op deze pagina met u.

Authenticatie
Door middel van authenticatie wordt geborgd dat een gebruiker zichzelf kan identificeren binnen een geautomatiseerde omgeving. Kort gezegd: de gebruiker toont aan dat hij/zij inlogt met een eigen persoonsgebonden account en daarmee is wie hij/zij claimt te zijn. Wij scharen onder dit onderwerp m.n. de wachtwoordvereisten.

Autorisatie
Op het gebied van autorisatie zijn verschillende vormen van diepgang te definiëren. Wat wij onderzoeken en aan u rapporteren als het gaat om de randvoorwaarden rondom autorisatie, zijn de rechten die de mogelijkheid bieden om autorisatiestructuren te wijzigen en of deze rechten belegd zijn bij functionarissen met een onafhankelijke positie ten opzichte van de jaarrekening. Dit geldt voor zowel voor rechten op applicatie- als databaseniveau voor applicaties in scope van onze controle. Daarnaast is een effectieve vaste werkwijze voor het toekennen van rechten noodzakelijk om gedurende een periode te kunnen steunen op het feit dat rechten adequaat beperkt zijn.

Wijzigingsbeheer
Bij het doorvoeren van wijzigingen in softwareomgevingen ontstaan risico's voor de bedrijfsvoering van uw organisatie. Wij verwachten daarom dat het proces voor wijzigingen een proces doorloopt, waarmee de risico's die gelopen worden, zijn ingeschat, worden geadresseerd en dat hierop maatregelen genomen worden.

	Authenticatie	Autorisatie	Wijzigings-beheer	Omgeving
Netwerk	🟢	🟢		
UNIT4	🟢	🟡	🟢	

Authenticatie
De ingestelde wachtwoordeisen van de KPN werkplekken en UNIT4 zijn van voldoende niveau, gebaseerd op basis van de Baker Tilly best practice. Het verhoogde risico op onrechtmatige toegang via deze accounts is daarmee beperkt voor de jaarrekening controle.

Autorisatie
Er zijn processen en procedures ingericht in het kader van autorisatiebeheer. Binnen UNIT4 zijn administrator rechten toegekend aan medewerkers van de financiële afdeling. Dit is niet wenselijk. Er is een deels geformaliseerde procedure voor gestructureerd wijzigen van toegangsrechten middels een ticketsysteem met periodieke controles

Daarnaast is het risico op ongeautoriseerde handelingen deels gemitigeerd middels logging van mutaties die zijn doorgevoerd inrichting binnen UNIT4. Gezien de afhankelijkheid van IT bij de controlestrategie, is de logging op de autorisatiewijzigingen vastgesteld, om te beoordelen of de autorisaties adequaat zijn ingericht

Wijzigingsbeheer
Op basis van interview is vernomen dat de leverancier Capgemini van UNIT4 de updates aanlevert. De applicatiebeheerders nemen hiervoor de releasebeschrijving door, als er geen onwenselijke wijzigingen in de release zitten wordt aan de leverancier het akkoord gegeven om de release door te voeren. De resultaten van doorgevoerde updates binnen UNIT4 zijn vastgelegd in releasenotes. Middels de beoordeling van releasenotes hebben wij de impact van wijzigingen bepaald en geconcludeerd dat er geen wijzigingen plaatsgevonden met significante impact op de controle.

Bevindingen interne beheersing

IT-beheersing: Regiefunctie, continuiteïtsmaatregelen en beveiliging

Bevindingen interne beheersing

Let op: de onderwerpen volgen uit interviews en hierop zijn door ons over het algemeen geen testwerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de IT-omgeving is ingericht zoals ons voorgesteld is. Dit beperkt de zekerheid die u kunt ontlenen aan de door ons beschreven aandachtspunten.

Verantwoordelijkheden en regiefunctie

VRH beschikt over een Informatiebeveiligingsplan uit 2021 waarin de strategie en uitgangspunten ten aanzien van de inzet van IT & Security staan beschreven. Dit document is geldig tot 2025.

Daarin hebben wij de opzet van procedures en processen vernomen ten aanzien onder andere management & organisatie, wijzigingsbeheer, configuratiebeheer en informatiebeveiliging.

De hoofdleverancier van het netwerk is KPN. Wij hebben middels interview eind 2023 vernomen dat er een nieuwe SLA is afgesloten.

Continuïteitsmaatregelen

Recovery Point objective (RPO): De RPO is het punt in de tijd tot waar men minimaal de gegevens moet kunnen herstellen. Het is dus de acceptabele hoeveelheid aan dataverlies uitgedrukt in tijd.

Back-ups: De back-up procedure is vastgelegd in de SLA met KPN werkplekken. Er wordt dagelijks een back-up gemaakt. Gebruikers kunnen zelf verwijderde of aangepaste bestanden terug halen middels de ‘restore procedure’.

Recovery Time Objective (RTO): Een RTO is de tijd waarna een proces/middel na een onderbreking moet teruggebracht zijn op een aanvaardbaar niveau, om een onacceptabele impact op de organisatie te vermijden.

Recovery: Er wordt door KPN Werkplek tests uitgevoerd teneinde ook het opnieuw in de lucht brengen van data te testen. Daarnaast is er sprake van een dubbel uitgevoerd datacenter.

Uitwijk: Een uitwijklocatie is ingericht en deze wordt periodiek getest, zie hiervoor ook bovenstaand.

Beveiliging

Beveiliging
De beveiliging van de IT-omgeving delen wij op in verschillende aspecten, welke wij hieronder hebben weergegeven.

Fysieke beveiliging:
Middels interview hebben wij vastgesteld dat fysieke toegangsbeveiliging tot het gebouw van VRH is geborgd doordat enkel geautoriseerde personen toegang krijgen. Onderdelen van het gebouw zijn afgesloten door middel van elektronische authenticatie.

Inzake de fysieke toegangsbeveiliging bij KPN is assurance beschikbaar in de vorm van een ISO27001 certificaat beschikbaar.

Remote access:
Voor het extern inloggen via KPN werkplekken wordt gebruik gemaakt van extra beveiligingsmaatregelen in de vorm van een two-factor authenticatie. Hiermee wordt het risico op het ongeautoriseerd toegang krijgen tot het netwerk verlaagd.

Monitoring:
Kwetsbaarheidsscans worden uitgevoerd bij KPN, waardoor verschillende cyber risico’s ten aanzien van de applicaties binnen KPN werkplekken worden gemitigeerd.

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De directie is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van NV COS 240/250, de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

Bevestiging onafhankelijke positie
Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten;
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten
- In- en extern kwaliteitsonderzoek
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Overige onderwerpen

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren het algemeen bestuur over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin het algemeen bestuur in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's
Uw organisatie maakt onderdeel uit van de publieke sector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeenschappelijke regeling te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De Veiligheidsregio Haaglanden beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht die toezien op deze risico`s:
- Detailcontrole op de vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef de VRH ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Overige onderwerpen

Environmental Social and Governance rapportage
In april 2021 heeft de Europese Commissie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) gepubliceerd. Als gevolg van deze richtlijn worden grote bedrijven verplicht om met ingang van het boekjaar 2024 te rapporteren over hun impact op milieu- en sociale zaken. De richtlijn heeft tot doel de kwaliteit van de gerapporteerde informatie met betrekking tot ESG-aangelegenheden te verbeteren, met als uiteindelijk doel de transformatie naar een duurzamere economie te ondersteunen in lijn met de klimaatverbintenis van Parijs.

De volgende informatie is o.a. vereist om in de ESG-rapportage op te nemen:

- welke duurzaamheidstrends en -ontwikkelingen een materiële impact kunnen hebben op de onderneming (bijv. tekort aan middelen, bedrijfsonderbrekingen door slechte weersomstandigheden enz.);
- welke materiële impact de onderneming heeft op haar omgeving (mens en milieu);
- informatie over lange termijn doelstellingen van de onderneming met betrekking tot ESG en de geboekte vooruitgang daarin;
- informatie over immateriële activa (bijv. sociaal kapitaal).

Momenteel is de rapportage over duurzaamheid alleen van toepassing voor grote bedrijven. Maatschappelijk staat duurzaamheid echter hoog op de agenda en dat betekent dat in de toekomst mogelijk ook een rapportageverplichting voor u als gemeenschappelijke regeling gaat gelden. Wij gaan graag met u in gesprek over hoe ESG binnen de gemeenschappelijke regeling is vormgegeven en hoe ontwikkelingen hierover worden gemonitord.

Wij kunnen u ondersteunen bij de uitwerking van uw duurzaamheidsstrategie, het adviseren omtrent te nemen acties omtrent uw duurzaamheidsstrategie en u te ondersteunen bij de bewaking van de realisatie van de strategie door middel van KPI's en dashboarding.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door de VRH samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A2	Brede doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR)	-	-	-
A18	Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio`s	-	-	-

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Reikwijdte van de controlewerkzaamheden

Op grond van het Bado stelt het algemeen bestuur de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het algemeen bestuur en vervolgens ter besluitvorming gebracht van het algemeen bestuur en opgenomen in het controleprotocol. Ten opzichte van voorgaand jaar zijn er geen wijzigingen aangebracht in de te hanteren percentages.

Op grond van de jaarrekening 2023 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 1.100.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 3.300.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door het algemeen bestuur bepaald op € 275.000 (25% van de goedkeuringstolerantie).

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1 < 3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3 < 10%	≥ 10%	-

Verantwoordelijkheid
Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2023 van de VRH gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenschappelijke regelingen. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol en het controleprotocol Wet normering topinkomens 2023 vallen. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Bevestiging bij de jaarrekening
Wij hebben het algemeen bestuur gevraagd om een bevestiging bij de jaarrekening. Er zijn geen aanvullende bevestigingen toegevoegd aan de bevestiging bij de jaarrekening.

Bijlage C – Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van VRH
De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- langdurige betrokkenheid
- samenloop van dienstverlening
- geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's (organisaties van openbaar belang) vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en het algemeen bestuur van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Wij bevestigingen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de VRH in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit het afgelopen jaar niet is aangetast.

Langdurige betrokkenheid
Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- drs. R. Buitenhuis RA (partner) betrokken bij VRJ accountant sinds de controle van de jaarrekening 2017.

Samenloop van dienstverlening
Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurancediensten. Voor niet-OOB's, zoals de VRH, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurancedienst niet van materiële invloed is op het assuranceobject. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurancedienst niet:

- subjectief of niet-routinematig is of;
- een verwerkingswijze in het assuranceobject ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Wij verrichten geen non-assurancediensten bij de VRH.

Geschenken en giften
Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij bevestigen u dat dergelijke geschenken niet door ons verstrekt zijn dan wel ontvangen.

Bijlage D – Geconstateerde controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen
De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het bestuur en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Geconstateerde verschillen zijn, indien mogelijk, gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening.

Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
	-	-
Totaal fouten	**-**	**-**

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
-	-	-
Totaal onzekerheden	**-**	**-**

Bijlage E – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2023 onderkend:
- schattingen en toelichtingen in de jaarrekening, met name waar het de voorziening groot onderhoud betreft;
- Het niet voldoen aan aanbestedingsregels;
- Onrechtmatige betalingen.

Significante schattingsposten
De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van de VRH betreffen:
- waardering van uw materiële vaste activa;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de VRH beoordelen wij deze door het bestuur gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het bestuur aanvaardbaar zijn.

Contactgegevens

drs. Robert Buitenhuis RA
Partner Audit
r.buitenhuis@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Churchillplein 5D
Postbus 85745
2517 JW Den Haag
+31 70 358 90 00

WESTLANDVERSTANDIG
Altijd dichtbij

PvdA WESTLAND

GROEN LINKS WESTLAND

Motie Aanmoediging van Westland als Fairtrade gemeente

De Raad van de Gemeente Westland in vergadering bijeen op 29 mei 2024;

Overwegende:

- De gemeente Westland 5 jaar geleden een Fairtrade gemeente werd en sinds die tijd voldoet aan de strenge criteria die daarvoor gelden;

- De gehele opzet en verdere uitbouw geregeld wordt door Westlandse vrijwilligers die zich met hart en ziel inzetten voor het zijn en blijven van een Fairtrade gemeente;

- Er thans vanuit de gemeente geen enkele financiële ondersteuning plaatsvindt;

- Een geringe financiële bijdrage vanuit de gemeente Westland voor de bekostiging van de vaste contributie voor de landelijke organisatie - ca € 1.200,-- per jaar - gewenst is en ook noodzakelijk is voor het behouden van de status van Fairtrade gemeente;

- Immers ook de gemeente Westland als tuinbouwgemeente direct of indirect baat heeft bij het blijven van een Fairtrade gemeente;

- De benodigde gelden kunnen worden betrokken uit het budget public affairs ofwel uit middelen bestemd voor het aanjagen van de Westlandse economie;

Verzoekt het College:
Met ingang van 2024 structureel aan de Stichting Fairtrade Westland een bedrag toe te kennen van € 1.200,-- per jaar, zijnde het bedrag dat jaarlijks door de Stichting moet worden voldaan aan de Fairtrade organisatie, waarbij -mits redelijk- ook de eventuele verhogingen van die bijdrage dienen te worden meegenomen en de gelden ten laste te brengen van de branding en positionering van Westland en zo nodig deze op te nemen in de 1e actualisatie 2024 en de meerjarenbegroting.

Gaat over tot de orde van de dag.

Westland Verstandig	PvdA Westland	GroenLinks Westland
Peter Duijsens	Nico de Gier	Duncan Plomp

WESTLANDVERSTANDIG

Altijd dichtbij

Motie Tot toepassen ruimhartig beleid tijdelijke vrijstelling glastuinbouwbestemming voor gebruik kassen als moestuin

De Raad van de Gemeente Westland in vergadering bijeen op 24 april 2024;

Overwegende:

- In Westland al langere tijd grote behoefte bestaat bij haar inwoners aan moestuinen;

- Eerdere initiatieven door de gemeente om moestuinen te realiseren op open grond mislukten;

- Inmiddels zeker in 5 -meestal oudere- kassen veel Westlandse inwoners met plezier hun eigen groenten telen, waarbij ook de beleving en het maken van contacten, maar ook de inzet van vrijwilligers een belangrijk aspect is;

- Er in Westland veel leegstand van kassen is en ruimtelijk het gebruik van een kas als moestuin veelal wel passend is of gemaakt kan worden;

- De tuinbouw in Westland geen noemenswaardige schade ondervindt van dit gebruik als moestuin;

- Vanuit de gemeente dan ook soepel moet worden omgegaan en waar mogelijk een tijdelijke vrijstelling gegeven dient te worden, voor het moestuingebruik;

Verstaat:
Dat de Raad het gebruik als moestuin van kassen waar dat niet op duidelijke ruimtelijke bezwaren stuit, wil toestaan middels een tijdelijke vrijstelling.

En verzoekt het College:
In de al bestaande moestuincomplexen te bezien of een tijdelijke vrijstelling kan worden gegeven en daarbij ruimhartig te zijn en hetzelfde te doen bij eventuele nieuwe initiatieven.

Gaat over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van Westland Verstandig,
Peter Duijsens

WESTLANDVERSTANDIG

Altijd dichtbij

Rondvraag voor de Commissie BEFO van 13 juni 2024

In De Lier op de plek van de ijsbaan werd vorige week zaterdag van 16.00 uur tot 1.00 uur een hardcore muziekfestijn gegeven met heel luide muziek. Vele buurtbewoners wisten niet wat hen overkwam: oorverdovend keiharde muziek. Klachten bij de Politie werden afgedaan met het bericht dat het evenement vergund was en dat men dus niet wilde komen. De ijsbaan is niet afgeschermd en dat betekent dat de keiharde muziek zich gemakkelijk kan verspreiden. Overigens eerdere festiviteiten op het terrein gaven ook wel geluid, maar dat geluid was te doen voor de bewoners in de buurt. De vraag is of voor dit soort evenementen - waarvan te voorzien is dat het heel veel lawaai geeft - wel rekening gehouden wordt met het terrein en de omgeving.

De navolgende vragen:

- Waarom wordt dit evenement vergund op die plek en waarom worden dit soort feesten niet gehouden op ons evenemententerrein dat daarvoor bestemd is of op een perceel dat veel verder van woningen af ligt?
- Kan de Burgemeester toezeggen dat dit 1-keer en nooit meer is op die plek?

Namens de fractie van Westland Verstandig,
Peter Duijsens

Memo | Beleid

AAN : Leden commissie Bestuur en Economie

VAN : B.R. Arends

C.C. :

DATUM : 13 juni 2024

BETREFT : Beantwoording rondvraag 1 fractie Westland Verstandig inzake ‘Hard Gaat-ie Festival’ De Lier

---

De fractie Westland Verstandig heeft voor de commissie Bestuur en Economie van 13 juni 2024 een rondvraag gesteld inzake het recent gehouden ‘Hard Gaat-ie Festival’ in De Lier. De beantwoording van deze vragen treft u hierna aan.

Vragen

1. Waarom wordt dit evenement vergund op die plek en waarom worden dit soort feesten niet gehouden op ons evenemententerrein dat daarvoor bestemd is of op een perceel dat veel verder van woningen af ligt?
2. Kan de burgemeester toezeggen dat dit 1-keer en nooit meer is op die plek?

Beantwoording

Het tweedaagse ‘Hard Gaat-ie Festival’ heeft plaatsgevonden op vrijdag 7 juni en zaterdag 8 juni. Dit evenement is opgenomen in de evenementenkalender 2024 en als zodanig vergund. Het evenement heeft vorig jaar ook plaatsgevonden.

Het is aan de organisator om te bepalen waar het evenement wordt gehouden. De gemeente beoordeelt of het evenement op een veilige manier kan plaatsvinden. In de verleende evenementenvergunning worden geluidnormen opgenomen, met als doel de overlast voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast is de organisator van het evenement verplicht om de direct omwonenden te informeren over de activiteiten.

Er zijn twee meldingen over geluidsoverlast gedaan door één persoon. De boa’s zijn op basis van deze melding gelijk ter plaatse gegaan en hebben contact met de melder gehad. De meldingen zijn gedaan tegen het einde van het evenement. Er heeft daarom geen geluidsmeting plaats kunnen vinden.

Het evenement moet nog worden geëvalueerd. We kunnen daarom nog niet zeggen of het evenement op die locatie niet meer kan plaatsvinden. Bij de evaluatie worden ook de meldingen betrokken.

24-0101792

ALG HS 002